

ספר
שערי תורה

חקק רביעי

כולל שאלות ותשובות וחידושים וביאורים בדברי רבותינו ז"ל.
ופלפול חכמים של תלמידי חכמים הנוחים זה לזה בהלכה.

ה"ה גאון וגדולי דורנו שליט"א.

וכמה בחי' מגאון קשישאי זצ"ל.

נוסד ע"י כבוד הרב הגאון המפורסם וכו'
מהר"ר יצחק הכהן פיינענבוים שליט"א.

עין העדה בדת וחוראה דפה ווארשא.

להגדיל תורה ולהאדירה

ווי"ל בעזושי"ת בהתעוררות אוהבי תורה ושומרי
ע"י האחים ס' יעקב שלמה נ"י. ומ' ישראל איסר נ"י
בני כבוד הרב הגאון הנ"ל שליט"א.

ווארשא

שנת עת"ר לפ"ק

ברפוס של ר' אברהם שריפטניסער נ"י סאטעווינסקי 8.

Сеферъ Шаарей Тора

Соч. И. Фейгенбаума,

ВАРШАВА, 1910

Тип. А. Шрифтиссера. Сапсжинская 8у

בעזה"י

דברי הטלבי"ד. הגה כאשר בעזה"י התחלנו להיל' הספר **שערי תורה** חלק רביעי הנסוד לפלפול תורה"ק לכן נציג כאן לכבוד תורה"ק מאמר אחד מענינו דיוסא אשר שמענו טפי ב"ק אאמ"ו הרב הגאון הצדיק מרן **יצחק הכהן** פייגענבוים שליט"א, וזה הוא

והנה מבואר בגמ' הוריות (סס) דרבה ה' נקרא עוקר הרים הרי דרבה ה' מחודד ומפולפל טפי מר' זירא שה' נקרא רק חריף ומקשה ועוד מלינו בגמ' שבת דרבה קודם לימודו ה' אומר מילתא דבדיתמא ואח"כ פתח בליתמא דשמיא שלא ה' לו מניעה מדרך פלפולו ליראת ה'.

רבן י"ל דרבה ור' זירא דעבדי' סעודה פורים כהדי הדדי דאבסוס רבה ובה' לירי' אהבת התורה כי יום הפורים גורם לירי' אהבת התורה שאז ה' קבלת התורה ברלון כדליתמא בגמ' שבת (פ"ט.) והקפיד על ר' זירא בזה דוסיב מאה תעניתא דלישתכח מיני' תלמודי דבבלאה דרבה חלק על רבי זירא מפני ב' טעמים א' דרבה שה' מחודד טפי מר' זירא אעפ"כ לא ה' לו דרך פלפולו מניעה ליראת ה' כנ"ל ב' דרבה סבר דאפי"אס הפלפול מניעה ליראה אפי"א לא ה' לו לר' זירא להניח פלפולו כי הפלפול בתורה היא ג"כ עיקר בעבודת ה' כמבואר בגמ' שבת (ל"א:) דלעתיד שואלין את האדם שפלת בחכמה לכן רלה רבה שר' זירא יחזור לדרך פלפולו שה' חריף ומקשה ועשה שישכח ר' זירא כל לימודו (ורבה ה' יכול לעשות זאת שה' גדול מר' זירא כדא' בשה"ק שהגדול בתורה יכול להשכיח תורתו של הקטן ממנו כי הו' היא כדוגמ' אור שמהבטל נר לפני אבוקה כשמתחבר' יחד כמובן והו' פ' קס רבה) ואז יהא מוכרח ר"ז לשוב לפלפולו כדמלינו בגמ' תמורה (ט"ז) גבי תעניתא

בן קנו דשלוש מאות הלכות שנשתכחו בימי אבנ' של מרע"ס אהדרינהו תעניתא בן קנו בפלפולו. ועוד מלינו בגמ' (פ"ה.) בר' חנינא דה' אומר דאולי תשתכח ח"ו תורה מיישראל מהדרנא לה מפלפולו. **וזה** שרמזו חז"ל בחכמתם קס רבה ושחט' לר' זירא דשחיתה היא שחטתין ב' סימנין הקנה והושט ובארם ג"כ השני סימנין רק הושט נכרא שדרך שם יבא המאכל והמשקה והקנה שילא דרך שם הקול והדיבור שהוא קול תורה ור' זירא דוסיב מאה העניתא כנ"ל ורבה שנטל לימודו בטל ממנו ב' סימנין נקרא זה ששחטו (כי ביטל ממנו ג"כ רוב פעולות הושט והקנה כמובן ורובו של א' כמוהו כדא' בחולין) ולמחר בעי רחמי ואחיי שה' זוכר את לימודו כדכח' כי חיים הם למולאיהם ודרשינן למי שמוציאו בפיו (עי' רמב"ם בפ"ז מהל' רולא וז"ל ואחיי בעלי חכמה ומבקשי' בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין) ודפסח'.

בגמ' מגילה (ז:) רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים כהדי הדדי אבסוס קס רבה ושחט' לר' זירא למחר בעי רחמי ואחיי ע"ש:

והמאמר הזה פשוטו בלתי מובן דחלילה לחשוב דרבה השתכח כ"כ בפורים עד ששחטו לר' זירא וכדי להבין דברי חז"ל וחיזוקם אפשר לפרש בעזר' י' דלשון אבסוס אין הפ' השתכחו ח"ו רק שמחה והרחבת הדעת (באהבת התורה) כדמלינו ג"כ בגמ' סנהדרין (ל"ח.) יהודה וחזקי' בני ר' חייא הו' יתבו כסעודתא קמי דרבי ולא הו' קא אמרי ולא מידי אמר להו' אגברו חמרי לדרדקי כי היכי דלימרו מלתא כיון דאבסוס פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד שיוכלו שני בתי אבות שבישראל אמר להם קוליס אחס מטיילין לי בעיני אל"ר חייא אל ירע בעיך יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין ילא סוד ע"ש דהפ' דלא אמרו ולא מידי משום שה' נסתר ונסתם בהם מעיינות החכמה מפני שישבו לפני רבי באומה וביראה כדליתמא באבות מורא רבך כמור' שמים ולא היו יכולים לגלות לפני רבי מה שה' עמון בלבם כדי שלא ירע בעיני רבי אף כשניתן להם יין ואבסוס ובהו לירי' שמחה והרחבת הדעת באהבת התורה ע"כ נפתח בהם מעיינות החכמה שכלב ע"י אהבת התורה כדכתיב מוס רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והיו מגלים מה שה' עמון ונסתר בלבם:

והנה מבואר בגמ' ב"מ (פ"ה.) ר' זירא כי סליק לארעא דישראל יסיב מאה תעניתא דלישתכח גמורא דבבלאה מיני' כי היכי דלא נערדי' ולריך להבין למה התענה ר' זירא דלישתכח מיני' תלמודי דבבלאה דאין מובן ממה ה' מטרידו. וי"ל דר' זירא רסליק לארעא דישראל ה' כדי להשיג יראת שמים דאוריאל דארץ ישראל מחכים וכתיב הן יראת ה' הוא חכמה. ואיתא בגמ' הוריות יד דר' זירא ה' נקרא חריף ומקשה והנה ידוע מספס"ק דבעת שהאדם מקשה ומפלפל בלימודו וכל' להפרד קלח מדביקותו בהש"י לכן התענה ר' זירא דלישתכח מיני' תלמודא דבבלאה היינו דרך פלפולו בתורה שה' חריף ומקשה כי לא ה' רולה שפרד מדביקות בהש"י אף רגע אחת וזה היא הפ' כי היכי דלא נערדי' כי המניעה להיראה נקרא טורחא כדמלינו בגמ' ברכות (ד.) כתב רש"י ו"ל עה"פ לולי האמנתי כבר טרדתי מיכאחך:

סימן א

ב"ה ווארשא

הנוב"א ב"ה חמ"ב סק"א הביא בשם הרשב"א ז"ל הובא בב"י יו"ד סי' קל"ד המשקים הנעשים מחומץ יין ודבש אסורים וא"ה שנחשבו החומץ עם הדבש ונטל במיעוט זה אינו דכל שציקרו כך אינו בטל כענין ד' מיני מדינה (היינו כוחה הבבלי כו') וכו'. והגאון הרב בש"ע שלו שם ש"י ו' מביא זה לפסק הלכה דגבי מערובת חמץ בפסח היבא שדרך עשייתו ע"י מערובת חמץ לא בטל אפי' באלף. וקשה דהא בתשובת הרשב"א ז"ל שם מבואר דדוקא בדברים הניקחים מן העכו"ם אסור דלא מהני ביטול היבא דאיבא מערובת איסור מטעם שחל יפרטו אבל בחמץ בפסח דהוא ניקח גם מן הישראל לא מלינו זו הסברה כלל. וגם גוף תשובת הרשב"א ז"ל הנ"ל אינו מוכן לי כלל בדחלתה כחב הטעם מפני שציקרו כך אינו בטל דמשמע אפי' בדברים של ישראל הדין כן ולבסוף אסיק הטעם דכל שאסרו להרחיק מהם בכל ענין אסרו. משמע דהדין הוא דוקא גבי דברים של עכו"ם:

ע"ב ג"ל דהמג"א מפרש כך דברי הרשב"א בחשו' הנ"ל דהא בענין אס מהני ביטול בדברים שאסרו חכמים ליקח מן העכו"ם פלגי בזה הרמב"ם והראב"ד ז"ל בפ"ג מה' מאכלי אסורו'. דלהרמב"ם ז"ל מהני ביטול ולכך בחלתה שכתב הרשב"א ז"ל שם דאין להם מקום שיסמכו בו לא היה יכול לומר הטעם משום שניקח מן העכו"ם דהא הרמב"ם ז"ל חולק ע"ז ושפיר יש להם לסמוך על דעת הרמב"ם ז"ל. לכך כתב הטעם דכל שציקרו כך לא בטל. וסובר הרשב"א ז"ל וסברא דנפש' דבזה ליכא מחלוקת כלל דכ"ע סביר דלא מהני ביטול (ע"י) במחש"ש (שם) ואח"ז כתב הרשב"א דכ"ש ב"י נסך ואפי' בסתם יינס כו' היינו דבזה אפי' בלא טעמא דציקרו כך איבא נה דעת הראב"ד ז"ל לאסור משום שניקח מן העכו"ם. וכדי שלא נטעה בדבריו ז"ל דאימא לא מהני ביטול בדברים הניקחים מן העכו"ם דוקא היבא שאסרו משום איסור יין נסך או סתם יינס. אבל היבא שאסרו משום שאר איסורים מהני ביטול בדברים הניקחים מן העכו"ם אפי' לדעת הראב"ד ז"ל ע"ז אסיק הרשב"א ז"ל שם ולא הדברים שדרך לחמץ יין בלבד אסרו כו' אלא כל הדברים הנעשי' על ידם שרגילי' לחמץ לחמץ שום דבר איסור אין אומרו דבר האסור מוטבטל במיעוטו להחירו לדעת הראב"ד ז"ל. ואף שהרמב"ם ז"ל חולק בזה מ"מ ישר בעיני הרשב"א

ז"ל דעת הראב"ד ז"ל יוהר מדעת הרמב"ם ז"ל כמו שכתב שם. וכדי שלא נטעה עוד בדבריו ז"ל לומר דאפי' בנחשבת דרך מקרה לא מהני ביטול ביד עכו"ם לדעת הראב"ד ז"ל ע"ז אסיק הרשב"א ז"ל דבנחשבת דרך מקרה מהני ביטול ביד העכו"ם אפי' לדעת הראב"ד ז"ל ודוקא בדרכו בכך לערב אפי' אינו עיקרו בכך לערב לא מהני ביטול ביד עכו"ם לדעת הראב"ד ז"ל:

והנה הנוב"י מה"מ חיו"ד סי' ג' הובא בפ"מ יו"ד סי' קל"ד חולק על פסקו של הרשב"א ז"ל על הא דציקרו בכך דלא מהני ביטול ופוסק דמהני ביטול ומביא רא"י לדבריו מדברי הש"ע יו"ד סי' קט"ו סעי' ג' שפוסק כן דמהני ביטול. ואינו לא הבנתי איזו רא"י יש מהש"ע הנ"ל דהא התם מיירי בחמאה של עכו"ם ששלה וליכא חשש אלא משום חלב טמא וחלב טמא אינו ציקרו בכך לערב אלא דרכו בכך לערב וע"ז פוסק בש"ע שם דמהני ביטול ואיכא רא"י מדברי הש"ע הנ"ל דלא כדעת הראב"ד ז"ל אלא כדעת הרמב"ם ז"ל. אבל הא דציקרו בכך דפוסק הרשב"א ז"ל דלא מהני ביטול ע"ז ליכא רא"י כלל דהש"ע חולק ע"ז דהא הש"ע מיירי בדרכו בכך ולא בציקרו בכך. והיה לו להגאון בעל נוב"י ז"ל להביא רא"י דלא קי"ל בהרשב"א ז"ל בזה מדברי הרמ"א ביו"ד סי' ק"ב סעי' א'. והוא נובע מדברי החו"מ בילה (ל"ט.) ד"ה משום במו' הב' שם. דשם אימא בזהדי דאפי' היבא דציקרו בכך מהני ביטול בדברים המתבטלים אפי' במב"מ: **והנה** אס הנוב"י החולק על דברי הרשב"א הנ"ל חולק גם על דברי המג"א הנ"ל לענין מערובת חמץ. כ"ל דיו"ל דאינו חולק על המג"א. דלענין חמץ בפסח כיון דאי נחשבת בפסח בלא"ה אינו בטל דהוא במשהו רק יש נ"מ דאי נחשבת קודם הפסח אס מותר בפסח ולהסבירים דאמרינן חזר וניעור בפסח נמי אין נ"מ דבלא"ה הוא במשהו והנ"מ הוא רק להסבירים דלא אמרינן חזר וניעור בפסח ובוה אפשר דהגאון בעל נוב"י אינו חולק בזה על המג"א וסובר דאיכא דציקרו כך אמרינן חזר וניעור בפסח. ובערב הפסח נמי ג"ל דכיון דדעת הר"ן הובא בב"י או"מ סי' תמ"ז דהדין היא דבע"פ נמי במשהו אי"ב אין נ"מ במה שציקרו בכך ולדעת הש"ך ביו"ד סי' ק"ב סק"י"ג שכתב דלדעת שני' שצדק"א שם סעי' ד' דסוברת דחמץ בפסח הוי דבר שיש לו ממירין. הא דאימא בלח"מ דבע"פ בטל בס' היינו שלא בלח"מ אלא במינו אסור במשהו. נמי אין נ"מ דהא ציקרו בכך עכ"פ מהני להיות נקרא מב"מ כדעת הרמ"א בס' ק"ב סעי' א' הנ"ל

הנ"ל. איך אין נ"מ אלא לדיעה ראשונה שבחמ"א
הנ"ל דמחן בפסח לא היו דבר שיש לו מהירין מ"מ
י"ל כיון דלהרבה פוסקים בלא"ה לא בטל בש"פ
מורה הגאון בעל נוב"ד דמטעם עיקרו בכך לא בטל
אפי' לדיעה הראשונה של הרמ"א הנ"ל:

יצחק ברי"א ז"ל הבחין פיינענבריים

חונת פה ווארשא

סימן ב

ב"ה ווארשא

במסכת מולין (י"א) הנה כל הסוגיא רולה
להוכיח דאזלינן בחד רוב מזה דל"ס
בדיקה בעולה ובפסח ובעגלה ערופה. והגמ' מרחה
דמשכחת בדיקה או בליף או במנח גומרתא וכו'.
אך לבאורה יש להקשות למה לא דייק מהא דאכלי'
חלב מבמה דהתירה החורה ומוכח מבב"א או
מקרא דארץ ובה חלב ודבש דחלב מותר. וקשה
הכי אכלינן להחלב דלמא הבהמה עריפה או נבלה
וחלבה אסור וע"כ דאזלינן ב"ר. והכא ל"ס בדיקה
כלל כיון דהבהמה ח' ואלא לבדקה. וכן יש להוכיח
מהא דהתירה החורה לאכול בנים של עופות וכמ"ס
התום' לקמן (ס"ד) ד"ה שאם ריקמה וכו' באריכות
וניחוש דלמא העוף טרפה היא והבנים אסורין.
וע"כ דאזלינן בחד רובא. ודוחק לומר דאיידי שכבר
נשחט העוף או הבהמה מכמה טעמים. אך נלע"ד
ליישב כך. דבאמת המהרש"א כתב כאן בתום' ד"ה
מו"א וכו' דהשגש דלמא טרפה היא הוה מיעוט דלא
שכיח יע"ש. ולפ"ז ממילא ל"ק כלל ניחוש דלמא
טרפה היא דל"ס למיעוט דל"ס. ואין רא' כלל
דאזלינן בחד רובא. וקשה מאי הוכיח בגמ' לשיט'
המהרש"א ז"ל וכמדומה לי שהקשו כן על המהרש"א
אך אפשר לומר יען דאיכא חזקה דבהמה בחי'
בח"א קיימא ממילא ע"י החזקה נתחזק הכח של
המיעוט והוה כמיעוט השכיח כיון דאיכא חזקה ג"כ
והנה רש"י פי' בבב"א (כ"ה) דהחזקה איסור היינו
חזק"א דאבמ"ה ע"ס. ולפ"ז כ"ז שייך על הבשר
משא"כ על החלב לויכא איסור אבמ"ה דהתורה
הסירה להחלב מזד אבמ"ה וכן הבנים. ממילא
ליכא חזק"א אבמ"ה להחלב והבנים ורק מיעוט
לחוד וזה הוה מיעוט דלא שכיח על טרפה כמ"ס
המהרש"א. ולכך ל"ס ואין רא' דאזלינן ב"ר כנ"ל
[ועיין בשב שבעתהא ש"ה פ"ט] ועי' בשו"ת חת"ס
חיו"ד סי' י"ט באריכות אי עכו"ם רשאי לאכול חלב
ובנים מזד אבמ"ה. דלישראל היתירה החורה ולא
לב"ר וחלב מבוזר בקרא ויקח חמאה וחלב וכו'

אלל א"א אכל בנים מנ"ל ע"ה. ועמ"ס בחדושי'
לבינה (כ"ה) ועוד מקומות דבעוף ל"ס חזק"א מחמת
דעיקר חזק"א היינו כשהתחיל לשחוט נעשה נבלה
בנקובת הושט. משא"כ בעוף דיכול לשחוט בהקנה
לחוד ל"ס חזק"א דקנה מטרף ברובו ולא כבר שחט
ע"ה ולכך ממילא הבנים מותרין דמילדו מקודם
החזק"א ודו"ק. ובזו הסברה ובמ"ס המהרש"א דמיעו'
טרפות הוי מיעוטא דל"ס. יש ליישב דברי הרמב"ם
ז"ל לנכון בע"ה מה' עבודת יו"כ כ"ה דטרפה פסול
מזד יעמד חי בשעיר המשתלח. והגמ' קאמר מזד
דאין הגורל קובע אלא בראוי לשם שיהיו שניהם שוין
וכבר הארכתי בזה. ולדברינו י"ל כך דברי קשה מאי
קאמר דלמא השעיר המשתלח טרפה. הרי הוה מיעו'
דל"ס ואין רא' דאזלינן ב"ר כנוכר. אך ל"ל דמ"מ
שפיר הוכיח דע"כ אזלינן ב"ר דנהי דהכא ל"ס לומר
דמלטרף החזק"א. ולמ"ס היינו מזד דבהתחלת השחי'
היא נבלה כנוכר כיון דלא שחט רק משליך ללוק.
ממילא ל"ס מלטרף והוה מיעוט דל"ס כנוכר. אך י"ל
דמ"מ הוכיח כך כיון דקיי"ל דלריך שניהם שוין. אי
נאמר דלא אזלינן ב"ר. וזה דלשם בודק מטרפות.
והשעיר המשתלח א"י לבדוק ויש חשש טרפות אף דלא
הוה מיעוט דשכיח רק דלא שכיח מ"מ עכ"פ לא הוי
שוין דהשעיר המשתלח יש חשש טרפות אף דל"ס.
וזה דלשם בודק ורואה בבירור שאין כאן טרפות.
ולריך שיהיו שוין. וע"כ דאזלינן ב"ר וגם זה דלשם
א"ל לבדוק ורק דסומכין על הרוב אף דבזה דלשם
יש חזקת איסור כיון דשוחטו כנוכר וממילא שניהם
שוין וממילא מוכח דאזלינן ב"ר אף במיעוט דשכיח.
וכ"ז אם נלמוד מקרא דולקח שני השעירים שיהיו
שניהם שוין שפיר מוכח דאזלינן ב"ר כנוכר. משא"כ
מקרא דיעמד חי דטרפה פסול לא הי' מוכח כלל
דאזלינן ב"ר משום דלמא טרפה הוא. ז"א דהוה
מיעוט דל"ס כמ"ס המהרש"א ולא שייך לומר דסומך
מיעוט לחזקה דחזקה איסור דהתחלת השחיפה דנבלה
כיון דלא שחט כלל כנוכר. משא"כ הרמב"ם אליבא
דאמת נקט הקרא דפשוט יותר דיעמד חי דטרפה
פסול על שעיר המשתלח. כנ"ל בדרך פלפול:

ובזה יש ליישב מה דקשה לי דלמה לא הוכיח בגמ'
דאזלינן ב"ר מכל בהמה קדשים דהכי שוחטו
בפנים דלמא ימלא טרפה או סימלא בע"מ שיה' לו
שני כבדים או שני טחולים וכדומה דאסור לשחוט
בע"מ במקדש. דבשלמא על ההקדש ל"ק האין יכול
להקדיש דלמא בע"מ הוא והמקדיש בע"מ לוקה.
ד"ל דמקדיש על חנאי אם בע"מ הוא לא יהי' קדוש
משא"כ לשחוט בפנים ל"ס חנאי דמ"מ עשה עבירה
במאי ששחט בע"מ בעורה. ולהג"ל יחא דבאמת
מיעוט

מיעוט טריפות ובע"מ לא שכיח: רק דכל עיקר הדיקום הגמ' כיון דליכא ג"כ חוקא איסור דאבמה"ח הוה המיעוט שכיח כמזכר. וכו' לענין אכילה וכן להקדמה כתבו החוס' ביבמות (ל"ב) דאכילה והקדמה הוה שם אחד עש"ה. וספיר שייך חוק"א אבמה"ח. משא"כ לשחוט הקדשים ל"ש דאסור לשחוט אבמה"ח הרי כל שחיטה הוא אבמה"ח והמורה ליוותה כך לשחוט בעורה וא"כ ליכא רק חד חשש שמה בע"מ הוא והאיך רשאי לשחוט. וספיר שייך לומר דהוה מיוצג דל"ש ולא חיישין ע"ז. דל"ש סמוך חוקה דאבמה"ח אל השחיטה כמזכר וספיר רשאי לשחוט ככ"ל:

ובזה יס ליישב ג"כ קושיא החוס' ד"ה אבל וכו' דאמאי לא הוכיח מכל קרבנות דרחי שבה דלמא ימנא טרפה. ולהג"ל ניחא דהוי מיעוט דל"ש על שחיטה דלמא טרפה כמ"ס המהרש"א. ורק על ההקדמה מלד חוקת איסור אבמה"ח ויכול לבדוק. ולכן הוכיח רק מרישא של עולה וכדומה שלא יוכל לבדוק ודו"ק:

שם (ס"ד) חניא אין מוכרין בילת טריפה לעכו"ם אלא א"כ טריפה וכו'. הנה בנזכ"י מה"ח ליו"ד ס' קפ"ו הקשה שני קושיות חמורות. (א) הא דמבואר בש"ע יו"ד ס' פ"ו ס"י אין מוכרין בילת נבילות וטריפות לעכו"ם שמה ימכור לישראל הרי בבירויחא לא חני רק טריפות דהיא איסור דאורייתא משא"כ בילת נבילה לא הוזכר בבירויחא וע"כ דבילה נבלה דהיא רק דרבנן לא איכפת לן ולמה בש"ע כתוב להיפוך בבירויחא. (ב) קשה על הרמב"ם ז"ל למה השמיט כל הדין הזה דאין מוכרין בילת טרפה לעכו"ם עש"ה. ונלע"ד ליישב בדבר חדש כך. דהנה בשו"ת חת"ס חיו"ד רוצה לחדש דברים של עופות אסורים לעכו"ם מלד אבמה"ח ורק לישראל מותר מלד נזה"ל וכו"ס החוס' בד"ה ריקמה מבה היענה משא"כ לב"ג אסור עש"ה בס"י י"ט. אך נלע"ד דמ"מ מותר מלד מי איכא מידה דלישראל שרי ולנכרי אסור כמו דאמרינן לעיל (ל"ג) לענין מפרנסת ע"ש ולא כרב אחא בר יעקב עש"ה:

והנה בחוס' לעיל (ל"ג) ד"ה אחד כתבו דאס אסור לישראל מלד אחר אפי' לא מלד אבמה"ח מ"מ הוי אסור לב"ג מלד אבמה"ח ול"ש מי איכא מידה וכו' כיון דמ"מ אסור לישראל עש"ה. וכשר"ה הגרע"א ס' קס"ה העלה בשם הראשונים דוקא אם נבלה הוא דאסור לישראל מלד נבלה אז ל"ש מי איכא מידה ואסור לב"ג מלד אבמה"ח משא"כ בערפה שייך מי איכא מידה כיון דאינו אסור רק מלד טרפה עש"ה ונכון. ולפ"ז הכל ניחא דהנה בבירויחא

בכורות להרמב"ם פ"ה אות מ"ב:

סימן ג

שול"ח קוטב גאליציווא

ע"ד השאלה שהע"ט רומ' (בשע"ת ח"ג ס' י"ה) וחפץ בחסובה. הנה גוף הדבר הובא באשל אברהם ס' נ"ג בשם שו"ת בית דוד דאס אחר מות הס"ף רנו למנות ש"ף הכן קודם להמסייע אבל מ"מ המסייע במקומו עומד יושב"ב. איברא דמבואר בירושלמי פ"ג דיומא ה"ח דאחר מות הכה"ג ה' ממנין דוקא את הסגן לכהן גדול. ואל ירושלמי זו ה' כוונת החוס' במנחות (ק"ט:). וז"ל שהיו נוהגין כן בכה"ג להיות נעשה סגן חתלה שיה' בקי ומכיר בעבודה אבל מ"מ אם הניח בן שלא ה' סגן החלה וה' סגן אחר כל שממלא מקום אביו הכ"ג ביראת שמים אף שאינו ממלא מקומו בחכמה מעמידין את הכן לב"ג ומלמדין אותו אש"כ כמ"ס הרמב"ם בפ"א מה' מלכים ה"ז לענין מלך וכן הדין גם בכ"ג. עיין רמב"ם פ"ד מה' כלי המקדש ה"כ. ועפ"י מיישב גם קושיות החוס' במנחות הג"ל ע"ס. והנה מרן בכ"מ אס' היו להם בנים הם היו קודמים אע"פ שלא יהיו שקולים כאלעזר ואיתמר עכ"ל. ואני לא מנאסו זה בחורת כהנים ומימרא דר"י בר אבין היא במדרש ויק"ר פ' אחרי מות ובמדבר סוף פ"ב ושם ליחא מ"מ

לפי המבואר באגרת רב שירא גאון וכן בסדר הקבלה להראב"ד נתמנה שם אחר מות רב אשי לרש מתיבתא רב אירי ב"א ואחריו ר"ג ואחריו ישיב מר בר ר"א על כסא אביו ע"ש. ובע"כ שאחר פטירת רב אשי לא הי' מר בנו באפשרות לאיוו סיבה להחמנות על כסא אביו ולזה נתמנה אחר במקומו ואש"ה אף דאפסקי' אחר לא אבד חוקת ירושת אביו ולזה כשבא השתא למתא מחסי' חזרה הירושא אליו וא"ל דעז ורנן הקהל לזה ויכול להחזיק מעצמו דשוב אין רשות לאחר להחמנות עוד ולזה כשידע דאימנו להושיב א"ז רב אחא מיהר להיות הוא פתח ותנא ודרש כדי להחזיק במינוי של אביו טרם יתמנה רב אחא כי כבר זכה בו הוא מיד ואין רשות עוד לאחר להחמנות כנ"ל נכון ועיין בספרי אחרונים שנתלקו אס היכא דאפסקי' אחר אמרינן כיון דאירחי אירחי ואבד חוקתו ולפנ"ש מוכח דלא נדחה ע"י אפסקי' אחר דלעולם כל שחזר ובא להחמנות אחר מיתת האחר חוזר לירושא שררות אביו [ובמק"א פלפלתו בהא דש"ס מכות (י"ג).] בהא דנתלקו שם אס חוזר לשררה אביו ובדברי המדריכי ב"ב פ' חוקת הבתים]:

ואמנם כבר ראה רונ"מ מחלוקת הפוסקים אס מינוי ש"ך חשיב במינוי של שררה שיהי' זוכה בנו אחריו ולדעת קולן לא חשיב זה אלא ענין מנהג ואין ירושה במלות. ומעלתו כ"כ בשם המדריכי סוף מגילה ובאמת במדריכי לא כתב שם אלא שאין ירושה במלות ולא מוזכר שם כלל דמינוי ש"ך לא הי' מינוי של שררה. ולפון הרמב"ם בזה לריך בבור. דבפ"א מה' מלכים כתב כל השטרות, וכל המינוין שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם. אבל בסוף פ"ד מה' כלי המקדש כתב רק כל שררה שבקרב ישראל הזוכה לה זוכה לעצמו ולזרעו ע"ש. אבל גוף דב"ז לריך ביקור חכם דאיוו דבר מוגבל שהיא מינוי של שררה כי גם ראש הישיבה שנתמנה ללמוד תורה ע"ס חכמוי הישיבה אין זה. אלא מנהג ללמד תורה לרבים וכן דין ומו"ץ הממונה להורות הוראה א"זיה ולהגיד דבר משפט שאין זה אלא מנהג וגם כהן גדול ומשוח מלחמה שכל ענינים היא עסק מנהג לורכי רבים כש"ל לעבוד לפני הציבה לצורך רבים וא"כ נפל פיתא בבירא. ולהעמוד הדבר בקרן אורה או' שענין זה נתחלק לארבעה מחלוקות. א) מינוי של שררה. ב) מינוי של כבוד. ג) מינוי גדידה. ד) החוקת מנהג ונבאר אחת לאחת. א) מינוי של שררה מוגבל היא בלירות הענין אשר מתנשא בו לראש שיש לו ענין ממשלה ופקודה על הקהל שנתמנה בזה עליהם להיות פקודתי שמרה רוחם והיא גם מוגבל בחוקי כבוד אשר יחייבו להחמנה עליהם בזה ובגון מלך או נשיא

מ"ם הכ"מ אע"פ שלא יהיו שקולים כאלעזר ואיתמר ומ"מ הדין נכון לעצמו לעולם הבן קודם אף דאיתא אחר דעדיף מהבן הרבה כדמוכח מחו"כ פ' לו דמניא החמיו מבניו מלמד שהבן קודם לכל אדם שבועול. והרי בכל העולם בוראי איכא אחריו דעדיפי מבניו הרבה ובע"כ דזכות ירושה גמורה היא שזכה תורה לבני ממוני ישראל לירש המינוי של האב וע' שו"ת הריב"ש סי' רע"א. וכ"מ במדרש שה"ש רבה עה"פ קמחי אני לפתוח לדודי דאמר ר"ל מקודש הבית שלא עלה עזרא בלוחו שעה לא"י שאלו עלה עזרא הי' לשטן לקטרג ולומר מוטב שישמש עזרא בכהונה גדולה מלשמש יהושע בן יהוואק אלא שיהושע בן יהוואק הי' כהן גדול בן כה"ג. ועזרא אף שהי' אדם צדיק וגדול לא הי' ראוי לשמש בכהונה גדולה כמותו דקשה שלשלת היחס לפני הקב"ה להעקר ממקומו ע"כ. הרי דאף דעזרא הי' היותר מופלג בדורו שלא הי' יהושע בן יהוואק ערך יחס אליו כלל מ"מ לא הי' ראוי עזרא לשמש בכהונה גדולה במקום יהושע שהי' בן כהן גדול הזוכה אליו בירושא והשגחת השם הי' שלא יעלה עזרא אז לא"י מבלי לגרום זר מחלוקת כמליצה המדרש. הי' לשטן לקטרג. [וזה דלא כמהרשד"ס חיו"ד סי' פ"ה] ומעתה אס כן הדין גם במינוי כהן גדול אף דלמוד מקרא והבן הגדול מאחיו שיהי' גדול מאחיו בחכמה מ"מ זכות ירושת אביו עדיפה אף אס הי' קטן בחכמה כ"ש בשאר המינוים שאין הבן נדחה ממינוי אביו בשום אופן בעולם כל שאפשר באיוו זר להיות ראוי למלאות מקום אביו במינוי והוא זוכה בו מעצמו אף אס הקהל לא יחפלו בו. וגדולה מזו אף אס לאיוו סיבה לא הי' אפשר להחמנות אחר מות אביו ומינוי הקהל אחר במקומו ומת האחר יכול הבן לבוא ולהחזיק אז בהמינוי של אביו וראי' לזה מש"ס ב"ב (י"א): דאימנו רבנן להושיב את רב אחא מדיפתי לרש מתיבתא במתא מחסי' ואחא מר בר רב אשי ושדרו וזגא דרבנן לגבי' ליעול ממנו ענה להמליך את רב אחא ועיכב אותם מר בכ ר"א דהר שלחו ועיכבם עד דמלו בי' עשרה ואז פתח הוא ותנא ודרש עי"ש. וקשה טובא על התחמנות זו דמר בר ר"א להחמנות בחזק יד מעצמו נגד רנן כל אלפי חכמי הישיבה והקהל אשר כבר בחרו וגמנו להושיב את רב אחא לראש. ומה יהי' לו להועיל במה שפתח הוא ותנא ודרש לפני אלו עשרה החכמים כל שחכמוי הישיבה כולם לא יחפלו בו כל שכבר בחרו ברב אחא וגם רב אחא ידע מזה שכתרו בו כמבואר שם. ואמנם באמת לפי המבואר בש"ס בכמה מקומות הי' רב אשי אביו ריש מתיבתא במתא מחסי' וא"כ זוכה בנו מעצמו במינוי ריש מתיבתא בשם בירושא שררה אביו. והנה

י"ב. משא"כ אלו אשר נגדרו תחת מחלקה ב' ומחלקה ג' שאינו מינוי של שררה והם עומדין בכל עת תחת חפץ ורשות הקהל בכל מעשיהם אשר ממונים לא שייך בזה ענין ירושה להוריש לבניהם אחריהם והם תלויים גם בענין הזמן בקבלות עמלן כפי מנהג הקהל או להתקבל רק לזמן קבוע ובסתלקו אחר הזמן או להתקבל כל ימי חייהם ככל תנאי שבממון. משא"כ במינוי של שררה לא שייך בזה הגבלת זמן דכל אשר נתמנה בשררה זו הוא לעולם כי אחר המינוי הוא ברשות עמלו והקהל הם הוסחטבדו תחת רשותו. ואומנם לענין מינוי ש"ך הנה זה נשתנה כפי המקום והזמן כי כאשר תהי' מינוי הש"ך שיהי' הנהגת כל עניני ביהכ"ם תחת רשותו ורגליו ולפעמים יהי' הוא גם המורה ומלמד לפני הקהל כמו שהעיד הר"א בתשובה לר"י החסיד בשו"ת מהר"ם בר' ברוך סי' קי"ב ובאור זרוע ח"א סי' קי"ג שכן המנהג בפולין ורוסיה ואונגארין ע"ש הנה נחשב זה באמת למינוי של שררה להוריש גם לבניו אחריו. ובהם יובן דברי הרשב"א בתשו' ח"א סס"ו ש' במ"ש שם וז"ל כי לפי מה שאני רואה ממנהג אותן המקומות הבנים מתמני' מדרגת הציבור חונים תחת האבות וכו' וכלל גדול אמרו בכל עניני המינוין שאם הי' הבן ראוי הוא קודם ואפי' כה"ג אם הי' בנו ראוי אפי' שיש אחרים גדולים ממנו הבן קודם עכ"ל. ובשו"ת חת"ם הג"ל נתקשה בדבריו מ"ט תליא זה במנהגא כיון שדין מורה כך היא. ותו מ"ט תלי' בדעת הציבור כיון שכושין אותם בע"כ למנוח הבן. ותו מאי אפי' כה"ג דקאמר מה רבותי' דכה"ג בענין זה וע"ש מ"ש. אבל באמה כוונת הרשב"א נכונה כי לפי המצוה בהשאלה שם הי' טענות הקהל שאין מפלים בהבן לפי שאינו ראוי כל כך כאביו ע"ש אשר לזה כתב הרשב"א שאפי' כה"ג דכתיב ב' והבן הגדול מאחיו שיהי' גדול מאחיו בחכמה מ"מ היינו בתחלת המינוי אבל אם הבן יורש השררה כל שהוא ראוי אפי' שיש אחרים גדולים ממנו הבן קודם. כש"כ בש"ל שלא נאמר בו התנאי הזה שיהי' גדול מאחיו דאפי' שיהי' ראוי כל כך כאביו. אלא שזה רק אם הי' מינוי הש"ל כמינוי של שררה ולזה כתב דכיון לפי מה שהוא רואה ממנהג אותן המקומות אשר מוסכם מהקהל בלי שום מחאה שהבן יורש חזות אביו לאשר כן מוחלט אללם שבהכרח יורש החזות שייך להבן ומוכרח שבשם הוא מינוי של שררה ונגדר תחת הדין שבכל המינוין של שררה אם הי' הבן ראוי הוא קודם. ובאופן זה שוב אין כח הקהל לעכב על בן הזה אף אם אינו כל כך ראוי כאביו וא"ש כל דבריו לנכון. ומעתה בענין נדון שאלות ר"מ כפי מה שאני רואה בהנצח השאלה אביו

נשיא או ריש מחיצתא או רב אב"ד או מו"ך. ב' מינוי של כבוד ובהם שם מינוי. היא רק לשון מושאל וענינו רק מסירת כבוד שאין במינוי זה התמנות שררה וממשלה ולא חיובי חוקי כבוד אשר יזכה עי"ז וזאת כי הקהל מסרו לו איזו דבר להיות נעשה על ידו לבד לאשר רצו לכבדו וכגון מי שנחמנה מהקהל שיהי' רק הוא הבעל חוקע ברה"ק. או המוקרא לפני הבעל חוקע. או להיות ש"ל ברה"ק ויוה"כ לשחרית או לחוסף או נשילה וכיוצא. ונגדר זה ביחס מינוי של כבוד לאשר כי ראוי באלו שיהי' האיש הלו איש נכבד בעל מדות ישרות וירא שמים ובר אוריין לא כאחד מכל אנשי המון ולזה האיש אשר בחרו הקהל בו למסור לו לחמירות מאלו הענינים הוא לו לכבוד המעלה. ג' מינוי גרידא והיא כזה שאין בענינו לא שררה וממשלה ולא בחירות כבוד ורק לאשר שזה מלורכי רבים ולמען לא יוחסר להקהל לכל עת הלורך בומתין באחד המבין בזה למנותו להיות מיוחד לזה כגון שוחט ובדק או מוהל למוול מניקות וכיוצא. ד' החזקה מלוה כגון פתיחות אה"ג או הולאה והכנסה או נתינת נד למאור ויין לקידוש והבדלה ודומיהן דלא שייך באלו ענין מינוי כלל כי לעולם אין הקהל בוחרין למנות איש מיוחד על זה לזורך עמלן אלא אדרבא שכי אדם חפצין לעמלן לזכות במלוה זו וכאשר נודמן אחד שפעל איזו דבר גדול לזורך הקהל נהגו בו טובה עין למסור לו בקביעות קיום זה. והנה כל אלו אשר במחלקה ב' ובמחלקה ג' כאשר יהיו ביותר ממונים בהשלותי שכל מהקהל כנהוג בהם המה הנקראין בשם משועבדי הקהל כי המה אינם עומדים ברשות עמלן אך המה משועבדין למלאות מעשיהם אחר רצון וחפץ ראשי הקהל בכל עת פקודתם לא כן אלו אשר במחלקה הא' אשר היא מינוי של שררה כי הגם שיתחייבו להשתדל ולעסוק לעמלן בכל מה שיהי' לטובת הקהל כדועה עדרו ינהג וע"ז אחר המשנה אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות שעיניו שיהיה את עסק המלאכה אשר בענין הרבנות ולא לאהוב רק טעם הרבנות לבד אבל אינם נקראים משועבדי הקהילה אדרבא הקהל משועבדין אליהם והקהל הם עומדין תחת חפץ ורגלן המלך או הנשיא או הרב אב"ד או המורה ואלו הממונים עומדים בשררתן תחת רשות עמלן וחפלים ושררה שלהם היא. וזה מה שלמדו מקרא אשר מחוקי השררה היא שמורים השררה אחריו גם לבנו כאשר יהי' ראוי בהנהגת השררה המיוחדת לו ולמדו ממקרא מיוחד במלך וממקרא מיוחד בכה"ג. להורות שגין בשררה מדיניות במלך ובין בשררה רומניות ככה"ג כל מינוי של שררה מוריש גם לבניו אחריו. ולחנם נתקשה בזה בשו"ת חת"ם חא"ח סי'

בכריתות (י'): דמדינא ה' סיהי עשירית האופה בפרוטה וכריבעא לפי החשבון בללות א' מל"ג בעשירות ודלי דלות א' מל"ג בללות אלא דלאו אורח ארעא לאתויי פחות מפרוטה למקום והקשה למ"ס הרשב"א בגיטין דף ר"ט ור"ט ס"ס דבפחות מפרוטה לא חל הקדש כלל א"כ למ"ל לגמ' לומר נסוס דלאו אורח ארעא חיל' דלא חל הקדש כלל. וכחב שהיא קושיא רבתי. הנה עיין ברשב"א ס"ס דהקדש חל רק אין מועלין בפחות משו"פ ע"ש ועיין בכ"מ פ"ב מה' מעילה הע"ז ובמל"מ ובפ"ז ס"ס ה"ח במל"מ. אבל בחוס' רי"ד הנ"ל מבואר שם לכאורה דאין ההקדש חל כלל בפחות משו"פ ומ"מ ל"ק כלל דזה דוקא בקדושת דמים דבעינן סיהי' בר דמים דאל"כ לוכא להקדש שום ריוחא ולענין מה חל ההקדש כיון דאינו שום כלום עיין בחוס' רי"ד שם שכ"כ. אבל בקדושת הנוף להקריבו על המזבח שפיר חל אף בפחות משו"פ דראוי הוא להקריבו למזבח. וכ"כ בנחמ"מ סו' כ"ח דבקדושת הנוף לא בעינן בר דמים ועי' בחוס' ישנים כריתות (י"ג): שכ' ג"כ בהנתיבות לחלק בין קדושת דמים לקדושת ג' ומה"ט בקדושת דמים כל שאסור בהנאה אין מועלין בו כמו באוכל חמץ של הקדש ובנוחר מועלין ואע"ג דגם בקדושת ג' בעינן שו"פ כדאמרינן בכריתות דכ"ג ובשבועות ב"ה כ"ד היינו לענין מעילה בעינן סיהי' שו"פ אם היתה חולין [ועי' ברש"י כריתות דכ"ג שכתב בטעם דמועלין בנוחר משום דאם עלה לא ירד ובתבתי בזה במק"א] אבל ההקדש שפיר יכול לחול גם בפחות מפרוטה משום דראוי להקריבו למזבח ומש"ה לריך הש"ס לומר משום דלאו אורח ארעא לאתויי בפחות מפרוטה. אבל בקדושת דמים שפיר י"ל דאין ההקדש חל דאין שום ריוחא להקדש ממנו וכנ"ל וז"ב ופסאט:

(ב) ש"ס ב"א ח' בהא דרשב"ג דחשוד על הדבר דנו ומעידו היינו דווקא היכי שהבעלים בעלמם נאמנים רק אינם יודעים אם זה אסור או לא אבל היבא שהבעלים בעלמם אינם נאמנים החשוד על הדבר אינו דנו ומעידו משום דחיישין שהבעלים שכרוהו להעיד ולרין שקר. הנה דבריו מסתברים וכו"ג נסתפקתי בחטובה כהן שהי' לו בכור וסו"ל רועה עכו"ם שהלך לרעות בהמה שלו עם הבכור ובא הרועה וסיפר שהבכור רקד על הבהמות והכה אותו בהמה אחת עם הקרן על העין וכוונתו עינו והכהן אומר שהרועה אינו יודע כלל אם בכור הוא והרועה סיפר כן במסל"מ לפני בני ביתו של הכהן אם נאמן הערל במסל"מ הזה. והנה הארכתיו בזה אם גוי נאמן במסל"מ בבכור כנ"ל בו מוס' מואליה ואין כאן מקום להאריך בזה. אמנם משום טעם אחר

אכיו של זה שכתבו בו הקהל להחפול שחרית בר"ה ויוה"כ בשבולמוי שכר לא הי' אף ממונה לש"ך כלל וזאת לדבר הזה לבד שכתבו בו להחפול שחרית בר"ה ויוה"כ ואשר כפי הנראה הי' עני הגון ורצו להחזיק בדרך כבוד ובאופן זה לא נגדר אפי' בדרך מינוי של כבוד כ"א נגדר מינוי נגידא כי לאשר הנריכו מי שיחפול להם בר"ה ויוה"כ בחרו בו לקיים בו גם מזה להחזיק ביד עני הגון עכ"פ אין בזה שום ענין מינוי של שררה כלל ולא הי' לאביו מה להוריש לבנו אחריו ואם הקהל יראו עתה לקיובתם יותר סיהי' הש"ך הנחשב אללם לש"ך קצוה סיהי' הוא גם המהפלל שחרית בר"ה ויוה"כ הרשות בידם ואין כח על הכן לעכב כלל לא בכח ירושה ולא בטענת קדימה ואם ירצו הקהל לבחור בבנו אין כח גם על הש"ך למחות בו כיון שמחלה נתקבל שלא יהי' הוא המהפלל שחרית בר"ה ויוה"כ וזה הנ"ל ברור לדניא: יעקב שור אבד"ק קושט והגליל

סימן ד

ב"ה ברמרי (גאליצא)

(א) בשע"ת ח"ג סימן א' כמה שמפלל בדברי רש"י בסוכה דאם אין בו שו"פ לכל חד א"ל זה שותפות שהקשה מערבה דאין זה שו"פ. גם אם כתבתי בזה בחדושי' והבאתי מהמל"ח מ"ע דמלה ומ"ע דסוכה שעמד וכתב שלא מלא לשום קדמון שדיבר מזה והדבר מבואר בחוס' רי"ד על סוכה (מ"א) וכ' דגם פחות משו"פ מקרי לכס והביא מערבה והבאתי גם מהשערי תשובה ס' תפ"ו ומיושב ג"כ בזה מ"ס בס' ב"ל יו"ד ח"א ס' קכ"ה בהא דר"י ור"ג בקידושין (מ"ב) דדרשי' ושחקו אותו כל קהל ישראל וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד מבאן שכל ישראל יולאין בפסח א' והביא בשם ספר ארי' דב"ע קידושין שם להקשות כיון דכתיב משכו וקחו לכס האין יולאין בפסח א' כיון דלא מטי שו"פ לכ"א. ולפ"ד הש"ס ל"ק ומ"ס השע"ת שם לענין גזל בפחות משו"פ אי מקרי לכס וכתב להוכיח מהום' סוכה ר"פ לולב הגזול שהקשו דל"ל גבי מלה טעמא דלכס חיל' משום מה"ב והא ר"מ בגזל כוית מלה ואינה שו"פ ואע"ג דליח ב"י משום מה"ב פסול משום לכס. הנה התום' לא הקשו כלל על מלה דלמ"ל משום לכס רק על לולב הקשו ע"ש שכתבו דמשום שאול אלטריך לכס. ובגוף הדבר מבואר בחוס' רי"ד הנ"ל דגם גזל בפחות משו"פ לא מקרי לכס ע"ש. ועי' ביאוש"ק בק"א מבני לה' פסח ובס' תרמ"ט ואין להאריך בזה כאן. ובכ"ל שם הקשה בהא דאמרינן

כחבתי דקשה לשמוע ע"ז דיש לחוש שהבעלים דהיינו הכהן והוא חשוד שזכו להנכרי שיאמר במסל"ת שגפיל המוס מאליו והבאתי כן מהשו' דעק"א סי' ק"ל לענין עונות בע"ז כקטטה אף להחולקים על הר"ם דל"ת לשכרתו היינו מטעם דאם היא משקרת כל ישראל מי הומוקו. אבל בנכרי מסל"ת י"ל דבכ"מ דהיא אינה נאמנת דחשדינן דמשקרת חשדינן נ"כ לשכור את הנכרי שיאמר כן בדרך מסל"ת. ועיין בנז"י אה"ע סי' מ"ב. אך לבאורה לשמ"ש הגאון דעק"א שם דל"ל דזה טעם הסיפורים בזה"ע סי' ז' ס"ב דבשבו' אין נ"י מסל"ת נאמן משום דהיא אינה נאמנת חיישינן שח' שדחתו להגוי לומר מסל"ת. וא"כ הא' הביא הרמ"א שם דיש מקילין במסל"ת ע"ש ובכר"כ דהכי נקטינן וכ"פ בחשו' כנס"ח סי' ג"ו ובישוע"ק ועיין בפ"ת שם א"כ מוכח דאף במקום שהיא אינה נאמנת מ"מ מהני מסל"ת וה"ה לנ"ד דאע"ג דכהנים בעלמא אינן נאמנים מ"מ מועיל מסל"ת. ואפשר לומר דל"ל לשבו' דשם מדינא אין איסור כלל דאין אשה נאסרת על בעלה אלא בקניין וסתירה או עפ"י צ' עדים רק משום מעלת יוחסין אסורה וכמ"ש הב"ש שם סק"א ולכך אם איכא מסל"ת לא החמירו עוד וכמ"ש הב"ש שם סק"ב דאין לנו אלא מה שאמרו חז"ל ע"ש ש"כ בטעם הרא"ש להחמיר שלא להאמין במסל"ת וכ"ה דל"ל להמתירין דכ"ל הא' לא החמירו אבל בנ"ד כיון דחז"ל אמרו דכהנים חשודין כן י"ל דל"מ גם מסל"ת. שוב ראיתי בשו"ת ח"ל סי' קמ"א שכתב ב"כ בטעם הרא"ש דמסל"ת א"ג בעדות בשבו' כיון דסתם נכרי שקורי משקר חיישינן שח' היא שדחתו שסיח לפ"ת. אמנם נראה שם מדבריו דבכור קולא ל' משבו' משום דקנסא בעלמא הוא ע"ש ש"כ דלכך בשבו' אין כנה ובהם נאמנים ובכור נאמנים משום דקנסא בעלמא הוא א"כ אפשר לומר כיון דגם בשבו' מקילין במסל"ת ה"ה בכבור:

ובדיוותי בזה ראיתי בס' אחרון שמו ערך שי' שהביא בשם גדול א' (והוא המהר"ם שי"ק בחשו' סי' ש"ו) שחידש לומר דהכהן נאמן בשבועה לשמ"ש הפמ"ג יו"ד סי' ב' בשפ"ד סק"ב דאובל ח"ש נבלה נראה ונאמן בשבועה דלאו מושבע הוא מה"ס על ח"ש כמ"ש החו"ס בשבועות (כ"ג:) ד"ה דמוקו ור"ג האיסור דהטלת מוס בכבור הוא מריבוי דכל מוס כמ"ש החת"ס יו"ד סי' ש"ז והוי כמ"ש דלפינן מכל חלב (ובכר נודע מ"ש הרמב"ם והר"מ ביאר דבריו דמה דאמי מריבוי הוי כמ"ש ועיין בחשו' בית אפרים יו"ד סי' ע"ה ובמניה במל"מ פ"ג משננות ועיין שמי"ג בפתיחה לה' מליחה) ונאמן בשבועה יב"ב הג"ל כתב דיעה בזה דהס' בדברי

הפמ"ג מוטלם לא נחשד על מה שמושבע מה"ס אבל כהנים נחשדו גם בזמן הביט להטיל מוס אף דהוי איסור לאו גמור והאריך בזה. והנה המהרי"ט חלניו פ"ה אות מ"ח האריך להוכיח דלא נחשדו כהנים רק בזה"ז מפני שמוטל עליהם טורח הטיפול עד שימות או עד שיפול בו מוס אבל בזמן הביט שיכול להקריבו לא היו חשודין להטיל מוס משום ריוח שירוח האינו"ט ע"ש וכן כתבתי בחדושי לה' בכורות ריוח האינו"ט בילה (כ"ז:) שכתב שנחשדו על הבכורות מפני טורח הגידול ע"ש וביותר מובאר בדש"י יומא (ע"ח.) ש"כ כהנים חשודין בו' ואף להטיל בו מוס לפי שהבכור בזה"ז א"ל תקנה חז"ל י"ס בו מוס ועל הכהן ליטפל בו הרי מובאר ד"ק בזה"ז חשדו וכ"כ הטור הטעם מפני טורח הטיפול (ועיין בדש"י חלניו פ"א אות י"ג שסותר עלמו למ"ש בפ"ה וב' דגם בזמן הביט חשדו ע"ש אמנם הכהן כדבריו בפ"ה) ומה דאמרין בש"ס ל"ה ע"כ דאלת"ה מושבע לר"מ מי מעיד עליו. ולכאורה הא' מעשר אינו נוהג רק בזמן הביט כבר עמד בזה המהריט"א שם וכתב דל"ל דפרכת הב"ש הוא על אחר החובטן מקודם שבעלו חז"ל המעשר ועוד משכתם מעשר הבא מחז"ל דאינו רחוי להקריבה ע"ש בדבריו. ולדעתי הטעם בלא"ה ל"ק דזה דאמרין דכהנים לא חשדו רק בזה"ז הוא משום דהרי חזקין דישאל ש"ס לו ספק בכור אינו חשוד להטיל בו מוס כמסקנת הש"ס דשם ובדק"ל בס' שי"ד סי' ו' והוא מטעם דאין על הישראל מוטל טורח הטיפול ועיין בפ"ה שם סק"ח הרי דישאל לא נחשדו משום ריוח ממון דאף רק ס' בכור וא"ל ליתני לבסוף מ"מ לא נחשד משום ריוח ממון להטיל בו מוס וא"כ למה יגרעו כהנים להחזיק חשודים בשביל ריוח ממון. וע"כ דאינם חשודים רק בזה"ז משום טורח הטיפול וכנ"ל. ועיין בחת"ס סי' ש"ב וא"כ זה דוקא לפי האמת דישאל ש"ס לו ס' בכור אינו חשוד אבל הש"ס דבא להוכיח דבעלים נאמנים עליו שפיר הוכיח ממעשר בזמן הביט כפשוטו דאל"ת דאין הבעלים נאמנים בש"כ בכור אף דעל הישראל אינו מוטל טורח הטיפול וע"כ דגם משום ריוח ממון חשוד א"כ גם בזמן הביט חשדו משום ריוח ממון שלא יעזבו להקריבו ויפסידו האימוצין אבל לפי האמת דישאל לא חשדו משום ריוח ממון ה"ה דכהנים אינן חשודין רק בזה"ז משום טורח הטיפול וא"כ שפיר י"ל כיון דלא חשדו רק בזה"ז נאמנים בשבועה כנ"ל. ומיוסב עפ"י מה שהקשה בס' הג"ל דאם נימא דנאמנים בשבועה א"כ מאי פריך הש"ס לר"מ ס' בכור מי מעיד עליו וכ"ה ה"ה והתקן בו' כל שחליפו בו' ור"מ מחייב במתנות ומאי קושיא דלמא מיירי שהבעלים

הענין בשבועה איז דגם שבועה לימ ולפמ"ש אין
ראי דגם קאי הש"ס לך הברא דנימא דגם ישראל
חשדוי בם' בכור והוא רק בשביל ריוח ממון אי"כ גס
בזה"פ היו חשדוי אף דהי' איסור לאו גמור לכך גס
שבועה לימ משום דמושבט ועומד מה"ס וכדקיי"ל
בס' ז' החשוד לאכול נבלות דא"כ אפי' בשבועה .
משא"כ לדין ספיר י"ל דנאמנים הנהנים בשבועה .
וה"ס בם' הנ"ל דעכ"פ גס בזה"פ נחשדו על ספק
בכור דא"ל להקריבו (וכמ"ס הרמב"ם פ"ג מצבורות
ע"ג ע"ג) ומוטל עליהם עוורא הטיפול וא"כ נחשדו
עכ"פ בם' לאו . איני רואה בזה הכרח שלא יהי' נאמן
ע"ז בשבועה דאיסור ס' קיל להו לאינסי מלשבע בשקר
דהוא איסור ודאי ועיין במהריט"א שם אות מ"ח .
וגם י"ל דבם' בכור ליכא איסור כלל מדא' להטיל בו
מוס לשטות הרמב"ם דסדא' לקולא מה"ת ועיין
בתשו' חס"א יוד"ס סי' ל"ז ועוד יש לעיין בזה לפמ"ס
דאיבעיא לי' בתמורה דכ"א המטיל מוס בתמורה
בכור ומעשר אי' לקי כיון דאינו קרב או כיון דעכ"פ
קרוס הוא וה"כ כיון דמספק א"ר להקדשה לא לקי
בהטלת המוס' ועיין בתשו' הגאון רי"מ מווארשא ויש
בזה אריכות אס ע"י ס' מוקרי א"ר עיין בתשו' נלעזות
הבית להבית מאיר והארבתי בזה במק"א (שוב ראינו
בתשו' כ"ס יוד"ס סי' קס"ב שכתב דבם' בכור דא"ר
להקדשה מוספק מותר מדא' להטיל בו מוס ע"ס)
ואף דעכ"פ איסור מדאורייתא דהאיבעיא לא קאי רק
לענין מלקות וכמ"ס בתשו' הרי"ס שם מ"מ הוי כמו
בזה"ז דג"כ איסור להטיל בו מוס מדא' לשי' הר"ם
והוא מרביבא דכל וכמ"ס החת"ם כנ"ל א"כ הוי רק כח"ס
דלי"ח מושבע מה"ס וכנ"ל ושפיר נאמן בשבועה ולא
כדברי ה"ס הנ"ל . אמנם לא מצינו זה בפוסקים
להאמין לכהנים בשבועה לכן נלעז"ד דהטעם הוא
לפי מה דקיי"ל דכהן אפי' אס הוא חכם ויושב בישיבה
א"כ בכבור עיין בס' שני"ב וכדאמרינן בבכורות שם
דלא חילקינן בין חבר לע"ה א"כ חזינן דאין סומכין
אב"י על איש נאמן כחכם ויושב בישיבה דודאי אינו
מסקר מ"מ גזרו חז"ל אטו ע"ה . וא"כ א"כ ג"כ מטעם
זה אין סומכין על שבועה ג"כ דאף אס ע"י השבועה
נחבדר לנו דנאמן הוא מה שאומר דנפל בו המוס
מאליו מ"מ לא עדיף מחבר ויושב בישיבה דכל' נאמן
ואסרו דלא לסמוך עליו משום לא פלוג ה"כ כיון דכלא
השבועה א"כ ע"כ אף שנשבע גזרינן אטו שלא נשבע
ובכלל הגזירה דחבר אטו ע"ה הוא והבן . והנה
בש"ס בשמות ראש סי' קמ"ט חידש לומר דבזה"ז
דנהגו לעשות שותפות עם גוי לפטור מצבורה מהראוי
שהיו כהנים נאמנים במוס דנמילתא דל"ש לג' רבנן
אלא שביטל דעתו נגד דעת הפוסקים ע"ס ובאמה

י"ל דהוי בכלל דבר שנאסר במנין שלד"ך מנין אחד
להחירו וכיון דבזמן הש"ס ה' שכיח וכבר גזרו א"ל
לבעל . וראינו לחכם אחד שכתב דנמילתא דל"ש ל"ס
משום דבר שנאסר במנין כו' וכמ"ס הב"י והט"ז אורח
סי' של"ט ע"ס סק"ג . אך באמת ל"ד לשם דגם
מייירי דהדבר שבשבילו גזרו הוא עכשיו לא שכיח ע"ס
דחקון כלי סיר ל"ס אכל כאן הדבר שגזרו עליו הוא
ל"ס ובזה שפיר אמרינן דאס אחרמי אסור כמו בזמן
הש"ס משום דבר שבמונין כו' ול"ד כלל להא' דהב"י
והט"ז כמובן . אמנם לפ"י לפאורה בזמן ויושב בישיבה
דודאי אינו מסקר בזה מהראוי ה' להחיר בזה"ז דבזה
אין איסור רק משום לא פלוג אטו ע"ה וכיון דגוף
הדבר עתה ל"ס בזה ל"ג כנ"ל וא"כ עכ"פ ה' לנו
להחיר בת"מ ונאמן וי"ל דבזה"ז אין לנו דין ת"מ ואין
לנו הבחנה איזה הוא באמת נאמן ואולי אין טובו
כדבר ולכן אסור גס בזמן ויושב בישיבה . ומעשה נזכר
לומר דעכ"פ בשבועה דבזה לפמ"ס דמדינא נאמן הוא
ואין לנו לחשוד אורחו שישבע לשקר רק משום גזירה
הוא אטו שלא נשבע כנ"ל וא"כ עכשיו דהדבר ל"ס
ל"ג ומהני שפיר שבועה . ומ"מ ל"ע אס לסמוך ע"ז
למעשה כי כל' דברי הב"י והט"ז ל"ע דמה בקר דלא
שכיח מ"מ הא קיי"ל דדבר שנאסר במנין אף היכא
שבעל הטעם לא בטל הגזירה ועיין בם' מורה חסד
להגאבד"ק לזבלין סי' י"ז שחמה בזה וכו' דגם הטעם
משום דהגזירה דאין מטפחין ואין מרקרין הוי טעם
הגזירה ידוע משום שמא יתקן כ"ס וכל היכא שהטעם
ידוע בזה היכא שבעל הטעם בטל הגזירה ע"י ברמ"א
או"ח סוס"י ט' ובמג"א שם ובתשו' הרא"ש כלל ב'
סי' ח' . ועיין בבית מאיר או"ח סי' של"ט שם שטעם
ג"כ בזה וכתב דגם הטעם דגם בזמן הש"ס הוי קלח
מקומות שלא היו בקיאין בעשיית כ"ס לכן קשה לסמוך
בזה למעשה . שוב מלאמי בם' כח שור מהנה"ק מהר"י
וה"ל מגוואזינן שהאריך לדחות דברי מורה אחד שרצה
להאמין לכהן ע"י שבועה והוציט ג"כ מו"ס ה"ל
דפריך לר"מ ס' בכור מי מעיד עליו ודלמא מייירי
בשבועה וזה כבר כתבתי למדך . ומו"מ איני אומר
לסמוך ע"ז למעשה רק בנידון הנ"ל דאיכא גס
מסל"ת דהתפארת למשה ס"ל דסמכין בזה אמסל"ת
עיין בפ"ת סי' שיד' והארבתי בזה הרבה ואכ"מ
להעתיק יש ללמד ג"כ שישבע הבהן שלא עשה שום
מזמה בזה עם העכו"ם שיעיד במסל"ת . ועיין ביש"ש
פ"ק דחולין סי' ס' שכתב לענין חסד על י"י ריבול
לבעיד על היין כשישבע עליו וכתב וכן הוריתי הלכה
למעשה רק שחיימו עליו היטב ויפטרנו לו השבועה
היטב שלא ימלא עליהם וחרמית ע"ס . ובשו"ת שו"מ
מה"ק ח"ב סי' ל"ז :

וידע שאלהם בשאלתו פ' בא שכתב בעמאל
דכהנים חסודים ואין נאמנים אכזר כיון
דכולהו בכורות לדילתין שכיח הדירא דלמא מיקרי
ורמי בהו מומין בני ישראל לא חשו רבנן עכ"ל.
ועיין בס' העמק שאלה שם ולפי דברי השאלות
היי' מקום לומר בדברי הבש"ר דעתה בזמנינו דגם
בכהנים לא שכיח בכור דמסתמין עס הנכרי א"כ
היו עתה בכהנים כמו בישראל דנאמנים וזוה"ל
לומר לאכזר משום דבר שנאשר במנין דהוי כמו גילוי
שכתבו הראשונים דליכא משום דבר שנאשר במנין
כיון דבזמן הש"ס ג"כ חילקו בין מקומות השכיח
נחשים וזה"ל כיון דבזמן הש"ס חילקו בין כהן לישראל
משום דבישראל ל"ס א"כ בזה"ל דגם אלל הכהנים
ל"ס א"כ י"ל דמותר בזה"ל והכך. וכמנתי רק להערה
ולא להלכה למעשה. שוב מלאתי בשו"ת מבטל ט"ג
על ניעין שהוכיח מהרמב"ם דס"ל דגם בזה"כ היו
כהנים חסודים והביא גם דברי השאלות ולא נפיתי
כעת לעיין בדבריו:

ג) שם בקונטרס ב' סימן ט' אות ב' הקשה
בקידושין (מ"ב) דאמרינן מנין שזכין
לאדם שלב"פ שנאמר ונשיא א' נשיא כו' והא חליקת
א"י נקרא ממזר' כמו שנקרא חלוק' עבר הירדן ממזר'
ובשבעות ל"ו מחלק הש"ס בין ממונא לאיסורא א"כ
לענין זכ"י נמי יש לחלק בין ממונא לאיסורא ובאמת
מלינו גם באיסור מהני זכ"י כדאייתא ביבמות קי"ח
המורה נט' לאשמו במקום יבס או במקום קטטה.
ומ"ס דהוי איסורא דא"כ ממונא משום דהאשה וכתה
בכתובהה ע"י הגט וכמ"ס רש"י בשבעות שם דסוטה
חשיב איסורא דא"כ ממונא מדר שמשפדת הכתובה.
הנה לכאורה מה יעשה בארוסה שאלל כתובה וזכ"י
מהני בגט אף בארוסה וא"ל משום דזכתה בעלמה
ע"י הגט מקרי ממונא כיון דבארוסה ליכא שום חיוב
ממונא על הבטל א"כ מה שזכתה בעלמה חשיב רק
איסורא ועיין בחוב' כתובות (מ"ו:) ד"ה ממונא
מאיסורא שהקשו גילף מהפדה נדרים דאב"י וכול
לקרשה דהיינו איסורא מאיסורא וממילא שמתנין
דכספא לאב"י אלמא דקידושין חשיב איסורא לבד
אע"ג דהבטל קונה איתא ומ"ס החוב' דאיסורא דא"כ
ממונא מאיסורא דלית ב"י ממונא לא יליף ר"ל דאית
ב"י ממונא דע"י וזה אב"י בבבא קידושין. אמנם
ברישב"א קידושין דא"כ לענין הנאי כפול מבואר
דקידושין וניעין חשיב איסורא דא"כ ממונא ע"ס.
ובפנ"י שם ובמקנה שם הקשו באמת על קידושין דלמה
הוי כאיסורא דא"כ ממונא כיון דארוסה ל"ל כתובה
וכ' דלענין הנאי חשיב א"כ ממונא דאם לא נתקיים
התנאי לריכה להחזיר כסף קידושין וממילא אף בשטר

וביאה אמרינן מתקשי הוים להדדי כדאמר' בכתובות
ט"ד ע"ס בדבריו. וחידוש שלא עמד ג"כ על ניעין
בארוסה מא"ל. אך באמת זה א"י להקשות ד"ל
באמת בגט ארוסה לא בני ת"כ ועל קידושין שפיר
הקשה דמוכח ממענה דקידושין שס דר"מ קאי' על
קידושין ולמ"ס הפנ"י שם ולפי מירורי ו"ל ג"כ בניעין
כיון דבנשיאה הוי ב"י ממונא משום הכתובה אמרינן
דכל הנירושין דמו להדדי ואף בארוסה בניעין תנאי
כפול וה"ה לענין זכ"י ו"ל כן ועיין בהפלאה כתובות
מ"ו בתב משום דלפעמים שיה הגט מומן ואף דק"י
דכתבו על אשה"כ כשר מ"מ כיון דרוב הפעמים שיה
מומן חשיב ל"י איסורא דא"כ ממונא. ובהאי ענינא
ראיתי בס' קהלת יעקב הספרדי אות א' ס"ק י"ח
שעמד ע"ד החוב' דכתובות מ"ו הנ"ל לפמ"ס החוב'
בסוטה (י"ד). דנדרים חשיב איסורא דא"כ ממונא
שאיסר ממונו על חבירו ע"ס א"כ קשה שפיר גילפי
מהפדה נדרים דחשיב ג"כ איסורא דא"כ ממונא
ולילפי איסורא דא"כ ממונא מאיסורא דא"כ ממונא
ע"ס ולענין ל"ק דכתי' דלענין הנאי כפול חשיב איס'
דא"כ ממונא מ"מ לענין מה שזכה האב בהפד' נדר'
לדוד' אין שום כ"מ בהפדתו לענין מומן כלל רק
לענין איסור שמחזיר לה האיסור לכך שפיר קאמר
הש"ס ממונא מאיסורא לא ילפינן דזה לא מלינו
שיכתה לו ההורה מומן דזכית' האב בהפדה לא הוי
רק לענין האיסור ועיין בחוב' כתובות (ל"ט.) ד"ה
הואיל ונשואין מוליאין שכתבו על פ"י הקושת' דלפינן
מהפדה נדרים ואע"ג דק"י"ל דממונא מאיסורא ל"י
ה"מ לאוקמי ברשות אב הוא דל"י ממונא מאיסורא
אבל לאפוקי מרשות האב ילפינן שפיר מהפדה נדרים
דבבבבא מוטעת יש להוליאם מרשות אב הרי דכוונת
הש"ס הוא רק דלא נוכל למילף דבממונא יש לו זכ"י
וכמ"ס והכך. ואדרבא לפמ"ס מיושב שפיר דברי רש"י
בדף ל"ט הנ"ל דלאפוקי מרשות אב שפיר ילפינן
מהפדה נדרים כיון דהוי איסורא דא"כ ממונא כנ"ל
רק לאוקמי ברשות אב לא נוכל למילף כיון דאין להאב
שום כ"מ וזכ"י בהממונא כנ"ל אבל לאפוקי מרשות אב
שפיר ילפינן מהפדה נדרים כיון דחשיב איסורא דא"כ
ממונא וכנ"ל ועיין ברין נדרים דט"ו שכתב ג"כ דנדר
חשיב איסור דא"כ ממונא משום דאיסור חפלא הוא
והכך. וזה מיושב ג"כ מה שיש לכאורה להקשות בזה
דילפינן בקידושין ד"ה הא"מ שליחות מנירושין וקדשים
ותרומה והני הוו איסורא דא"כ ממונא דבגט כדכ
כתבו דחשיב א"כ ממונא ותרומה וקדשים ילא התרומ'
וההקדש מרשות הבטלים א"כ חשיב איסורי דא"כ
ממונא ולא נוכל למילף איסורא גירדא ולפמ"ס החוב'
הנ"ל מהפדה נדרים חשיב איסורא גירדא א"כ לא

כבודו אמרין שם דמון קיל דהוקן אינו מחויב לומר
על כבודו משום דמון חבירו דמון איהב למחילה
וימחול חבירו על המון משא"כ באיסור אמרין אין
עלה ואין תבונה כו' ועיין בש"ס ב"מ (ל'). דפריך
ותו לא דמיין איסורא מקמי ממונא והוא ג"כ מה"ט
דמון איהיב למחילה וע"ש בשמ"ק ואין למילף
מיני' לשאר דוכתי. כנלע"ד והבן :

(ד) **שם** אות ד' מה שפילפל בדברי החס' חולין
ד"ב שכתבו דאסור לטמאות גופו באוכלין
טמאין מקרא דוהתקדשם והייחוס קדושים ד"ל דמון
קאי רק על פרושין אבל אין איסור לכ"ע ולפ"ד מיושב
דברי החס' חולין (ל"ד : ד"ה והשלישי שכתבו דאין
איסור לאכול אוכלין טמאין ולא דרשין מהאי קרא
דולא טמא' בהם כו' אלא דאם אכל אוכלין טמאין
דנפסל גופו מלאכול תרומה וטהרות ע"ש ובלב אר'
עמד עליהם דסותר לדברי החס' ריש חולין הג"ל
שכתבו דאסור לטמאות גופו באוכלין טמאים. ולפ"ז
מיושב בדבר ד"ד כ' ספיר דלמי שאינו נוהג בפרישות
ליכא איסור עיין במל"מ סוף ה' טומאת אוכלין שהביא
הפלוגהא דרש"י וחס' שבדף ל"ד הג"ל. ועיין בכורות
דף ל' ע"א המסודר על הטהרות וקאמר בגמ' ייהו
דחשד אדרבנן וע"ש ברש"י שם הטהרות דרבנן
ניגבו שיהא אדם אוכל חולין בטוהרה. משמע דאיס'
דרבנן איכא. ומלאהי בשו"ת מהר"ח אורח סי' ל"ג
ועל טהרותיו נמי הוי לן למיחשד' כיון דמדאור' משרי
שרי אפי' איסורא דרבנן ליכא אלא פרישות בעלמא
שקובל עליו ע"ש :

(ה) **שם** סי' י' האריך כ"ק לענין נתינת רשות אי
תשיב שליחות לענין שבת והביא מרמב"ם
ה' מעילה בחפיקד מועות אלא חטוי ופלא שלא הביא
מהא דקו"ל בסו' של"ד בדליקה התירו לומר כל
המכבה אינו מפסיד והוא יותר מנתינת רשות ועיין
בתשו' שם יעקב סי' ע"ו שהתיר ג"כ לענין כיבוי נרות
בשבת ע"י עכו"ם באמרו לו בדרך היתר שאם ילך
ויכבה הנרות לא יפסיד ע"ש ועי' בתפא"ר על משני
שם' דלומר כל הרואה לכבות יכבה אסור וכח"ס הר"ן
בגדרים (ל"ו :) לענין תרומה דמהני בה כל הרואה
לתרום יבא ויתרום אבל באומר כל התורם אינו
מפסיד לא מהני לענין תרומה דלא הוי לשון שליחות
בזה ע"ש וכן מלאהי בהפלאה בקו"א לה' כחובות סי'
ע' ע"ש ויש לענין בזה לפמ"ש החס' בגיטין ס"ו ד"ה
כל השומע קולי בתירוק הב' לחלק בין כל הרואה
לתרום לבין כל השומע קולי דיתר יחד' למי ששומע
קולי אי"כ ס"ל רכל הרואה לתרום ל"ה לשון שליחות
ול"מ כה"ג בנט באומר כל הרואה לכבות ודוקא
בתרומה מהני דל"ב רק גילוי דעת וכ"כ השמ"מ ק'
בכחובות

נוכל למילף שליחות בהפ"ג מהנך ג' הנ"ל והאיך נדרי'
פלוגהא דר"י ור' יונתן בגדרים דע"ב ובגמ' דר"ב אי
מהני הפרה ע"י שליח ע"ש היפוך לר' דא"א למילף
שליחות כלל בהפרה וכן הא דקו"ל דמועיל שאלה
ע"י שליח קשה מנ"ל למילף שליחות בזה כנ"ל ולפי
הנ"ל א"ש דלענין זה חשבינן ג"כ הפרת נדרים
איסורא דא"ב ממונא וכנ"ל והבן. ובגוף הקו' מוכי'
האיך ילפינן איסורא מממונא מלאהי בפני' קדושין
מ"ב שם שהרגיש בזה ע"ש בד"ה אמר ר"ג א"ש שם
בתוה"ד וז"ל והא דאמרין לעיל איסורא מממונא ל"י
פרשתי במקומו ובאמת מ"ש דאמרין איסורא מממונא
ל"י א"י היכן מלא זאת בדף ג' שם א"י להיפוך ממונ'
מאיסורא ל"י אבל להיפוך איסורא מממונא ל"י לא
נמלא שם ובכ"מ ד"ב אמרין מאי קמדמית איסורא
לממונא וע"ש בחס' שהקשו והא ממון חמור דבממון
אין הולכין אחה"ר ובאיסור הולכין אחה"ר ע"ש שם
דיוונג הס"ס הוא רק מדרבנן דהתמידו באיסור שם
אבל מדאור' ממון חמור ועיין חסו' ח"ג סי' כ"א שם
דאיכא דבא להוציא הממון מהחוקה חמור מאיסור
לאו ע"ש וא"כ שפיר יש למילף איסור מממון דאם
לענין ממון מהני ובי' אף שמוציאין ע"י מחזקה אחר
מכ"ש באיסור ובש"ס טעמות ל"ו הנ"ל דלא יליף
איסור מממון עיין בפני' קידושין ס"ב שהאריך וכתב
דדוקא לענין הנא' כפול דבממון יוהר שייך לו' דבלא
כפול' לתנאו הוי רק טעומי מילי כיון דהוי בין אדם
לחבירו או משום דבממון התנאי בא לבטל המעשה
בזה אמר' דבלא כפול' לתנאו אין בזה התנאי לבטל
המעשה ע"ש ול"ק הקוסיות הנ"ל והבן. שוב ראיתי
דמ"ש הפני' הא דאמרין לעיל איסורא מממונא ל"י
כוונתו לש"ס גיטין (ל"ד). דאמר לענין כח ב"ד יפה
החס' ממונא הכא איסורא ע"ש וזו"מ אין רא' מזה
לשאר מקומות דלא ילפינן איסורא מממונא דהחס'
העצם הוא משום הפקר כ"ד הפקר דזה שייך בממון
ע"ש ברש"י שכתב בן משום הפקר כ"ד ואע"ג דגם
בהא דבעול מוטל שייך אפקעינהו רבנן לקידושין
מיני' מ"מ באיסור א"א החמירו וכח"ס רש"י שם והוא
רק מדרבנן לחלק בין ממון לאיסור וכח"ס החס'
ב"מ הנ"ל ודוקדק לשון רש"י שכתב באיסור א"א
גדאה כמ"ש הח"ל הג"ל דוקא באיסור מיתה וכרת
החמירו נגד ממון ע"ש. שוב ראיתי ביד מלאהי כלל
א' אות מ"ד שעמד ע"ד רש"י הללו במ"ש איסור א"א
דוקא אבל לא שאר איסורין והקשה מברכות י"ט
דפריך דליוגמר מאבדה לכלאים ומושי איסור מממון
ל"י ופי' רש"י משום דממונא קיל הרי דגם איסור לאו
חמור מממון ע"ש שהביא ג"כ החס' ב"מ הג"ל.
ולענ"ד משם אין רא' דדוקא לענין זקן ואינו לפי

והוליאן החנוני דבנעה"ב לא מעל שהרי לא אמר לו השתמש בו ומדוע כעניי שלא הזכיר מדברי הכ"מ שם שכתב הטעם כיון שחידוש הוא שחידשה התורה במשילה חין לך בו אלא חידושו דדוקא בעשלו שליח כפירוש ע"ש וא"כ אין למדין ממנו למק"א : אברהם מענדיל הלוי שמייןבערג אבד"ק בראדי והגליל

סימן ה

ב"ה מולדשק (פ"ך ווארשא)

א) במסכת מכות (א') . בתום ד"ה זוממי הקשו דבסנהדרין (ל') : איחא דתניא ר' יוסי אומר מה ת"ל ועשיהם לו כאשר זמם לעשות לאחיו . לפי שכל המזוממין שבתורה זוממין וזבועליון כיוולא בהן . בת כהן היא בשרפה ואין זבועלה בשרפה זוממין איני יודע אם לו הקשו אם לא הקשו . כשהוא אומר לעשות לאחיו ולא לאחיותו . ובסנהדרין (כ"א') . יליף דאין זוממיה בשריפה מקרא דאח אביה היא חתלתל היא בשריפה ואין זבועלה בשריפה היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה ע"ש : **ונראה** דהנה במסנה דמכות (ה') : איחא אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין שהרי הדוקין אומרים עד שיהרג שנאמר נפש בנפש א"ל חכמים והלא כבר נאמר ועשיהם לו לעשות לאחיו והרי אחיו קיים . ונגמ' תניא ברבי אומר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין אמר אביו בני לאו ק"ו הוא א"ל למדנו רבינו שאין עונשין מה"ד . וכשבספרי דנראה דהנך תנאי פליגי אמהני' דיליף לך מילתא דהרגו אין נהרגין מדכתיב לעשות לאחיו והרי אחיו קיים . וכ' שם עוד דהא מילתא דאין עונשין מה"ד בכה"ג דלא הוי אלא גילוי מילתא בעלמא היא פלוגתא דתנאי ואמוראי בסנהדרין (כ"ד') : דאיחא הבא על אביו חייב שמים הבא על אחי אביו חייב שמים . איכא דאמרי דלא כר' יהודה . ואיכא דאמרי אפי' תימא ר"י ומייתי לה מק"ו מאחי אביו ומאי אחי אביו דקורבה דאביו הוא חייב שמים אביו לא כ"ש . וקמיפלגי בפלוגתא דאביו ורבא מר סבר עונשין מה"ד ומר סבר אין עונשין מה"ד . והרמב"ם ז"ל פסק בפ"ב מה' א"ב ובפ"א מה' ס"מ כאביו ועונשין מה"ד היבא דלא הוי אלא גילוי מילתא בעלמא . מש"ה יליף הרמב"ם ז"ל דהרגו אין נהרגין מקרא כאשר זמם לעשות לאחיו בעוד אחיו קיים עכ"ל : **ולפ"ז** י"ל דר' יוסי דיליף מקרא דלאחיו ולא לאחיותו ס"ל דאין עונשין מה"ד . אי"כ ידעינן דהרגו אין נהרגין מסבבא ואיחא לי' הקרא לדרשא לאחיו ולא

בכתובות ר"פ המדיר ע"ש אבל לא הוי לשון שליחות בזה ולכן שרי במודר הנאה ולפ"ז י"ל דה"ה לומר כל הרואה לבנות יבנה מותר לחירוק זה וי"ל דמתי לכל המכבה אינו מופסיד והארכתי בזה בחבורי ליראים ואי"מ ומה שהקשה בהא דאמרינן בכהנים אי שליח דידן אסור במודר הנאה הא באו' כל הרואה לתרום מותר במודר הנאה עיין בתום' נדרים שם שהקשו כן בהא דפשיט לי' מהא דמקריב עליו קיני זבין כו' ע"ש בדבריהם וכתבתי בזה בחבורי שם וא"כ לי להאריך פה ועכ"פ חזינן דנתינת רשות ל"ה שליחות לגמרי ועיין בתום' שם שחידשו הא דלא משני הש"ס באומר כל הרואה להקריב משום דמשמע לי' דמיירי אף במודר הנאה מכל הכהנים דבזה אינו מותר באומר כל הרואה כיון דכולם אסורים לו ע"ש . ולכאורה למה מותר באומר כל המכבה הא ג"כ ליכא שום אחד שיה' רשאי לומר לו לבנות . וז"ל דכל המכבה אינו מפסיד עדיף מכל הרואה וממילא י"ל דכל הרואה לא שרי בכביו כיון דלכל א' אסור לומר לו לבנות ובג"ל ועיין בתום' ר"פ המדיר שם שכתבו דבמודר הנאה אסור לומר אם חזון לפלוני לא תפסיד דכיון שאומר בן ליחיד נראה כשלוחו וכן הוא ביו"ד סי' רכ"א . ונראה לפ"ז דה"ה במכבה אסור לומר לו אם תכבה לא תפסיד ועיין בהג"א ר"פ המדיר שםסתפק בזה וכשב' דאפשר גבי דליקה שרינן עפי אפי' בלשון יחיד מותר שהוא כהול על ממונו ע"ש . וא"כ נראה דבשאר איסורי שבת אסור אפי' בנתינת רשות ליחיד דל"ש מחוץ שהוא כהול על ממונו ועיין בהמדיר שםסתלק הש"ס בין דליקה לשאר איסורי שבת ועי' באר"י הגדול ה' ע"ש סי' ע"ז מ"ש בזה בכוונה הש"ס לחלק בין דליקה לשאר איסורי שבת ע"ש וחידוש בעיני על השב' ישקב שמדיר בכביו הנרות של שבת ע"י שאו' לנכרי אם תכבה לא תפסיד ולא העיר כלל דהוי ליחיד יבכביו הנרות נראה דל"ש לומר מחוץ שאדם כהול על ממונו . ועיין בתום' דעק"א על משניות שם' בזה אי שרי בכביו לומר ליחיד אם תכבה לא תפסיד ולא דאח דברי ההג"א הג"ל ומה דהוכיח שם מהא דדייק הש"ס בשבת קכ"א כבה הוא דלא אמרינן לי' הא כל המכבה א"מ אמרינן לי' ומהך דדוקא מוכח ג"כ דדוקא כבה לי' אבל לא אם תכבה לא תפסיד אמרינן ע"ש בדבריו היקרים ומ"מ י"ל דאינו מוכרח דו"ל דאח' אם תכבה ל"ת דמי לאו' לו כבה ובכלל מה דתני א"א לו כבה הוא ועכ"פ לנידון המבואר בשע"ת הג"ל לומר להנכרי אם ירצה יקח המעות ויניח הוועקסיל במקום שיראנו הלוח קשה עדיין משום דאומר ליחיד ויש בו משום מקח וממכר ומ"ש מהרמב"ם פ"ז ממשיכה במפקיד מעות אלל חנוני

שאי"ל מוסד דחייבים מלקות. משא"כ במעידין על העריפה דאי"ל לקיומי בשום דבר לא במיתה ולא במלקות דגברא קטילא בעו למיקטל ע"ש. משמע דאי היו חייבים מלקות בעריפה היו עדות שאי"ל. וכמ"ש שם בהגהות מים חיים לפר"ח דכל עדו' שאחיה יכול להזימה היו עדות משום דאיהו מתיירא לשקר והכא נמי מתיירא לשקר משום דלוקה וספיר מקרי כאשר זמם וברור ודו"ק עכ"ל. וגראה פשוט דחליא בפלוגתא הג"ל דלמ"ד דבעינן כאשר זמם משם לא סגי בחיוב מיתה אם חייבים מלקות ולמ"ד דלא בעי כאשר זמם משם סגי אם חייבים מלקות דעיקר הטעם לרד"י שלא יסקרו ואם חייבים מלקות שוב מתיראים לשקר כנ"ל:

ורפ"ז י"ל בהא דאיתא בב"ק (פ"ח.) בהא דס"ל לר' יהודה דאין לעבדים בושח דעבד אין לו אחיה ופריך אלא נעמה לר' זוממי עבד לא יהרגו דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו [וכתבו התוס'] דכיון דהם לא יהרגו גם העבד לא יהרג דהו"ל עדות שאאי"ל. וקשה דהו"ל למימר בהדיא כן וכמו דקאמר בהדיא בסנהדרין (מ"א.) ה"ג קאמר מחוק שאין נהרגין שיכולין לומר לאסרה על בעלה באנו אף היא אינה נהרגת דהיו עדות שאאי"ל אמר רבא אר"ש אמר קרא ובערת הרע מקרבך מכל מקום ובנוב"י (מה"ק אה"ע ע"ד) הקשה הגאון ר"י בכר דוד ז"ל דהרי בסנהדרין (ע"ח.) קאמר רבא עריפה שהרג שלא בפני ב"ד פטור דהו"ל עדות שאאי"ל ובפני ב"ד חייב מטעם ובערת הרע הרי היכא דבעי עדות והו"ל עדות שאאי"ל לא מהני הקרא ובערת הרע אי"ל אחי זוממי עבד יהרגו מטעם ובערת הרע והיא קושיא חמורה:

ורפ"ז נחתא דלר' יהודה דס"ל דלא בעי כאשר זמם ממש וסגי במקלת הומה והיכא דמחייבים מיתה סגי להם במלקות. ואי"ל אף דאם זוממי עבד לא יהרגו עכ"פ יהיו חייבים מלקות משום לא אשכח והו"ל עדות גמורה וספיר פריך רק דזוממי עבד לא יהרגו. אבל עכ"פ עדותם עדות ושוב משני ספיר דמטעם ובערת הרע מקרבך שוב חייבים מיתה כיון דעכ"פ נחשב עדותן ור' יהודה לשיטתו:

אבר רבא דקאמר עריפה שהרג שלא בפני ב"ד פטור היינו כיון דקו"ל ר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי ואי"ל בעינן כאשר זמם ממש. ואף דחייב מלקות הו"ל עדות שאאי"ל ושוב עידי עריפה הו"ל עדות שאאי"ל ושוב אי"ל מטעם ובערת הרע מקרבך דכל שאין כאן שום עדות אין אנו יודעין שזה רע כדי לקיים בו ובערת הרע מקרבך:

ולפמ"ש החוס' כתובות הג"ל ובהרמב"ן וריטב"א ז"ל

ולא לאחיות. אבל בהרייתא דסנהדרין (ג"א.) דיליף מקרא הוא ולא אוממיה היא חו"כ (בפ' אומר) וסמס חו"כ ר' יהודה היא. והוא ס"ל דעונשין מה"ד. א"כ לריך קרא דלאחיו לדרוש בעוד שאחיו קיים. ומשום לא דרוש לאחיו ולא לאחיות (ואף ש"ל דתרווייהו משמע מ"מ אינו מוכרח) ויליף מקרא דהיא ולא זוממיה. ור"י לשיטתו:

אבנמ לאיכא דאמרי בסנהדרין שם דר' יהודה ס"ל אין עונשין מה"ד י"ל באופן אחר בהא דפליגי ר' יוסי ור' יהודה. דהנה התוס' תירלו דאי לא קרא דלאחיו ולא לאחיות לא היו ממעטינן זוממי' מקרא דהיא מחללת דהואיל זוממי' באו לחייבה שריפה לא יבוא לאוקמי מיעוטא דהיא אלא בבוטלה ולא ממעטינן זוממין אלא מן לאחיו ולא לאחיות כוונתם דהרי בעינן כאשר זמם וכיון דהם היו רגלים לחייב את הבת כהן שריפה. מסתברא דגם הם חייבי' שריפה החמור ולא חנק הקל. והנה בהא דא"ל אומרי' יעשה זה בן גרושה ובן חלוה קאמר בגמ' מנה"מ. אריב"ל דאמר קרא ועשיתם לו לו ולא לזרעו. ולפסלוהו לרד"י ולא ליפסלו לזרע' בעינן כאשר זמם וליכא. בר פדא אומר ק"ו ומה המחלל אינו מחלל הבא לחלל ולא חילל א"ל שלא יתחלל. וכו' הריטב"א ז"ל דהא דנייד בר פדא מדרשא דריב"ל משום דס"ל כיון דמיפסל אינו קרובין ב' ספיר כאשר זמם ע"ש. הרי דפליגי בזה אמוראי אי בעינן דוקא כאשר זמם ממש או סגי אם מקיימים קלמ הזמה:

ורפ"ז י"ל דר' יהודה דיליף מקרא דהיא מחללת היא ולא בוטלה היא ולא זוממי' ס"ל דלא בעינן כאשר זמם ממש וכיון דהעדים זוממים חייבים עכ"פ חנק הו"ל ספיר כאשר זמם. ומש"ה הקרא דהיא ממעט בוטלה וגם זוממי'. אבל ר' יוסי ס"ל דבעינן כאשר זמם ממש וא"כ מסתברא אם העדים מחייבי' אותה שריפה בעינן שגם זוממי' יתחייבו שריפה משום"ה אין למעט מקרא דהיא רק בוטלה ולא זוממי' ומש"ה יליף מקרא דלאחיו ולא לאחיות [ומ"מ לא קשה אחי לא פריך אריב"ל ובר פדא לימא כמנאי משום דאינו מפורש בהדיא בדברי בר פדא דמשה' נייד מריב"ל ד"ל כמ"ש הריטב"א ז"ל בתי' הא' דבר פדא מורה לריב"ל אלא שבה לחוק דבריו מדין ק"ו דמילתא דאחיה בק"ו טרח וכתב לה קרא. וכן אינו מוכרח בדברי ר' ור"י דבהא פליגי ד"ל דפליגי אי עונשין מה"ד וכמ"ש]:

והנה התוס' דר"ה מעידין ב' דאם זוממי' להרוג את הנפש לא מוקיים כאשר זמם במלקות משום דכתיב נפש בנפש. אמנם בתוס' כתובות (ג"ג.) ד"ה אלא כחבו דבבן גרושה ובבן חלוה הו"ל עדות

וכמו ש' החוס' ח"כ לא קשה למ"ל קרא ללחמו ולא לחמו ולא ויהי ולא זוממים הרי בכ"מ עדים זוממין רק בסוף. דו"א דאי לאו קרא הו"א דכ"מ הבא לסקול ע"כ בסקילה דל"כ הו"ל עדות שאח"ל וא"ש:

(ב) י"ש (ד:) איכא דמחני להא דעולה אחא דמניא לא תומירו ממנו וכו' והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכ' ליתן עשה אחר לית לו' שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה ר' יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהו"ל לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאב"מ אין לוקין עליו מכלל דר' סבר לשאב"מ לוקין עליו מכ"ל ומסיק דגמר ממוליא ש"ר ועדים זוממים ופריך מה להלד השום שבהן שכן קנס ומשני ר"י לא סבר לה כר"ע. והקשו בחוס' דלפ"ו ר"ש דה"ל עדים זוממים קנסא ט"כ לית לו' לאו שאב"מ לוקין עליו ולא מלי יליף מהאי דינא והרי ר"ע קאמר שם (כ"א:): המקיים כלאים בכרס לוקה ופי' בערוך דהיינו שמיני אוחו בשוף שדרה כשמואלה זרועה דהו' לאו שאין בו מעשה ע"ש:

ולפ"ד לחזן פי' הערוך דהנה בגבורת הארי להשגיח הקשה מאי פריך מנ"ל לר' יהודה לאו שאב"מ לוקין עליו והרי איכא לזימור דעמאל דר"י מהאי קרא גופי' דלא הותרו דהרי בתמורה (ד:): פריך לר' יעקב דקאמר דלא מן השם הוא זה אלא משום דהו' לאו שאב"מ הו' והנותר ממנו עד בקר באש שרופו למאי חאא ופי' החוס' אע"ג דאלעריך להורות לנו דין שריפה י"ל דמן הסמיכות קפריך למאי הלכתא כתב' הכא סמוך ללאו אי לאו לנחוקי אחא ליכתב' בנזקוס אחר ובשעת"ק בתמורה שם כתב דקו' הש"ס וכו' יעקב הו' והנותר מאי עבד ליה היינו דלא לכתב' כלל דפשיטא דנותר בשריפה מקרא דשריפה את הנותר ב"ש דבפ' חלוה ומשני דמבעי לי' שאין שריפה קדשים דוחה יו"ט וכדחזקי' דאמר מ"ט מושם דכהוב והנותר ממנו עד בוקר באש שרופו בא הכתוב ליתן בוקר שני לשריפתו והרי בפסחים ס"ג ובשבת כ"ד נפקא לי' לאב"י דאין שריפה קדשים דוחה יו"ט משום שבה בשבתו ולא גזל חול בשבת וביו"ט ובהא נפקא לי' הכס מהיה לבדו יעשה לבס לבדו ולא מילה שלא בזמנו ורב אשי קאמר דיו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה עשה ול"ת. וא"כ מאי פריך הכא מנ"ל לר' יהודה דלאו שאב"מ לוקין עליו דלמא כ"ל כהני אמוראי דנפקי להו דאין ש"ק דוחה יו"ט משאר קראי. ובע"כ הא דסמכינהו קראי להדרי [ובפרט למ"ש השעמ"ק הנ"ל דהקרא לגמרי מיותר] לנחוקי לאו היא דלמא הא לא"ה ה' לוקין וש"מ דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והנחת בקושיא ע"ש:

ז"ל ריש מכוס דעירי טריפה כיון דגברא קטילא בשו למיקטלי אין עדותן עדות ומלקא נמי לא לקי דהא לא בשו למיעבד ולא מידי וכיון דלא מלקינהו להו מזהדריקו את הדיק וכו' דלא עבד כלום ולא קטלינהו להו מכאשר זמם אין מקבלין עדותן עכ"ל א"ש בלא"ה דא"ל משה' ובערה הרע מקרבך כיון דאין מקבלין עדותן כלל. משא"כ גבי זוממי עבד דחייבי' עכ"פ מלקות ומקבלין עדותן שוב י"ל דחייבים מיתה מטעם ובערה הרע וא"ש:

י"ש להעיר על מ"ש הרמב"ן ז"ל דעירי טריפה אין חייבים מלקות משום לא חטעה משום דלא עבד ולא מידי למ"ש המ"ח (מלוה ל"ה) דאם הורג את העריפה חייב לשלם ליורשים דמיו שהי' שוה לעשות מלאכה ולהפוסקים דאין דמים לבן חורין עכ"פ חייב מלקות משום לאו דלא יוסף להכותו. א"כ שוב הו"ל עדות ויהי' העדים חייבים משום לא חטעה. ואב"מ:

ולפי מ"ש החוס' למדך דאי לאו קרא ללחמו ולא לחמו לא הו' דרשינן היא ולא זוממין דכיון דהם רלו לחייב אותה שריפה גם הם הזוממין חייבי' שריפה דבעינן פאשר זמם י"ש למדך מה שהקשה הטוב"ק (זה"ק אה"ע סי' ע"ב בספירת היתר הא') על החוס' ד"ה ומה הסוקל שפירש ר"ס ז"ל ומה הסוקל אינו נסקל היינו אדם שסקל חבירו באבנים ומת אינו נסקל ונדון בסוף. הבא לסקול ולא סקל עדים שמעידין שאינם פלוני מחויב סקילה ח"ד שלא יסקלו וכו' והרי אי אפשר לומר ק"ו דאי נאמר דלעולם עדים הבאים לחייב סקילה או שריפה חייבי' רק סוף א"כ למ"ל קרא היא ולא זוממיה ללחמו ולא לחמו הרי בכ"מ אין עדים זוממים בסקילה או בשריפה וקשה על ר"ס ז"ל האי קושיא שהקשו על רש"י ז"ל דהרי איכא קרא בהדיא דל"א האי ק"ו עשה. אמנם לפ"ד החוס' הנ"ל ניחא דהרי י"ל דבשלמא הא דקאמר בר פדא המחלל אינו מחלל הבא לחלל כו' היינו דלא קשה דהו"ל עדות שאח"ל דכיון דחייבים מלקות וכמ"ש החוס' בחי' הא' אבל לא קשה דנימא הבא לסקול ולא סקל א"ד שלא יהי' נסקל רק בסוף דהרי אפשר דזה הו' עדות שאח"ל דהן רלו לחייבו אוחו מיתה התמורה סקילה וכן אינן חייבים רק מיתה קלה רק חנק. ואמנם דהרי ע"כ מנייה חמורה למיתה קלה הו"ל עדות שאח"ל. דהא זוממין בת כהן דהם מחייבים אותה שריפה והם אינן חייבי' רק חנק ושפיר פריך דנימא הבא לסקול ולא סקל א"ד שלא יסקל. אמנם כל זה עכשיו דכתיב קרא ללחמו ולא לחמו ודרשינן ג"כ היא ולא זוממין אבל בלא הקרא שפיר הו"א דזה הו' עדות שאח"ל

אביו אליבא דר"ע דדריש להאי קרא דחלבי שבה קריבים ביו"ט מכלל דעולת חול ביו"ט אסור ובמ"ט בשבת שם ע"ה :

ולפ"ד

דהנה במכילתא (פ' בא) איתא ואכלו את הבשר בלילה הזה שומע אני כל הלילה ולא תוותרו מומנו עד הבוקר והנותר מומנו עד בוקר באש תשרופו עד בוקר למה נאמר לא בא הכ' אלא ליתן תחום לבקרו של בוקר . ואיזה זה עמוד השחר מכאן אמרו אכיל' פסחים ואכילת זבחים והקטר חו"א מלכות עד שייעלה עמוד השחר וכו' ר"א אומר נאמר כאן לילה ונאמר להלן לילה מה להלן עד חלות אף כאן עד חלות ע"כ . וכו' המפרש (התורה והמלכות) דרישא ר"ע היא דס"ל בצרכות (ע' .) דפסח נאכל כל הלילה ומה דקאמר ליתן תחום לבקרו של בוקר היינו משום דבצרכות שם ס"ל לרשב"י משום ר"ע דלגבי ק"ש עד הכן החמה לילה הוא קמ"ל הכ' הבא דרך עד עלות השחר לילה הוא ע"ס . ולפ"ז לא קשה לר"ע האי והנותר מאי עביד לי' דהוא הא ס"ל דאיתא ליתן תחום לבקרו של בוקר ור"ע לשיטתו :

חיים משורלם קריפמאן הכהן אבד"ק פולשוסק יע"א

סימן ו

בעזה"י מה נאשעלסק

א) **בבבב** 'יבמות (ג' .) בגמ' ורבנן בשומרת יבם של אביו הכ' מדבר ולעבור עליו בשני לאוין וקשה לי האידך חל איסור של ולא יגלה כנף אביו על איסור דודתו שה' עליו קידש שמה אחי אביו ואחאמ"א ומכש"כ איסור קל דלא יגלה על איסור' חמור דדודתו דבכרת . ואפשר לומר ע"פ מה שמידשו חוס' חולין (ק"ג .) ד"ה דאיסור דהיבא שהלש אבר ונפרפה בו חיילי איסור טריפה ואבר על איסור חלב משום דגלי התורה דאיסור טריפה חל על חלב כדא' בגמ' התורה אמרה 'בא איסור נבלה ועריפה ויחול על איסור' חלב א"כ אמר' כיון שבאו ב' איסורין ביחד על איסור חלב מגו דחיילי איסור טריפה על חלב חייל נמי איסור אבר על חלב כיון שבאו ביחד ע"ס . וא"כ הבא לאחר מיתת אחי אביו באו ב' איסורין ביחד איסור יבמה לשוק ואיסור דלא יגלה דאמרינן לקמן (ז' .) לעבור בנ' לאוין . וא"כ כיון דאיסור יבמה לשוק שפיר חל על דודתו דהוי מוסף לכל העולם דאיסור דודתו אינו חל רק על הקרובים ואיסור יבמה לשוק על כל העולם ומיגו דחל יבמה לשוק על כל העולם חל נמי עליו . דבמוסף אמרינן אפי' קל על חמור כמ"כ חוס' לקמן (ל"ג :) ד"ה אר"י וספיר אמרינן מיגו דאיסור יבמה לשוק חל עליו חל נמי איסור

ונראה דהנה ידוע דברי האחרונים שהקשו לר"י דס"ל דסומא פטור מכל המלות . וכמב המכריע דרך מ"ט פטור אבל מל"ט חייב א"כ איך משבחת לה לר"י לאו היתה לעשה הא הלא כולל יותר מעשה . והרמב"ם ז"ל כתב דהמורה לא הוי ניתק לעשה משום דהלאו כולל יותר דלכור ושוחפים אין עושין המורה . וחזקנו דרך במ"ט לחוד סומא פטור אבל מ"ט לחקן הלאו מורה ר"י דסומא חייב כיון דבא לחקן הלאו ע"ס ולפ"ז אין לומר לר"י דנפקא לי' דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו מדאלטריך קרא דהנותר בשריפה שה' ניתק לעשה דו"א ד"ל דאלטריך קרא שה' ניתק לעשה שם סומא יהי' חייב בשריפת נותר כיון שהוא בא לחקן הלאו דאי לאו דנחקי' הקרא הלאו לעשה ה' סימא פטור וספיר פריך מנ"ל לר"י דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו לר"י לשיטתו :

ולפ"ז מותרין קושים תחום' לר"ע דעדים זוממים קנסא מנ"ל דלאו שאב"מ לוקין עליו דהנה ברא דיליף אביו דאין שריפ' קדשי' דוחה יו"ט מקרא דעולה שבת בשבתו ולא עולה חול בשבת ולא עולה חול ביו"ט הקשו בתוס' כיון דקרא בשבת איירי מנ"ל למידרש ולא עולה חול ביו"ט דלמא דוקא ולא עולה חול בשבת דחמור מיו"ט וחזקנו דאביו"כר"ע ס"ל דדריש בשבת (ק"ד .) עולה שבת בשבת אחרת לימוד על חלבי שבת שקריבין ביו"ט ודאלטריך קרא למשרי עולה שבת ביו"ט א"כ עולה חול ביו"ט אסור דסבר דדריש ונדבות אין קריבין ביו"ט ע"ס . ולפ"ז לר"ע שפיר יל דנפקא לי' דאין שריפה קדשים דוחה יו"ט מקרא דעולה שבת בשבתו . ולפ"ז הקרא דהנותר באש תשרופו ע"פ שה' ניתק לעשה ואי לא"ה ה' לוקה וא"כ מוכח דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ור"ע לשיטתו . [שוב מולאחי קלה כעין זה באור חרש פסחים פ"ג ע"ב] :

אמנם תחום' חולקין' על הערוך וכמב דהא דאמר ר"ע המקיים כלאים בכרס לוקה היינו שעשה גדר סביב הכלאים והו"ל לאו שיש בו מעשה . אבל בלאו שאב"מ אינו לוקה לר"ע דכיון דס"ל לר"ע דעדים זוממים קנסא אי אפשר למילף מע"ז ע"ס . וראיתי באור חרש (פסחים שם) שהביא קושיא דלפ"ז לר"ע נשאר קו' הש"ס דהמורה לר' יעקב האי והנות' מאי עביד ליה ומשני לבדחוקי' דבוקר היינו בוקר שני ולומר דאין שורפין קדשים ביו"ט דהרי ר"ע ס"ל לאו שאב"מ אין לוקין עליו וא"כ לא לריך ללאו הגליט ואין לומר כדי להורות ליתן בוקר שני לשריפתו דאין שורפין קדשים ביו"ט . דז"א דהא לר"ע מוכח דאין שריפה קדשים דוחה יו"ט ועולה שבת בשבתו כדמשני

מיסת אביו דליכא איסור יבמה לשוק דליכא או לאו
דלא יגלה הא אפי' בחיי אביו נ"מ על היבמה דאס
יבמה עם בן אחי בעלה המת לזקוק משום לא יגלה
דעלי' ליכא איסור יבמה לשוק ומ"מ משום לא יגלה
לוקה גם הוא כמו כל איסורי עריות וע"כ מוכח דגם
עלי' ליכא איסור יבמה לשוק וכמו דכתב הרמב"ם
בה' יבוס דגם היבמה לוקה משום לאו דלא תהי'
החולה ומאי נסתפק החינוך ולהנ"ל ליכא דלעולם י"ל
דעלי' ליכא לאו דייבמה לשוק. ומ"מ א"א לו' דמ"מ
עלי' דהא כיון דליכא גבה לאו דייבמה לשוק שוב גם
לאו דלא יגלה ליכא גבה משום דלוינו חל על איסור
דודמו דליכא גבה קודם וסבא ל"ש בחי' הנ"ל ע"פ
דברי החסד' דכיון דייבמה לשוק חל גמי לא יגלה דהא
השתא קיימין דבדידה ליכא כלל איסור יבמה לשוק
ול"ש לומר גבי דידה האי מינו וממילא אינה חל
עלי' איסור דלא יגלה ומש"ס הולך הנמ' לו' נפ"מ
לאחר מיתת אביו וכנ"ל:

אמנם לשיטת הרמב"ם הנ"ל דליכא עלי' איסור
יבמה לשוק י"ש לעיין אי חל עלי' איסור
יבמה לשוק על איסור דודמו הקדום עלי' דגמי דגבי
דידי' חל משום מוסיף דבמוסיף חל קל על חמור
כנ"ל מ"מ גבה דידה דהיי' איסור יבמה לשוק כולל
ולא מוסיף דכללל כיון לן הרמ"ע מפאנו בתשו' דבכל
איסור עריות מה דהוי לדידי' מוסיף הוי לדירה מוסיף
דהא לגבי דידי' הוי איסור חתיכה דאיסורא ולדירה
הוי הבועל חתיכה דאיסורא (ובנו"ס תהו"ח ס')
ק"ב) חידש בן מסבאל דנפשו' וקדמו ברמ"ע הנ"ל
וא"כ הלא הוי יבמה לשוק לדירה כולל שמוקדם הוי'
אסור לה רק קרובי בעלה אבל לכל העולם היחה
מוותרת כשהתאלמן או שהגרש ועכשיו מינו דנאסרה
לכל העולם משום יבמה לשוק נאסרה גמי לדידי'
וא"כ הוי כולל והרי כולל דקל על חמור ל"א כמש"כ
חוס' הנ"ל ודודמו חמור דבכרת משא"כ יבמה לשוק
וא"כ אפשר דלגבה דידה אינו חל איסור יב"ל על
דודמו וממילא גם לא יגלה אינו חל וכנ"ל ומ"מ נראה
דגם עלי' חל יב"ל אף דהוי כולל בקל על חמור מ"מ
כיון דעיקר האיסור חל עליו משום מוסיף ה"ה דחל
עלי' אף לדירה הוי רק כולל:

ודע שלא ראיתי להרמב"ם שהביא דין זה דבא על
שומרת יבם של אביו שחייב שמים משו' דודמו
ומשום לא יגלה ולא ידעתי למה השמיט הך דינא
דהא כיון דקיי"ל כדכנן דאנוסת אביו מותר כמו שפ'
הרמב"ם בה' א"ב א"כ הו"ל להביא הדין דשומרת יבם
של אביו דחייב שמים כדאמר' בגמ' שם. שוב ראיתי
בחסד' רעק"א במכילתין סופ"ד שעמד בזה ומי'
דלמאי דקיי"ל כשמעון החימי דאין מומר אלא מח"ב
וילפנין

איסור דלא יגלה אף דלוינו מוסיף לשום אדם משום
שכחו צידד כמש"כ החסד' הנ"ל ואף לאחר מיתת אביו
דליכא לאיסור יבמה לשוק ואיכא לאו דלא יגלה
כדא' לק' (דנ"ז) ואיבע"א לאחר מיתת היינו מוסיף
שכבר חל עליו האיסור דלא יגלה כשמת דודו דאז
היו ב' האיסורין צידד לא יגלה ויבמה לשוק א"כ נהי
דאח"כ שמת אביו פקע איסור יבמה לשוק מ"מ איסור'
דלא יגלה שחל פ"א הו' לא פקע דע"כ מאי דאמרין
דלאחר מיתת דליכא יב"ל איכא לא יגלה היינו שמה
אביו לאחר שמת אחי אביו והיתה מקודם זקוקה לאביו
אמרין דאף שמת מ"מ הוי כנף הראוי לאביו בחייו
כמש"כ חוס' שם אבל אס מת אביו בחי' אחיו ואח"כ
מת אחי אביו פשיעא דליכא ב' איסור דלא יגלה דלא
הי' מעולם כנף הראוי לאביו וא"כ שפיר אמרי' מינו
דחל פ"א בחי' אביו דאז חלו צידד שני איסורין אף
שעכשיו נסתלק איסור יב"ש לאחר מיתת אביו. מ"מ
איסור דלא יגלה שחל פ"א ע"י מינו חו' לא פקע אף
עכשיו שנסתלק המינו. האומנם בראש יוסף מסכת
חולין (ק"א.) ד"ה מאן תנא חידש דהיכא דבשעה
שחל איסור השני ה' מוסיף ואח"כ נסתלק המוסיף
פקע האיסור השני ול"א כיון שחל פ"א חו' לא פקע
רק כיון דהשתא ליכא מוסיף פקע האיסור עי"ש.
אף בחי' בסוגיא דאח"כ ה"ה הכחתי מדברי הרמב"ם
(בפ"ד מה' שנגות) ש' דבמוסיף בעי' שיהי' האנשים
שנתוסף עליהם האיסור מזוין בעולם עי"ש. ולא כתב
יותר רבותא דאף שחל פ"א בעולם ומתו כיון שנסתלק
המוסיף פקע האיסור וכן ברמב"ן יבמות (דל"ג) שנת'
דהא דא"א ונעשים חמותו דלא הוי מוסיף דמיירי
שקידש אשה שמתו אס אמה ואס אביה עי"ש ומוכח
דאי בשעה שקידש ה' הקרובות בחיים אף דבשעה
שעבר העבירה כבר מתו אפ"ה כיון דכבר חל האיסור'
פ"א ע"י מוסיף אף שהשתא נסתלק המוסיף מ"מ
האיסור שחל פ"א הו' לא פקע ומוכח דלא כדא"י
הנ"ל וממילא שפיר צ"ד חל איסור דלא יגלה אף
לאחר מיתת אביו דליכא עכשיו מינו מ"מ כיון שחל
פ"א חו' לא פקע. ולפ"ז מיושב מה דקשה לי לפי מה
שנסתפק החינוך (מ"ע הקנ"ז) אס על איסור יבמה
לשוק הוא לוקה דאפשר שאין עיקר האזהרה רק על
אנשים שלא יקחו אותה לאשה כ"ז שזקוקה ליבם אבל
עלי' אין איסור שלא תנשא לשוק (ובמכ"ח שם תמה
מכ"ח להסתפק בזה מ"ש מכל איסורי ביאה שהאשה
שזה לאיס וי"ל דהחינוך לטעמי' דכ' שם דמ"ע דיבוס
הוא רק על זכרים ויבמה אינה בכלל מ"ע דיבוס
א"כ מש"ה נסתפק ד"ל דכמו דאינה בכלל מ"ע דיבוס'
ה"ה דאינה בכלל לאו דלא תהי' החולה) א"כ לפי"ז
קשה למאי דחיק בגמ' הנ"ל לשנוי דנפ"מ לאחר

וילפינן מדמין לא יגלה ללא יבא ממזר איכ אל"ל דאחי לא יגלה לעבור בב' לאוין רק דאחי לא יגלה לאסמוכי ללא יבא ממזר לאורוי דאין ממזר רק מח"כ כמו שפירש"י לק' (דמ"ט) ע"ש. ומש"ה השמיטו הרמב"ם והסמ"ג:

וראיתי בירושלמי ר"פ נושאין שהקשה על רבנן דלא יגלה מוירי בש"י של אביו והלא בלא"ה חייב עלי' משום אשת אב אר"ה להתראה שאם החרו בו משום א"ה לוקה משום כנף אב לוקה. ופי' הפ"מ דבלא"ה חייב משום אשת אב דזוקקה כאשתו דמי' ע"ש וטוראום נפלאהי האין ס"ד לומר דזוקקה כאשתו דמיא לחייב עלי' משום אשת אב הא אפי' למ"ד יש זיקה ויבמחו שמתה אסור באמה היא רק מדרבנן דדמיא כאשתו וכמו שפסק הרמב"ם (בפ"א מה' יבום) אבל לא לחייב על זוקקה לאביו משום אשת אב דא"כ בכל יבמה לשוק יהי' איסור א"ה כיון דהוי כאשתו של יבם וע"כ דאפי' למ"ד יש זיקה הוא רק מדרבנן כאשתו לענין איסורי קורבה ואין כחב הירושלמי שחייב על ש"י של אביו משום אשת אביו וע"ג:

(ב) בשעית ח"ב (ס' ע"ד) תמה על הרשב"א בחולין כ"ט דרבא סובר דאפי' למ"ד יש לשחיטה מחלה ועד סוף רק בשחט ס' א' אבל במקלה ס' לכ"ע לאו שחיטה היא כלל. א"פ אמאי הקשה רבא ההם למ"ד אינה לשחיטה אלא בסו' דלפלו בהכשירה דפרה כגון שח' בב' סודרין דסודר א' לא מטמא וסודר ב' מטמא דהי' יכול להקשות כן אפי' למ"ד ילמחוט"ם דאם שחט מקלה ס' בסודר א' וגמר השחיטה בסודר אחר דסודר קמא לא מטמא ע"ש וסו"ס שמו"ה ליישב:

ולענין י"ל דהנה סברת הרשב"א הוא דרבא סובר דאפי' למ"ד יש לשמחוט"ם הוא רק בס' א' דאשכחן בעוף דכשר בסו' א' לכך חשיב שם שחיטה ע"ז אפי' בבהמה אבל במקלה ס' דלא אשכחן בשום מקום שיכשר ע"ז לכ"ע לאו שם שחיטה ע"ז. וממילא ניחא דרבא פריך רק למ"ד אינה לשחי' אלא בסוף דס"ל דאפי' שחט ס' א' אע"ג דבעוף הוי שחיטה מ"מ בבהמה לאו שמה שחיטה עד סוף ב' הסימנין א"כ שפיר הו"ל להנא לאשמעינן רבוחא דשחט ס' א' בסודר א' וגמר ס' הב' בסודר הב' דסודר הא' לא מטמא דלאו שמה שחיטה עד סוף ד"ס לשמחוט"ם מה חאמר דגם למ"ד יש לשמחוט"ם הו"ל לאשמעינן בשחט מקלה ס' בסודר א' וכנ"ל ז"א דזה לאו רבוחא היא דפשיטא אליבא דרבא דמקלה סימן לאו שמה שחיטה דבזה ליכא למ"ד דשמה שחיטה וכנ"ל וא"ל לאשמעינן זה רק הקושיא הי' דלאשמעינן

בשחט ס' א' בסודר א' דזה שפיר רבוחא דאפי' בסו' א' אמרינן אינה לשחיטה אלא בסוף אבל במקלה ס' לאו רבוחא היא. ותדע דעכ"ל כן דאל"כ אפי' לא ניחא נכשיות הרשב"א ורק דלרבא אפי' במיעוט ס' אמרינן יש לשמחוט"ם חקשי דהא אפי' אי אמרינן במיעוט ס' ילשמחוט"ם היינו רק במיעוט ושט אבל במיעוט קנה לכ"ע לאו שמה שחיטה וכמו שפסק הרמב"ם (בפ"ד מה' שחיטה ס"ג) ובטוש"ע יו"ד ס' ב' דהויא דהחיל עכו"ם במיעוט ס' וגמר הישראל פסול משום דילשמחוט"ם אבל אם שחט העכו"ם חזי קנה לכ"ע כשר ע"ש (ורבני מוחז"ל בס' אגודת איזוב בסוגיא דאדם אוסר דשא"ס (מחודש ג') דר"ל דלמ"ד ילשמחוט"ם אפי' במיעוט קנה נמי הוא תמוה ועיין בהשמות לס' אגודת איזוב ח"ב אות ג') א"כ אכתי חקשי דהו"ל לרבא להקשות לכ"ע דהו"ל להנא לאשמעינן בשחט מקלה קנה בסודר א' וגמר השחיטה בסודר אחר דסודר קמא לא מיטמא ועכ"ל דזה לאו רבוחא היא דפשיטא דמקלה קנה לאו שמה שחיטה כלל א"כ ה"ה להרשב"א אליבא דרבא במיעוט ושט נמי ל"כ דהו"ל להנא לאשמעינן במיעוט ס' דלרבא במיעוט ושט נמי כיון דלדודי' לכ"ע אמרינן בזה אינה לשחי' אלא בסוף גם זה פשיטא ולא לריך לאשמעינן ועיקר קושיא רבא הי' רק בשחט ס' א' דבזה איכא למ"ד ילשמחוט"ם דהרי שמה שחיטה בעוף וא"כ הו"ל להנא לאשמעינן רבוחא דלאו שמה שחי' וכנ"ל וא"ש:

שם (ל"ב אות א') כתב כ"ג שליט"א דבמות ב' ימים אחר מילתו יש להחזיר בלי חליה מסו' דלא ילא מהרוב ולדורו בני קיימא כיון דיש לתלות דמת מחמת המילה וכמו דהולין במשמא בידא דעבחא ולא ילא מהרוב בהמות כשרות ובמכ"ג דבריו תמוהים דהא כיון דרוב ילדים חיים אחרי המילה וזה דמת ילא מהרוב וכמו דאמרינן (רפ"ב דתכובות) רוב הנשאת בתולה יש לה קול וזו הו"ל וז"ל קול אימרת לה רובא וכו' בתכוב"ם (ס' כ"ט) לענין מים בראש ושאר ריעותא הנולד מחיים דליכא למימר בזה רוב בהמות כשרות דהא אדרבא רוב כשרות אין להם ריעותא כזו וילאה מהרוב וה"כ כן. ואינו דומה למה דהולין במשמושא ילא דעבחא דלא ילאה כלל מהרוב דבכל בהמות במקום שממשש יד העבח יוכל למנוא נקב אבל הכא ל"ש לומר כן וכנ"ל:

ד) ובש"ב שם באות ב' דמה שאינו מועיל בקידושין חזרה תוב"ד היינו רק לחזור מגוף הקידושין אבל אם חזר מהקנין פסח שהקנה לה מהני חזרה תוב"ד. עיין בחי' הרי"ם במקומו בקידושין (כ"ח:) דכתב בפשיטות להיפוך דכיון דהקנין והקידושין תלוי זכ"ז כמו דלא מהני החזרה מהקידושין

מהקידושין ה"ה מהקנין ע"ש ידו"ק:
יעקב אורנר החופ"ק הנ"ל

סימן ז

ב"ה סאקאלי

הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ד מקה"ח ה"י בביבוב
השנה מתחילין מן הלד ולקט"ח מתחילין
מן הגדול ומקורו בירושלמי פ"ב דר"ה ה"ה ופ"ק
דסנהדרין ה"ב (ואף דבתוספתא פ"ז דסנהדרין איתא
בקה"ח ובסנה"ס מתחילין מן הגדול. כבר כתב מרן
הב"מ פ"א ממע"ט ה"י שהרמב"ם סומך על הירושל'
יותר מעל התוספתא וב"מ ברא"ש פ"ק דפסחים סי'
ה' ופ"ז דיבמות סי' י"א) וכתב התוספתא מה"ל ולא מן
הגדול שאל יסמכו השאר על דעתו ולא יראו עלמין
כדאין לחלוק על הגדול כמ"ש בד"ג ע"ש וזהו כדאמר
בסנהדרין (ל"ו). הטעם בד"ג מתחילין מן הלד
דא"ק לא חטנה על ריב לא חטנה על רב. וגשאלתי
מח"א דמגמ' דילן בסנהדרין (י"ח:) לא משמע הכי
דא"י שס' אין מושיבין מלך בסנהדרין דכתיב לא חטנה
על ריב לית על רב ולא מלך וכ"ג בביבוב שנה מלך
משום אשכנח כ"ג משום לינה ואי נימא דעב"ש הוי
כד"ג ושייך בזה הטעם דלית על רב א"כ למה ל"ל
טעם חדש אמלך בעב"ש חפ"ל דאיתו הטעם שאמר
מקודם אמלך בסנהדרין משום לתע"ר זה יחי' טעם
לשבת גם אמלך בעב"ש אחרי דע"ש הוי כד"ג ושייך
בזה ג"כ משום לתע"ר וע"כ דע"ש ל"א הטעם דלית
ע"ר. וקושיא זו לריבא לפניו ואף אם נא' דהרמב"ם
פוסק בהמפורש בירושלמי נגד משמעותא דש"ס דילן
כדרכו בקודם כמו שהראיתי לדעת בעט"ת ח"ג (סי'
ס"א) עכ"פ יקשה על הרמב"ם גופ' שכתב אח"ז אין
מושיבין מלך לע"ש מפני חילתיו ומלחמותיו כו' וזה
הטעם דאפשי"א שגמ' ול"ל זה הטעם יותר הול"ל
הטעם דלתע"ר כמ"ש זה הטעם אמלך בסנהדרין
כפ"ב מסנהדרין ה"ד ע"ש:

ובבבב עליון אמרנו לתרן בכמה דרכים ומקודם
נכתובן כמה שאמרו דאין מושיבין מלך
בסנהדרין משום לתע"ר והא בד"ג מתחילין מן הלד
א"כ יס' להוסיב מלך בסנהדרין והוא יסמוה דעו
באחרונה אחרי אשר השאר כבר הגירו דעתם וליבא
בזה משום לתע"ר. אמנם זה הדבר מבוחר בדהמ"ס
מגילה (י"ד:) ד"ה מורד כו' ובסנהדרין (י"ט.) ד"ה
אבל כו' שהקשו הא"ך ישב דוד המלך בדין נבל והא
אין מושיבין מלך בסנהדרין וסירנו דהא דאין מושיבין
מלך בסנהדרין היינו משום דלא הוי כבודו להיות יושב
ושוקק אבל דיינו של נבל שה' לכבודו על שחרר כו'

לא ה"י לו בוסת אם ידברו האחרים לפניו ע"ש ה'.
ומבואר דהא דאין מושיבין מלך בסנהדרין משום
בוסת הולך נגעו בזה בוסת היא לו שידברו האחרים
לפניו ועכ"ל דהא דמתחילין בד"ג מה"ל ושומעין דברי
הגדול באחרונה זה רק בגדול שבדיינים דיכול למחול
על כבודו דרב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל לא
במלך דאין כבודו מחול ואם יושיבו מלך בסנהדרין
לא יוכל למחול על כבודו ולריך להגיד דעתו ראש
וראשון ואיכא בזה משום לתע"ר. ולכן אין מושיבין
מלך בסנהדרין וכיון דכן היא יס' לדון בזה דלולא
הטעם דאפשי"א נובל להוסיב מלך בע"ש ויתחילו מן
הלד והמלך יסמוה דעו באחרונה ואף דאין זה לפי
כבודו ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול בכ"ז
הלא כ' הרמב"ם פ"ב ממלכים ה"ה דמלוא על המלך
לכבד לומדי תורה וכשיכנסו לפניו סנהדרין וחכמי
ישראל יעמוד לפניהם וכן ה"י יחושפט מלך יהודה
עושה ע"ש. וכ"כ הס"ג פ"ק דקידושין ע"ש ועיין
מגילה (י"א.) כך במלכותו הקנין עלמין אלל מי
שגדול ממנו בחכמה והטעם בזה פשוט ע"פ מ"ש
המהרש"א בח"א בקידושין (ל"ב:) דלכן מלך שמחל
על כבודו אין כבודו מחול משום דהמלוכה לאו שלו
כי לה' המלוכה ואינו יכול למחול כבוד מלכות שמים
ע"ש וכ"כ החוס' בסנהדרין (ט:) ד"ה יגאל כו' וא"כ
זהו כבוד שמים ומלות המקום לכבד לומדי תורה
וחכמי ישראל דכבוד התורה חמור מכבוד המלך כמ"ש
החוס' בשבועות (ל') ד"ה עשה כו' ועי' ברכות
י' ע"א ישעי' אמר לימי חוקי' גבאי אף דחוקי' ה'י'
מלך ולכן גם מלך מחויב להעיר במילתא דאיכאורא
כמ"ש החוס' בסנהדרין (י"ח:) ד"ה מעיד כו' משום
דהכל אנו רואין לפי כבוד המקום ובכבוד חכמים
כתגדל כבוד המקום אכן כתב הרמב"ם והס"ג שס' דזה
רק בליכטה אבל בפרהסיא לא יעשה כן כדי שיהא
יראתו בלב הכל. ולכן בד"ג דהיו בסנהדרין ע"א או
כ"ג דה' בפרהסיא דאינו ראוי למחול על כבודו
שאחרים יגידו דעתם מקודם ואם יחי' מלך בסנהדרין
לריך הוא להגיד דעתו ראש וראשון ויש כאן משום לא
תע"ר ולכן אין מושיבין מלך בסנהדרין. אבל בע"ש
דה' כג' ובה' ובז' כדא"י ריש סנהדרין דלא מקרי
פרהסיא כדאמרין בסנהדרין (ע"ד:) אין פרהסיא
פתיחה מעשרה וב"ה בכחובות (ו') לפרסומי מילתא
לא סגי דלאו עשרה כדא"ל שמואל לר"ח בנדמאה
פוק ואיימי לי בי עשרה כו' ובמנחות (מ.) ולרמי
בי עשרה ונפקי לשוקא ומפרסמא למילתא ובסנהדרין
ע' ע"ב אין עולין בביבוב החודש פחות מעשרה ככ"א
וזה כדי לפרסם שבער ע"ש (וילע"ק מהגמ' דיבמות
ק"א ע"ב דמאות חליפה בג' רק לפרסומי מילתא
בעינן

מסוס לחט"ר הא יכול מלך לישב בסנהדרין והשאר יחוו דעתם מקדם ופחגם המלך נשמע באחרונה כמו שה' אלל דהמע"ה דרין של נכל. וגם הא גופא קשיא אחרי דאין מוסיבין מלך בסנהדרין איך יבד דוד דרין של נכל כמו שהקשו התוס'. כ"ל להסביר הענין בזה משום דבכל סנהדרין ה' אחד ממונה על כולן והוא הגדול בחכמה ומופלא שבב"ד כמבואר בסנהדרין ט"ז ע"ב ובתוס' שם ד"ה אחד כו' וברמב"ם פ"א מסנהדרין ה"ג ועליו נאמר לא תענה על רב לא חלוק על מופלא שבב"ד כמבואר בגמ' שם (ל"ו.) דלכן מתחילין בד"ג מה"ל ושומעין דברי הגדול באחרונה וגם על המלך נאמר להע"ר. ולזאת אם יושבו מלך בסנהדרין ויחילו מה"ל בב"ז מה ישי' בסוף עם המלך והמופלא שבסנהדרין דהמלך לא יחלוק על המופלא והמופלא לא יחלוק על המלך דעל שניהם נאמר לחט"ר. וכאשר אחד מהם יגיד דעתו מקודם השני יבכוש דעתו ויאמר כדבריו ולכן אין מוסיבין מלך בסנהדרין. ולפ"ז יש לדון דאם המלך הוא גדול בתורה ובחכמה מאד ואין בסנהדרין מופלא ממנו שפיר יכול להוסיבו בסנהדרין לדון ד"ג ויחילו מה"ל והמלך יחווה דעו באחרונה וזה שאמרו אין מוסיבין מלך בסנהדרין היינו שהוא ישי' מן הסנהדרין ולא הרב"ד והמופלא בהם אבל אם המלך ישי' המו' והגדול בהם יכול לישב לדון ד"ג ולכן שפיר ה' דוד המע"ה דין ד"ג אף דה' חושב עלמו למלך משום שהוא דהוא ה' גדול בתורה ומופלא שבסנהדרין כמ"ש גאון תפא"י פ"ו דאבות אות כ' וכו' הרמב"ם בפ"מ פ"ד דאבות מ"ד ע"ג ועקב"ר פ"ט סי' כ"ו דוד שהוא מלך וחכם וגדול הדור וכן מבואר בגמ' הנ"ל שילף דמתחילין בד"ג מה"ל ושומעין דברי הגדול באחרונה מקרא דויחגור גם דוד את חרבו א"כ ה' דוד הגדול שבסנהדרין ולכן אף דה' מלך ג"כ בב"ז ה' יכול לדון ד"ג והוא הגיד דעתו באחרונה ואין כאן משום לחט"ר וכיון דהטעם דאין מוסיבין מלך בסנהדרין משום לחט"ר זה משום המופלא שבסנהדרין דהמלך והמופלא לא יחלקו זע"ז יש לדון לענין עיבור שנה דבלא הטעם דאפסגיא יש להוסיב מלך בע"ש וליכא בזה החשש דלחט"ר כמו שנבאר :

ונישים לב להבין עיקרא דהאי דינא שב' הרמב"ם דבע"ש מתחילין מן הסד והא אין מתחילין מה"ל רק בד"ג משום לחט"ר אבל בשאר דינים מתחילין מן הגדול ול"ה משום לחט"ר או דלחט"ר לא קאי רק אד"ג כמ"ש התוס' שם (ל"ו.) א"כ במה נחשב ע"ש כד"ג דחוששין בזה משום לחט"ר ומתחי' מה"ל. והנה בהגהות הרש"ם בסנהדרין (י') כתב משום דג"מ בה ל"ד להעשות בני עונות בני יג"ש

וכנות

בעינן חמשה משמע דבחמשה איכא פרוסום ולא בעי' עשרה. אמנם בזה"ע בסדר חליה סי' קס"ט סי"ג מבואר דמביאים עוד אנשים שהיו לפחות עם הדיוני' עשרה וזהו לפרסומי מילתא כמ"ש בפס"מ שם בשם הסדר"א ועי' בבאה"ט שם סק"י שכתב ובפרק ר"א דמילה מפורש כל חליה בעשרה וט"ס דס' אין זכר מזה וז"ל ובפרקי דר"א וה' כתוב ובפ' דר"א ונפל טעות בחילוף האותיות ובפ' רא"ד וחשב הטועה שזה ר"ת ובפ' ר"א דמילה. וכן נחית הגט לריך להיות בזמין עשרה כמבואר שם סי' קל"ג סי"ב וזה ג"כ לפרסומי מילתא עי"ש) וכיון דבפחות מעשרה לא מקרי פרהסיא א"כ משום לחט"ר יכול מלך ג"כ לישב בע"ש והוא יבכד להיושבים לפניו שיחוו דעתם קודם לו כמלוא עליו לכבד סנהדרין וחכמי ישראל ופחגם המלך נשמע באחרונה וליכא החשש דלחט"ר. ולכן אמרו הטעם משום אפסגיא דמשום זה אין מוסיבין מלך בע"ש דהוא נוגע בדבר ויש לו נשים דעת בזה :

ובדרך אחר כ"ל לומר דהרמב"ם לא שמי' ל' לסדרת התוס' הנ"ל דבוסת הוא להמלך שיבדו האחרים לפניו ולכן אין מוסיבין מלך בסנהדרין רק בדין של נכל שה' לכבודו על שמר בו ה' דוד דין עם הסנהדרין דלא הוה בוסת בזה אם יבדו האחרים לפניו דא"כ יקשה טובא מהגמ' דשם (ל"ו.) דמיימי' ר' יוחנן רא"י דבד"ג מתחילין מה"ל מדיון נכל דכתבי ויחגור איש את חרבו ויחגור גם דוד את חרבו ולפ"ד התוס' ליכא לחילוף מזה דשאי הכס שה' הדין לכבודו של דוד שמר נכל בו שפיר התחילו מן הסד ודוד הגיד דבריו באחרונה דאין לו בוסת בזה כיון שהדין לכבודו אבל בשאר די' שאינו לכבודו של הגדול ויה' בוסת להגדול אם יבדו הקטנים לפניו לריך להתחיל מן הגדול שבסנהדרין. שלא יהי' לו בוסת. ועוד דאם זה נקרא בוסת במה שמדברים אחרים לפניו איך מתחילין בד"ג מה"ל ושומעין דברי הגדול באחרונה ובמנינא דבי רבי כולו מה"ל הו' מתחילי והא איכא בזה בוסת להגדול שבדיינים ואף דרב שמחל על כבודו כבודו מחול זה רק במידו דל"ל בזיון אבל על בזיונו אסור לו לחמול כמ"ש בשו"ט הריב"ש סי' ר"ב והטור"א במגילה (כ"ח.) מביא כמה ראיות לזה (וע' בשמ"ע סי' ע"ב ס"ק ו' שכתב מעלמו ולא זכר לדברי הריב"ש) ולזאת כ"ל לומר דס"ל להרמב"ם דאין בזה בזיון להגדול במה שמדברים אחרים לפניו כדי שלא לענות על דבריו וכן במלך אין זה בוסת כלל במה שמדברים אחרים לפניו ונהפוך הוא דזהו כבודו שיבדו השאר מקודם משום דאינם רשאים לחלוק עליו. ואי קשיא אמאי אין מוסיבין מלך בסנהדרין

ובנות יב"ם ולהעשות ב"ט וכת' ג' שיהא ב"אחם ב"אח
לענוס אחרים ע"י ע"ס. אבל לענ"ד אין זה טעם
לשבת דא"כ גם קה"מ נוגע לד"ג להעשות בני עונשין
ביום אחד קודם ולמה בקה"מ מחילין מן הגדול ול"מ
בזה משום להע"ר ואי משום דמקדשין החודש ע"פ
הרא"י והדבר נעשה ע"פ העדים בכ"ז הדבר חלוי
בב"ד כמ"ס הרמב"ם פ"ב מהק"מ ה"ח שאין הרא"י
קובעת אלא בב"ד שאמרו מקודש הם שקובעין וב"ד
לריכים לחשוב חשבונות בזה כמ"ס הרמב"ם שם פ"א
ה"ו ופ"ב ה"ד וכיון שג"מ בזה לד"ג יתחילו מן הגד
משום להע"ר כמו בע"ס וע"כ דמסו"ו לא הוה כד"ג
דעכ"פ בזה הענין שיושבים אינם נוגעים בנפשות
ומשום דיש ללמוד מזה נגיעה לנפשות לא שייך לרמו'
לד"ג דבכמה ד"מ יוכל ללמוד מזה נגיעה לנפשות
מזה אחר וכ"כ הב"י בחו"מ ס' ל' דרובי אישות אע"ג
דג"מ לענין נפשות הוי כד"מ ע"ס. ועמ"ס בחדושי
הריטב"א (כ"ה:) כמה שאמרו שם מידי דהוה אד"מ
וכתב הוא ז"ל וקה"מ אע"ג דליסורא היא וגם ד"ג
חלוין בדבר כדאי' בירושלמי גבי אקרא לאלקים עליון
מ"מ לענין ב"ד לר"מ דמיא כיון דאיחא בשלשה ולא
בענין כ"ג או ע"א ע"ס אמנם מה שמדמה ע"ס לד"ג
יבואר עפ"מ המפרש להרמב"ם שם לשאול על סדר
הישיבות של ע"ס שהי' בג' ובה' וכו' וכשאלה מהג'
אומר נשכ ונראה בעל יחיד במיעוטו וכן כשנים
מהחמשה אומרים לריכה עיבור בעלו השנים במיעוטן
ולפיכך מוסיפין שנים והי' ראוי שהי' שני הדינים
שנים. והחשובה שהאומר לריכה עיבור הוא מוליד
השנה ממנהגה והוי כמו המסיב בד"ג כו' ע"ס. וע'
בחיו"ט רפ"ק דסנהדרין ובמנה"ח מלוה ד' אוח"מ מה
שכ' ע"ד וכתוב' חדשים שם הוסיף תכלין וז"ל פי'
משום דהוי דבר חמור ואלו עמי לריכים כפרה כמו
חוקי' והוי כמו ד"ג עכ"ל. ובה' י"ל דמה שאנו
מללין בדלותא דמוהב של ר"ח בשנת העיבור ולכפר'
פסע דחקנו ג"כ לכונה זאת שמה ח"ו טעו בזה ועברו
שלא כדיון דלריכים כפרה ולזאת קבעה בתפלה בשנת
העיבור מר"ח מרחשון דומן עיבור השנה הוא אחר
ר"ה כדאמרינן בסנהדרין (י"ב.) לומר ולכפרת פסע
לכקש רחמים שהמקום יכפר ע"ו אם נתעבר השנה
שלא כדיון כמו שבקש חוקי' ד' הטוב יכפר בעד ולכן
כתב הרמב"ם דמחילין מה"ל כד"ג דכיון שזה הדיון
דבר חמור ופיגע בנפשות מקרי ד"ג (וכיו"ב) מלינו
באדר"ג פכ"א אלו חרעמוה של לנים שבהן דיון ד"ג
ומפרש הבנין והושע שמדברים לה"ר שהורג שלשה
והרבה עבירות כיו"ב הנאבד הנפש הקדוש ע"ס.
וע"ע ברכות (כ"ה:) איכו השתא לא אחאי סכנתון
לברי ופירש"י סכנתא חת בני למוח כעובש העון)

וכהא דחיישין בד"ג משום להע"ר פירש"י שמה לא
יענו על הרב שיאמר חובה הו לא מלי איך למחוי ל' זכות
ואי אמר מלך חובה הו לא מלי איך למחוי ל' זכות
ושם (ל"ו.) דלמא חזא ל' חובה ולא פלגינא עילוי
ומחילין מה"ל שיסמע דברי אחד מן המוכים ויככים
עמו. ובגמ' (נ"ט.) פירש"י מה"ל ולא מן הגדול
שלא ילמד חובה והשאר נכנעין מפניו שלא לחלוק
עליו משום להע"ר ולא ילמדו זכות ע"ס משמע דכל
החשש שמה יאמר הרב לחובה והשאר לא יתקו עליו
משום להע"ר ולא ילמדו זכות ואין בעינן והלילו
העדה וכ"כ מהרש"א בסנהדרין (ל"ו.) ע"ס נמלא
לפ"ו דלענין ד"ג שפיר אמרו אין מוסיבין מלך בסנה'
משום להע"ר דאף דיתחילו מה"ל בכ"ז מה נעשה
בסוף עם המלך והגדול שבסנהדרין דעל שניהם נאמר
להע"ר וכפי שיאמר הראשון מהם דעתו גם השני לא
יחלוק עליו ויככים כדעתו. ולפעמים גורם ע"ו שלא
לזכות את הנידון כגון שהיו בלעדם י"א מוזין ועשרה
מחיי' והראשון משניה' אמר לחובה ואם האחרון יאמר
לזכות יכריע הדיון לזכות כמבואר שם במשנה (מ').
י"ב מוזין וי"א מחייבין וזאי אבל כאשר השני לא
יענה על הרב ויאמר כדעתו דאז יהיו י"ב מחייבין
דיוסיפו דיינין ויכול להיות שאל חייב ופעמים גורם
ע"ו לחייב את הנידון אם היו בלעדם עשרה מוזין
וי"א מחייבין והראשון משניהם יאמר ג"כ לחובה
והשני לא יענה עליו ויככים כדעתו דאז מכריע הדיון
לחובה דאיכא ה"י לרעה ע"פ ג' ואם הי' השני חולק
עליו ויאמר דעתו לזכות אף שא"ל לגמור לזכות דהא
איכא י"ב מחייבין עכ"פ כשיוסיפו דיינין ויכול היות
שילא הדיון וזאי ולכן אין מוסיבין מלך בסנהדרין אבל
בע"ס אע"ג דלדיון שיהא רב"ד הגדול של ע"א מכלל
השבעה כמ"ס הרמב"ם פ"ד מוקה"מ שם בכ"ז בלא
הטעם דאפשיטא יש להוסיב מלך בע"ס וליכא בזה
החשש דלחע"ר דסדר ע"ס הי' בג' ישיבות ומחילין
בשלשה ובחמשה נושאין ונוחין וגומרינן בשבעה כפי
שיאמרו הרוכ מהם בין לעבר בין שלא לעבר כמבוא'
הכל ברמב"ם שם וכיון דבע"ס מחילין מה"ל יכול
להזמין מלך לע"ס שהי' הוא והרב"ד מוזהרים לבנים
אחרונים מהשבעה כשהי' לורך לגמור בשבעה ובחיה
אופן נחון אלו השנים האחרונים לגמור כששלשה
מהחמשה אמרו לריכה עיבור ושנים אמרו איכה
לריכה דאם לא אמרו שלשה לריכה עיבור אין מוסיפין
כלל השנים האחרונים וליכא עוד שום מו"מ בזה.
ובזה האופן אף כשהיו השנים המלך והרב"ד ליכא
החשש דלחע"ר דהלא החמשה כבר אמרו דעתם ג'
אמרו לריכה עיבור ושנים אמרו א"ל ואף אם יהי'
כעת מו"מ מחדש יתחילו מה"ל והחמשה יעמדו
בדבריהם

שיהא הרב"ד בהמו"מ של השבעה וגומרים העיבור בלעדו ע"מ שירלה א"כ משום הטעם דלחש"ר יכול המלך לישוב בע"ש והוא יחזה דעו באחרונה וליכא משום לחש"ר דהרב"ד אינו נושא ונותן עמיהם ולכן אמרו הטעם דאפסניא :

ועוד יש לדון במש"כ דהא דאין מוסיפין מלך בסנהדרין היינו סיה"י מן הסנהדרין ולא המופלא שבהם אבל אם המלך יהי' ג"כ המו"מ שצב"ד יכול לישוב לדון בד"כ כמו שהי' דהמט"ה דן ד"ג אף דהי' מלך מחמת דהי' ג"כ הגדול בסנהדרין וליכא כאן משום לחש"ר דהא שומעין דברי הגדול באחרונה א"כ בלא הטעם דאפסניא יכול לישוב ג"כ בע"ש וליכא משום לחש"ר דהוא ג"כ הרב"ד והוא יחזה דעו באחרונה ולכן אמרו הטעם דאפסניא דמשום זה אין להוסיב מלך בע"ש אפי' אם הוא הרב"ד שהוא נוגע בדבר ואין לו לישוב בשעת המו"מ של העיבור וצכה"ג מוכרח דהרב סיהיו שבעה אחרים בלעדו נושאין ונותנין וגומרין העיבור ע"פ הרוב מהם ע"מ שירלה דהא אין מעבדין השנה אלא"כ ירלה הנשיא : **ובהיותי** בזה קל להבין דברי הרמב"ם עט"ז מה' עדות ה"ה שכתב אבל אלו שמוסיפין עד שבעה לעבר השנה אם הי' בהם קרובים אין בכך כלום ע"ש . והא כיון דאמרו דאין מוסיפין מלך וכ"ג בע"ש מלך משום אפסניא כ"ג משום ליה ומושגט דפסוליס לגמרי אפי' באלו שמוסיפין עד שבעה וכיון דפסול מלך וכ"ג שמא יהי' דעתם נועה ללד הנגיפה שיש להם בזה מה"ת יהיו כשרים הקרובים ול"ז הא יהי' דעמו נועה ללד קרובו . ומש"כ שם הרב"ז דכיון שאין מוסיפין אוחס להיות דיינים אלא לעבר שנה לא שייך לומר שמא יטה כו' היא תמי' דהא כהה הרמב"ם להדיא דאחר שמוסיפין למספר השבעה היו נושאים ונותנים בדבר והולכים אחר הרוב . וא"כ גם הנושאים המה דיינים . ועי' רמב"ם פ"א מסנהדרין ה"ו דבע"ש אב וכו' מוסיפין אוחס בלחוד וע' מוספתא רפ"ב דסנהדר' האב אומר לעבר וכו' שלא לעבר כו' :

אברהם הלוי ע"פ שטיין התופ"ק סאקאלי

סימן ח

ב"ה קוואהל

שייך לשע"ה ח"א סי' נ"ד וסי' ק"כ וח"ב סי' ע"ה
(א) **הנה** הרמב"ם פסחים (ק"ד) במשנה כח
דהאי עיבול לאו בחרובת הוא ובנוס
הקשה הא למ"ק החרוסת משום קפא וא"כ לרי
העיבול הראשון ג"כ בחרוסת . וברא"ש שם נכס
הרבינו יונה כתב כיון דכל השנה אינו מוקדק

בדבריהם הקודמים ובהשנים האחרונים אף דהמלך לא יחלוק על הרב"ד והרב"ד לא יחלוק על המלך וכפי שיאמר הראשון מהם יסכים השני דעל שניהם הוא אומר לחש"ר מ"מ ליכא שום חששא בזה דאם יאמר הראשון א"ל עיבור א"כ הוא כמו המזכה בד"ג ואין אנו חוששין אם השני לא יענה עליו ויא' כדעתו דהא גם בד"ג ל"ח משום לחש"ר אם יאמר הרב לזכות כפה"ג מפירש"י הג"ל ובפרט בע"ש דהא"ו א"ל עיבור אינו מוליד השנה ממנהגה ואינו עושה שום דבר חדש כדבורו וא"ל כפרה ע"ז וליכא בזה שום ד"ג ול"ח משום לחש"ר ואם יאמר הראשון מהם לריב עיבור דהוא כמו המחייב בד"ג דמוליד השנה ממנהגה ואם עטו לריבוי כפרה והוא ד"ג צכה"ג ודאי דליכא החשש דלחש"ר דליכא שום נ"מ בהגדה השני להכרעת הדין ואחת היא לנו אם יחלוק השני על הראשון או לא יחלוק דכיון שהראשון מהשנים האחרונים אומר לריב ושלשה כבר אמרו לריב עיבור אף אם יחלוק האחרון לומר א"ל ע"כ מעבדין השנה דהא כבר אמרו הרוב לעבר והולכין אחר הרוב בין לעבר בין שלא לעבר וכיון דאין נ"מ בהגדה האחרון ליכא למיחש בזה משום לחש"ר דמאי איכפת לן אם לא יענה עליו דאחרי שאמר הראשון מהם לריב עיבור השלים הרוב לעבר השנה ומעבדין השנה בין אם האחרון יענה עליו בין אם לא יענה עליו וא"כ לא שייך הטעם דלחש"ר על מלך בע"ש . לכן אמרו הטעם דאפסניא דמשום זה אין מוסיפין מלך בע"ש כלל דהוא נוגע בדבר ויש לו נטיה דעת בזה :

ואם כנים אהנו בדברינו אלה דאין זה נוסח להמלך כמה שידברו אחרים לפניו אחרי שהמה מדברים לפניו מחמת לחש"ר ובכ"ז אין מוסי' מלך בסנהדרין משום הרב"ד דהוא לא יענה על המלך והמלך לא יענה על הרב"ד יש לישוב בפשיטות מה דהולך לומר הטעם דאפסניא אמלך בע"ש ול"ח הטעם דלחש"ר דהא בע"ש אינו לעיכובא סיהי' הרב"ד מאותן השבעה שנושאים ונותנים וגומרים העיבור כדאי' בגמ' שם (י"א .) וברמב"ם שם דמטשה סיהי' הרב"ד בדרך רחוקה וגמרו העיבור בלעדו על תנאי שירלה וע"כ ז"ל דמ"ש הרמב"ם שם פ"ד ה"י ולריך סיהא רב"ד הגדול מכלל השבעה הוא לאו דוקא דהא כתב אח"ז והוא סיהא הנשיא עמיהן או שירלה וראיהו בהשנות הרמב"ן על סה"מ להרמב"ם מ"ע קנ"ג מביא דברי הרמב"ם בזה"ל ולריך סיהא רב"ד הגדול שהוא ראש ושיבה של ע"א והוא הנקרא נשיא עמיהן או שירלה ע"ש והאמת יורה דרכו דכל"ל ברמב"ם . ובדפוסם שלפנינו הוא בטעות וכיון שאינו לעכובא

עיקר המלוא ותי' דא"ל כשאוכל פחות מכשיעור מן המלוא לריך ברכה כמו דח"ס אסור מה"ה משום חזי לאלטרופי הה"ד פחות מכשיעור מן המלוא ועי' משנה למלך פ"א מחו"מ דעתו להיפך אבל יש ברכה מרבוחיו האחרונים שהסכימו כן דמקרי מלוא ועי' חס' ישינים יומא (ל"ט ע"ב) ד"ה שמוניו כפול ועי' חס"ס או"ח סי' מ"ט וסי' קל"ט [ובאמת החס"ס שם מחדש דאם שבע בפחות מכזית יא"ח כמו בזית עי"ש ובחלקת יואב יו"ד סי' ט' הקשה עליו מזקן שאינו יכול לאכול כזית אבל נראה דהחס"ס דיבר רק באדם הבריא ושבע בפחות מכזית זה מקרי ברכה ד' שאוכל קמעה ומהבדך במעיו אבל חולה או חלוש אשר מחמת חלישותו אינו יכול לאכול זה לא מקרי שבע ולא נקרא אכילה פחות מכזית ודברי רבינו מוהרש"א או"ח סי' קפ"ו אין ענין לזה דהרי אי אכל דבר הרשות ואח"כ יאכל אכילה מלוא פחות מכזית פשיטא אף להחס"ס אין כאן מלוא אף ששבע הלא השביעה אינו מאכילת מלוא ופשוט]:

אמנם כ"ז רק לדין דח"ס אסור מה"ה וס"ל שפיר כר"ח דבני ברכה בטיבול הראשון מה"ט אבל ר"ל דסובר ח"ס מוהר מה"ה שוב לא ס"ל הך סברא דחזי לאלטרופי ממילא בח"ס מלוא אין בו מלוא כלל ולא שייך ב' ברכה עד טיבול הב' וכדברי החס' הנזכר נמלא לפ"ו לדעת הרשב"ם לא שייך חי' הרא"ש דהא לדעת הרשב"ם באכל חזרת שוב מבדך על אכילת מרור ומקיים בו מלוא מרור בפרט למה שכחב הרא"ש דלהכי מרור בזית משום דמבדכין על אכילת מרור ובטיבול הראשון דמבדך רק בורא פה"א אין לריך כזית ממילא כשאכל חזרת בטיבול הראשון דמבדך על אכילת מרור על טיבול הראשון שוב ראוי שיאכל כזית א"כ כיון שזיל ידי מרור בטיבול הראשון שייך בו חרוכה לדעת הרשב"ם כיון דהוא מלוא ותקנו משום קפא ועיקר התקנה הי' באמת שיהי' חרוכה בטיבול הב' כשיש לו שאר ירקות בטיבול א' אבל לא כשיש לו רק חזרת וכנ"ל:

אך עכ"פ לדעת ר"ל דח"ס מוהר מה"ה ולדידי' שפיר יש לתקוני שיאכל פחות מכזית בטיבול הראשון ולא יבדך על אכילת מרור כקושי' השאג"א הנ"ל. ובטיבול ב' יבדך וכסברת החס' וא"כ שפיר הקשה החס' על הרשב"ם והרא"ש כחב ג"כ על דברי ר"ת. ומוכן בזה ליישב מה שהקשה האור חרש איך הוכיח ר"ל מדברי ר"י דסובר מלוא לריכות כוונה מדסובר מלוא להביא חזרת וחרושת דלמא משום דסובר חרושת מלוא והמלוא הוא ע"ס המרור [ובס' כ"ד הביא ידידי הרב ש' הקושי' מעלמו עפ"י דברי הרשב"ם. ובאמת לפ"ו דברי הרשב"ם לא קשה רק מהבנת

לטיבול החזרת לכן בטיבול הראשון שהוא רק משום היכירה לא תקנו ע"ס והנה מה שלפי הגר"ה בא ליישב קושי' החס' מעל הרשב"ם. אבל באמת לא כן הוא להמעיין דהא בש"ס דף קט"ו מביק ר"ח מעיקרא מבדך על אכילת מרור ולבסוף אכל חסא בלא ברכה וכן הוא להלכה ברמב"ם וס"ע סי' הע"ה וכתבו רס"י ז"ל והרשב"ם משום דבני חרי טיבולא להכי אכל חסא לבסוף ע"ש מבואר מדבריהם דכשאכל חזרת בטיבול הראשון ילא ידי מרור בטיבול הראשון והטיבול הב' משום היכר כמ"ס הר"ן וכן הבי' בפשיטות הפרי"ג במשניות סי' תע"ה בק"ח א"כ שוב לדעת רס"י ז"ל והרשב"ם דטיבול הראשון בחזרת הוי נשום מלוא וממילא לריך חרושת לדידהו אף לדעת הרא"ש זולת לדעת החס' שם ד"ה מחקיף דסבר דעיקר המלוא הוא בטיבול הב' שייך ב' ברכה הרא"ש וכן מבואר בקרבן נחנאל או"ח ז"ט:

ובהכי ניחא לי ליישב דברי הרשב"ם דף קי"ד ד"ה זאת אומרת שכחנו שהרי אין עדיין נולות אכילת מרור לבדך עליו על אכילת מרור עד לאחר המלוא ע"כ ולכאורה קשה הרי לר"ח דסובר מלוא לריכות כוונה כמ"ס החס' דף קט"ו ד"ה מחקיף ועכ"ז סובר המבדך בטיבול הראשון על אכילת מרור א"כ אמאי לא ניחא בן גס לבדך דסובר מלוא לריכות כוונה דמבדך בטיבול הראשון אולם להנ"ל יובן שפיר דהלא מה דמבדך לדעת הרשב"ם על אכילת מרור בטיבול הראשון היא משום דיואל בטיבול הראשון ידי מרור והטיבול השני הוא להיכירה אבל רבא דלא סבר משום היכירה דהרי מקשה אי מלוא א"ל כוונה למה לי טיבול שני וממילא שפיר כיון דלריך כוונה הוי טיבול שני לשם מלוא ואינו מבדך על הראשון כיון דזמנו הוא אחר מלוא אך יקשה לפ"ו לדעת החס' ד"ה זאת אומרת שכחנו ג"כ דהא דאמר רבא בני למהדר לאטבולי היינו לבדך על אכילת מרור מכוונת החס' נראה ע"ס דלשנא דרבא קשיא' דאמר כיון דמבדך בורא פה"א ודלמא לא איכיון משמע דעל אכילת מרור אינו מבדך וקשה הא לפ"ו לריכות להוילא לשנא "ודלמא" ממשמעותי' רק בודאי לא איכיון כמ"ס החס' ואמאי לא נימא דסובר כר"ח דמבדך על אכילת מרור על טיבול הראשון ושייך שפיר לשון "ודלמא" דאפשר ניהו דמבדך על אכילת מרור עכ"ז כיון דגם ברכה בורא פה"א מבדך יש לומר דלא יכיון למרור ועיקר המלוא הוא אחר מלוא כמ"ס חס' (קט"ו) ד"ה מחקיף:

וכן נראה למה שהקשה בשאג"א בחשו' סי' ק' כיון דבטיבול הראשון אין לריך כזית א"כ שוב אין כאן מלוא ולמה לא יבדך בטיבול הב' דהוא

בו מלוא כלל דהא לר"ל אוכל בטיבול הראשון כזית
כנ"ל ואמאי לא יברך ומוכר ג"כ דעת האגלי טל
בהקדמתו לדעת התוס' שפי' אליבא דר"ת דיש בו
מלוא כשאינו מכזין הוא דעת יחידאי דהא לא פי' כן
לר"ל אף שאוכל כזית כנ"ל ומיושב שפיר :

ומה שהקשה זקני מהר"ל א"כ ילעך לדעת הטור
הסיבה ומכאן זה פי' פי' אחר. הנה כ"כ
יקשה לדעת הפוסקים דיואל בחזרת בטיבול הראשון
לדיון דקיי"ל כר"ס ילעך הסיבה ועי' או"ח שכתב
לדעת המרדכי ע"ש ואין להאריך כי להמעיין נראה
שהמרדכי להאמת כתב דבריו למסקנא משום היכירה
מורה ר"ל ג"כ להיכיר אבל לס' ד אי אפשר לפרש
בשום אופן כן דאל"כ לא דייק ר"ל כלל וקדמתי :

והנה בגבורות שם סי' כ' כתב לפרש אליבא דר"ל
אף כשיש לו ירקות עכ"ז יאכל חזרת אי
מלוא לריכות כוונה משום דלמא לא יכוין בטיבול שני
לשם מרור ויאל בטיבול ראשון עיי"ש וגדא נישו
דכתבו בתוס' דוודאי לא יכוין דאין מלוא אלא עד
טיבול שני אחר מלוא עכ"ז כיון דאפשר שיכוין טוב
יותר שיאכל חזרת דממנ"פ אי לא יכוין בשני ויאל
בראשון אי מכזין ואי לא מכזין בראשון ויאל בשני .
ולפי' הקנו רק הטיבול שני אחר מלוא לר"ל היכר
שלא כיון בראשון לשם מרור אבל עכ"פ כיון לשם
חירות כמו שכתבנו מקודם . ובה לא קשה מה שהקשה
שם ידידי הרב שו' על התוס' דאין מעבירין על
המלוא דלהג"ל כיון דמלוא לריכות כוונה ומיישנין
שלא יכוין בשני שפיר טוב יותר שיאכל חזרת כדי
שיקיים המלוא ממנ"פ :

אמנם נראה אף שדברי הגבורות נראין בזה
דחוקין אבל בלא"ה יש לומר דהא לכאורה
קשה למ"ש הרא"ש דאי חרוסת מלוא אי אפשר שיאכל
חרוסת מחילה דאי אפשר שימלא כרסו מחילה
ואח"כ יאכל למלוא ע"ש א"כ טוב אף בכתבו בתוס'
דאף אי יש לו ירקות עכ"ז יאכל חזרת לטיבול
הראשון הא כיון שימלא כרסו מחילה אף יאכל
אח"כ המרור לשם מלוא וע"כ ז"ל כנ"ש לעיל לה"ל
הוי הטיבול הראשון ג"כ מלוא ואי אפשר לומר דהתוס'
סובר כמהר"ל הנזכר בטיבול הראשון הוי להיכר
שהטיבול הב' הוא לשם מרור דהא לפי' אף ימלא
כרסו בחזרת כשיש לו שאר ירקות ואח"כ יעשה המלוא
בחזרת וע"כ לדעת התוס' אליבא דר"ל דהטיבול
הראשון היא למלוא משום חירות וטוב לא הוי מעביר
על המלוא דהא כיון דאינו זמנו של מרור עד אחר
המלוא לא הוי מעביר והמג"א סי' רע"א סק"א לא
אמר דמלוא הקודמת אינו דומה לקידוש של שבת רק
במלוא שבת ד"ה ולא בחרווייהו דרבנן :

ובאמה

מהכרח דברי התוס' (קט"ז ע"ה) ד"ה חגרי דר"י
סובר מלוא וטוב כיון דמלוא בחרוסת א"כ אין ראוי
לטבל בחרוסת בטיבול הראשון דלאחר שמילא כריסו
ממנו יביאנו למלוא כמ"ש הרא"ש ולא לריך להאריך
בקושי עפ' דברי הרשב"ם . והיינו כיון דר"ל סובר
ח"ש מה"מ מותר א"כ טוב אין בו מלוא ולא לריך
לטבל בחרוסת עד טיבול ב' שמצרך עליו, ומה שח'
הא"מ נראה דחוקו לכל מעיין :

וממירא נראה מה שכתב השאג"א דמדברי ר"ל
נראה דאי מלוא לריכות כוונה אין בו
מלוא כלל כשאינו מכזין ובאמת בתוס' ד"ה מחקיף
נראה שפי' דסובר לר"ת דיש בו מלוא דאל"כ לא שייך
לברוכי [ועי' הקדמת הס' הנזכר אגלי טל] ולדבריו
אין אנו מוכרחין לעשות פלוגתא בזה רק דגם לר"ל
יש בו מלוא לדעת התוס' רק כיון דיש מקום לר"ל
לחקן שיאכל בטיבול הראשון פחות מכזית לכן לדידי'
פחות מכזית אין בו מלוא אבל אי יאכל כזית שפיר
אף בלי כוונה יש לומר לדידי' ניהו דלא ילא יד"ה
עכ"ז יש בו מלוא עכ"פ . וממילא לפי' נראה דלא
קשה קוש' הא"מ דהא קשה לכאורה למה שהוכחנו
לר"ל לא יאל בטיבול הראשון משום דלא אכיל כזית
ויקשה הא לפי' טוב אף קאמר הש"ס דאי מלוא אין
לריכות כוונה למה לי חרי טיבולי ומה קוש' הא כיון
דאכל בפחות מכזית טוב לא יאל ובקושי מהר"ל
נפלאג בספרו גבורות ד' :

[ומה] שכתב ידידי הרב שו' דלר"ל סתם אכילה
בכזית ידוע ומובן דכ"ז רק בדבר שהאכילה
הוא מלך המלוא אבל אכילה שהוא מלך היכירה מה
לי שיאכל כזית או פחות וספר חסדי יהונתן אין אפי'
ובגבורות הביא מזה הוכחה לדעת הרמב"ם דגם
בטיבול הראשון לריך כזית ובאמת כבר כתבתי לדעת
התוס' דנראה מדבריהם דאין לריך כזית לר"ל :
אבר נראה להכריח דלר"ל לריך אף בטיבול הראשון
דלכאורה קשה לר"ל דלא סבר משום היכירה
דהא בגמ' מבוא' אח"כ הסינוי משום היכירה לחינוקת
וא"כ יקשה לר"ל טיבול הראשון למה לי הא מה חיוב
יש בו . טוב מלאתי בגבורות ד' שעמד בזה וכתב
דר"ל יש לומר דסובר כדעת הטור שהטיבול א' הוא
להראות שהוא דרך חירות והעלה שם דהוי לפי'
מלוא עיי"ש א"כ טוב יש לומר לר"ל כיון דהוי מלוא
הלא טוב לריך כזית וכשיש בו כזית טוב שייך ב'
סכנה דקפא ניהו דר"י סובר מלוא עכ"ז לא יחלוק
דיש סכנה באכילה חזרת בלא קפא ובאכילה מלוא
תקנו וספיר יולא בטיבול הראשון וספיר דייק ר"ל :
וממירא מוכרח דעת השאג"א דלר"ל אי סובר
מלוא לריכות כוונה כשאינו מכזין אין

ובאמת אינו מבין גם חילוק של הגאון הקדוש שליט"א מאהטראלוט דהלא המלוה של העלוה ללובשו יש עליו גם עשה אך שאין בראיו ללבושו עשה רק אח"כ וספיר הביא המג"א סי' כ"ה סק"ד ראי' מהא דסי' קס"ח שאינו רוצה לאכול מן השלם אבל כאן הלא זמן אכילה מרור הוא אחר המלה רק כשמכוין עשה לשם מרור ילא באכילתו עכשיו טוב אין ראי' לדברי המג"א. אך ממ"ש המג"א שם גבי טלית נלמד לכאן מכה כ"ש דאין כאן משום אין מעבי' כיון דכאן אין זמנו עוד ופשוט דשוב אין קישיא שלא הביא המג"א ראי' מדברי הסוס' דכאן: **ופשוט** שמ"ש רבותינו האחרונים דשחבר עוד איזה חיקון להמלוה לא שייך בו אין מעבירין א"כ כיון דמלוה מרור משועבד לאכילה מלה והמלוה הוא אחר המלה ל"ש לנבי המרור עלמו אין מעבירין על המלוה ודמי כמו מלוה אחת שהאריך המג"א סי' קמ"ז סקי"א אי שייך בו אין מעבירין ועי' מחלשה"ק שם:

(ב) בשעית ח"א סי' י"ב אות ט"ו מובא דעת

הרע"ב פ"ז דחולין ורמב"ם ה' מ"א דתרומה בחולין בא"מ ואין שם כהן לריך ק"א והוא דבר תמוה מאין ילא להם. ולפענ"ד יש לו יסוד ג"כ מדברי ש"ס ע"ז (ס"ט.) רבינא סבר לשעורי במאה וחד לא גרע מתרומה ובתוס' ד"ה סבר הקשו תימא נהי דתרומה כו' בדבר לה בטלה בס' ע"ש שנדחקו ולדברי הרמב"ם והרע"ב ניהא דהרי רבא דנוספק בעכברא בשיכרא אי משבח או לא ובתוס' ד"ה אמר רבא הקשו ליטעמי' קפילא ותי' דילמא עכברא בשיכרא מחזק את השכר ומחמינו והשתא כשנחזק השכר אינו ידוע אם מחמת השכר עלמו ע"ש ולפ"ז בעכברא בשיכרא אף שטועמין אינו ידוע אם נתן בו טעם דלמא החיזוק הוא מכה השכר עלמו והוי כמו תרומה דאין כאן כהן דא"ל לידע אם יש בו טעם ולהכי הולך ק"א ולהכי י"ל דסבר רבא לשערי' בק"א דלא גרע מתרומה:

ואפשר להליל בזה דברי הפס"ג בפתיחה לחער'

סוף פ"א שחקר בחי' זית בשר שחטה וח"ז בשר נבלה שנפל לתכילי אי יש ס' בהיחר נגד חלי' זית נבלה אי מותר ע"ש. ובאמת הדבר מבואר בס"ג פ' השוכר את הפועל שכ' בפ"י דא"ל ס' רק נגד האיסור אך ראיתי להקשות ממנה פ"י דתרומות מ"ה חלקן שנפל לחוך בור של יין כו' אם יש צורע כדי ליתן טעם אסור אבל לא בעץ ועי' ברטנורא אע"פ שטעם העץ כטעם הפרי אין העץ מתערב ע"ש מבואר בפ"י דמשערין רק נגד האיסור ולהליל יש לו' דהרע"ב לשית' דנהי דאין העץ קדוש כתרומה מ"מ

בו טעם:
שמראל ירודא חופ"ק

סימן ט

כ"ה יחולאויין (באלעזר)

עיד השאלה (בשע"ח ח"ג סי' ס"ג) באשה שטוענה על בטלה ישטן כו' ונראו בו סימני סרים ואינו רוצה לבא לבד ויעלוה שחגיש משפחה בערכאות ויכפוהו ויבדקוהו לבד אס הוא סרים ויהן גט כדת. וכ"ת מוכך מאד בזה דהוי גט מעושה כו' ואינם עושים זאת ע"י ליווי בדש"י רק משום שכ"ה ניומס המדינה וכמו שהאריך כ"ת וכל דבריו נראים לכאורה ברורים ומוכרחים:

ומ"מ הדבר י"ע בעיני בעיני כזה אם האשה רוצה ללון בד"י ולבדור הדבר והבעל מוסר עכ"ל ויכלו הד"ד לומר גם שלא בפני' שמחויב לבא לבד' או לבדור הדבר ע"י מומחים ויכפוהו ע"י בד' ש"י לגרסה. וא"כ ניומא דגם אם העכו"ם עושים כן מעלמם נעשין שלוחים של בדש"י כיון דעכ"ל ניהא להו לבדש"י וכלאו בדש"י אמרו להם שיכפוהו והם כופין אותו לעשות ע"ד הב"ד ואע"ז דזכי' מועטם שליחות ואין זכי' לעכו"ם הא גם שליחות ל"ש בעכו"ם ואפ"ה מהני כאן בעשה משליחות ישראל ומשום דל"ל בזה שליחות ממש א"כ גם ניומא דידן יועיל. וכטין דאמרו בע"ז נ"ג מדעבדו ישראל לעגל בד' דניח"ל ועכו"ם שליחותיהו הוא דעבדו ובשלמא בסתם גט מעושה ע"י א"י אפי' הוא כדון בטל מה"ה דעכ"ל לאו בני עישוי ניהו. וגם לומר דמסתמא ניהא להו לבדש"י לא נוכל דלדברא מסתמא לא ניה"ל דהא אסרו לילך בערכאות אפי' במסרב אבל בג"ד דבאמה מוכל ליעול רשות מדש"י על זאת ובודאי דניח"ל. וע"פ האמור י"ל מה דהקשו הפוסקים דנגיעין אידמיו' לה הא דרב משרשיא ובבב"ב מ"ח מיימי' לה. ולהל"ל י"ל דבאמת גט מעושה ע"י אפי' כדון פסול מה"ה דלאו בני עישוי ניהו אבל אי הוי ניה"ל לבדש"י בכך הוי אמרינן דכשר דשליחותיהו דבדש"י עבדי כנ"ל. וה"ק ר"מ ד"ה כשר כלומר דאי הוי ניה"ל לבדש"י כשר ומפני מה אמרו כו' שלא תהא כאו"א חולה עלמה ומפקעת עלמה מבעלה ומש"ה לא ניומא להו לבדש"י

ולא בטל בשלל כדון. אבל להחזיר כדון ע"י בע"ד עלמו לא. והא דנקט גט מעושה בישראל כשר ולא נקט כד"ד משום סיפא נקט לה דשלא כדון פסול אפי' שלא כד"ד רק ע"י בע"ד כיון דאינו ע"י עכו"ם ועוד דגם אם ימא' דהחשב"ן גם לקולא ס"ל כן היינו כשהבע"ד בעלמו כופהו אבל לא כשכופהו בע"ד ע"י בע"ד ליכא משום לפניהם ולא כו' משא"כ ע"י בע"ד עלמו אבל יותר מחסבר דהחשב"ן רק לחומרא אמרה כנ"ל דהא בסוגיא שם פריך מלפניהם ולא לפני הדיוטות ומשני אן שליחותיהו עבדין א"כ עכ"פ כ"ד בעינן להחזיר הגט כדון כ"ד של דיני נזונות דהיינו בשלשה עכ"פ וכ"כ בפשיטות בשעה"מ בשם תשו' רב"א ובשעה"מ שם נראה רס"ל דע"י הדיוטות גמורים שלא כדון אינו גט כלל מה"מ וזוה"ל ע"י החשב"ן הנ"ל וראיתי בכנה"ג סי' קל"ד בהגה"ט אות ל"ב בשם תשו' ר' יחיאל דהא דגט מעושה בישראל ל"ד כ"ד רק ע"י ישראל יעו"ש. ומפשטות הדברים נראה דה"ה כה"ג כדון כשר אפי' שלא כד"ד וזה ל"ע ופסרע ע"י האשה עלמה שהיא בע"ד אין מקום כלל להקל אפי' כדון:

אבל נראה כיון דעכ"פ ודאי ב"ד ש"י יכולין לעשות האשה עלמה לשליח שחבוק לבעלה על ידי ערכאות ובה"ג לכ"ע מהני דהיא שלוחה של ב"ד ועל פיה כעפ"י ב"ד דמי א"כ הכ"ד יתנו פס"ד שיכררו הדבר ע"י הממשלה ואם אחת כמו שאומרת מחויב לגרש ואז שפיר דמי כי כפית הממשלה עפ"י האשה והאשה שליח ב"ד ועכ"פ ד"ז חזי לאטרופי למ"ש כה"ר להחזיר מטעם ס"ס בדאורייתא וספק א' בדרכנן עפ"י דהו"י סי' רכ"א דסרים גמור אין לו קידושין כשלא סברא וקבלה ונהי דא"כ עכ"פ ספיקא הוי כו' וכמ"ש כה"ה ודפח"ה. אבל יש לדון בזה קצת יטן שבי"ש שלהי גטין כחב שגם הרמב"ם ס"ל שבעל מה"מ ופסול שכתב אשגרה לישנא היא. אמנם לפי הנ"ל נראה דאם הכ"ד יתן רשות לאשה כנ"ל מסברא הוי כשר מה"מ ואולי גם מדרבנן וזאת לדעת הרמ"ה ש"ל עשה מה שישאל א"ל ואולי גם בזה כיון שא"ל לעשות עפ"י קובלנא של האשה ובזירוקי שהוא ספק סרים יש להקל ובפרט שרוב הפוסקים ס"ל דהרמב"ם באמת ס"ל דרק מדרבנן פסול. וא"כ היתר כחב כה"ר נכון. אבל אף שכבר ייבדו שיטת הרמב"ם. וגם בח"ס אה"ע ח"א סי' קל"א מיישבו ע"ש. מ"מ מפני חומר הענין איני רואה שיסמוך עלי לבד וזאת אם יסכים עוד רב א' מהגדולים המפורסמים וגם כהה"ר ואז נמא' שיבא מכשורא:

חק' מאיר אריק האבד"ק חנ"ל

בשעה

לכדש"י ומחילא פסול ע"י מה"מ דכיון דלא יח"ל לכדש"י ולא בני עיטוי יגינה ומיהו פסול. כיון דמה"מ הוי כשר כנ"ל אי הוי יח"ל לא רזו חז"ל לבעלו לגמרי ולפ"ו לק"מ על ר"מ שם רק דהש"ם שם מקמי דאסיק אדעתא' סברא דיועיל שליחות בלי גטילת רשות בפי' פריך מלפניהם ולא לפני כו' אבל לבתר דאסיק לגבי הדיוטות דאין שליחותיהו עבדין ומועיל בזה שליחו' כזאת משום ניהותא דניח"ל א"כ גם לענין זה דע"י אמרינן הכי דאם כדון כשר ד"מ דשליחותיהו דב"ד ע"י עבדי רק משום שלא חתא כאר"א כו' שוב לא יח"ל וכן"ל. ובב"ב שם קאי לפי המסקנא דשליחות' דבני א"י עבדין וא"ש ודו"ק. ועי' ביש"ש פ' החובל שכתב שמעורה הדין אם הבע"ד מוסר לילך בד"י רשאי לחובטו בערכאות. וגטילת רשות הקנתא היא יעו"ש:

ומצאתי בשעה"מ פ"ב מה"ג בשם מכמ"א שחירץ דעת הרמב"ם דמייירי בכה"ג דמייירי כשדנו בבע"י וגם הם אמרו שמחויב לגרש והכפי' ה' ע"י עכו"ם בזה כשר מה"מ אפי' כפוסה מעלמס. כיון שבע"פ הבע"ד אמרו שמחויב לגרש יעו"ש. וזה סעד וסמך לסברתי הנ"ל דאמרינן כיון דניחא להו שליחותיהו קעבדו. ואף שבשעה"מ השיג עליו היינו שאין לפרש כן ברה"ס אבל בגוף הדין אדרבא י"ל דאפי' פסול מדרבנן אינו ובפרט אם הכ"ד יגלו דעתם שרלוסם שיכפופו בערכאות:

והנה עוד יש לדון בזה אף שהדבר הוא מחוקי המדינה כמ"ש כ"ח מ"מ היינו אם האשה רואה צדק שיגרשנה אז כופין אותה וא"כ הרי הממשלה עושה שם כן ע"י ליווי ישראל דהיינו האשה וכדון. וי"ל דכשר. ומלאתי בתשו' חשב"ן ח"ב סי' ג' ע"ד חליצה שהאשה בעלמה כפאה ליכס לחלוצ לה שכתב דחליצה פסולה הויא כמו בגט שלא כדון ע"י ישראל והאומרים דליה חליצה כלל שמה רזו לדמותה לשלא כדון ע"י דאפי' ריח הגט א"כ דכיון דהיא עישהו ולא הדיוטות דינה כדון ע"י. וזו סברא תלוי' היא דאפי' דליא הכי אלא ע"י כו' אבל עיטוי הבע"ד עלמו הוי כעישוי ע"י ישראל שלא כדון דלישנא דגמ' גט המעושה בישראל כדון כשר כו' ול"א כד"ד של ישראל כו' יע"ש והנה לדבריו נראה דע"י ישראל בכל גווי כשר ובע"ד ג"כ כע"י ישראל מקרי וא"כ במשנה שם דקתני ובצב"ס אומר לו עשה מה שישאל או' לך וכשר אפי' בעה"ד אומר לו אבל באמת א"א לו' כן דברא"ש שם כתב להדיא מה שישאל א"ל היינו המומחה יע"ש הרי דאמיר' כ"ד בעינן או יחיד מומחה וגם בש"ע סי' קל"ד איחא להדיא דגט המעושה כדון בבע"י. וג"ל דהחשב"ן רק לחומרא אמרה דפסול הוי

סימן י

ב"ח לאקאטש

(א) בשעת ח"ג סי' ס"ז בקונטרס כה"ק אות י"ג העיר כ"ג על דברי רבינו בעל הטורים צפ' חזה שג' בפסוק ועסיה חסן משפט מה משפט ביום אף שאלת אורים ביום שאין לזה שום מקור וכו' :

ולענ"ד מקור מקומו טהור והדין דין אמת וברור דה"א לשאלת או"ת רק ביום . ורבינו בעל הטורים אבנ"י אקרא ע"ד ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא . והנה לכ"ע אסור ללבוש בגדי כהונה שיש בהן כלאים . כחשן ואפוד ואבנט במדינה . ובהפקדו החום' במנחות (מ' : מ"א .) בד"ה חבלת אי לילה דומה למדינה ע"ש . וא"כ גם אם סובר רבינו כר"ת שם וראב"ד וסויעתם ודלא כרמב"ם פ"ח מהכהמ"ק ה"ב דאפי' שלא בשעת עבודה במקדש שרי מ"מ צלילה ודאי דאסור לכה"ג ללבוש ח' בג"כ שנשאלין בהן בל"ח ובכללם חשן ואפוד ש"ב כלאים . ללורך שאלת או"ת ומכ"ס לשיטת הרמב"ם הנ"ל דבאמת ל"ל דלא משכח"ל שאלה רק כשלוש הכה"ג אח' בגדיו בל"ה לעבודה ואז ערס יגמור העבודה הוא נשאל . דהא פסיקא דשאלת או"ת לאו עבודה היא שיהא מותר ללבוש ללרכה כלאים וכו"ב לע"ד בס"ד :

ובמה שהביא כ"ג ראי' משמואל אי' (י"ד ל"ו) ששאלו צלילה איננו סותר דבר זה דבאמת הדבר מוכרח דאין נשאלין צלילה כמ"ס וי"ל דהיינו הפיסקא שבאמצע הפסוק שם . וזאת אומרת דשאלו עה"ש אחר נדרה אח"כ צלילה" . וכלי שאלה באו"ת (אף דלעיל שם פסוק י"ח נמשורר לשאלו מעלמו) דליליא גרים שלא לשאלו . ויאמר הכהן . לא כי . אלא נקדבה הלום אל האלקים . והיינו כעבור לילה ואחא בוקר . וזהו רמז הפיסקא באמצע הפסוק . והעד בפסוק שאח"כ . וישאל שאלו כו' (פי' בבקר) ולא ענהו ביו"ם ההוא . ולדעתי הוא אחת' בס"ד :

(ב) שם בהערות אות ע"ז כתב דהא דסנהדרין ס"ה ר"ח ור"א כל מע"ש עסקי בספי"ל ומכרו להו עני"ח ואכלי ליה . דבאמת גם בשבת מלו מכרו רק דאסור לאכלו משום טולד . והנה באמת בדין כזה ליכא רק משום דרוש וקבל סכר . להעיר כזה דליתנהו להני מילי . חדא דלענ"ד לא גרע דבר זה מאולודי ריחא בשו"ט דאסור מדרבנן ופירש"י בביצה כ"ג ד"ה דקמולוד דאסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש דומה לעושה מלאכה חדשה ודוחק לחלק בין עושה חיות מעשה בידים ובין ע"י פעולת שה"ק שבשפי"ל . ובפרט שאפ"ל דכה"ג אפשר הוי גם מלאכה מה"ח

וחייב משום בונה וכדכתיב ויבן כו' את הללע . ועוד מ"ס דהוא אסור להו למיכליה משום נולד והא בלאו הכי אפי' נימא שאין טעון שמיטה וכדעת הש"ס : ולא כמ"ס בפת"ש יו"ד סי' ס"ב סק"ב דעכ"פ טעון נחירה כדעת המל"מ בספרו פר"ד גבי בן פקוטה משום ל"ת עה"ד דבאמת י"ל דל"ד לב"פ דרבוט ואויל ופשוט דאם ילויר בלדס כה"ג שקרעו בטן האם והולידו וילד חי והוא ככל אדם וההורגו חייב אם כלו חדשו אבל הנכבד ע"י שפי"ל כתב בשו"ת חכ"ל סי' ז"ג דמוהר אפי' לכתחילה להמיתו מדא"ל רבא חוב לעפרך ומשום דשופך דם האדם בלדס כחייב טולד מאדם עי"ש . וא"כ איכא למימר דגם לאכלו חי בבמה שרי . ועכ"ל נלע"ד ברור דעכ"פ אסור להמיתו בשבת מדרבנן . אפי' אם נימא דמה"ת לית בזה משום נטילת נשמה וגרע מטרופה דמבואר בחי' הפרשב"א שבת קל"ו דיש בה משום חבלה ונטילה נשמה וכ"כ הפרמ"ג באו"ת סי' שט"ו מ"ס סק"ה מדגפטיה ע"ש וחימה על המנ"ח במוסך השבת שכתב דלא כהפרמ"ג רק דפטורין על הטרופה משום שבת כמו דפטורין על הריגת אדם טרופה ע"ש . אמנם כן נרא' מדברי הרוקח סי' תס"ד שכ' וי"ל כדאמר בפרק הכל שוחטין מנ"ל דאולינן ב"ר ממכה אביו ואמו כו' ומפרה כו' ומאי מיימי רח"ו כו' דלמא שאני כו' והאכ והאם יש להן יותר משנה והוא שעות שלא הו' טרופה . אי' לא מקרי חוקה כיון שלא נחבדר לנו השעה כו' עיי"ש וכעין זה ממש כתב המדרכי פא"ט סי' תרל"ה ע"ש ובסה"ס סי' ע"ו וכבר חמה בזה הגאון בראש אפרים בקו"ר לסי' ל"ט אות כו' ד"ה ודרך אב ע"ש וי"ל והדברים מתמיהים דאטו הש"ס קאמר ודלמא האב טרופה הרי כו' דלמא לאו אביו הוא ומה ענין זה לטרופה ואף אם נדחוק שהי' גי' כש"ס ודלמא טרפא הוא מ"מ יפלא כו' דהא חוקה מבזררת היא לכיון דהי"ל בן נחבדר דאזוהי שעה לאו טרופה הי' דהא קיי"ל טרופה אין מוליד . ועוד דנלע"ד דאין מוכרח דמכה אביו טרופה יבא שטור דדוקא כהורג נפש כו' אבל מכה אביו משום חבורה אפשר דאפי' טרופה חייב כו' והייס שהדברים תמוהי' ולא ראה מי שנתעורר בזה עי"ש . ונראה דס"ל כהאנ"ח הנ"ל דליכא בעריפה משום חבלה וחבורה וגירסתם כג' שלפנינו רק דקשה להו מהו הלשון אומרת אחיא ממכה אביו ואמ"ל דאמו מאי שיאטה הכא ולא נימ"ל דנקטה בכדי ולכן פירשו דמאמו ג"כ ראי' דלמא טרופה היא וליכא חבורה ומה שהקשה ברא"פ הא החוקה נחבדרה דטרופה אינו מוליד . (לפי הכנתו דאאביו קאי הו"ל להקשות דטרופה זכר מוליד לכמ"פ . ולדידן נימא) ובאמת זו היא חוקה

ג) שם ס' ס"ח (אות ט') השיג על מ"ש בח"ב ס' ט' ראי' מזה"מ. ובמח"כ שנה בהבנת לשון הרמב"ם בפ"ו מה' מלכים ה"ד דידוע דמלחמת ז' עממין ועמלק היא מלחמת מלוא וכמבואר להדיא ברמב"ם ריש פרק ה' ס"ס. וכן הם דבריו בח"ו ס"ס ה"ד בד"א במלחמת הרשות שהיא (כלומר) איזהו מלחמה"ר) עם שאר האומות אבל זע"מ ועמלק שלא השלימו (פי' שהיא מלחמ'מ) ולא כמ"ש דגם זה היא מלחמה"ר. ואין להאריך בזה. והשי"ת יאר עינינו וילילנו משגיאות וראייתו ברורה מאד תל"ח:

הק' שלום יוסף הלוי פייגנבוים חו"פ הנ"ל

סימן יא

ב"ה דרישקפאליא (פלך וואהלן)

א) ברמב"ם ה"ל עומאת לרעת פ"ו הלכה ה' מי שהיתה בהרת בערלתו ימול ואע"פ שהוא מילה שלא בזמנה שמ"ע דוחה ל"ת בכל מקום ע"כ ועי' במנחת חינוך מלוא חקפ"ד שהקשה קושא עלומה איך סתם הר"מ דימול אף שיש בהרת הן מטעם דחי' והן מטעם ריבוי הכתוב הא מביאר בשבת ס"ס בא"מ אף בפ"ר שרי ואמרין גבי מילה לקון הוא מחכוין ובקטן באומר אבי הבן ומקשינן ואי איכא אחר לעבד אחר דהא אפשר לקיים שניהם יע"ש וא"כ ה"ל לו להרמב"ם למויכתב דלא יחכוין ולא יעשה איסור וגם בקטן ימול אחר כרי שלא יכוין אבי הבן, לפי מה דפסקין דשא"מ מותר כאן אף בפ"ר והוא דין ברור וסיים ע' בגמ' ולע"ג עכ"ל והיא תמי' רבתי על רבינו הרמב"ם ז"ל:

וגרענ"ד ליישב דברי רבינו ובתחלה אעתיק דברי הגמ' בשבת קל"ג אמר מר בשם אפי' שיש סס בהרת ימול דברי ר' יאשי' הא ל"ל קרא דשא"מ הוא אמר אביו לא נלכד אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מחכוין אסור רבא אמר אפי' ר"ש מודה ר"ש בפ"ר ואביו לית לי' האי סברא והא אביו ורבא דאמרי מרביא סברה איכא דמתני להא דרבוי ורבא אהא השמר בנגע הדרעת לשמור מאד ולעשות לעשות אי אחת עושה אבל אחת עושה בסיב שעל גבי רגלו ובמוט שעל כהפו ואם עברה עברה והא ל"ל קרא דשא"מ הוא. אמר אביו לא נלכד וכו' רבא אמר אפי' ר"ש מודה ר"ש וכו' ופריך בגמ' ואביו אוליבא דר"ש האי בשר מאי עבד לי' אמר רב עמרם באומר לקון בשרו הוא מחכוין הינה גדול קטן מחל' אמר רב משרשיא באומר לקון בהרת בנו הוא מחכוין ופריך ואי איכא אחר לעבד אחר דאמר ר"ש בן לקיש כ"מ

שלא נחבררה בשעתה דמי יודע זאת דנהי דהשחא כשילדה נחברר למפרע שבת"ה קודם זה היתה שלימ' ולא טריפה דאליב לא היתה מחטבת ויולדת בט' המדקדק דטריפה ח"מ הר"ז כחוקה דפרה שאחר יב"ח איגל"מ ומ"מ לא נחבררה בשעתה. וז"ב וכוון בס"ד. אמנם גם לדבריהם פשוט דמודבנן מיהא איכא משום נטילת נשמה ואפי' בנפל דכתב במ"ג שם דגרע ולאו נפש הוא כלל יעו"ש. (ויש לי בזה לע"ג מהא דשבת (ק"ז:) הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר כו' חייב ולכמה מפרשים וכן להרמב"ם רפי"א משום היינו משום נטילת נשמה ולא משום עוקר דבר מגידולו. (ועי' במאורי סס כתב דלאו נפש הוא כלל יעו"ש) ומשמע פשוט מודקתמו דאפי' בלא קי"ל שכלו חדשיו ולמה יתחייב על שבת יוסר מעל הליחה בנדה מ"ר עי"ש דבלא קי"ל שכלו חדשיו פטור. ועכ"ל דלגבי שבת מיהא נפש הוא וכו"ס טריפה וי"ל בדוחק דלשבת ליכא רק מיעוטא דנפלים ולכן חייב משום דרוב ולדוה בני קיימא וליכא למימר סמוך גם מיעוט דטריפות דעל טריפה חייב בשבת אבל לגבי רליחה דגם על טריפה פטור א"כ איכא חז"י מיעוטי נדר הריבוי מיעוט נפלים ומיעוט טריפו' איין זה דוחק ודו"ק) ובאמת הראי' שכ' המג"ח משבת קל"ו דמחקה בבשר בעלמא הוא לולא דברי רש"י ז"ל ספי' סס וז"ל בבשר שחוטת כו'. דנראה דמפ' דהוי כמחקה בבשר המה וליכא משום חבלה ונטילת נשמה הייתי מפרש דה"ק בעלמא מילה שיש בה מלוא רק שאין זמנה בשבת ואפי' תוך ח' מ"מ הועיל שאינו ערל ע' שאג"א ס' כ"ב ולא הוי מקלקל. אבל בנפל מחקה בבשר בעלמא הוא וליס בה משום מחקן מילה ולר"ש הוי משאל"ג ולר"י מקלקל עי' שבת ק"ו ודו"ק ועכ"פ זה ברור דא"א לאכול מבהמה שנבראה ע"י ספי"ל בשבת משום חבלה ונט"ג אפשר מה"ת ועכ"פ מדרבנן. ואפי"ת דבכל שחיטה הוי מחקן אף דבחיות עומדת לחרישה ולגדל ולדות (עי' חולין ח' ברש"י ורב"ז וי"ד רס"ו י') מ"מ מחקן להוליד מידי אמה. אבל ברליכא אמה וגם משום לית עה"ד בבהמה שנבראת ע"י ספי"ל מאי חיקון יש בנטילת נשמה. מ"מ גם מקלקל אסור מדרבנן:

ועי' בפמ"ג או"ח שכ"ח אש"א סק"ט מבואר מדבריו דבשחיטת כ"פ איכא חיוב מה"ת בשבת וכו"ה האמת. דבין דמיהא מדרבנן לריך שחיטה חו הוי מחקן מה"ת וכו"ס אי איכא ב' משום לית עה"ד מה"ת אצל בוש"ט ס' ש"ח סק"ב נראה מדבריו דבכ"פ לא הוי רק מלאכה דרבנן ע"ש וחממה וסותר דבריו שבו' שבו' ה"ל: ובקונטרסי הארכת קלל ליישב דבריו ואכמ"ל:

במקום מילה שהוא קולץ בהרם בידים עב"ל הזהב :
ונרמז מרביו הקדושים דש"ב חילוקים באינו
 מתכוין לקליפה כלל בהא אורי לן לעשות
 דמוחר אף ברשות אבל במכוין לקליפה רק אינו מכין
 לשם טהרה בהא אורי לן כשר לר' יאשי' להחיר
 במקום מלות מילה שזה אינו נלמד מהא דלעשות
 די"ל דהא דגלי קרא דכאן מותר שח"מ לר' ואף בפ"ר
 לר"ש הוא דווקא במאי דגלי באינו מכין לקליפה
 אבל במכוין לקליפה ורק שלא לשם טהרה לא גלי
 קרא להחיר כאן ואסור ככלל מקום לר' בשח"מ
 ולר"ש בפ"ר :

ולפ"ז ומישב לן גם הרמב"ם ז"ל מקושיה המג"מ
 שהבאתי לעיל דהרי כיון דגם כאן במכוין
 לקליפה אף שאינו מכין לשם טהרה אסור מה"ה
 כמכוין כאן שהוא פ"ר ולא שאני בלרעת כמשאר
 איסורים רק במה דגלי קרא היכי שאינו מכין לקליפה
 כלל אבל במכוין לקליפה דמי זה לשאר איסורים ורק
 במילה מותר לרעת הרמב"ם ז"ל מטעם דחי' א"כ מה
 לי אם יכווין או אם לא יכווין או אם ימול אבי הבן
 או אחר בין כך ובין כך לריבין אנו לדמי' ולא בייך
 בזה הכלל דכל מקום שאתה מולא וכו' ודו"ק בזה כי
 הוא נכון בס"ד :

(ב) **עוד** נ"ל לישב דברי רבינו ז"ל בד"א. דהנה
 הרשב"א ז"ל בחידושי מקשה וז"ל תמיהא
 לי מאן דמתני לה אהיה דר' יאשי' מ"מ קרי לי' דשח"מ
 דהא מתכוין לקליפה רק שאינו מתכוין לטהר אלא
 למוול ואין זה קרוי דשח"מ אלא מלאכה שא"ל לנופה
 והא למה הדבר דומה למכנה גמלת של עץ ברה"ה
 דמתכוין לכבות ולא מחמת שהוא צריך לנפול של כיבוי
 אלא כדי שלא ייקו בו רבים וקרי' לי' משאלל"ג ולא
 דשח"מ וכו' וי"ל דאין כח דחמנא בפירוט השמה
 בנגע הדרעת שלא תקוה ה"כ אלא השמר בנגע הדרעת
 כח דחמנא כלומר שלא יטהרנו אלא בהוראה כהן
 ואין הוא דאמרינן דכיון שכן אסור לקוץ בהנה
 שמטהר הוא בקליפה והלכך כשאר קינץ לשם מילה
 הו"ל דשח"מ אלא טהרה עב"ל הרשב"א ז"ל ולי הימיה
 רבתי לפ"ז דלכך קראוהו בגמ' דשח"מ ולא מלאכה
 שא"ל לנופה משום דהלאו נאמרה רק השמר מהטהר
 הנגעים באופן אחר כ"א בהוראה הכהן א"כ לא
 שייך הלאו כ"א בנגעים עומאים ואף שאינו מיהלג
 עדיין כ"א מוכר או ערס ראוהו אל הכהן בכ"ז כיון
 שמטהרו בקליפה שלא ע"י הכהן עובר בלאו אבל
 אם כבר פטרו הכהן וטהרו הכהן לא שייך עוד
 הלאו הזה וכן אינו שייך כ"א בנגעים עומאים שגורכים
 להראות להכהן אבל בנגעים עסורים שאינם נגורכים
 להראות להכהן ג"כ לא שייך הלאו הזה א"כ קשה
 ספרי

כ"מ שאתה מולא וכו' אם אתה יכול לקיים שניהם
 מוטב וכו' ומשני בדליכא אחר ע"כ ונתקשתי בזה
 קושיא עלומה דלפי מה דמוכח מהא דלעשות דאתה
 עושה בסיב שעל רגלו לאביו בדשח"מ ולרבא בפ"ר
 א"כ הדרא קושיא לדוכחא האי בשר מאי עביר לי'
 דהרי גם בלא מילה מוכח מהא דלעשות דמוחר כאן
 דשח"מ למאן דאוסר וכן לרבא בפ"ר ומ"ט נכחי קרא
 במלות מילה להחיר ומ"ט פריך בגמ' אה"כ לאביו
 אליכא דר"ש האי בשר מאי עביר לי' דהרי גם אליכא
 דר' יהודה קשה וכן גם לרבא נמי קשה האי בשר
 מאי עביר לי' דהרי מלעשות ילפינן דמוחר אף בלא
 מלות מילה :

והנה לישב דברי הגמ' נוכל לומר לפי מה שמקשה
 המ"ל על הרמב"ם ז"ל שסובר דהא דמילה
 דוחה לרעת הוא מטעם עשה דוחה ל"ה הרי בגמ'
 אמרינן דהוא עשה ול"ה ורק מלימוד דבשר ילפינן
 לר' יאשי' ולר' יהונתן הוא מטעם ק"ו ומת' המ"ל
 דדעת הר"מ ז"ל הוא דאידך ברייתא דמפיק מהא
 דלעשות נמי אתה עושה אבל אתה עושה בסיב שעל
 גבי רגלו ס"ל דליכא עשה בחולס בימני עומאה
 מדדריש קרא דאתה עושה וכו' ופסק רבינו כאידך
 ברייתא משום דרב אשי פסק כן דאמר היכי אמרינן
 עשה דחי ל"ה כגון מילה בלרעת משמע דמטעם
 דחי' הוא ע"כ וא"כ רב יאשי' דדריש קרא למילה
 דוחה לרעת מקרא דבשר ע"כ דסובר דלרעת הוי
 עשה ול"ה דאל"כ קרא למה לן הרי עשה דוחה ל"ה
 ולא דריש האי לעשות דאתה עושה בסיב שעל גבי
 רגלו רק לאורי לן דאיכא נמי עשה בדבר א"כ אין
 היכחא דדשח"מ מותר כאן בלא מלות מילה למאן
 דאוסר וכן אף לר"ש בפ"ר ושפיר אורי לן קרא דבשר
 דמקום מילה דחי כן הוי' מקום לישב דברי הגמ' אבל
 עדיין יקשה לן על הרמב"ם ז"ל קושיה המג"מ וכן
 עדיין יקשה לרעת החס' דף קל"ב ד"ה האי עשה
 שכתבו דאף דרשינן דלעשות אי אתה עושה אבל
 אתה עושה בסיב שעל גבי רגלו מ"מ איכא נמי עשה
 משום לשמור או דהרי לעשות כתיבי וע"כ :

וחפשתי ומלאתי שכבר עמד בקושיא זו בחי'
 הרשב"א ז"ל ואיכא למידק בין לאביו
 ובין לרבא בין למאי דש"ל לאביו משיקרא למה לי
 קרא למשרי מילה בלרעת השתא לנבי רשות שרי כגון
 אתה עושה בסיב לנבי מלוא מבטי ונ"ל דאילטרין
 משום דהכא באינו עושה ממש לשם קליפה אלא
 מלאכתו הוא עושה וממילא מיקן קיין והלכך אי
 משום הא כ"א דווקא בכי הא שרי רחמנא הא בקולץ
 ממש בידים ומתכוין לקינץ אלא שאינו מתכוין
 לקליפה טהרה לא הלכך איטרין למיכתב בשר להחיר

ג"כ עובר א"כ פי' הקרא' השמר בנגע הרעצ' ע"כ
 דלא כהרשב"א רק השמר מקילה ולא השמר מהטור
 דהרי אף היכי שפירו הכהן נמי עובר וא"כ אם מחכוין
 לקילה אף שאינו מהכוין לטהרה רק למילה נמי לא
 הוה דשא"מ כ"א מלאכה שא"ל לגופה ומלעשות אין
 אנו למידים כ"א לדשא"מ דמוהר כאן אבל משאל"ג
 באמת חסור כאן כמו בשאר איסורים א"כ אין חילוק
 בין מל ומכוין ג"כ לטהר ובין שאינו מכוין בין כה
 ובין כה הוא מכוין לקילה וא"כ אף באיכא אחר
 נמי ימול אבי הבן דהרי מ"מ אנו לריבין לרתי'
 ומוסרין קושים המנ"ח שהבאנו לעיל ודו"ק כי הוא
 מריף בם"ד :

(ג) **במים** שמחות פ"ד הלכה ה' אלמנה לכהן גדול
 לא מטמא לה ועי' בח"ס חו"ד סי' שמ"ו
 שמחפלא ע"ז הרי כה"ג אינו מטמא לקרובים בלא"ה
 ע"כ . והוא פליאה גדולה [וזה כבר ראינו ליישב
 לחומר הקושיא משום דהנה נראה דאם יש שני מתי
 מלוה ולהכה"ג אי אפשר להעסק רק בחד מהם
 ואם אחד מהם קרוב לכהן אז מחויב לטמא לקרובו
 משום דלקרוב אז אין האיסור רק משום כהונה גדולה
 ולשא"מ קרוב האיסור משום כהונה ומשום כהונה
 גדולה . וא"כ באלמנה לכה"ג שנשאה באיסור אז אורח
 הקורבה וא"כ אם יש עוד מת הקרוב לו לריך לטמא
 להקרוב אבל דוחק להעמיס זה בזוגות המס'
 שמחות] :

ה'ר'ו ראינו ליישב בפשיטות דהנה הרמב"ם ז"ל
 בפ"ב מהל' אבל כהן וז"ל אשה של כהן
 מהטמא לה ואינו מטמא לה כ"א אלא מד"ס עשאוהו
 כמות מלוה כיון שאין לה יורש אלא הוא וכו' וע"ש
 ובכ"מ ובלח"מ ולפ"ו נראה דאף כה"ג מטמא לאשתו
 כיון שהוא מטעם מת מלוה ולא משום קורבה ובמ"מ
 אין חילוק בין כהן הדיוט לכה"ג וכן מלאתי ח"ל
 בספר מנחת חינוך מלוה רע"א שכתב להדיא כן
 דלעת הרמב"ם מטמא גם כה"ג לאשתו יע"ש שהרי
 כה"ג א"ש בפשיטות המס' שמחות דאלמנה לכה"ג
 כיון שנשאה באיסור לא יטמא לה כדן אשה פסולה
 וא"כ יש מקור נכון לשיטת הרמב"ם ז"ל מהמס'
 שמחות הנ"ל ולהראשונים שחלקים על הרמב"ם ז"ל
 וסוברים שהוא מטעם קורבה קשה דברי המס'
 שמחות ולהרמב"ם ז"ל א"ש . וז"ב בם"ד :

פנחס וויינער אבד"ק הנ"ל

סימן יב

ב"ה שנה לבן

יוסף הוא המסביר פנים בהלכה . סאת ר' ישא ברבה
 ה"ה פבור ידיד נפשי הרב הגאון חריף ובקי גורע לשם
 ולתפארת

שהרי בנמ' שם קל"ב ע"כ הינה נגעים עמאים נגעים
 טהורים מאל' ומפ' רש"י נגעים טהורים כגון בזהב
 ופרחה ככולו ובכולו איהרבו לאיסור קילה בסיפרי
 וכו' יע"ש וע"כ דהלא נאמרה רק שלא תקון א"כ
 הדרא קושיא הרשב"א לדוכחא מ"ט פריך בנמ'
 דשא"מ הוא הלא זה מכוין להמלאכה רק שאינו
 לריך לגופה וזה אינו שייך בשאר איסורים דכ"ע
 מורים דבשאר איסורים משאל"ג חסור :

והנה אף שהרמב"ם ז"ל כפי הנראה אינו סובר
 כשיטת רש"י ז"ל וסובר כהר"ב"א שבועות

ד' ע"א ד"ה בקולן בהרשו דאינו עובר כ"א בד'
 מראות נגעים ועי' במל"מ מ"מ הלא גם הרמב"ם
 ז"ל סובר דגם אחר הפיטור עובר והרי לאחר הפיטור
 כשקוללו אינו מטהרו דהא טהור וצומד הוא א"כ
 מאי פריך בנמ' דשא"מ הוא הלא משאל"ג הוא
 ולכן נלענ"ד דאפשר לומר דמאן דמקשה דשא"מ הוא
 סובר דע"כ מאן דרריש בשר ואפילו בהרה ימול אינו
 סובר דלאחר הפיטור עובר דהנה החוס' מקשה בד'
 קל"ב ע"כ היכן מלינו עשה בקולן בהרשו הא לעשות
 לריך דאשה עושה בסיב שעל גבי רגלו והחוס' מתרץ
 דליכי זה מלשמור ועוד משני החוס' דתרי ולעשות
 כתיבי והנה בספרי פרשת חלא הביאו הר"ש בנגעים
 פרק ז' משנה ד' דריש מלשמור לאחר הפיטור דאסור
 ומתרי לעשות דריש חד לנגעי בחים ומדא' וילעשות
 אי אשה עושה אבל אשה עושה בסיב שע"ג רגלו
 וא"כ אכתי ליכא רק ל"ה גרירא וא"כ ר' יאשי'
 דדריש מבשר ואפילו בהרה ימול ע"כ דסובר דהוה
 עשה ול"ה ע"כ דאינו דורש מלשמור לאחר הפיטור
 ורק לעשה [והעצם משום הוכחת הרשב"א השמר
 בנגע הרעצ' משמע השמר מהטור] לכן פריך
 דשא"מ הוא ולהקשה נוחא יותר לומר דר' יאשי'
 אינו סובר הא דלאחר הפיטור משום דהי' דוחק
 להמקשה לומר דאינו סובר דבנגעי בחים נמי איכא
 הלא וכן לא נוחא לי' דר' יאשי' חולק על הא דאשה
 עושה [כסברת החול'ת] משום דמשמעות הדבר נראה
 יותר לומר דלאשה עושה מלומר לרבות עשה בדבר
 אבל לומר שחולק על הא דאחר הפיטור מסייע לי'
 משמעות דהשמר בנגע הרעצ' ולא אמר בלא תקולן
 כמו שכתב הרשב"א ז"ל לכן פריך דשא"מ הוא דהא
 לר' יאשי' משמע דסובר השמר מהטור והנמ' דפריך
 נגעים טהורים מאל' ומשני רב אשי' היכא אמרינן
 דעשה דחי ל"ה כגון מילה בלרעצ' נראה דהמקשן
 הי' ג"כ מבי' מדרשא ררב אשי' וסובר דלשמור לא
 מורה לן אעשה כ"א לאחר הפיטור וא"כ הרמב"ם
 ז"ל דסובר כרב אשי' דליכא עשה ול"ה ואי מלשמור
 האי כפי לאחר הפיטור וא"כ דסובר דלאחר הפיטור

שהוא מכלל ביהכ"נ אין קפידא כמה שהיה מקודש מקום ההיכל ועתה הוא מקום מושב. גם בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סימן כ"ט כתב דזה לא הוי הורדה מקדושה וכח דכן משמע מהמג"א סימן מ"ב סק"ג שכתב דכיון שעכ"פ באותו חסידות הולכות יש קשר מה לי במקום זה או במקום זה ע"ש, גם בשו"ת מחנה חיים מהגאון ה"ר חיים סופר זצ"ל או"ח סימן י"ד מלאחי ראי' לעניינינו דבקרקע אין הבדל אם חפץ הקדושה מונח במקומו הקדוש או למעלה או למטה דכדנא דארעא חד הוא דהרמב"ם כתב בהלכות בית הבחירה פ"ב עיי"ש דקשה למה לי קרא זה מוצא לעולם לישראל הא כבר כתב והקמות את המשכן כמשפטו ומסיק דרק למצח לריך קרא דהקב"ה הקפיד שהמוצח יעמוד על מקומו הראשון שהיה עומד מחללתו שהוא המקום שנברא ממנו האדם ושם בנה מוצח כמבואר בג' וברמב"ם פ"ב הלכה ב'. מכאן לנו ראי' שלשאר דברים לא הקפיד הקב"ה כי סנא דארעא חד הוא ואין הבדל בקרקע כנ"ל מכל הנ"ל עולה לפענ"ד דאין שום איסור בנידון שלפנינו אדרבא עוד יחקנו כי ארון הקודש יעמוד מעתה על בסיס נכון כדבעי, ויען כי בעקרי' הד"ט או"ח סימן ח' אות ו' האריך שאין לשנות מקום ההיכל שגדול כבודו יותר משאר קדושת בית הכנסת ע"ש לכן אמרתי להלני זאת לפני כהמ"ר להשיבני חו"ד זה:

ידידו מרדכי יאהלן דיומ"ץ בשרה לבן

סימן יג

(בענין הנ"ל)

בית פערעיאסלאוו

לכבוד ידידי הרב המפורסם החיד"ק והשג"ח רענן שואל בענין ומשיב בהלכה טשנהו סדורה וערוכה. המדבר בששה ברורה"ה ובסכרא ישרה כש"ה מו"ה ר' מרדכי יאהלן דיומ"ץ דק"ק שדה לבן.

מכתבו הגיעני חמול ע"ד השאלה מארון הקודש החדש. אשר מקודש הו' ארז"ק עמוד על יתירות הברזל למעלה מקומות אים ובמדרגות עלו לקחת הספ"ת ואחורי המדרגות היו מקומות בע"ב והחדש הבנינו כלי מדרגות רק יעמוד על הקרקע על בסיס לזאת מוכרחים לפרוץ באמצע כותל מזרחי כפי רוחב ארז"ק החדש ולקבוע הארז"ק במקום ההוא ואז יהיו המקומות כמקודש וגם הארון יעמוד על

ולתפארת באור הברק, האיר לארץ ולדרים בחיבוריו חיקרים. צמ"ס אוצר בלום כש"ה מו"ה יוסף ג"י אבד"ק פערעיאסלאוו יצ"ו

אחד"ש"ה וכו' הגני בזה לפנות אל כ"ה בדבר ענין אחד שכל לפני ואבקש בזה מ' שיכתוב לי חו"ד הרמה. וזה דבר הענין:

אחד נדב לעשות ארון הקודש חדש בבית המדרש הגדול דפה ויען כי עד כה עמד ארון הקודש הישן על יתירות ברזל שהיו הקועים בכותל*) המזרח למעלה מקומות אים ובמדרגות עלו לקחת הספ"ת ואחורי המדרגות שם היו מקומות בע"ב ומאשר כי ארז"ק החדש שגדב האים לעשות הבנינו הוא כלי מדרגות בשיפוע כמקודש לכן מוכרחים המה כעת לפרוץ באמצע כותל המזרח כפי רוחב ארז"ק החדש ולקבוע ארון הקודש במקום ההוא ואז יהיו המקומות כמקודש וגם הארון הקודש מעתה יעמוד על הארץ על בסיס נכון כדין. ויש מוספקין בדבר דיש בזה משום הורדת קדושה שכבר זכה המקום שהיה שם היכל ד' לכן אין לשנות וגשאלתי ע"ז לענות להם והנה אף שלא נזכר מזה בשו"ע כלום חפשי באמחשת ספרי שיש לי ב"ה אולי אמלא מי שמדבר מענין כזה והנה מלאחי און לי כבוד ביהודה חנינא או"ח סימן י"ח שכתב בש"י תשובות הרשב"א סימן תקפ"א דהמעשה היה שרוחב ביתו של ראובן היה פחות מרוחב כותל ביהכ"נ מלפון לדרום והיה רחבו רק כרוחב ההיכל ומעט יותר משני הדרגים אבל לא הגיע עד קצה הבית של ביהכ"נ מלפון לדרום וכשהיה מרחיב ביהכ"נ באמצע כותל המזרח היה מרחיב אהל משני לדיוו היה נשאר כותל ביהכ"נ כמו שהיה והיה קובע ההיכל במזרח ביתו שהוא עמוק יותר ללד מזרחית עיי"ש ואלמלא הקפידא משום יתירות המקומות היה רשאי ראובן לעשות כן כו' אף שבהכרח המקום שהיה שם ארז"ק יהי' פרוץ למדרג רגל בני אדם לילך אין בזה משום הורדת קדושה יען שגם עתה יהי' המקום מכלל בית הכנסת כן גם כנ"ד שגם עתה המקום עומד בקדושה ביהכ"נ ולית כאן שום קפידא מבדלי המקומות אין שום איסור בזה. גם מדברי הגאון חת"ס סימן ל"א מבוחר שם להיחר עיי"ש מדבריו יולא דאם מקום ההיבה והארון הקודש יהי' עתה מכלל הבית הכנסת אף שלא יהי' שם ההיבה והארון אלא ישתמשו שם באותו מקום חשמים אחר להלך ושיבה וכיוצא אין לחוש דלא קפיד אלא שלא יניחו אותו מקום להיות מחלל ביהכ"נ אבל כל

(*) עיין חיי אדם כלל ל"א סעיף מ"ד דאסור לחלוט ס"ח אפי' כשעומדת בארז"ק ומולת הארז"ק ולי נראה דאפי' בארז"ק מחובר ביתירות אסור עיי"ש בנשמת אדם סק"ה כי הם דברי הרשב"א ע"ש כו' ואעפ"י כמחובר ביתירות תי"ל דלא הוי חיבור עיין חו"מ סימן רי"ד בהג"ה:

על כנו על הארץ בלי שרץ. וע"ז יש מפקקים מחמת הורדת קדושה שכבר זכה המקום שיהי' שם היכל ד' זהו חוכן השאלה: וכח"ר מביא רא' מד' הנוכחי מהד"ס סי' ח"י דאין חשש בזה. והנה יפה כיון כח"ר דרא' שלו מהנוכחי היא אחת גמור שאין להשיב עליה ובאמת נפלאהי על המפקקים הא' המקום של אה"ק הוי רק חשמים דחשמים דארה"ק מיקרי חשמים קדושה והמקום שגומד ארה"ק הוא חשמים דחשמים וכח"ס הכי' על שלחן שלנו שמיניחין עליו ספ"ה ראוי להשגין עליו מפני שחפה פרושה עליו דהנפה הוא חשמים קדושה והשלחן הוא חשמים דחשמים עיי"ש בסו' קנ"ד וכו' הפמ"ג במ"ז סו"ס קנ"ד דהמכסה שזשין לתפילין של יד הוי חשמים דחשמים והא חשמים דחשמים לית בו קדושה כלל ומותר להשתמש בו וכח"ס הפמ"ג ס"ה המקום שגומד ארה"ק הוי חשמים דחשמים כמו השלחן שמונה עליו הפס"ה. ועוד י"ל דהמקום שגומד עליו ארה"ק מעולם לא חלה קדושה עליו וכח"ס או"ז גדול ח"ב סי' ספ"ו דארה"ק הנעשה בבנין חומה לא נאסר מטעם שהוא מחובר לקרקע וקו"ל דקרקע עולם אינה נאסרת עיי"ש אע"ג דלא רזה להחיר מטעם זה משום דהוי חלוש ולבסוף חיברו דהוי כחלוש אבל אם הארץ שהאר"ק עומד עליה הוא קרקע עולם מחובר מתיקרא לא מיתסר משום חשמי' קדושה רק יש לו דין חשמים ביהכ"ג ומהאי טעמא כתב הרמ"א בסו' קנ"ד סעי' א' דארה"ק הבנוי בחומה לית בו משום קדושה משום דנעשה לשמירה והוא מאו"ז הג"ל ומותר לקחת הספ"ה ליתן אותה בארון של עץ כמ"ס האו"ז ולא אמרינן דהא כבר זכה המקום הזה שיהיה היכל ד' אע"כ כיון דלית בו קדושה לא הוי זכיה כלל דלא נתקדש כלל המקום הזה או משום הטעם דהוי חשמים דחשמים או משום הטעם דהוי מחובר וקרקע עולם אינה נאסרת ואין עליו רק דין קדושה ביהכ"ג כמבואר בסו' קנ"ד סעי' וא"ו ברמ"א אך מ"ס כת"ר דכן מובאר בסו"ס ח"ס סי' ל"א דיואל מדבריו דדוקא לעשות חלל ופחה מביהכ"ג הישן אסור אבל משום שיסונה מקום ארה"ק לא איכפת לו ללא ראוי הוא משום דהח"ס מיידי דסתרו ביהכ"ג הישן ע"פ ד"ס בזמ"ה במעמד אגסי העיר וממילא פקע קדושה ביהכ"ג גם ממקום ארה"ק אעפ"י שהוא מקודש ביותר מ"מ כיון דסתרו אותו ע"פ זמ"ס פקע קדושתו אבל היכא דקדושה ביהכ"ג עומד בקדושתו כמו בג"ד רק מקום ארה"ק סתרו י"ל דאסור לשנות מקומו וליפקע קדושתו אפי' ע"פ זמ"ס אסור להורידו מקדושתו אבל מהנוכחי יש ראוי לכאורה דהוא מיידי דלא סתרו ביהכ"ג משום דחזו

הצעיר לבית הלוי יוסף האב"ד דפה פערעיאסלאוו

סימן יד

בעוה"ו פה ווארשא

(הערות על ס' בני ציון שנדמ"ח)

א) שם (סי' מ"ב) כ' וז"ל המי' גדולה על העו"ה במגילה

במגילה (י:) דברים כס בנתיב נבי בתי ערי חומה מאשר לוא חומה. אשפי שאין לו עכשיו והי' לו קודם לכן, והקשה ע"ז הטו"א וז"ל מימ' אכתי קשה לי דכפ"כ דע"ז חמיה גבי סמני דגיס אין לו עכשיו ועמיד לנדל לאחר זמן כגון הסולחניות ה"ז מותר, יש לו עכשיו ועמיד להשיר בשעה שזולה מן היס כו' מותר ופי' החוס' בשם ר"י דנפקא לי' מודכתיב אין לו סנפיר וקשקשה וכו' עיין עליו. וא"כ ה"ז דכתיב גבי בתי ערי חומה אשר אין לוא חומה סביב נימא מודכתיב אין עיין עליו. ובשלמא לראב"י דדריש מאין לו חומה לאין לו עכשיו. יש לומר דלריכא אין ולוא דמחדא ה"א דקרא לא מרבה אלא לחרב ולבסוף הוקף. השמא דכתב רחמנא שניהם ע"כ חדא ללא הוקף כלל אחא כו' אבל למ"ד לא קדשה לעמיד לבוא. ואין לו עכשיו אין לו דין ערי חומה. בשלמא חד קרא אחא לחור והוקף ונתקדש לאחר יב"ג. אבל אידך קרא ל"ל עכ"ל יב"ש היטב:

ודבריו תמוהים שהקשה דל"ל גבי אשר אין לו חומה הך אין ולוא דמחד נפיק הך דרשא והוא פלא גדול דלא כתיב כלל גבי בתי ע"ה בויקרא כ"ה אשר אין לוא חומה ורק, אשר לוא חומה ואין כאן שום דרשה יסירה ומחד לוא לחודה קא דרשי ובפשטות דברי הגמ', ואין כאן שום קושיא וממילא לימא לכל מה שהאריך שם לתרץ קושיא זו יב"ש:

עכ"ל הספר הנ"ל:

והנה כאשר ראיתי החמ"י הנ"ל על הטו"א אמרתי כי לפ"ד הוא שכוונת הטו"א הוא להקשות מפסוק הב' אשר כ' ובתי החללים אשר אין להם חומה סביב ורק נשתבש, להם" ונדפס במקומו תיבת "לוא" ועיינתי בש' טו"א דפוס וזין באג"ל הדיבור של דיבור המתחיל אשר לוא חומה וז"ל וא"כ ה"ז דכתיב ובתי ע"ה אשר אין לו חומה סביב מודכתיב אין עיין עליו ובשלמא לראב"י דדרש מא"ל חומה לא"ל עכשיו יש לומר דלריכא אין ולוא דמחדא ה"א דקרא לא מרבה אלא לחרב ולבסוף חור והוקף ונתקדש וע"ד שפי' אליבא דמאן דפליג עלי' השמא דכ"ר שניהם ע"כ חדא ללא הוקף כלל אחא דק"ר קלע"ל ומהשמא מסתברא לי דלא לא"ל עכשיו כלל אחא דפשתא דקרא הכי משמע אבל מ"ד ל"ק לע"ל ואין לו עכשיו אין לו דין ע"ה בשלמא חד קרא אחא לחור והוקף ונתקדש לאחר יב"ג אבל אידך קרא ל"ל עכ"ל הטו"א:

והנה של הדואה יראה עין בעין כי רק מחמת צעות הדפוס נחתלף תיבת "להם" על תיבת "לוא" וכוונתו ה' רק על פסוק ובתי החללים אשר אין להם חומה סביב כי נדפס בזה"ל בטי"א: וא"כ ס"ז דכתיב ובתי ע"ה אשר אין לו חומה סביב ובתי

ערי חומה לא נכתב, סביב" גם מה שהעתיק בזה"ל: "וא"כ ה"ז דכתיב גבי בתי ערי חומה" לא נכתב בזה"ל רק, וא"כ ה"ז דכתיב ובתי ע"ה ברה"ק ויובל להיות שכוונתו ה' ובתי ערי חללים וגם תיבת "ובתי" לא נזכר בפסוק אלא עיר חומה רק בית מושב עיר חומה ותיבת "ובתי" נזכר אלא ובתי החללים גם מה שהעתיק הרב המחבר ז"ל בזה"ל: "ובשלמא לראב"י דדריש מאין לו חומה לאין לו עכשיו ובטו"א נדפס בזה"ל ובשלמא לראב"י דדריש מא"ל חומה לאין לו עכשיו וכוונת הטו"א בראשי התיבות "מא"ל" מאשר לו והמחבר העתיק בראשי התיבות "מא"ל" מאין לו וגם מזה רא'י מפורשת שכוונתו ה' על הפסוק ובתי החללים כי הטו"א כתב בפירוש אבל אידך קרא ל"ל ומבואר בפירוש שכוונתו היא על הפסוק השני הנסמך וזהו הפסוק של ובתי החללים. בכן מה שכתב הרב המחבר ז"ל בזה"ל: "ואין כאן שום קושיא וממילא לימא לכל מה שהאריך שם: ולפ"ד במחכ"ה שהיא קושיא חוקה ורק מהפסוק של ובתי החללים אשר אין להם חומה סביב והנה דברתי מזה עם ח' מנא"ש הרבני הנכבד יקר ערך הנופלג בחורה וחכמה וכו' מו"ה מרדכי אפרת ג"י והוסיף ע"ז נוסף משלו בסברא כי מהפסוק של בתי החללים ה' תיבת "אין" מדוייק יותר ללמוד עיין עליו כי בכ"מ אשר מלינו עיין עליו נדרש מתיבת "אין" השלייה של מאמר הכתוב הקודם והדרש של עיין עליו מיוסד על הפסוק כי הפסוק של ובתי החללים מיידי בדבר שאין לו דין עיר חומה וע"ז אמרה הסורה אעפ"כ לריך לעיין אם נמצא חזרה נטוי ואופן שהי' באפשרי להיות לה דין עיר חומה היינו אם ה' לה מקדש קדמחה או יהי' לה להבא ולא לא יהי' נחשב כשדי הארץ רק כבתי ערי חומה ובאופן זה וכדוגמא הזאת כל דרשה חז"ל של "אין" אשר דרשינן עיין עליו עי' היטב בכ"מ. אמנם אם ה' כ' תיבת אין אלא דין ערי חומה ה' הדרש של אין להיפוך כי הסורה דואה להורות בזה הפסוק מה שיש לו דין עיר חומה ואם ה' כתוב אין ה' מורה עיין עליו על ההיפוך לעיין באזה דבר אשר נזכר זה נשלל דין עיר חומה והענין כגון. בכן לפ"ד מכל ההוכחות הנ"ל שרק צעות נפל בטו"א ע"י הדפוס ונחתלף מתיבות אשר אין להם על תיבות אשר אין לו:

שם ה' כ' כ"כ חז"ל ז"ל ע"ז בדברי החוס' פסחים ד' ד' ד"ה אור וכו' שכתבו והטעם שהחמירו כאן עפי מבשר איסורי הנאה שלא הלכינו לבערם. משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא בדילי מיני' כדאמר לקמן. ולא דמי לבשר וחלב וערלה וכלאי הכרס שאיסורם נוגע איסור עולם א"כ משמע מדבריהם דבשר בחלב וערלה וכלאי הכרס

אינם לריכוז ביעור מן העולם. ומימינו דבדיא מפורש בהמורה ד' ל"ג ע"ב במשנה דבשר בחלב הוא מן הנקבדים וערלה וכלאי הכרם חשיב הנגה מן הנשרפים כמו חמץ בפסח. ובהו' שם כתבו וז"ל ואלו הן הנשרפים ערלה וכלאי הכרם. ולריך עיין בשלח בכלאי הכרם דהא כתיב פן הקדש. ודרשין בקידושין ד' כ"ו פן חוקד אש. אלא ערלה טעמא מאי בשריפה. ותירלו בשם רש"י משום דאיתקש לכלאי הכרם ועכ"פ שניהם לריכוז ביעור מדאורייתא. ולכן אפרן מותר ובבב"א עכ"פ מדרבנן לריך ביעור וא"כ איך חפסו זאת החום' בפשיטות דכל הני אין לריך ביעור כלל לא מדאורייתא ולא מדרבנן וז"ע: עכ"ל הספר ה' :

ותמינהי מואר ע"ז ע"מ שכ' בזה"ל: וא"כ איך חפסו זאת החום' בפשיטות דכל הני אין לריך ביעור כלל לא מדאורייתא ולא מדרבנן וז"ע כי באמת חום' לא כתב אין לריך ביעור רק בזה"ל: והטעם שהחמירו כאן טפי מבשאר איסורי הנאה שלא הלריכו לבטלם. ולפ"ד יש חילוק בין הלשון אין לריך ביעור ובין ה' שלא הלריכו לבטלם כי אין לריך ביעור קאי שהדבר איסור אין לריך להחמיר מן העולם ושלא הלריכו לבטלם הכוונה שלא ה' מלריכו להביא את עצמם היינו לכא"א מ'ישראל לירי חובה ביעור והיינו ע"י בדיקה מקודם. ומאמר החום' נמשך וקאי ארלעילא אשר כתבו החו' בזה"ל: וגראה לר"י דאע"ג דמי' בביטול בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולבער שלא יבא לאכלו וכו'. עיי"ש וע"ז קאי ומסיים והטעם שהחמירו וכו'. וכוונת החום' לחלק רק בין חמץ לשאר איסורי הנאה רק על ההלכות להביא א"ע לירי חיוב ביעור והיינו ע"י בדיקה מקודם: מדרבי קלעפיש מו"ץ דפה

סימן טו

בזה"י סאבאנאצע (פלך פיעטקוב)

בשעת חלק ג' (ס' ע"ז אות י') חיוק כ"ח שליט"א עם דברי הגרע"א יו"ד ס' רל"ח [שהם באמת דברי הבב"א ז"ל ס"פ שבועות שמים בחרא. ומידוע שלא הביא דבריו] סברה הגדולים בטעמא דר"ל דס"ל [שבועות כ"ד] דלא אמרינן כולל באיסור הבא ע"י עצמו. שהוא משום דס"ל דשבועה שלא חל במקצתו לא חל על כולו. והנשבע שלא יאכל נבילות ושחטות נמי אי לאו כולל הוא אמרי' מדלא חל השבועה על נבילות משום שאחש"א לא חל ג"כ על שחטות. ולכן ס"ל דלא שייך בבה"ג כלל לומר כולל. משום דמה חיות שנימא

מנו דחל השבועה על שחטות חל נמי על נבילות. כימא איפכא מדלא חל השבועה על נבילות לא חל ג"כ על שחטות. וכמו שביארו האחרונים [כו"פ ס' פ"ז סק"ג] סברה הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש [פר"ב דכריתות]. שמה"ט נמי המבשל בשר נבילה בחלב אינו חייב באיסורו משום בב"ח כיון שאחש"א. ולא אמרי' דבב"ח הוא איסור מוסף משום שיאמר ג"כ בהנאה דמכיון שהאיסור הנאה של בב"ח חלי נמי בהאיסור אכילה. י"ל ג"כ איפכא מדלא חל איסורא דבב"ח על האכילה משום שאחש"א לא חל נמי על הנאה. וכאז שם דרבי יוחנן דפליג עלי' דר"ל שם וס"ל דאמרי' כולל אפי' באישור הבא ע"י עצמו. ל"ל דס"ל שרק נדר או שבועה שהותר מקצתו אמרי' [גדרים כ"ז]. דהותר כולו. אבל אם לא חל מעיקרא על מקצתו לא אמרי' דהותר כולו. עכ"ל ד' ס' :

ולענין לריך להוסיף עוד על דברי כ"ח שליט"א שסברה הגדולים הג"ל לא יתכן ג"כ אלא אם נאמר כמ"ש בשעה"מ [פרי"ב מה' א"ב] שהבא בחום' רע"א [סוף מסכת גדרים] וכאשר כתב ג"כ האבני מלואים בשו"ת שלו שם [ס' י"ב] דאע"ג דמסקין בגמרא [יבמות ל"ב:] שרק לענין עונשין אמרי' שאחש"א אבל איסורא בעלמא איכא גם משום איסור השני ומחלי תלי וקאי דכי פקע מיני' איסור הראשון חייב משום השני: מ"מ בשבועה שלא יאכל נבילה אפי' איסורא בעלמא ליכא משום השבועה. דמכיון שהוא מושבע ועומד כבר מהר סיני שלא לאכול נבילות אין בידו להביא ע"ע עוד איסור מחדש. וכן משמע ג"כ להדי' מנו"ש הש"ך [יור"ד ס' רל"ח סק"ה] ע"ש. דאילו לפמ"ש הגרע"א שם וכן הפרמ"ג [יור"ד ס' ק"ב משבילות סק"ז] שם שבועה חל על נבילה עכ"פ לאיסורא כמו בכל אחש"א. הרי לא שייך לומר שנשבע שלא יאכל נבילות ושחטות מדלא חל השבועה על נבילות משום שאחש"א לא חל ג"כ על שחטות. דשבועה שלא חל על מקצתו לא חל על כולו: דהא באמת חל השבועה ג"כ על נבילות עכ"פ לענין איסורא ומחלי תלי וקאי כנ"ל. אמנם לבאורה ה' אפשר לקיים סברה הגדולים הג"ל גם לדבריהם. ד"ל דס"ל לר"ל כשיטת הרמב"ם ז"ל במלחמות [ס"פ ש"ס בחרא] שחולק שם על הבב"א הג"ל. וס"ל שאין שבועה חל לקיים דבר מזוה אפי' לענין לאו דבל יחל משום דחפשי שמים אינו בכלל לא יחל דברו ע"ש. ולשיטתו הא דאין השבועה חלה בנשבע שלא יאכל נבילות. לאו משום שאחש"א הוא שנימא שחילא השבועה עליו עכ"פ לענין איסורא. אלא שאין השבועה חלה עליו כלל משום שאינו בכלל לא יחל דברו כנ"ל. ולשיטה זו ה' אפשר לומר שפיר שאם נשבע שלא יאכל

יאכל נבילות ושחטות מגו דלא חל השבועה על נבילות לא חל ג"כ על שחטות כנ"ל :

ולפי האמור י"ל ג"כ שגם רבי יוחנן ס"ל בעלמא דשבועה שלא חל במקצתה לא חל על כולו .

והנשבע שיאכל נבילות ושחטות אמרי' באמת מדלא חל השבועה לעבור על איסורא דנבילה לא חל ג"כ על שחטות ולוקה משום שבועת שוא . ורק בנשבע שלא יאכל נבילות ושחטות בזה ס"ל דלא שייך לומר שבועה שלא חל במקצתה וכו' משום שהוא ס"ל כשיטת הבבלי' וי"ל שלקיים דבר מלוא השבועה חלה עכ"פ לענין מלקות דכל יחל . ורק בנשבע שלא יאכל נבילות אין השבועה חלה אפי' לענין מלקות דכל יחל משום שאין איסור חט"א . וכיון שלענין איסורא חיילא עכ"פ גם על נבילות כמו בכל שאר אהמ"א . ולפיכך ס"ל דלא שייך לומר בזה דשבועה שלא חל במקצתו כנ"ל .

ובאמת שבספר מחנה אפרים [ה' שבועות סי' ח'] הוכיח לה מלשון הרמב"ם ז"ל [פר"ה מה' שבועות ה' י"ח] שהוא ס"ל ג"כ דשבועה שלא חל במקצתו לא חל על כולו דלא כהר"ן ז"ל בשו"ת שהביא שם . וכדמשמע מלשון שם שהנשבע שלא יאכל מזה שנה א' אי' לאו שהי' אסור ג"כ לאכול מזה בליל פסח משום כולל מגו דחיילא השבועה על מלוא הרשות של כל שאר ימות השנה . היתה שבועתו שבועת שוא ולא חיילא אפי' על מלוא הרשות . והיינו משום דשבועה שלא חל על מקצתו לא חל על כולו כנ"ל עיי"ש . אלא שלפ"ז יש לתמוה הרבה לפי סברת הגדולים הנ"ל . שא"כ למה באמת חיילא השבועה מחמת כולל גם על מלוא מלוא . הא י"ל ג"כ להיפך מדלא חלן השבועה על מלוא מלוא של ליל פסח לא חל מגו על מלוא הרשות של כל השנה כנ"ל .

ונרענ"ד ליישב קושי' זו עפ"י ש"ס הש"ך [ח"מ סי' ע"ג בקי"א] דהא דאמרי' שהנשבע

שלא יאכל מזה שנה א' הרי זה אסור לאכול מזה גם בליל פסח . הוא דוקא כשנשבע קודם הפסח שעדיין לא חל עליו חובת אכילת מזה בהאי שעתא . ובקל"ח שם וכן החק יעקב [ה' פסח סי' תפ"ה] הביאו שם"כ ג"כ הראב"ד ז"ל בספר המים דעים . גם בשו"ת מהר"ט [ח"ב יור"ד סי' מ"ז] לירד שם דלא מהני שום שבועה ככולל לבטל מלוא עשה אפי' בשו"ת היבא דבשעה שנשבע כבר הי' חל עליו חובת המלוא בההוא שעתא . ורק היבא שנשבע קודם פסח שלא יאכל מזה שנה א' חל השבועה בכולל שיהי' אסור לאכול ג"כ מזה בליל פסח משום דהשבועה פגע בהי' תחילה . וכיון שחלה שעה א' שוב לא פקע עיי"ש . ולפי"ז א"ש דע"כ לא שייך לומר הסבירא הנ"ל אלא כמו גבי המבשל בשר נבלה בחלב . וכן גבי נשבע

שלא יאכל נבילות ושחטות דבשעה שבא עליו האיסור בב"ח או האיסור שבועה כבר הי' חל על החתיכה האיסור נבלה בהאי שעתא . או שפיר יש סברא לומר כיון שהאיסור השני עם הנוסף או הכולל של היתר המה אגודים ומקושרים יחד זכ"ז . מה חזית שנתחיל בהיתר תחילה . ושנימא שנשכיל שהאיסור השני חל על הנוסף או הכולל של היתר תמסוך עמו ג"כ תמסוך על האיסור . נתחיל בהאיסור תחילה ונימא שנשכיל שאין האיסור השני חל על האיסור הראשון משום שאהמ"א לא חל ג"כ על הנוסף או הכולל של היתר כנ"ל . משא"כ בזידן דהכא נשבע קודם הפסח שלא יאכל מזה שנה א' שנשעת השבועה עדיין לא חל עליו חובת מזה של מלוא ואנו דנין השתא רק אם הוא אסור לאכול מלוא הרשות . בודאי מן הסבירא שנתחיל בהיתר תחילה שאנו דנין עליו השתא ושנימא כיון דהשבועה חל עכשיו על מלוא הרשות חל נמי על מלוא מלוא של ליל פסח הבאה לו אח"כ . וא"ש :

שוב נתיישבתי שעדיין יש להקשות לפ"מ שהכריחו האחרונים שע"כ הרמב"ם ז"ל ס"ל שבכל אהמ"א אין האיסור השני חל כלל אפי' לא לאיסורא בעלמא . דאלת"ה אלא דס"ל ג"כ שרק לענין דלא מענשין ל"י על האיסור השני אמרי' שאהמ"א אבל איסורא איכא גם בשכיל האיסור הב' . א"כ בבשר נבילה בחלב נמי אפי' בלא מוסיף ניהי שאהמ"א ואינו חייב באכילתו משום בב"ח . מ"מ רכיב עליו מיהא איסורא דבב"ח ג"כ על הבשר נבילה לאיסורא בעלמא . וכיון שכן מהראוי נמי שיהי' אסור ג"כ בהגהה משום בב"ח . דהא לענין איסור הנאה בודאי שאין לנו נפ"מ אם לוקין ג"כ על האכילה משום בב"ח או שאינו אסור באכילה אלא משום איסורא דאורייתא בעלמא . כיון דמ"מ רכיב על החתיכה שם איסורא דבב"ח . ועיי' בפרמ"ג בפתיחה לה' בב"ח [ד"ה עוד וכו'] . ומכיון דאמרת שהוא אסור בהגהה גם בלא מוסיף שוב מהראוי שנימא ב' איסור מוסיף שיחייב על אכילתו ג"כ מלקות משום איסורא דבב"ח . אע"כ דס"ל להרמב"ם כשיטת רש"י שביאר דכריו בחירושי הרמב"ן ז"ל [בימות ל"ג] דהא דמסקינן בגמרא שם דעכ"פ איכא ב' איסורים : אינו אלא באיסור כולל למאן דלית ל' כולל אבל בלא כולל לכ"ע אין איסור חט"א כלל אפי' לא לאיסורא בעלמא עכ"ה . וא"כ אכתי קשה איך פסק הרמב"ם ז"ל [פר"ה מה' שבועות הלכה י'] כרבי יוחנן והנשבע חל נמי על חלב . הא כיון דבשעה שנשבע כבר הי' חל עליו האיסור הראשון . י"ל ג"כ להיפך מדלא חל השבועה על האיסור משום שאהמ"א כלל לא חל

נמי על חמרים כ"ל :

ולכן נלענ"ד דאע"ג דס"ל להרמב"ם ז"ל שבכל
אלהע"א אין איסור השני חל אפי' לאיסורא
בעלמא מ"מ בשבועה שלא יאכל נבילה גם להרמב"ם
ז"ל חלה השבועה עכ"פ מיהא לאיסורא בעלמא משום
מלות זירז כדאמר רב גידל [גדרים ח'] מגיין שנשבעין
לקיים וכו'. וב"כ ג"כ בקצה"ח [סי' ע"ג סק"ה]
שאפי' לשיטת הרמב"ן ז"ל במלחמות הנ"ל דס"ל שגם
ממלקות דבל יחל נחמטט הנשבע לקיים את המלצה
אפי' בקו"ע. מ"מ גם הוא מודה שרכיב עלי' מיהא
איסור חורה אלם לא קיים המלצה מחמת השבועה
ג"כ. שאם נאמר שבשבועה לא הוסיף עליו איסור
כלל מאי זירז יס בדבר ועיי"ש שהביא כן גם בשם
הסור [יור"ד סי' רל"ו]. וא"כ לפי המבואר בטור
וש"ע [יור"ד סי' ר"ג סעי' ו'] דאיכא מלות זירז גם
שלא לעבור על מלות ל"ח, ממילא גם בנשבע שלא
יאכל נבילה רכיב עלי' מיהא איסורא דשבועה ג"כ
כ"י שיש עליו איסורא דנבילה משום מלות זירז.
[ורק אם פקע מיני' איסור נבילה כהוא דהש"ך
סי' רל"ח סק"ה הנ"ל דשוב ליכא מלות זירז אז לא
חל עליו שום איסור מחמת השבועה כמ"ש האבני
מלואים הנ"ל]. ואם עבר ואכל נבילה יש עליו ג"כ
איסורא דשבועה חוץ מהאיסור נבילה. ולכן ספיר
פסק הרמב"ם ז"ל כר"י והנשבע שלא יאכל חמרים
ונבילות חל השבועה על נבילה ג"כ מנו דחל על חמרים
מכיון שגם בלא כולל יש ג"כ עכ"פ חלות להשבועה
על נבילות לענין איסורא מוקרי בהכי ספיר חל
השבועה על כולו וא"ש. ובהכי אודא לי' נמי סברת
הגדולים הנ"ל בטעמא דר"ל וז"ל שיש לו טעם אחר
בהא דס"ל דלא אמרי' כולל באיסור הבא ע"י עלמו:
וראחר העיון ראיתי שגדיון יס להקשות לפמ"ש
הריטב"א שסביב להרי"ף ז"ל [גדרים ח']
ושם י"ח] דהא דאמר רב גידל שם דנשבעין לקיים
את המלצה. היינו דוקא לקיים המלצה דרמי עלי'
רחמנא. אבל אם נשבע לקיים שבועתו הראשונה
חייב על השבועה השני' נושם שבועה שא. וביארו
האחרונים ז"ל שסברתו הוא דלא שייך זירז מחמת
שבועה. אלא כנשבע לקיים המלצה דרמי עלי'
רחמנא. משום דיותר מזהר אינו לקיים שבועת
עלמו משבועת הר סיני. משא"כ בשבועה כדי לקיים
שבועת עלמו. שגם בלא השבועה השני' הי' מזהר
מחמת השבועה הראשונה שלו. וא"כ איך קאמר רבא
[שבועות כ"ד:] שאם נשבע שלא יאכל חמרים והדר
נשבע שלא יאכל חמרים וענבים. מנו דחייל השבועה
על ענבים חייל נמי על חמרים. הא כאן שוב הקושי'

במקומה עומדת לשיטת הרמב"ם ז"ל הא י"ל ג"כ
להיפך מדלא חייל השבועה על חמרים לא חייל נמי
על ענבים משום דשבועה שלא חל במקצתו לא חל על
כולו. דהא הכא אם לא נימא כולל אין השבועה
השני' חל כלל על חמרים משום דליכא זירז והוי
שבועת שא כ"ל. טוב ראיתי בחידושי הרשב"א ז"ל
[שבועות כ"ז ד"ה עוד וכו'] שהביא משם הירושלמי
שגם בשבועה על שבועה שייך זירז. והאומר שבועה
שלא אוכל כבר זו הויא שבועה שלא אוכלנה היום וכו'
אינו אלא כמזוז עלמו מן האיסורין עכ"ל עיי"ש.
וי"ל שגם הרמב"ם ז"ל ס"ל כשיטתו וא"ש: ועיי'
בשו"ת מנחם עזרי' [שאלה מ"ח] מ"מ שם בשם
הרלב"ח לחרץ דברי הרמב"ם ז"ל [פרי' מה' שבועות ה'
י"ז]. שאם נשבע על דבר א' איזה פעמים. שיכול
למיחסל בתחילה גם על השבועה האחרונה. אע"ג
שאין שבועה חל על שבועה וקיי"ל שאין מחירין את
הנדר עד שיחול. משום דס"ל להרמב"ם דשבועה
חל על שבועה עכ"פ לענין איסורא. ולפיכך חשיב
ספיר חל הנדר לענין היחר חכם ע"ש והבן:

ובב"ש יס להסביר ג"כ כוונת החוס' שם [סדר'ה
שלא אוכל וכו'] במ"ש דרבא קמ"ל רבואה
טפי מרבי יוחנן. דאעפ"י דחרויהו אחי לי' ע"י עלמו
אש"ה אמרי' בי' דין כולל ע"ש. ולכאורה אינו מובן
דאיזה רבואה יס בזה שהאיסור הראשון בא לו ג"כ
ע"י עלמו טפי מהיכא דהאיסור הראשון בא לו מחליו
ולפי הנ"ל א"ש דמדר"י לא נשמע דאמרי' כולל גם
באיסור הבא ע"י עלמו. אלא בנשבע שלא יאכל
נבילות ושמוטות. דלא שייך לומר להיפך מדלא חל
על נבילות לא חל ג"כ על שמוטות דהא גם על
נבילות חל עכ"פ לענין איסורא משום מלות זירז ככ"ל.
משא"כ בנשבע שלא יאכל חמרים והדר נשבע שלא
יאכל חמרים וענבים. דאי לאו כולל לא הי' השבועה
שני' חל כלל על חמרים אפי' לא למלות זירז. הריא
שגם ר"י מודה דלא אמרי' בי' כולל משום ש"ל ג"כ
להיפך מדלא חל אחרונים אפי' למלות זירז לא חל
ג"כ על ענבים. דשבועה שלא חל במקצתה לא חל
על כולו. קמ"ל רבא דאפי' בכה"ג אמרי' כולל.
והיינו שלשיטת הריטב"א ז"ל הנ"ל דל דקמ"ל דלא
אמרי' שבועה שלא חל במקצתה לא חל על כולו וכדעת
הר"ן ז"ל שהביא במחנה אפרים הנ"ל. ולשיטת
הרמב"ם ז"ל ז"ל דקמ"ל שאפי' בשבועה על שבועה
שייך מלות זירז ככ"ל והוא נכון. ויש אחי עוד דברים
הרבה בסברת הגדולים הנ"ל. ואכמ"ל:

סימן טז

ב"ח אהרונשיטש (פ"ד וואהליג)

חורין

ק"ג וק"ד איתמר המבשל חלב בחלב ר' אמי ור' אשי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה אביסול כו"ע לא פליגי דלקי כי פליגי אאכילה כו' ואכ"א נזר אמר חדא וזמר אמר חדא ולא פליגי מיתבי הפיגול והנימור והטמא שביסולו בחלב חייב האי תנא סבר איסור חל על איסור יע"ש. והנה קשה לי בסוגיא זו קושיא חמורה לפי מה שמידשו החסידים בפי' ג"ה (ק"ב:) ד"ה שאין שלכן אמה"ח חל על איסור טריפה יען שאמה"ח חל אפי' אחלי שיעור בשר וטריפה בעי דוקא כזית ומביאים רא' לזה מדרמחייב ר"ל אנשכט שלא יאכל חלי שיעור ואכל נבילות וטריפות שחייב על טעמו על שבועה יען שעל איסור טריפה אין חייבין רק בזכיות ועל שבועה לא בעי כזית וה"ל כיון דאיסור אכר לא בעי כזית שפיר חל על טריפה יען שטריפה בעי כזית ואם אכל אכר מן הטריפה חייב משום אמה"ח. ועיין שם היטב בדברי החסידים ולפי דבריהם קשה לי על סוגיא דשנועמא אמאי אמרה הגמ' ואכע"א חד אמר חדא וזמר אמר חדא ולא פליגי דמאן דפוער מיירי מאיסור אכילה ומאן דמחייב מיירי מאיסור ביסול הא הוה יכולין להשמיענו רבותא טפי דהרוייהו מיירי מאיסור אכילה דק מאן דמחייב מיירי שביסול חלי זית בחלב ואכלו וכיון דלגבי איסור בב"ח לא בעי כזית דוקא מן התרבה רק שמלטרפין עמו החלב כמו שאמרו בגמ' דף ק"ח הדיבא שביסול חלי זית בשר וחלי זית חלב דלקי משום בב"ח וכיון שהתרבה רק חלי שיעור שפיר חל עליו איסור בב"ח ומאן דפוער מיירי שאכל זית שלם של תרבה בחלב שכיון שהתרבה הוה כזית לא חל עליו איסור בב"ח כמו שחל איסור אכר על איסור טריפה היבא דלא ה' על האכר כזית בשר של טריפה כן ה"ל לרדף לחול איסור בב"ח על האיסור תרבה היבא דהתרבה לא ה' בו כזית ולהכי לקי על אכילה ומאן דפוער מיירי שאכל זית שלם מן התרבה ולכן לא חל עליו איסור בב"ח ושפיר יכולין להשמיענו שלא פליגי דהרוייהו אפי' לגבי איסור אכילה ומכ"ש קשה טפי על ח' הגמ' שמחללת על הקושיא מפיגול ונומור ושמא דאחיא אליבא דמאן דסובר אחע"א הא שפיר יכולין לתרץ דאחיא ככ"ע ומיירי שלא ה' בהפיגול והטמא והנומור רק חלי זית ולהכי שפיר לקי משום איסור בב"ח אפיגול או הנומור משום דמלטרפין עמו החלב וכנ"ל ולמה מחרץ הגמ' דאחיא דוקא אליבא דמאן דסובר אחע"א שלא אליבא דהלכתא הא לפי דברי החסידים כמו שחל איסור אכר על האיסור טריפה

היבא דליבא באכר כזית בשר ה"ל יחול איסור בב"ח על הפיגול היבא דליבא כזית בשר. ואין לתרץ שלכן איסור שבועה חל על נבילה משום דשבועה א"ל לשום זירוף משא"כ בב"ח נהי דא"ל לכזית בשר מ"מ לריבין לזירוף חלב ולכן לא חל בבכ"ג איסור בב"ח על איסור תרבה משום דזה וזה לריבין דוקא לכזית רק דאיסור בב"ח בני בחלי זית בשר והנומור חלב ולא דמי לדר"ל דשם איסור שבועה אינה לריבא לשום זירוף. הא ע"כ החסידים אינם סוברים חילוק זה מדמחייבין באיסור אכר היבא דליבא בהאכר כזית בשר אף דהאיסור אכר אינם לוקין רק בכזית רק יען שאין לריבין שיהי' הכזית דוקא מן הבשר וסני שיהא הנומור מועלמות כמבואר זה בגמ' חולין ק"ב אזור רב אמה"ח לריבין כזית כו' יע"ש וה"ל אמאי לא חחול על התרבה היבא דליבא בו כזית איסור בב"ח אף שריבין לזירוף החלב כי מאי שנא חלב מנהעלס דשם גבי אמה"ח לריבין לזירוף עלס וכאן לריבין לזירוף החלב וכיון שאין בהתרבה כזית חחול עליו איסור בב"ח כמו שחל החסידים איסור אכר על איסור טריפה היבא דליבא כזית בשר דאין שום חילוק בין זירוף העלס לכזית לזירוף החלב לכזית והנה לפי ח' אחד בחסידים שבועות דכ"ג דר' יוחנן פליגי אר"ל וסובר שאין חייבין באיסור שבועה אף שלא אכל רק חלי שיעור נבילה משום דכ"ל דח"ש אסור מה"ח א"ש משום דהחסידים לא מחדשים סברתם רק אליבא דר"ל ולהלכתא כוונתי דר' יוחנן אף לפי ח' השני דגם ר"י מורה לר"ל קשה ובפרט שכן תופס המסחר בשו"ע יו"ד סי' רל"ד עיקר וכדברי הרמב"ם קשה וע"ש בש"ך ס"ק ד'. והנה אחר שכתבתי זה ראיתי בח"ס יו"ד סי' ל"ג מקשה אמאן דפוער אאכילה משום בב"ח היבא דאכל תרבה בחלב הא שפיר חל איסור בב"ח אחרבא כמו שחל החסידים איסור שבועה אכילה וטריפה ואין מביא שום דבר מהחסידים פנ"ה הכ"ל רק שמדמה זה מסבדרו והביא דברי הרמב"ם קידושין שמחייב משום איסור נבילה אף היבא דנתחבל' ביוה"כ משום דלגבי יוה"כ בעי דוקא ככותבת וה"ל כיון דלגבי בב"ח לא בעי דוקא כזית תרבה שפיר חחול עליו איסור בב"ח משום שמלטרפין עמו חלי זית מן החלב וכמו שאמרה הגמ' יע"ש. ולדידי הקו' זו יכולין לתרץ בטוב טעם משום דמיירי בזכיות תרבה לכן לא חל עליו איסור בב"ח והנה החסידים ז"ל בעלמא רצה לתרץ כן אף מסוק דזה שיבוש שבאם חל אחלי זית שפיר חל גם אכזית שלם רק שמחדש מסבדרו ואין לזה שום ראיה משום פוסק ולא משום גמ' ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים כי לפי דעתי אין זה שיבוש רק שכן הוא האמת דעל חלי זית חל כזית שלם אינו

דהנה לכאורה קשה עוד על חירון מהרש"א דחמכור
עלמה למי שיש לו ע"ע ויהי מותר בה. אך זה טעמו
דהא חוס' שס"ע"א הקשה בחלי עבד וחלי ב"ח דימכור
עלמו בע"ע דמוחר בשפחה. ותרלו דגר ומסוחר
ליחנייהו במכירה דבעינן ושב אל משפחתו ע"ש.
גם אין להקשות דימכור הארון הלא עבדות שלו.
דאפ"ל למש"כ הקלוג"ח בס"י קע"א דהא דעובד את
רבו יום אחד הוא רק משום שיעבוד אבל קיין הגוף
שוב אין לו בו וא"כ ליח' במכירה ג"כ:

וא"כ ח"ש דברי מהרש"א דשם בחמורה הא מיירי
בשפחה גמורה דיכול למכרה. וא"כ כמו
דיכול למכרה לכולה יכול ג"כ למכרה למקלח
שיעבוד שחלין אלל עבדו וחשיבה בזה שפחה שלו.
כמו עבד שמכרו רבו לקנס בגיטין דמ"ג דחשיב בזה
עבד שלו והוי שפחה של רבו משא"כ בחלי' שפחה וחלי'
ב"ח דאין יכול למכרה וליבא שום עלה. ומדוייק בזה
מאד לשון המשנה בחמורה שם. דאמר הילך עלי זה
וחלין שפחתך אלל עבדי ואמאי לא אמר הילך עלי
זה וילין עבדי אלל שפחתך מהרש"א ח"ש
דבזה כ"ע מודי דהוי אחת דהא ע"ע ליח' במכירה
והוי שפחה שאינו של רבו מש"ה אמר שחלין שפחתך
אלל עבדי. והיינו במוכר לו השפחה לעבדות זה
וחסובה שפחה של רבו. ופלגי רק באין לו אשה
ובנים אם רבו מוסר לו שפחה כנענית כמבואר בש"ס
שם ודברי מהרש"א ברורים ומאירים לא כהנה עינו
ולא כס ליחו:

(ב) ברשביא קידושין ד"ו הקשה להסוברים
דבשני מינים לכ"ע אין ברירה.

מסוגיא דחמורה ד"ל בשני שותפין שחלקו אחד נטל
עשרה עלאים ואחד נטל תשעה וכלב ששם הכלב
מותרין ושכנגד הכלב אסורין ופריך דליברור חד להדי
כלב ואיך לישחתי ומשני כגון דשוי עשרה אימרי
כל חד ארבע זוזי ופלגא חומשי דזוזי וכלבא שויא ה'
זוזי דהטופיינא זוזי יחירא דהכלב משך בכולהו הא
לא"ה ט' אחריני שרי אלמא דגם בב' מיני' יש ברירה
ושמא רבא סבר דבב' מיני' א"ב והוא מחני' כפשטא
מפרש לה אפי' לא שוי כלבא טפי מד' זוזי דאימרא
עכ"ד הרשב"א ז"ל שם. וכל העובר ישחוטם על דברי
קדשו דהא קושית הגמ' דלברור עלי אחד מהעלאים
דהוי מין אחד ואדרבא יש ראי' דאם נימא גם בשני
מינים יש ברירה הא א"ל לברור עלי אחד כלל. רק
דכ"א עומד בשלו מטעם ברירה ואין כאן מחיר כלב
כלל. וכבר עמדו ע"ד גדולים חקרי לב ע' ב"א חיו"ד
ס"ו ע' והתח"ס בחידושי לע"ז רפ"ג:

ולכאורה ראייתו לומר בשגדיוק בד"ק דהרשב"א
ז"ל דדייק מחי' הגמ' ולשון הירושלמי

שהובא

אינו חל וכמבואר זה ברמב"ם ובש"ע יו"ד ס' רל"ח
סעיף ד' וכן מבואר בחוס' הנ"ל דכ' להכי מחייב
באיסור אבר משום דלא הוה באבר כזית בשר והא
דמחייבין גם משום איסור טריפה מיירי שזירף בשר
מטריפה אחרת ולהכי לקי משום אבר ומשום טריפה
הרי להדיא דרוקא היכא דאין באבר כזית בשר או
חל איסור אבר ולא כשיש כזית בשר משום דאי לא"ה
לא ה' לריבין לחייב משום טריפה רק כשזירף בשר
מטריפה אחרת הא שפיר מהחייב אף שיש באבר זה
כזית א"ו דא"א לומר הכי משום דלא לא הוה חל
איסור אבר ושפיר מתוך קושימו של הח"ס ז"ל לפי
דברינו אך קושימי כשארם בתוקף עזו וגם אין לחרץ
קושימי כמו שזכר הח"ס ז"ל קושימו משום דאיסור
שבועה אינה לריבא לשום זירוף לכן חל על איסור
נבילה היכא דליבא בזה כזית משא"כ בב"ח לריבא
ג"כ לכזית רק דבני בזירוף החלב הא כבר כתבתי
שהחוס' אינם רוצי' לחלק כן משום דאי איתא דסוברי'
כן לא הוה חל האיסור אבר על איסור טריפה משום
דאיסור אבר לריבא ג"כ לזירוף עלם וכמבואר בגמ'
ק"ד אמר רב אבהו"ח לריבא כזית ומסיק שם הגמ'
דמלרפין עלם לכזית וכמ"ש לעיל והתח"ס ז"ל אין
מביא דברי החוס' הנ"ל אך לפי דברי החוס' א"א
לומר כן וכנ"ל. ולעת עתה אין אני מרגיש שום יסוב
לזה ולא מלאתי בשום ספר מזה:

מרדכי ב"ר אהרן ישבר בער נידעריבארג
אב"ד רפה אחוריש"ש (פלך וואהלן)

סימן יז

ב"ה ראובן

(א) בתום גיטין (מ"א:) הקשו בחלי' שפחה וחלי'
ב"ח אמאי לא נכוף את הרב לשחררה
מטעם שבת. ותירו דכיון דלא מיפקדא על פ"ו שמא
לא תנשא. ובמהרש"א שם הקשה ע"ד דהא מטעם
שבת אפשר לה להנשא לע"ע דמוחר בשפחה ות'
דע"ע מותר רק בשפחה של רבו אבל בשפחה שאינה
של רבו איסור והכא הא ע"כ מיירי שאין לרבו ע"ע
דא"כ לא היו נוהגין בה מנהג הפקר ואין כאן שום
עלה ע"ש. ובגמ' חאה"ע ס' ל"א כתב עליו כי
כהו עיניו הכדולחים המאירים עיניו בכל הש"ס ולא
ראה נושנה ערוכה בחמורה ד"ל הילך טלה זה ותלין
שפחתך אלל עבדי. ובגמ' שם והא שפחה לעבדי משרי
שרי. וכ"פ הרמב"ם ז"ל שם ומבואר דאפי' בשפחה
שאינו של רבו שרי ע"ש. וכן חמה בשעה"מ ה' עבדים
ע"ד מהרש"א ז"ל. ולענ"ד לא כהו עיניו הכדולחים
ח"ו ואדרבה מלשון הש"ס מבואר דדברי מהרש"א.

ק"ה בזכ"י דהוא מטעם שליחות משום דאילו ידע יתהלל והא קו"ל ישלמ"ד לא הוי יאוש ולא אמרינן הסכנא דאילו ידע ע"ש ולהאמור א"ש דבזכ"י הא חסר רק הידיעה וכיון דאין סהדי דאילו ידע יתהלל הרי כבר ידעינן הרגלן שלו גם עכשיו ואין זה ענין כלל לישלמ"ד דחסר גוף הקנין וכאמור וכן הן ג"כ דברי החת"ם הכ"ל:

וא"כ א"ש קושית הסוס' בתמורה הכ"ל דבאמת הא אפ"ל ג"כ דכ"א עומד בשלו ואין כאן מחיר כלל כלל וחסר ג"כ עיקר המחיר רק דמסקפין אין להתיר דלמא א"כ וחלק שנטל זה ה"י ראוי לחבירו וקושיות הש"ס היא בדרך ממנ"פ דאם לא מפיק חדא להדי כלכא לאמור דזה היא המחיר הא כולן מותרין כיון דאפשר לומר ג"כ דכ"א עומד בשלו וליכא מחיר כלל והא בעי שיהא מבורר כמו באהנן. וע"כ מייירי דמפיק חד להדא כלכא ונטלו בתורת מחיר וא"כ עדיין יקשה ממנ"פ דאם לא נימא ברירה הרי שוב לא יתברר הדבר לעולם וליכא איסור כלל דהא בעי שיהי' מבורר והא אפ"ל דאין כאן מחיר כלל ואם אמרינן ברירה א"כ זה היא המחיר ועכ"פ השאר יהיו מותרין וא"ש קושית הסוס' אך זה יתכן רק אם נימא דבשני מינים חליא ג"כ בפלוגתא דברירה אבל אם נימא דבשני מינים י"כ אין ברירה והטעם ע"כ משום דבשני מינים י"כ לכ"א מהם החלי בתורת ודאי וא"כ הרי יש כאן מחיר בודאי ושוב מהראוי שיהיו כולן אסורין דהא בדאורייתא א"כ ושמא זה הוא המחיר. וא"ש דברי הרשב"א ז"ל דריק שפיר מהסוגי' דתמורה מדמשני דווקא דאיכא טופיינא הא לא"ה שרי וע"כ דבשני מינים חליא ג"כ בפלוגתא דברירה ואין זה ודאי דיש לכ"א החלי דאם נימא דבשני מינים לכ"ע א"כ קשה דגם בליכא טופיינא ליחסר דהא קו"ל בדאו' א"כ וע"ז אמר שפיר דשמא רבא חיה לי' בשני מינים א"כ בודאי והש"ס דתמורה מוקי כפשטא גס בדליכא טופיינא. וכוונתו דרבא לשיטתו דס"ל בדאורייתא א"כ כמש"כ חוס' גיטין דל"ה. ומילא גס בליכא טופיינא אסור. משא"כ בזה דבכורות דנ"ח הכ"ל דקאי למד' בדאו' י"כ משה"ה מוכרת לאוקמי דווקא באיכא טופיינא. דאל"כ אפי' אם בשני מינים בודאי א"כ דיש לכ"א החלי בודאי מ"מ כיון דבמין אחד י"כ לברור חדא להדי כלכא ואיך לישתרי וא"ש. אכן גוף דברי החת"ם אינם מובנים לי דהא גס באהנן חסר רק הבירור ולא עיקר הקנין כמו בית בביתא אני מוכר לך דקנה אחת מהם מטעם קנין ולא מטעם שיעבוד דהא גס באמת מבוטח מקודשת לי או אחת מבוטחין לאחר מבני

דהוי

שהובא ברש"י ז"ל שם דהוי כל אימרא ד' זווי ופלגא חמשה דווי כו' דמשמע דכלא"ה שריא ואמאי לא דייק הרשב"א ז"ל מפשטא דסוגיא דמבואר להדיא מדפריך לישקול חדא ואיך לשחרי וע"כ דגם בשני מינים יש ברירה. ואפ"ל כמש"כ הכ"א שם דמטעם ברירה לומר דכ"א עומד בשלו אין להתיר דג"ז חשיב מחיר מה שכ"א עומד בשלו מטעם חלוקה כיון דנהן לחבירו כלל והוא נטל עלי מחירו. ודייק הרשב"א ז"ל היא רק מחי' הנמ' דמשני דאיכא טופיינא פלגא חומשי דווי ואם נימא בשני מינים א"כ וע"כ דהיא מטעם דאמרינן דיש לכ"א מהם בודאי החלי בהכלב וא"כ ה' תמיד האימרא שכנגדו שיה יוסר מהחלק שיש לו בהכלב. ועי' רמב"ם פ"ד מא"מ דגם אם האימרא שיה יוסר מהכלב אמרינן ברירה וא"כ גס באיכא טופיינא לישתרי:

אך באמת ז"ל דהא דבכורו כ"ח מכו' להדיא דב' מינים אי"ב ובמין אחד י"ב ומקשה ג"כ נומחני' דתמורה הכ"ל דאם אמרת י"ב לישקול חדא להדא כלבי ואיך לישתרי ומשני כגון דאיכא טופיינא כו' כמו דמשני בש"ס דתמורה הכ"ל. ולפי האמור הא לא משני מידי. ובינתר תמוה תי' הרשב"א שם הכ"ל דרבא ס"ל דבשני מינים א"כ ומוקי מחי' דתמורה כפשטא בדליכא טופיינא ע"ש. וזה תמוה מאד מהם בכורות הכ"ל דמבואר להדיא דלמ"ד במין אחד י"ב ובשני מינים א"כ מוקי מחי' דתמורה ע"כ רק באיכא טופיינא ע"ש:

והנלע"ד בביאור דברי הרשב"א ז"ל דהנה הוס' בתמורה שם הקשו דמאי פריך וליבדור חדא להדי כלבי ואיך לישתרי דהא בדאורייתא א"כ ע"ש. ואפ"ל בישוב קושית הסוס' דהא מבואר בע"ז דס"ג דבאמר לה החבצלי בעלי סהם דלא הוי אהנן וכ' חוס' שם דאפי' קאי בחלטה לא הוי אהנן אפי' למ"ד יש ברירה דאין אהנן אלא המבורר בשעת ביאה. וכבר תמוה האחרונים בזה דהא אהנן ומחיר בחד קרא חביבי ונימא במחיר ג"כ דבעי שיהי' מבורר כמו באהנן ובסוגיא דתמורה הכ"ל הא מבואר להיפוך וע' בת"ס במידושו' לג"ז שם שכתב ליישב דאהנן שאני דחסר עיקר הקנין דכ"ז שלא קנתה הא לא חשיב אהנן. משא"כ במחיר דחסר רק הבירור איזה היא המחיר ע"ש ודבריו מבוארים עפ"י דברי הראב"ד הובא בשמ"ק ב"מ דכ"א דיש למכין להפליג ענין יאוש בלא מדעת מברירה ע"ש. ואמרת דהחילוק פשוט. דבברירה חסר רק הבירור משא"כ בישראל דחסר גוף הקנין דהוא היאוש ונהי דאילו ידע יתייאש מ"מ כ"ז שלא נתייאש בזה יקנה וא"ש בזה קו' הקלה"ח סי'

שנבלע בלוחו פירשא . וי"ל דאין כח בטעם שקיבל
פרש זה מן העור להחזיר עט הנבינה להיות נאסר
בב"ח ע"ש . והגאון בעל המחבר ספר ערוך השולחן
כתב עוד טעם . יען דזהו חרי דרבנן ע"ש . ולפי
דברינו אין לנו לריבין לכל זה . ואפילו אם יקבל
הפרש טעם מהבשר גופא ולא מן העור אינו יכול
לאסור מיד . כי טעם הבשר נתקלקל בהפרש כמובן .
וזה חלב הקיבה חשבינן לפרש . ולכתחילה בעינן
טעם חשוב :

ורפ"ז קשה לי . בשלמא לכתחילה בעינן דומיא
דנבילה שיהא ראוי לאכילה . עיי' אש הבשר
או החלב אינן ראויין מיד לאכילה אין כח בידם לאסור
זה אם זה . דבעינן ראוי לגר . אבל כיון שנאסרו
אוסרין אח"כ אף שלא כדרך אכילה והגאון . ולפי זה
הי' לן לאסור נותן טעם לפגם הבא מוכח בשר וחלב .
וקדירה שנאסרה מחמת איסור בשר וחלב הי' לריך
לאסור אח"כ אם ביטל דבר מה בהקדירה אף לאחר
מעל"ע . כיון דזה הטעם בא מאיסור בב"ח שאסור
אף שלא כדרך אכילה והגאון . ומה הוא דהטעם
פגום הוא . כיון דנאסר משום בב"ח . ואיסור בב"ח
אסורין אף בטעם פגום . והרמב"ם ושאר הפוסקים
לא חלקו בזה כלל .

ורחב"מ אחד הסיב לי על זה . דאף אם נאמר בב"ח
דשלא כדרך אכילה והגאון אסורין . אעפ"כ
נותן טעם לפגם מותר גם בב"ח . דפגם אין שם שום
ממשות של איסור והרא"י דהא דעת המחבר בלוח
סימן תמ"ז סעיף י' דנותן טעם לפגם מותר גם
בפסח . וחמץ הלא הוא במשהו בפסח כידוע . אלא
ודאי דנותן טעם לפגם גרוע גם ממהו . זה מוכן
דבריו . אבל באמת לא אמר כלום . דהתם בפסח אין
הטעם דנותן טעם לפגם מותר יען דזהו אף במשהו
אינו נחשב . רק דהפירוש כך הוא . אף דמשהו אסור
בפסח אבל נותן טעם לפגם מותר גם בפסח . יען
דגם זה הנהו עכ"פ בעינן טעם חשוב ולא טעם
פגום . ובזה שום חמץ בפסח לשאר איסורין דבעינן
נבילה הראוי לגר ודוקא כדרך אכילה והגאון אסור .
אבל באמת נותן טעם לפגם מוכרח ממהו כמובן
אלא דפגם הוא . והחזרה הקפידה לריך להיות טעם
חשוב . דילפינן מנבילה . וכ"ז בשאר איסורים דילפינן
מנבילה . אבל בב"ח כיון דאסור אף שלא כדרך
אכילה והגאון הרי ילא מהכלל דנבילה . ואף בטעם
פגום הי' לריך לן לאסור כיון דטעם יש בו . ומה
היה דפגום הוא . הא בבב"ח לא בעינן טעם חשוב .
והדרא הקושא לדוכחא :

צבי זאב ב"ר אהרן תירשאוויץ ח"פ הנ"ל

דהוי קידושין לולא משום דהוי קש"מס"ל . כמבואר
בקידושין דנ"א ע"ש ואכמ"ל בזה :
מנחם מענדל וויינגארט סו"ץ דפה"ק הנ"ל

סימן יח

כ"ה פת לירוסמיטה (באפריקא הדרומית)

כתב הרמב"ם פ"ד מה' מ"א . והובא בשו"ע יו"ד
סימן קנ"ה סעיף ג' . ובפ"ה ה' בב"ח סימן
פ"ז ס"ק א' כל האוכלין האסורין אינו חייב עד
שיאכל אותם דרך הגאון . מן מבשר וחלב וכלאי
הכרם לפי שלא נאמר בהן אכילה . אלא הוציא איסור
אכילתן בלשון אחרת בלשון ביטול ובלשון הקדש לאסור
אותן אפילו שלא כדרך הגאון וכו' . ואם עירב דבר
מר בתוך קדירה של בשר וחלב או בין כלאי הכרם
ואכלו חייב עכ"ל . וזהו פשוט דאין ר"ל אש הבשר
או החלב אינו ראוי עוד לאכילה גם קודם שנאסרו
אזי אסור ולוקה עליו . דא"כ למה יהא נותן טעם
לפגם מותר גם בב"ח . דהא עיקר ההיתר הוא מנותן
טעם לפגם יען דילפינן מנבילה . נבילה הראוי לגר
מקרי נבילה ומה שאינו ראוי לגר לא מקרי נבילה .
וזהו שייך לומר רק בשאר איסורים דשלא כדרך
אכילה והגאון מותר בהם . אבל בבב"ח דאסור גם
שלא כדרך אכילה והגאון הי' לן לאסור גם בנותן
טעם לפגם . ומה הוא דאינו ראוי לגר הא בב"ח לא
בעינן ראוי לגר היינו לאכילה אם נאמר כן . אלא
ודאי דר"ל בבב"ח אסור אף שלא כדרך אכילה והגאון
היינו אם נחשבו בשר וחלב הראוי לאכילה ונאסרו
ע"י ביטול או מה שנקרא ביטול . ואם אף אח"כ
נתקלקל שאינו ראוי עוד לאכילה . מה שבשאר איסורים
אינו לוקה עליו . אבל בב"ח אסור ולוקה עליו . אבל
לכתחילה ודאי בעינן שיהיו הבשר והחלב ראוי לאכילה
וכן טעמן הסולך לאסור לריך שיהא טעם חשוב ולא
טעם פגום . לכן נותן טעם לפגם מותר גם בב"ח .
ולפי"ז אם ביטל או אכל בשר ברוחה אשר אינו ראוי
מיד לאכילה עם חלב אינו עובר על איסור בב"ח .
וכן אם ביטל בשר ראוי עם פרש אף באופן שנתן
טעם בהפרש . ואח"כ נפל הפרש בחלב אינו אוסר
תערובתן . יען דטעם הבשר נתקלקל בהפרש לכן
אינו יכול עוד לאסור . דדוקא לאחר האיסור אסור
אף שלא כדרך אכילה והגאון : אבל לכתחילה בעינן
טעם חשוב . וזה פשוט :

ובזה יוחא מה' שכתב הרמ"א ה' בב"ח סימן פ"ז
סעיף י' בהגה ואם הי' הקבה קרושה אינה
אוסרת כלום אפילו לא הי' ס' בחלב נגד הקבה .
והקשה הב"י והש"ך דמ"מ אסור משום טעם בשר

סימן יט

בש"ח קאלשין יע"א

(א) בשע"ת ח"ג קונט' ו' ה' י"ט כתב על קושיא הנט מקושר דליך מועיל עדות על פרוטה הא הוי עשאל"ל. וכחכ"מ דאפשר דאח"כ דאינו מועיל עדות על פרוטה ובמכ"ת הוא דבר שא"ל להאמר כלל דבכ"ד מבואר דמועיל עדות על פרוטה ע"י במכ"ת שבוטות ד' מ' ע"א דקאמר שם ל"ש אלא בטענת מלוה והודאת לזה אבל בהעדנה ע"א אפי' לא כפר אלא בפרוטה חייב דאמר מר כ"מ כו' ופירש"י דאי הביא עדים על פרוטה חייב וע"ש ד' ל"ז ע"ב דפריך אמ"ד כופר בממון שיש עליו עדים פטור מהא דתנן חמורה ממנה שבוטות הפקדון וכו' עד מדקאמר לוקה מכלל שיש עליו עדים ואפי' חייב חטאת ומאי פריך הא משכחת דהפקדון היה פרוטה דהעדנים לא היו יכולין לחייבו וא"כ לא הוי כופר בממון שיש עליו עדים ואפי' מלקות שפיר יכולין לחייבו וע"כ דעדים יכולין לחייבו פרוטה ג"כ ועי' במכ"ת בב"מ ד' כ"ה ע"א דקאמר שם בגמ' וישיבה דדיינים בפרוטה ופירש"י דהיינו למי שיש לו עדים על פרוטה וכן בכ"מ בש"ס :

ור"ג לתרץ בפשוט דהנה כל החילוק דאמאי משלשין בממון ואין משלשין במכות קאמר הגמ' מס' מכות ד' ה' ע"א משום דבמכות בעינן כחשד זמם וליכא אבל בממון הרי קיבל מה שרלו להפסידו וא"כ שפיר אמרי' דבכל א' וא' יש לבט"ד לחבוע פרוטה שלימה רק דבכ"ד משלש בין העדים משום דאף סוף הרי קיבל מה שרלו להפסידו אבל הבע"ד יש לחבוע בכל א' וא' פרוטה שלימה כמו במכות דכל א' וא' חייב מכות שלימה וכמ"כ בממון רק משום דבממון הרי קיבל כו' לכך הב"ד משלש ביניהם אבל הבע"ד יש לחבוע בכל א' וא' פרוטה ולכך שפיר מועיל עדות על פרוטה וא"ש. ומירי עיוני בענין זה עלה ברעיוני לתרץ קושיא ההוא מס' כחובות דף ל"ב א' בתוס' ד"ה ואי ממנוא לקולא דהקשו דא"כ איחגורי איחגר בדאמרינן פ' ד' מיתות ופירשו הרשב"א והש"מ"ק והפ"י דהיינו משום דאילו לא הכהו רק הכאה שאין בו שום פרוטה חייב מלקות כדאמר ר' יוחנן שם רק משום דהוסיף חטא על פשע דהכהו הכאה שיש בה ש"ס לא יהי' חייב רק ממון לקולא דאל"ה לא שייך לומר איחגורי איחגר וע"ש. ונ"ל לתרץ דהנה באמת קשה אמאי אמר ר' יוחנן דהכהו הכאה שאין בו ש"ס לוקה לפי"מ דאיחא בש"ע חו"מ סי' תכ"ד דהחובל בעבד כנעני שלו פטור ופירשו הסברה משום דבאמת איכא חייב ממון רק משום דרבו קנאו ממנו אבל

באמת איכא חייב ממון ולכך אינו לוקה דע"ש בקבלה"מ דהקשה דא"כ מאי קאמר בגמ' דבמטותא דליכא קנס דמחלה איכא מלקות הא באמת איכא חייב ממון רק משום דמחלה וא"כ אמאי איכא חייב מלקות וע"ש שביא בשם השטמ"ק דהיכא דוינחה בריון ליכא כלל חייב ולכך פטור יע"ש ולפי"ז קשה לי דא"כ אמאי אמר ר' יוחנן דהכהו הכאה שאין בו ש"ס לוקה הא כל הטעם דבאין בו ש"ס ליכא חייב ממון הוא משום דסתם פמש"פ מחלי אינשי כדאיחא במכ"ת סנהדרין כ"ז דלערא בשעתיה אית ליה רק דלבתר הכי מחיל ליה ועיין במל"מ פ"ו ממלוה הל' א' ובמחנה אפרים הל' גזילה פ"א וא"כ קשה דאמאי לוקה הא באמת אפי' פמש"פ ג"כ איכא חייב וכמ"ש המל"מ ורק משום דסתם פמש"פ מחיל וא"כ אמאי איכא חייב מלקות והכא לא שייך ח' הקלה"ח. אך י"ל דר' יוחנן ס"ל דממונא לחומרא יע"ש בדף ל"ב ע"א דהיינו דהא דהחורה חייבו בחובל בחבירו ממון כוונת החורה ה' להחמיר עליו וא"כ לפי"ז גבי פמש"פ דסתם פמש"פ לא קפדי בה אינשי וא"כ לפי"ז א"ש דלי"ש לומר דכיון דאיכא חייב ממון רק דמחיל ולכך לוקה דז"א דאף אי לא מחיל ג"כ חייב מלקות ולא ממון דהא כל החייב ממון הוא רק להחמיר עליו אבל בפמש"פ דסתם לא קפדי אינשי הוי מלקות חמור ולכך שפיר חייב מלקות וא"כ לפי"ז מחורז קושיא התוס' דא"כ איחגורי איחגור משום דאילו הכהו הכאה שאין בה ש"ס לוקה דז"א דהא אי ממנוא לקולא אף אי אין בה ש"ס ג"כ אינו לוקה כנ"ל דהא באמת איכא חייב ממון ורק משום דמחיל ושפיר אינו לוקה וא"ש :

ורפ"י מיושב מה דתמוה לי במה דאיחא בחו"מ סי' ת"כ דהב"י פסק דהחובל בעבד כנעני שלו פמש"פ לוקה ושיטת הסמ"ע שם דאף אי אין בה ש"ס ג"כ אינו לוקה יע"ש הטעם והוא תמוה דהא איך יכולין לחייב אותו מלקות אף פמש"פ דהא כל הטעם דפמש"פ ליכא חייב ממון הוא משום דמסתמא מחיל אבל בעבד דכל מה שקנה עבד קנה רבו וא"כ אינו מועיל מחילה דעבד כיון שהוא שייך לרבו כעין שאיחא במכ"ת כחובות ריש פ' גערה לענין קנס דמפתח וא"כ הטעם דאינו יכול למחול רק הרב ורבו יש לו בדירה שלא למחול לעבדו כדי שלא ילקה ואף אי נימא דיכול הטעם למחול מ"מ הא זה פשוט דלאחר שלקח הרב הממון אינו יכול הטעם למחול וא"כ כיון דאמר מס' סנהדרין כ"ז דלערא בשעתיה אית ליה רק דלבתר הכי מחיל ליה וא"כ ה"ז חיוקף כשעשה לו הלער חיוקף השני הרב ממון בעלמו ולאח"כ אינו מועיל מחילה דעבד ולפי מ"ש בס' מ"א א"ש יע"ש ולפי"ז א"ש דאף אי נימא דאינו מועיל

מחיל מחילה מ"מ לוקה משום דהא הטעם הוא משום דממונא לתומרא אבל פת"פ דלא קפדי בה אינשי שפיר לוקה לתומרא וא"ש :

(ב) בב"ק דף מ' ע"א דבעי שם שור של שני שותפים היכי משלמי כופר וכו' יעו"ש אח"כ בעי ליה אי חייבי כופר ממסכנין אוחן או לא א"ל שבקן איסגור בקמייתא ע"ש והלשון משמע דמחור איבעיא ראשונה הוי ידענא בעיא שניה ועיין בשו"ת עטרת חכמים בחי' מס' ב"ק מה שכתב ע"ז ונ"ל דהנה בלחץ קשה מאי בעי אי חייבי כופר ממסכנין אוחן הא י"ש לפשוט מהא דמניא מס' מכות דף כ' ע"ב דעדום וזממין אינן משלמין את הכופר וכחב שם הריטב"א הטעם דאף דרצו להפסידו ממון היינו נמשום דלא רצו להפסידו כלל דהא חייבי כופר אינן ממסכנין אוחן רק אם הוא בעלמו רוצה ליתן וא"כ אי הי' הדבר שקר לא יחן וא"כ לא רצו להפסידו כלל וא"כ לפי"ז קשה מאי בעי אי ממסכנין אוחן הא י"ש לפשוט מברייתא זו דאין ממסכנין אוחן כמ"ש הריטב"א הנ"ל. אך י"ל דבאמת י"ל טעם אחר דלכך אין משלמין את הכופר לפי שטת הרמב"ם בפ' ב' מהל' עדות דהיכי דהעידו על שורו שהרג את הנפש והומו לוקין ואינן משלמין את הכופר והקשו דהא נהי דאינן משלמין את הכופר מ"מ לישראל דמי השור דרצו להפסידו השור וא"כ אמאי לוקה. ונ"ל לחרץ די"ל דהרמב"ם סבר דהא דבעדים וזממין וחובל בחבירו ממונא משלמי מלקי לא לקי הוא ממונא לקולא ולפי"מ שהקשו בחוס' שם ד"ה ואי ממונא יקולא דא"כ איסגורי איסגור וחירלו דחס דחמנא חממונא של נחבל ועיין במהר"ם שיק דכתב ובעדים וזממין דלא שייך חס דחמנא דהא לא הפסידו עדיין כלום וכתב שם דמוז רחיה למ"ש החוס' מס' ב"ק דף ד' ע"ב דזממון לא אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה וא"כ הפסידו ושפיר שייך חס דחמנא חממונא של נחבל יע"ש בביאור והנה החוס' ב"ק שם ד' ע"ב כתבו הסבר דלכך זממון לא אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה עשה משום דאפשר בחזרה וע"ש וא"כ לפי"ז א"ש דלענין דמי השור אי נהרג השור לא הוי אפשר בחזרה ושפיר אמרינן ביה כאשר זמם ולא כאשר עשה וא"כ שפיר לוקה וא"כ לפי"ז י"ל דלכך אין משלמין את הכופר לפי"מ דאיתא במס' מכות דף ב' ע"א גבי בן גרושה וכן חלוה דלכך לא אמרינן ביה כאשר זמם משום דכתיב לו ולא לזרעו ופריך בגמ' ליפסליה לדיריה ולא לזרעו ומשני בעינן כאשר זמם

וכו' וליכא וא"כ מוכח מזה דהיכי דאינן יכולין לקיים כאשר זמם בכולו אינן עושין אפי' במקלה וא"כ א"ש דלכך אין משלמין את הכופר כיון דהם רצו להפסידו השור וכופר ובהו אינן יכולין לחייבו רק כופר דהא מדמי השור פטורין דהמלקות פטרו ולכך אינן חייבין כופר ג"כ וא"ל דאדרבה נימא להיפך דהא חייבין כופר וא"כ לא יחי' מלקות מחמת הכופר ושפיר חייב בדמי השור ג"כ דז"א לפת"ש החוס' מס' כתובות ל' ע"א דבכפרה לא אמרינן קלב"מ וכופרה כפרה וא"כ אף אי יחי' חייב כופר חייב מלקות ג"כ וא"כ יחי' פטור מדמי השור ולכך פטור מכופר ג"כ ושפיר כפי' בגמ' אי ממסכנין אוחן דאין לפשוט מזה אך אכתי קשה דא"כ היכי דהעידו דשורו שלא בכוונה דלא רצו לחייב את השור דאין השור בסקילה והיו חייבין כופר אך נ"ל דהא במס' ב"ק דף מ"ג ע"א איתא דהיכי דאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר וא"כ לא רצו לחייבו כופר כלל והריטב"א י"ל דאזיל למאן דאמ"ל דאף היכי דאין השור בסקילה משלמין כופר וא"כ לפי"ז א"ש הך איסגור בקמייתא לפי"מ שם החוס' שם ד"ה שור של שני שותפים דלכך לא בעי שני שוורים של שני שותפים וכו' משום דאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר וא"כ לפי"ז שפיר קאמר איסגור בקמייתא דמחור איבעיא ראשונה מוכח דאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר וא"כ שפיר מוכח איבעיא שני' אי ממסכנין אוחן דאינו מוכח מברייתא דמכות הנ"ל כנ"ל משום דאין הוזהר לחלחין דכיון דלא משלמי דמי השור לא משלמי ג"כ כופר כנ"ל וא"ש :

(ג) ואגב אכתוב מה דקשה לי בב"ק דף מ"א ע"א דפריך בגמ' וכו' מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי נמשכת לה וקשה לי הא משכחת לה דתל יו"ט ביום א' והרג בשבת אדם אחד וביום א' שהוא יו"ט הרג ג"כ אחד ובשבת ויו"ט אסור להרוג את השור וביום ב' לא הספיקו להרוג עד דהרג פעם שלישית לא מיבעיא לשיטת רש"י דף כ"ד דבשלשה פעמים הוי מועד דוודאי קשה ואפי' לשיטת החוס' דלא הוי מועד עד דנגח ד' פעמים ג"כ משכחת דלא הספיקו להרוג עד שנגח ביום ב' ב' פעמים דמהני כמו שכתבו החוס' שם ואפי' אי נימא ליטודי גברא נמי א"ש דהא מדאורייתא דנין בשבת ויו"ט ואפי' הכי הוי מועד כמו שכתבו החוס' שם בשם ר"ח דאפי' אי לאחר גמ"ד נגח ג"כ הוי מועד דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ולע"ק :

שפתי ישינים

סימן ב

חי' כתי' ברפת אברהם להנאון הקדוש רשכבה"ג
אברהם הוא אברהם הנקרא ר' אבישל ז"ל
האבד"ק פפר"ם

(נחקק ע"י נכדו הרב הנאון הישיש הספורס רבי יוסף נ"י
לעזרענשטיין האבד"ק סעראצק)

סוכה (ב' :) בגמ' מיתבי מטעה בהילני המלכה
וכו' וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה קטנה
יל"ד אחאי לא פריך חוכף על ר"ה לעיל דאמר דביש
בה ד"א לא פליגי מהילני המלכה וכי דרכה של
מלכה לישב בסוכה קטנה . ולפמ"ש בחי' בחוס' ד"ה
יש בה כו' י"ל דכל"ז לא הי' יכול להקשו' דהו"מ לח'
דר"ה סבר ג"כ שיהי' שלטא עינא כרבה . אף דר'
זירא ודאי לא סבר כרבה כמש"ל כולהו כרבה לא
אמרי . מ"מ איכא למומר ג"כ דר' זירא סבר דאפי'
יותר מד' פסול דלריך לל הרבה . ור"ה דסבר דלא
פליגי אלא בד' אמות סבר ג"כ דלריך שיהא שלטא
בי' עינא . וא"כ י"ל דסוכה דהילני מיירי שיהא רחבה
יותר מד' דאיכא לל סוכה רק שאין הדפנות מגיעים
לסכך ופליגי משום דלא שלטא בי' עינא . לכך לא
פריך . אבל השתא לפמש"ל דלהמסקנא לא פסיל ר"ה
רק שלא יהא שלטא בי' עינא וגם שלא יהא לל סוכה
א"כ אף שאין הדפנות מגיעים לסכך לריך ג"כ שלא
שהא רחבה יותר מד' פרי' שפיר וכי דרכה של מלכה
וכו' גם רש"י מקשה שפיר על ר' חנן דגם על ר'
חנן אין לתרץ כנ"ל דסבר דפליגי בחרתי כשראשו
ורובו פסול כמ"ש החוס' בד"ה כמאן . וכשהיא רחב
יותר פסול ג"כ אם אין הדפנות מגיעות לסכך ובסוכה
דהילני מיירי שרחבה ביותר וגם אין הדפנות מגיעות
לסכך . דא"כ לא הוי פליגי ר' חנן אדר"ה מראשו
ורובו ועד ד"א . וגם ר"ה לא ממיר ביותר מעשרים
אפי' כשהיא רחבה מ"מ אין הדפנות מגיעות לסכך .
ובגמ' משמע דפליגי (נחחק)

ועפ"ז מחוץ דברי רש"י לקמן בד"ה ורבי יהודה
כו' הא אי אפשר לשבעה בני' והיא בסוכה
שאין בה אלא ראשו ורובו ושלחנו . וא"כ גם רבנן
מודים דכשרה לר' חנן י"ל דהא ר"ח סבר גם הא
דר' יאשי' וכשהיא ראשו ורובו פסול מטעם לול כמ"ש
החוס' אף שהדפנות מגיעות להסכך . וכשאין מגיעות
אף שרחבה פסולה ג"כ משום דלא שלטא בי' עינא .
וסוכה דהילני מיירי שהיתה רחבה אלא שלא הי'
הדפנות מגיעות להסכך . ולפמ"ש יחא כיון דר"ה

לא פסל בשאינה רחבה ד"א דהיינו מה שאמר מראשו
ורובו עד ד"א אלא בשגם אין הדפנות מגיעות לסכך
ואין אמרינן דר"ח לא מכשיר כשהוא יותר מראשו
ורובו ושלחנו עד שיהיו הדפנות מגיעות להסכך א"כ
לא פליגי ר"ח ור"ה כלל ומה זה דאמרי' בגמ' דר"ה
סבר מראשו ורובו עד ד"א פליגי ור' חנן סבר דראשו
ורובו ושלחנו פליגי אבל ביותר כשרה אפי' למעלה
מכ' והיינו כשהדפנות מגיעות לסכך הא כזה גם
ר"ה סבר דרבנן מודי דכשריה לכך א"א לומר כן אלא
דר' חנן מכשיר בכל ענין כשהיא יותר מראשו כו' אף
שאין הדפנות מגיעות לסכך פריך שפיר ודו"ק :

דף ג' ע"א **מתקין** לה רנב"י דלמא בכוכב
גדולה פליגי . ודיקא נמי
וכו' הא דק' לרנב"י דר' שמואל בר"י למד מהא מחני'
ולא פריך בפשיטות מנ"ל הא דלא פריך אלא קאפרש
דיקא נמי וביומר הי' טוב לאקשו' מנ"ל הא מהא
מחני' דלמא בסוכה גדולה פליגי ודיקא נמי וגם יש
לדקדק וכי לא ידע מהאי ברייתא דפליגי בסוכה
קטנה וגם ברש"י ד"ה כב"ש דאי כב"ה לא כפי
שלחנו כדלקמן פ' הישן והיינו נמי הא מחני' והאיך
קיס לי' לרש"י דלמד זה מהא מחני' דלמא מהא
ברייתא דלמד באמת דפליגי גם בסוכה קטנה ונ"ל
דמוכח מדברי ר' שמואל בר' יוחנן דמאי דקאמר
הלכה היינו מפ' הישן מקאמר לישנא לריבה ששהא
מחזקת ראשו ורובו ואם הוא פסק כב"ש דברייתא
דמייתי בחר הכי הא ההם רבי הוא דמחלק הכי
ושיעור ד' אמות הול"ל דאפי' אינה מחזקת אלא כדי
ראשו ורובו ושלחנו דכשירה לא כר' דבעי דוקא ד"א
אלא ודאי דשמואל למד זה ממחני' דפרק הישן והחם
פליגי ב"ש וב"ה דלא בעינן שלחנו ולכך אמר שפיר
לריבה ששהא מחזקת גם שלחנו ולא כב"ה דלא כפי
שלחנו וגם לפי האמת דמייתי רא' מהברייתא דפליגי
ב"ש וב"ה גם בסוכה קטנה מ"מ הא מביק מר זוטרא
מחני' נמי דיקא דפליגי גם בסוכה קטנה א"כ גם
לפי האמת מה דפסק שמואל כב"ש בסוכה קטנה
היינו ממחני' דפרק הישן אלא דעדיין יש לדקדק על
ר' שמואל בופי' למה אמר לישנא לריבה כב"ש דמחני'
למה לא אמר אפי' אינה מחזקת אלא כדי ראשו
ורובו ושלחנו כשרה והיינו כב"ש דברייתא דמחני'
לא מוכח מיני' אלא מכא דאמרינן חסורי מיחסרה
ומברייתא מוכח טפי בפשיטות : ונ"ל דלא מוכח זה
אלא ממחני' דהא שמואל פסק לריבה ששהא מחזקת
כו' דהיינו בסוכה קטנה משמע הא בסוכה גדולה
מודה שמואל דהלכה כב"ה דאף בשלחנו בחוץ הכית
ד"א וא"כ ע"כ סבר שמואל דהא דפסיל ב"ש בסוכה
קטנה לאו משום גזירה שמה ימשך אחרי שלחנו דא"כ

וכו' דלמא גבי סוכה גמי הא דמוכסיר ב"ה כששלחנו
בחוץ הצית היינו דוקא בדיעבד א"כ ב"ש פוסל אפי'
בדיעבד ושפיר אמר ב"ש לר"י שלא קיים מלו' סוכה
אבל במקום אחר דב"ש מיקל לכתחילה וב"ה מחמיר
לכתחילה אי עבד כב"ש עשה וא"כ מאי ראי' מייתי
רב יוסף א"ו דר"י מייתי ראי' מר"י החורני דעבד
כב"ה ככ"ל וא"כ מוגח דהלכתא כוותי' ומ"מ אין
להקשות על הך דהכא דפסק כב"ש דפסול כשהשלח
בחוץ הבית משום דאיכא לתרץ דהס' בסוכה גדולה
ובהיה הלכה כב"ה מיהו שמעתי דהתם הימא וכו'
ול"ל דאלטרין התם וכו' ומייתי התם ראי' כמו שאמר
ב"ש לר"י שלא קיים מלו' סוכה מימיו וא"כ ה"ה
להיפוך כשעשה כב"ש כשמוקל ג"כ לא עשה ולא
כלום וא"כ ל"ל דב"ה מכסיר התם אפי' לכתחילה.
דאל"כ רק בדיעבד מכסיר לא מייתי התם ראי' כלל
דהתם שפיר אמר ב"ש שלא קיים מלו' סוכה כיון
דב"ש פוסל אפי' בדיעבד ומג"ל לרב יוסף זה דב"ה
מכסיר לכתחילה ע"כ משום דפסק כב"ש א"כ ה"ה
לענין בירך ב"ה הנך דלעיל דאף ב"ה מורה לכתח'
עבדין כב"ש א"כ למה חסדו בהדי שס' דהלכה כב"ש
הא ב"ה נמי מורה כמו שמוכח ר"י בהיה דסוכה:

(המשך יבא)

סימן בא

תשו' בה"י מאת חרב הגאון הצדיק מו"ה אביגדור
יהודא זצ"ל אבד"ק קייל שהשיב לחכם אדור:

(נחקק ע"י הה"ג רבי רפאל זאב גי' ר"מ דפ"ק ווארשא
חתנו של הגאון מקונצק שליט"א)

(א) **בזה** שהביא דברי הירושלמי ביכורים לסייע
לשיטת הרמב"ם דזר שאוכל תרומה טמא'
במיתה ועי' בלח"מ פי"ט מה' סנהדרין. אולם היר'
יוכל להיות שכו' דברי שמואל מטעם אחרת וא"א וממילא
ניחא בזה בחל עליו כב"א בהביא ב"ש ונעמא או
התרומה משא"כ לדברי הר"מ מטעם נחלל. אך
לכא' יש הוכחה לדברי הרמב"ם. דאל"כ בע"ה
שחודשים על הטומאה יטעך להפריש תרומה גדולה
מדמאי שלם דל"ה לגבייהו טון מיתה. ויש לרמות:
(ב) **בהרהר** אנכי במה שהקשו על הרמב"ם
פי"ב ממעשר הט"ז דחשוד על
דבר נאמן בשל אחרים והקשו מה"ש בלוחות פרק
ה"א בע"ה אחר שאסור למו"ש ובי' ק' דלכאורה ק'
למה נאמן על של אחרים אף בחשוד למכור וחשוד
על לפני עור ול"ל כיון דחשוד לדיא אין חשוד לכה"ה
ואין חשוד להעיד שקר אף לכאורה בלוחות דע"א
נאמן

הוי ל' לפסוק גם בסוכה גדולה כב"ש אלא סבר
ב"ש דשיעור הכשר סוכה הוא כך ובי"ה סובר דלא
בעינן הכשר סוכה אלא כראשו ורובו בלבד ולא
בעינן שלחנו ובסוכה גדולה פליגי אי גזרינן שמה
ימשך אחר שלחנו ולכך פסק שמואל בסוכה קטנה
כב"ש דשיעורו ראשו ורובו ושלחנו ובסוכה גדולה פסק
כב"ה דל"ג שמה ימשך ביש [במכוון] הראש וזה לא
מוכח אלא ממחני' דפ' הישן דאי מברייחא דלמא חד
טעם לתרווייהו משום שמה ימשך אבל ממחני' מוכח
שפיר דהא אמרינן חסורי מיחסרא כמ"ס בסוף ורבי
קחני מי שהי' ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בחוץ הבית
דהיינו בסוכה גדולה ב"ש או' ל"י ובה"א ילא ובסוכה
קטנה ב"ש פוסלין וב"ה מכסירין ואי הוי הטעם
בשניהם שמה ימשך הוי ל' למחני בתרווייהו ילא ולא
ילא דלישנא דפסול משמע לפי שאין בה שיעור וגם
לכ"ס סגי בשיעור בזה אלא שלא ישכ כהוגן והול"ל
לא ילא ואין לומר כיון שהסוכה אינה מחזקת השלחן
והפסול הוא משום שמה ימשך שייך נמי למחני לבון
פסול כיון דלא משכחה להיות יולא בסוכה כזו לכתח'
ז"א דהא אשכחן שוכל ללאה אף בסוכה כזו כגון
שהוא יושב בסוכה קטנה והשלחן עומד בסוכה גדולה
דהשתא ליכא למוגזר משום שמה ימשך וא"כ הו"ל
למחני ילא א"ו דהטעם היא משום דלא סגי בשיעור'
בזה ולכך קחני פסולה ופסק בקטנה כב"ש ובגדולה
כב"ה ודו"ק:

תוס' ד"ה דאמר לך מני כו' וקלת קשה הא דקאמר
כו' ול"ד טובא. (א) דמקשה הא דקאמר ומת'
שמה כו' לא שייך כלל לשמעתין דהכא ואח"כ אמר
ועל מה שפסק כו' אין להקשות דזה שייך לשמעתין
דהכא והוי ל' להקשות זה בתחלה הדיבור. (ב) שסיימו
ומסקינן התם הלכה ככ"י החורני ושם לא נזכר כלל
מזה. ונ"ל המשך דברי החוס' כך וק"ק דקאמר
בבילה פרקין הלכה כב"ה הא מלינן התם גם גבי
בירך בסוף פרקין דהלכה ג"כ כב"ש ול"ל ושמה
הך דלענין בירך ב"ה נמי מורה דלכתחילה מיהא
עבדינן כב"ש ועל מה שפסק בהא"ך דהכא כב"ש אין
להקשות מהא דאמרין כלומר אף דהלכתי דבהך
דבירך ב"ה נמי מורה כנ"ל ואפ"ה חשיב ל' בסדר
רב עמרם בהדי'ו דהלכה כב"ש א"כ ע"כ מה דמייתי
רב יוסף התם ראי' דעשה כדברי ב"ש לא עשה ולא
כלום מר"י החורני ע"כ מייתי מדחינן דעשה כב"ה
מוכח דהעושה כב"ש לא עשה ולא כלום ומדמייתי
דאי' מר"י החורני מוכח דהלכתא כוותי' דהשתא
ה"ל כמ"ס התוס' לפי האמת דר"י מייתי ראי' לראי'
כמו שאמרנו ב"ש לר"י א"כ היית נוהג לא קיימת
מלוא לזית מומיק ה"ה נמי היכא דב"ה מחזיר כב"ש

נאמן לבואו ל"ס חורח עדות וכמ"ס הרשב"א דחשוד
לר"א אי"ח לכה"ח כולה אך במקום דבעינן עדות
פסול משום אל חשה רשע עד אמנם בחו"ד סי' קכ"ז
וסי' קפ"ה בעינן אס מועיל אמתלא לע"א מחלק בין
אס העיד בב"ד דחורח עד עלה עיי"ש. וע' ריטב"א
רי"ס גיטין דע"א נאמן באיסורין לא בעי ב"ד מעשה
י"ל דחשוד המעיד בב"ד יש חורח עד עליו ואינו
חשוד לעדות לכן האמינוהו הרמב"ם ודוקא בהעיד
בב"ד ולהכי נקט הרמב"ם נאמן להעיד משא"כ בהל'
א' שואלי ואוכל דלא מבוחר בחורח עדות בב"ד :

ג) בענין מה שהקשו על הא דשורפין תרומה
טהורה כו' וקדושנו אמנם שעל המשנה
ד"ד דאמר ר"מ מדבריהם למדנו יש ליישב דמיידי
בשעה ששים שאז אין להקדים גם יש להפליג ע"פ
דעת בעה"מ לקמן דמ"ט שר"מ סבר כר"י דאב"ח
א"ש עיי"ש ואולי סובר דגם לאחר זמנו אסור כר"י
בפרט כמבואר דהא דאב"ח א"ש מנותר יליף והוא
לשיטת ר"י דאין היתר לאיסורו והוי נומיא דנותר
א"כ י"ל דר"מ ס"ל ג"כ כר"י גם בהא. א"כ ממילא
אף אס יקדים יבא סופו לאיבוד ומה תועלת בזה אך
ביותר ק' קו"כ בהך דפסחים ד"ג בע"פ שחל
להיות בשבת ששורפין תרומה לפני השבת ומשמרין
רק מזון ב' סעודות למה לא יקדים הואיל כל מה
דיוכל לעשות שימור והוי כמו שיכול להל"ל רביעיה
בטהרה. ולא אדע תירוץ לזה אס לא נדחוק דאף
בחמץ של הקדש לא מוכל לעשות שימור בפסח וכ"ו
דוחק או בפשט דמיידי לאחר המורבן ואכלו בעהרה
דאפר פרה הי' להם :

ד) ובעת בלמדי פסחים י"ג שס בגמ' אמר להם
לדבריהם אף חלויות לא ישרפו שחא
יבא אליהו ויטהרנה א"ל כבר מובטח כו' ולל"ש הלא
אס יבא אליהו יהיו אסורים משום מוקלה הואיל
שבע"ס לא נודע : והוי כבכור שנקרו חכם דאס עבר
וראהו אין שוחטין עליו ביו"ט ועי' גל"ח בי"ה ד"ו
בחור"ה וכי מה בין זה ועי' ברמב"ם פ"ב מה' יו"ט
בכור שגולד ומומו עמו כו' ויהי' ראוי לשי' הרמב"ם :

ה) ומש"כ כ"ח בענין קו' הר"ן בנכרי שהלוח
נימא הואיל ופדה והקשה כ"ח שו'
עפ"ד התוס' זכאים ד"ו ד"ה מקופיא היבא דאיבא
בעלים מקיבעא לא חשיב בעל הקופיא א"כ כ"כ הכא
נימא לחלק בין הואיל כהלה דליבא בעלים משא"כ
בהקדש לא אדע כוונת כ"ח הלא בהואיל דגילתה
התורה משום לא ימלא ומחשיב מליאות משום חילו
מיגבד ואף באיתא בעיני' הרי דחשיבות של הואיל
לחייב אף במקום בעלים. וכזה אמרתי על קושיא
הקלה"ח סי' שפ"ו בהך לישנא בהרא' דפסחים דהיבא

דאיבא בעיני' ל"א דהגל"מ והקשה מדברי הפני' ב"ק
ס"ו וסנהדרין קי"ב עיי"ש והי' נראה לחלק בחיובן
התוס' פסחים (ו'). ד"ה התם מלי מסלק לי' שחילקו
בין אס הגוף שלו לא נפקע מחמת מלי מסלק כו'
עיי"ש. כ"כ בהא דאיבא בעיני' לא נכנס לרשות
מחמת אחריות דל"מ ספיקא דאחריות דכל שלא יגבד
הוי רק ספיקא ול"מ הספק למיחשב דיד' אבל במקום
שהי' דיד' ושאר ספיקא דאילו מיגבד נחשב עוד
כשלו והל"מ ד"ו פלפל בשיטת הסוברים דנפקד
מישראל עובר בחמץ בקבלת אחריות איך שיך קבלת
אחריות בחמץ של ישראל דהוא כעפרא. ונראה עפ"מ
שהקשו ריטב"ר בחמץ של הפקר מכת דמלי לזכות.
אך הוי' הואיל דאב"ח קנה ל"א וזה נימא בפשט
דהואיל דא"כ וזי לא מלי להכניס לרשותו רק קבלת
אחריות דהאחריות מכניסו לרשותו בפרט מחמת קבל'
שמירה דעומדת ברשותו לשמירה מהני הואיל מעשה
בקבל אחריות קודם פסח דכבר הכניסו לרשותו
וכיון דמטי איסורו' מיאש והוי הפקר והוא רגע קודם
זמן איסור אז זוכה ועובר מטעם הואיל דמלי זכי.
וא"ל הואיל וא"כ קנה ל"א הואיל דכבר הוא ברשותו
והיבא דכבר הוא ברשותו גם אי בעי קנה אחריות :
ו) בעת גל"ע בההוא כללא היבא דאיבא בעיני'
ל"מ וברש"י ב"מ דנ"ו מפרש בדברי
ר"ס קדשים שחייב באחריותו פירש' קדשים שהוממו
כמבואר בקלה"ח הג"ל וקשה מהא דב"ק דף ע"ו גב'
והקדים כו' אלא אהקדש ליחייב מ"ל מכרו להדיוט
כו' הא מני ר"ס הוא דאמר קדשים שחייב באחריותו
כו' וקשה הא שס הוא בעיני' ולא הומוס כמבואר אח"פ
בסוגיא ונראה הואיל דהוקדש בעבירה וא"ל להקדשה
ונראה לדון דגב' שהקדים גניבה ואמר הרי עלי
להקריב קרבן זה ונחשיב באחריות וקרבן זה א"ר
להקדשה מחייב להפריש אחר ואולי זה ירעה עד
שיסתאב א"כ הוי דינו כהומס וזה חידוש דין שלא
ינעמי למלאו עוד :

ז) עיד שהעיד כבודו בפסחים (ס"ט) : אלא אמר
רבא קסבר שו"ז על ט"ש וה"ה לעמא מה
בשביעי שלו הוזה למאי לאכילה א"פ ל"מ. ומה
כבודו לשיטת הרמב"ם בפי' המשניות דהוזה של י"ג
דוחה לר"א כדי שיעשה הפסח ב"ד א"כ למה לא
דוחה משום עשה דאכילת פסחים ולמה לא יהי' בכל
מ"ע. תמהני בשמים. א' הרי כל מ"ע לר"א דוחה
שבת רק מ"ע הקבוע זמן כגון מילה שופר סוכה
ולולב אבל מזה שאין קבוע זמן אין דוחה דהרי הוא'
תרומה אין דוחה אף דאכילת תרומה מ"ע ואיקרי
עבודה ואכילת פסח מ"ע דיד' הוי ככל מ"ע דאכיל'
קדשים ואף דפסח קבוע זמן אכילה דיד' הוי מ"ע
דאכילת

(הובא בשו"ת נוב"י רמ"ת או"ח. בריח אברהם.
בית אפרים)

(נעתיק ע"י גבירי חאבד הרב החו"ב ר' אפרים פישל
ראבינאוויץ ג"י מלאדי)

(ו"ל הטור)

על חידושי אורייטא ששלחתי להרב וכו' שארי
אבד"ק פילץ (ה"ה הגאון בעל שו"ת ברית
אברהם עיי"ש חס"י י"ג עד סו"י י"ח) קבלתי
ממנו תשובה נולחט על כל פרטי דברי' שכתבתי
לו. אך כי רבים המה ואי אפשר לפורטם
שהזמן איננו מספיק. ארשום ואדלוג מעט
לענין באותו ענין מה שנלמד לענינינו כיד ר'
הטובה עלי:

הנה כתבתי אליו במהדורא קמא שנוף הערה שלו
דרוב יחא מחייב שבועה לדעתי אין מקום
לחוש כלל דרוב פעמים בכ"מ שמלינו דינא דרובא
לענין ממון הוא בטוען שמא ובפרט מקור הדין
פלוגתא דרב ושמואל במוכר שור וכו' הוא ג"כ המוכר
מסופק עבור מה קונה הלוקח אי לדיא וכו' ע"ש
לקמן ע"כ כהר הרב דבאם כניס דבריו בהולאה זו
דרוב יועיל לחייב שבועה בבדי וברי מ"מ ראוי לומר
דבטוען שמא נגד הרוב דלהוי מחזק שאל"מ כמו
בטוען אי נגד ע"א ועי"ז בונה וסותר דברי כמה
שכתבתי אליו שדבריו אינם נחפסים בשום מקום אך
ברפ"ד דכתובות עיין לקמן דלפ"ז יש נפקותא בכ"מ
אף בשמא ושמא ולהתובע מסייע הרוב הדין נותן
דהמוחק ישלם מחזק שאל"מ אף דגם התובע שמא
כמו בטענו ספק עפ"י ע"א וכו'. כעת אני אומר הלא
הרב וכו' ימחול על כבודו הא מורף דבריו יש להעיר
בלי שום ראוי ממרחק לפמ"ש התוס' בפ' המניח
בשם ר"ת דאפי' רב דפליג על שמואל וכו' היינו דוקא
היכא שהמוחק טוען שמא כמו במוכר שור וכו' אבל
בממון אחר הרוב וא"כ הרי בודאי יש להעיר בפשוט
דלרב יחא הדין במוחק טוען ברי דיהא חייב שבועה
בק"ו מכש"כ מע"א דבטוען שמא הרוב מהני להוליא
ממון משא"כ בע"א. רק באמת ע"כ יש להבין דברי
ר"ת ז"ל דבמוחק טוען ברי גס רב מודה דמז"ל
להמליא סברא זאת. (*) רק לבי
אומר לי דמעלת רוב בכ"מ לא
מהני נגד הטוען ברי די"ל דאף
דמסייע לי באיסורא לא מהני הרוב נגד
לא"א ז"ל בפנ"י הכרי דטוען שהוא מהמיעוט דאף
כתובות דף כ"ב חזקה מלינו כמה פעמים דמהני
נגד הכרי ג"כ מ"מ רוב לא מהני
דבע"ד

(*) הגה"ה

הנה מלאתי חנא
דמסייע לי
לא"א ז"ל בפנ"י
כתובות דף כ"ב
שכ' כן דלל היכא
דבע"ד

דאכילה קדשים והוי קדשים קלים ועי' בלליח יודוע
(ב) ה' כלע"ד לולי דעת כבודו הרי הגמ' קאמר טעם
זס לר"א דאגמרה לר' יהושע מעיקרא הוזה דפסח
לא דוחה אף דמ"ל מכשירי מלוא דוחה דה' ס"ל
לר"א תמיד דמכשירי מלוא דוחין וע"כ ה' מעיקרא
סובר ר"א דהוזה דפסח לא דוחה לכן ע"כ ה' ס"ל
לר"א דשבות אין דוחה רק בעידנא דמלוא לכן כיון
שש"ז על ס"ש והוא רק משום אכילה פסחים לא הוי
באותו יום אבל במשנה שהובא דעת ר"א שחזר אח"כ
משיטתו הראשונה וס"ל לר"א דאף שלב"ז נדחה שבו'
מפני מלוא ורמב"ם בפ' למשנה פו' דברי ר"א על
המשנה ובמשנה ודאי לא ס"ל חילוק זה רק הגמ'
מפרש דעת ר"א מקודם. ובמק"א ככתבתי להסתפק
במכשירי לולב וכדומה דדוחים לר"א או מכשירי מילה
אי נחנו לדחות בליה שאז אין זמן המלוא ואם מותר
לחזק לולב ליל ט"ו וכדומה וה' נראה לחרץ בזה
קו' הה"מ על ב"ש דאין מוליאין לולב ושופר הרי
ר"א מתלמידיו ב"ש ומכשירין דוחה. ואמרהי לחרץ
דמייירי בליה ודנתי מדברי הפי' המשניות שלר"א
דוחה אף מקודם ונסתפקתי אולי דוקא שבות ולא
מלאכה דאורייתא ואולי דווקא ביום. [א"ת. עיין
ירושלמי ספ"ק דר"ה]:

ח) אציע לפני כ"ת מה שנלע"ד ע"ד המקו"ח ה'י
ח"מ במכירה חמץ שלנו לנכרי עני
דהוי אחריות אלם. ומחמיר למוכר לו הבית דשכירו'
הוי רק כיחד לו בית עי"ש בסק"ג ולעג"ד דחוקים
הדברים לחלק כיון דמקבל אחריות חמלו ש"ע בביתו
ש"ע מותר לביע' מה לי שכירות. ועיקר החילוק הא'
דיחד הבית ל"מ וקבלת אחריות בביתו ש"ע מהני
כלע"ד הטעם דביחד לו הבית מיחד הבית להמפקיד
רק לענין שמיכת החפץ של הנפקד ולבטיחות החפץ
הנשמר חזר הבית לבעליו וכ"כ אם יחנם החפץ
ויאבד כללה גס היחוד א"כ היחוד והשמיכה חדר
מילתא הוא לכן ל"מ. משא"כ מקבל אחריות חמלו
ש"ע בביתו ש"ע הבית הוא של העכו"ם לכל דבר לא
למסירת חפץ זה לבד לכן מהני ממילא במכירת חמץ
שלנו שמסכרים לו הדירה בשכירות מיוחד בפני עצמו
ואף אם יקח העכו"ם החמץ לרשות אחר חוץ ימי
הפסח נשאר הבית בשכירות לו על זמן הנשכר.
ממילא הוי ביתו ש"ע והוי כמקבל אחריות בביתו של
עכו"ם שמוחר לביע' כלע"ד: (ע"כ מכת"ק)

סימן כב

מאח כבוד הרב הגאון הספורסם הגביר ר' משה
ראבינאוויץ ז"ל מק"ק וואריסלאוו.

מחייב שבועה מע"א בסימני אבידה מכש"כ לרב לשון
ר"ת בדברי מודה וכו' ודאי יש למוילק ק"ו מיני וכו'
כנ"ל א"כ יש לומר דקושית הש"ס כי ליכא עדים דיהא
חייב הבעל שבועה כחורף מ"ש לקמן והא דכחכו
המוס' לרב פריך האף דגם לשמואל קשה לפי דברי
הרב מפילך דגם לשמואל הדין נותן דיהי' חייב שבוע'
מק"ו מע"א בסימני אבידה. רק דבאמת שדיתי שמה
נגזא דאין ראוי מאבידה למילף הרוב ע"ש משא"כ
אליבא דרב יש ק"ו מיני וכו' כנ"ל ודו"ק.

ג מה שהשיב לי הרב על מילתא דא' שסחפקתי
אי עד אחד מועיל באבידה שמעיד דהוא
של ראובן ע"ש ד"ל דע"א מועיל בליכא חזקה ממוון
ומסי' וע"א אין ראוי דגם השני נותן סימן דהרי המה
כעדים כ"ז שאין מחשישין: ע"ו השיב דמוכח מיני'
וכי' דע"א לא מהני באבידה דהא פסק הרא"ש דהשני
הנותן סימן מחייב לישבע נגד הבעל סימן ובמחש"פ
אם נימא דסי' הוי כעדים א"כ הוי כחתי נגד חלה
ודאי דלא אמרינן דהבעל שני ישבע נגד השלישי
ועכ"ל דסי' לא הוי בגדר ממש כעדים רק אמרינן
סליק סימן נגד סימן ולכך נשבע נגד העד הנסאר
ומוכח דעד לבד ל"מ באבידה להוליא ממוון רק
להשביע בככ"מ. ע"כ חורף דבריו בשנינו לשון קלם.
דבריו המה בהשכל כראוי לו כי"ב אכן בלתי יסוד
דהרי כהבתי במהדורא קמא ותמכתי יחדותי במ"ש
דהמולא הוי כמוחזק לשניהם דעבור עמלו לא הוי
מוחזק אולם לפניהם נקרא מוחזק ולפ"ו האף אי
אמרינן לשיטת הרא"ש דלכך לריך לישבע דלל סימן
מהכא מ"מ העד לא מהני להוליא האבידה כיון
דכ"ע עכ"פ אמר ברי לי שהוא שלי והמוליא הוי
כמוחזק לשניהם ודאי דלא מהני הע"א משא"כ באס
אין שני לו רק ע"א מעיד שהוא של ראובן על
משמרחי אני עומד דראוי להסתפק דאפשר דעד אחד
מהני דמולא לא הוי מוחזק והרי לא מלבי אני אומר
סברה הלב דהרי מבואר בדברי התוס' ר"פ שנים
אוחזין גבי מנה השלישי דהנפקד הוי כאלו הוי שניהם
מוחזקין בו ע"ש:

אבן באמת הוכיח מעלתו ראוי שאין עלי' תשובה
דע"א אינו מועיל אף דמסייע עוד חז"מ דעד
המסייע אינו פוטר מדין תוך שאיל"מ והרי חזקין דעד
אחד אינו קם לממוון בשום דבר מכש"כ באבידה דלא
מהני ודבריו כראוי מולק:

ג מ"ש הרב דלא ידע מקום להפיק דידי דאף אי
נימא דע"א הוי כמו רוב ומועיל בליכא חז"מ
מ"מ לא לרקו דברי' בזה דע"א מעיד שהוא של ראובן
וכי' דהא בלא"ה יש להבין דברי מהני בליכא חז"מ
וילתוך להחזיר משום בו"ש וע"כ משום דאיכא נגד זה

בוצא

ובדומה לזה כ' הפ"י בק"א גבי
מעשים בכל יום ע"ש דהוי במכרר
וכי' ע"ש. ובאס כנים דברי דרוב
ל"ש כלל בטוען ברי אף לענין
איכור וכן לענין ממון אף אליבא
דרב אין שום מקום להתחל' דבריו
דרוב יהא מחייב שבועה בטוען
ברי דמיד כשטוען ברי הרוב
מסתלק לגמרי ואף דע"א מהני
נגד הטוען ברי לחייב שבועה
עכ"פ מחמת דעד מחזיק אותו
בכורח משא"כ רוב נגד כשטוען
ברי שהוא מהמיעוט הרוב מסתלק
שלא שייך כח ק"ו דהא אין כאן
רוב כשטוען ברי דמילף דלהני ולא
נשאר מקום לדבריו אלא אם נימא
דבאיכור מהני הרוב גם נגד הטו'
ברי ורק בממוון לא מהני משום
חזקה ממוון דאידך ע"ז ו"ל דיהא
הרוב מחייב שבועה להטוען ברי
מק"ו מע"א וכו' כדברי הרב או
לר"ח הק"ו מיני' וכו' כהנ"ל ע"ז
שוב י"ל דהא לענין איכור מהני
הרוב אף נגד דברי' וסיאך יכול
הרוב לחייב שבועה הא לענין
השבועה לבד דהוי דברים הנוגטין
לענין איכור לישבע נגד הרוב הא
הרוב מחנגד שלא יכול לישבע
וממוון א"א להוליא ע"י הרוב ולכך
פטור מממוון ושבועה משא"כ בע"א אף דגאמן באיכורין
מ"מ בטוען ברי גם לענין איכור אינו נאמן כדמלינו
בפוסקים ביו"ד סי' קכ"ח משא"כ הרוב אי נימא דמהני
לענין האיכור גם נגד הטוען ברי בודאי אי אפשר לומר
דישבע נגד הרוב ולפי"ז בממנ"פ ליכא למיקם לדברי
הרב הנ"ל או מלך מעלה הרוב או מלך גריעת הרוב
ולדעתי ראה זה דבר חידוש ודו"ק.

אמת דיש לראות לפי שיטת ר"ח הנ"ל דבברי רב
מודה דאין הולכין בממוון אחר הרוב א"כ קו'
התוס' בר"פ האשה שנחארמלה וכיון דרוב נשים וכו'
כי ליכא עדים וכו' ולפי משמעות בוגית הש"ס שמה
בהמשך על התחלת קו' הש"ס טעמא דאיכא עדים
וכי' הבעל מהימן אולא. ולפי"ז ל"ע דמאי מקשה
הש"ס דניול בתר רובא אף לפמ"ש התוס' שמה דלרב
פריך הא רב מודה בטוען ברי דאין הולכין בממוון
אחר רוב כנ"ל. ובאס נימא כסברה הרב מפילך דיש
למילף ק"ו מע"א אף אליבא דשמואל דיהא הרוב

רובא דעלמא איב גס ע"א לא יועיל נגד הרוב :

בזה כבר קדמוהו אחד גדול מדבר בעל הפ"י אשר

הקו' שלו מפורסמת דל"ל קרא להחזיר אבירה

בס"י ח"ל משום כרי ושמה ואף אליבא דהילכתא

דכו"ס לאו כרי עדיף הא המולא לא הוי מוחזק ותי

כדכרי דיש להמולא להסגוד לרובא דעלמא דלא מזה

נפל שאומר שנאמר מאתו רק מרובא דעלמא אכן אני

כבר שדיתי ב"י נרגא בסדרת רובא דעלמא כמו

שהארכתי בסוגיא דסמיט דאורייתא באריכות

גדול כפי מה שהבאתי שמה בשם הגאון בעל מחבר

ספר נודע ביהודה (*) הנם בסבר

הפ"י וכוה מחברי' שהביאו ככוונ' דהנה"ה

החוס' דמולא אכרה לא מקרי כוונת אה"ז ז"ל

מוחזק דהוא מחנגד לכמה מקומות להגב"י

בש"ס להנחת חוק וכעת אתי רואה בענין א' סומן מ"ג

בפשוט כוונת החוס' דודאי מילא במים שאל"ס וכו'

אבירה מקרי מוחזק שיש לו חוקה וכו' שס ג"כ בשם

ממון אכן חוקה מרא קמא אין לו רב מובהק אחד

דרולה כעת לזכות באבירה וזה דיש רובא דעלמא

כוונת החוס' דיל' דשמואל דס"ל נגד ספק הראשון

א"ס בממון אחר הרוב היינו נגד דאשר הוא מרובא

חוקה מרא קמא וחזק' ממון ביחד דעלמא וכו'. וכו'

דכ"כ"ו שיש להנחש ח"מ וחזק' קנוב"י ז"ל שלא

משא"כ באבירה חזק' אין לו רק מאל דבר זה הא"ך

חוקה ממון בלבד אפשר דס"ל שייך כאן רובא

לשמואל דניזיל בתר רובא וע"ז דעלמא ואטו זה

כתבו החוס' דאין להוכיח ממקור הנטבע אינו מרו'

הרין דהמוכר שור לחבירו דאף דעלמא למה נימא

דהם אין לו להמוכר חוקה מרא שהוא אחר וכו'

קמא על המעות שקיבל מיד הלוקח יעיי"ש באריכות :

דע"ז אלו דנין אס' הדמוס המה נכרו המעתיק

שלו או כרב דהולכין אחר הרוב וכו' שאל' דאין הולכין

ואטו מקם עשות ואפ"ס י"ל לשמואל דאין הולכין

בממון אחר הרוב דהם כיון דהא העשות לידו דהא

בהיתר הוי כאלו ה' מוחזק מעולם ויש לו חוקה ממון

עס חוקה מרא קמא משא"כ באבירה להמולא אין לו

רק חוקה ממון בלתי חזק' אכן מוחזק ודאי הוא דהוי

ונוסף לו י"ל דלכך ברוב ישראל מחזירין לו

אבירה דיש להסתוקי חזק' מסייע להרוב משא"כ

במוכר שור דמדעת נתן לו אכן זהו ודאי דהמולא הוי

מוחזק וגם בזה הורם מעט יסודו של הק"ו מהרב מפילן

זו"ל. זה מ"ש הרב על מה שנחשפתי אי ע"א לא

מועיל באבירה דאין נ"מ מזה דביש לו ס"י

מחזירין עפ"י סימן ובאין לו סימן אף דיש בו סימן

מ"מ נתייאש בזה עכ"ד בזה ומהם הרב דמקומו

הוא מוכרח מדהא דאמר רבא חמ"ל ס' דאורייתא

ס' ועדים יותן לבעל העדים מקשה דלמה יותן לבעל

העדים כיון שאינו אומר ס' נתייאש וע"כ אף דלמ"ד

ס' דאורייתא ס"ל סדרת החוס' כיון דיש בו סימן

לא נתייאש. והנה לפוס' רהיטא הוכחה שלו עלומה

רק דבאמת לריך להבין דלמה לא הוי יאוש כיון דאין

לו לבעל אבירה סימן דהא החוס' הוא שחידשו סדרתם

מבט קושיאם דע"י סימן ומלא עדים למ"ד ס' לאו

דאורייתא הנם מי שרואה בס"י ש"מ לפי מה שהביא

ג"כ סדרת החוס' הלו בשם כמה גאונים קששאי כ"א

בשינוי לשון כדרכו בחיבוריו יראה בעיניו ולבבו בזין

דעיקר סדרתם הוא דע"י סימן שיש לו באבירה יחזק

וידרוש אחר עדים שראו אללו החפץ בס"י כי הוי

משא"כ אי הוא בעלמו לא ידע בו שום סימן מאי

מועיל. שיש בהחפץ סימן עי"ז לא ימלא עדים והוא

פשוט למאד ובודאי ז"ל בדוחק דגם לבעל העדים

יש בו סימן :

אכן לתרץ לשון חכמינו ז"ל לשון הש"ס דהא תפסו

בלשונם סימן ועדים ובע"א ס' וס' וע"א דמשמע

דרישא מיירי ללאחד יש סימן ולהשני רק עדים

בלי סימן דיל' דדבר גדול כוונת בלשונם ולעולם י"ל

דגם לבעל העדים יש סימן דהנה הגאון מהר"י

באור' מביא בשם הטור סימן ל"ח דאם הבט"ד

אומר כדברי עדים אף שהזמנו מ"מ פטורים מלשלם

מחזיקים עדים וזממין ע"ס ועודם שא"ל אי הוי

חלוי באיזה זמן הורה אי קודם שהעידו הורה באמת

הוי עדות שא"ל דהא פטורים מלשלם אס' הזמנו משא"כ

אי אס"כ הורה לדברי העדים העדות כשר לד"ה

דבשעה שהעידו בב"ד ה' עדים שיכול להזמין

אכן הזמם לא חל בהם דהא מ"מ מורה לדבריהם

ע"ס. והנה גם כאן יש לראות דינא דס' ועדים

שיותן לבעל העדים דבאס' יוזמו העדים אפ"ס לא

חל בהם הזמם לשלם להראשון הנותן סימן שהוא שלו

דהפסיד לו דהא בלי העדמה ה' ג"כ דינא עד שיבוא

אל' דהא הוי סימן וסימן וכו' וע"י עדותם ינתן לו

ומאי הפסידו לו וא"כ הא הוי עד שא"ל לזה תפסו

בלשונם ס' ועדים היינו בשעה שהעידו בב"ד עדיין

לא ה' נותן בו סימן והוי אז בגדר עדות שיכול להזמין

דבלתי עדותן הוי מחזירין להראשון הנותן ס' אף

שא"כ ע"כ מיירי דגם בעל העדים נותן סימן דאל"כ

לא ה' מחויב להחזיר לו מחמת דהוי יאוש כנ"ל

לא איכפת לנו דמ"מ הוי עדות שא"כ יכול להזמין

בשעה שהעידו והנה אף דזה רחוק להעמיס בלשון

הש"ס מ"מ גוף הדברים ראוי לאומרו לדעת :

(ע"כ מכתי"ק)

סימן כג

ב'ה פה ווארשא

(א) בשעת ח"ד ס"א פרשתי דעת הרשב"א ז"ל הובא בב"י יו"ד סי' קל"ד דכוכר דאפי' להרמב"ם ז"ל דכוכר בפ"ג מה' מ"א הי"ג דמהני ביטול בדברים שאסרו חכמים ליקח מן העכו"ם אף שדרך ככך לערב בו איסור מ"מ היכא דעיקרו ככך לערב בו איסור מודה הרמב"ם ז"ל דל"מ ביטול ע"ש היטב. והנה באמת קשה טובא עומ"ס דהא מהיכא ידעינן דכוכר הרמב"ם ז"ל דמהני ביטול בדברים שאסרו ליקח מן העכו"ם אף שדרך ככך לערב בו איסור הוא מדלריך הרמב"ם ז"ל שם לומר העצם על מה שאסרו גבינות של עכו"ם מפני שמעמידין אותה בעור קיבה נבילה הלא דבר מועט הוא נגד החלב. ומחקר הרמב"ם ז"ל משום דהאיסור הוא המעמיד הדבר ולכן אינו בטל. משמע דאי לא הי' זה דבר המעמיד הי' בטל הרי חזינן דכוכר הרמב"ם ז"ל דמהני ביטול בדברים שאסרו ליקח מן העכו"ם אף שדרך ככך. א"כ מזה עלמו יס ראי' דכוכר הרמב"ם ז"ל דאפי' בעיקרו ככך נמי מהני ביטול דאי לא מהני ביטול בעיקרו ככך אמאי לריך הרמב"ם ז"ל להטעם דהוי דבר המעמיד הא בכאן הוי עיקרו ככך:

אך יס ליישב תמי' זו דבאמת אין מדברי הרמב"ם ז"ל ה"ל ראי' כלל דכוכר דמהני ביטול בדברי' שאסרו ליקח מן העכו"ם היכא דדרך ככך לערב בו איסור אף שאינו עיקרו ככך ד"ל דשם גבי גבינה דאסרו משום שמעמידין אותה בעור קיבה נבילה ליכא בגבינה אלא טעם איסור ולא ממשו של איסור כמ"ס הרשב"א ז"ל הובא ביו"ד סי' י"ח דכוכר שנפל לתוך חלב ונתן טעם בחוכה לא הוי בהחלב אלא טעם איסור ולא ממשו של איסור ה"כ דהעור של נבילה נותן רק טעם בגבינה ולא הוי אלא טעם ולא ממשו של איסור א"כ שפיר הוכר הרמב"ם ז"ל דמשום שהאיסור היא רק נתינת טעם ולא ממשו א"כ הכא שהוא דבר מועט נגד החלב וליכא שיטור שיתן טעם בחוכה אין אנו זריכין כלל לבוא לענין ביטול היינו לומר שנתבטל מיעוט ברוב אלא אמרינן דהוי כמו שאינו כלל כמ"ס בחמדת שלמה חיו"ד סי' י"ג דלהסבירין טעם כעיקר לאו דאורייתא אינו נושם ביטול אלא דטעם בלא ממשו הוי כמו שאינו א"כ ה"ג לדידן דסבירין דטכ"ע דאורייתא היינו רק היכא שנותן טעם אבל היכא דליכא שיטור ליתן טעם בחוך התערבות אמרינן דהוי כמו שאינו ולא מחמת ביטול כלל ולכן לריך הרמב"ם ז"ל לומר העצם דאסרינן הנביות משום שהאיסור הוא המעמיד של הדבר אבל היכא דזריכין לבוא לענין ביטול דהיינו היכא שדרך ככך לערב גוף איסור שפיר הוכר הרמב"ם ז"ל דלא מהני

ביטול בדברים שאסרו ליקח מן העכו"ם. וראייה הרשב"א ז"ל דכוכר הרמב"ם ז"ל דמהני ביטול הוא מדברי הרמב"ם בהלכה ט"ז שם דכ' שם דאם לקח חמאה מן העכו"ם דאסור משום שדרך לערב בו חלב טמאה כו' ובישלה מותרת שאם חאמר נחערבו עמן ונחבשלו כולן בטל במיעוטן הרי חזינן דכוכר הרמב"ם ז"ל דאפי' היכא שנתערב גוף של איסור ולריכין ע"כ לבוא לענין ביטול דמהני ביטול ומהי איכא ראי' רק היכא דדרך לערב דכוכר הרמב"ם ז"ל דמהני ביטול אבל היכא דעיקרו ככך לערב גוף איסור הוכר הרשב"א ז"ל דאפי' הרמב"ם ז"ל מודה דל"מ ביטול. ועיין ביו"ד סי' ק"ב סעיף ד' ברמ"א שכתב הא דדבר שיש לו מחירין אינו בטל היינו דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור נחערבו' אבל טעמו בטל ואפשר דנמי משום הכי הוא משום דלא בעי ביטול דהוי כמו שאינו והא דקאמר בטל אשגרה לישנא היא וכוונתו דמותר הוא ועיין שם באחרונים ואפי' אם לא נאמר כן בדברי הרמ"א ז"ל מ"מ ודאי יס לומר דהרמב"ם ז"ל ס"ל הכי:

(ב) שם כתבתי סברא דאפשר לומר דהנובי' דחולק על הרשב"א ז"ל ה"ל כמ"ס דאפי' חולק על דברי המג"א ה"ל בחמץ בפסח וכעת נ"ל עוד סברא לומר דהנובי' אינו חולק כלל על דברי המג"א דאינו חולק כלל אלא על דברי הרשב"א ז"ל וסברתו משום דאינו עיקרו ככך לערב בו איסור דוקא כמו גבי נידון הרשב"א ז"ל דאינו עיקרו ככך שיערב לתוכו חומץ יין שנתבטל דוקא אלא רק שיערב לתוכו חומץ יין ומש"ה לא מקרי שעיקרו ככך באיסור' ושפיר בטל. ושפיר הבאתי שם ראי' לזה מהא דמיס ומלח בטלים לגבי עיסה (במס' בילה) דשם נמי אינו עיקרו ככך באיסור דהיינו לעשות את העיסה במים שאולים דוקא דאפשר לגבל את העיסה במים וילח שלה והיא היחר. אבל על דברי המג"א בחמץ בפסח אינו מחולק כלל דגבי ד' מיני מדינה כיון שעיקרן ככך לערב בהם חמץ דוקא א"כ בפסח הוי עיקרו ככך לערב בו דוקא איסור ושפיר מקרי עיקרו ככך באיסור ובהו גם הנובי' מודה דאינו בטל. ובנוף הנידון של הנובי' והמ"א יס חילוק בפשיטות דגבי נידון המג"א הוי ממשו של איסור ובנידון של הנובי' לא הוי אלא טעמו של איסור ולא ממשו והיכא דליכא אלא טעמא לא בעי ביטול וכנ"ל אף דהגאון הנ"ל לא התיב מש"ה מ"מ לענין מעשה שפיר יס לחלק וא"ש:

(ג) לכוכר הרב וכו'. מה שהקשה כ"ח על מ"ס בשעת ח"ד סי' ס' דשורש ביטול ברוב הוא משום דאם לא יתבטל המיעוט יצריע המיעוט את הרוב לאיסור לכן אמרינן להיפוך כו'. ע"ז הקשה כ"ח דא"כ איך למד ר"י דמכ"מ לא בטל מהא דרס הפר בו' הא שם לא סמרי אהדדי. הנה נראה

ללא כ' כן רק אם כ' בשטר שיחרור הלשון הרי את
קניו לך דלא הוי גזיר קנין ולא בעי שיהא דומה לגט
אבל בכחב בשטר שיחרור הרי את בן חורין או הרי
את לעלמך דהוא רק לשון שיחרור ולא לשון קנין
אפשר דהליא ממונא באיסורא כמו גבי גט וממילא
מהני היכי גס לעינן איסור להחירו בבת חורין כמו
יבי גט עיין מ"ש שם בשע"מ כ"ז אות ה' :

ו) והנה שם בקלוה"מ כ' דל"א גיטה וידה או
חלצה באין כאחד אלא בגט אשה ושטר
שיחרור והוא ז"ל כ' הטעם מפני שבהם לא לריך
שירלה להקנות להם השטר דהא חזינן דמהני בע"כ
דאשה ועבד ואין קנין בע"כ רק דלריך ליתן להם
השטר ולכך אמרינן בהם גיטה וידה או חלצה באין
כאחד אבל בשטר קנין דבעי שירלה להקנות לו השטר
ל"א גיטו וידו או חלצו באין כאחד . ואינו מוכן שפיר
החילוק דאמאי חלוי זה בזה ובפרט דהא גופא דבגט
אשה ושטר שיחרור א"ל שירלה להקנות להם הגט
אינו ברור בעיני דו"ל דלריך להקנות להם הגט אשה
והשטר שיחרור ואשפ"כ מהני בע"כ דאשה ועבד
מטעם דנתינה בע"כ שמה נתינה כיון דאין הבעל
קניו להאשה ואין הרב קניו להעבד כמ"ש הרשב"א
ז"ל בגיטין (ע"ה) ע"ש . ובכ"מ דאמרינן נתינה בע"כ
שמה נתינה הוא באופן שיכול לקנות באם ירצה אלא
שאינו רוצה לקנות אז אמרינן דנתינה בע"כ שמה
נתינה (וכן נראה מדברי הרשב"א ז"ל שם) אלמא
דע"י גיטה וחלצה באין יכולה לקנות את הגט :

אך ראיתי בשע"מ ח"א סי' י"ב אות י"א דכחב
הרב הגאון הקדוש מטעם אגאוויו זללה"ה טעם
הגון בהא דרוקא גבי גט אשה אמרינן גיטה וחלצה
באין כאחד משום דבגט אשה לא אמרינן חוץ כדי
דיבור כדיבור דמי עיי"ש ודפח"ח . אך לטעמנו ז"ל
הא דמדמי בגיטין (ע"ז) גיטה וחלצה דאשה לגיטו
וידו דעבד ע"כ דבגיטו וידו דעבד נמי משום האי
טעמא הוא דבשיחרור עבד נמי לא אמרינן חוץ"ד
כדיבור דמי וקשה מגיטין (ע' .) דאיהא שם בדיחא
דק בג' דרפ"ס שו"ס גיטין נשים לשיחרורי עבדים
ואי אמרינן דבשיחרורי עבדים נמי לא אמרינן חוץ"ד
כדיבור דמי כגט אשה הרי י"ש כאן ד' דרכים דשו"ס .
וחירך לי זו הקושיא ידידי הרב הג' מו"ה אהרן נפתלי
כ"י מו"ך דפה דו"ל כמו דאיהא בגיטין שם (י' .)
מלחא דאיהא בקידושין לא קחני ולעינן חוב"ד
בקידושין נמי חוב"ד לאו כדיבור דמי דאיהא בנדרים
(פ"ו .) ועיין באח"ס גיטין (דפוס וויטן בדף ס"ו ע"ב)
שירבא הוא ז"ל בזה הענין דגיטה וחלצה או גיטו
וידו באין כאחד :

יציחק ברי"א ז"ל הכהן פייגענברוי
חינה פה ווארשא .

במס'

נראה מדברי כ"ת דלא ראה מ"ש עוד בענין זה
בשע"מ ח"ב ס"א אות ג' דאילו ה' זאת למראה עיניו
ה' ראה דאין כאן קושיא כלל דשם מבואר דלרבנן
גס עלם הדבר בטל במב"מ ע"ש וע"ז שפיר הביא
ר"י מהקדמא מהא דרס הפך כו' דעלם הדבר אינו
בטל במב"מ ולעינן דלא להתבטל שם איסור סובר
ר"י דע"ז א"ל ראי' כלל דמלך הסבירא הוא דכיון
דעלם הדבר אינו בטל ממילא דלא בטל שם איסור
מי' אף דע"ז גס הרוב יהא איסור מ"מ וכו' דבר
דממילא דאיסור לאכלו מטעם שמעורב בו איסור ולא
משום שהרוב בטל בהמיעוט כמ"ש שם ומלבד זאת
נראה מלשון כ"ת דלא ראה מ"ש בח"א סי' פ' דזו
הסבירא מלאמי בתשו' הרי"ס למו"ר הגאון הקדוש
מגור זללה"ה ואפשר אם ה' ראה זאת כ"ת דזו
הסבירא טובע ממקום גבוה כל כך מרשכבה"ג לא ה' **מקשה כלל :**

ד) עו"ד הקשה כ"ת עמ"ש שם בח"א סי' ל"ט או"ב
לישב קושיא הא"מ על הרא"ש דס"ל דלא
מהני קנין הנוף לשעה לענין לכם מגמ' סוכה (ל"א)
והירלתי שם דבנותן לו דמי עליס בגו שבעה הוי שלו
לעולם ע"ש . ע"ז הקשה כ"ת הא עכ"פ אם לא חבטו
עד אחר שבעה הדרא בעינא א"כ איך יולא בסוכתו
קודם שחבטו ואף שיכול לכופו לקבל ממנו דמים מ"מ
זה לא מקרי שלו במה שיוכל לקנות ממנו בע"כ סו"ס
עוד לא קנה ממנו ע"כ . הנה פ"ת לא עיין יפה
בדבריי שם דזאת לא כתבתי שם כלל דמפני שיכול
לכופו לקבל ממנו דמי עליס אף שלא נחן לו עדיין
שוב מקרי שלו אלא כתבתי שם שיכול לכופו ומיירי
שנתן לו דמי עליס בחוץ שבעה ואז הוי שלו לעולם .
וזע בם הפי' בגמ' שם ד"ה אין לו אלא דמי עליס
והיינו שנותן לו דמי עליס ואז הוא יולא בסוכתו :

ה) שם ח"ב ס"פ או"ב כתבתי דו"ל דהא דבגט
שיחרור מהני זכ' דלא מהני רק לענין
שיזכה העבד בעלמו ויולא לחירות אבל לא לענין
איסור להחירו בבת חורין וטעמא דמילתא דהא דגבי
עבד לא נקרא איסורא דאית כ"י ממונא כמו גבי גט
דו"ל דגבי גט חליא ממונא באיסורא דאי לא יהי
הזכ' לענין איסור לא יהי אף לענין ממונ כיון דלא
הוי כריתות כנ"ל . אבל גבי עבד דאשפי' אם לא יהי
הזכ' לענין איסור להחירו בבת חורין מ"מ יהא מהני
לענין ממונ ששעבד יזכה בעלמו ויהא משוחרר כמ"ש
בקלוה"מ סי' ר' סק"ה לענין אם כ' גט שיחרור שלא
לשמו דנתי דלא מהני להחירו בבת חורין מ"מ מהני
לענין קנין והעבד יולא לחירות ע"י שטר זה . וכיון
דהממונא לא חליא באיסורא א"כ שוב תיקום כל חלצה
אדוכח"י דלענין הקנין מהני הזכ' ולא לענין איסור
ע"ש . וכעת אחר עיון היטב בדברי קלוה"מ הנ"ל
ובדברי אבני מלואים אהע"ז סי' קל"ט הקי"ג ראיית

סימן כד

ב"ה אוסטרמאנא

(מחידושי אמו"ר הגאון הקדוש שליט"א)

(א) במים פסחים פ"ה אב"ל יולא גזרו ב' רבנן טומאה ובעי למפשט מהא דאבר שילא מקלחו חוה"ק עד שמגיע לעלם וא"ל גזרו ב' רבנן טומאה הא מטמאה לי' ומשני טומאת בהס"ח היא ופריך לרבינא דאמר חבורי אוכלין במאן דמפרתי הא קנגעי וכו' אלא למאן דמסני כו"ס וכו' עיי"ש והקשו החוס' ב"ה ולרבינא דגם בלי רבינא הקשי דהלא בשעת פרישתו מק"ט כדאמר' בחולין ע"ב :

וג"ל קו' החוס' דהנה לכאורה מכל להקשות במה דאמר' שם דנטמא העובר בשעת פרישתו והרי כיון דאין קי"ל דא"ל לזמנא בודאי א"כ א"ל לכיון בזמנא מקום היליאה וע"כ לריך לחתוך קלת יותר מלאתו המקום שילא בודאי עד שילא מכלל ס' וכיון שכן איך שייך לו' שנטמא בשעת פרישה מחמת נגיעה באבר שילא ואלא אינו נוגע רק באותו המקלח שנתחך יותר משום ספק וזה אין לו טומאה דאינו נטמא ממנה שילא בודאי דהוי טומאת ביהס"ח וגמלא דגם בשעת פרישה אינו נוגע כלל במה שילא לחוך. אך דזה טעות דהא כיון שאנו חוששין לחתוך קלת יותר משום ספק שילא יא"ל א"כ ממ"נ יש טומאה באותו מקלח ג"כ דהא גם הטומאה משום להא דיליאה הוא. וכיון דהנה חושש בו ליליאה שוב יש בו טומאה ג"כ. ומשום שפיר אמר' בגמ' שם דנטמא העובר בשעת פרישתו וז"ל :

ובעיתה מיושב היטב קו' החוס' דכ"ז גבי עובר דהטומאה באבר שילא היא מה"ט כמו

האיסור ושניהם הטומאה והאיסור שוין בו שאסורין מלזויריאה שפיר י"ל דכמו שאתה חושש לאסורו מה' כמ"כ אתה לריך לטמאותו מזה הספק עלמו. משא"כ גבי טומאת יולא דקדשים דהאיסור יולא היא מה"ט וטומאתו ל"ה רק גזירה דרבנן וא"כ לענין איסור יולא ע"כ לריך לחשוב ולחתוך קלת יותר משום דאי אפשר לזמנא דיש בו ספק דאי' אבל לענין הטומאה דהוי רק גזירה דרבנן שוב בזה המקלח שאינו רק מחמת ספק יליאה אוכלין ב' לקולא ומחזיקין אותו לטהור דספיקא דרבנן לקולא וממ"כ אינו נוגע כלל בשעת פרישה בטומאה דהמקלח שהיה מחמת ספק אין בו טומאה וגם בהודאי אינו נוגע דאותו המקלח מפסיק ומש"ה ל"ש לומר דנטמא בשעת פרישתו. ופיר' משני הגמ' דהוי טומאת ביהס"ח וא"ש :

(ב) אולם לפי"ז יש להקשות קו' נכונה במה דפרי' הגמ' לרבינא דחבורי אוכלין ל"ה חבור

דלפמ"כ החוס' במנחות (כ"ד) ובכמה דוכתי דל"ש לומר כמאן דמפרתי רק במקום שלריך לפרוד ולחתוך

האיסור מהיתר עיי"ש. וא"כ הא הכא כיון דבהמקום שילא בודאי אינו עומד לחתוך רק קלת להלן משום ספק ככ"ל וממ"כ ללא נחשב כמותרת רק לאחר המקלח שהנחנו משום ספק וזה המקלח אין בו טומאה דהוי רק ספד"ר וגמלא דבהמקום שנתחב כמותרת לא נגע רק טהור בטהור. וזה המקלח לא נטמא ממנה שלמעלה משום דגם אינו עומד לחתוך ולא נחשב שם כמותרת והוי שפיר טומאת ביהס"ח דאינו מטמא ומאי פריך הגמ' לרבינא והוא קו' עלומה לכאורה :

וריישב זה י"ל דלדעת הרמב"ם בפ"ט מהלכות פסוקה"מ הל' ב' דכל פסולי קדשים שאיבדו איסור ודאי טעונים שריפה מיד והאסורין מה' טעוני' עיבור לורה שהיא להמתין בשריפתן עד למחר ומעתה גם הכא זה שילא בודאי ע"כ לרי' לשורפו מיד והמקלח שחושכין מחמת ספק טעון עיבור לורה וא"כ ע"כ לריך להפדר הודאי מזה המקלח שהיא משום ספק דהא אה שילא בודאי לריך לשורפו בו כיום דא"ל להמתין בו עד למחר משום איסור נותר לדעת המהרש"א בפסחים ע"ג והל"ח שם כ"ח דגם בקדש' פסולין איכא לאו דל"ת וזה המקלח ע"כ לריכין להמתין בשריפתו עד למחר כדי שיהי' עיבור לורה. וממ"כ הודאי ע"כ עומד להפדר מן הספק וא"כ גם במקום הודאי יולא חשיב כמותרת מה"ט וא"כ שפיר פריך הגמ' לרבינא וא"ש :

(ג) ואם כנים דבריו מכל לומר דבר נחמד בישוב ד' הרמב"ם בפ"א מהל' פסוקה"מ הט"ו ש"כ שם וז"ל שחטה וכו' ואח"כ הולילה רגלה לחוך חוה"ק הבשר עד שמגיע לעלם כו' והשיג עליו הראב"ד כיון דבגמ' הוא בעיא דלא אפשרטא ביולא אס גזרו טומאה ונקטינן לחומרא ומאחר דיולא עמא אף מה שצננים עמא דהא רבינא דבחרא הוא ס"ל דחבורי אוכלין כמ"ד ונגעו בזהדי ומטמא למה שצננים. ויעי' בכ"מ שם שביאר כן כוונת הראב"ד :

ובבמשי"ב י"ל דכבר הק' דמאי פרי' הגמ' ולרבינא דחבורי אוכלין ל"ה חיבור הא לא הוי כמותרת רק קלת למעלה מהיוולא ולגבי טומאת יולא ל"ל לקולא אך כ"כ דגם גוף הבשר שילא בודאי עומד לחתוך ולהפדר כדי שיוכל לשורפו בפ"ע :

אמנם לפמ"כ החוס' בפסחים דט"ו דעיבור לורה די בלינה בעלמא וא"ל שילין עד שיהי' נותר וא"כ שוב א"ל לחתוך הודאי מהספק דלדעת הרמב"ם בפ"א ממעשה"ק הל' ה' דכל פסולי קדשים חוץ מפסול ונותר נשרפין בלינה וממ"כ יוכל לשרוף ביחד הודאי יולא עם הספק בלינה קודם שנעשה נותר דלעיבור לורה די בלינה כ"ד כמ"כ החוס' וכיון דאינו עומד לחתוך הודאי יולא מהספק שוב ל"ה שם כמותרת רק במקום שהנחנו משום ספק ואותו מקום אינו מטמא. ואכתי ק' דמאי פריך הגמ' אכן

דהברייתא ס"ל כמ"ד דא"א ללמס . וע"כ המחזיק
בקושיהם עד דפריך הגמ' לרבינא דיתכן הקו' ממ"כ
אם הברייתא ס"ל דאפשר ללמס ח"ל דמקב"ט בשעת
פרישה . ואם איחא כמ"ד דא"א ללמס שוב גס פרכת
הגמ' לרבינא ל"ק וא"ש :

(עבר"ק אבמ"ר שליט"א)

ואני אמרתי להעיר בישוב דברי הרמב"ם עפ"י
דרכו של כ"ק אבמ"ר שליט"א שהקשה דמאי
פריך הגמ' דחשיב כמותר דהא עומד לחתוך למעלה
ושם אינו מטמא דהוי ספד"ר . ותי' דגם גוף היולא
עומד לחתוך כדי לשורפו מיד . והערת עפ"י רש"י
במעילה דף ז' דלרע"ט ס"ל דזריקה מועלת ליואל אם
יולא קודם הזריקה מהני לזרוק דלא לשורפו בלי עיבור
זורה עיי"ש . וא"כ למש"כ הראשונים ביבמות ק"ג
בסנדל של ע"ז דל"ש עומד לשרוף כיון דמהני ביטול
שוב ליח עומד לכך וא"כ ה"ה בשיאל קודם זריקה
ל"ח עומד לחתוך כיון דמהני הזריקה גס להודאי יולא
שלא ישרפו בלי עיבור זורה וא"כ אינו עומד לחתוך
רק למעלה כג"ל ומש"ה הרמב"ם דמייירי ביאל קודם
זריקה שפיר פסק דחומר הרגל ומה שבפנים טהור .
אבל הש"ס בפסחים דע"כ איירי לאחר זריקה ושיאל
חוץ לירושלים וכ"פ הר"ח שם דאבר שיאל מקלח
היינו דיאל חוץ לירושלים . (ובע"כ ז"ל כן לר' יוחנן
דס"ל בזבחים פ"ט דבשר קדשים קלים שיאל לפני
זריקה דמים כשר הואיל וסופו לזאת וא"כ שוב
הודאי יולא עומד לשורפו בלי עיבור זורה והספק
לריך המחנה עיבור זורה שפיר פריך הגמ' דהוי
כמותר וא"ש . והארכת עוד בזה ואבמ"ל :

הצעיר יחזקאל הלוי

בלאמו"ר הגה"ק שליט"א האבד"ק אוסטרמוצ'י

סימן כה

ב"ה ה' פקודי ער"ח אר"ש עת"ר לפ"ק סאטמאר ו'שן

שובט"ם לכבוד הרב הגאון החו"ב בחבר"ת החסיד
המפורסם בש"ת מוה"ר דוד צבי נ"י ראבד"ק
דוקלא בעמח"ס קב וזהב .

(א) **ב"ש** כחש"ר כמה שנתפסט המנהג לקבל
החתומות ע"י בני דואר שיש לעיין בזה
וכן' עולה בזכרוננו בדבר שהמהרשנ"י ז"ל דיבר מזה
בא' מס' השו"ת . ואינם כעת תח"י אמנם עכ"ל הנה
הרי אין מובא שילטרך . הבעל לנסוע בעלמו או ע"י
שליח רק סתם הותנה דק"ר מג"א יכולין להחזיר אלא
דימא שהם ז"ל החזירו כן על שבזמנם לא הוי אפשר
לבוא ליד כך כ"א בטורח גדול שלא הוי בי דואר
וא"כ גם בזה"י שיש בי דואר ילריכו שילח או יסע
בעלמו או ע"י שליח ולא ע"י בי דואר . הנה זהו עכ"פ
חנאי חרש שלא הוכר בהחזקה ומיהא הם ז"ל לא

פירשו

אכן הר"ג והגמ' פריך שפיר דכיון דהברייתא דאבר
שיאל מקלחו מייירי בק"פ ושם אינו יכול לשרוף יחד
הודאי יולא עם הספק בליה דאין שורפין קדשים
ביו"ט ובע"כ הספק דטעון עיבור זורה ישרוף לאחר
יו"ט והודאי יולא מוכרח לשרוף חיכך כדי שלא יעבור
על לאו דחומר דאיכא גס בקדשים פסולין וע"כ עומד
לחתוך בפ"ע הודאי יולא מהספק וא"כ גס בהמקום
הודאי יולא חשיב כמותר ופריך שפיר הש"ס ומעלה
נכונים דברי הרמב"ם דכ"ז בפסח דא"א לשרוף בליה
אבל הרמב"ם ז"ל דמייירי בשאר קדשים שיכולים
לשרוף בליה שוב ל"ק פרכת הגמ' דהוי כמותר
כיון דאינו עומד לחתוך רק למעלה מהיולא ואותו
מקום אינו מטמא וגמלא שבמקום דחשיב כמותר
היא טהור ושפיר פסק הרמב"ם דמה שבפנים מהרגל
אינו נאכר מהיולא ודו"ק היטב :

(ד) **עוד** נ"ל בישוב ד' הרמב"ם הנ"ל דבאמה כבר
כתבתי להקשות דמאי פריך הגמ' דל"ח
חיבור הרי עומד לחתוך רק משהו למעלה ואותו
המקלח אינו מטמא משום דספד"ר לקולא . אמנם
לפמ"ש הרדב"ז דאם יש ביחד איסור דאוריית' ודרבנן
אזלינן גס בספק דרבנן לחומרא א"כ הכא דלגבי
איסור יולא ז"ל לחומרא ולחתוך מעט יותר ממ"ג גס
לענין טומאה יולא אזלינן לחומרא חף דהוי רק
דרבנן ושפיר מטמא למאי שלמעלה :

ומעתה דעיקר פרכת הגמ' דהוי מה שבפנים
טמא עכ"פ מוספק דשמא זה המקלח
ג"כ הוא יולא . ולפ"ז מיושב לגבון דברי הרמב"ם
דהש"ס דפריך הוא לפוס מה דסבירין דזורו טומאה
על היולא שוב עכ"פ יטמא למה שבפנים מהספק אבל
השמא שבפ"פ היא בעי' דלא אפשרטא אם גרינן
טומאה ביולא ממ"ג היכא דאיכא עוד ספק מקילינן
אפי' בדא"ו משום ספק ספיקא שמא יולא אינו מטמא
כלל ושמא במקום שעומד לפרוד לא יולא כלל ומש"ה
שפיר לורק דינו של הרמב"ם דמה שבפנים טהור .
וא"ש :

(ה) **ובבניש"ב** י"ל דברי החס' בפסחים שם בד"ה
ולרבינא שהקשו דגם בלי רבינא
תקשי דכשעת פרישתו מק"ט . ותמוה דלמה עמדו
בקו' בפרכת הגמ' לרבינא הו"ל להקשות מיד בהירוח
הש"ס דהוי טומאת ביהמ"ס ולמה המחזיק בקו' עד
דפריך הש"ס לרבינא . ולהג"ל י"ל דכ"כ לישב קושיית
החס' דלמ"ד דא"א ללמס ל"ש לו' דכשעת פרישתו
מק"ט כיון דלריך להשאר קלח בשר מן ההיתר שוב
לגבי טומאה הוי ספד"ר אך דלמ"ד דא"א ללמס שוב
ל"ק גס פרכת הש"ס דהוי כמותר כיון דעומד
לחתוך למעלה כג"ל . וע"כ דפרכת הש"ס למ"ד
דאפשר ללמס וא"כ גס בלי רבינא תקשי . אכן
מקודם ל"ה חסום יכולים להקשות דהוי אמרינן

דואר דבזה"ו אבל אין הכרח להכי מדבריו. וי"ל דלישנא קלילא נקט אכן ממה שדבר שם החת"ם מכל הפרטים בענין אוסף הק"ר וזה לא הזכיר (ובזה דקדק שם החת"ם מהני ב"י) שהבעל בעלמו או שלוחו יסע להרבנים אדרבה הסס שהרב יליע לפניו ל"ש רבנים משמע דסגי הלעה במחבים ע"י הכי דואר כבזמניו:

ג יפה כ' כהה"ר דכיון שכלה המרס ואינו אלא מנהג אין להחמיר יותר מהמנהג וזהו ממש כ' החת"ם שם סי' ד' לענין מה שאין מלרובין שהק"ר יסתלסו בהג"א משום שעכשיו לפ"ד הרמ"א ע"פ משמעות חשו' הרשב"א כבר כלה הח' ואינו אלא מנהג ע"כ אין לנו אלא מה שנהגו:

אמנם טעם זה ל"ש רק להסבירים דעכשיו כבר כלה זמן חרמ"ה ולא להסבירים דחרמ"ה הוי לעולם. ועיין בחכ"ל ס"ס קנ"ד שכתב דלנו האשכנזים אית לן בודאי שחרמ"ה נהג אף לאחר אלף ח' ואינו נכנס בגדר ס"ס עיי"ש. ומשמע דר"ל שנוהגין כן ע"י שרמ"ה עלמו המרים לעולם דאי ר"ל דעכ"פ נוהגין ומחזיקין היינו לחרמ"ה עד היום (עיין ד"מ ובהג"ה שש"ע וצ"ש וחת"ם וכו') אי"כ חו קשה על דבריו שם דליהני בחורס ס"ס דהו"ל כס"ס בדלוי' וספק א' דברבנן דמותר והכא נמי הו"ל ס"ס בח' וב"א בזמנה דספקו לקולא אכן אכתי י"ל דר"ל שהננו מחזיקין המנהג בחורס חרס ועי"ז ספקו להחמיר עיי"ש בזה בחת"ם סי' ד' ושפיר כ"כ החכ"ל להחמיר שם אבל לענין קולא של החת"ם וקולא של כהה"ר שפיר יס לנו לומר לא לנו להחמיר יותר מהמנהג כיון דרק מחורס המנהג אחינן עלה ובמש"ס החת"ם דאפי' אס המנהג שלנו היא ג"כ בח' י"ל כן. אכן באמת נראה דהחכ"ל לא נחית להכי והכן:

ד ובגוף הספק אי ש"ד לאסוף החתימות ע"י הכי דואר שו"ר בשו"ת ב"ל חאה"ע סי' כ' להחיר ושכן נהגו ושב"כ מהר"ם ש"ק. ובאדרבה הכי עדיף דע"י כחבים יעיינו יותר ויפלו ויאל היתיר יותר ברור:

ה ויז"ש כהה"ר דהא דמחמיר הב"ש בסי' ה"ו דאין עא"כ בחרמ"ה הוא עפ"י שנהגה ממנו בסי' קס"ט בסדר חלילה סקמ"ו שהי' מנהג בימיו דכל אדם משיבין אותו בעת הנשואין שלא יסא אחרת ושוב ממילא הוי ספד"א מולד השבועה אלא שבידו להחיר השבועה ולענין זה הוי רק מדרבנן. ועי"כ הב"ש להחמיר דהו"ל בסד"ר עיי"ג אבל מודה הב"ש דלדידן שאין המנהג למשנע דמקילינן מספק עכ"ד כהה"ר:

הנה באמת הנך דסי' קס"ט שם אינו מהב"ש והוא נקרא פי' סדר חלילה וקדם להב"ש והב"ש מביאו בסי' קס"ט סק"א וסקב"ד ובהפ"י סדר חלילה הכנים

פירשו בדבריהם לגיזר ע"ז. ובכך כהנו הרבה ז"ל דאין מוסיפין על התקנה ע"י העצם והדברים ארוכים ואכ"מ וכן אפ"ל דלפנ"ש הל"ל סי' ה"ו דרגמ"ה ז"ל וב"ד תקנו והחרימו תהלה שלא לישא ב' נשים וב"ד שלאחריו תקנו להחיר בעצם מבורר ע"י ק' רבנים. (והארכתי בדבריו במק"א) א"כ עכ"פ כיון שהתקנה כשהם יתה קודם רשות היתיר אלא שצ"ד שאחריהם התקינו ונתנו רשות להחיר בעצם מבורר ע"י ק"ר מג"א וכיון דנאמר דעממייכו הוי כנתינת רשות הנה ע"י שהי' בזמנם טירחא גדולה בזה וע"כ הרשו להחיר חרמ"ה עיי"ז אבל כמו בזה"ו ע"י כי דואר לא היו נמנין להרשות להחיר חרמ"ה כהה"ר א"כ י"ל דשוב חזר הדבר לחרמ"ה שהחריס כשהם בראשונה. דבשלמא אי רגמ"ה ז"ל בעלמו היתיר ע"י ק"ר מג"א אז אפי' אס נאמר דע"י כי דואר ל"ש טעמו המובן לנו מיהת עכ"פ הוא ז"ל לא גזר בזה שילטך הבעל (או שלוחו) לנאנע בעלמו ולא פי' כלל בדבריו כילד יחאספו החתימות וההסכמות. ואנחנו שרולין לאסור בזה הו"ל כמו הוספה על התקנה ע"פ הטעם (אס כי גם בזה יס לפקפק משום דגם בק"ר הכי אינו של"ג בו רגמ"ה רק שהרשה לק"ר להחיר א"כ כהה"ר דע"י כי דואר שיל"ג שלא הרשה לא נחיר וכשאר האיסור דחרמ"ה במקומו אבל מ"מ כ"ג) אבל אס גזרו רגמ"ה וב"ד סתם וב"ד שלאחריו נמנו והחירו להרשות להחיר חרמ"ה בק"ר מג"א ומוכן לנו שלא נמנו להחיר רק בגווי שהי' משכחל בזמנם שלא הי' כי דואר חו חוזר הדבר ממילא דכה"ג לחרמו של רגמ"ה וב"ד אולם הרבה מחברים ז"ל כתבו שרגמ"ה בעלמו נתן רשות להחיר בק"ר מג"א וכ"כ כה"ש כהשוכה א"כ שפיר י"ל בזה דאין מוסיפין על תקנתו ככ"ל והוי ג"כ כעין הדין שבא"ח סי' י"ג כשנודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסולה שאחז"ל דגדול כבוד הצריות שבי' סם הכי שכת"ה אפי' בצי"ג שלנו אעפ"י שאין לוכשין אותו למלבוש וליכא בזיון בהסתר אפי' א"ל להסירו כיון דמיהת חז"ל לא גזרו ע"ז אז בזמנם לפי מנהגם ע"כ גם לדידן למנהגנו אע"ג דל"ש הטעם שהחירו ול"ג בזה. והובא במג"א שם ועיי"ש באחרונים וזהו כ' המג"א בסי' ע"ט וסי' ש"א ס"ק ג"ח (ויש בזה גם קלת סחירות והארכתי בזה במק"א) ואם כי קלת אפשר לחלק בין הדברים לעומת זה בחדא מילתא עדיף הכא כמובן.

ב **ג** הנה החת"ם (אס כי י"ל דהחת"ם כ"ל כן לפי דרכו בענין הג"א מיהת נקטי' דלהחת"ם שרי אפי' שמקום יס להחמיר גם ע"פ שיטתו) כתב בחאה"ע ח"א סי' ד' שהרב שהמאורע הי' בגבולו ידיו יהיו בראשונה לדו"ח ולהסכים להחיר ויליע הדברים ההמה לפני עוד ל"ט רבנים שיסכימו עמו עיי"ש. ומשמע דסגי שהרב יליע במכתב ע"י כי

הכנים הב"ש כ"פ את דבריו בדרך הוספה עיי"ש בסכ"ז מן עיין בב"ח בפי' קרי' עד סוף הסעיף הם ד' הב"ש והוא כעין השנה על הפי' ס"ח (והב"ש בפי' קרי' סק"ד רומז לדברי הב"ח הללו) ועיי"ש בהפי' ס"ח סכ"ה הכנים הב"ש דבריו בזה"ל המחבר (ר"ל מחבר הפי' ס"ח) פי' בפשיטות כר"ס אבל כבר כתבתי וכו' ור"ל למ"ש כן בב"ש בפי' קס"ט סק"א ובפי' קרי' סק"א ועיי"ש בפי' ס"ח ס"מ הכנים הב"ש דבריו בדרך השנה כבר כתבתי בשם ב"ח שאין נזהרין כן וכו' ור"ל למ"ש כן בב"ש בפי' קס"ט סק"ד (והם הביא הב"ש להפי' ס"ח) ועוד יש ראיות טובות טובא שאין הפי' ס"ח מהב"ש רק קדם לו וז"ב איברא דגם בנוב"ת חת"ש ס"י קמ"ב נקט בלשונו בפי' ס"ח בב"ש סק"י י"ח אבל הוא אשגרה לישגא או יש בשם"ס או ר"ל בפי' ס"ח הנדפס בש"ע שם הב"ש : וכוה יש לשונות כאלו בנדולי האחרונים ז"ל :

ובאתרי' דהב"ש ודאי' ללא נהיג להשביע וע"כ לא הזכירו בשום מקום ושם בפי' ס"ח סמ"ו גופי' מבואר שאינו מהב"ש כמובן להמעין בדבריו שם . ואפי' באחרת דנהיגין להשביע עדיין י"ל דהלוי זה אם ככה"ג מקרי כד"ר עיי"ג כיון דנולד בב"א לדאי' ולדרי' (דהיינו שנולד הספק אם להקל בהשבעה ובהח"י) ויש בזה אריכות דברים באחרונים ז"ל אלא שיש לומר דהכא חמור מובאין בב"א והבן :

(ו) ומ"ש כהנ"ר עמ"ש החת"ס שם בשם הרמב"ן במשפטי הח' ובספרו עמ"ש פ' בחוקתי דח' הוי דאי' והנוב"ת חיו"ד ס"י קמ"ו העיד להיפוך בשמו והרמב"ן פ' בחוקותי הנהיג דוקא מלך או סנהדרי גדולה במעמד כל ישראל וזה ל"ה בחרגמ"ה גם זה ל"ה רק לאותו הדור ולא לדורות הבאים . עכ"ד כהנ"ר :

הנה אין כאן שום סתירה דגם בנוב"ת שם בד"ה ואשר הקשים ע"ז . כהנ"ר הרמב"ן במשפטי הח' שלו כ' שגם חרס הוא מלשונות האמורים בתורה בקבל' איסורי' וכ' ע"ז הנוב"י שם שאף שמה שהזכיר בתורה הוא באומר על הנכסים מ"מ לא גרע גם לענין שבעה וידות וכינויים ובפרט שבפי' אר"ע שהח' הוא השבעה ולכן האומר בח' שלי אשעה דבר פלוני הוא עליו באיסור תורה וכ"ה בקהל שגורין ומחרימין כן על עצמם ואם כי כיים שם הנוב"י שכ"ז הוא באומר הקהל אבל לדורות הבאים אחריהם הוא רק מר"ק וע' מ"ש לעיל בד"ה ומה שהוקשה לך על גוף הדיון (ועיי"ש אח"כ בד"ה ומה שהוקשה לך מדברי רמ"א) הנה החת"ס איזל שם להחמיר לפי"מ דנימא דגם ספק ד"ק הוי לחומרא מדרבנן כמו בפי' דאי' דספיקו להחמיר מדרבנן (להרמב"ס ז"ל עיי"ש בדברי החת"ס בזה) אי"כ אין נ"מ להחמיר אם הח' מפורש בקרא או הוא מדיק וכמש"ש החת"ס לענין ספק

נידוי דכיון שהרמב"ן כ' דנדוי הוי מד"ק ממילא דספיקו להחמיר (ורק כמה שנהגים עם המורה שאין מפורשים בקרא אלא נוסח לחמיוס בע"פ בזה ספיקו לקולא אבל נידוי גופי' האיסור הוא מד"ק כדאי' דמי וספיקו להחמיר) וחילוק זה דבין נדוי לדיני מורה כבר כ' החשב"ן והרדב"ז ז"ל ואכמ"ל) אלא שבתחלה כ' החת"ס שם מוד' הרמב"ן במשפטי החרס דנדוי מד"ק והח' דאי' מקרא דוכל חרס אשר יחרס מן האדם וגו' וע"כ כ' שם החת"ס דאפי' אי ספק נדוי להקל מ"מ ס"ח' להחמיר (ועיין שו"ת אבקה דוכל להב"י ס"י קע"ט ועיין כנה"ג חו"מ ס"י ס' הנב"י אות כ"ג) והיינו במאי דח' הוי דאורייתא במפורש בקרא הנ"ל ונלמוד ממנו והמסתפק לזה : וכמ"ש הנוב"ת קמ"ו הנ"ל דיש ח' דאורייתא והיינו בשמקבל על עצמו או קהל שמקבלין ע"ע ושע"כ הזכיר הרמב"ן שם בדבריו שלשון ח' הזכיר בתורה בקבלת איסורים (ואע"ג דשם הזכיר הרמב"ן גם לשון נידוי כבר תמה הנוב"י שם ע"ז היכן נזכר ל' נידוי בתורה אבל ל' חרס הזכיר וז"ל דמיבת נידוי הוי ע"כ שם בזה בלשון הרמב"ן ז"ל) ואע"ג דמה הוא נ"מ לחרס רגמ"ה דהרי ל"ה בקבלתו קבלת הקהל ע"ע . גם אין קיים כבר אותו הדור ורק רגמ"ה וב"ד גזרו כן וגם על הנולדים וזהו רק מד"ק וכמש"ש הרמב"ן ובאשר ביאר הנוב"י שם . הנה החת"ס כ' לדברים הללו דאפי' אי ספק נידוי להקל ס"ח' להחמיר רק בדרך ביאור הדיון (וכדרכו בב"מ לבאר את כל הפרטים שיל בו) וע"כ כמה שהתחיל דאם ישטון הטוען דניול לקולא בח' לפי ההנחה דח' דרבנן . התחיל החת"ס מטפס ועולה לבאר הכל בזה . אבל עיקר סמיכותו (למאי שהוא לריך לו שם) היא מש"ש מיד דח' נדוי גופא לחומרא רק במנהגיו שאין מפורש בקרא הוי להקל אבל נדוי גופא ספקו להחמיר דד"ק כדאי' דמי . וא"כ ה"ה בחרגמ"ה שיש עליו מורה ד"ק (דכל ח' ב"ד הוי ניהת מד"ק גם על הנולדים) דד"ק כדאי' דמי וכ"כ שם החת"ס בפי' בלשונו אבל נדוי וחרס גופא האיסור הוי ד"ק וספיקו להחמיר (ועיי"ש מפלג שם לאסוקי דספק הל"מ וד"ק להחמיר ועיי"ש מסיק דספק חרגמ"ה להחמיר) הרי דגם על החרס כ' דהוי ד"ק כמו נידוי והיינו בחרס ב"ד ועל הנולדים כמו שהיא בחרגמ"ה ואם כי כ' החת"ס בס"ג בקלרה דכיון שהחרס רגמ"ה והחרס דאי' כרמב"ן במשפטי הח' ובס"פ בחוקותי ע"כ הו"ל כפד"א והרי הרמב"ן בפי' בחוקותי לא מיירי כלל מח' ב"ד ועל הנולדים רק במלך ישראל או סנהדרי גדולה במעמד כ"י . הנה בעיקר נחבין החת"ס למ"ש מרמב"ן במשפטי הח' דמיירי שם הרמב"ן גם בח' ב"ד שלמדנו מד"ק דהח"ס ממש הוי רק כשמקבל ע"ע או כשמקבלין הקהל ע"ע (כמש"ש בניב"ה יו"ד קמ"ו ועיי"ש ובנוב"ק

מלוא כנהוג בין החסידים הי' חרש אחד שאינו שומע ואינו מדבר ולא שמו לבס לזה שמלוא הנערבות ע"י חרש אינן ראויים ללאת בהן י"ח מלה. ואחר האפי' והיו מעורבות כל המלות שעקר החרש עם המלות שערבו כל בני דעה שמו על לבס שיש קפידא בזה כפי הדין למלות מלוא מה דעו של המלות שנאפו אס ראוים לבדק עליהם צליל פסח למלות מלוא למי שנהוג לאכול מלות מלוא שיהי' כשר ע"פ דין כחובה עליו אס קשה עליו להשיג מלות שמורות שנעשו בע"פ ע"י גדולים ובני דיעה :

(א) תשובה הנה בס' ארחות חיים חרש על אונ"ח (סי' ת"ס אות ד') הביא דבש"ת חיים של שלום (סי' מ"א) נשאל על זה. והעלה דבטלות הן המלות שנערבו ע"י חרש ברוב המלות שנערבו ע"י שאר בני דיעה ומותרות ואינו מביא שום טעם ומביאו בלי שום חולק על זה הדין. ולא זכיתי לראות את הס' חיים של שלום שארע מה נשא ונתן בזה. ואני מלאהי גם בס' מנחת חינוך (מלוא י') שכ' בפשיטות וו"ל דמלה שפסול מלך שלא הי' לה שומר לשם מלת מלוא ודאי בטל ברוב ויולאין ידי מלה עכ"ל. יע"ש שלא הביא ג"כ שום טעם רק בקיזור כמו שהשתקתי דבריו כאן. ולפענ"ד יש להעיר טובא בזה הדין דלכאורה אשמתיייהו במחש"ת א"ת דברי הב"ח והמג"א (בב"ח המ"ז ס"ק מ') וו"ל דכבר של חמץ בהוך מלות מקרי דבר שבמנין ולא בטל יע"ש וא"כ ה"ה בכ"ד מקרי דבר שבמנין ולא בטל :

(ב) ונלפע"ד לתרץ דביהם עפ"י דברי ס' חקת הפסח על ה' פסח (סי' תמ"ז ס"ק כ"ה) שהביא דברי המג"א הג"ל וכו' דהיינו דוקא בנכירות של בעה"ב בדקו"ל ביו"ד (סי' ק"י) וכ"כ הפר"ח באו"ח (סי' תמ"ח) בשם הרב בית מועד. וכ"כ הנכ"י בשמו באו"ח (סי' תמ"ז סק"ב) ובשם הרשב"ץ בס' מאמר חמץ (דף כ"ה ע"ג) יע"ש. ועי' בנבחים (ע"ב :) בחוס' ד"ה אף ככרות של בעה"ב אכל של נחמס לא שהם קטנות יע"ש. וא"כ במלות שמורה דעושין מלות קטנות טוב לא היו דבר שבמנין ונחבטל וא"ש דבטל אפי' הם של בעה"ב כיון דקמנין הן וג"ל עוד דה"ה אס היו המלות גדולות יותר מדאי ג"כ לא היו דבר שבמנין ונחבטל כמ"ש ביו"ד (סי' ק"א ס"ג) לטעין מהר"ל וידוע דברי הש"ך (שם סק"ב) דדבר שבמנין ומהר"ל שניהם מלך חשיבות ומה שלא נקרא ראוי להחבד לא נקרא דבר שבמנין כגון תרגולת בנוחה יע"ש וכ"כ הב"ח והפמ"ג (שם בש"ד סק"י) ובאמרי נרוך שם ובס' מומוז לדוד על יו"ד (בב"י ק"י) ובשו"ת טוב טעם ודעה (תליתאה סי' ר"ג) ואף דבכרו"פ (בב"י ק"א) השיג על הש"ך. אולם בס' ערוגת הבושם דחה דברי הכרו"פ יע"ש. ולפי

יו"ד סי' ס"ז שהפריסם מקבלים במעמד כל הקהל כולד הדין) ומיהת מש"ה כ' הרמב"ן ס"פ בחוקותי דמתי ה' ע"י מלך או ע"י סנהדרי גדולה במעמד כל ישראל והיינו דע"י הוי על כל ישראל קבלה ע"ע וממילא דה"ה או כ"ש כשהאדם מקבל כן בעלמו עליו אלא בדמשפטי ה' שלו הוסיף הרמב"ן דגם ח' ב"ד על אחרים חל וד"ו לא למדנו מתורה מרע"ה רק מד"ק במש"פ הרמב"ן במשפטי ה' וכמו שהשתק העוב"ה כס וטיקר כוונת החת"ס היא להביא ממשפטי ה' (ובדנקטי' החלה) דמייירי גם בחרס כזה (ומש"פ החת"ס דהוי דלוי' היינו ד"ק דג"כ כד"ת דמי כמ"ש החת"ס שם בב"י י"ב שם וכנ"ל אלא שהוסיף החת"ס לכחוב גם מרמב"ן ס"פ בחוקותי כיון דמיהת גם שם כ' דח' דלוי' והוא מקור דין ה' ממקרא מפורש בחורה אלא דפרט זה מדיני ה' דח' ב"ד על אחרים זה לא נלמוד מפורש מתורה משה רק מד"ק ועכ"פ ענין א' להם אכל עיקר כוונת החת"ס לגדולינו הוא מרמב"ן במשפטי ה' (ועיין עוד בחת"ס בלקוטים בב"י י"ב) עוד אפ"ל דכיון דטיקרו של ה' הוי מה"ת חו גם הפרט שאינו מופיע בחורה ורק בד"ק הוי זה רק כפי' על המפור' בחורה שגם זה בכלל וע"כ הוי ספר ד"ח ולמותר ובענין זה כ' העוסקים בהל"ח המבאר ד"ח ואס כי לפי מ"ש העוב"ה הג"ל דהוי כידות וכניוס אכל הכחוב מייירי בח' על הנכסים. י"ל דליה גם כטיקרו מה"ת עיי"ש אולם בלשון הרמב"ן ס"פ בחוקותי מבואר דמן המקרא הזה ילא לח"ל הדין שגם אס יחרימו על דברי העובר עליו חייב מיתה ואס כי שם קאי רמב"ן על מלך ישראל כבר כהבנו דה"ה וכ"ש ביחיד ודבים המקבלין ע"ע. וממילא י"ל דח' ב"ד על אחרים הוי כפי' מד"ק על הנזכר בחורה :

ובגוף הדבר שכ' החת"ס בב"י ב' שם דד"ק הוי כד"ת ובפיקן להחמיר והעוב"ה כתב שם בב"י קמ"ו (וכן כ' עוד שם בב"י ה' ובחאה"ע סי' ח') דפסק ד"ק להקל דד"ק לאו כד"ת בזה. הנה העוב"י כ"כ שם מד' חבו' הניחותה להרמב"ן (והובא בב"י סי' של"ד) והם אינם מהרמב"ן רק מהרשב"א ובמ"ש בחכ"ל סי' ק"ג וכו' וע"כ שפיר יכולין דברי החת"ס בב"י ב' למיקם גם אליבא דהרמב"ן דמיייתי שם החת"ס בענינא דח' ונדוי (ובטיקר הא מילתא דד"ק אי כד"ת דמי היא פליגא גדולה ויש לדבר הרבה בזה ואבמ"ל) :

(המשך יבא)

חיים יצחק ירוחם האבד"ק סאטמאר ישינ

סימן כו

ב"ה אוארקאו

שאלה בערב פסח בין העוסקים בעריכת מלות

במלות קודם פסח דמוחרים דאע"ג דהמלה חשובה
ה"ד במלה כשרה אבל בנחמלה חול חשיבותה כיון
דהיא קטנה ובס' חקת הפסח (בס' חמ"ז ס"ק כ"ה)
השיג עליו חמ"ס' יבמות (פ"א:) דר"ה ד"ה כו'
ללאחר שנבעלה ראוי להחבד וא"כ ה"ה במלה
שנחמלה חשובה היא יע"ש. חולס לפי מה שהעלה
א"ש דס' ביבמות בחתיכת חמ"ס שנחשבה בחתיכו'
חולין דמיידי בחתיכות גדולות דאל"ה אף אחר הביטול
בחולין אין לה חשיבות וכיון דבעלס ראוי להחבד
מש"ה אין בטילות כנ"ל אבל במלה קטנה שנחמלה
דבעלס אינה חסר"ל קודם הביטול מש"ה לא היו
חסר"ל ובטילה. שוב מלאחי בס' שרי חמד (אליפיה
הדניס ה' חו"מ ס' י"ג אות י"ז) שמוציא ג"כ דברי
הרב חיים של שלום (ס' מ"א) הנ"ל רק שהוא הוסיף
וה"ל דמוס' דבר חשוב ליכא באלו המלות קטנות שלנו
אבל מה שיש לחוש הוא משו' דבר שבמנין כיון שנמני'
למלות כמו בנ"ח וכ' דהמחבר חיים של שלום האריך
מאד בחילוקי דינים מדבר שבמנין אבל לא מביא
כלל שום סברא למה שכתב והעלה דבעלות יע"ש.
ושמחתי כי כוונתי בחירוני דג"ד מיידי במלות קטנו'
וגם לא מביא דה"ה במלות גדולות יותר מדאי הדין
דבעלות וכן כוונתי בהערה מגדולות חנוכה. אבל לא
ידעתי מה שחירץ הוא לחלק ג"ד מגדולות חנוכה. אבל
לפי מה שהעלתי החילוק פשוט דאף דבעלס אינו
חשוב כיון דנמכרין במשקל מ"מ מולד המלה היא
חשוב ולא בטל אבל בנ"ד דבעלס אינו ראוי להחבד
אי משום דהיו מלות קטנות או גדולות יותר מדאי.
וגם מולד המלה אינה רה"ל כיון דעשאו חרש אף
שנחשבו במלות בשירות למלה בטילות ולא יוכל
התעורבות לגרום חשיבות שלא יתבטל דאזלינן בחר
מעיקרא ולדינא במלה שנחמלה שנחשבה ע"י (בס'
חמ"ז ס"ג וס"ט) (ועיין לקמן אות י"ט) אבל במלות
בינוניות אין להחיר:

(א) אבנים גלפס"ד להחיר בנ"ד אפי' במלות בינוני'
ע"פ מה שהעלה בס' בית דוד (ס'
קל"ז) דאין לאסור אפי' בככרות של בעה"ב דהיינו
דוקא בככרות אפיוות אבל אם נחשבו קודם אפי'
לא כמו"ש מרן ביו"ד (ס' ק"א ס"א) דאם החתיכה
ח' אינה ר"ל ומה"ע אין לאסור גם מולד דבר שבמנין
כמ"ש הש"ך (שם בסק"ב) והב"ח שם כנ"ל ואף דבס'
חקת הפסח בה' פסח (ס' חמ"ז ס"ק כ"ה) השיג על
הרב בית דוד היינו דוקא בנידון דיד' במלה שנחמל'
מולד חשש חומרא דחזר וגיטור בפסח יע"ש אבל בנ"ד
לא שייך חזר וגיטור כמובן. ועי' בפסח חשיבה
(ביו"ד ס' ק"א) שהביא בשם חת"ס (חיו"ד ס' ז"א)
בחתיכה גדולה וגם ח' לירף דעת המחבר ורק מיידי
יש חולקין ורמ"א כ' שכן נוהגין ופר"ח מסכים לגמרי
לדעת המחבר יע"ש וע' בפמ"ג אור"ח (סדר הנהגה
השאל

ולפ"ז ה' להפוסקים הנ"ל לחלק בנ"ד דוקא במלות
קטנות או גדולות יותר מדאי דוקא יש להקל אבל
במלות בינוניות אסור ללאח בהן ידי חובתן ולמה
הקילו בהם:

(ג) וגדולה מוז קשיא לי ראש' במלות קטנות
וגדולות יותר מדאי אינן בטילות
בנ"ד מולד חסר"ל כחוס' יבמות (פ"א:) ד"ה בככרות
של בעה"ב אבל של נחחוס שהם קטנות כו' שאני
לחש' דחמיר טפי וראוי להחבד בו יע"ש וה"ה
בנ"ד מולד מל' מלה שהיא דאורייתא בפסחים (ק"כ.)
ורמב"ם ה' חו"מ (פ"ו ה"א) וחק יעקב (בס' הע"ה
סק"י) ומו"ס חשיבי וגדולה מוז מלינו באור"ח (ס'
תרע"ג ס"א) ברמ"א דאם נחשבה נר חנוכה האסור
בהנאה בשאר נרות אפי' אחד באלף לא בטל דהיו
דבר של מנין (תה"ד ס' ק"ג) יע"ש במו"א (סק"ט)
אפי' במקום שמוכרין הנרות במשקל יע"ש והיינו מולד
המלה חשוב וא"כ ה"ה בנ"ד כש"כ לשיטת הט"ז שם
דחולק וס"ל דבטל חד בחרי דאזלינן בחר השתא
דאחר הביטול הוא חולין ואינו חשוב וא"כ בנ"ד אם
יתבטלו יהיו כשרות למלות מלה וראי אינו בטל אף
להט"ז וכש"כ אם המלות בינוניות דלא בטל ואין כ'
הפוסקים הנ"ל בנ"ד דבעלות:

(ד) וגלעדי לחרן בהקדם דברי הפמ"ג ביו"ד
(ס' ק"א ש"ד סק"א) שהאריך
בדברי תה"ד ס' ק"ג הנ"ל והשיג על ראייתו מייבמות
(פ"א:) דל"כ למה לחש"פ טמא שנחשבה בין הטהור
העלה דע"כ כשנחשבה תהי' ראוי להחבד מחמת
חשיבות דלחש"פ יע"ש. וחרלתי קושייתו לעולם דעיקר
אזלינן במה שהוא קודם שנחשבה ולכן חתיכת אי"ה
שנחשבה לא בטל דע"כ מולד עלמו ראוי להחבד
רק מולד אי"ה"ל לא חשוב וזה פקע בביטולו וכן
לחש"פ טהור שנחשבה בחולין לא בטל אף דאחר
התעורבות חתיכת לחם אין לו חשיבות אזלינן בחר
חשיבות קודם שנחשבה ובלחש"פ טמא בטהור דמולד
עלמו אינו ראוי להחבד רק מולד מטעם לחש"פ.
וכיון שנטמא פקע החשיבות ומומילא אינה חסר"ל
מולד עלמה ורק הביטול יגרום החשיבות אנו דנים
כמו בקודם הביטול שוב מלאחי שזכיתי בעזה"י לכיון
בזה לדברי הרב שבילי דוד ביו"ד (ס' ק"א) ולשו"ת
חכמת שלמה [הנספח לשו"ת הר המור] (בס' י')
וכ"נ מופ"ג באור"ח (ס' תרע"ג בא"א סק"ט) יע"ש
לפ"ז בנ"ד במלות קטנות וגדולות יותר מדאי דמל"ע
אין ראוי להחבד ולא היו דבר שבמנין כנ"ל (באו'
ב') אמר המלה כיון שעשאו חרש אינן חשובות רק
דימא דאם יתבטלו יהיו חשובות זה לא יכול לגרום
התעורבות כנ"ל:

(ה) לפ"ז ארווח לן לת' דברי מהרש"א בס' משאח
דרכותא שהעלה במלה שנחמל' ונחשבה

חתם חיו"ד (סי' רע"ז) השיג עליו דלמה זה דומה לחתיכת בשר הר"ל שכל שופט חלב דנ"ג ומקרי חדר"ל הבאחי בדבורי שלמה (חלו"ח סי' כ"ה אזה קמ"ה) יע"ש אמנם בשו"ת חתמת שלמה (סי' ט') הנספח לשו"ת הר המור השיג על החתם והעלה כהרב יד אליהו יע"ש. ויש לי לפלפל בדברי קדשו אבל אכמ"ל. וא"כ ה"ה בג"ד בעלות ברוב:

(ט) **לכאורה** יש לסתור כל הנ"ל עפ"י המל"מ בה' מעילה (פ"ו ה"ו) דאין היתר בטל באיסור הן להשלים השיעור לכזית והן אם נחשב חתיכת היתר להוך שני חתיכות אסורות לענין מלקות אם אכל א' מהן יע"ש וכ"ה בס' מנחת כהן (בח"א) ובשו"ת נפש חיי (חלו"ח סי' א') הביא רא' להמלי"מ דאם נחשב מיעוט שאינו ראוי למזה ברוב שראוי לזאת בו מובחים (ע"ה). בחוס' ד"ה הפיגול יע"ש הבאחי בדבורי שלמה (חלו"ח סי' כ"ה אזה כ"ה) והבאחי שם דגם הגאון מליא ז"ל בס' נחלת יעקב בחי' לב"מ (דף ו') שהעלה ג"כ דפטור לא בטל ברוב חייב יע"ש. וא"כ ה"ה בג"ד מזה שטעה החרם שאינו ראוי למזה מזה לא בטל ברוב חייב במזה שטעו בני דעת לשמה:

(י) **אמנם** נלפע"ד לתר דו"א כפי מה שהבאחי שם (סק"ס) בשם הגאון נפש חיי' מה שהירץ קושי' הגאון הקדוש רשכבה"ג מוהר"א אבד"ק שאכטשוב ז"ל על חוס' וזכיס הנ"ל ממנחות (כ"ג.) למ"ד דשחיטה בטלה בגבילה. וחס' דו"ל דכריות החוס' דאין היתר הנפך לאיסור להשלים השיעור שילקע עליו אבל היכא שהי' כאן ב' חתיכות איסור וחתיכה א' של היתר ובכל חתיכה יש כזית ואכל א' בודאי חייב מלקות כיון דכל דפריש מרובא פריש יע"ש וא"כ ה"ה בג"ד המלות שטעה החרם בטלות ברוב מלות הנעשות לשמה כיון דבכ"א י"ל דמרובא פריש וכס"כ דא"ש לשיטת מהר"ע אלפנדרי שהביא שם המל"מ דס"ל דהיתר בטל באיסור וכן לפי מה שהביא הפת"ג ביו"ד (כפתחה לה' הפרגות) שהוכיח חסו"ת הרשב"א (סי' רע"ג) דס"ל דמיעוט היתר בטל ברוב ונהפך להיות איסור יע"ש ומה שכתבתי עליו בספרי בכורי שלמה (חלו"ח סי' כ"ה אזה סי' ו') ומ"מ סניף מיהו הוי. ובשו"ת אהלי יוסף (חיו"ד סי' יט"ו) כ' ג"כ דמיעוט היתר בטל ברוב איסור וכ"כ החקרי לב (חיו"ד סי' ל"ו) ואני הבאחי בדבורי שלמה (סי' כ"ה אזה סי') בשם מהר"א האומיס בהנהיגיו לס' נחלת יעקב בכ"מ (ו'). דדעת רש"י בזבחים (ע"ה) דנ"ה א"א שלא ירבה כו' ובטל המיעוט ברוב א"כ ס"ל דמיעוט היתר בטל ברוב להשלים. ואף שאני דמי' שאין ראוי מרש"י שם. [שוב ראיתי בס' דרכי הוראה (ח"ב פרק ל"ו) כתב ג"כ שרש"י וחסו' פליגי בסברא זו] מ"מ מלאחי כעת כש"מ

הנשאל סדר ג' דאם הרמ"א כ' וכן נהגין או יש ללרף דעת מחבר לב"ס יע"ש. ובג"ד ג"כ יש עוד הניסין להחיר כה"ה אבאר בעז"ה.

(ז) **לכאורה** יש לדחות עפ"י הפת"ג (ביו"ד סי' ק"א) שהביא בשם הפרי מואר דאם לא נודע עד אחר הביטול אסור יע"ש והפ"ה שם סק"ה כ"כ גם בשם ב"ה הרדב"ז (החדשות סי' רס"ו) יע"ש וא"כ ה"ה בג"ד דלא נודע החשש עד אחר האפי' שוב לא שייך ביטול. אמנם דמיו זה חוזר ונראה דהא בס' עני לבונה שם כ' לחלק בין ודאי איסור לספק איסור וע' בס' דרכי תשובה ביו"ד (סי' ק"א ס"ק ל"ו) בשם שער דעה (סי' ק"ג) ובשם יד יהודה ושו"ת שבוה יעקב (ח"ג סי' ס"ד) יע"ש ואני מלאחי נש"מ הו' יהושע (מהר"ל אזה ג') דבהפ"מ ושעת הדחק סומכין על המחבר יע"ש וע' ג"כ שהביא הש"ך (בסי' ק"ט) דאף בלא נודע עד אחר שהסירה הטולה נחבטל יע"ש. שוב מלאחי בשו"ת בנין עולם (חלו"ח סי' כ"ח) שנשאל ג"כ כמו בשאלה דידן והעלה שם דלא מקרי חדר"ל דהא בלמח להם ערובי איקרי ובכל ימות השנה אין מדרך העולם לכבד בה אורחים חשובים דלא נגמר תיקונה ואין בה חשיבות רק מלד מלוחה ואין זה בכלל חדר"ל וכן משמע קלח מדברי החוס' בזבחים (ע"ב.) ד"ה וליבעלי כו' חתיכה של חטאת טהורה שנחשבה בשל חולין תעלה שיקפו שם הא' הוי חדר"ל מוכח דאם לא הי' ראוי להחביר מלד עלמה לא הוו מקשו מידי אף דר"ל מלד מלוחה טכ"ד עיי"ש. והנה נוף סברתו דמלה אף גדולה אינה ר"ל מל"ע היא סברא אמתית אבל מה שהביא ראוי מחוס' זבחים במחבתה"ר לא העתיק יפה ואיזיל בחר איפכא דהא בחוס' שם ובגמ' דיבמות כ' לא תעלה וא"כ נסתר ראיתו ולא זכר שר הטורה דברי החוס' ויבמות (פ"א:) ד"ה ככרות של צעה"ב דמלד המלוח חשוב. אמנם לריבים לבוא לחיוריו כיון דבעלס אינו ראוי כנ"ל. לפ"ז א"ש בג"ד להחיר כיון שהעליתו דאפי' מלות בינוניות ג"כ אינן חשובות בעלס ואפי' אם הי' ספק אם חשוב ג"כ בטל כמ"ש הרמ"א ביו"ד (סי' ק"א ס"א) דאפי' אם היא אסורה מה"ה אזלינן לקולא וכס"כ בג"ד ברוב פוסקים ס"ל דהא דלרץ לשמה במלה היא רק מדרבנן ועי' לקמן (באזה ח"י):

(ח) **ונלפע"ד** להביא רא' להפסק של הרב חיים של שלום והרב מנחם דבג"ד מוהר"י למזה מזה מדברי שו"ת יד אליהו (סי' פ"ח) שנשאל בס' שם בו טעות שנחשבטל והעלה דהר' חתרי בטל דהטעות לא הוי דבר חשוב והס"מ לא נפסל רק מוכח הטעות והס"ל כההר"ל שגא"ר מבליע' איסור דהכלוע בטל יע"ש וא"כ ה"ה בג"ד דהפסול מלד שנערך שלא לשמה וזה אין לו חשיבות וממילא בטל. ואף דבשו"ת

בש"ח עונג יו"ט (חלו"ח סי' ד') שהוכיח בן מרש"י
בכורות (דף כ"ב) שם"ל דאף ליר דלאו בר קבולי
טומאה כשנחבטל בנוס משני חשיבותו לקבל טומאה
ושיטה תחום" שם דאין משלים השיעור מ"מ י"ל
דבחר דברי של איסור מודה דנחבטלה מלך כל דפריס
מרובא פריס כג"ל. ובפרט לשיטת הרמב"ן בה' חלה
כפי מה שהעלה מהרי"ט אלגזי (ס"ס ס"ק י"ד) דמיעו'
שאין ראוי למלא אס רוב ראוי למה י"ח ומשלימו
לכונן אף הוכח דלא שייך טעמא דגרירה יע"ש.
הובא בה' פאת השדה (ערך בית סי' מ"ט) וכ"כ ב'
טו"ת תורת חסד (חלו"ח סי' ל"ד אות י"ב) והביא
שם דברי הג"ל. ובמחברת"ר אשכנזיטתיהו דברי
הירושלמי פסחים (פ"ג ה"א) אס בשרובו מלה יולא
בהן ידי מוכחו יע"ש בקרבן העדה [אבל לפי פי'
הפני משה לא קשה עליהם מירושלמי הזה. אבל
טכ"ס היו מחויבים להביא] ועי' בילקוט הגרשוני
חלו"ח (סי' ת"ב) שהעיר מירושלמי. היולא לנו מזה
דמיעו' היחר משלים לשיעור הראוי למלא וא"כ כש"כ
בחתירה שאינה ראוי למלא שנחבטה ברוב מלות
עשויות לשאה דשייך כל דפריס ודאי מותר:

(המשך יבא)

שלמה אברהם רזעכטע מח"ס בבורי שלמה

סימן כו

ב"ח שמועזיוני

(א) הנה דעת הר"י ז"ל מובא בתום פסחים (דף
כ"ט ע"ב) דהלאו דב"י הוא לאו היתק
לעשה דחשיבותו ומהאי טעמא כ' דהמשה חמלו ע"מ
לבערו אינו עובר באותה שה' כשמבערו לכהן ע"ש
והנה השאלה אר"י בסי' פ"א הקשה על דעת ר"י מפ'
אלו עוברין במשנה דכיר מפרישין חלה בטומאה
ביו"ט רא"ל לא תקרא לה שם עד שחאפה ולדעת
ר"י הא אפי' אס חמץ יוכל להשהותו ע"מ לבערו
אחר יו"ט בחוה"מ וחו אינו עובר בב"י כשמבערו
לכאן ונראה לתרץ דהנה הש"א שם בחי' הג"ל הקש'
על דעת ר"י הג"ל מריש פ"ק דבילה דב"ש ס"ל שאור
בכיות וחמץ בככותה וב"ה ס"ל דזה וזה בכיות.
ואמר' שם בגמ' דלענין אכילה כ"ע לא פליגי דבכיו'
כו פליגי לענין ביעור דב"ה ס"ל דאיתקש ביעור
לאכילה ובכיות וב"ש סברי' לא איתקש ביעור לאכילה
ולדעת ר"י הג"ל למאי ג"מ פליגי דהא ב"כ ובין כך
אינו לוקה דהוא לאו הנל"ע. ולענין איסור ג"כ אין
ג"מ דהא בלא"ה אפי' חלי שיעור אסור מה"מ וא"כ
לדעת ר"י הג"ל דאין לוקה על לאו דב"י הרי אין
ג"מ כלל בפלוגתא ע"ש בש"א סי' הנ"ל. ונראה
דהנה הש"א בסי' פ"ב הקשה לדעת הרמב"ם ז"ל שכ'
דלאו דתמורה לא היו לאו הנל"ע משום שהלאו כולל

יותר מעשה שהלאו שייך גם בליכור ושחפין והעשה
לא שייך בליכור ושחפין דליכור ושחפין שהמירו און
תמורתן תמורה ומשום ל"ה להנל"ע. וא"כ הרי גם
לאו דב"י ג"כ כולל יותר מעשה דחשיבותו דהא על
לאו דב"י גם נשים מלווים דהקשה הכתוב אשה לאיס
לכל שונשין שבחורה ואליו בעשה דחשיבותו אין הנשים
מלווים משום דהוי ימ"ע שהזמ"ג וא"כ הלאו כולל
יותר מהעשה וחו לא היו להנל"ע ואמאי אינו לוקה.
ואמנם בפשיטות לא ק' דהרי קי"ל דאיתקש השבת
שאור לאכילה חמץ וילפינן ביעור מאכילה א"כ אף
דהוא מ"ע שהזמ"ג מ"מ נשים חייבות משום דאיתקש
כו' וילפינן ביעור מאכילה וממילא דמזוין ג"כ על
עשה דהשבת שאור ואין הלאו כולל יותר מהעשה
ושפיר הוי כל יראה להנל"ע ולפי"ז ממילא מיושב קו'
הש"א הנ"ל דמאי ג"מ בפלוגתא ב"ש וב"ה דלענין
מלקות בלא"ה אין לוקין ולענין איסור בלא"ה אסור
משום ח"ש דז"ל דהרי כ"ז הוא דוקא לב"ה דס"ל
דזה וזה בכיות דילפינן ביעור מאכילה ואף נשים
מלווים על העשה דחשיבותו ואין הלאו כולל יותר
מהעשה ושפיר הוי להנל"ע משא"כ לדעת ב"ש דהרי
דשאור בכיות וחמץ בככותה דלא ילפינן ביעור
מאכילה ובכיות נשים פטורות מהעשה דחשיבותו ושבו
היו הלאו כולל יותר מהעשה ולא היו להנל"ע כקו'
הש"א הנ"ל ושפיר לוקין אליבא דב"ש ולפי"ז שפיר יש
ג"מ בפלוגתא דזה גופא אי הוי להנל"ע חלוי
בפלוגתא זו דשאור בכיות ולדעת ב"ה דקיי"ל כוותי'
שפיר כתב הר"י ז"ל דהוי להנל"ע אבל לדעת ב"ש
דס"ל דלא ילפינן ביעור מאכילה חו ל"ה לאו הנל"ע
ולוקין עליו וכנ"ל וממילא מיושב קו' השא"א הנ"ל
מהא דר"א אומר דלא תקרא לה שם עד שחאפה.
והרי אפי' חמץ לא יעבור בב"י דהוי לאו הנל"ע.
ולא"ל א"ש דהרי דעת ר"ה ורשב"ם בתום' גדה דף
ז' דר"א שמוחיה היא היינו דהי' מתלמידו ב"ש ומשנ"ה
לא קיי"ל כוותי' ע"ש. וא"כ לדירי' דס"ל כב"ש דלא
איתקש השבת שאור לאכילה חמץ ולא ילפינן ביעור
מאכילה וממילא דאין הנשים מלווין על העשה
דחשיבותו דהוי מ"ע שהזמ"ג והלאו כולל יותר מהעשה
ובכיות ל"ה נל"ע ולוקין וא"כ לר"א שפיר אמרין דלא
יקרא לה שם עד שחאפה דאס חמץ יעבור על כ"י
וילקו ידו"ק:

ובזה יש ליישב מה ששמעתי להקשות על הא דיליף
ר"ע בפסחים ה' דאך ביום הראשון חשיבותו
שאור מבחיס הוא מעיו"ט דאי ביו"ט הא כתיב כל
מלאכה לא תעשו ומצינו להבטתה שהיא אב מלאכה.
ואמר רבא שם ש"מ מדר"ע דאין ביעור חמץ אלא
שריפה וכו' והקשו האריך הוכיח רבא דס"ל לר"ע דאין
ב"ח א"ש דהרי עיקר הלימוד של ר"י דאביא א"ש
היא בזה מצינו מנותר שהיא בכל תותירו וחמץ ג"כ

שם ובפסחים דשאר וחמץ מלך לריכי וחד מחבריו
לא יליף ממילא לא היו חרי לאוי דמד בשאר וחד
בחמץ ושפיר היו לאו הנל"ע. ולפ"ז מושב ק' הנל
דכ"ז לדין דל"כ כב"ה שם בבילה דשאר וחמץ מלך
לריכי. משא"כ לב"ש שמבאר שם טעמיהו דמשה
ס"ל שאור בכזית וחמץ בככותבת משום דלכתוב
רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא חמינא ומה חמץ
שחין חימולו קשה בכזית שאור שחימולו קשה לא כ"ש
שאור דכתב רחמנא ל"ל לומר לך שיעורו של זה לא
כשיעורו של זה ולא ס"ל דשאר וחמץ מלך לריכי
יע"ש ח"כ ממילא דלכ"ש נחשב זאת לחרי לאוי ושיב
לא היו לאו הנל"ע לדידהו דחין עשה מנתק חרי לאוי
ושפיר יס נ"מ בזה דשאר בכזית וחמץ בככותבת
לענין מלקות. וזה גופא אי לוקין על לאו דב"י חלי
בפלוגתא דב"ש וב"ה דלכ"ה דס"ל זה וזה בכזית ושאר
וחמץ מלך לריכי ולא היו חרי לאוי ושפיר היו לאו
הנל"ע אבל לב"ש לא היו להנל"ע דחין עשה מנתק
חרי לאוי ודריק. ומיושב ג"כ בזה מה שהקשה הש"א
מהא דר"א דלא יקרא לה שם עד שחאפה. וכנ"ל
דכיון דגם ר"א ס"ל כב"ש דר"א שמויה הוא מחלמידי
ב"ש ממילא דגם לדידי לא היו לאו הנל"ע ודריק:

(ב) בשעת ח"א סי' קכ"ג כחבתי דגבילה על

גיד היו איסור מוסיק דע"י שטעשה
גבילה נחוסיק איסור לגבוה שלא להכניחו למקדש
כמבאר בעירובין ק"ד דהמכניס שרץ למקדש חייב
כרת ומלקות. וזהו יסבתי הסמירה מה שמבאר
בפסחים כ"ב דדוקא משום דקסבר ר"י אין בגידין
בנו"ט משו"ה לא היו בכלל גבילה והרי בחולין ק"א
מבאר דל"ה הגבילה דל"ל כולל אין איסור גבילה חל
על איסור גיד. וא"כ הרי גם ר"ש לא ס"ל כולל
וממילא דלא היו גיד בכלל גבילה אפי' אם היו סובר
יש בגידין בנו"ט. וזהו יסבתי שם פסק הרמב"ם
ז"ל שפוסק דגם"י מותר בהגלה אף שפוסק אין בגידין
בנו"ט יע"ש בדברי טטס. הנה ע"ז כ' לי רב אחד
שטעתי בדבר משנה בריש פ' העור והרועב והאלל
והעלמות והגידים מלערפין לעמא עומאת אוכלין אבל
לא עומאת גבילות הרי דחין בגידין עומאת גבילה
כלל. וכ' לי החכם הנו' שרלה לדפוס בשע"ה מה
העצות אף חס על כבודי אבל שפיר עשה שלא הדפיס
ולא נהפס ואבאר שדבריי בשם נכונים. דלכא"ל קשה
דרש"י ז"ל פי' שם במשנה דמשה"ה אין בגידין עומא
גבילה דלאו בשר הן וקשה דלא גם בפסח חתיב
ואכלו את הבשר ואפי' מבאר בחולין (ל'): ובפסחי'
(פ"ג ע"ב) דגם בגידים שייך העשה דואכלו את הבשר
חון מגידי לואר דקשים כעלמות ע"ש דפריך הגמ' אי
גידי בשר ליכליהו ואפי' בגמ' מבאר שם דאי לאו
משום איסור גיד הי' נוהג בו העשה דואכלו את
הבשר

יסנו בכל חותירו משים כ"י. והנה לב"ש דס"ל דחמץ
בככותבת ליכא שום לימוד מותר על חמץ דבשריפה
דמה לנוסר שהיא בכזית משא"כ חמץ שקיל מיני' דהוא
בככותבת. ורק הלימוד יוכל להיות על שאור שהוא
ג"כ בכזית וא"כ דלמא גם ר"ע ס"ל כב"ש דשאר
בכזית וחמץ בככותבת ושפיר יליף ר"ע דאך ביום
הראשון תשביהו שאור מכתבים הוא מעיו"ט דהא
שאור הוא כשריפה ואסור ביו"ט. משא"כ חמץ שפיר
י"ל דהשבתהו בכ"ד דהו ליכא למילף מותר וכנ"ל.
ולהנ"ל מיושב דהרי רבא הוכיח עוד שם מר"ע דס"ל
דל"א חמץ שהותרה הכתרה ללורך הותרה גמי שלא
ללורך וכ' הש"י שם בפסחים ובבילה דרבא הוכיח
דר"ע לא ס"ל מחוך היכא דליכא לורך קלת אבל
היכא דליכא לורך קלת גם ר"ע ס"ל מחוך אף באמת
כתבו החוס' והר"ש שם דגם שם יס לורך קלת כדי
שלא יעבור על ב"י יע"ש. אף לדעת ר"י הנל דב"י
הוא להנל"ע והמשהה חמלו ע"מ לבערו אינו עובר
עליו שפיר ליכא לורך קלת דהא אינו עובר עליו.
[ואי מלד העשה דתשביהו לא היו לורך קלת כיון
שיכול לבערו בחוה"מ וכמו נוסח ועיין ברא"ש פסחים
ובבילה] ובכה"ג שפיר לא ס"ל מחוך ואסור ביו"ט.
וע"כ תשביהו הוא מעיו"ט. והנה כבר כתבתי דלכ"ש
דס"ל שאור בכזית וחמץ בככותבת דס"ל דלא ילפינן
ביעור מאכילה חו לא היו ב"י להנל"ע משום דהלאו
כולל יותר מהעשה לענין גשים וממילא מיושב קושא
הנ"ל דאם נימא דר"ע ס"ל כב"ש ממילא לא היו לאו
הנל"ע ושפיר היו לורך קלת משום הלאו דב"י וכנ"ל
ובכה"ג גם ר"ע ס"ל מחוך וכנ"ל וא"כ גם ביו"ט יכול
להבטיר משום מחוך דהא איכא לורך קלת. וא"כ
מדהוכיח ר"י דחין יכול להבטיר ביו"ט ע"כ ס"ל
דב"י הוא להנל"ע ולא היו לורך קלת דאינו עובר
עליו כשמבערו לבסוף וא"כ ע"כ לא ס"ל כב"ש
דשאר בכזית וחמץ בככותבת ושפיר ילפינן דר"ע ס"ל
אין ביעור חמץ אלא שריפה ודו"ק:

ובפשיטות ה' נראה ליישב קושית הש"א

הנ"ל לדעת ר"י הנל דב"י
הוא להנל"ע ח"כ מאי נ"מ מפלוגתא ב"ש וב"ה דב"ש
ס"ל שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה ס"ל זה וזה
בכזית כיון דכל פלוגתא היא רק לענין ב"י והרי
בלא"ה אין לוקין דהוא להנל"ע ולענין איסור בלא"ה
אסור משום חלי שיעור ואין שום נ"מ בין חמץ לשאר
דהנה הקשו לדעת ר"י הנל לפ"מ דאמרינן בש"ס
המורה דמשה"ה לא נחשב לאו דהמורה ללאו הנל"ע
משום דכתיבי חרי לאוי לא יחליפנו ולא ימיר אותו
ואין עשה מנתק חרי לאוי וא"כ הרי גם גבי חמץ
איכא חרי לאוי לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור
בכל גבולך ואין עשה מנתק חרי לאוי ואין חרי ב"י
לאו הנל"ע. אף באמת לא קשה לפ"מ דאמרי' בבילה

בנו"ט והוי בלשון תורה בכלל בשר ושפיר ס"ל להנוד'
 מן הבשר אסור בגידים משא"כ לדידן עיין ברין ז"ל
 בגדרים בפ' הנודר מן המבושל דהלכותא דין ס"ל
 דגם לחומרא אין הולכין אחר לשון תורה בגדרים.
 ושפיר פוסק המחבר דהנודר מן הבשר מותר בגידין
 מחרי טעמי חדא דהולכין אחר לשון בריא ועוד דגם
 בלשון התורה אין גידים בכלל בשר כאמ' דקיי"ל אין
 בגידין בנו"ט. וזוה א"ש ממילא מש"כ בשט"ת שם
 דשפיר קאמר הגמ' בפסחים שם דלמ"ד יש בגידים
 בנו"ט שפיר הוי גיד בכלל נבילה אף לר"ש דלית לי'
 כולל משום דנחסיף איסור שלא להכניסו למקדש
 דלמ"ד יש בגידים בנו"ט באמת יש בו משום טומאת
 נבילה ואדרבה הרוחנו בזה ליטב מה שהקשו המפר'
 טל הגמ' שם דקאמר דלמ"ד אין בגידין בנו"ט לא הוי
 בכלל נבילה הא' הרמב"ם ז"ל פסק בפ"מ מה' מ"א
 דהאובל גה"צ של נבילה חייב שחיס אף דפוסק אין
 בגידין בנו"ט והיינו כמון שכתבו המפורשים מלד מינו
 דאחשבי' רחמנא וחשיב אכילה לענין גיד חשיב נמי
 אכילה לענין נבילה ולמה קאמר הגמ' דלמ"ד אין
 בגידין בנו"ט לא הוי בכלל נבילה. ולפי הנ"ל יחישב
 דזה ברור דסברה מינו לא שייך רק גבי אכילה אבל
 לא לענין טומאה שיהי' אמרינן מינו דחשיב אכילה
 לענין גיד יהי' חשיב אכילה לענין טומאת נבילה כמו
 דקיי"ל מינו לענין סוכה בלוח"ס ס"ה ח"ל דאם סיכך
 ע"ג פסי ביראות שאמרינן מינו דהוי דופן לענין שבת
 הוי דופן לענין סוכה ואפ"ה לא הוי סוכה רק בשבת
 שבתא אבל לא בחול דבשבת ע"כ לריבין לומר דהוי
 דופן לענין שבת והוי נמי דופן לענין סוכה אבל לא
 בחול וא"כ גם לענין דידן כן דבשלמא שיהי' חייב
 עלי' משום האיסור נבילה שפיר אמרינן כיון דבשעת
 אכילה ע"כ דחשיב אכילה לענין גיד ממילא דחשיב
 אכילה נמי לענין האיסור נבילה אבל לא שיטמא במגע
 ומשא"כ כמון שם בשבת שבתא אבל לא בחול דבשעת
 אכילה כמון שם בשבת שבתא אבל לא בחול (וא"ל)
 דעכ"פ בשעת אכילה יטמא' את האדם דאפשר כיון
 דאינו במגע ומשא"כ ממילא דאין עלי' שום טומאה של
 נבילה דלא מלינו נבילה שלא יטמא במו"מ) וא"כ א"ש
 דהגמ' דפסחים דאזלא שם אליבא דר"ש דלית לי'
 כולל ואין בכחו של איסור נבילה לחול על איסור גיד
 רק כחבתי משום דהוי איסור מוסף שנתוסף איסור
 שלא להכניסו למקדש מחמת טומאת נבילה וזה א"ש
 אם יש בגידין בנו"ט שפיר נחסיף שלא להכניסו
 למקדש ושפיר חל והוי בכלל נבילה אבל למ"ד אין
 בגידין בנו"ט מא"ל כיון דאין בגידין בנו"ט בוראי'
 דאינה מטמא טומאת נבילה כג"ל ומותר להכניסו
 למקדש וממילא דלא הוי מוסף שנתוסף דלא הוי
 בכלל נבילה ושפיר מסיק הגמ' דלמ"ד אין בגידין
 בנו"ט גה"צ אסור בהגאה. ולפ"ז ממילא מיוצא ג"כ
 פסק

הבשר ובשמאל דאינו נהג איסור גיד שייך בו העשה
 דאכילה פסח ועיין בש"א ס' ל"ו שהקשה ריבא עשה
 דאכילה פסח וידחה הל"ה דגה"ג הרי גידין הם
 בכלל בשר אך הדבר פשוט דזה חלוי בפלוגתא אי יש
 בגידין בנו"ט או לא דלמ"ד יש בגידין בנו"ט שפיר הוי
 בכלל בשר לכל הדברים לענין עשה דאכילה פסח
 ולענין טומאת נבילה ולמ"ד אין בגידין בנו"ט לא הוי
 בכלל בשר לכל דבר ומשום"ה בחולין דף ל' שם דקאי
 אליבא דר"י דס"ל בחולין ק"י דיש בגידין בנו"ט וכן
 בפסחים שם דקאי אליבא דר"י אחר רב דקאמר שם
 להדיא כל הגידים בשר חוץ מגידו לואר אלמא דקסבר
 יש בגידין בנו"ט דהרי קאמר דהם בשר שפיר קאמר
 הגמ' אי גידו בשר ליכליהו דהרי הם בשר משא"כ
 המשנה דהעור והרוטב ס"ל מסתמא כדקיי"ל אין
 בגידין בנו"ט ומש"ה ס"ל דאין בו טומאת נבילה דלא
 הוי בכלל בשר. וזוה נוחא לי מה דפסקין כר"י בנו
 של ר"י בן ברוקה דס"ל בחולין (ל"ט:) דאין בגידין
 בנו"ט והא קו"ל כסחם משנה וסחם לנו סחם
 בחולין (ל"ו:) במשנה דירך שנחבטל בה גה"צ דיש
 בגידין בנו"ט אך לפי הנ"ל נוחא כיון דהמשנה
 דהעור והרוטב דהיא סחם בשרא ס"ל דאין בגידין
 בנו"ט והרי קיי"ל דבחדא מסכתא יש סדר למשנה:
 ושפיר פסקין כסחם בשרא (ומזה יש לסתור מש"כ
 הפ"ח ביו"ד ס' ל"ח דאף למאי דקיי"ל אין בגידין
 בנו"ט מ"מ גיד ובשר הוי מין במינו דבכלל בשר ניגהו
 ע"ש ולדעתו ז"ל דהרי מביאר במשנה דאין בו טומא'
 נבילה דלאו בשר ניגהו אבל הדבר חלוי אי יש בגידין
 בנו"ט אי לא הן אחת דלא ידעתי הנ"מ בזה לדינא
 אי גיד ובשר הוי מב"מ אי לא כיון דקיי"ל אין בגידין
 בנו"ט ומבואר ביו"ד סימן ס"ה דאין פליטתו אוסר
 כלל רק שמו של גיד וזה חלוי בפלוגתא אם שומן
 ובשר הוי מב"מ ולמה הטריח עלמנו הפ"ח בזה)
 וזוה ה' אפטר לישב ג"כ הגרסא ישנה שמביא הש"ך
 ביו"ד סימן רי"ז הנודר מן הבשר מותר בגידין והס"ך
 הקשה ע"ז דמבואר בירושלמי מובא בב' דהנודר מן
 הבשר אסור בגידין ולפי הנ"ל יש לומר דזה חלוי
 בפלוגתא אי יש בגידין בנו"ט והירושלמי ס"ל דיש
 בגידין בנו"ט והוי בכלל בשר ושפיר קאמר דאסור
 בגידין משא"כ למאי דפסקין בגמ' דאין בגידין
 בנו"ט שפיר פסק המחבר דהנודר מן הבשר מותר
 בגידין דלא הוי בכלל בשר. אך ז"ל דקיי"ל דבגדרים
 הולכין אחר לשון בריא וא"כ כיון דמבואר בירושלמי
 דאסור בגידין ע"כ דבלשון בריא הגידים הם בכלל
 בשר ואמאי פסק המחבר דמותר בגידים אלא דיל'
 להיפוך דבלשון כנ"א אין גידים בכלל בשר ובלשון
 התורה חלוי בפלוגתא דיש בגידים בנו"ט והירושלמי
 אי"ל לשיטתו דס"ל בפ' הנודר מן המבושל דלחומרא
 הולכין גם בגדרים אחר לשון תורה וס"ל דיש בגידים

המעילה בבעל שהוא נגד נמוס האנושי ונגד זה היו מזוירה לכן נזכר בכר לכנות דבר זה בשם מעילה. אבל בהקדש באומר מותר אין כאן דבר מזיד כלל לכן לא נזכר לתת ע"ז שם מעילה דלא היו אלא במזיד. וכוונת המקנה בהתיבות "אין כאן מעילה כלל" ר"ל דבאומר מותר שוב לא היו עלה שם מעילה דהיו ככל שוגג בעלמא דלר"מ אינו מחלל בשוגג. אבל באמת לדין דיש מעילה בשיגג גם אומר מותר היו ככל שוגג. וזה ברור מאד בכוונת המקנה ואין כאן סתירה כלל לדבריו מרש"י הג"ל. ופלא לי על הגאונים הג"ל שלא הביעו רק על סוף דברי המקנה ולא על כל המסך דבריו:

(ב) **בחלקת** יואב הג"ל במהדו' חנינא בהשמוט לחא"ת העלה דבר חדש להחיר לאכול קטניות בערב פסח והביא רא"י לזה מדברי המג"א סי' תע"א ס"ק ו' שכ' דמזה כפולה או נפוחה מותר לאכלה בע"פ כשהיא מבושלת וע"כ משו' שהיא רק מחומרת הפוסקים ולא דמי לנזקשה וכ' שבזכרוננו שכן איחא בפמ"ג ע"י"ש. מ"ש מ' המג"א כוונתו על מ"ש שם דמזה כפולה ונפוחה אין לאכלה בע"פ כל היום דשמא מזה היא וכו' ומדכח רק מטעם איסור' מזה בע"פ ולא מטעם איסור' חמץ וכו' כנחשבל' דמטעם מזה מותר ומטעם חמץ אסור וע"כ מפני שהיא רק חומרת הפוסקים לכן מותר בע"פ. אבל דבריו חמוסים מאד דהרי המג"א מייירי קודם שעה ה' דלהכי מדייק וכתב "כל היום" דאל"כ ה"בית כל היום למוחר המה דכבר כ' הרמ"א דמזה אסור לאכול כל יום הי"ד. וע"כ כוונתו דלא תקשה דהרי בל"ז אסור מחשש חמץ לכן אשמעינן דמייירי קודם שעה ה'. וכן כ' להדיא בפמ"ג שם להדיא דמייירי קודם שעה ה' וכן כ' להדיא בפ"ט הרב ז"ל שם בסעיף ו' ומ"ש שכן איחא בפמ"ג מותר מאד דפמ"ג אי' דמזה של מיני קטניות מותר לאכול בע"פ אבל תיקטניות גיפ'י' חמץ דבר שמי'. גם מה שהעיר שם על סתירה הרמ"א לענין מזה עשירה דבסי' תמ"ד אומר גם בע"פ ובסי' הע"א מבואר שמוחר. ג"כ י"ל דהרמ"א מייירי קודם שעה ה' ולא קשה מידי:

(ג) **ברש"י** פסחים (נ"ט.) מעלה ומליצה בראש המזבח כו' ולינה אינה פועלת בראש המזבח כדאמר בזבחים לד"ה לא ירדו ע"י"ש והמל"מ בפ"א מה' חמירין ומוספין תמה מאד על דברי רש"י ז"ל דהרי הא דלא ירדו הוא משום דהמזבח מקדש פסולין אבל מ"מ אלאו דלא ילין עובר וכן כ' החוס' בימות דף כ"ט דלמ"ד ליה מועלת בראשו של מזבח לא מהני כך ע"ה כלל. והבא אויל רק למ"ד דלינה אינה מועלת אבל מרש"י ז"ל משמע דהוא אליבא דכ"ע לכן השאיר המל"מ ז"ל דברי רש"י בל"ע ועיין במנחת חינוך מ"ש ע"ז:

ולפסחיד

פסק הרמב"ם ז"ל בריוח שפסק דנה"כ מותר בהנאה אף שפוסק דאין בגידין בנו"ט דלדין דס"ל איסור כולל שפיר יכול האיסור נכילה לחול על האיסור גיד מזל כולל וממילא דשפיר הותרה בכלל נכילה אף דאמרינן אין בגידין בנו"ט מ"מ מיוג דחשיב אכילה לענין גיד חשיב נמי אכילה לענין נכילה וממילא דהוי שפיר בכלל נכילה לענין הלאו דלא האכלו כל נכילה וממילא דהוי נמי בכלל ההיתר של לגר אשר בשעריך ומותר בהנאה:

אח"כ מלחמי שהנחתי אלקים בדרך אחת שכן אי' ברש"י בי"ה דף ו' בדרייתא האוכל מנבילה עוף טהור וכו' מן הגידין כו' וכ' רש"י ז"ל וקסבר אין בגידין כמות טעם הרי להדיא דלמ"ד יש בגידין בנו"ט יש בו משום נכילה ודו"ק:

י"ע קב דרד החיפ"ק שמוילעיינוע

סימן כח

בעוה"י מה ואומיחומאסט (פלך ראדום)

(א) **בס'** חלקת יואב בקונטרס קבא דקשייתא ס"ז תמה על המקנה בקידושין (נ"ג ע"ב) שכ' דבאומר מותר לא שייך דין מעילה שנטלם ממנו דברי רש"י ב"מ (נ"ז:) ע"י"ש. הנה גם בהשו' מהרש"ם מהג' מברעזון ח"א סי' ל"ד תמה על המקנה ז"ל מרש"י הג"ל. אבל על שניהם הנני מתמה מאד איך במחבת"ה בחנם הפכו עליו דהמקנה כ' שם להקשות על החוס' שכ' דלר"מ דס"ל הקדש בשוגג אינו מחלל משום דהוא בטעות ואינו יולא מרשות הקדש ובמזיד מחלל דלא משכחת מעילה לר"מ אלא באוכל הקדש וע"ז הקשה המקנה דהרי טעמו של ר"מ הוא משום דליף מבוטא מה חס מעילה הוי במזיד אף בהקדש כן והרי למ"ש המהרי"ק באשה שסברה שמוחר לזנות אסורה לבעלה אף שהיתה שוגגת א"כ משכחת גם כאן מעילה בהוליא מעות הקדש בשיגג שלא ידע אם יש איסור בזה ותי' דלא דמי דשם קפיד הקרא על המעילה בבעל ולא משום טעירה לשמים דבאמת היבא דלא ידעה שהיא ח"א מותרת לבעלה דאין מעילה אלא במזיד אבל בהקדש לשמים לא שייך זה דאם היא שוגגת והכרה שמוחר להוליא הקדש לחולין אין כאן מעילה כלל עכ"ל והבינו הם שהמקנה אליבא דקושטא קאמר דבאומר מותר ל"ש מעילה. אבל באמת למעיין בדבריו יתראה שאין כוונתו כך אך חילוקו וסירוטו הוא דכיון דר"מ בעי שיוולא מעות הקדש במזיד בלא שום טעות דאם מוליא בשוגג אמרינן אילו הוה ידע לא הוה מפיק א"כ היבא שסבר שמוחר להוליא מעות הקדש א"כ לא הי' בדעתו למעול כלל דאין מעילה ואלא במזיד ומאי מוזר איבא הכא בשלמא בזנות עכ"פ לבר האיסור הנוגע לשמים הקפידה עוד השורה על

ולפענ"ד לחומר הנושא לישיב דברי רש"י ז"ל על נכון דבאמת רש"י ז"ל מודה דלמ"ד דלינה פוסלת במזבח לא מהני הך עלה והכא אלא רק אליבא דמ"ד דלינה אינה פוסלת והא דמסיימו דלד"ה לא ירדו כוונה אחרת לפניה בדבריהם ז"ל. דלכאורה יש להקשות דאפי' למ"ד דלינה אינה פוסלת וכו' מ"מ י"ל דזה דוקא באימורין שנחתמו מקרבנות שנשחטו ונזרק דמן ביום דיכולין להקטירן כל הלילה כיון דהיו ראויים פעם אחת כדאמר סם בגמ' בע"ב ולא אם המה מונחים על המזבח כיון דראויים עתה להקטרה לכן פועלת בהם קדושת המזבח שלא יפסלו בלינה כיון דרגע קודם עמוד השחר היו ראויים למזבח לכן מסר להם המזבח כח קדושתו עד שאינו מניק להם כלל הע"ה לא כן הכא דהאימורין אינם ראויים כל הלילה להקטרה משום העשה דהשלמה ואינם ראויים להקטרה עד מחר לאחר תמיד של שחר לכן כיון דאינם ראויים בלינה למזבח שפיר נפסלו בלינה בעמוד השחר דאין המזבח מקדשם כלל כיון דאינם ראויים לו. אך י"ל דכל זה הי' נוחא אם הי' הדין דאם נפסלו בלינה על המזבח אז מחויבים להורידם שפיר יש לחלק כנ"ל דהכא לכ"ע פוסלת אבל כיון דקיי"ל דלד"ה אם עלו לא ירדו א"כ אף דיפסלו בלינה גם ע"ג המזבח בכל זאת לא ירדו עוד למחר ויהיו למחר נקטרים א"כ כיון דקיי"ל דלינה לא היו מחוסרי זמן ושפיר נקראים גם בלינה ראויים למזבח דהא למחר יהיו ראויים אף אם יהיו נפסלים א"כ ממילא לא נפסלו כלל כיון דנעשו לחמו של מזבח ואינה פוסלת כלל בלינה וזאת היא המשך וכוונת דברי רש"י ז"ל ולינה אינה פוסלת בראש המזבח (למ"ד דסובר כן. ואף דיש לחלק ולומר דהכא לכ"ע נפסל בלינה כנ"ל ז"א) בדאמר בזבחים דלד"ה לא ירדו וממילא אינה נפסל כיון דיהיו ראוי למחר כנ"ל:

יעקב פארביארו אברפ"ק ואויחיוואסט

סימן כט

ב"ה ריגא (פ"ף כסריבא)

בשעת ח"ד קונטרס ג' סימן י"ח עמוד כ"ח בקושיא כיון דבב"ח אסור אף שלא בדרך אכילה והנאה א"כ יפלא מדוע לא יאסר דבר שקבל ממנו טעם אף שהוא לפנס. הנה לפענ"ד נראה פשוט דכל עולמו של איסור בב"ח הי"ד בגוף בב"ח שנחתרבו הטעמים לשבח אז אסור אפי' שלא בדרך אכילה והנאה משא"כ כשבא הבב"ח אס"כ בתערובת היחר נריך ליתן בו דוקא טעם לשבח ואם נוחן בו טעם לפנס לא אקרי טעם כלל ולא קבל ההיחר מאותה ההבב"ח להאסר דאי' בע"ז (ס"ח:): דלא קיי"ל כרב ששה שאמר דטעמא דרב משום

דחירוש הוא דהא מאיס ובדילי אנשי מיני' ואעפ"כ אסרה רחמנא הלכך גם הפליטה בנע"ל אסורה אלא הלכה כרבא דהוא בחרא שפוסק שם דמוחר ועיין תוס' שם ומס"ה אפשר לומר בבב"ח נמי אע"ז דהוא גופו אסור גם שלא בדרך אכילה והנאה דלהכי לא כתיבא אכילה בגופו לומר כו' וכדאמר אב"י בפסחים דף כ"ה ע"א מ"מ כשנתערב בהיחר נריך להיות בראשית קבלת טעם בהיחר לשבח כוונת בחלת החבור בב"ח אף אי ניומא כל הבא מובב"ח בבב"ח דיינין ל' וכדמפורסם יולא מפי הרמב"ם ז"ל פ' ט"ו מהמ"א הלכה ל' שכ' שם אם הי' בב"ח כו' אם אמר שאין בו טעם או יש בו טעם והטעם רע והרי פגמו מותר ועיין במים חיים על הרמב"ם שכ' הטעם דטעם פגום לא מקרי טעם והיו כאלו לא קבל ההיחר שום טעם:

דוגמא לזה נלפענ"ד מדברי החכם בע"ז דף ע"ז ד"ה מוכן שכ' טעם מה ראו באינו ב"י להחיר המאכל ולאסור הקדירה לפי שהקדירה הי' בה איסור גמור תחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מצולם. וקשה הלא נבלע בו זה עתה מהקדירה אלא ודאי כל שהוא טעם פגום כלא נבלע בו כלל דמי:

והרי הפרי חדש דמחמיר ביותר בדברים המאוסים ופגומים מלך עלמם כגמלים וזבובים ויתושים כ' כי לפי מה שפי' דברי הרמב"ם ז"ל פ"ב מהמ"א הלכה כ"א והשיג על המגיד משנה סם מבוחר דאף אם נסחרו לגמרי אסורים כיון דאסרה רחמנא אעפ"י שמאוסים מעיקרם אין חילוק בין סרחון דידהו לסרחון דחיי מעלמא ולפ"ז הי' בבב"ח שאסור גם שלא בדרך אכילה ואעפ"כ בתערובת היחר בשנחתה גופם לתוכן סובר דבטלים ברוכ כדעת הרשב"א מה"ט גופא דטעם פגום בתערובות לא חשיב טעם כלל וכמבואר בפר"ח על ה"ד סימן ק"ג ס"ק א' וס"ק ה' וסוף סימן ק"ד רק דבגמחים גופם לתוך היחר נריך רוב דוקא ולא סגי במחלה על מחלה. וכדמוכח מלשון הש"ע יו"ד סימן ק"ד בט"ף ג' ועיין בפמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"ו בד"ה והנה ראוי כו' ובמה שהוסיף אח"ז לבאר עוד ואף דלפי שיטת הר"ן ז"ל נהי דבדברים הפגומים מעיקרם מודה להרשב"א דבעל ברוב כמ"ס הב"י הביאו הש"ך ז"ל ביו"ד סימן ק"ד סק"ט אבל בשאר איסורים משבחים מלך עלמם ונט"ל חוכך להחמיר בהגדיל האיסור מדתו של היחר מטעם נהנה וא"כ הי' אפשר לחלק בין דברים המאוסים לבב"ח מ"מ אין להניח פשיטתא דהרשב"א ז"ל ולחפוס שיטת הר"ן שכ' בלשון וקרוי לומר ומה גם דבב"ח שנפגמו ואס"כ נחתרבו בהיחר ונט"ל דאז לא גריעו מדברים הפגומים מעיקרם גם להר"ן ז"ל לא שייך נהנה מגודל האיסור והפמ"ג בשפ"ד

ברמב"ן פ' שמוח מכל הבהמה אשר על הארץ פירושו:
שם סק"ז בא"ד ובספר ב"ח השיג עליו בכדי
 דאשתמיטחי' מ"ש הרב שם דטריה הוא מין
 דג טהור ולפיכך השיג על הב"י שלא כדא וכו'.
 ג"ב במחילה מכבוד המחבר דברי הב"ח בדורים
 כשמש בלהרים למאן דייק וגרס דאזי אהאי דג קאי
 ובטביל שהוא טהור הול"ל שהוא הטריה. או הדג
 הטהור אלא ודאי שהוא סובר חילוק כללי בין עמא
 לטהור ולכן שינה לשונו מלשון ניכר שניכר משמע

כפ"י הראב"ד שניכר מי הוא ובמ"א הארמחי' בזה: וז"ל ה"ה
שם בה' מולטים ס"י פ"ד סק"ז בא"ד ולי נראה שם
 להכריע בדבריהם דתנן בפ' יש בכור אין פודין וכו'.

לא בעבדים וכו'. ג"ב כבר עמד בקו' זו בס' עלמוח
 יוסף בקידושין ד' כ' וכו"א בד"ה ח"ר מרגע וע"ש:
שם בה' בנ"ח ס"י פ"ו סק"ב בד"ה שאינו אכור
 מזה"ת אלא דרך ביטול וכו' ול"ל בכלל ביטול
 דכתיב בפ' ראה גבי פסח ובשלת ואכלת וכו'. ג"ב
 לב"א. במחילה מכבוד חורחו אין ממש בראיותיו כלל
 ובאמת נראה עיקר כדעת החוס' ופר"ן ואין ענין
 לאלוסי מהחם לבב' ואין להאריך כאן:

שם בא"ד והא דבפ' כ"ש מרבינן ללי קדר מובטל
 מבוטל וכו'. ג"ב גם בזה אחר המחילה שמה

כפשוטן של דברים ובמ"א נחבאר בטהי"ת היטב:

שם ס"ק כ"ב בא"ד ועוד אורחי' דתנא דבההוא
 דינא גופיה דתני משנה ראשונה תני גמי משנה

אחרונה וא"כ הו"ל למתני בכשרה שניקה מן העריפה
 שקיבתה מותרת דומיא דרישא דליכורא. ג"ב כבר
 הקדימוהו הראשונים הרשב"א בזה"א וקו' הב' הקשה
 בחו"ט ז"ל וע' בלח"מ: שם בא"ד ועוד הא אביקא
 בפ"ק דבכורות דמי רגלים של חמור אסורים. ג"ב
 כבר הקדימו הרב המגיד ז"ל ולק"מ ע' בב"י גבי עור
 הבא כנגד פניו של חמור: שם בא"ד ועוד דגרסינן
 בתוספתא דטהרות וכו'. ג"ב היינו קו' הראב"ד ז"ל:

שם בא"ד ועוד מלאמי בירושלמי בפ' אין מעמידין
 מבואר שלא כד' הרמב"ן דגרסי' התם קיבת

הנכרי ושל נבילה אסורה כמשנה הראשונה שריפה
 שניקה מן הכשרה קיבתה מותרת כמשנה אחרונה
 וכו'. ג"ב אשתמיט' מיני' דברי ירושלמי ריש ב"זה
 דהגירסא בהיפוך ודו"ק ע"ש: שם בא"ד ועוד דקסי'
 לן דשמואל אדשמואל ולא משני דהא דקמי' קיבת
 נבילה אסורה היינו כלל וכו'. ג"ב כבר הקדימו
 בקו' זו הרב בטל חורח חיים [ומש'] חמיהני שכבר
 הקדימו הרמב"ן ז"ל בס' מלחמות ה' וחורלה וכן
 החוס' ז"ל פ' אין מעמידין חרלוה בפנים אחרים
 ולק"מ ודו"ק: שם ס"ק כ"ח בסה"ד וכו' דאשתמיט'
 מינייהו לשון רש"י דס"פ כ"ה אף שהביאו בב"י. ג"ב
 במחילה מכבודו מיני' הוא דאשתמיט' בירודן של דברי
 רש"י ז"ל ומינייהו לא אשתמיט' כלום ואינו ענין
 לדבריהם

בספ' ליו"ד סימן ק"ג סוף ס"ק ד' רואה להוכיח
 מהרמב"ם פ"ד מהמ"א ה"א דבב"ח שנפסלו מאכילה
 אדם ונעשרבו שאל' אפי' רוב אף בפתחתו להלכות
 חטירות מלריך רוב לשיטת הפ"ח עיי"ש ובמ"ז ס'
 ק"ג סק"א בסוף ד"ה אונס כן ודאי ההכרח לומר
 דעס פגוס לא מקרי טעם כלל:

שוב ראיתי שהכופ' על יו"ד ס"י פ"ו ילא לדון
 לחומרא בדבר זה. אולם מלבד כי המעיין
 בדבריו יראה שמושקף ולא הכריע הדבר בהחלט.
 הנה הח"ד בס' ק"ג סק"א הסיג עליו. ועי' באמרי
 ברוך על החו"ד מ"ש שם בזה:

שלום הבחן שייך החיפ"ק הנ"ל

שפתי ישנים סימן ל

הישנות על ספר פרי חדש יו"ד מאת רבינו ההבם
 צבי ז"ל אשר כחב בעלם ידו הקדושה על
 גלין פר"ח דפוס אמסטרדם ועל איזה הגהות רשס
 למעלה צב"א [ר"ת צבי אשכנזי] ובשנת תקי"ג ה'
 הפרי חדש הזה חתם יד נכדו הגאון ר' הירשלי
 ברלינר ז"ל:

(נעתקו והגיעו לירדנו לרפ"ס עיי' הרב הגאון המפורסם
 בקש"ת ר' חיים משולם קויפמאן הכהן אבד"ק
 פילזיסק שליט"א)

בפר"ח יו"ד ה' שחיטה ס"י א' ס"ק כ"ט באה"ד
 וכן מבואר בדברי הר"ן בפ' לולב הגזול

וכן מתבאר מד' הרשב"א והרא"ה בת"ה ד"ט ע"ש.
 ג"ב לא נמצא כן בד' הרשב"א ז"ל אדרבה ההיפוך
 מבואר בהדיו' בד' הרשב"א במסמרת הבית דף ח'
 וע' וכבר הרגיש בזה הכנה"ג על הב"י ז"ל והרואה
 במסמרת הנ"ל יראה כל ראיות המחבר הזה נדמים
 ודברי הטור והפ"ו מיושבין הדק היטב ודו"ק:

שם פה' מליחה ס"י ס"ט ס"ק ג"א באה"ד וכן דעת
 הרשב"א בחי' דף קכ"ה ובת"ה דף ע"א דכנוס
 הרי הוא במבוטל שאינו יולא ע"י מליחה ולא ע"י אש וכו'
 ג"ב ומהרשב"א אין ראוי דאיהו ז"ל לשיטתי' אזיל דאין
 כבוש אלא בעיר ודאי דיש לחלק ובדעת המחבר ז"ל:

שם בה' סימני דגים ס"י פ"ג סק"ד בא"ד ויש
 לחמוה על הרמב"ם שחילק בדגים בין אותם
 שיש להם זנבת דגים ובין אותם שנקראים חיות המים
 וכו'. ג"ב לב"א. וע' בס' קרבן מנחה למר"י חאגיז
 ז"ל תוך ס"י קי"ו (ט"ו.) בד"ה שלהי אלו עריפות
 ודבריו מוטעמים. אלא שעכ"ז ל"ש דמהוך הגמ'
 משמע יותר בדברי המחבר שלא לחלק ומהיגיו על
 מר"י חאגיז ז"ל שלא הביא מד' הרמב"ם ויש לעי"ד
 לעיין בזה הרבה ועכ"פ אי איה ל"י ספיר וקשקש
 אפי' מי' ודאי דמוותרת וכן מבואר בחו"כ הובא

לדבריהם והוא ברור אמת ונכון ודו"ק: שם ס"ק כ"ט
בסה"ד חבל לא נהניגן בהאי בדברי המחבר אלא
כהנהגה לרקמן לעולם משערין בס'. נ"ב ס"ך:
שם ס' ק"י בכללי ס"ס סעי' א' בד"ה ומלאנו ראינו
להרמב"ם בכמה מקומות מחיבורו שביאר לנו שאין
בספיקו איסור תורה. נ"ב ע' חסו' מקור ברוך ס' ל"א
דף מ"ו ע"ג: שם בד"ה אמנם מן שמואל כו' ומלאחי
ראי' כו' כדעת הרמ"בס כו' וראי' זו היא יחד תקועה
בל חמוט לגלח נ"ב נפלאחי עליו שכבר אי' בהשו'
מהרי"ט שהביא לעיל בעלמו שמכאן אי' ראי' נגד הרמב"ם
וכן הביא הוא ז"ל עלמו דבריו לעיל וד' הסו' שוב מלאחי
שכבר עמד בזה בזה ס' חסו' יוהכ"פ ונחבאר שהיה
התקועה כו' חמוט החמוטטה: שם סעי' י"ב בא"ד פו'
יאף כשילדה העו' כו' נ"ב לעני' דין הפי' כן וזה לא מקרי
כלל ס' תערוכות דהס' בנפשי' אס הוא יא חחלה וע"כ
לא קא' מהרי' אלא בב' זכרים דאיכא כאן ודאי חד דס'
ס' ראשון עליו דחד מינייהו ודאי ס' בכור אלא שנתערב
בזה קא' מהרי"ד דיון דאינו מתבטל ברוב כ"ס חד בחד
ו"ב לעני' ד: שם ס' קי"ט ס"ק יו' וז"ל דמחני' לא
טיילא כו' ולפיכך העתיק הרמב"ם הסמשה נ"ב מאי חדס
אשמעי' פתני' בהא כו' וא"ל לפרש' כ"א לר"מ כפשה:
שם בקיור לס' ק"י בסה"ד ומי שאינו מורה כן לא ידע
כו' נ"ב לאוכל כמיני' למימר הכי על כמה גדולים ממנו
וע' בחשו"ג ו' חיו"ד (ל"ג: שב' על המחבר דטעה בזה
שני טעויות (ע"כ מחתי"ק)

סימן לא

השובה בתי' מאת הרב הגאון הגדוע ר' יחיאל
מיכל הלוי ע"שמיין אבר"ק נאויאהרדאק וצ"ל
מה שהשיב לאחר שמוחקי השערי תורה הרב
החרף ובקי בש"ת מו"ה משה מנחם בענדיל
שפיראק נ"י מק"מ טשזואוע.
(וז"ל התשובה)

ב"ה יום ח' פ' תמוז תרס"ח לפ"ק נאויאהרדאק
שלים יו"ד לבבד יודי האברך הרב הג' החרף
והבקי משנתו שורה וערובה, קולע אל השערה
יא"מ מוה"ר משה מנחם בענדיל נרו יאיר

מכתבו הגיעני. ובקראי אותו שמחתי משכנולי
הישר — ועל אשר כח"ה השיג על
החמודי דניאל מובא בפ"ת יו"ד סוף ס' קל"ז דבעינן
דוקא שהאונס יהי' לכל הנשים שבטיר: ממ"ס הטור
אי"ח ס' תר"מ לענין מלשער גבו סוכה דפטור
דדוקא בדבר שדרך בניא להלשער בו ולא יכול אדם
לומר מלשער אינו מובא נמי ברמ"א ז"ל ס"ק ד'.
והש"ז הקשה מש"ס סוכה דאחר רב יוסף אלא דלגינא
דעמאי ופטור. וחי' דכל אינו הדעת שוין בזה.
ולגבי דידהו מקרי רבים ואין לומר בטלה דעתו אלל
כל אדם עכ"ל ה"ז. וזוה העלה כח"ה נמי בנ"ד
דיוקא שהאשה מלשערה בטבילה כגון משום אונס

ועי' ד תמיההו על רש"י ז"ל פרשת משפטים שכתב
על דמטעך שלא ידע מהו לשון דמע והרי
בריש תמורה פי' בעלמו שאחרומה קאי שהיא דממעט
עד אחד ומאה. כבר נחקשו רבים בזה ובני' הגאון
סימ' במדברו "תורה תמימה" על החומש כתב דמזה
ראי' למה שכתבו דפירש"י ז"ל על תמורה אינו מרש"י
ז"ל ע"ס ואין דמתי נוחה מזה דאטו לא ידע רש"י ז"ל
סס מלמע שבכל הש"ס ורק י"ל שהחוס' הקשו על
רש"י ז"ל שהרי דימוע אינו רק מדרבנן ע"ס לפיכך
אס פירש"י ז"ל על תמורה אינו מרש"י ז"ל שפיר
קאמר ורק לפענ"ד פירש"י ז"ל על תמורה הוא מרש"י
ז"ל ורק כוונתו כאן על שורש לשון דמע שלא מלאטבו
על ענין תערוכות בכל המקרא: ובאמת בעל מאור
נתיב הנקרא "קונקורדנלי" חיברו להך קרא מלאחר
ודמטעך עס שורש דמעות הנזעפים מן הענין ע"ס.
ולפ"ז שפיר חמה רש"י ז"ל על לשון זה [עייין בקב
הישר פרק ח"ס ובסו"ח ח"ס חאה"ע ס' ק"ע מ"ס
סס ובדקב"ס ז"ל על התורה שס שב' נמי דלשון דמע
הוא מלשון של דמעות ועיין בשו"ס מקובלם תמורה
סס] וזה כח"ה הסליחה על כתבי בקיור ומה
אעשה שבטעויותי נתייבדתי בעיני וכל שאינו נוגע
לדינא לא אוכל לעמוד אחס פן וכו'. והעני מברכו
שיעסוק בתו"ק מתוך הרחבה ויעלה מעלה מועלה
ויגדיל תורה ויאדיר כנפשו היקר ונפש אוהב ת"ח
כנפשו הדו"ס"ח באהבה רבה:

יחיאל בי"ב הלוי ע"שמיין החופ"ק הג"ל

סימן רב

בית פה ווארשא.

(א) בשעת ח"ג סי' ב' אות א' סק"ד הבאתי

טעם על מה דאיתא בגיטין (ט) דמהני יותר ערער דבעל מערער דאחר מבוס דבעל כיון דהיא קנינו קרוי מנה לי בידך אבל ערער דאחר הוי כמו מנה לאחר בידך כדאיתא חילוק זה בב"ב קל"ה ע"ש, ושם בד"ה וכשהרלתי הבאתי מה שהקשה עלי בזה רב גדול אחד מגמרא דגיטין שם דמשתע שהבעל יכול לערער אפילו אחר שנשאת לאחר ואמתי והא אז אסורה עליו ולא הוי שוב קנינו ואמתי מהני ערער דבעל. הנה מהגמרא דגיטין שם ליכא ראי' כלל דבעל יכול לערער אפי' אחר שנשאת לאחר, אלא עיקר הקושיא הוא משיטת הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' גירושין דשם מוכח דאפילו לאחר שנשאת לאחר יכול הבעל לערער:

ושם כחבתי מה שהשכחתי להרב הג"ל ע"פ דברי החוס' וזכרים (ב) ד"ה סהם דהיכא שכינתה אס לא ירלה הבעל לא יגרשנה אלא שלא תשמשנו, א"כ כיון דאין כופין אותו לגרש אכתי נקראת קנינו ולכך מלי הבעל לערער. וכמה נ"ל דהבבב"א עדיין אינה כרוכה כ"כ דמשום דאין כופין אותו לגרש שוב הוי קנינו, ד"ל מ"מ כיון דאסורה עליו שוב לא הוי כמנה לי בידך כמובן:

ועוד דו"ל דגם לסברת החוס' דבזינתה אין כופין אותו לגרש היינו דוקא בזינתה במזיד כיון דהוי פשיעות גמור מזדה לכך אין כופין אותו לגרשה, אבל בג"ד דהיא נשאת בהיחזק גמור ברשות ב"ד ומדיא אפשר דמוחרת גם לבטלה הראשון ונהי דאנו אוסרין אותה על בטלה מטעם שפסעה קלת מה שלא דייקא שפיר, או מלך שאין אנו אוסרים מה הוי לה למיעבד כדאיתא ביבמות (לא): עכ"פ אפשר דהחוס' מודה דכופין את הבעל לגרשה כיון דאינה פושעת גמורה:

ובגוף הדין מה שהבאתי מדברי החוס' וזכרים (ב): דהיכא דזינתה אשתו אף דאסורה עליו אין כופין אותו לגרשה, וכמדומה לי שראיתי כן בספר קטן על הילקוט המכונה לבעל מנן אברהם שהביא כן מדברי חוס' הג"ל, ראיתי בב"י אה"ע סי' קי"ו שהעתיק תשובת הרשב"א וזה לשונו אע"ג דברים וזכרים גבי אשה לאו לגירושין עומדת כתב ר"י דאפילו זנתה יכולה להיות חתונה ותשמשנו כשפחה. ולא העתיק דברי החוס' כמו שכחתי דאס לא ירלה הבעל לא יגרשנה אלא שלא תשמשנו א"כ לפי לשון של הרשב"א ז"ל בדברי החוס' הג"ל אין ראיה כלל מדברי חוס' הג"ל דאין כופין אותו לגרשה היכא דזינתה דאפשר דכופין אותו לגרשה היכא דהיא

חרלה גט רק חוס' חידשו היכא שגם היא אינה רוצה גט וחרלה להיות חתונה כשפחה מותר להחזיקה אלא כשפחה וכן בסימן הנ"ל בדברי רמ"א שם משמע בהדיא כן עיי"ש:

אך יש לומר דאפי' לפי לשון של הרשב"א ז"ל יש ראי' דאפי' היא רוצה גט נמי יש ברירה בידו שלא יגרשנה דא"כ אלא היכא דהיא רוצה גט מחויב הוא לגרשה ממילא. סהם אשה לגירושין עומדת דהא סהם אשה רוצה להנשא ולא להיות חתונה בעלה הראשון כשפחה, אך הרשב"א ז"ל חידש דאמתי יש ברירה בידו שלא יגרשנה אס הדין היא דמותר להחזיקה כשפחה ורוצה להחזיקה כשפחה אף שהיא אינה מרוצה בכך ורוצה דוקא להנשא או יש ברירה בידו שלא לגרשה רק להחזיקה כשפחה, אבל אס הדין הוא דאסור להחזיקה כשפחה ודאי הדין הוא דמחויב הוא לגרשה כדי שכולל להנשא ותהפךנה מבטלה השני ולא תמות ברעב כי סהם אשה אינה יכולה לפרנס את עצמה, ואין לומר תשכיר לשפחה אלא אחר כי מי ירלה להחזיק אותה לשפחה כיון שהיא אשה איש וגם היא בחזקת זונה שמתבלת אנשים א"כ סהם אשה לגירושין עומדת, אלא ע"פ דמותר להחזיקה כשפחה א"כ יש ברירה בידו שלא יגרשנה ולהחזיקה כשפחה א"כ סהם אשה לאו לגירושין עומדת כיון שיש ברירה בידו שלא יגרשנה ויחזיקנה כשפחה, וכן בדברי רמ"א שם נמי יש לפרש כן:

(ב) **איתא** בשבת (קכא.) במשנה עכו"ם שבא לבבות אין אוסרים לו כבה ואל תכבה קפני שאין שכינתו עליהן, אבל קטן שבא לבבות אין שומעין לו מפני ששכינתו עליהן וביבמות (קיד.) הובא משנה זו ושם הגירסא קטן שבא לבבות אוסרים לו אל תכבה שכינתו עליהן. ושם בגמרא שבת ויבמות איתא ש"מ קטן אוכל נבלות ב"ד מלווין עליו להפרישו ולפי טעם זה דס"ר בגמרא האי קטן דאיתא במתני' לאו דוקא בנו אלא אפילו קטן שאינו בנו. אך לפי מה דהי"ד ר' יוחנן בקטן קטן העושה על דעת אביו י"ל דהיי"ד בקטן שהוא בנו דוקא. אך רבינו ירוחם הובא בב"י אורח חיים סל"ד כתב דאפילו לפי מה דהיי"ד ר' יוחנן נמי לאו דוקא קטן שהוא בנו אלא ה"ה בקטן אחר העושה על דעת גדול, וכן הסכים הגאון הרב בש"ע שלו שם:

והנה בבנו קטן העושה על דעת אביו נ"ל דודאי מן התורה אביו מחויב לחיות בידו, וכן משמע הלשון במתני' ששכינתו עליהן דמן התורה מחויב האב לחיות בבנו הקטן הבא לעשות מלאכה בשבת, וכן משמע ברש"י ז"ל עה"ס (שמות כ') פסוק יוד) שפירש לא העשה כל מלאכה אשה ובנך ובתך אלו קטנים או אינו אלא גדולים אמרת הרי כבר מוזכרין

22

יצחק ברי"א ז"ל הכהן פיינענבוים חונה פה ווארשא.

ב"ה קונצק .

[illegible]

והנו"כ ויש להוסיף עוד לפמ"ש בשיטה מקובצת
כחובות צענין סברות של החס"י דלא מהני אומדנא
רק בחלוי בדעת אחד אף דלא פירש דלא הי' לריך
לפרש כיון דרק בדעתו חלוי, אבל במו"מ דמוטל
על הקונה לידע גם רלון המוכר דכמו שיש אומדן דעת
של הלוקח על כך כמו כן י"ל להיפך דמ"מ המוכר
לא יתראה בכך ואם הלוקח מחליט בדעתו חלוי
להתרלוות בהקנין רק על אופן שבלבו עליו מוטל
לפרש לו דעתו וכיון דלא פירש י"ש אומדן דעת
להיפך שנתרלה בכל אופן שהיא ע"ש ובחמ"ד דכיו
הס ש"ס מפורש ב"ב דף ע"א עמוד א' ע"פ הא
דבנותן מחנה שדו נקנה לו גם הכור ודוה וכו' ולא
במוכר אף דגם מוכר צעין יפה מוכר וכחצ לו עומקא
ורומא ואמרו הטעם זה הי' לו לפרש וזה לא הי' לו
לפרש וע"ש פרש"ב"ס בשם הר"ח דבנותן מחנה חלוי
רק באומדן דעת הנותן דאין על המקבל להתנות עמו
לפרש לו גם כור ודוה ואוליין בחר אומדנא אבל
במוכר ולוקח על הלוקח לפרש להמוכר שקונה השדה
עם הכור והדוה דשמה המוכר דעתו רק על מכירת
שדה ומדלא פירש לו ש"מ דנתרלה גם אם הי' בלא
הכור והדוה ע"ש, ולפ"ז זה דוקא בדבר שיש לחשוב
בו אבל בהזדמנו דבר שלא יעלה על הדעת כלל
לא שייך לומר דלא ניזיל בחר אומדנא מדלא פירש
דלא דלא פירש משום דלא עלה על דעתו כלל להיות
בו מקרה זר כזה וכ"כ בשו"מ עטרת חכמים חאה"ע
סימן כ"ו. ולפ"ז גם בנידון החות יאיר י"ל דאדעתא
דהכי לא קידשה נפשה ומהני באומדנא גדולה כזו
במקרה דבר אשר לא יעלה על הדעת כלל להתנות בו:

אבר באמת מלבד כי גם החות יאיר לא כתב
לחדש דב"ז רק בסרים אדם שנחתכו ביניו
וגידו דלא מלי לבעול כלל וגם א"ל לו לבוא לכלל

ביאה אבל לא בשאר סרים כמבואר שם בדברי החו"מ
ז"י נוף דברי החו"מ הם דברים דחיים בעיקרם דמה
דאמרו ליחמא בכל דהו יחמא לה אין הכוונה כמו
שהבין החו"מ דלחבת ביאה בכל דהו יחמא לה אלא
הכוונה דניחא לה גם באינו לד הנאות נשואין כל דהו

ובתחודות עם בעל בזו לבד ניחא לה ישיבת, טן דו'
ועיין ש"ס עירובין דף ס"ג ע"ב נשי עמי תגרשון
מבית "תענוגיה" ואמר ר"י אפי' באשתו נדה, וכן
ניחא לה ב"ב בזו לבד שיהי' נקראת נשואה בקריא"ט
שם אשת פלוגי עש"ס כחובות דף ע"ה ופירש"י שם
ד"ה טלפתי ועפ"ז ג"כ א"ש דלא נהבעלו הקידושין
מעט מוס במקד דכיון דאנן שהדי דניחא לה בכל
דהו טוב לא נחשוב מוס במקד דכל שהכריעו חכמים
דעתה בכך אדרבא הוי אומדנא להיפך שדעתה שלא
יחבעלו הקידושין בשום מוס שבו (כל שלא היתה
בתנאי מפורש) דניחא לה כל שטכ"פ מתיב טן דו'
תחת שם נשואין ועיין אור זרוע ח"א סוף סי' תשע"ה
ובשו"מ

כל דיני השקה מבואר בחו"כ, מנין שאם הי' טמא
יעברנו ח"ל מעין יהי' טהור בור יהי' טהור מקוה
יהי' טהור, וזה לא קאי רק על מ' סאה שבמורה
ולא על רביעית שבקרקע שהוא מהלכה, ולא חקשה
לך דא"כ איך משכחה מקוה פסולה כיון שרביעית
שבחמילה אין לריך דיני מקוה ומטהר כלים א"כ כל
המים שבאו עליו אח"כ בפסול יהי' נכשרין ברביעית
מים שבחמילה דהשקה מועיל אף לענין טבילה כמוש"כ
הרא"ש, דו"א כיון שכחתי דהשקה באמת אינו
מועיל ברביעית מים שבכלי אף מה"מ, ושפיר פסול
המים הבאים אח"כ בחסרון דיני מקוה, והשחא
שפיר קאמר הש"ס פסחים דמשקה צית המטבחה כשר
ברביעית שבקרקע אף שהי' שאובין כי אין לורך בהן
לדיני מקוה כלל לטבול בהן מחטין וכלים, ובדרבנן
שוב טהור משקין דבית המטבחה, ומחורן לי בזה
עוד כמה קושיות במקואות, ואבקש אולי ימלא סתירה
לדברינו וידעני, ומאוד ישמחני בזה, היולא ממה
שכתבתי דשאובין באמת מה"מ אם שפך לחוך המקוה
ממש אף בכלים שאינן מקבלין טומאה אך אם המים
הולכין ממלוי להמקוה רק שהלכו דרך כלי כמוש"כ
הראב"ד דכלי לא כחייב בחורה ולכך שפיר פריך
הש"ס ב"ק וב"ב מכלל דשאיבה דאורייתא בהמי' כיון
דמאיליו נשפך ובנני של רביעית מים בקרקע מה"מ
כשירין לטבילת כלים אף שהן שאובין וחסר בהן כל
דיני מקוה רק דרבנן בעלוהו והשקה אינו מועיל
ברביעית מים אף מה"מ והגם שהדברים שכתבתי
המה פשוטים, אך אם ילא מבית הדפוס ולא יהי'
ע"ז שום השגות בדעתי להדפיס אי"ה את גודל
הפליאות שיחורן בזה הכלל שחדשתי ברביעית מים
אין לריך מה"מ שום דיני מקוה חוץ שיהי' בקרקע
וגם מה שחדשתי דהשקה אינה מועיל בהן אף מה"מ
רק דהלכה הי' שלא יקבלו טומאה והן כשירין לכלים:

יורא יהושע חופ"ק הג"ל.

סימן לד

שולח פה קושב.

(א) ע"ל שאלתו שהלוי בשעת ס' ס"ג ומבקש
להשיב בלי איחור. מ"ס לדרך דעת החות
יאיר ס' רכ"א, יש אומנם לחזק דבריו כפי מ"ס
לחדש במשנה למלך פ"ו מה' זכיה אחר שהביא מ"ס
הפני משה העלה שם ליישב דעת המהר"ם דבאומדנא
גדולה עד מאוד גם בדבר החלוי בדעת אחרת אמרינן
דלא נתקדשה אדעתא דהכי ע"ש וכ"כ בשו"מ גודע
ביבואה מהר"ק חיו"ד ס' ס"ט והאריך בזה גם
בשיטת משאות משה הספרדי חיו"ד ס' ח' ובשו"מ
מאמר מרכיב ס' כ"ד כתב לחדש כן מדעתו דנפשי'
ליישוב כן דברי המהר"ם ולא זכר שהם דברי המל"מ

ובשומ' תרומת הדשן סי' ר"ז ודברי החו"י בזה לא חזי לאינטרופי כלל :

(ב) ואמנם בנזף השאלה לא הולך רומ' לכוונת פירוש דחוקה כי ג"ל ברור למעשה דכל שהב"ד יצאו עליו שמחויב לגרש אשתו ויתרו בו שאם לא ירצה יתירו להאשה להיות קיבלת עליו בדיניהם להכריח אותו על זה שיגרש אשתו אף שאין הכפוי' שלהם מכח זיווי ב"ד להם מלד ד"י אלא מלד ניומוסיהם עפ"י משפטי המדינה הוי שפיר גט מעושה כדון בישראל דכשר לבחילה כאשר מנרסה בב"ד של ישראל , והנה לפי הנחבאר בדברי הרמב"ם פ"ב מה' גירושין ענין גט מעושה כדון בישראל אינו בגדר אונס כלל ולומר דאב' אונסי' גמר ומגרש דכיון דמלוה לשמוע דברי הכמים א"כ אדרבא כמה שאינו רוצה מחללה לשמוע ד"ח לעשות כדון ולגרש בזה ה' יצאו אונסו והכפוי' הוליו מלונס היגר להעמידו על דעתו ועל דעת קונו שהוא ישראל ועיין ג"כ בשו"ת מהרשד"ם חלה"ז סי' ס"ג שכ"כ וז"ל ולפ"ז מה ג"מ בכפיות העכו"ם אם ה' ענין הכפוי' אללם מלד ניומוסיהם כמשפטם או מלד זיווי ב"ד של ישראל עפ"י ד"י הרי עכ"פ כבר הורו לו ב"ד שמחויב לגרשה עפ"י ד"י והתירו לה ב"ד גם לכופו ע"י עכו"ם דליכא משום לפניהם וא"כ אחר אשר הועיל בו כפיות העכו"ם להוליו מלונס היגר כל שאמר רוצה אני כמו שב"ד ש"י אומרים הרי מגרש ברלון גמור מלד קיום מלות ב"ד ש"י , אלא דטעמי' של הרמ"ה דלריך שיאמר לו העכו"ם הכופו עשה כמו שב"ד ש"י אמרו לך דחושש אף דנתחלה ליתן הגט פן נותן רק מלד מלות העכו"ם דלא הוי כמגרש ברלון ואמנם אם יאמר בנימונו הגט רוצה אני כמו שב"ד של ישראל אומרים פסיקא דגם להרמ"ה מהני אף דהעכו"ם רק בסתם כפה ליתן גט ועפ"י משפט שלהם , ולדעת הרא"ש ש"י א"י אם העכו"ם אומר לו בסתם תן גט והוא אומר רוצה אני שפיר דמי דמשחמא אמרינן דמגרש ברלון גמור מלד קיום מלות ב"ד ש"י שליו עליו מראש [ואפשר דגם הרא"ש סובר דלריך המגרש לומר רוצה אני , כמלות ב"ד ש"י ואין בעיקר הדין מחלוקת ביניהם] ועכ"פ בנ"ד יש לחקן דבשעת סידור הגט יאמר לו הרב אהר נותן הגט לאשךך פכ"פ מרלוק כמלות ב"ד ש"י , והוא משיב אני נותן מרלוקי כמלות הב"ד ש"י וכשר לבחילה אליבא דכ"ע וכן מורה לשון הרמב"ם בפה"מ סוף גיטין שכתב ואם הכריחו הנכרים עד שאמר רוצה אני מה שיוה ב"ד ישראל וכו' וזה מוכיח דכפיות הנכרים ה' בסתם לגרש אלא שהוא אומר רוצה אני כמה שיוה הב"ד ש"י עכ"פ לעלמו דהעיקר תלוי רק באמירות המגרש ולא באמירות העכו"ם :

(ג) וזמ"ש רומ' בשם השעה"מ פ"ב מה' גירושין

ושו"ס ר"ב אשכנזי סי' ט"ו במח"כ בוקי סריקא תלה בס' דמעולם לא כתבו הרבנים הללו להלריך שיהי' „כוונת" כפיות העכו"ם רק מכח זיווי ב"ד ש"י „ועפ"י דת' ישראל" אבל הם נכחו לדקדק דס"ל להרמב"ם דאם ישראל אין אומר לעכו"ם לכופו אלא עכו"ם מעלמו בלא זיווי ישראל אנס אותו הגט פסול כיון דבלא זיווי ישראל כפה אותו ע"ש בשעה"מ ובשומ"ר ר"ב אשכנזי כתב לתוך בזה דעת הרמב"ם , שפוסק כטעם משום שלא יהא כל אחת חולה עלמה בנכרי שתמהו עליו וע"ז כתב דכוונתו בכה"ג דהעכו"ם מעלמו בלא זיווי ישראל אנס אותו דאף דהעכו"ם א"ל עשה כמו שב"ד ש"י א"ל דשוב לא שייך לפסול משום לפניהם ולא לפני עכו"ם מ"מ פסול בכה"ג משום גזירה שלא יהא כאו"א חולה עלמה בנכרי עיי"ש ב"ב ומעשה גם לפי דבריהם בנ"ד שהעכו"ם לא כפהו מעלמו אלא עפ"י זיווי ב"ד ש"י שהם זיווי להאשה להיות קובלת עליו לפני העכו"ם לכופו לגרשה שוב לא שייך גזירה זו כמו בכל כפוי' ע"י עכו"ם עפ"י ב"ד וכשר לבחילה לכ"ע כל שבא שוב לב"ד ואומר רוצה אני לגרש כמלות ב"ד של ישראל ומ"מ רומ' לחקן דעתו דבשיווי גט שאינו רק משום אונסו דלפניהם לבד אלא משום דלאו בני עישוי נינהו וכולומר שכפיות עכו"ם אינו עושה שיהי' כמגרש ברלון א"כ מה יושעטו זה שהוא אינו זיית ד"י ולכן התירו לה לילך לפני עכו"ם סוף סוף אין עישוי עישוי עכ"ד תמהתי עליו הלא מה שכפיות עכו"ם אינו עושה שיהי' כמגרש ברלון היינו כמ"ש הראשונים דהואיל ואין מלוה לשמוע דבריהם אין רלונו רלון גמור וא"כ כשאומר לו העכו"ם לתת גט והבעל בא לב"ד ש"י ואומר שרוצה אני לתת גט כמלות ב"ד ש"י הרי מגרש הסתא מרלון גמור משום מלוה לשמוע ד"ח ומה מקום טעם פיסול יש עוד בכה"ג והדברים ברורים להלכה ולמעשה שאין שום חשש פיסול בזה משום גט מעושה : **(ד) ובאמת** דלדעתי כל פשטות הסוגי' דפ' המגרש בגט המעושה בעכו"ם היינו כפי' ההוגה אז שלא היו מגרשין בב"ד כלל והי' הבעל מגרשה בינו לב"ע כדאמרינן בש"ס ערכין דף כ"ג ה"א כל דמגרש' לאו בבי דינא מגרש וכן בש"ס כתובות דף כ"ג ע"א עבירי אינשי דמגרשי בלינעא וכ"מ בכתובות מקומות בש"ס ולזה בגט המעושה ע"י עכו"ם שכפהו העכו"ם מעלמו במלות האשה אף שהיא גט המעושה כדון לרב משרשי' דס"ל דנכרים בני עישוי נינהו פסול רק מדרבנן בשביל שלא חתא כל אחת חולה עלמה בנכרי לכופו בעלה לגרשה בינו לבינה ומאן מפיס אם ה' כדון או שלא כדון ולמסקנות הש"ס שם דנכרים לאו בני עישוי פסול מה"מ ולזה לכ"ע כשאומרים לו עשה כמו שב"ד של ישראל אומרים לך כשר לבחילה דהרי לא שייך חשש שלא תהא

בשוגג הא לא יהי נאמן לומר שניסך וע"כ רק
בעדים וא"כ שייך כדי שידועו, ונלע"ד ליישב,
ונקדים קושי' החוס' שהקשו להנך אוקימת' דמיידי
בישראל מומר י"ל מנסך היינו שנגע בו וגם הפ"י
הקשה בביאור יותר דנימא מנסך היינו שנגע בו,
וקשה לשמואל אמאי מוקי מנסך היינו מערב, דבמנסך
ממש לא מלי לאוקמי' משום קילב"מ, ואמאי לא
מוקי במנסך שאסרו במוגעו ויהי' א"ש יותר לישנא
דמנסך, מעל מערב עיי"ש, ונראה דלכא' יש
להבין מהו הסברא דבישראל מומר ל"א לנער קא
מכיון, ועי' בברוך טעם שהאריך בזה דגם גבי מומר
ספיקא הוי א"ש כיון לליעורא או לא, ומהיכי תיתי
פשוט לו להש"ס דמומר אינו מכיון לליעורא, ונראה
דע"כ ישראל מומר אין כוונתו לנער כ"א לנכד דאס
כוונתו לנער למה ניסך היין לעבדו? הלא אף במגע
יכול לאסור היין בהנאה ומה יתן ומה יוסיף בזה
שניסך הלא בלא"ה כבר אסרו בהנאה מחמת נגיעה,
אע"כ מדניסך מוכרח שאין כוונתו לנער כ"א לנכד,
ולא לנער, אבל בישראל כשר שאינו חוסר דיי"ץ אין
לנו הוכחה מדניסך שכוונתו לעבדו דדילמא לנער
קמכוין, וה"ה לענין שחיטה א"ש כוונתו לנער למה
אמר בשעת שחיטה שחיטת שחיטת לשם א' מכל אלו היס"ל
דבלא"ה שחיטה מומר אסורה וקדוש' החוס' חולין
י"ד אע"כ דכוונתו לעבדו? ממש [ועל קושי' החוס'
דחולין י"ד היס"ל משום שחיטה מומר נאמן כחי'
המפורשים [עי' בס' באר יעקב יו"ד סי' ב' וסי' ד']
לשיטת הפוסקים שהביא הש"ך בסי' ב' סק"ל דבישראל
כשר ופסול שחטו ביחד שחיטתן כשרה, ואעפ"כ
א"ש הפסול חשב לעי' פסול א"כ לפי"ז משום שחיטת
מומר לא ה' נאסר מאחר דשחט טס ישראל כשר
אבל עכ"פ א"ש כוונת הא' מומר לנער א"ש ישראל,
ה' בידו להקדים ולשחוט לבדו בלי שום סיוע והי'
פסול משום שחיטת מומר] א"כ יש לנו הוכחה דאין
כוונתו לנער כ"א לניסוך ממש או לשחוט לעי' ממש
וכ"י ניחא א"ש נגע וניסך אזי לא נוכל לומר שכוונתו
רק לנער אבל א"ש לא נ"י א"כ כ"א נגע לחוד
אזי עדיין אין לנו הוכחה שכוונתו לניסוך ע"ז
דדילמא לנער קמכוין, ואינו חוסר הנגיעה עי'
בשו"ע סי' קכ"ד ועי' בברוך טעם דאפי' לזמן הש"ס
א"ש ה' הנגיעה להכעיס מותר יעושה ומיושב קוש'
החוס' שהקשו דנימא מנסך שנגע בו דאין ל"א
דמומר אינו מכיון לנער כ"א משום שנגע וניסך,
אבל נגע לחוד אף במומר י"ל שכיון רק לנער ודו"ק
היטב [ואמרי' לנער מאחר דעשה במייד] ועי' בס'
ברוך טעם מש"כ על דרך הזה:

אורם

אכתי קשה דאף בנגיעה וניסך י"ל שכוונתו
רק לנער ואינו חוסר, והא דמנסך י"ל
דהנה

הא כל אחת תולה טלמה בנכרי דהרי ידוע דגט
עי' כפוי' אינו כלום וילת כשנעשה בב"ד של ישראל
עפי' משפט בב"ד ישראל א"ש מחויב לגרשה ובכפוי'
ע"י ישראל כשר בב"ד ש"י בני עישיי' נינהו ומעתה
כש"כ כשנתן הגט בב"ד של ישראל באמירות רולה
אזי כמו שצ"ד ש"י אומרים הרי בכה"ג אין אנו
לריבין לדון כלל ברין כפוי' אי בני עישיי' נינהו דהרי
הוא אומר שמרולה לתת גט לא מלד כפוי' שלהם
אלא מלד מלד החורה שמחויב מדינינו לגרשה וא"כ
אפי' א"ש לא ה' הב"ד מחירין לה תחלה לקבול עליו
בערכאות והיא מעלמה הלכה בערכאות והמה כפוי'
שיגרלה לתת גט כפי משפט דיניהם מה לנו בכך
שהיא עברה על איסור והלכה בערכאות הלא הגט
שמוסר לה הבעל אין בו לד פיסול דלפניהם כלל ולא
משום ענין כפוי' שלהם שהרי הוא מוסר לה הגט
ברצון בב"ד של ישראל ומלד מלד דין בב"ד ש"י
ואזי יש לדון בזה מלד ענין קנס ועכ"פ כשהלכה
בערכאות בהיתר בב"ד הדבר פשוט דכשר לכתולה,
ובפרט דלפי הידוע גם בדיניהם כפוסקין שמחויב
לגרשה הם אומרים שמחויב לגרשה בב"ד ש"י וכל
זמן שאין לה כחז מב"ד ש"י שמוסר הגט לה לפניהם
כדינינו איננה מגורשת כלל וא"כ ה"ז כמו אמירות עשה
כמו שצ"ד ש"י אומרים לך והדברים ברורים אללי:

יעקב שור אבד"ק קוטב והגליל.

סימן ד

ב"ה קשארדני (ארץ הגר).

(העתק מחידושי אבד"ר הנאמן האמיתי אבד"ק
שליט"א).

גימין דף נ"א ע"ב במחני' המטמא והמדמע
והמנסך בשוגג פטור במייד חייב וכו',
כל המפורשים חממו על הפירוש משניות להרמב"ם
בגיטין שפי' דהך מנסך מיירי שלא ידע שחייב סקילה
דאל"כ אין אדם מת ומשלים והמה דברים פליאים
א' הלא גם חייבי מיתות שוגגי' פטורי' מחסלומין,
בית הלא הש"ס משני דלא שייך לומר הכא קילב"מ
משום דמשעת הגבהה הוא דקנה ואמאי נאיר הרמב"ם
מדברי הש"ס עוד קשה קושי' העולם על דברי החוס'
שכ' דלשמואל יכול לאמור השל"פ א"כ תיהדר קושי'
החוס' לדוכתי' דמיינו לשלם מטעם שלא ילך כל א'
וא' ויפסיד לחבירו ומה שחירו דלא יגזור יותר מאלו
ה' היוק ניכר ל"ש כאן דכאן א"ש ה' היוק ניכר
לא ה' יכול באמת לומר השל"פ, ומעתה נקנס'
שלא ילך כאמ"א דא"ש ה' היוק ניכר לא ה' יכול
לומר השל"פ, עיי' במפרשים, עוד הקשה הפ"י
נחוק' דס"ל השאנשה לפים מהקנת הש"ס דמיידי
במומר אין שייך לומר כדי שידועו ומורה פטור

ע"כ אינו מפרש מנסך דיל' לעצור קא מכיון וזהו כוונת שמואל דאמר מנסך קילב"ס, וא"כ במנסך י"ל לעצור קא מכיון כדי שיהי' פטור לשלם ורב ס"ל דבר' ירמי' דעל הגבהה חייב א"כ חייב לשלם א"כ שוב מנסך אין כוונתו לעצור, ולפי"ז אין מקום לקוש' שרשמי באת זה בשם העולם דניקנס' מטעם שלא ילך כאור"א שיסלם, דלמה לו לעשות הקנס שיתחייב לשלם בהניסוך וממילא ע"כ יהי' כוונתו לנסך לעבוד ע"ז אדרבה מוטב ועדיף לו לומר דפטור מלשלם ונימא דאין כוונתו רק לליעורא ובאמת אינו נאסר היין [דודאי אמרי' גס במומר אז לליעורא מכיון ולא הוי גס ספק איסור, ואף דל"ש לומר במומר דמשום חזקה כשרות כיון לליעור' כמובן, עכ"ז הרי כ' המפורשים טעם אחר על כך דלליעור' מכיון משום דרואה לעבוד ע"ז בשלו, וזה שייך גס במומר וטעמא דבמומר לא אמרי' לליעור', הוא כמוש"כ בפנים דלא הו"ל לנסך, אבל אם פטור מלשלם ל"ש זה, וממילא אמרי' גס במומר דבדודאי לליעור' מכיון וכהנ"ל, היותא מזה דפלוגתא רב ושמואל הוא אם חייב לשלם ע"ז הגבהה ואז ממילא כוונתו לניסוך ממש אי פטור לשלם על ההגבהה וממילא אף במומר אין כוונתו לניסוך רק לעצור ודו"ק היטב :

אבות קשה לשי' רש"י דבשופות ל"י לומר לעצור קמכיון א"כ אל"ל דע"כ כוונתו רק לניסוך משום דחייב לשלם ע"ז הגבהה וכהנ"ל דהרי לשי' רש"י יש לאוקמי' מחני' בשופות דאז ל"ש לליעור' מיכיון, ומה גס לפי"מ שחידש השמ"ע דביו"נ לכ"ע בשופות אסור דלא כיון לליעור' ומעתה הקוש' חוזרת וניערט דהו"מ שמואל לומר מנסך שנגע בו ונאסר משום מגע מומר ואעפ"כ אין כוונתו לעצור משום דמייירי בשופות י"ל כמוש"כ הפלוג' דלפי"ד החוס' ריש ב"ב דהיכא דהוא עלמו מפסיד ל"ש הך קנסא שלא יהי' כאור"א הולך א"כ אין לומר דחקנו רק בשופות דאז גס הוא מפסיד ולי"ש למיקנסי' ע"כ ל"ל דהש"ס דמשני בשופות קאי שם אליבא דחוק' דהיוק שא"י שס"ז ומלך הדין חייב, אבל אליבא דר' יוחנן דהשאל"ש היוק וכל החיוב הוא רק מטעם קנס ל"ש לחרך דמייירי בשופות, א"כ י"ל דרב ושמואל ס"ל כר' יוחנן דל"ש היוק ע"כ לא מלי לאוקמי' דמייירי בשופות וכו"ז לדין דהשאל"ש א"א לאוקמי' בשופות וכהנ"ל ומוכרחין לאוקמי' במומר אבל חזקי' באמת יוכל לאוקמי' בשופות ואינו מוכרח לאוקמי' במומר ושפיר שייך כדי שוידע ונאמן משום שהוא בידו ומיושב קוש' הפ"י שהבאמי דהרי מומר אינו נאמן ולהנ"ל ניהא דלחוקי' אי"ל לאוקמי' במומר ודו"ק :

היוצא מהנ"ל דרב ס"ל מנסך ממש משום שבלא"ה יתחייב לשלם מטעם דלא אמרי' השל"פ

ומיב

דהנה הר"ן כ' לפרש דברי ר"א בחס' ע"ז נ"ט דשרי למישקל דמיס מהאי נכרי שניסך דבדודאי אם הי' אסור הנגיעה משום חששא דבטחיתא לא הי' ראוי למישקל דמיס דארי הגוי אין כוונתו כלל להפסיד וא"כ לא הוי כאילו מקלי' קלי' וא"כ אסור למישקול דמיס רק כיון דהא דאסרינן מגע נכרי הוא רק משום חששא ולחא דניסוך דלמא כוונתו לעז"ז, א"כ ממנ"פ שרי למישקל דמיס דאם כוונתו לעז"ז הרי מקלי' קלי' ושרי ליקח דמי היין שהרי רק דמי יין כשר הוא ליקח ואם אין כוונתו לעז"ז א"כ אין כאן איסור הנאה כלל ועיי"ש וחדש בס' טוב גיטין אם לאחר שנגע זה הנכרי בל אחר ונסכו לזה היין להדי' לעז"ז אין כאן ממנ"פ ואסור ליקח מעות מהנכרי הראשון דלמא לא הי' כוונתו בנגיעתו לעז"ז א"כ לא קלי' לי' לין, ועפ"ז אסור בהנאה משום ניסוך דאחר, ולפי"ז אם זה גופי' שנגע ניסך אח"כ אסור ליקח ממנו דמיס דעל הנגיעה אין כאן ממנ"פ ועל הניסוך אין לחייבו מטעם דקילב"מ עיי"ש. ומעתה אכתי י"ל אף במומר דילמא כוונתו לעצור את חבירו וכו"מ ל"ל לנסך הלא מטעם נגיעה איסור לי' בהנאה אע"כ מדניסוך כוונתו ניסוך ממש ו"א דלמא מנסך כדי שיפטור מלשלם דאם לא הי' מנסך רק נגע הי' חייב לשלם ממנ"פ כהר"ן, אבל עתה דניסך ע"כ יפטור לשלם דאסור ליקח ממנו וכהנ"ל א"כ אכתי אף במומר יש ס' דילמא כוונתו רק לעצור את חבירו והוא מנסך אחר הנגיעה כדי שיפטור לשלם, והנה הפ"י כתב דלמסקנת הש"ס בחולין ע"כ מחני' מיתוקמא רק במומר, דבהתירו בו וקבל עליו התראה לא מלינן לאוקמי' דהרי הוא חייב מיתה עיי"ש בבריכות ולפי"ז יוקשה לכאור' דלמה יאסר היין כלל במחני' אף דמייירי במומר עכ"ז הרי גס שם שייך לומר לליעור' מכיון לפי הנ"ל, וגם על הש"ס בחולין קשה דהאיד מחרך לה להך מחני' דמנסך בישראל מומר, אך ו"א דהרי לרב הוא חייב לשלם דלא אמרי' השל"פ, וכמוש"כ החוס' ויהי' מאיזה טעם שיהי' עכ"פ כן ס"ל לרב וחייב על ההגבהה, וע"כ מאחר דחייב לשלם על ההגבהה ממילא אין לומר דכוונת האי מומר בנגיעה וניסוך הוא לעצור, ומנסך רק שיפטור מלשלם, דהרי ב"ב וב"כ חייב לשלם על ההגבהה, וע"כ כוונתו רק לעבוד ע"ז, אבל לשמואל דס"ל דיכול לומר השל"פ, ופטור הוא על ההגבהה, ממילא י"ל דהא דמנסך הוא רק כדי שיהי' פטור, דאם יאסור רק מחמת נגיעה אכתי יהי' מחייב לשלם דלא יהי' קלב"מ ודמי יין כשר קא שקיל א"כ אין ראוי שכוונת האי מומר לעבוד ע"ז דלמא רק לעצור קמכיון והא דמנסך הוא רק כדי שיהי' פטור לשלם, דאם יאסור רק מחמת נגיעה יהי' חייב לשלם ממנ"פ וכהנ"ל ע"כ מנסך כדי שיפטור לשלם

והנה שם הגיטו האחרונים בחום לעבור עליהם בלאו ולא ב' לאוין וכ"ה באמת בירוש' שם לפנינו, ומשום דהי' דס"ל לנ"ש לא יגרש אה"כ מלא בזה ערו"ד. מ"מ ודאי דאין ר"ל דילפינן דבר דבר מה להלן בעדים כו' היינו בעדי עומאה וגדאית דפשיטא דגם בעדי קינאו וסחירה דנעשיה סוטה ספק ואסורה לו מהי"ט שוב יכול ומהוה לגרשה למלא בזה ערו"ד קרינן בה. ובסוטה ספק ליכא רק איסור עשה מינעמאה. ע' תוב' יבמות (ס"ט.) ד"ה כי, וכבר העירו בזה האחרונים מסמירת החום' דלעיל שם (י"א.) ד"ה מאי. וע"ש גם בדף פ"ה: בסוד"ה ולרמב"ה. וע' מל"מ פ"א מה' אישות ה"ח. ופ"ו מביבוס הי"ט ד"ה וראיתי בחי' מהר"י. ובמהריט"א בכורות פ"ה אות מ"ג סוד"ה עוד יש לעמוד. וע' במל"מ מזה רס"ג ד"ה והנה לא אמוע, ועכ"ל לעבור עליה בלאו: ולהסבירם דאיסור לאו חל על עשה לק"מ קושיא הגרע"א ז"ל. וכ"ה מבואר בהוספותיו שם במשניות פאות ק"י עיי"ש, ונפלא הדבר שהגאון בעל פת"ג ז"ל בספרו שושהמ"ה כלל כ' ד"ה אמר רבב וז"ל. והחוס' בעינן לעבור בבל ובמדר' עשה ול"מ, ואיני יודע דקרא בפשיטה הוה ב' לאוין שוטה ומחז"ג כו' עכ"ל עיי"ש, ב"ה וכי נעלם ממנו כמה קולמסים נשתכרו בזה אייבאל לאו. בסוטה ספק, וא"כ ר"ל דלכ"ש אין אדם מוגרש אלא סוטה ודאי. זו קשה מן הראשונה דאסור לגרש סוטה שקינא לה ונסתרה ולי"ק בה כי מלבערו"ד:

ובה ראיתי גם לרבנו בעל פת"א בכו"ק שכתב וז"ל. ואנכי אודיע מה שג"ל להגיה בבירור בדהת"ס סוף גטין ד"ה מה להלן כו' לעבור עליו בבל"ט ע"ס וז"ל לעבור עליו בלאו כו'. וע' ביבמות י"א דלריב"כ לאו בסוטה לית ליה. ולרבנן נמי ילפינן לאו בסוטה מהאי קרא כו' וא"כ לא מקשו החום' מידי וכו' עכ"ל עיי"ש. ומבואר מדבריו דמאי דקשיא ליה שמשו"ה הולך להגיה הוא. משום דמאי קושיא למ"ל קרא לאסור להחזיר גרושתו לב"ש הלא ע"כ אסורה לו משום ערו"ד שזאל בה. ה"א אי לאו קרא דלא יוכל כו' אחר. אשר הוטמאה, גם לאו דסוטה ליכא, וזה תימה גדולה, דאם כן באמת אי"ל להגיה וטבל לקיים גי' שלפנינו. ושפיר משני בירוש' דאלעזר קרא דלא יוכל לעבור עליה בלאוין שנים, א' משום סוטה גופה דכלאו הך קרא לא ידעינן בה לאו וכ' משום מחז"ג, ואם כוננו דהיכי נחייבה דמאי מחד לאו, י"ל דדמי לנא ומבושל ע' פסחים מ"א. ובסהמ"ל להרמב"ם ז"ל בשורש הס'. ובחיבורו פ"ח מהק"פ ה"ד ופ"ט מסנהדרין ה"ג והכ' י"ל דחייב מלא משום לא יוכל כו' לשבץ לקחמה, דהיינו מחז"ג. וחדא משום אחרי אשר הוטמאה דמשרש אסוטה. אבל מה שמכרימנו להגיה הוא כנ"ל

וחייב על ההגבהה א"כ מומילא כוננה האי מומר לנסך דא"ל כוונתו לנסך כדי שיפטור לשלם וכהנ"ל, דבלא"ה מחויב הוא לשלם דהלא ל"א השל"פ, והנה טעמא דרב דל"א השל"פ כ' התורה גיטין משום דאמר' דבדמים קננהו א"כ מחויב הוא לשלם דכבר קנה גוף היין, ואף שאנחנו מבוסקין דלמא כוונתו לנער, וז"ל דהרי לנבי דיד' לחייב את עצמו ממון נאמן הוא לומר דניסך [ועי' בס' יריעות שלמה סי' ד' דל"ש כאן מחור שגאמן להפסיד שכרו נאמן גם לענין איסור] והא מינה לרב דס"ל דבדמים קננהו אבל לרד"ק דלא ס"ל כרב בדמים קננהו א"כ אכתי קשה אמאי אי"ל לומר השל"פ וע"ז מחור הרמב"ם בפירושו למשנה דלא ידע שחייב סקילה א"כ הוא מושב שעל כל אופנים יתחייב לשלם דאינו לא ידע שחייב סקילה א"כ שוב אין כוונתו בניסוך לנער כ"א לעבור ע"ז, דא"ל דמנסך כדי שיה' פטור לשלם דעל הניסוך יהי' קלב"מ דהרי אינו מושב שיחייב לשלם א"כ ע"כ כוונתו לנסך לע"ז ממש ולא לנער ומחורן על כיון הרמב"ם ודו"ק היטב: (ע"כ ההעמק)

שרגא כהנא בהגאבדוק"ק.

סימן לו

ב"ה לוקאש (פלך וואהליון).

(א) בשעית ח"ד סי' ו' אות א' הקשה כ"ה בזה דיבמות ד' בשו"י של אביו ולעבור עליה כב' לאוין היכי חייל ליגנאל אדירתו. וכן הקשה לעיל בזה סי' פ"ז אות ב' ג' ומירץ כעין חירון כ"ה. ולענ"ד לק"מ דכיון דא"ל לאוקמי קרא דליגנאל לרבנן בענין אחר כמ"ס חוס' מגלה יו"ד ע"כ ד"ה לעבור א"כ ע"כ אמרה תורה יבא איסור דלי"ג כנ"א ויחול על דודתו כמו יבוא נז"ט ויחול על חלב ובגטין (ל'). הקשה הגרע"א ז"ל קושיא כזאת על הירושלמי דמיימו חוד"ה מה להלן ע"ש וכתב דל"ל דחייל איסור מחז"ג אסוטה מגוה"כ דהא איכא לאוקמי קרא להיכי דהומו עדי עומאה ע"ש. וס"מ דאי לא"ה לא הוי קשיא ליה, משום דע"כ אמרה תורה יבוא ויחול:

ובחידישי לגיטין כתבתי שם לתרץ ד"ל דחייל עלה איסור מחז"ג תיכף משנחארכסה לרבנן דריב"כ ביבמות (י"א.). דהא באמת מיד שנחארכסה חו לא חייל לבעלה הראשון אשר שלחה לשבץ לקחמה ואז חייל שפיר מיגו דחייל איסור אשת איש גם לנבי בעלה הראשון במוסיף דאיתוסף עלה לכ"ע, וחיל גס מחז"ג בבל"א עס א"א וכמ"ס תוס' חולין (ק"ג.). ד"ה דאיסור (וכמ"ס כ"ח כאן.) ומו כשנחארכסה או נחגרשה נהי דא"ל פקע מ"מ איסור מחז"ג דחייל אלו לגביה אסוטה, לא פקע וא"ש:

יאלו בכך מרוב ולדות שאינן נפלים דכי היכי דע"כ
גם כשהוא נפל כו"ם מה שמת מח"מ הוא מקרה
היולא מנדר הרוב דגם כשהוא נפל אינו עלול למות
מח"מ יותר משאלו היה ב"ק א"כ למה נאמר דילא
מרוב ולדות מכה זה שמת מח"מ. כיון דע"כ לריבין
אנו ליומר דממיעוטא דמתים מח"מ הוא למה נאמר
דגם ממיעוטא דנפלים הוא. בשלמא חינוק שהיה
ומה חוץ ל' מסתבר דהוא הנוחם שמשום שהוא נפל
חלה ומה כדרך מיעוט נפלים שמתין חוץ למ"ד ואין
מיתה בלא חולי נמצא דבמה שאנו חולין חותן
במיעוט נפלים יש לנו סבה לתלות בה מיתתן טפי
מאלו היה ב"ק דרוב ב"ק אינן חולים וגם רוב חולים
לאים וכך הוא המדה שגל נחלה ומה חוץ ל'. אבל
כשאנו רואים סבת מיתתו מחמת המילה ובין שמו
נפל בין שהוא ב"ק ע"כ דין גרמא במיתתו דומה מש
למה שאנו חולין בלשמוס יד הטבח כיון דיש לנו במה
לתלות הריעותא בניקבה אע"ג דגם רוב ריאות
שהטבח ממשמש בהן אינן נקובות דברוב ריאות
ימשמש הטבח ורק מיעוטא דמיעוטא נעשות נקובות
מחמת המשמוש ל"א דכיון דרוב ריאות אינן נקובות
והו שניקבה איהרע לה רובא. כיון דיש לנו לתלות
בהמשמוש ובין שהיא טרפה בין שהיא כשרה יכולה
היא לינקב מכה המשמוש למה נאמר שילא מהרוב
וכ"ז ברור ופשוט ובחנם השיג כ"ת והכלל דכל שיש
לנו לתלות הריעותא בחיזה סבה שהיתה כאן ודאי
כמשמוש בריאה ומילה בחינוק וכיו"ל אמרינן כיון
דסבה זאת ודאי היתה כאן וטרפות או נפל ספק הוא
אין ספק מולא מיד ודאי ואמרינן דהסבה הודאית
גרמה המיתה והריעותא ואין להאריך יותר :

ג) ש"ס בסי' י"ד אוח"א' כחבתי לתרץ דברי רבנו בעה"ט
וידעתי כי רבים יחמדה דמה נענה להא דשמואל
א' י"ד י"ח שרלו לשאל בלח"מ ונהי דהיה שם מקום
הקרבן קרבנות יחיד בבמה קטנה כלהלן שם בקפיטל
זה וע' זבחים (ק"כ.) מ"מ הא מנן שם (ק"ג.) דאין כיהון
ובגרי שרה בבמה. וד"ה הוא עמחוי"ט שם. וכיון
דל"ל כהן ובג"מ ממילא דאסור בהן להקריב בבג"כ
שיב"כ ואיך רלו לשאל בלח"מ. אכן באמת הא לאו
קשיא הוא. דפשיטא דבמקום סכנה שאני. ושם
נפקד יהונתן ונשא כליו ולא ידעו אנה באו.
והולכו לשאל אולי לריד לרדוף ולהילם. ואשכחן
ביומא (ב"ט.) שלכשו בג"כ ללאת לקראת אלכסנדרוס
משום עת לעשות כו'. וכ"ש לפיקוח נפשות. וכן
אנו לריבין לומר ע"כ למ"ד שלא היו ב' ארונות
ולדידים מוקי בירוש' פ"ו דשקלים ה"א ופ"ה דטובה
ה"ג קרא דשמואל ה"ל הגשה ארון האלקים דהיינו
הנץ ע"ס. ואיך שאלו בלא ארון ומדברי הרמב"ם
ז"ל בפ"י מהההמ"ק ה"א ע"ס משמע דארון מעבד
בשאלה. אע"כ דשעת סכנה שאני ודו"ק. אבל שלא
במקום

כחיל דודאי גם בטובה ספק שרי ומלוא לגרסה לב"ש
ולכא בה דק עשה סוף דבר. דברי רבנו בעל פה"א
ובעל פה"ג ז"ל בשו"עמ"ק הג"ל נפלאו ממני
ולריבין נגד :

ב) ש"ס בלוח ג' השיג כ"ה עמ"ס הגאון שליט"א.
בח"ב סי' ל"ב אות א'. ולדעתי אין זו
הסנה ויפה אמר הגאון כ"י ובגדל רבא אמר מילתא
כו' דודאי הא דרפ"ב דכתובות הואיל וא"ל קול
אחרע ליה רובא דבתולות נישאות וכן בכל מקום
דליכא ריעותא מחיים בבמה דאמרינן יללה זו
מרוב כשרות, היינו משום דאין לנו לתלות הריעותא
במידא אחרינא, ולכן אמרינן דמדאין לה קול ש"מ
דממיעוטא דלאו בתולות נשאות הוא. דמאי חזית
דממיעוטא דבתולות שאל קול ולא ממיעוטא דאין
בתולות בשעת נשואיהן. וכן מאי חזית דממיעוטא
דכשרות שיש להן מים בראש וכדומה ולא ממיעוט
דטרפות ואדרבא טפי מסתבר דמה של"ה בתולה גרם
שאל קול וטרפותה גרם שיל מים בראש וכדומה
אבל חינוק שמת מחמת מילה דע"כ בין שהוא נפל
ובין שהוא ב"ק, סוף סוף חזינן דמח"מ מח ורגל"ד
שהמילה גרמה לו, וכך מחס מיעוטא דבני קיימא
מח"מ כמיעוטא דנפלים. וגם בנפלים אין המילה
גרמא בנזקין ובבת מיתתם טפי מבני קיימא. וחדע
דאל"כ לא היינו מלין בן ח' עד מלאה לו שלשים
שלא ודאי מכלל נפל. דלמה נגרוס לו קירוב מיתה
וסכנה והרי אמו שוחה ומניקחו בשעת מפני הסכנה
ופירש"י ביבמות (פ' ריש ע"ב) סכנה שניהם כו'
עיי"ס ובתוס' סי' רמ"ז בחו"ד הכריח פירושו עיי"ס
דאל"כ תלין ולד אחר. וש"מ דחיישין לסכנתא
דיליה. אע"כ דבמילתו אינו מסתכן טפי מבר
קיימא. וא"כ למה נמתין ולכן מלין אותו ממנ"פ
דגם אם נפל הוא אין המילה מתקנת כמו ומקרבא
מיתתו טפי מב"ק. וגם מהא דמלין חינוק שמתו
אחיו מח"מ כשהיו ירוקין או אדומין מוכרח דאין
מילה מהלכה נפל טפי מב"ק. כמו שאבאר. דאל"כ
קשה כי היכי דאם מלו אחיו ירוקין או אדומין חלינן
במה מחמת ירקא ובומקא ול"ה למיעוטא דלמא
לא מחמת ירקא רק מחמת סכנה המילה שממיתה
מיעוט ילדים כדמוכח בנטיין (ג"ו.) כי עליך הורגנו
כה"ז זו מילה כו' עיי"ס אע"כ דחלינן טפי בירקא
ובומקא דהיא ודאי ריעותא ומילה ספק ואין ספק
מולא מ"ד ודאי ואמרינן ללא מח"מ גופה מחו,
וא"כ נימא נמי דנחלה דהא דמחו מח"מ גם בלא היו
ירוקין ואדומין הוא מחמת דהי' נפלים ודין גרמא
דמחו אע"כ דו"א דנשלמא בירוק ואדום תלינן משום
דזה גורם לחינוק שימות מח"מ טפי ממילה בלא
ירוק ואדום. אבל נפל אינו מח מח"מ טפי מב"ק.
וכיון שכן זכינו לדין דגם במח מח"מ חוץ שלשים לא

ולשרה אבל לא לשאלת אור"ה ולעבודה הלבושה עלמה
מלוה והיו בעידנה כמ"ש בקור"ה להשאג"ה שם אבל
לשאלת אור"ה היו שלא בעידנה ודו"ק היטב :

(ד) **שם** כס"י י"ד אות ב' הביא משם ספר בני'
קושיא בחוס' פסחים ב' ד"ה אור שכתבו
גבי בב"ח וערלה וכה"כ שלא הלריכו לבערם כחב"פ.
וזה נגד המפורש במתני' שלמי תמורה כו'. ואין
כאן קושיא. דכונסם נתי דמזבחן בקבורה או
שרפה. אבל לא הלריכו חז"ל לבערם חב"פ כחב"פ
שאסור להשהותו רגע לאחר איסורו אפי' ביטלו ויאל
לו מכלל ב"י וב"י מה"ס. משא"כ בב"ח ועוכ"כ.
דאין איסור להשהותו זמן מועט ואפי' בזמן מרובה
תקלה תחלי הוא לקמן שם כ' ע"ב ופשוט :

(ה) **שם** ס"י ט"ז הקשה על החת"ס מהחוס' פנ"ה
והנה באמת דברי החת"ס תמוהים גם
בעצמותם. דמה סברא היא זו דכיון דח"ז חלב לר"ך
לזירוף ח"ז חלב לכן לא חיל עליו בב"ח. ובאמת
מבואר בפלתי ס"י פ"ז ס"ק י"ג ע"ש דחיל איסור
בב"ח על ח"ז נבלה וה"ה חלב בחלב. וכן מחבאר
מדברי הפמ"ג בספרו גור"ר בסוף הקדמותו שם ד"ה
סנהדרין דף ד' ע"ש וכן פשיט"ל לרש"ש בחולין ק"ג:
ע"ש והיינו דנהי דכשאוכל כזית שלם מהחלב ואפי'
לא בב"ח רק שאוכל כ"כ עד שחכאכ"פ מלערך כזית
מהתרבא לבד. כיון דחייב משום חלב חו לא מחייב
משום בב"ח. אבל כשאוכל כזית מהתערובות, ואין
שם כזית תרבא לבד חיל אקרקפתא דגברא בב"ח
למיוצא כיון דליכא חיובא דחלב בשיעור שלם. ובחי'
כחבתי ליישב כל פקוקי החת"ס שם ואכמ"ל. אכן
הקושיא למה לא מתרץ הש"ס שם דמ"ד חייב היינו
דליכא רק כזית מהתערובות ולא מהתרבא. לק"מ
דא"כ מאי קמ"ל וגם מדמסים. וה"כ לא מלי לתרוי'
דמ"ד חייב כשאוכלו שלא כד"ה דמשום חלב פטור
ומשום בב"ח חייב גם בשלכד"א. ועי' פלתי הג"ל משום
דא"כ מאי קמ"ל וגם מדמסים לה סתומי משמע בכל
גוגי חייב :

(ו) **שם** כס"י י"ז תירץ דברי מהרש"א ז"ל בגנין
מ"א מקושיא הנו"ב והשעה"מ. ומשמע
שרואה לומר דמיירי שבעלה זה שנתן לחברו שחלין
שפתחו אלל עבדו קנאה לעבדות זה ודבריו דברי
הימה דפשיטא דאחזק היינו שנתן לאשה שבעת
ביאה בידה למסור עלמה לכך וכן לארזן השפחה
שבידו למסורה לכך. וכן אפי' לאשתו אלמנה לכה"ג
וגו"ה לכה"ד שנשא. ע' רמב"ם פ"ד מאיסורי מזבח
הלכה ט'. ובש"ס תמורה (כ"ט). באשתו נדה למד
מ"ד. אבל כשנתן לחברו שבר וזנה שאינה ברשותו
בשעת ביאה. פשיטא דלאו אשתן הוא וע' במג"ח
מלוה תקט"א מבואר כן וזה פשוט. וא"כ לפי תירוצו
כאן הרי קנאה זה. ובשעת ביאה אינה של זה שנתן
לו

במקום סכנה ודאי דנראה דאין לובשין כלאים לזורך
שאלה באור"ה ללאו עבודה היא. ובשמואל שם פסוק
ל"ו ראה שאלו לרדוף בלילה בלא שאלה. וא"ל כהן
נקרבה כו' ר"ל בבקר במקום המשכן כנוב. וכן עשה
ולא ענהו ד' ביום. ומ"א שאלני כיון דלרמב"ן בשה"מ
בכופו רואה לומר דמזות עשה היא שאלה באור"ה,
א"כ עדל"ת כמו לעבודה. ולענ"ד ז"א. דגם אם
כשפיקו של הרמב"ן ז"ל שם דאולי מ"ע היא. מ"מ
הא קי"ל בשבת קל"ג ובכמ"ד דכל מקום שאלה
מואל עול"ת אם אלה יכול לקיים שניהם מוטב
ואין עדל"ת וא"כ בלא שעת סכנה יכול לשאול
ביום כשלוש בב"ח לעבודה ומיקרי יכול לקיים
שניהם. דלעבודה הותרו בג"כ ש"ב כלאים.
חזר החכם (הוא יד"ג הרה"ג מהר"פ האגד"ק
דריסקיפאליא שליט"א) ושאלני עמ"ש דאפי' שאלת
אור"ה מ"ע ה"א מ"מ כאן יכול לקיים שניהם. דז"א
דלא נס לעבודה עכ"פ לר"ך דיחוי הל"ת. ועי'
השבתו לו. דמ"מ הוי יכול לקיים שניהם כיון דלעבוד'
בהכרח נדחית בכל יום והכשרה בכך כמ"ס חוס'
יבמות (ה:) ד"ה כולה ע"ש. ולמה לנו לדחותה עוד
בלילה שלא בזמן עבודה. וכעין הא דפסחים (כ"ט).
מה לי למכשמי"ל שלאח"ס שידחו אה"ש שכבר דחתה
שמיטה כו'. ובמנחות (ס"ד). אבל הכא דאיכא לזורך
גבוה ונחנה שבת לידחות ע"ש ודו"ק. עוד הקשני
הרה"ג הנ"ל דל"מ אם שאלת אור"ה מ"ע ומלל"ג,
והכהן מכיון בלבושה הבגדים למלוה ולא להנאה,
דשפיר דמי וא"ל דחייב. אלא אפי' אינה מ"ע אמאי
ליחסר והא לא מכיון. וכמ"ס בקור"ה לשאג"ה לסי'
כ"ט בשם יד המלך ובשו"ת בר"א. והשבתו לו דגם
החת"ס בחיור"ד ס"י ס"ט עמד בזה אמאי אמרינן
במנחות מ"ג דאשחרי כלאים לגבייהו. והא לא מכיון
ומי גרע מלושם להעביר המכס, ומי' דאנה"ק כי
אשחריא בעידן עבודה כלומר ולא הותר כלל רק משום
דמכיון למלוה ולא להנאה עכ"ד עי"ש ואינו נכון
דחוס' יבמות הג"ל כתבו בהדיא דמשום עדל"ת הוא
ע"ש. וכן ברמב"ם סוף ה' כלאים דהוי מ"ע כליזת
ע"ש ור"ל כליזת דמשום עדל"ת כבימות ד'. אבל
נראה כמ"ס הוא עלינו שם לגבי כלאים בליזת
מדכתיב אשר תכסה בה והיינו בחמה מפסי"ח ובלנה
מפסי"ג. ור"ל דגילתה חורה דרשאי ללבוש גם בכונת
כיבוי לא רק לכונת מלוה ה"ל י"ל גבי בג"כ דכתיב
לכבוד ולתפארת. וע' זכחים י"ח וברמב"ם פ"ח
מכהמ"ק ה"ד וליוותה חורה להנאות ולהנות מהבגדים
ומדו"ק לשון הש"ס במנחות (מ"ג). וערכין (ג:) סד"א
כו' מאן דלא אשחרי כלאים לגבוה בלבושה דחייב
בלבושה נראית כטפלה. דאטו ס"ד בכלי זרעים או
בהמה. אבל א"ש כנ"ל דהותר לגבי כהנים בכונת
לבושה וזה לעבודה כדכתיב והיו על אהרן כו'

סימן לו

ב"ה פח שענא (פלך ראדום) יע"א.

(א) **בשעית** ח"ב סי' כ"ח אחר שנתבאר שם דמים שעמדו בבית דין כפושטין ואף באיפ"מ מהני הדומ"ש, נשמט, וכלל שם ולפ"מ בחמו"ש שם דאף אי נימא דסותם מ"מ נפחמים נקבי הפליטה כשימלחנו שניה בלא"ה י"מ להקל בנ"ד ע"י הדומ"ש אף באיפ"מ. ובס"י כ"ו הקשה ע"ד שכ' שם להקשות על מהר"ש דהקיל בהפ"מ דיקא דהלא י"מ להקל אפי' בלא הפ"מ כיון שהודת חכמ' אחר שיעו"מ וע"ז הקשה דמהר"ש לא מייירי מיב"ש רק מטעם הדחה סותם, ידע שקלרתי בזמנך, וכוונתי להקשות עליו מכת ממ"כ אי מטעם דהודת נסתם אחי עלה הלא לפמ"ש בחמו"ד ה"ל דאף אם סותם מ"מ נפחמים ע"י הדומ"ש ח"כ אף באיפ"מ מהני הדומ"ש, ואי מטעם שאחר יב"ש או מעל"ע נפלו בספק אם מלחו מב' דדיוס הלא גם בזה י"מ להקל אף באיפ"מ כיון שהודת חכמ' אחר שיעו"מ:

(ב) **בשעית** ח"ב סי' ס"ט חולק ע"ד שבס"י נ"ט וכ' להסיר בבישלו ב' ביצים ונמלא בא' טיפת דם עפ"מ הש"ך בס"י ק"ג סק"ה בשם הרשב"א דידענו שאין פליטתו בכולו א"כ טוב הוי רוב משהו בביצת היתר נגדו, כבר קדמו בזה בשו"מ מהרש"ם סי' קל"ז בשם ח"א, אך ג"ו ל"ע דכיון דאין קי"ל דא"א ללמלא כרמב"ם בפ"מ מה' רולח ה"י עפ"מ בשע"ה בפ"י חשו' הרשב"א וא"כ טוב י"מ לחוש שמא ביצת האיסור היא גדולה מעט ונפלט ממנה רק כשיעור ביצת ההיתר ושוב ל"ה אפי' רוב משהו, ובחירע"א סי' ק"ה ס"ט כ' דהרשב"א בחשו' שם סיים ע"ז דלא אמרו דבעל דבוב אלא בדאיכא ודאי רוב היתר אבל כשאין ההיתר בודאי רוב, לא מיקרי כלל רוב, ובפרט לשט"מ בב"מ ו' דרוב (בשערובות) ל"ה רק ספק, רק דפסק כזה הסתירה החורה וא"כ נריך להיות עכ"פ רוב מבורר וכיון דהרשב"א בעלמא ס"ל דרוב מבורר בעינן טוב י"מ לחוש למ"ש, ואשר הביא ממ"ז סק"א שם שכ' דידוע הוא שאין מחלה איסור נפלט בהיתר שגירח לישא בעלמא נקט ול"ד מחלה רק דר"ל שאין פליטתו בכולו דהא המ"ז סיים ע"ז כ"ז מהבאר מחלה"ה שם ובתוס' אין זכר למו (ואולי ע"ס הוא וז"ל במקום מחלה כולו) ועכ"ל כן דל"ה קשה ע"מ דאמרינן בכולי' משערינן דאי במאי דנפק מיני' מלא ידעינן וקשה דכיון דודאי הוא שאין מחלה איסור נפלט רק דלא ידעינן כמה נפק א"כ ליכני עכ"פ לשער נגד מחלה איסור כיון דברור הוא דמחלה לא נפק אפי' דליחא. ונמילא הדרינן לקמייתא דשמא ביצת ההיתר

לו הטלה ולמה הוי אהנן ונהי דבטלה זה קנאה לשמוש זה הוי מחיר זונה ולא אהנן זונה ומחיר זונה מותר כדמנן שם למ"ד והנה גם במנ"ח בקומץ מנחה למנוה מ"ב תירץ כעין זה באופן אחר ע"ס. והיינו דכמו דקיי"ל שאם השיאו רבו ב"ח יל"ח. משום דודאי לא עבד איסורא ומסתמא שחררו. ה"נ מסתמא זה הקנה הספחה לשע"ה לחברו שהלן אלל עבדו בהיתר כיון דאם לא כן עבד איסורא לדעת מהרש"א ע"ס. וגם עליו אני דן דאין זה מן היישוב כנ"ל דכיון דבשעת ביאה אינה שלו כי הו"ה מרסותו והקנה אותה לאדון עבד זה א"כ אין הטלה שקיבל אהנן. דבשעת ביאה לאו ידיה היא ואיך יחול עליו איסור אהנן ודו"ק:

(ז) **שם** בסו"ר הניח דברי החת"ם בחידושו לע"ז ס"ג בקושיא. ו"ד דברי החת"ם מבוררין כמו שאבאר, דהנה ידו"מ הרשב"א בחשו' ח"ב הנקרא תולדות אדם סי' פ"ב. והובא בשד"ח חלק פ"ח השדה מ"ע ב' כלל מ"ג ע"ס. בבית בבית וסור משורי אני מוכר לך ל"ש ברירה. כיון דיכול הקנין להקיים שפיר משעת הברור ואילך כשיחן לו שור א' ובית א' משוריו ובתיו, מה בכך דאין ברירה. ואין נריך לסברת י"מ ברירה אלא כשאנו נריבין שיחול הענין לאחר שיבורר למפרע קודם שנחבר ע"ס. ובמקו"ה סי' הל"ד סק"ב ובנה"מ סי' ס"א סק"ג כ"כ מסביר דנפשיה עי"ש וביאר דכיון דמאי חיל אז ממילא חל הקנין מעכשיו יעו"ש וה"נ הוא תירוצ החת"ם ז"ל דמס"ה גבי מחיר כלב אמרינן בתמורה למ"ד. ונברור חד להד"כ ואיך לישחרו. וקאי למ"ד י"ב (או משום דמס"ה חד"ב בטל ובדרבנן י"ב ע' מקו"ה סי' תמ"ח סק"א. וע' ר"ן נדרים מ"ה ע"ז ול"ע ודו"ק.) ולא תקשו כיון דאין מבורר השמא היכי הוי מחיר כלב כלל. וכמו באהנן דבעינן מבורר משעת ביאה כמ"ש תוס' ע"ז ס"ג משום דכיון דמיהא כל אימא שהכלב קיים כשיבורר אחר כנגדו חיל אז מחי"כ ול"ד לאהנן דגם בשעת ביאה ל"ה מבורר חו ל"ה אהנן אלא כדאמר איסור למפרע ודו"ק. א"כ גם השמא הוי כמבורר ולכן אסור התערובות משום מחי"כ כל שלא יברר חד להד"כ וזהו כוננו לחלק בין אהנן למחיר דבמחיר לא חסר גוף הקנין ר"ל גוף חלוח אסור מחיר. דהא כל אימא שיבורר יחול אם הכלב עודנו קיים וכיון שכ"ה דאין חסר רק הברור וכשיבורר יחול. חיל גם השמא והוי שפיר כמבורר כבר. אבל באהנן חסר גוף הקנין כלומר דכ"ז שאינו מבורר בשעת ביאה אין כאן אהנן. ודו"ק היטב כי נכון הוא בס"ד:

הק' שלום יוסף הלוי פייגענבורג אברפ"ק.

ההיחזק הוא מעט פחות מהאיסור ונפלט מהאיסור כשיעור ביטא ההיחזק וליה אפי' רוב משהו וכיון דהכנה"ג והמני' ס"ל כט"ז דחד בחרי לריך וכן חפצו כל האחרונים פשיטא דאין לסמוך ע"ז כלל וחלילה להקל בזה אם לא ע"י השמח אפר שכ' שם . (וגם בשמח מהרש"ם לא סמך ע"ז לבדו להחזיר רק לבטל בעלמא נקטי' עיין עלי') . ושם בסוף סי' נ"ט נשמט וכ"ל אחר דיבור וא"כ גם ע"י עדים אינן יכולין לתבעו אם לא יגיע פרוטה לכ"א ל"ל שוב ראיתי דלא מלתא הוא דאמרי דבדוכתין בגימין משמע דע"י עדים יכול לתבעו אפי' רק פרוטה א' והם בשביעות מ' ל"ס אלא בטענה מלוה אכל בהעדאת ע"א כו' ופרש"י דאי הביא עדים שהעידו על פרוטה חייב ע"ש, אך קושימו בלח"ה לק"מ דהא קי"ל דבד"מ א"ל להעיד שני העדים כא' כמבואר בחו"מ סי' ל' כ"ט וא"כ החובצ לא יכול לתבע מכ"א שישלם לו הפרוטה דהא יוכל לאמר לו שאני לא ידעתי שיש ע"א עד א' וע"י עידותי תחייב ממון רק שאני באתי לחייב לך שבועה גרידא (והגם כיון דקי"ל בד"מ דא"ל להעיד שני העדים כא' הו"ל לאשוקי ארעתי' דלמא הי' עוד עד א' שהעיד כבר ע"ז וע"י עידותי יתחייב ממון מ"מ לאו כו"ע דיני גמירי) וא"כ ע"כ מוכרח הוא לתבע אותם כא' והב"ד פוסקים לשלם לו הפרוטה שהפסידו והב"ד משלם ביניהם, ושוב שפיר הו"ל עשאי'ל וברור בס"ד :

שוב הגיעני השע"ת ח"ד וראיתי בס' י"ט שכ' לתרץ דהב"ד יוכל לתבע לכ"א פרוטה שלימה רק כיון דקיבל מה שרצו להפסידו ע"כ הב"ד משלם ביניהם, ובמח"כ אין דבריו נכונים כלל . דהא אם יתבע לכ"א יאמר לו אני לא באתי לחייב לך ממון רק שבועה ולא ידעתי שיש עוד עד בזה ודו"ק : **(ג) בקור** חורה סי' ג' השיב ע"ד הנדפסים בשע"ת ח"ב סי' מ"ח וסי' פ"ט שכ' דאסור להשתמש בהביישטילען החדשים מטעם חלי' ומטעם חליה, ודעו שם להבטין אם השפופרת יושבת מזומלם ואינה מתגלגלת בנקל . וראייתו מסוכה ל"ז דאמרינן כיון דחברי' כגופי' דמי ובמח"כ לא עיין בדברי הר"ן שם שהבאתי שם בקונטרסי שכ' ע"ז דע"כ ל"ה לקיחה ע"י ד"א חליה משום דליכא קרא לפסול חליה בלולב כו' כטבילה וחפילין כו' ומינה במזוזה דכ' על מזוזות דפוסל בי' חליה כמ"ס בב"י אור"ח סי' כ"ז ד"ה ולא יהא דבר חולץ ובש"ת הרשב"א ח"ה סי"ב ובת' הרמב"ן סי' רל"ג ה"ה דיבור כזה לא מהני ואפי' מב"מ ולנאותו חולץ וכמ"ס בשם הרמב"ן פ"ג דבכורות . ולמה לא עיין בדבריו שהבאתי שם מח"ס חיו"ד סי' קי"ח דאף דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה מ"מ גביעה ע"י ד"א

לא שמה גביעה והבאתי שם לשע"מ סי' כלי המקדש פ"י סוף ה"ט שכ' דדוקא בלולב מהני חיבור כזה אבל במקום דמפסל בי' חליה אפי' כ"ש חולץ, ועיין לחוס' פ' הוליו' לו ד' ר"ח ע"ב ד"ה מב"מ בשם ריב"ז א' וכיון דליה חיבור טוב פסל מטעם חלי' ג"כ . ובקו"ת סי"ח כ' רב א' לחזק את דברי הרב הנ"ל שבס"ג . ובמח"כ כל דבריו שם אינן מכוונים, בראש מש"ס להקנ"ס שפי' דמ"ס בסוכה דף ה"ל כיון דחברי' כגופי' דמי דאיהו חיבור טיה' הוי כגופא כבר נבאר דלולב שאני ממזוזה . וממילא נראה ראיתו שם מב"מ ס"ט דאמרינן ההם דהוי דמשלטיל בהדי' חסוב כגופו דהא ההם ל"ל קרא למוסל ביה חליה ומ"ס עוד דהשפופרת עשו' לשבת שם לעולם דאף אם ירלה לבדוק את המזוזה א"ל . להוליו' את השפופרת דהא יכול בנקל למשוך את המזוזה מהשפופרת והשפופרת חשאר במקומה . דברים אלו מביאים לידי גיחוך וכי אנן קביעת הביישטיל בעינן הלא אנן קביעת המזוזה בעינן ומה יוסיף את כח שהביישטיל הוא קביע אם המזוזה אינה קבועה . ואדרבה אוסיף מיא אוסיף קימחא כי עד כאן מכשרינן קביעת המזוזה בביישטיל אף שהמזוזה גופה אינה קבוע במסמרים רק הביישטיל גרידא והמזוזה רק מונחת בסוכה הוא יען שא"ל להוליו' את המזוזה משם עד שיקח מקורם בביישטיל מן הסממרים (או מן חיבור אחר שנחבד ע"י למוזות הבית) וממילא הוי קביעת הביישטיל כקביעת מזוזה עלמה משח"כ בזה חזיה שם קבוע יקרא לה . ומלשון הס"א שמחננים על וכתבתם ותקבעינן מבואר שהמזוזה גופה לריך להיות קבוע כאשר הארכנו ת"ל בדבריו שם ובה כל דבריהם שם - נדחים ודברינו ת"ל כולם נכוחים למבין להלכה ולמעשה ומהם לא חזיע וכבר כ' בס' אור הגר בסדר עבודת היום אות ל"א שהסכימו עמו בעלי תרסין שהשתמש בשם הוי כבר בלא מזוזה שהוא מהמגודין לשמים כפסחים קי"ג והמקיל בזה עתיד ליתן את הדין . וכל כהאי מילתא ליחאמרו משמאי . ויה"ר . שלא אשגה בשום דבר הוראה יותר מזה :

(ד) אגב אעיר שמה שטלה ונסחפק בב"י ע"ז שם אם מותר לרחוץ במים שבהרערינן שבבית"כ להנוסעים על מסילות הברזל . והאריך בזה, ואני מלאכי בזל"א ח"ג אות נ' שכ' דמה שנהגין רובא דאינשי לשפוך את המים שכללי שהולכו עמם לבית"כ לרחוץ מלאחם הוא רק משום מ"א' דכיון דנמאס לו המים הוה לשחי' איך יטהר בהם ויברך וסיים שם שאף שא"ז מספיק כ"כ מ"מ לכתחילה מיהא מכושר הדבר אם לא בשע"הד ע"ש הרי דאף שאותו המים הי' פתוח בבית"כ אעפ"כ הוה בשע"הד אי"כ מכ"ס בהקראנען מהווארעטשאנען שהמים הי' בכלי

בכלי סתום מחוץ לבית"כ עד שעת הרחילה דשרי
בשע"הד :

דברי המחבר לרחמי שמים וישועתו בה"ע
יצחק מרדכי פאדוואה בלאאמור שליט"א
מאפאשנא האב"ד דפ"ק שענא והגליל יצ"ו.

סימן רח

ב"ח טעמטעניץ (פלך קיוב) .

(א) **באחר** טעברו חשע שנים מעט קבל סמיכת
חכמים רק שחמיד היטה דעתו שימלא
מקום אביו הרב לאחר פטירתו וכעת מת אביו
לכאורה לא חיישינן שמה שכת לימודו, ועיין בכתובות
כ' ש"מ הלי סהדותא עד ס' שנין, ועיין בחומ"מ
סו"כ כ"ח סעי' י"ג ועיין בחומ"מ סו"ע סעי' א' דשכחה
הוי פשיעה וכל הראשונים מסכימים לזה וע"כ אין
לחשוד אותו בפשיעה שכחה, ומעמידין אותו על
חזקתו דמטיקרא. רק דבאמת בכל חזקה היבא
דאפשר לברורי בקל מזכרין ועיין בפסחים ד'
למאי נ"מ לשייליה". ולולא דמסתפינא הייתי אומר
כיון שידענו שהיורש י"ס לו כשרונות להבין ולדעת את
דרכי ההוראה וסמיכתו מוכיחה עליו, אז אף אם
ידענו ברור שבעת מיתת אביו שכת לימודו אצפי"כ
מחויבים להמחין עד שיחזור לימודו ויקבל "סמיכה"
ואף שבאמת גם החולקים על "האשל אברהם" באו"ח
סו"כ נ"ג בקטן שלא אבד חזקתו מודים בגדול שאבד
חזקתו ומביאים ראיה מזכרות כ"א. "הם מעיקרא
גברא לא חי הכא מעיקרא חי הואיל ואירחי אירחי"
ועיין בנה"כ סו"כ ש"ו ; ועיין בח' "זכרון יהונתן"
חאו"ח סו"ה, "אבל בניד"ד כיון שיש לו כשרונות
לזה מקרי ראוי למלא מקום אבותיו גם ערם שחזר
לימודיו ומחויבים להמחין וראיה מדברי החוס' יבמות
כ' ד"ה "יבוא" וז"ל דלא בעינן ששה' ראיה להקמת
שם ולא ממעטין אלא איילנות וסרים וכו' ועיין
בחוס' יבמות מ"ד ד"ה "כל" וז"ל דפומייהו הוא
דכאיב להו כ"ס ועיין הוריות י' דפריך משום דהוי
חולה אירחי ליה מנשיאותיה בחמיה ; ועיין בחוס'
יבמות ב' ד"ה "ואחות אשתו" וז"ל אבל מה שממתנת
מחמת שהוא קטן ואינו ראוי לביאה הוי שפיר דרכי
נוטע וכו' :

(ב) **בשע"ת** ח"ב קוג' י' אות י"א התפלא על
העט"ז ע"ס ועיין בשד"ח מערכת
חומ"מ סו"ה אות כ"ז שהביא כמה אחרונים וגם
בש"ג הלכות' החליט כי דברים אלו לא ילאו מפי
העט"ז וכבר העירותי בזה ב"הפסגה" קובץ חמישי :
(ג) **באה"י** חוברת י"א סו"ה י' הקשה איך אפשר
לחייב סקילה המחלל שבת הא' הוי ב'
מיעוטי דלמא המחלל עריפה ודלמא הוא המלאכה

שאין חייבים עליו לאב"י דעל אחת מהן אינו חייב
ע"ס. ול"כ דכבר הוכחתי (בקיובן, תורה מלינן) מדברי
הב"י בזה"ע סו"ה קכ"ט דאחד לגבי עשרה חסדינן
למיעוטא דמיעוטא. ומכ"ס דאחת לגבי ל"ח הוי
רק מיעוטא דמיעוטא ואינו חשוב ללרף עם המיעוט
הב' כאשר אינו חשוב ללרף גם עם חזקה. עיין
ברא"ש חולין דף י"ב :

(ד) **באה"י** (חודש ניסן) סו"ה י' הקשה על הרמ"א
באו"ח סו"ה תל"ד והרב העורך חירץ
דבאמירה בפה אין הכרח למ"ס הר"ן. ובאמת לא
אבין דהא הר"ן הקשה קושייתו גם אם אמר בפיו
משום דבעי בפני ג'. ובעיקר הקושיא כבר הרגיש
בשו"מ "בנין ליון החדשות" סו"ה פ"א ומירץ דלשיטת
רש"י ביטול לא מטעם הפקר רק ד"חשיבותו" פירושו
ביטול ואין הכרח לסברת הר"ן ומהר"ו חס לדעת רש"י:
גחמן חסיד החופ"ק.

סימן רט

בעה"י ראדום .

בשע"ת ח"ד ס"ד אות ה' ילא כ"ח לחלוק ע"ד
ארמו"ר הגה"ק מהאכטשאב זל"ז וז"ע
המוצא בשע"ח ח"ג ס"י. ואבא על סדר דבריו
אחת לאחת, במה שהתפלא שלא הביא מהא דקיי"ל
בדליקה ההירו לומר כל המכבה אינו מפסיד דהוא
יותר מנתינת רשות, הנה מבוחר בכתובות ד"ע
דרווקא בדליקה הסירו ולא בשאר איסורי שבת. ומה
שהביא בקיאות מהפ"י על משניות דלומר כל הרולה
לכבות יכבה אסור כמש"כ הר"ן בנדרים דל"ו וסכן
מלא ג"כ בהפלאה לכתובות והעיר בדבריהם מדברי
החוס' גיטין דס"ו, כפי הנראה נעלם ממנו דברי
הר"ן והרמב"ן בגיטין דס"ו שם דדבריהם הנה היסוד
מדברי החוס' שם והר"ן בנדרים שם ותלוי בפלוגתא
שם. ומש"כ ארמו"ר זל"ל דבתרומה כל הרולה לחרוס
הוא רק נתינת רשות. כוונתו הקדושה לשיטת הרמב"ן
בגיטין שם דס"ל הכי כמבואר בר"ן שם ע"ס וע'
בנו"ב קמא חאה"ע סו"ה ע"ו וסוכ' פ"ב דפשיטא לי'
בהא דכל הרולה להמיר ימיר דהיא רק נתינת רשות
ולא ענין שליחות והתפלא בזה ע"ד הרב המשיג שם
ובמכ"ב נעלם ממנו דהיא מחלוקת הר"ן והרמב"ן
בגיטין הנ"ל :

ומש"ב ע"ד קושיות ארמו"ר זל"ל בנדרים דל"ו
שכן הקשו בחוס' שם בהא דפשיטא לי'
מהא דמקריב עליו קיני זבין, וגם העיר בחירוק
החוס' שם מהא דמותר באומר כל המכבה ב"מכ"ח
לא הבין כלל דברי החוס' שם, ובייחוד דברי ארמו"ר
זל"ל, וביאור דברי החוס' שם כך היא, דהם ס"ל
דאם כהנים שלוחא יידן לריך דעת בעלים כמבואר
דבריו

שליחות, משא"כ בנ"ד דנכרי בא לקחת המעות והוא אומר לו אם תרצה קח לך כרלונך בזה וודאי כ"ט מודי דמוחר ורשאי למיעבד הכי :

אך בר מן דין נראה דשליחות לא שייך רק אם מלוה לעשות דבר עבור המשלח, אבל אם מלוה לשלוח לעשות דבר עבור עצמו לא שייך. בזה כלל ענין שליחות, כמבואר במג"א סי' ש"ז דמוחר לומר לנכרי בשל לך ללכך. והביא רא"י מהא דשולח אדם ירך לנכרי אטפי שהגיד הנסה בתוכו אף דהוי כאומר לו אכול גיד הנסה, וע' בהגרעק"א ז"ל שם שכתב דאפ"ל דהחם שאני משום דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן, ולענד"ל דזה הוא ג"כ הטעם שם דז"נ וז"ו לא אמרינן משום דעושה הדבר לזוכך עצמו וכמו בשל לך ללכך, וא"כ בנ"ד דהנכרי בא לקחת המעות בשליחות המלוה והוא אומר לו קח לך כרלונך לא שייך בזה ענין שליחות כלל כיון דאינו עושה הדבר עבור הלוה רק עבור המשלח דהוא המלוה, רק במעילה לא שייך היחיד זה, דמעילה אין החיוב כלל מטעם שליחות דאפילו שלח ביד חס"ו אפילו ע"י קוף חייב כיון דאיתעביד שליחותי' כמבואר במעילה דכ"א, וע' נוב"ק חאה"ע סי' ע"ה, לזה כתב הכס"מ ספיר דמס"ה פסור כיון דמעילה חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו כשעשאו שליח בפירוש. ואטפי"כ דברי אדמו"ר זצ"ל נכונים, דמוכח שפיר דנתינת רשות לא חשיב כאלו עשאו שליח בפירוש דא"כ גם במעילה יתחייב, ואפ"ל גם בפשוט דהכס"מ כתב כן לרווחא דמלתא, ולדינא וודאי דברי אדמו"ר זצ"ל נכונים מאד דבכה"ג בנ"ד מותר אפילו לכתחילה ואין זה ענין כלל לשליחות וכאמור, וע' בש"ע הרב מלאדי זצ"ל סי' רמ"ו ס"ה :

מנחם מענדיל ברא"ל זצ"ל וויינגארט מו"צ דפה.

שפתי ישנים

סימן מ

תשובה כת"י סאת הרב הגאון הקדוש מרן יחיאל זצ"ל אדמו"ר מאלכסנדר מה שחשיב להגאון החסיד מו"ה משה יואל זצ"ל אבד"ק זשארנאווע. הגיע לידנו לדפוס ע"י הה"ג החסיד מו"ר יצחק יהודה נ"י אבד"ק זשארנאווע בה"ג רמ"י זצ"ל הניח.

בעוה"שית יום ב' תקת תרל"ה לפ"ק פולין.

לכבוד ידידי הרב החריף ובקי החסיד מפורסים וכו' כש"ת מה"ו משה יואל שיחי' האבד"ק יעוהף.

את דברי הרב הג' אבד"ק בעגד"ן ראיתי, מ"ש בענין הפרס הנדר עדה"ר משו"ב דק' עלקים

בדברי החוס' שם ד"ה איבעיא להו, ודמי לתרומה אם לריך דעת בעלים דחשיב מהני לי' ואסור, והקשו שפיר דהא מבואר בסוגיא שם בתרומה דנהי דלריך דעת בעלים מ"מ מותר באומר כל הרולה לתרום משום דלא יחיד' להאי בפירוש והי' יכול גם אחר לתרום ולא חשבו מהני לי', וה"ג בקיני זבין לוקין באומר כל הרולה להקריב יבא ויקריב דלא מהני לי' כיון דגם אחר יכול להקריב, וע"ז תירצו דמיידי באוסר ע"ע הנחת כל הבהנים דשפיר מהני לי' כיון דמקריב לדעתו ושלוחו הוא ע"ש בחוס' בפנים. ועכ"פ קושיא אדמו"ר זצ"ל היא קושיא חזקה, דהא מבואר בסוגיא שם דנהי דלריך דעת בעלים מ"מ כיון דלא יחיד' להאי בפירוש שיתרום לו מותר במודר הנאה, ואמאי אם כהנים שלוחא דידן אסור במודר הנאה הא לא יחיד' להאי כהן בפירוש שיקריב לו. והיא קושיא גדולה, ואינה ענין כלל לקושיא החוס' בנדרים שם, ודברי החוס' אינם ענין כלל להא דכל המכבה אינו מפסיד :

ואחר אחרון אני בא. מ"כ בסוף דבריו להשיג ע"ד אדמו"ר זצ"ל דלומר להנכרי אם תרצה תקח המעות וינה הוועכסל במקום שירצו הלוה אסור משום דלומר ליחיד יש בזה משום מו"מ כמבואר בחוס' ורא"ש בכתובות ר"פ המדיר דלומר ליחיד אסור, גם בהרא"י שהביא אדמו"ר זצ"ל מהרמב"ם פ"ג ממעילה דנתינת רשות לא חשיב שליחות השיג עליו דהא מבואר בכס"מ שם הטעם משום דמעילה חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו דדוקא בעשאו שליח בפירוש וא"כ הא אין ללמוד ממעילה למ"א, ואדרבה משמע דמ"א אסור דחשיב שליחות וכן כתב אלי ג"כ ידידי הרב המאה"ג מו"ה שלום יוסף הלוי כ"י אבד"ק לאקאטש להשיג ע"ד אדמו"ר הגה"ק זצ"ל בזה, והנה בעיקר הדין וודאי לדקו דברי אדמו"ר זצ"ל דנתינת רשות לא חשיב שליחות. ובהני לשונות הנאמרים בש"ס כל השומע קולי יכתוב גט ואיך לישי' הטעם רק משום דיש בלשון זה ג"כ לשון שליחות או באומר כל המכבה אינו מפסיד כדי שישמעו נכרים ויעשו כמש"כ רש"י בכתובות ד"ע, אבל באומר לסופר הגני נותן לך רשות לכתוב גט לא מהני, כמבואר להדיא בדברי הרמב"ן בגיטין שם דכל הרולה הוי רק נתינת רשות ולא שליחות ולא מהני בגט, וכ"כ בחוס' נדרים שם, ומבואר דמולד נתינת הרשות לא חשיב בזה שליחו, וכ"מ במשנה דנכרי הבא לכתוב אין אומרים לו ככה ואל הככה, ומשמע דאפילו נותן לו רשות מותר רק שלא יאמר לו בפירוש ככה, ובהא היא שמביא אדמו"ר זצ"ל רא"י מהרמב"ם פ"ו דמעילה דמולד נתינת רשות לא חשיב שלוחו ואין זה ענין כלל להני ליטא הנאמרים בש"ס דהחשש בהם מולד הלשון אם יש בזה לשון

נ"י : דהוי לדבר מלוא כיון דאין לו פרנסה ממקום
 אחר , משום שלום בית וכו' מכ"ס בג"ד דה"ה בא"ס
 עבר והחירו מותר . ולדבר מלוא דלכתחילה מתירין
 פשיטא דמלוא להחירו ע"כ הנה מ"ס בגדר עדה"ר
 דלזורך פרנסה או לעשות ש"ב מתירין . ידוע ומבואר
 הוא ברמ"א ויעיין בב"י בשם הרשב"ץ ובש"ס מ"ק
 י"ד . אמנם מ"ס בפשיטות בגדר עדה"ר דא"ס עבר
 והחירו ה"ה מותר הנה בג"ד בגדר בפני כמה אנשים
 דכיוכי בגו' , לכ"ע הוי עדה"ר ועדיף מאומר ע"ד
 פלוג'א מבואר בש"ך סי' רכ"ח ס"ק ס"ז ומבואר
 בש"ך ס"ק ס"ט דאין להקל כלל בעדה"ר שהחירו
 בדיעבד אפילו בשעת הדחק ולזורך בדבר אולם מעולם
 לא עלה על דעתו שום פקפוק שלא להחיר מטעם
 נדר על דה"ר , דהא מעיקר הדיון מבואר במחבר
 סעי' כ"א , דהא נדר עדה"ר דאין לו החרה לדבר
 הרשות היינו בלא דעתם אבל אם דעתם להחיר
 מעיקר הדיון מותר אפי' לדבר הרשות רק הרמ"א
 מחמיר לפי שאין חרמם שזה אבל בג"ד כל הני
 דשיכי בגו' שהיו עומדים לפניו טעם כולם שיהי
 ומה גם הכני עיר ג"כ מרולים כעת כמ"ס כ"ח
 והגם דמ"מ יס להחמיר לדבר הרשות אמנם לדבר
 מלוא וודאי לית דין לריך בשם דא"ס רק מטעם נדר
 עדה"ר מלוא להחירו וכנ"ל אכן חששא דידה לא
 מסתיר דבריה , דהיא מטעם שכתב בחשו' בנימין
 זאב טעם נדר בעת לרה אין לו החרה משום דנדר
 ע"ד חבירו שעשה לו טובה אינו יכול להחיר בלא
 דעת חבירו , ק"ו לגבוה ומאן לימא לן דהקב"ה
 מסכים בלאות החרה , ויעיין בדברי הש"ך סי' הג"ל
 ס"ק כ"ח , והנה הש"ך כתב שם על הרמ"א בד"מ
 שדקדק על הרמב"ן בלאחר שנדר בחלוו שלא לאכול
 גבינה ועכשיו מחמיר דאין לו היתר בחרטה לפי
 שאין פותחין בחרטה אלא אם הוא חרטה דמעיקרא ,
 וזה וודאי בשעה שנדר הולך לאסור הגבינה
 עליו אלא שעכשיו מהאזהר ולפיכך אין לו החרה אלא
 בפחתים אחרים זה תוכן דברי הרמב"ן בחשו' ,
 והרמ"א מדקדק דהא נדר זה בעת לרה הוא שהרי
 נדר בחלוו ואינו יתיר אף ע"י פתח , והש"ך כתב
 אבל בעיני יפלא דנודר בע"ל הטעם כמ"ס בחשו'
 ב"ז הג"ל , וזה לא שייך בגדר מגבינה בחלוו עיי"ש
 והנה בג"ד שהרגיש בעלמו בעת הגדר שנתמעטו
 כחוחיו הרבה מאוד עד שחשק בעלמו על חוס הרגשה
 וכדומה שאין בכח להיות עוד שו"ב וירא בעלמו אולי
 ע"י הפלגת ביתו וחביריו יורה היתר לעלמו , ויעיין
 גדר א"ע בגדר חמור עדה"ר . זה וודאי דומה לדברי
 ב"ז הג"ל דע"ד הקב"ה היא וגם פשיטא דאין לו
 חרטה דמעיקרא כמ"ס הרמב"ן משום דשעשה שנדר
 הולך לאסור הגבינה ומכ"ס בג"ד וכנ"ל ויעיין ח"א
 שכתב דלדורן כיון דעושין מחרטה פתח א"כ אין

חילוק בין נדר דגבינה לשאר נדרים ע"כ אמנם ז"א
 דמבואר בלחמנים דהא דכתב הרמ"א בסי' הג"ל
 סוף סעי' ז' לעשות מן החרטה פתח לא מיירי אלא
 בגדר שלא ה' בו חטאת מתחילה ועכשיו הוא
 מחמיר מעיקרא דמדינא די בזה בחרטה לבד . ועי'
 כתב דנהגו להחמיר ולעשות מן החרטה פתח , אבל
 בא"ס נדר דהוי איזה חטאת מתחילה כמו קד דה"ר
 שהיו אזהביו רולים להעבירו מדעתו וכדומה דבזה
 וודאי אינו מחמיר מעיקרא וודאי לא מהני לעשות
 מן החרטה פתח עיין כ"ז בעלי לבונה ביו"ד שם ובזה
 לימא לדברי חכ"א הג"ל ומעשה לדברי רש"י ור"י
 בכור שור שלא להחיר שום נדר בלא פתח וחרטה
 יס לעיין בג"ד ודו"ק , ועיין ח"ס סי' י"ד עיין היטב
 בשאלה שם ובאמלע ההפסד ודו"ק , אך יס נודר
 לחשובה כגון מה שכתב ב"ח ומחמי' ש"ך סי' רכ"ח
 ס"ק ק' וכן השוחט אע"פ מי שהוא בקי וירא א'
 מלוא קעביר להיות מומחה לרבים וכו' ולכאורה ה'
 זה לחטאת בלי קבלת טובה מ"מ אין לו היתר כנ"ל
 ועוד קבלת החשובה שזיכהו הש"י לקבל עליו היא
 גופא טובה ואין לו היתר עכ"ל , ויס לדקדק ע"ד
 מש"ך סי' הג"ל ס"ק מ"א ע"ש . הנה מס"פ לפי דברי
 הח"ס וודאי דכ"ס הוא בג"ד רי"ל דקבלה זו שזיכהו
 ה' לקבל עליו בגדר חמור לבד יס' נוח להחפחות
 מביתו היא גופא וודאי טובה גדולה וכמוהו והנה
 הח"ס מסיים שם א"ס רבים לריכים לו יתירו לו א"ס
 יתחרט והיינו אף לדברי הט"ז ס"ק ל"ג דחולק על
 י"א שברמ"א דלזורך מלוא מתירין . והוא כתב דאין
 להקל בדברי הי"א , אמנם ההם הטעם דמשום זה
 חמור נודר ע"ד ממונר ע"ד לענין זה , והיינו
 דחבירו יאמר לו מה לי למלוא סלך משא"כ בנותן
 החורה יעו"ש . אמנם ספיקא דידה כי לענין זה
 אפשר י"ל דאין דבר ברור דמשום לורך פרנסה יס'
 יחא לנותן החורה עיין ש"ך סוף ס"ק כ"ד , וגם א"ס
 יתחרט לימא בג"ד וכנ"ל כ"ז ה' החששות שלי לבד
 חורק להחיר בעלמי , אמנם כיון דמעיקר הדיון
 אפילו בגדר ע"ד כ' בשביל טובה שעשה לו א"ס בדיעבד
 החירו לו בלא דעתו הביא הרמ"א סעי' מ"ז בשם
 דיעה א' דהוי החרה . מכ"ס בג"ד דדברי הח"ס אינם
 ברורים כ"כ עיין רמ"א שם וש"ך ס"ק מ"א ואין לומר
 בזה גיטו וידו בל"ל דלא מלינו זה אלא כמו במשה
 ודקד' ואין להוסיף וגם מסביר נראה דהנודר יודע
 ומבין טובה חבירו שעשה לו ומטעם זה נדר משא"כ
 הכא מטעם זה אמרתי א"ס איזה ב"ד יתירו הנני
 מוכן להסכים להחירם מכיון דבדר החירו וכמוהו ,
 וכעת אשר הרב מבעגדין כתב אשר בא"ס אנכי לא
 אהי' מן המתירין יס' דבריו בעילין ע"ז מעולם לא
 הבטחתי רק אנכי הבטחתי אשר א"ס יתירו כבר איזה
 ב"ד בלעדי אסכים להיתרם וכנ"ל , והגם דלענין
 חרטה

חרטה דמטיקרא ה' לפקפק קלת וכנ"ל עכ"ז באס
 צדעבד החירו הייתי מוכן להסכים ומה שכתבתי
 מטעם הכחוס הוא עיקר מפני כי מיראי הוראה
 אנכי בדברים כאלה, ובפרט שאמרתי בפירוש כ"ז
 לכ"ח אולם כעת למען לחוס על אשר של ח"ח יס
 ללדד ולומר דבלעדי הנדר ג"כ לא ה' יכול לשחוט
 עד אשר יהי' לו ראי' בכחב היסר לאנשי עלקיש
 ממנו והוא בבואו לביתי חיבק אחר לפני רק בדרך
 סיפור אשר כחמיו נחלשו ונתמעטו ר"ל ואין בכחו
 לשחוט, וזאת ברור וידוע אחרי דבריו הנ"ל לא
 הייתי נותן לו שוב כתב אף בלא נדרו וגם אמרתי
 לו אז בפירוש שלא אהן לו כתב היסר עד שיהי' עוד
 הפעם פה וד"ל, וא"כ י"ל בפשיטות דאינו דומה כלל
 לדברי הרמב"ן הנדר בחליו מגבינה, דהא בלא"ה
 לא ה' יכול להספחות מאנשי ביתו שיסחוט דהא לא
 ה' חליו בדעתו כי אם בדעת אנשי העיר, והם לא
 היו מניחים לו לשחוט בלי כתב הנ"ל ויש לו ספיר
 חרטה דמטיקרא, וגם יוכל לעשות מחרטה פתח
 כמנהג הרמ"א וממילא י"ל דאין זה מקרי כלל תועלת
 לגבוה כיון דמבלעדי נדרו לא ה' יכול לשחוט ושוב
 אין כאן קבלת טובה ג"כ אף לדברי הח"ס וכמוכן
 וכל דברי נדרו אף לחומר ה' וזה"ל כפי הנראה
 נאמת כעת בכוונת נדרו ה' רק מפני מרירות נפשו
 ומגודל השפלות והרדיפות והמחלוקת, אבל לא ה'
 לו שום כוונה בזה לשם גבוה ומעלה אם השו"ב
 הנודר אומר כעת שכן ה' כוונתו י"ל דנאמן עיין
 היטב ש"ך ס"ק נ"ח מ"ש בשם הריב"ש באס נדר
 ע"ד הקהל ע"ש ואף שיש עדין לחלק קלת אמנם
 צדירוף הנ"ל נראה וודאי דעכ"פ יש לסמוך ולהאמינו
 בזה ולהוסיב ב"ד מעיר אחרת להחירו אמנם עכ"פ
 יבקשו פתחים אחרים נ"כ להסתר נדרו, אמנם זאת
 אני מחנה בפירוש הנאני כפול דהיחיד יהי' רק אחר
 שיעמוד בבטחון מחדש ויהי' נראה שהוא עדין בכחמיו
 עלהיו"ם בלי שום פקפוק ונמנוס כלל וכלל וגם שיהי'
 בהסכמות כל העיר כפי מכחב כ"ח והי' בזה שלום
 עלינו ועל כל ישראל א"ס מאת ידידו ואוהב"ה הדו"ס:
 הק' וחיאל בהריב מ"יה שרגא פייביל וצלהיה וי"ע.

סימן מא

חידושים בתי על שו"ע אהע"ז מאת הרב הגאון שר
 התורה מרן ישראל יהושע זצ"ל האבד"ק קושנא.
 (נעתק והנע לידנו לדפוס ע"י הרב החריב מ"ה
 רפאל זאב נ"י ר"מ בפה ווארשא חתן הרב
 הגאון שליט"א סקינצק).

סעי"א חייב כל אדם ע' ב"ש סק"א שכתב
 לדעת הר"מ ז"ל לגבי מזות לערב אל

תנה מהני מחילה דידה והוא חמיו והעיקר כפי'
 המ"מ ובטיקרא דין אס מהני מחילה בעונה, והנה
 דעת הר"מ דעונה מיקרי לערא דגופא ולא מהני
 מחילה דידה ונהי דקודם המורה מהני מחילה דידה
 מ"מ יכולה לחזור בה ומה"ט מחנה ע"מ שאין לך
 שאר כסות ועונה הנאי בטל לגבי עונה אבל דעת
 ר"ת דגם עונה מיקרי דבר שבממון ומהני מחילה וכן
 אס התנה ע"מ שאין לך עלי עונה מהני דבדבר
 שבממון הנאי קיים וגם עונה מיקרי דבר שבממון
 וה"ר מירושלמי דס"פ השוכר את הפועל, והנה הרב
 מל"מ חמה על סברה ר"ת דגם עונה מיקרי דבר
 שבממון מהא דאמר' בירושלמי פ"ק דקידושין לאמה
 מלמד שמוכרה ומחנה ע"מ שלא יחא עליו ישרון
 ומכ"א לא עשה ולא כלום לפי שהחנה עמ"ס בחורה
 והנאי בטל, ופרד"ק וס"ל לרבנן הנאי שאפשר לקיימו
 בסופו ומשני איח לי' הנאי ממון וזה הנאי גוף
 הוא כלומר דאע"ג דלרבנן בדבר שבממון לא אמר'
 מחנה עמ"ס בחורה הוא הנאי גוף שאני ופרד"ק
 והנאי נושא ארס אשה ומחנה ע"מ שלא יחא לי'
 עליך שאר כסות ועונה ועונה לאו הנאי שבניק
 אר"ח בר ארס תיפתר בקטנה הא קמן דעונה מיקרי
 דבר שבגוף ולא מהני הנאי דידה, ולפ"ד אדרבה
 חילי' דר"ח זו הוא מירושלמי זה דהנה הא דמשני
 ר"ח חפחר בקטנה ראיתי להחכם בטל פ"מ שפירש
 דנאי דעונה מיקרי הנאי שבגופו והנאי בטל בקטנה
 דל"ל לערא דביאה הנאי קיים והאי פרושא לא נהיר
 ולמר דהא התנאי זה אס מהני גס כשהגדיל אינה
 יכולה לתבוע ממנו ואז יש לה בטל, ומו דהא
 במוכר את בתו לאמה בקטנה איירי ואפי"ה לא מהני
 התנאי, לכן נ"ל לפרש דברי מירושלמי לפ"מ דפירשו
 קמאי דהא דדבר שבממון הנאי קיים לאו למימרא
 דיכול לעקור התנאי אלא דהו"ל כמחנה ע"מ שחמול
 לי השאר כסות והנה נ"כ דאב שמוכר בתו קטנה או
 נערה ומחנה בלתי ידיעה ע"ה שלא יחא לה שאר
 כסות דהנאי בטל דכיון דעיקר הטעם דמהני התנאי
 משום דהו"ל ע"מ שחמוליו וכיון דחיוובא דשאר כסות
 הוא לאחר הנשואין ובדידה תלי' מילתא היכא מהני
 מחילה דאב, וא"ל דהו"ל כמחנה על מנת שחמוליו
 כשהנשא דו"א דא"כ תיקשה לדעת הר"מ אחאי בעונה
 הנאי בטל הא כ"ז שלא חזרה מהני מחילה דידה א"כ
 כימא ע"מ שלא תבצע ולא תחזור אע"כ דהא דאמר
 ע"מ שלא יחא לך היינו שתיקף בשעת קידושין לא
 יחא לך עוד דו"ד כי תחמול עשה א"כ הדבר פשוט
 דהנאי שהחנה בזהי אב לית ב' משא' אלא דהאי
 בידיעה דבת אס היא קטנה מהני כיון דשפוטות
 מקחן מקח בדבר המטלטל ומחנות ומחלתן מהני
 א"כ כשהחלה הבת בשעת קידושין ובידיעה דידה
 החנה מהני, ולפ"ז נ' דלא בתי' הר"ן פ' נערה
 שנתחמסה

ולא דמי ליבוס דיבוס חיקך כשכא עלי קיים המלוא
אפי' לא נחשברה כלל משא"כ הכא לא קיים עד
שתלד וי"ב ואפי' לר"מ דס"ל דלא חיישי' שמא ימות
מ"מ לר"מ הא חיישי' למיעוטא, ואפשר שלא תתעבר
כדאמרי' בפ"ג דיבמות ולענין עבדים אם חייבים
בפ"ו דעת החכם חגיגה שהקשו ע"ז כיון דעבד אין
לו חיים ואין הבן נחשב אחריו ואיך אפשר שיקיים
פ"ו, ולק"מ דפ"ו כתיב וכל שהוליד בן אף שלא נחשב
כבנו קיים פ"ו ולא דמי לישראל שלא קיים פ"ו בשפחה
דהתם כיון דאיהו ישראל לא קיים פ"ו בשפחה דדמי
לבהמה כדאמרינן מעיקרא בהמה והשתא אדם אבל
עבד אצ"פ שלא נחשב כבנו לדבר מן הדברים מ"מ
כיון שהוליד כללמו ולא דמי להו' לו בנים בהיותו
עבד דהתם השתחרר לאו איהו קעבד, מיהו ק"ל על
מ"ס החכם בב"ב (פ"ח) דעבד מלווה למול בנו וסא
ודאי קשה דהא כתיב וימל אברהם את ילחק בנו
ומני' ילפי' דאב חייב למול את בנו ובנו דעבד וודאי
לאו בנו הוא מיקרי כיון דל"ל חיים ול"ע :

סעי' ב אין מוכרין ע' מ"מ וב"ס אם מוכרין להשיא
יחומה וסב"ס כתב דלמ"ס בחוס' גיטין (מא)
דאשה מלווה על שבת מוכרין, והנה מהא דאמרי'
בפ' שמונה שריים דאשה מותרת לשחות כוס של
עיקרין ומשמע שם להדיא אף שלא קיימה פ"ו מ"מ
יכולה לשחות למאי דאמרי' דאינה מלווה על שבת
מוכה לכאורה דאינה מלווה על שבת, אמנם יש
לידחות דהתם בשבת דשוחה לחולה של ירקונה כיון
דהיא חולה שאין בו סכנה רשאי לשחות דלאסורין
דרבנן שרי לחולה שאין בו סכנה ומזה דלשבת כיון
דלא נזכר באשה רק בדברי קבלה דינו כד"ס ומותר
לחולה שאין בו סכנה, ועוד י"ל לפ"מ שכתב סמג"א
בס"י ט"ד בשם הסה"ד דבאיסור דרבנן שרי אפי'
פסיק רישא כל היכא שאין מחבין וכיון דאינה
מחבונה ועיקור את עצמה רק לרפואה שרי אלא
דק"ל לפי מה שגראה מדברי הרמב"ם והמחבר סי'
ה' דהשוחה כוס עיקרין אפי' זכר ואינו ראוי להוליד
ליכא אלא איסור דרבנן א"כ אמאי אמרי' דאיש
אסור לשחות כוס של עיקרין לרפואה לירקונה נהי
דליכא סכנה נפשות מ"מ איסור דרבנן שרי לחולה
שאין בו סכנה ועכ"ל כמ"ס הר"ן פ' כ"ט דאדר'
כדנ"ג אסור לחולה שא"כ א"כ הדק"ל, ובאמת
דעת רוב הפוסקים דאין אשה מלווה על שבת כלל
וכדמוכ' נמי מדברי הרמב"ם והמחבר לקמן סי' ה'
דרשאי לשחות אף בלא חולי כלל כמבואר בב"ש שם
ומ"מ לדעת הסוברין דמותר למכור ס"ת אפי' לישא
אשה שאינה בת בנים א"כ גראה כדעת הב"ש דמותר
למכור ס"ת להשיא יחומה דעכ"פ מזה איכא :

שנפסקה דאפשר דלגבי מוון אשה ובנות כיון דאינם
נזבין אלא מקרקע ל"מ מחילה דפעטות ואפי'
לרש"ם החולקים היינו בחוב ממון אבל לגבי עונה
דאיכא לערע נהי דדינו כממון מ"מ אין דינו כמחלטינן
דליהוי מחילת הפעטות, ובזה יאירו היטיב דברי
הירושלמי וכוונתו להיפוך ממה שפירש בעל פ"מ
והא תיפתר בקטנה הדלעיל מנינ' קאי דקאמר
דבתנאינוף לא מהני חנאי ע"ז קאמר תיפ"ז בקטנה
דבקטנה לא מהני חנאי בדבר שבנוף כיון דהכוונה
ע"מ שמתחילי' וקטנה לאו בה מחילה בדבר שבנוף
הא במוחנה עם גדולה מהני אפי' בעונה, ואם התנה
עם האב והבת קטנה ולא ידעה לא מהני אף על
שאר וכחות כנ"ל ברור פירושא דירושלמי, וע' בב"מ
פ' השוכר את הפועלים (נב:) דבדבר דאיכא לערע
אמרינן גדול מני מחיל ובקטן אמרי' לא ידע
דקמחיל וה"ל בעונה לא מהני מחילה דידה ולכן לא
מהני חנאי נבי יעוד כיון דהבת לא ידעה ויעוד
זכותא דידה הוא לא של אביה ומסתמיה על המל"מ
שהניח דברי ר"ת ז"ל בקו' מסוגיא דירושלמי זו ולפי
הנראה אין כוונת הר"מ ז"ל דלא מהני מחילת
החנאי בעונה דרוך לומר דהא דקאמר הירושלמי
תיפתר בקטנה היינו בקידוש קטנה שקידוש' הם
מדרבנן ול"ה מחנה עמ"ס בחורה ובדרבנן חנאי קיים
כנ"ל דלא כבעל פ"מ ועמ"ס :

יש כדי לפרות ולרבות וסיכא שלא מלא כ"ח אשה
האסורה אסור לו לישא ול"ה דאחי עשה ודחי לל"ה
ובתוס' גיטין (מא) בזה דתנן דח"ע וחב"ה אסור לו לישא
שפחה וכן ב"ח אמאי לימי עשה דפ"ר וידחה ל"ה דלא
יהי' קדש וחי' דבדירה ליכא עשה רק הל"ה והרב בש"א
הקשה ישא חלי שפחה וחב"ה ולר"י בן ברוקה דס"ל
דאשה מפקדא אפ"ו ולכאוי' גראה דאפי' אם ישא ח"ס
לא יקיים דהא אמרי' בס"פ ראוהו ב"ד דחלי עבד לא
מפיק לחלי עבד דלא אחי עד עבד ומפיק ללד חירות
וה"ל ישראל מעלייא ודאי שיש לו בן מחלי שפחה לא
קיים כיון דהולד חלי עבד א"כ החלי עבדות דולד לא
מפיק לחלי חירות דאביו ואצ"ג דאי הוי מני לישא
שפחה לא הוי גופין כ"כ החוס' דלא הוי מבטלי'
לעשה דלעולם בהם תעבודו רק היכא דא"ל לקיים
כלל אבל העשה דפ"ו אינו דוחק רק כשמקיים לגמרי
ובעיקר קו' חוס' ז"ע לפ"מ דאמרי' בגיטין פ' כל
הנע ובדוכתי טובא דחיישי' שמא ימות א"כ ה"ל
דודאי מזה דפ"ו לא נחקיים רק בעת שגולד או שהוא
בר קיימא שהוא ע' חדשים א"כ אסור לו לבוא עלי'
דחיישי' שמא תפיל דלשמא תפיל חיישי' ופשיטא
דכשתפיל לא קיים למפרע המלוה, שו"ר לבעל טו"ה
שכתב דבציאה בלבד קיים המלוה ולא נהירא כלל

סימן מב .

בעזרת מה קונצק (פלך ראדום)

(א) בשעת (ח"ד סי' ל"ג) חדשי דברביעית דכלים אין שאובין פוסל ולא חפסות יד אדם אף להסוברין מהם וגם דרביעית דכלים אף מחוברים לקרקע לא הוה מהם ואף שהוא קלה נגד לשון הקדמונים עכ"ל בתורה הרשות נחונה כ"ו שלא אמרם כחירה בדברי חכ"ל ואף דברמב"ם ריש פ"ו ד' דטומאה כתב להדיא רביעית דכלים בין שאובין בין שאינן שאובין אבל מהרמב"ם ז"ל אינה ראוי דהרי הרמב"ם הו"י מן הסוברין כלו שאוב מדרבנן אבל לפע"ד דאף להסוברין דהוא מה"מ כהכרעת רמ"א ז"ל עכ"ל כל מה שנלמד בהיקף אינה נוהג בדרביעית דכלים ואף דברמב"ם סי' קנ"ט סק"ז מבוחר להדיא בדרביעית דכלים וזמלין פסולים מה"מ היינו משום דזמלין לא נפיק מ"ג מדות רק דלשון מקוה פירושה אשבורן כמש"כ חס' חגיגה י"א ד"ה במי מקוה ועי' חס"ס סי' ר"ב ואף בזה המעיין בב"י יראה דלא סבר כהמג"א דאי כהמג"א איך מודה רביעית דכשר לכלים כמוש"כ הרבנו יונה טיי"ש . אבל בדבר הנלמד מ"ג מדות בזה אינו נוהג בדרביעית דכלים שהוא רק הלמ"מ ויש בזה כמה נפ"מ לדינא . בראשית מוכח כן ברא"ש סוף פ"ח דטהרות דהקשה לו סתירה ריש מקואות אמרינן דמי גבא אינה מק"ט ופסחים י"ז מבוחר דמק"ט בחולין רק בקדשים טהרו משקה דבית המטבחיא ותי' הרא"ש ז"ל דפסחים המים שאובין כמש"כ חס' שם . והוא הנהיג מאז הרי הרא"ש הוא מכת הסוברין דכלו שאוב מה"מ בב"ק ובריש מקואות בהלכותיו דכלו שאוב מה"מ וא"כ איך קאמר הש"ס פסחים חו"י להטביל בו מחטין ולנוריות ואיך וע"כ כמוש"כ דגבי רביעית שאובין ופס"א כשר וכוונת הרא"ש כך ה'א דבריש מקואות הטעם שאין הגבא מק"ט כ"ו שלא נחשב מטעם דמי נשמים אין עליהם שם משקה אלא א"כ מחשב עליו וכמוש"כ חס' בב"ב ל"ז דבמי נשמים לריך שני מחשבות עיי"ש . רק בגבא לא מהני מחשבתו שקדם התלישה דאין אדם מחשב על דבר הפקר שאינו שלו כוונתו ולכך לא מהני מחשבתו עד שיתלוש וכמבואר בחוספתא ובאמת אין חילוק בין רביעית לפחות מרביעית לגבי טומאה והא דראב"ד ריש פרק ט"ו דטו"א דהמשנה מיירי רק בדרביעית דהוא מטעם דכשר למחטין נראה לי דהראב"ד לשיטתו דסובר בריש טו"א דאף דבר שאינו משקה כמו מי פירות שסומטן מטמאה עכ"פ

טומאה בחורח אובלין וכמוש"כ הל"מ פסחים בסוגיא דר"מ חות פ"ח וא"כ ה"י קשה לו דעכ"פ יועיל הטפה להכשירה ולטומאה כאחד כדון משקין טמאין שבאו על אובלין וע"כ הולך הראב"ד ז"ל לומר דהטעם דמשנה יען שמירי בדרביעית והוה מקוה לכלים ולכך אינה מק"ט אבל פחות מרביעית ה"י באמת נטמא מן הטפה ואף שערין לא נקרא עליו שם משקה מ"מ אובל הוא ונ"ה י"שה . אבל לדין דתופסין עיקר כרמב"ם בזה דמי פירות תמיד דינם דטהורין ע"כ באמת אין חילוק בין רביעית לפחות מרביעית . וסובר הרא"ש ז"ל דבאמת לאחר שבעלו חכמים רביעית דמקוה לגמרי בטל ושוב מק"ט מדע דאל"כ עדיין יקשה על הש"ס נזיר דלחשוב רביעית דמקוה עכ"פ לענין טומאה וע"כ דלגמרי בטלו והא דקאמר הש"ס פסחים חו"י להטביל מחטין היינו משום דשאובין אינן פוסלין רביעית דמקוה כלל ואף דעדיין קשה דעכ"פ ה"י להס' להיות פסולין מזד מהוה בדבר המק"ט . דזה וודאי נוהג אף בדרביעית דכלים כמו שנוהג במי מטמא כמוש"כ ר"ש פ"ו דפריה מ"ד עיי"ש שכתב אף דיהי' טהור רק במקוה כחוב עכ"ל יהי' טהור משמע דכל מה שמטהר לריך להיות ע"י טהרה וא"כ וודאי גם בדרביעית דכלים פסול מה"מ וא"כ בשאובין דפסחים ה"ל יש גם פסול זה . אך בזה הרא"ש לשיטתו באתי הרא"ש כלל לא סי' ז' עיי"ש . דסובר כהרמב"ם דהוי' ע"י טהרה הוא רק לענין שיהי' פסול לזב לענין מים חיים אבל בדבר שלריך רק מקוה כשר ואף דאין לא קי"ל כהמשנות הרא"ש ורמב"ם בזה מ"מ ל"ק על הש"ס פסחים דו"ל דכוונת הש"ס פסחים דעכ"פ ר"ש סובר דלא בעינן הוי' ע"י טהרה לגבי מקוה כמו שסובר ר"י בחוספתא . מזמלין ע"ג מה ועיין באור זרוע הלכות נדה אות שס"ג דלית ל' כלל מהוה בדהמק"ט ויסבור ר"ש דפסחים כר' יהודה בזה ומק"ט אינו פוסל ולכך שפיר קאמר הש"ס פסחים דאם יש בהן רביעית אף דהם מים שמקבלין טומאה דהרי הם כבר הולטין עכ"ל ה'י להס' כח במשקי בית המטבחיא לטהר יען דחוי להטביל מחטין ושוב טהורין מה"מ מכת זה ושוב יש כח ביד חכמים לטהר במקדש אף דלחולין טמאין דלגמרי בטלו וא"כ מוכח מדברי הרא"ש דסובר ג"כ שאובין ופס"א אינן פסולים בדרביעית דמקוה ובאמת הייתי יכול לומר דכא שנתקשה הר"ש פ"ה דמקואות על כ"ש דסוברין דמטבילין בחדלית דאין פליגי כ"ש על זמלין ולמש"כ כ"ש לא מסהרי רק דכלים וסוברין דגם זמלין כשר בדרביעית וככ"י

שנפלו למקוה בהמשכה וודאי דפקע טומאתו וכשרין לטבילה אך עדיין ק"ל מהא דמבואר במשנה דאם יש מ"ס ונשתנו מראיה שופך לחובו בכתף עד שיחזור למראה מים ושם אין שייך השקה דהיינו כמי פירות דאם הושק במקום יין אינו מוטיל א"כ שוב יפסל בג' לוגין . ובשלמא אם אחר ששפך שאובין עדיין המקוה בשינוי מראה א"כ גם הג' לוגין נשתנו מראיהו דאין פוסלין אבל אם חזר למראה מים למה לא יפסול כיון דמקודש היתה מקוה פסולה הוה כמקוה ריקנית ובפרט להסוברין שינוי מראה פסול מה"ט ועי' רמב"ן יבמות פ"ב . א"ה אכתוב עוד בזה :

(ב) ואגב אודיע שמה שנדפס שם ה' חסר בהדפוס ח"בה אחת שמה שדמיתי דאין דנין י"ג מדות מהלכס אף דל"ש לג"ד אך אללי ה' כתוב וכעין דאין דנין כו' והיינו שכמו שאין דנין מהלכס כך דבר שהוא הלכה אין בו דנין הללמים ב"ג מדות ואינו מפורש בתורה שבכתב כמי בערלת חוץ לארץ דכתב הכפות חמרים דף ל"ה דאינה בשריפה וכן מוכח מש"ס גבי רבינא דשייף לברתי' כו' וכן גבי זורק את אביזות וגם בשומר לפני כתב הלל"ח ברכות דאינו נוהג בערלת חוץ לארץ יען שנלמד רק מריבוי ואינו מפורש בתורה עיי"ש מה שמפרש דברי הס"ס שם אבל בדבר המפורש בתורה זה נוהג אף בהלכה : וגם מה שכתב דבמי תמליות שלא פסקו הטעם דמטרק עס כל המים שט"פ הארץ לא נכתב בדקדוק רק הטעם כיון דהרים בולטין ע"כ המים שבגומא יעשו מחוברין לקרקע יען דחשבינן כל הקרקע כדבר אחד עס מה שבגומא וע"כ מטרה בהשקה ולכך גם בחופר בלד הנהר בתוספתא הוי מחובר לקרקע : יראב יהושע חופ"ק קונצק :

סימן מג.

ב"ה פה ווארשא :

(א) בשעית (ח"ד קונט' ד' סי' כ"ו) מפלפל ב"ח בשאלה שנעשה עריכת המלות ע"י חרש שאינו שומע ואינו מדבר ואח"כ (נחשטערנ) המלות במלות אחרות ומביא חזילות השבועות אי בטל המלה מלך חהר"ל או דבר שבמנין ומביא סברא כיון דנקרא לחם עוני ל"ש לקרות חהר"ל וסברא נכונה היא אך לעד"ג דכל הפלפול הוא שלא לזורק דלא איפסא לן כלל עריכת המלות ע"י חרש שהרי אף בלא עריכתו יכול ליאפות העיסה כמו שהיא דהרי (הטייגל) לא ענה טעם ומבואר בסי'

הג"ל וגם סוברין ב"ש דהיכא שיש מ' סאה כשרין לכלים אף בזוחלין דלמה לא בטלוהו חכמים . ולכך לא נקטו ב"ש רק מטבילין דהיינו כלים וב"ה פליגי וסוברין דלעולם השו' חכמים כלים לאדם כמוש"כ הר' יונה סוף ברכות ולאחר שגדר בכלים נקטו טובלין דלא אף לאדם כשר כיון דיש מ"ס אשכנזין . ועוד ב"ל להכריח כן מש"ס חולין פ"ד דמלריך קרא במים דשאר משקין פסולי' למקוה ולמה לן קרא נילוף מהקישא למעין דאינו נובע בשאר משקים רק במים ולמש"כ אחי שפיר . דשפיר לריך קרא במים שהיו פסולי' בשאר משקין אף ברביעית דכלים דמהקישא לא ילפינן להו . דהוא מ"ג מדות ולריך ליכתוב במים להדי' . ודון השני שמדמתי ברביעית דמקוה אף דמטהר כלים מ"מ מחובר לקרקע ל"ה ג"כ מוכח דאם ה' דינו כמחובר לקרקע וודאי דה' מטרה בהשקה דהוא מטעם וריעה וכמו מיטין שזרען . וזה הוא ההפך בין מי גבא בין מי תמליות שלא פסקו דמי תמליות ה' הלכה שהיו' דינם כמחובר עכ"פ ולכך מטרה מים בהשקה . וכן הדבר מוכרח מוחלין . דק"ט למה לא יפסל מי גשמים שהן זוחלין בג' לוגין שאובין . וזה וודאי אינו דהרי פרט בכל השנה דחיישינן לריבוי נוטפין הרי תמיד שופלין לחובו שאובין וכן מבואר בש"ך ס"ק ג"ה בשם ר"ש דזוחלין מטהרין שאובין אף שהן מי גשמים ועי' בנחל אשכול סי' ג"ג אות י"ב במקואות וכן מוכח מהא דה' בעליון מ' סאה שופך לחובו והתחתון נכשר אף שהעליון זוחל לחוץ בשעה שהוא יורד להתחתון והטעם הוא אף שהמים פסולי' לגמרי והוא כמקוה ריקנית רק מטעם דזוחלין לא פסלה מן התורה רק לענין דפסול לטבול בו אבל מחובר לקרקע עכ"פ הוה . ואינו מק"ט (דלא כהחמ"ס) וכיון שעכ"פ מחובר הוה שוב זוחלין מטרה בהשקה ולכך אין ג' לוגין שאובין פוסלין זו כמוש"כ הרא"ש במקוה שלימה מטעם השקה וכיון דמי גבא אינן מטהרין בהשקה ע"כ דגם מחוברין לקרקע אינם ובזה מתורץ מה דרוב מים שאובין פוסלין אף שה' מתחילה רביעית כשרין בקרקע כמו שהשקה הראב"ד שהבאתי . ובקלאת אחרונים ראיתי דלאחר שנטלו חכמים רביעית דמקוה שוב החמירו בו כדאורייתא אבל המעיי' בתוס' יבמות פ"ב ע"ב מבואר דדינו בכל דרבנן לגבי ספיקות עיי"ש ד"ה נתן סאה וע"כ דאף רביעית מים דינן כמחוברין מה"ט ואם עכו"ם משתחוה להן נאשרין דדינן כחלושין וגם חזינן דמי ספיכות שהן טמאין שנשפכו לקרקע לא נטהרו ואם ה' כמחוברין א"כ להוי כחייטין טמאין שזרען בקרקע דפקע העומאה ובודאי מ"ס מים עמאין

במרחק קארילסנאד שאלו לי הגשים ואמרו דאס ימירו להם לטבול בוואנים הללו ילכו לטבול בהם ויספרו נקיים כד'ת אבל אס אין מחירין להם לטבול בהוואנים הללו לא יספרו נקיים כלל ודריס בנדות ואיסור כרת ר"ל ואפילו אס היו עושים מקוה כשרה לא ילכו ובפרט דליתא שום מקוה כשרה וגם חפיקי אי להחיר להם לטבול בוואנים הללו שהרי ש'ת הרמב"ם ור"י ועוד פוסקים דכולו שאוב רק מדרבנן וא"כ לכאורה יותר טוב לומר להם דיטבולו בוואנים לשם טבילה מזה דעכ"פ יטעו מה"ת כי אס לא יטבולו גרע דהרי דריס ומשמשים בנדות הרבה פעמים ועי"ז דימירו להם לטבול בוואנים הללו דעכ"פ מה"ת כשר ממילא יפרשו טעמם מלבעול בנדות ויספרו שבעה נקיים וימטעו מעבירות ואולי הלכה כהפוסקים דכולו שאוב רק מדרבנן וירויחו דלא יהי' עובריס איסור חורה אף ידלתי כי יאמרו דמותר לטבול במים שאובין אס יהי' ביתר מאת הרבנים שיטבולו בוואנים ויאל קול ככל המדינות אשר רבנים הוירו לטבול במים שאובים ואולי כהפוסקים דכולו שאוב אסור מה"ת ויבא מכשול גדול עי"ז אף מ"מ הרי הוה כעין מי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה בחיור דמ"מ ייל נפשות הרבה במדינה בעהמין ושאר פיירות אשר לא יטבולו כלל ולא ידעתי מה לעשות בזה ואבקש מאת הרבנים לפשוט לי השאלה הזאת וד' ואיר עינינו במורתו הקדושה :

פתחי' הארענגב"אם חונה פה ווארשא .

סימן מד.

(המשך מקונט' ד' סי' כ"ה) :

(א) **ובי"ש** שס כ"ח להכריח כהסוכרים דבמקום מזה ל"ג רנמ"ה דנהי דיש כח לחז"ל לעקור דבר מה"ת בשאל"ת מ"מ זהו דווקא היבא דהוי למגד"מ משא"כ בתקנת רנמ"ה דהוי רק משום קטטה . או משום דלא יוכל למיקם בסיפוקי"בו בודאי בזה אין כח לעקור דבר מה"ת ורמ"י לדבר מצרכות מ"ו ע"א . מדע דהטוב והמטיב ל"ד שהרי פועלים עוקרים אותה עי"ש . ואם"ד דנס בזה יש כח לחז"ל לעקור דמה"ת הול"ל דעקרו דמה"ת בשאל"ת ובאמת התוס' שס ט"ז כ"כ אבל דבריה' נסתרים מחלן כמש"ס בנהש"ס עכ"ד :

ורנה מ"ש . ל"ח דחנניה' ל"ה למגד"מ כ"כ הד"מ והביא הב"ש כס"י א' ס"ק כ"א ומת"ס אה"ע מ"א ס' ג' ושאלת יעב"ץ מ"ב ס' ע"ו . דלד"ה לא תיקן משום סרך איסור ומ"ש כ"ס

בס' מ"ס דאין עושין מזה עבה טפה אבל פחות מטפה ל"ל בה ור"י יכול לאפות כך בלא עריכתו ומה איכפת לן שהעריך המלה והגע עלמך באס כבר נערכה המלה ובא העכו"ם והעריך עוד היתכן שיהי' אסור כיון דאין לורך לעריכתו וכן אס כבר נאפה המלה ובא החרש ושוטה ויניח עוד למתור לאפות נאסור המלה בנמ"י וכן ה"ג ואפילו הי' הטייגיל עבה מטפה מ"מ הרי כח המג"א בסק"ד דיעטבד מותר אף בעבה טפה וא"כ אין לורך לעריכתו ובודאי כשר ואי דנאמר דמ"מ הרי ע"י עריכתו נשמר מלהיות נחמץ וא"כ החרש סייע לשמור נחמץ ו"א א' מביא המג"א שם בסק"א דנקיב המלות רשאי על ידי עכו"ם וחרש ממילא ה"ה כאן היתכן אס עכו"ם יניח הקמח בבית דבחין יש גשמים ויכול לבא לירי חמץ האס נאמר דאסור ללאת בו מחמת דע"י עכו"ם נשמרו מלהיות חמץ לכן לע"ד אין שום חשש בזה ואפשר אי הי' עבה יותר מטפה ולשאר הפוסקים דפסול יותר מטפה אז הי' חל השאלה הנ"ל אבל כפי מלות והעיסות שלנו דלאחר הלישה ראשונה שוב אח"כ אס רוצה לערוך יכול ואס רוצה לאפות כך יכול אין שום חשש כן נלע"ד . והפוסקים דהביאו שלא לעשות עריכה ע"י עכו"ם היינו לכתמילה או בעיסה שלהם שלא הי' לישה טובה רק העורך המלה הוא עושה לישה חדשה ובלי לישתו מחדש לא הי' יכול לאפות משא"כ בלישה בדין דכבר נגמר הלישה בטוב ועריכה הוא רק מי שרוצה לאכול מלות דקין ודאי מותר :

עוד נלע"ד אפילו מי שירצה להתעקש בזה הנ"ל

מ"מ למאי דכתבתי בספרי פתחי שערים סימן ל"ו להעיר דאס נחערב חתיכת בשר עריפה חי ל"ש ראוי להתכבד מחמת שכתבו התוס' פסחים ר' כ"ד דבשר חי באומלל הוה שלכד"א וממילא מותר ורק אח"כ כשנאפה ראוי לאכיל' והוי גולד איסור בהוך התערובות דל"ש דבר שבמנין ולא מהר"ל כמש"כ הפוסקים וממילא בגולד איסור בהוך התערובות יכול ליטול אחד מהם ולומר יש ברירה וכמש"כ התוס' בתמורה דף ל' או אפילו בלא ברירה רק כך מותר דל"ש דבר שבמנין כיון דגולד איסור בהוך התערובות וכו' :

(ב) **שאלה** גדולה יש לי לשאל ואבקש מרבנים לפשוט לי והיינו דבמדינה בעהמין נפרץ וגתקלקל מאוד ר"ל בטבילה נשים שלא יטבולו כלל ובאמת אין שם מקוה כשרה כדבר עיירות דשם רק וואנים במרחלאות אשר יש בהם שיטור מקוה : אף הרי מים שאובים הם ובהיותי במדינה ההוא

זוה קלח) וקלח יש לה"ר דגם בשביל ממון עוקרין דבר מה"מ בשב ווא"מ בנמוק"י פ' הגזל בחרה בשם ה' הרי"ף בשם רב פלגיו גאון ז"ל בחרה שנתחייב לחבירו ממון וסרב וכו' ושאר ראשונים ז"ל המדברים בזה ועיין בדה"צ ב"י יו"ד סי' של"א וש"ע שם סי' כ"ו בהג"ה וסי' ועיין מ' להרמב"ן סי' רמ"ד (והובא בבא"ג שם ובשכ"ח ח"ב סי' ל"ז) דכל למגד"מ כ"ד מחנין לעקור דמה"מ שהוא מה"ד לעשות סייג לחורה. והרי מזוהר בנמוק"י דכן היא גם כסירוב הממון ועיין ביו"ד של"ד ובש"ך סקב"א דבש"ע חיידי שם בשביל ממון ועיין שב"י ח"ג ל"ז. ושאר אחרונים ז"ל אלא שיש לדחות ראי' זו ודוק:

איברא דקולא תקנתי דבשביל ממון מתקנתי דסייג ומגד"מ עיין יו"ד של"ד סמ"ח ובר"מ שם בשם מה"ד (אמנם שם מובן החילוק גם אי לא קילא כלל דלמאי יכנסו כ"ד בספק עונש כדי להזיל ממון של זה) וע"ע חת"ם אה"ע ח"א סי' ג' לפ"ד הד"מ והב"ש דס"ל דהרנ"ה לא הוי לסייג ע"כ התנה שיהי' ספיקו להקל וכן עלה ברעיוני לפ"ד הד"מ והב"ש (אולם אין ל' הד"מ סובל פ"י זה) אולם אינו ענין לדברינו הנ"ל דמ"מ ספיר י"ל דגזרו גם לבטל דמה"מ בשוא"מ רק דבספק לא רצו להעמיד דבריהם. אכן עוד אשכחן בטו"ז יו"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ב לחלק בתקנה בזה והענין דומה לבאן. ועדיין יש לחלק ועכ"פ אין קו' מכ"ז על הראשונים ז"ל דס"ל דגזר רנ"ה ז"ל גם במקום מזה ורק מהגמרא ברכות מ"ו יפה העיר כ"ח אבל חילוק גדול בין הכא להתם כדברינו הנ"ל:

(ח) **ובי"ש** כ"ח להכריח כהסוברים דל"ג במקום מזה עפ"י מ"ש הפמ"ג או"ח סי' קכ"ח דא"א ספקל דמשום לא פלוג לא גזרו חז"ל לעקור דבר מה"מ והרי במקום מזה הפא ל"ה רק משום לא פלוג עכ"ד (ובטובי"ת חיו"ד סי' ר"א כ' ג"כ בהגהות בנו בל' הזה אבל אין כוונת הגזל להבי עיי"ש) הנה מהראשונים ז"ל פרק לולב וערבה דגם בלא פלוג יכולים חז"ל לעקור דמה"מ בשוא"מ (אלא שיש לחלק מהתם להכא) והפמ"ג אולי נחכוין רק לדינא דהתם (וע"כ לא נסה לפלפל ממק"א רק ה"ר מלשונו דהתם). ואין לדחות גזירות חז"ל זל"ז אלא של' הפמ"ג לא משמע ש"כ. גם הנה בזה דב' נסים במקום מזה שייך ג"כ קל"ה להטעמים דקטטה ודלא יוכל למיקם בסיפוקיהו (ועיין בשע"ח ח"ג סי' ל"ב בחש' הגאון מוהרנחאני זללה"ה שכתב שם דגם בנשמת' הייטקין שמתפרא וישיבנו

כ"ח דבשביל ממון א"י חז"ל לעקור דמה"מ אפי' בשוא"מ כ"כ הפ"י במס' ברכות על החוס' דט"ז שהביא כה"ר. אולם מגופא דמילתא אין ראי' להכא דש"ה בבהמ"ז דבמאי דהוי דא"ו כמנין ברכות אי הוי דא"ו. (כדס"ל להחוס' שם שע"כ הקשו קושייתם שם ועיין ב"י או"ח קל"א ופנ"י ברכות שם) וכן ברכות הטוה"מ אלו הויא דא"ו (דע"ז קאי בברכות מ"ו לה"ר דל"ה דא"ו) הרי התורה חייבה בזה לכל אדם באין הכול וגם לפועלים ולא חסה תורה בזה לפסידא של בטה"ב ואין לבטל"ב כלל דין ממון על הפועלים במה שלא יעבדו בשעת ברכות ברכות אלו וא"כ למה יחוסו חז"ל על ממון בעה"ב יותר ממה שחסה תורה ויבטלו ע"י זה מ"ע מדא"ו (וכוה הקשתי במק"א על הסוברים דהא דא"ה בממון אהה"ר הוי מדר' ואכ"מ) זה טעם הג' ברכות מ"ו שהביא כה"ר. וגם הפנ"י (ובלא זה ל"ש להק' מהפנ"י על הראשונים דס"ל דגזר רנ"ה גם במקום מזה) שהבאתי שבי' חת"ם שאין שום סבבה לומר שיעקרו חז"ל דבר מן התורה משום הפסד ממון אפי' דר"ל רק בבה"ג שהתורה לא חסה לממון בזה ולא נשתנה הדבר לקפידא וחששא חדשה שיעבדו הפועלים בהתעלות במלאכה הבעה"ב נגד ד"ת. אבל בהרנ"ה שגזר כן בשביל הפריצים שלא יתעללו בנשותיהם (כמ"ש הראשונים ז"ל) יען שראה פריצות הדור שיש לחוש לקטטה או שלא ישרנה כראוי עי"ז דלא יוכל למיקם בסיפוקיהו וא"כ הרי יעשה הבעל בזה שלא כד"ן ובין בקטטה ובין במניעת חיוביו לה יש עבירה על ד"ת ומ"ל איסור דבינו למקום ומ"ל איסור דבינו לחבירו וגם בבינו לחבירו יש עבירה דבינו למקום כידוע מדחז"ל ומפ"י (וע"ע בל' חת"ם בלקוטים סי' רצ"ב שבי' בזה דל"מ למיקם בסיפוקיהו שראוי לעשות גדר ללאו שראה כסותה ועונתה לא יגרע) ועוד חמירי עבירות בינו לחבירו מעבירות בינו למקום בבה"ב ענינים בדחז"ל. (וכתבו ז"ל דבינו לחבירו גם החלק גבוה שבו דהיינו הא דעובר בזה בינו למקום חמיר משאר עבירות דבינו למקום) אלא דספק ממון לקולא דכן גזרה תורה ע' חומים ומפ"י (בפרט שיש בהרנ"ה גם משום לערע דגופא) אבל מיהא ודאי ד"ל כהפוסקים דגזר רנ"ה גם במקום מזה כיון שראה פריצות הדור וחשש לעבירה דבין אדם לחבירו בממון ובנפשה דגופא שיעבדו בזה נגד ד"ת (וע"ע א"ש יבלין לבטל מזה דא"ו מפני קטטה ביבמות מ"ד וק"א וחס"ד שהובא ברמ"א אה"ע סי' א' ס"ס ח' ובחמ"ח וב"ש ובאה"ע שם וב"ש שם ובנפשותי הארמתי

וישיבו ב' הטעמים ואפי' יניא דמ"מ הי' לנו להחזיר כשהיו במקום מזה ולא לגזור לבטל מזה משום שייכות הטעם במקל. הנה על זה שפיר סבירא ליה לשיטה זו דמ"מ גזר כן רגמיה דאי לא הא לא קיימא הא [וכעין זה אימא בטו"ז אה"ע סי' קי"ט סי' י"ב דאפי' ל"ג לומר לא פלוג מ"מ כשם שייכות לאותו הגזירה גם באותו הגידול ואפי' ע"ז הרחוק לא רצו להוליא מחלל הגזירה מה שיש לו ג"כ שייכות לאותו גזירה וכו' הם ד' הפר"ח וי"ד קט"ז סק"ב לענין גבינות הנכרים דאפי' במקומות שמעמידין בעשבים דכיון דמשכח"ל שלא יהי' להם עשבים ויעמידו גם הם בעור קיבה נבילה ע"כ לא פלוג ואסרו גם כשהעמידו בעשבים והיינו דכיון דשייכא בגזירה אפי' בדרך הרחוק ע"כ אמרי' לא פלוג אעפי' דהוי ממקום למקום. דאילו ל"ה שייכא בגזירה שם כלל ל"ה אמרינן לא פלוג. עיין בזה אריכות דברים במפ"ן ואלו היינו לריקים לבוא בזה משום לא פלוג כד' כהנ"ר ג"י הי' אפ"ל עוד טעם דלא נימא בזה לא פלוג עפ"י מ"מ המל"מ פי"ב מגירושין הט"ז דאפשר דבענונא ל"א לא פלוג דחז"ל לאו באו להחמיר אלא להקל עיי"ש א"כ י"ל דה"ה או כ"ש שכן הוא בענונא דבעל לפי מ"ש המהרש"ל בחשו' סי' כ"ה ומהרש"ם סי' ק"כ וטו"ז סי' קי"ט דיש להקל בענונא דגברא ק"ו מדאקילו חז"ל בענונא דאחא. עי"ל בזה הרבה טעמים דל"ג בזה לא פלוג אבל כבר הבאנו דלא משום לא פלוג אחי עלה:

(ט) **ומ"ש** כ"ה להכריח דל"ג במקום מזה דהרי ק' על ג"ף הח' הרי אימא בפסיקתא דר"ט דהקראים ימ"ש מפ' קרא דואשה אל אחותה לא תקח לגורל שאסור ליקח ב' נשים מה"מ כב"ב דף קט"ו דאפי' נשיא שבישראל אין לו רשות לתקן שחירש הבח עם בת הבן כדי שלא לחזק דם הלדוקים. ע"ש בחוס'. דאין כהן גדול מתלבש בכליו וכו' ואיך תיקן רגמיה שלא לישא ב' נשים שיש מ"ו בזה חיזוק דהם. וע"ע בשאלת יעב"ץ ח"ב סי' ט"ו שהק' דהאיך עבר רגמיה על ובחוקותיהם לא תלכו ומכ"ז נראה בעליל שליג במקום מזה ושוב ל"ה דומיא דדם הקראים ולי"ה משום ובחוקותיהם. דאללם גם ככה"ג אסור עכ"ר הנה מ"ש מחגיגה י"ז דלא שמי' מתא (וגם כהנ"ר לא כתבו רק לשופרא) דשם ל"ה מהאי ענינא וגם מו"כ בב"ב קט"ו הנה לפי רש"כ"ס שם אינו ענין לבאן וא"כ הסוברים דגזר גם במקום מזה מלי סכרי דבנן כפי' רש"כ"ס אבל אי' לזה דהרי גם

לפי' החוס' הנה אפי' אי גזר רגמיה ז"ל גם במקום מזה (דיבוס וכיו"ב) גרידא. כשלא נשתתית ואינה מורדת (דעלייהו ל"ה לר"ך כ"ה לרא"י כי כבר פשט היתרם בכל ישראל אלא דרין כ"ה להסו"ף מים וקמח כנ"ר על שאינה נשתתית גמורה ולא מורדת גמורה ועי"כ ראיות הללו) הרי מיהת קי"ל דהניח מקום להחזיר בנשתתית ומורדת וכן בכל טעם מבורר. ולדדוקים ג"ז אסור וגם לקו' ריעב"ץ מובחוקותיהם י"ל כן ואפי' אם גם הם מחזירין בנשתתית ומורדת לישא אחת הנה בדיעבד מחנהה בע"א ע"י מאה רבנים מג"א ובהשלש גט וכו' (אלא שבמורדת יש סוברים דא"ל לכ"ז וגם בנשתתית יש סוברים דאל"ל קר' וכו' מיהת אכן קי"ל כהמליכין והכי נהוג) גם ההיתר שע"י כל טעם מבורר לימא כ"כ גביהו ובמקום דאחא גם גביהו לימא מיהת בכנון שלטו ע"י ק"ר וכו' ובפרט אי ל"ג רגמיה רק עד סוף אלף ה' י"ל דמו ל"ג להק' מובחוקותיהם ומדת הקראים. ויעיין בפ"ת אה"ע סי' א' סק"ט בשם שו"ת משכנ"י והבן. ובכ"ז קבצתי בחשו' על הקו' איך אסר רגמיה את המפ' בחורה להיחזר"ע חתים בליקוטים סי' ג"ב. עי"ל דרך כשנזכרין ומתקנין כן בדרך איסור גרידא. ונעשה מזה איסור מד"ס שהם כדברי מורה שייך שלא לחקות הלדוקים אבל כשמקבל אדם ע"ע בח' וגדר ל"ש שלא לחקות הלדוקים. וגדר וח' הוי על דבר רשות ומותר לאסור בגדר וח' אס כי משכח"ל גם על המזהב והאיסור מ"מ רובייתו הכי הוה. וכמ"כ בחקנה כ"ד י"ל דשרי גם ככה"ג כשאוסרין כן בחורת חרם (וכו' כ' ג"כ בחשו' לתרץ הקו' הנ"ל דהחתים על רגמיה שאסר את המפ' להיחזר) אמנם על הקו' דשאלת יעב"ץ מובחוקותיהם נראה דלא סגי בחי' זה דהרי איסור ובחוקותיהם הוי גם כשעושה כן בדרך רשות גמור. אכן הרי שפיר תי' השאלת יעב"ץ כיון דהוי בשוא"מ (וכו' אפ"ל לקו' כהנ"ר טב"ב קט"ו. ד"ל דל"ש כן רק כשמתקנין בקו"ע כי הם לירש ולא בשוא"מ כי הכא) אלא שעדיין ק' דמ"מ הגזירה נופא היא כחקוי אחריהם שאסר רגמיה אשר הם אוסרים. וע"ז שפיר י"ל דכיון דלא גזרו כן רק בחורת חרם הו"ל כמגלין דהוה מתורת גזר וח' שגם אדם פרטי והדיוט יוכל לאסור עלמו במוחר ע"י חרם אבל באיסור וגזירה דר' בדרך פשוט דל"ש באדם הדיוט לגזור ולמשוויו איסור בגזירתו שלא בגדר וח' ושבועה י"ל דאסור:

עו"ר קו' כ"ה מהא דב"ב קט"ו דלא אשכחן כן בש"ס רק נגד הלדוקים שהי' להם פירושים

פירושם קבוצים אבל מ"ש הפסיקתא דר"ט היינו מהקראים שהחילו בימי ענן ושאלו שהם אין להם פירושם קבוצים רק כל חכם מהם בדורו כפי"מ שראה לו יכול לפרש לשונות טיניתי התורה והמלות כמ"ס בשו"ת רדב"ז וכו' הנה אם באתי להביט על פי כל חכם (ר"ל כסיל) מהם שבכל דור ודור לא יבאר לנו כמה לגזור ולגדור ולתקן גם דבר אין לבת הרבנים עם הקראים כמו שהי' להנחלים עם הלדוקים ויכוחים ותעלומות גם הי' הלדוקים כמה גדולה מאד והי' חשש גדול שאם נתקן אנחנו כענין שהם פוסקים יקחו הם זה לראי' הפס יוגדרו ח"ו אבתריהו משא"כ הקראים שהיו מאז ועד היום כמה קטנה כי אז כבר נחלדלו הלדוקים ואבדו מחוק הקהל רק שנאשרו קלה מסתתרים אלא שעתן ושאלו ימ"ש יסדו כמה חדשה (בהסתברות מעט הלדוקים שנאשרו) והרעו מהלדוקים אבל לא באו לריבוי או לחשיבות הלדוקים בימיהם ול"ה כל פחד שח"ו יגדרו העם אחריהם כמו שהי' מגור מפני הלדוקים יעוין בשה"ד :

(י) **ומ"ש** כ"ח מחשו' דברי ריבזם דבנשחטית ל"ש תקנת רגמ"ה שלא לישא אשה על אשתו דלואת לא יקרא אשה. הנה ככ"ע המהרח"ס ז"ל בק"ע משם שו"ת הרשב"א ומהרי"ק ז"ל והובא בגי' ס' קמ"ט ועוד כ"כ כמה מחברים ז"ל והיינו דבתקנה הלך אחר לשון ב"א (וכמו שכתבו ז"ל לענין חקנה זו דרגמ"ה ז"ל גופה לענין ארוסה דאע"ג דמקריא אשה בתורה מ"מ לא נכללה בלשון חקנה זו בין דל"ה אשה) אולם לגדונינו אין ג"מ בזה דבק"ר כבר החירו פרושים להחיר ובלא ק"ר הרי לא קיי"ל כוונתיהו דהמחירים בלא ק"ר כנודע וכמ"ס הפוסקים האחרונים וכמ"ס השב"י ח"א ס' כ"ט באתח ע"ד דברי ריבזם הללו (שהביא כ"ח) דלא קיי"ל כן אלא דל"ל ק"ר אבל בגדונינו ל"ה נשהתה גמורה ואחין עלה אם נאמרו בה היחר הקדמונים ז"ל ופשיטא דל"ש להקל ע"י הדברי ריבזם ומהרח"ס הנ"ל. דכשאינה נשחטית גמורה (כמו בגי' דל"ש פשיטא דל"ש לומר דלא מקריא אשתו כלל ואפי' להמחירין ע"י ק"ר גם באינה נשחטית גמורה מיהת בלא ק"ר לדעת המהרח"ס והדברי ריבזם המחירין בלא ק"ר בנשחטית מעטס הנ"ל מ"מ בודאי דאולי ומודי באינה נשחטית גמורה דל"ש טעמם הנ"ל :

(יא) **ועתה** נשובה לגופא דרינא הנה בגי' אינה שוטה גמורה והרבה גדולי האחרונים ז"ל מחמירין ואין להקל ראש. וגם כ"ח אין רועה להחיר מה"ט אלא דכח"ה אחי עלה ע"י

שאינה רועה לזר עם בעלה די"ל דגם הנובי"ת מודה בכה"ג וגם י"ל בזה ממ"נ או דהיא מורדת ואם נדונה כשוטה בודאי יש להחמיר עכ"ד כ"ח : **הנה** ראיתי ממ"נ בזה בגי' חאה"ע ס' כ"א בד' השואל וגי' דחאו. ובגיד ל"ש דחיימו. ובשו"ת מהרש"ם להגאון מברעזאן שליט"א ס' כ"א סיים ג"כ שם בממ"נ כזה. אמנם יש לחלק. אכן אין להאריך דהרי עכ"פ בדרך טעם מבורר יש להחיר בכה"ג ועיין שו"ת ד"ח ח"ב ס' מ"א אם כי בד"ח שם מיידי רק באינה שוטה ע"פ דיני שוטה שבש"ס וש"ע אבל מיהת היא נשחטת גמורה. אבל באינה נשחטית גמורה י"ל דל"ה מחיר וראוי' לבטל מקריא ול"ש בזה אותו הלשון שב' שם מ"מ כיון שמסרבת מלדור עמו אע"פ שהיא ע"י שוטה ודעתא קלישחא י"ל דהוי טעם מבורר להחיר ע"י ק"ר מג"א וע"ע בד"ח בגי' ד ובשאר אחרונים ז"ל בזה :

(יב) **אולם** נלע"ד להחמין י"ב חודש מיום ההתראה ואם כי אפשר להחיר ע"י ק"ר מג"א גם חוך י"ב חודש והארכתי בזה בחשובה (ומ"ס כהה"ר מד' החמ"ח והב"ש ס' ע"ז אין ראוי' שהם ז"ל כתבו כן לענין לגרשה בע"כ ולא לענין לישא אחרת ועיין שו"ת אורחין חלימאי סימן קמ"ד. אכן ע"ע בס' בית יעקב בס' ע"ז שם ודברתי בזה בחשובה) מ"מ לא ניחא לי להקל בכך ולמה לא נחמיר עליו להחמין י"ב חודש ובכרוב תשו' האחרונים בזה הי' היחרא למעשה בזה כבר אחר יצ"ח. בפרט דמירידתה כנראה שהיא ע"י שטוטה. ואולי תחזור בה או שתתפלא משנית זה כשם שנתפלאה ממה שהיתה מתחילה נשחטית גמורה ויש מרבנים שחשו להחמיר של"ל בנשחטית תעודה הרופאים שלא תתפלא. ואל"כ אסור לו לישא אחרת שמה תתפלא ואם כי כ' בג"ל החדש שא"ל לחוש לזה מ"מ בגי' ודאי שג"ל שתחמין יב"ח ואטו אם תמוע מלעבול ע"י שטוטה זמן מועט שהי' בכלל ההיחר בדרך ממ"נ הנ"ל ועכ"פ שיעורא בעי למילתא. ובפרט בדור פרוץ כדורנו. ויתגלגל מיהת עמה עד"ז יב"ח מיום ההתראה ועיין בתפ"ס חאה"ע ס' ק"ג בד"ה אמנם בגידון שלפני' שכתב בתוך דבריו והנה קודם יב"ח אע"ג דאיכא דעות המקילין מה לנו להכניס עולמינו בכך ולהחלות באשלי רבדרי ימחין יב"ח מיום ההתראה (וכו') שהתרו בה כדן שחדור עמו במקומו ושאל"כ תידון כמורדת ולא שמעה ומיום זה ימחין יב"ח וכו' עכ"ל. ואם אמנם יש לחלק אבל כנלע"ד לעשות כן גם בגי' ולא להקל יותר מזה

והי' חוס' דשאי' כב"ח כו' דאיסור עולם ונויר דשרי לאחריו ליש' לאסור לאחריו ולחייבם לבער וזה כ"ל ברור בפירוש דברי החוס'. וזוהי ה' אפשר ליישב קושי' הגרע"א ז"ל בחוס' דשי' שלהי תמורה על רש"י והגרע"ב שכתבו טעם על הגרע"א לא יקברו דלמא חפר אינש ומשכח להו ואכיל להו ולא כחבו כפשוטו דלריך לקיים מצוה שריפה. ולמ"ש אפשר לומר דבעי' לאשכחיה טעם כולל אפילו על אחריני שאינם בעלים כגון בערלה וכה"כ שאפילו אם יראה מי שאין החיוב מוטל עליו לבער לקברו אסור מן הטעם שכתבו ולשון המשנה משמע דקאי' על שאר ב"א שאינם בעלים דנקט לא יקברו ולא נקט לא יקברם משמע שלא יקברו ע"י שום אדם כנ"ל :

ב) שם (ס' י"ח) חקר בקדירה הבאה מבכ"ח האסור המהבשל בה אפילו לאחר מע"ל כיון שבכ"ח אסור אפילו שלא כדרכו וא"כ נטל"פ נמי אסור ובשתי' ח"ד ס' כ"ט האריך ליישב בדוחק. ופלא גדולה על שני מהר"ג שנטעם מהם דברי הפמ"ג י"ד במשכנות ס' ל"ד סק"ד והח"ס ח"ד ס' ל"ח שכבר הוקשה להם זה והפמ"ג מיימי מאו"ה שמפורש דבכה"ג שרי וחי' דגנתערב עם תבשיל אחר דנטל' לא אחרה תורה טכ"ע ע"ש ולפי ע"ד לתת תכלין לדברים אלו למ"ש מהרש"ל בח"ס שבועות [דף כ"ג ע"ב] בחוס' ד"ה דמוקי דלר"ש דמחייב בכ"ש היה שלא כדרכו ע"ש והטעם לר"ש דמחייב כתבו הפוסקים משום דאחשבי' דהרי אוכלו אי"כ לדין דבכ"ח וכה"כ אסור שלא כדרכו י"ל נמי הטעם דאחשבי' אע"ג דבשאר איסורים ל"א דאחשבי' לדין דבעלה דעמו אצל כ"א מ"מ בהני הקפידה תורה על דאחשבי' אי"כ כ"ז באוכל גוף האיסור מה שא"כ בקדירה אין ראי' דאחשבי' דבלי בליעת האיסור נמי ה' מבשל בה כיון דלריך לבשל בה. ולע"ד זה טעם לשבח על היתר נטל"פ בקדירה דבכ"ח וא"ש :

ג) שם (ס' כ"ד) בפסחים [דף פ"ה ע"א] דבעי' יולא' חי גזרו ב' רבנן טומאה ובעי' למפשט מאבר שיא מקלחו מותר עד שמיני' לעלם כו' והא מטמא לי' ומשני טומאת ביה"ס הוא. ופריך לרבינא דחבורי' אגלין כמאן דמפדמי' כו' והקשו החוס' דבלי רבינא תקשי דבשעת פרישתו מק"ט כו' וכן בירושלמי כו' ע"ש. ומירן קושי' החוס' בהקדם מה דקשה בחולין שם ה' קי"ל א"א לזמלם וע"כ לריך לחתוך קלח יומר מהיולא וא"כ קשה איך יטמא העובר בשעת פרישתו דהא אינו. ונוגע רק באותו המקלח ואותו המקלח לא

מזה גם בק"ר מג"א ואפי' בהשגחת כחובת כב"ד. דמ"מ יש לחוש ולהורות כן כיון דאין הבעל מעונין כ"כ ויש לו היתר לאחר זמן היב"ח. וטוב ונכון שבעלות היב"ח יהיו עוד הפעם (אם יהי' אפשר בכך) שכבר בידו היתר מק"ר ושמותר לו לישא אחרת אם לא תשוב אליו דשמא בשמעה שכבר בידו היתר תחזור בה. גם אולי תחזור בה אז. או תתפלא אז משמעה במילתא דזו או במותר מזה :

יג) לא ראייתי ב' כ"ח שיכתוב שישלים בטחון (או שיעבט שכשתשפפה ילוח לכתוב גט אחר וכח"ס בטוב"ק ס' ג' וש"א ז"ל ואם כ' כהה"ר וישלים גט על אחר שתשפפה כמב' בטוב"ק ואולי סמך כהה"ר על שם מב' שיבטיח הבעל (כא' מב' אופנים שכ' שם) שיל' לכתוב אז גט אחר מ"מ הי"ל לכהה"ר לכתוב כן בפ' ואם כי אפשר לפלפל בזה בכ"ד מ"מ מאן מפיה ואין להקל. וגם במשלים גט במורדת פקחה כתבו הרבה שישלים בטחון שאם ימלא הב"ד פסול בנט כשתחללה לקבל הגט יל' אז לכתוב גט אחר הכשר בלי פקפוק: חיים יצחק ירוחם האבד"ק סאטמבאר ישן.

סימן מה.

בעוה"ש פה קראשניק [פד' יובל'ין].

א) בשעית (מ"ד קונטרס ג' ס' י"ד אות ב') בהל"ש בדברי החוס' ריש פסחים (ד"ב ע"א) ד"ה אור כו'. שכתבו והטעם שהחמירו כאן טפי מבשאר איסור"ג שלא הנריכו לבערם כו' ול"ד לבכ"ח וערלה וכה"כ כו' ונויר נמי איסורי' שרי לאחריו. ותמוה דבהדיא חשיב בשלהי תמורה הני בין הנקברים ונשרפים ומה שמירן שם שלא הי' מנריכים להביא עולם לידו חובת ביעור והיינו בדיקה מקודם ע"ש. זה דוחק גדול שלא הזכירו החוס' בדיקה כלל אלא ביעור ועוד מה בדיקה שייך החס' אם לא הכניס בביטוי אלו הדברים ולע"ד פשוט מאוד דלק"מ בשדקדק שהחמילו החוס' בשאר איסור"ג הרי כל איסור"ג בכלל ולבסוף חשבו רק בכ"ח וערלה וכה"כ ונויר לכן כ"ל פשוט דבכוונה גדולה נקטו דוקא אלו למאי אמרינן בב"ק [דל"ח ע"ב] דבמחז' הכל מלווין עליו לבער ול"א מניין כן באלו איסור"ג הנ"ל שיהי' מוטל על כל אדם אף שאינו שלו לבערם דבכ"ח וערלה וכה"כ החיוב ביעור אינו אלא על הבעלים אבל כל איסור"ג חוץ מאלו ודאי החיוב ביעור על הב"ד ועל כל ישראל כגון קדשים שהפילו ושוהג"ם ואיך דקמשיב שם.

קדשים ליד פסול וכמה שיחתוך ויפסול יהי עמא
משום עללי כהונה ושפיר שהקשו החס' קושייתם
גם בלי רבינא ומוכ"ש דאמי שפיר פורכת הס"ס
לרבינא דכמה שיחתוך ויפסול הוי עומד לחתוך
ושפיר שהלכרו החסופות והירושלמי למירוסלם וכי'
ברור וא"ש :

(ד) שם (סי' כ"ז) כתב ליישב קושיית הש"א
לדעת החס' דכ"י הוי ניתוק לעשה
מה נ"מ בפלוגתא ד"ס וד"ה גבי שאור בכזים
וחמץ בככותבת הא לענין איסור בלא"ה איסור משום
ח"ש ולי לענין מלקות הא אין לוקין דהוי ניתוק
לעשה ותי' למאי דאמרין בתמורה דמשה לא הוי
לא הגל"ע דלא אחי חד עשה ועקר חרי לאוי
וא"כ גם בחמץ איכא חרי לאוי לא יראה לך חמץ
ולא יראה לך שאור ואיך הוי ניתוק לעשה וי"ל דזה
חלו' בהא דאמרין בביתא דשאור וחמץ מילך לריכי
וחד מחברי' לא יליף משה לא הוי חרי לאוי
דחד בשאור וחד בחמץ ולא הוי חרי לאוי ושפיר
דהוי גל"ע . ומיושב קושיית הש"א דכ"י לדין דקיל
ככ"ה דמילך לריכי אבל לבי"ש דקאמר לכתוב
רחמנא חמץ ולא בעי שאור כו' ולא מלך לריכי
א"כ נחשב לב' לאין ולא הוי גל"ע ושפיר גמ' אי
שאור בכזים וחמץ בככותבת לענין מלקות ע"ש .
כפי הנראה לא ראה דברי טעם"מ פ"א ח"מ ח"מ ה"ג
שהרב טעם"מ כתב שם בשם הרב חקרי קורס
ליישב דעת הרמב"ם ז"ל דלוקין על ב"י והקשו הא
הוי גל"ע ותי' דאין עשה מנתק חרי לאוי דמחייב
לדי' לך חמץ ולי' לך שאור . וטעם"מ שם כתב
דבמחכ"מ שגגה יראה מלפניהם דב' ב"י אינם אלא
לאו אחד והב' לאוין שיש בחמץ הוא בל יראה
ובל ימלא דלא סמיכי כמ"ש הרמב"ם ב"ס המלות
ל"מ ר' ור"א דב' בל יראה הם מענין אחד ולחד
לאו יחשב ע"ש והרב הזה חפס נמי בפשיטות דב'
בל יראה שני לאוין כמ"ש השע"מ ולע"ד במחכ"מ
כולם לכולהו אית להו פירכא הרב טעם"מ חשבו להם
שניהם בזה והשניהם אל חיקו חשוב במחכ"מ כי
מה בכך שהרמב"ם כתב שאינו אלא חד לאו דהיינו
דוקא לענין מלקות שאינו חייב אלא מ' אבל לענין
איסור ודאי דאיכא ב' לאוין כמ"ש הרמב"ם בשורש
החשיעי דכל ריבוי הלאוין מענין א' אינם אלא
לחוק האיסור ולא למלקות אבל עכ"פ ב' לאוין
יחשב לענין איסור וא"כ שפיר אין עשה מנתק ב'
לאוין ולא ידעתי איך עלה על דעת טעם"מ דזה לא
יחשב ב' לאוין לענין ניתוק הא ממקומו הוא מוכרע
דבפ"ק דתמורה דאמרין גבי תמורה דאין עשה
מנתק ב' לאוין דלא יחליפנו ולא ימיר והא הסם
נמי

לא נעמא דהוי ביה"ס וז"ל דאותו המקלע נמי עמא
מספק כמו דאסור משום ספק ובזה מיושב קושיית
החס' דכ"י בעובר דאבר היוולא אסור ועמא
מדאורייתא מספק משא"כ בטומאה יולא דקדשים
דהאיסור מדאורייתא והטומאה רק דרבנן וספיקא
דרבנן לקולא ואותו המקלע טהור מספק דלגבי
המקלע הוי טומאה ביה"ס אך לפ"ז קשה מאי פריך
בגמרא מרבינא דהא לרבינא הטעם דעומד לחתוך
כחתוך דמי כמ"ש החס' במנחות [דכ"ד] [כן מפורש
להדיא בגמרא חולין דע"ב שם] והכא ל"ס זה שהרי
אינו עומד לחתוך רק עם עוד מקלע וזה המקלע
לא נעמא . ותי' דלמ"ש הרמב"ם פ"ט משה"מ
ה"ב דכל שאיסורן ודאי טעון שריפה מיד והאסורין
מספק טעון עבוד לורה עד למחר וא"כ הכא דאותו
שלא בודאי טעון שריפה מיד והמקלע היותר טעון
ע"ל וע"כ לריכין להפריד דא"ל להמחין עם בודאי
עד למחר משום איסור יותר כמ"ש מהרש"א פסחים
(דע"ג) והלל"ח שם [כ"ח] משה"ס גם במקום בודאי
עומד לחתוך ושפיר פריך לרבינא עכ"ד ובמחילת
כ"ג שתי' י"ס להשיב ע"ז . חדא דתלה הקושיא
למ"ד א"א ללמלס הא גם לכ"ע קשה דודאי יעשה
כן לחתוך מקלע יותר כדי שלא תטמא כולו . ועוד קשה
במה שתי' דאותו המקלע נמי טמא מס' תיגח ברשה"י
אבל ברה"י דספיקו טהור אטו ניתק דטהור והו"ל
להס"ס לחלק בכ"י . ועוד מה שכתב דלענין איסור
יולא דפסח הוי המקלע ספיקא דרבנן ולקולא .
הא הכא הגזירה דטומאה משום עללי כהונה שלא
יבואו קדשים ליד פסול וא"כ כך גזירה דטומאה
שייך נמי על אותו המקלע שמביאו נמי ליד פסול .
ועוד קשה במ"ש בסוף דע"כ ילמדך להפריד שלא
יבא ליד יותר הא בע"כ אסור לו להפריד מקלע
האבר בפסח משום שזירת עלם למאי דמוקי לה
רבינא מעיקרא בקולית שיש בו מוח וא"כ בודאי שם
ואל תעשה עדיף שלא להפריד ועוד היותר חמוה
כיון דאזיל למ"ד א"א ללמלס איך יפריד כיון דאי
אפשר ואכתי קשה קושייתו לרבינא אשר ע"כ נראה
לי דמעיקרא לק"מ דשם בחולין בודאי אפשר ללמלס
לכ"ע דהסם מאבר שלם ש"א קיימין וא"כ כשנגיע
לפרק י"ס יוכר טוב בין עלם לעלם השני . ואי
משום דבכונה יעשה כן לחתוך יותר הא שם דיגא
קאמר . אם חתך בלמלס כך דינו וגם עומד לחתוך
הוא עד הפרק מאחר דחולין הוא למה יפסיד בשם
בהסם הא יכול ללכלו בטומאה והשתא שפיר נמי
בהא דפסחים לא מבעיא למ"ד א"א ללמלס אלא
אפי' למ"ד אפשר ללמלס אלא דבכונה יחטוף יותר
שלא יעמא כולו נמי לא מהני דהא עכ"פ מביא

הגאה מחיים באופן שהלפור תשאר בחיותה ובשלמותה שיוכל לקיים אח"כ מצות שילוח אבל הגאה המבטלת מצות שילוח וודאי דאסור אף דליכא אינה"כ במשולחת מ"מ אסור מחמת דבעיא שילוח. וא"כ פשוט דהיא אסורה באכילה קודם שילוח דא"א לכזית בשר בלא שחיטה ולשחטה אסור דבעיא שילוח. וזה המכיוון בהת"כ ובתוספתא הנ"ל דאם שלחה וחזרה מותרת באכילה ובשירה לטהר מזרע אחר דקודם ששלחה אסור לשחטה לאכילה או לטהר מזרע אחר משום דבעיא שילוח לטהר מזרע הראשון אבל לאחר ששלחה שכבר נעשה מצותה אף שחזרה וחייב לחזור ולשלחה מ"מ מותר לשחטה לאכילה או לטהר מזרע אחר אבל איסור הגאה ליכא מעולם על המשולחת:

והשתא שפיר י"ל דאפילו לדעת רש"י דהמשולחת לא נאסרה בהגאה בכ"ז אם קידש בה אשה לאחר שחיטה השחטה קודם שילוח אינה מקודשת. וכמו בשור הנסקל לדעת ר"ת בחום סנהדרין פ"א דאינו אסור בהגאה מחיים ובכ"ז פשוט דאם קידש אשה בשוה"ג מי לאחר שנגמר דינו דאינה מקודשת כדאמרינן בב"ק מ"ה א' משננ"ד מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש. והטעם כחבו התום בסנהדרין ס"ט משום דאסור לענות דינו ומזה לסוקלו ועוד דאין לו מזכ דאין לו בעלים והלוקח אין יכול לזכות יותר משאר אדם ע"ש. והיינו דכיון דכל רגע איכא חיוב להביאו לב"ד לקיים בו מצות סקילה ואח"כ אסור בהגאה אף דבזו הרגע שקודם הסקילה מותר בהגאה מ"מ לאו בר דמים הוא משעת נמ"ד ואין לו מזכ דאין לו בעלים. ולכן אמרו בכריתות כ"ד א' שוה"ג שהוזמו עדיו כל המחזיק בו וזה דאפילו לדעת ר"ת דאינו נאסר בהגאה מחיים מ"מ אמרינן דאפקרי' לאחר שנגמ"ד דהא דאפקרי' לא משום שהוא אסור בהגאה כמ"ש התום בכריתות שם לדעת ר' אפרים דרובע וגרע אינו אסור בהגאה ומ"מ כשהוזמו עדיו כל המחזיק בו וזה בו ע"ש. והיינו דכיון שנגמר דינו למיתה אפקרי' שיעשה לו מיתה ב"ד ומקרי דאין לו בעלים משעת נמ"ד ולאו בר דמים הוא. וכיון דאין לו בעלים ולאו בר דמים הוא ליתא במכירה והקדש ואם קידש בו אשה אינה מקודשת וכיו"ב כתב המק"מ סי' תל"א דאף דס"ל לר"ש חמץ אחר שש מותר בהגאה מ"מ לאו ממון הוא כלל מחמת שהכל מזוין עליו לבצרו והוכיח כן גמ" דב"ק ל"ח ב' בא אחר ושרפו בזמנא פטור אפילו לר"ש ע"ש. וכן נזכר לומר בהלפור המשולחת לדעת רש"י אף דאינה נאסרת בהגאה מ"מ כיון דלאחר

נמי אינו לוקה רק א' כמ"ש הרמב"ם שם מצוה ק"ו. וכן החוס' בריש חולין וריש תמורה ומ"מ אמרינן דלא מנחם ב' לאוין הרי דלענין זה לב' לאוין יחשב כיון דלענין חיזוק האיסור איכא ב' לאוין וזה באמת פלא אבל גם על הרב שעה"מ יש לתמוה מנר אחר דהמינה נבי כל יראה דכתיב ב' פעמים אבל כל ימלא דליכא רק פעם אחד שאור לא ימלא לפי דבריו לא יליק כלל דחר לאו ודאי מנחם. והרי הרמב"ם ס"ל דליק על לא ימלא כמ"ש בס' ר"א בהדיא אבל גם הרב הזה אף שצוה כיון יפה דב' כל יראה לשנים יחשב לענין נימוק וכמו שכתבתי דלא כטעמ"מ אבל מ"מ אין דבריו מכוונים מנר אחר חדא דגם לב"ה דמנרך לריכי מ"מ חדא הוא כדאמרינן היינו חמץ היינו שאור וכמ"ש הרמב"ם מצוה ר'. ועוד מה שכתב דלכ"ש דלא לריכי לב' לאוין יחשב מי איכא לריכותא יתירא מלב"ש דזה בכזית וזה בככותבת ואדרבה לב"ש עפי' שייך לומר חד בחמץ וחד בשאור מלב"ה דלכ"ה אע"ב דמנרך להו מ"מ לדינא חד הוא וכל מה שד"ב ברור ב"ה: הק' מרדכי אצ"י מענדילזאדן אבר"ק הנ"ד.

סימן נו.

ב"ה סאמאלי

בקידושין (כ"ז א') לפורי מזרע מאחמתי אסורין רי"א משעת שחיטה. ופירש"י נאסרת השחוט' והמשולחת מותר'. והתום' והרשב"א הקשו עליו דהא קתני במתניתין בלפורי מזרע אינה מקודשת דמשמע בחרווייהו. ואמאי אינה מקודשת בהמשולחת וע"כ דהמשולחת נמי אסורה עד השלוח. ויש להקשות עוד על שיטת רש"י מהא דאיתא בת"כ והובא בר"ש פ"ד דנגעים מ"ב על פני השדה הא אם שלחה וחזרה לתוך ידו מותרת באכילה שכבר נעשה מצוה ע"ש. וכ"ה בתוספתא פ"ח דנגעים שלחה וחזרה מותרת באכילה וכשירה לטהר מזרע אחר ע"ש. ומפורש יולא דרק לאחר ששלחה שכבר נעשה מצוה אין עלי' שום איסור ומותרת באכילה אבל קודם השילוח היא אסורה באכילה כמו השחטה:

ונלע"ד ליישב שיטת רש"י ז"ל עפ"מ דאמרינן בחולין (ק"מ א') למשיט' שלא לזווג לה אחרת למאי אי' לשחיטה הא בעי שילוח ע"ש. ומבואר להדיא דקודם שילוח אסור לשחטה ולעשות בה שום דבר אשר ע"ז לא יוכל לקיים בה מצות שילוח. וא"כ אפילו לדעת רש"י דהמשולחת לא נאסרה בהגאה מעולם אפילו קודם שילוח זה רק

דלאחר שמיטת חביתה נאמר עלי' ושלח את הנפזר החי' על פני השדה ואסור לעשות בה דבר שיבעל עי' מזוט שילוח וכל שעה בעמוד ושלח קאי ולאחר השילוח חזי' אברהם ממנו ע"פ השדה אמרינן דמשעת שמיטת חביתה אין בה דין ממון ואין לה בעלים ואם קידש בה אשה אינה מקודשת דלאו בת דמים היא ולכן שפיר קתני במהניסין בלפורי מזורע דאף בהמשולחת אינה מקודשת דאין בה דין ממון : **ורפ"ז** יש לדון ג"כ במי שעבר ולקח האם על הבנים וקידש בה אשה דאינה מקודשת כיון דכלל שעה חייב בשילוח ואח"כ חזי' הפקר מטיקרא לאו בת דמים היא כמו בהניפזר המשולחת לדעת רש"י . ונסתפק בזה . המנה"ח מזה תקנה"ה ע"ש :

ועפ"ז מדוקדק דרש"י בקידושין שם בזה דאמרינן לא אמרה תורה שלח לחקלה ופירש"י סברא היא שהמשולחת מותרת דלא אמרה התורה שלח לחקלה וקרא דאמר לעיל לרבות את המשולחת אסמכתא . בעלמא היא ולכאורה קשה ל"ל לומר דאסמכתא בעלמא הוא הא לפי דעתו ז"ל דמותרת המשולחת אפילו קודם שילוח אינאריך קרא להחיר המשולחת קודם שילוח דזה לא ידעינן מהסברא דלא"ח שלח לחקלה . ולפי דברינו ח"ש דבקרא כתיב כל נפזר טהורה תאכלו וכשאמרו לרבות את המשולחת היינו דמותרת ג"כ באכילה וא"כ ליכא למימר דקאי אקודם שילוח דהא עכ"פ אסורה באכילה מחמת דאסור לשחטה דבעיא שילוח . ואין לומר דקרא קמ"ל דאי עבר ושחט קודם שילוח מותרת באכילה דהא אמרינן ביבמות ע"ח ח' דאי להחיר לא כתב קרא . וע"כ דקאי לאחר שילוח וזה ידעינן מסברא דלא"ח שלח לחקלה ופירש"י דקרא אסמכתא בעלמא הוא :

אמנם לריבין אנו למודעי באמת מנ"ל לרש"י לומר דהמשולחת מותרת אפילו קודם שילוח אליבא דר' יוחנן . וביותר קשה פירש"י ברו"ן פ"ב ח' שכתב משעת שחטה ונאסרה שחטה אבל המשולחת מותרת דכתיב ושלח הנפזר החי' ולא ח"ה שלח . וכן פירש"י שם קמ"א . והא זה הטעם דלא"ח שלח לחקלה ליכא למימר רק אחר שילוח ומנ"ל דקודם שילוח לא נאסרה בהנאה . ואפשר לומר בזה דבגמ' שם פריך ר' יוחנן לר"ל דאמר משעת לקיחה מהא דחגי' וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחטה ואי ס"ד מחייס אסורה לאחר שחטה מיבעיא . וכתב הרשב"א וק"ל מאי קא מקשה לוי' ר"י השתא מחייס אסורה לאחר שחטה מיבעיא ומ"ש משולחת דאחר שנאסרה

הותרה ובשלמא לפירש"י דבמשולחת אינה נאסרה כלל לר"י שפיר אבל לפי מה שפירשנו דמשולחת אסורה לר"י עד שילוח קשיא וי"ל ה"ט משום דלא"ח שלח לחקלה בשחטה קשיא עכ"ד וח"כ י"ל לפירש"י דס"ל לר' יוחנן דאין סברא לומר דאחר שנאסרה הותרה ולכן ס"ל דהשחטה אינה נאסרה מחייס דממזריך קרא לאסור השחטה ואס"ד מחייס אסורה לאחר שחטה מיבעיא דכיון דאיתסרה במאי פקע איסורה כפירש"י שם בד"ה מחייס כו' . וכן בהמשולחת כיון . דלאחר שילוח ודאי מותרת דלא"ח שלח לחקלה דלא נאסרה בהנאה מעולם דאם נאמר דקודם שילוח איכא עלי' איזה"נ בעלם כשאר איזה"נ במאי פקע איסורה אחר השילוח . ואף דלר"ל דאחר משעת לקיחה ע"כ המשולחת אסורה עד השילוח ולאחר שילוח מותרת . זה רק לר"ל דס"ל משעת לקיחה ובשעת לקיחה שחיהן שוות כאחת דלא נחברר איזה לשחטה ואיזה לשילוח ולכן שחיהן אסורות משעת לקיחה ואחר השילוח ניתרת המשולחת . אבל לר"י דס"ל משעת שחטה דשחטה הוא דאסרה לה . והמשולחת לאחר שילוח ודאי מותרת דלא"ח שלח לחקלה יותר מסתבר לומר דלא נאסרה בהנאה מעולם . ושפיר פירש"י דמזה הסברא דלא"ח שלח לחקלה ידעינן דהמשולחת מותרת ולא נאסרה כלל דאם איכא עלי' קודם שילוח איזה"נ בעלם אין סברא לומר דאחר שנאסרה הותרה דבמאי פקע איסורה . רק באכילה אסורה קודם שילוח דאסור לשחטה דלריך לקיים בה מזוט שילוח ואחר שנחלטה שכבר נעשה מזוהה מותרת לשחטה לאכילה אבל בהנאה לא נאסרה מעולם דליכא עלי' איזה"נ בעלם כלל ועולה כהוגן שיטת רש"י ז"ל :

אברהם הלוי עפשטיין חופ"ק הגיד :

סימן מז :

(המשך מקונטרס ד' סימן כ"ח)
(א) וברא"ה יש לזכר בנ"ד להחיר אפילו אם המזוט שעשה החכם הם ביטויים אך דמבואר ברא"ח (סי' ת"ס ס"א) דאין לשין מזוט מזוהה ולא אופין אותה ע"י עכו"ם ולא ע"י חש"י . מ"מ הא' כ' ה"ט"ז (שם סק"א) דדיעבד נראה דמותר עכ"פ בחש"י בעמוד ע"ג בן דעת . ישיין במג"א שם ובחק יעקב ובחמד משה מסכימים לט"י . ועי' בשו"ת יהודה יעלה (חאו"א סי' קנ"ו) שהעלה דהכא דהבעלים ע"ג חש"י גם הרשב"א מודה דמהני כונת הבעלים וזוה חלוק דין נכרי מחש"י . ודוקא אחר שאינו בעלים לא מהני כע"ג יע"ש . אלא אורק כ"י

כמ"ש בשדי חמד (ערך א' אות ל"ט) חולם כפי שכתב בפאת השדה (ערך א' אות ל"ה) נראה שחזר מדבריו. חולם יי' מוכח מרש"י שם"ל כמ"ש בשדי חמד :

יג) אמנם לפ"ז יקשה על הרמב"ם שם"ל בזה חו"מ (פ"ו ה"ט) מלה המשתמרת לשם מלה בלבד הוא שיואל בזה כו' יע"ש. וכ' המנוח ופירוש בית המנוחה דכוונת הרמב"ם דאם ה' כוונתו לשימור לזבח ולמלה לא ילא ומה"כ ב' בלבד [ועי' בס' נחל איתן ה' חו"מ פ"ו ה"ז דגם מנחות לריך שימור מה"מ כמנחות (דף ק"ג.) מלה תהי'. ואשמיטתי' להשו"מ זכרון יוסף דברי ש"ס אלן]. א"כ נראה לכאורה דהרמב"ם ס"ל דפוסל בשמירת מלה היסח הדעת [ואולי מזה למד בשו"מ הלכות קטנות ח"א סי' נ"א ח"ל שאלה הלש לשם מלה ובשם מחימוץ ואח"כ חשב לעשותו לגוי מהו. תשובה אע"ג דליכא למימר עד הראשונה אויל ואח"כ מ"מ כיון שהסית דעתו ממנה יש להחמיר עכ"ל. יע"ש. ולא כ' שום מקור לדבריו. ולפי הג"ל י"ל דלמד זה מדברי הרמב"ם הג"ל] :

יד) איברא נלפע"ד דליכא ראי' מדברי הרמב"ם דהיסח הדעת פוסל במלת מלה. דשאיני הכס כיון נס לשם זבח מ"ה פסול. אבל אם לא כיון למלה אחרת דלריך שמירה אפשר דכשר אם הסית דעתו. כעין דלמרינן בזבחים (דף ב' ע"ב) הא לשם פסח ובשם חזק כשר אלמא סתמא כלשמן דמי. דילמא שאני הכס דלמיר כל העושה ע"ד ראשונה הוא עושה יע"ש. [והוא כס"ד דהרב הלק"ט הג"ל] ועוד אמרינן שם (דף ג' ע"א) חטאת ששחטה לשם עולה פסולה שחטה לשם חולין כשירה. אלמא דמינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב בה. יע"ש. וי"ל דרמב"ם מודה לסברת הראב"ד דשני כוונות בב"א אי אפשר. וכעין שם ת"ר יונה בפ"ק דברכות דכוונה הפכיית גרע. יע"ש. ועי' בשו"מ בנין עולם (חא"מ סי' כ"ח) דהה ראיית הפר"ח דלריך שימור למלות מלות מהא דפסחים (דף ל"ח ע"ב) הג"ל. ד"ל דלשם מודה וגזיר גרע טפי מאם לא כיון לשמה כעין זה כ' חר"י בפ"ק דברכות יע"ש. וא"כ א"ש סברת הרב יהודא יעלה דכיון דהבעלים עומדים ע"ג החרש מהני כוונת הבעלים למלת מלה :

טו) עוד נלפע"ד ללמד בנ"ד להיתר. כיון דהלישה עשה ישראל בן דעת לשמה. ומ"ה אף העריכה ממילא לשמה קאי ע"פ דברי הרמב"ם בזה' לית (פ"א) שפוסק דדוקא העו"ל לריך להיות לשמה. אבל תליית הגליות בבגד א"ל לשמה

ה' קשה לי על דברי הגאון יהודא יעלה דאשתמיטתי' גמרא מפורשת בתגינה (דף כ'). בנפלה מעפרתו הימנו כו' חזקה אין אדם משמר מה שביד חבירו יע"ש. והא הכס חיירי שעמדו הבעלים מי שנפלה לו מעפרתו אללו ואפ"ה לא מהני. ועי' מנחת חינוך (מ"ה י') שרמו לש"ס הג"ל :

יב) ונלפע"ד למחן ע"פ דברי ס' קהלת יעקב (מדות חכמים ערך א' אות כ"ו) שפירש שם על דברי הש"ס הג"ל דלמחמירי בטהרות הוי היסח הדעת טומאה יע"ש. ועי' בתגינה (פ"ג מ"ו) ובש"ס שם (דף כ"א) ובתי"ט טהרות (פ"ו ח"ח) ב' הכ"מ בפ"ג מ"ה אבות הטומאות דגזרו עליהם טבילה משום מפלה בעלמא יע"ש. וא"כ לענין מלה דלא עשו מפלה לפסול בהיסח הדעת שפיר מהני הבעלים ע"ג. ונלפע"ד להביא ראי' לזה דבמלות מלה לא עשו מפלה כנ"ל מדברי רש"י פסחים (דף ל"ח ע"ב) ד"ה יוצאת כו' דלאו לשם מלה של פסח עבד לה אלא לשם מלה של זבח. והוכיח מזה בשו"מ עונג יו"ט (חא"מ סי' ב') דרש"י ס"ל דאם ה' שומר לשם מודה ולשם מלת מלה ה' יוצא יע"ש. ואם נימא דגם גבי מלות מלה לריך שמירה ופוסל היסח הדעת איך כשר. דהא כ' הראב"ד בזה' פרה אדומה (פ"ז ה"ג) וז"ל א"א כו' וכללו של דבר אין אדם יכול לבזין דעתו לב' דברים כאחד כו' וא"א בלא היסח הדעת יע"ש. ואני הבאתי ראי' לדברי הראב"ד מירושלמי ברכות (פ"ב ה"ה) אף מי שהיו מימיו על כתיפו [כ' הפני משה דקאי על מי הוי"ה] הרי זה קורא את שמע ומתפלל. ר"ה אמר ק"ש ותפלה אין לריכות כוונה. וכ' בפני משה ולא חיישינן מהיסח הדעת. וקס"ד מפני שאין לריכות כוונה יע"ש. ואם נימא דגם למלות מלה פוסל בהיסח הדעת אם הוא שומר לשם מלת מלה ולשם זבח ה' פסול בהיסח הדעת. אע"כ דאינו פוסל היסח הדעת. ולכן א"ש דברי היהודא יעלה דאם הבעלים ע"ג מהני ומודה הראב"ד דמותר. וא"כ ה"ה בנ"ד יש להחיר. [ועי' בשו"מ שאל ומשיב (מהד"ד ח"ג סי' ק"ב) שהעיר על רש"י הג"ל הא אין עושין מלות חבילות ובאן יאכל לשם זבח ומלה. ומירך דלענין זה מבטל מרור את הזבח. והקשיתי דזה א"ש לשיטת הפלתי (סי' ל"ח ס"ק י"ב) ד"ל מלות אין מבטלות זא"ז. אבל איסורין מבטלות זא"ז. אבל לשיטת השער אפרים (סי' ג') שהביא שם דזה חלוי בזה וכ"כ מחק יעקב (סי' תפ"ה ס"ק י"ב) נסתר מירדו. אבל יש למחן דכיון דהוי רק מעשה אחד רק שני כאותו לא שייך בזה אין עושין מלות חבילות

לשמה. ועי' בספרי בכורי שלמה (חא"ח סי' מ'
אז"ל י"ז) שכתבתי דברי שו"ת כתב סופר (חא"ח
סי' ב') שכל להסביר סברת הרמב"ם בדעשיית
זויות סתמא לשמה דניכר מתוך המעשה שעושה
שחולה הזויות כנגד כי למזוה הוא עושה ומחשבתו
ניכרת מתוך מעשיו. אבל הטו"י סתמא לא לשמה
קיימא דאין בטו"י הכירא לשם מזוה. והוסיף
הא דמהני סתמא דעש' בלזיות היינו לאחר דבטי
טו"י לשמה וכבר עשה הכנה וטרח לטוות לשמה
כשעושה לזיות מאותן החוטין ומולה אותן על
הנגד סתמא לשמה קיימא. וכן העליתי ב' הישועות
יעקב אז"ח (סי' י"ד) בדעת הרמב"ם. יע"ש
שהארכתי בזה לפ"ז נלפע"ד לתוך דברי רב האי
גאון שהביא הטור בא"ח (סי' ת"ם) שהב"י הבין
בדברי רב האי שמתקן בין אפי' ללישה. ובלשה גוי
מודה ר"ה דאסור. וכ' עליו הכ"ח ולא הכירא דלמה
גרע שימור דאפי' משימור. דלישה יע"ש. אולם
לפי מה שהעליתי בעזרי' חילוק גדול יש ביניהם.
דלפני הלישה לא הי' ניכר עוד שהוא למזוה. מ"ה
סתמא פסול. ומ"ה אס לש גוי לא מהני אף
דשראל עט"ג ומשמר. אבל אחר הלישה של ישראל
לשם מזוה. מ"ה אח"כ בשעת אפי' גם סתמא
לשמה. ומ"ה ס"ל לרב האי גאון דאס אפה גוי
וישראל עט"ג. ומשמר כשר למזוה. וכמו לשיטת
הרמב"ם בלזיות. ומתוך קושיית הב"ח. ועי'
בפמ"ג בא"ח (סי' ת"ם במ"ו סק"א) ח"ל וסתמא
דמזוה לשמה. משא"כ עחינה וקלירה סתמא לאו
לשמה וט"ע עכ"ל. והעתיקו ג"כ בס' דרך חיים
מש"ב הגאון חיי עולם על יו"ד (אבד"ק ליפסער
באונגארן בימי הגאון חת"ם והי' מידריו) וי"ל ג"כ
הסבירא כמו שכתבתי כיון דכבר נעשה הקלירה
והעחינה לשם מזוה לשמה בפירוש מ"ה אח"כ
סני בסתמא:

טז) ונלפע"ד להביא רא' לסברת א מדברי
הרמב"ם בה' פרה אדומה (פ"ז
ה"א) הטיל את האפר ונתקדשו ונעשו מי גדה אין
המלאכה פוסלת. וע"ש בהראב"ד דהיסח הדעת
הוא שורש פיסול מלאכה יע"ש. א"כ נראה דקפדה
התורה בשמירה דוקא בתחלתה ואח"כ סני בסתמא
וא"כ י"ל דה"ל בשמירה המזוה לשם מזוה ג"כ
הקפידא עד שיהי' מזוה היינו עיקר הלישה שיהי'
בפירוש לשמה. ואח"כ בדיעבד סני בסתמא וזה
סברת רב האי. וסומכין עליו בדיעבד בשעת הדחק
אס עשה החרש מזוה אחר שנעשה גם הלישה לשמה
והבעלים עומדים ע"ג או ישראל בן דעת אחר עט"ג.
וא"כ כג"ד דמייירי שהלישה עשה ישראל בן דעת

ואח"כ סני בסתמא. לרב האי. א"כ אס נחערב
ברוב מזוה בשדות למזוה דמוחר בשעת הדחק
למזוה. ויעי' בס' מנן האלק ה' פסח (סי' ת"ם
סק"א) דו"ל דהא דאסור בחש"ו רק תחילת גיבול
העיסה שא"כ ללאה בה בלא מעשה זה. אבל מה
שמדרדין ומגלגלין אותה לא איכפת לן אס חש"ו
עושה ואחרים עט"ג. דלו יהי' שלא נעשה במזוה
שום מעשה טפי כבר היא ראוי' ללאה בה ולא
גרע מאלו לא נעשה בה שום מעשה טפי דסני
בשימור לחור. אלא דאפשר דכיון דמעשיהם פועלים
שלא תחמין א"כ ע"י מעשיהם אינו נעשה חמץ
לכן בעינן דוקא גדול. ולפ"ז גם בניקור המזוה
כיון דהניקור פועל שלא יבא לידי חימוץ הוי כמו
שימור שלריך להיות בגדול וט"ע עכ"ל והנה בחק
יעקב (סי' ת"ם סק"ב) כ' ח"ל וראיתי נוהגין
להקל אפילו לכתחלה לעשות הנקבים ע"י קטן
וכהאי גוונא. כיון שגם גדולים עומדין על גבן
וכן פסק מהרי"ל והוא יותר נכון כדי להיות הרבה
עוזרים למחר בעינין עשייתן. ומ"מ אס אפשר
ליזהר במזוה של מזוה יזהר במה דאפשר עכ"ל.
א"כ נראה דבשעת הדחק מתירין בניקור. י"ל
דעבדין סניף סברת רב האי גאון לפמ"ש המנן
האלק בתחלה דבלא זה היא ראוי' ללאה בה.
וסני בשימור לחור. ושלא בשעת הדחק אמרינן
כיון דהניקור פועל שלא יבוא לידי חימוץ. לריך
להיות גדול וא"כ כג"ד דהוי שעת הדחק להשיג
מזוה אחרות סומכין על שיעת רב האי גאון.
בכרכות (דף ט'). כדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו
בשעת הדחק יע"ש. ואף דכ' בשו"ת מהרד"ך בית
ג' חדר א' דדוקא באיסורין דרבנן הוא דאמרינן
הכי. הובא בפ"ח אה"ע (סי' קס"ט סס"ק כ"ד)
והא כג"ד לכמה פוסקים מה"ח לריך לשמה. מ"מ
יש לדחות ע"פ דברי שו"ת נחמ לך (חיו"ד סי'
רי"ז) שהעלה דאפילו למאי. דאמרינן ומוכח מעירובין
(דף מ"ו) דדוקא דרבנן אמרינן כדאי כו' היינו
דוקא ביחיד ממש נגד רבים אבל בתרי נגד הרבה
יותר סומכין אחרי גם בדאורייתא בשעת הדחק
יע"ש. והנה בשאלות (פ' ל' סי' ע"ו) בהעמק
שאלה העלה שם שדעת הר"ח הוא ג"כ כבר היא
דבעינן שמירה דוקא בכל הפסח אבל לא בעינן
לשמה יע"ש. וא"כ שפיר אמרינן כדאי הוא רב האי
והר"ח לסמוך עליהם בשעת הדחק. וכש"כ כג"ד
דמייירו שנחערב חד בתרי ונחבטל מה"ח. ואיכא ארק
חשש דרבנן מאיזה טעם שיהי' א"כ בזה לכ"ע אמרי'
כדאי הם רב האי והר"ח שנסמך עליהם בשעת הדחק.
יז) והנה ראיתי במנחת חינוך (מזוה י') בשם
ספר

משה הרב מוהרש"ו ז"ל יע"ש שהאריך בזה דגמלא
גם חולקין אולם בג"ד דיש כמה ספיקות כג"ל י"ל
לכ"ע מותר לברך דאפשי בפלוגתא לא מפשינן
ועי' תשובה מאהבה (ח"ב סי' רל"ו) לענין מלת
מזה דלר"ף ורמב"ם בעי שימור משעת קליה
לעבובא דאין לא קי"ל הכי אלא להתחלה ומ"מ
מבדכין ג"כ כמו בפליין דפליגי רש"י ור"ת והסכימו
הפוסקים אחד מינהון ומבדכין עליהן. עי' בדב"ז (ח"ב
סי' רכ"ט) דל"א ספק ברכות להקל במקום שיש מחלוקת
בגוף עשיית המלוא ואין עבדי' אחד שהרי ברוב המלות
שבת פלוגתא דרבוותא. ועי' בפמ"ג בפתיחה
כוללת לה' ברכות (אות ו') וביו"ד (סי' כ"ח)
גבי כסוי הדם לחלק בין היבא דהוי ס"ס רק
בענין הברכה. אבל אם הי' ס"ס בגוף המעשה
וכזה חייב לעשותו וממילא בעי ברכה. וכ"ה
בשירי טהרה בה' מקואות (סי' ר"א תשובה י"ח
אות ב') ועי' בשו"ת זכר ייחוס (תל"ח סי' א'
אות ו"א) שהאריך בזה. וא"כ בג"ד דהוי הספק
בגוף המעשה ומה"ס בטל ברובא וגנ"ד החשק
לשמה הוי ספיקי טובא ובדבנן ודאי להקל
ומבדכין על המלות בלי שום חשש:

עוד יש ללמד בג"ד להחיר ע"פ דברי
שו"ת עונג יו"ט (תל"ח סי' ב')
שהביא דברי הירושלמי במס' מרומות (פ"א ה"א)
מעשה בבניו של ר"י בן גודגדא שהי' כולן חרשין
והיו כל הטהרות שבירושלים נעשין על גביהן כו'
אין כתיב בהן מחשבה שמירה כתיב בהן יע"ש בפני
משה. ואח"כ האריך לברר מה"ס דין והעלה
להלכה דלא דמי עיבוד ס"ס לשימור דמלה. דעיבוד
ס"ס הוא בגדר ייחוד [פי' הזמנה מדעת בעלים
כסנהדרין דף מ"ו] ושימור דמלה הוא בגדר כונה.
והוכיח ג"כ דלענין גוי עט"ג לא מהני אלא במחשבה
שהוא בגדר כונה כונה יע"ש שכ' דגם הרמב"ם מודה
לשיטת החוס' בחולין (דף י"ב) דאם עט"ג חש"ו
כשלם מלה ומלמדין אותו לעשות שימור לשם
מלה דמותר יע"ש. וסברתו נראה ג"כ כדעת
מהר"ח אור"ז וסייעתי' שהבאתי (באות י"ז):

י"ב להטיר לפענ"ד על מה שב' הרב-עונג
יו"ט שם דא"ל ליימד העיטה לקיים
מלות המלה. הא' כ' בפסקי ריקאנט (סי' קס"א)
ו"ל וא"ל נאבדו המלות שיחיד למלוא חיי"ח
במלות אחרות כו'. ועוד כיון שיחיד אותם הוי
כמחזה את האחרים שלא ללאה בהם יע"ש. ועי'
באו"ח (סי' מע"ה ס"ז) שוב מלאמי בספר כנסת
חכמי ישראל (סי' קכ"א אות ז') שהביא דברי
פסקי ריקאנט. והביא ג"כ דבס' אור זרוע
הגדול

ספר נוה שלי' לאחר מחכמי ספרד שכ'
דעממא של רב האי גאון משום דלא אמרה
חורה דמעשה הלישה או הקליה או האפיה תהי'
לשמה רק דהשימור לריך לשמה. א"כ אפילו לש
גוי או חש"ו וישראל עומד על גבו ומשמר לשמה
כגו בזה יע"ש. והנה בגוף סברתו זכה לבין לדברי
קדמון בשו"ת מהר"ח אור"ז (סי' ל"ה) אשה לשם
מלה של מלוא בפסח דבעי שימור לשם מלוא ושמירתם
מן החימוץ ולא לשם מלוא. והאדם העומד שם
מתכוין שימור זה לשם מלוא יע"ש. ועי' שו"ת
בנין עולם (תל"ח סי' כ"ח) נחית כן לסברא זו
להסביר כן בשיטת התוס' ורב האי [אך דמסתפי
להקל נגד דעת הרשב"א וש"פ] יע"ש. וכן מלאמי
בס' מנן האלק (סי' ח"ס סק"א) שכתב וז"ל לכן
לענ"ד נראה ברור דרבינו האי ס"ל דודאי היבא
דבעינן המעשה לשמה כמו בגט דכתיב וכתב לה
לשמה לא מהני כונת העומד ע"ג בנכרי דאדעת'
דנפשי' עבד אבל במלה לא כתיב לשמה בעשי' רק
ושמרתם את המלות לעשות שימור למלוא. וא"כ
כל שהישראל עושה השימור לא איכפת לן במעשה
הנכרי כו' יע"ש. וכן מלאמי בס' קרן אורה
במנחות (דף מ"ב ג"ה) שכיון לחילוק זה ומביא
שם שיטת החוס' שגם הירושלמי סובר כן. יע"ש:

אולם מה שהעלה הרב נוה שלום בדעת
רב האי דגם הלישה יכול להיות
ע"י גוי כח"ס הב"ח. כבר העליתי דהעיקר כהב"י
דהלישה לריכה להיות לשמה ממש ע"י בן דעת.
ורק מלישה ואילך גם סתמא כשר. וסגי בעט"ג
ישראל ומכוין לשימור לשם מלוא וכח"ס גס מהר"ח
אור"ז ואפשי בפלוגתא לא מפשינן. ולכן בג"ד שהי'
הלישה ע"י גדול בן דעת יש לנו אילן גדול רב האי
והר"ח לסמוך עליהם. בשעת קדחק. [לכאורה
יש להטיר על מה שכתבתי להחיר לפמ"ש בש"ע
או"ח (סי' י"ד ס"ב). הקי"ל. ישראל לזית בבגד
בלא כונה אם אין לזית אחרים מזוים להכשירו יש
לסמוך על הרמב"ם שמכשיר אבל לא יברך עליו
יע"ש. וא"כ בג"ד איך רשאי לברך עליהם. אולם
וא"ל דכ"ה כמה ספיקות כג"ל. וגם נחמדי ברוב
מלות כשרות שנעשו מנן. דעת והוי רק משך דרבנן
ביון דמה"ס בטל ברוב לכן ודאי מבדכין בג"ד.
יעי' בשירי חמד (אס"ד מערכת ברכות סי' א' אות
י"ט) שהביא מדברי ש"ע (סי' י"ד ס"ב) מדכ'
לסמוך על הרמב"ם בשעת הדחק ולא יברך. משמע
הא' סתמא יברך. יעי' להמנ"א (סי' קנ"ט ס"ק
ע"ו) דמפרש מ"ש מרן בש"ע ובשעת"ד יכול לסמוך
על דברי המחכמים דהיינו בברכה ע"ש. וכ"כ

הגדול ה' פסחים (סי' רמ"ט) כתב ג"כ כן. וזכ' עליהם דהוא דין מחודש וז' די"ל כוונתו ע"פ מ"ש מהר"ל בהלכות הסדר דאם נאבדה אחת מהמלות מזה נכון לאפות מזה אחרת משום דאםמכתב ג' מעשרון אחד כו' וע"ש שז' בעלמו שהוא דוחק. והגאון מ' של"ו מרדכי הכהן נ"י בהנהגותיו ה"קרות בס' ארמות חיים החדש (בס"י חע"ה ס"ז) רמז לפסקי מוס' במגילה (סי' ס"א) וז"ל מזה בראשון לכך נהגו בפסח שיעשוין ג' מלות ועשוין סי' בכל אחד יע"ש.

בא) ונלפע"ד להביא רא"י לדברי שו"ת יהודא יעלה שהבאתי (באות

י"א). דהנה כ' הרמב"ם ב' משכב ומושב (פי"ג ה') וז"ל נפלה מעפורה ממנה ואמרה לחבירהה חנה לי ונתנו לה נעמאת גורה שמא יתנגה לה עם הארץ או שלא יהי' החבר משמרה. שאין אדם משמר כלים שאינם שלו ככליו אלא"כ הודיעו שסומך עליו ע"כ יע"ש. ולכאורה קשה מנא לי' לרמב"ם גורה זו. ומו' אמאי חלה הרמב"ם הטומאה מחמת שאין אדם משמר כלים שאינם שלו ולא אמר מאי דאמר הש"ס הטעם דאין אדם משמר מה שביד חבריו. והרגיש בזה בס' ראשון לזיון בתגינה (דף כ') ונחית שם לעומקא דריגא בפלפול עולם ואח"כ סיים וז"ל וגילה הרמב"ם דעתו דאדם יכול לשמור מה שביד חבריו ממה שאמר שאין אדם משמר כלים שאינם שלו וכו' פירוש טעם הטומאה משום שאנו באים לסמוך על החבר המחזיר המעפורה. אבל כשאנו סומכים על הבעלים לא גרע מחמרינו ופועליו [שכ' שם בחומו פרק ה"ה] ולא התנה בהם שיעהרם לכך וטוהרים מחמת שמירתו של הבעלים כו' והאר"ך שם ומבאר דהלכה בהרמב"ם כפי דקדוק לשון הש"ס. יע"ש דבריו הנפלאים. לפי' א"ש לפי הלכה דהבעלים משמרים מה שביד חבריו החרש. וכ"ג משו"ת מהר"ש (סי' י"ד מהמחבר ראש המוצה על זבחים) א"כ זה סניף גדול להחיר בגיד. טוב מלאתי בשדי חמד (אס"ד ה' חו"מ סי' י"ד אות י"ג) מזה שלא נאפית לשמה שנתערבה במלות האפיוות לשמן נסתפק הרב השואל בשו"ת משיב דבר (חא"ח סי' ל"ד) אם יולאים בהם ירי חובתם והשיבו דפשוט דביטול במ"ע דומה לביטול באזהרה דל"ת כמו בכל כללי התורה כו'. וממילא הוא ג"כ במ"ע דמזה שנתערבה ברוב כשרות מולין בכל מזה שהיא מן הרוב שנאפו לשמו וי"ח בה וכו' השדי חמד וז"ל והמעין בגוף דב"ק יראה כי לא היתה שאלה הלכה למעשה כי

אם לפלפול ולכן לא השיב הגאון אלא אם מעיקר ד"ס שי"ך בזה דין ביטול שאם היתה הלכה למעשה הי' לו לבאר אם יש בזה חשש משום דבר חשוב דלא בטיל או משום דבר שבמנין שהרי מלות של מזה חשובות הן ככרות של בעה"ב. וגם הרי נמכרות במנין מפני חשיבות המלות ועם כי יש ללמד בכל זה עכ"פ לא הוי שתיק מלבאר אם יש חשש משום זה או לא. (ועי' לקמן אות ח"י) עכ"ל. והנה שם באות ח"י מיידי במלות אפיוות שיש חשש שמלק עליהן יין שרף חמץ והביא שם ג"כ דבטל חד בחרי ומסוס דבר שבמנין ליכא כיון שלא נאסרו אלא מחמת בליעה כמנ"א (סי' תמ"ז סק"מ) וביבס מהני ביטול קודם פסח חד בהרי יע"ש. אבל זה אינו נוגע לגיד. דבגיד לא הוי מלך בליעה רק משום גוף איסור שלא לשמה. אולם כבר העליתי בשו"ת ללמד להיחיד בגיד. וכמו שהעלה בס' חיים של שלום להחיר בכל האופנים והסכים אליו בס' ארמות חיים החדש והשדי חמד וכ"כ הבנין עולם והרב מנחת חינוך. והרב משיב דבר וכ"ג משו"ת יהודא יעלה (חא"ח סי' קנ"י) וכן יש סניף להחיר דברי שו"ת עונג יו"ט (חא"ח סי' ב' ד"ה וכוין שבארנו) דלכולם רשאי לברך בגיד על המלות למלות מזה אם קשה עליו להשיג אחרות בלי שום שאלה: **בב) וידעתי** שיש עוד מקום להעיר על דברי מדברי שו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג סי' פ"ז ומהד"ג ח"א סי' קס"ז) דלענין מלות שמירה למלות לריך שיהיו ודאי משומר אף שיש בהם ס' נגד המבוקשים פסולים למלות כעין סכרת אס"ז (בב"מ דף ז') דעשירי ודאי א"ר. ודרוב אינו ודאי רק ספק והמירה התורה. וכ"ג משו"ת מהרמ"ל (סי' קי"ט) כמ"ש השדי חמד (אס"ד סי' י' אות ה') והבית מאיר באו"ח (סי' תס"ו) ובשו"ת דברי מרדכי (סי' מ"ג ומ"ד) יע"ש. וא"כ ה"ה בגיד יש להחזיר לכאורה. אולם באמת ז"א דכבר כ' השדי חמד שם דסכרת הרב שואל ומשיב אי"ש רק לסכרת הפר"ח והבי' מאיר שס"ל דלריך לשמה מה"ס. אולם לשעת הב"ח והט"ז והקמ יעקב ועו"פ שס"ל דהוי רק דרבנן נסתה סכרתו. ובשו"ת בית שלמה (חא"ח סי' ל"ד) ובשו"ת הרמ"ן (חא"ח סי' ל"ז) העלו להקל גם במלות שמורות. והבית מאיר כ' רק דקוב להחזיר. יע"ש וא"כ בגיד דיש כונה סגיפס להקל כמו שהעליתי בשו"ת וגם דעת הפוסקים באות כ"א וגם הי' שעת הדחק י"ל דבזה כ"ע מודים דיש להקל. ולאני העליתי

בחסוכות

במחשבותי בארובה להשיג על הרב שו"מ ויכול עוד
חלי בויגין ולא אוכל להמחיקו עמה בשערי חורה
ובמקל דברי כוונתי לדברי שו"מ עזרת ישראל
(ס"ו) שהשיג ג"כ על הרב שו"מ. והוכרתי
להשמיטה. אשר אקוה להדפיסה בקונטרס אחר
בשערי חורה ח"ה. כן נלפע"ד להלכה:
שלמה אברהם רועבמע מח"ס שו"ת בכורי שלמה
סימן מח.
ב"ה פה קאלשין יע"א
(א) בשערי (ח"ג ס"ו נ"ט אות א') האריך
כ"ח על מ"ס ע"ד בשע"ה ס"ו
כ"ח בנידון בשר שהודא אחר שיע"מ ואחר מטל"ע
נמלח שנית עם בשר שנמלח להוליא את דמו דמותר
ע"י הדומ"ג וע"ז כחבתי לכ"ח להקשות דהא הוי ב'
קולי בהפ"מ דל"א וכחבתי דבאמת יש להחיר בזה
אף בלא מליחה ג' משום דאידי דטריד למיפלט ל"ב
וע"ז כ' כ"ח דבג"ד שפיר מליכין הדומ"ג אף
שנמלח מחדש ול"א ב' אידי דטריד ול"ב כלל משום
דהודא ואף דלא נסתמין היינו לענין דמהני ב'
הדומ"ג אבל עכ"פ נחלש מעט ממנו כח הפליטה
אף שנמלח מחדש נגד שארי חתיכות שלא נמלחו
שפולטים דם בשפע ושחא נבלע בו מעט לכן אמרין
שנמלחו אח"כ בפ"ע ואז יפלוט מה שבלע ובלירוף
סברת הט"ז ס"ק ט"ז דס"ל דאמרין ככ"פ בליר
זמ"ז. הנה באמת במחבתי לכ"ח באות ד' כחבתי
שם דלפענ"ד נראה ג"כ דיש להלריך לבחילה הדומ"ג
ול"ה ב' קולי משום דהמעין בסי' ע' במ"ז סק"א וסיק
ט"ז ושפ"ד שם יראה דהפמ"ג הסביר דלש"י הט"ז דלא
ס"ל אידי דטריד ל"ב לכן מחיר הרמ"א בהגהת חתיכה
חור יב"ש אלא חתיכה חור שיע"מ אף באין הפ"מ
משום דהט"ז ס"ל דאף רש"ל מודה דאף שיש לה רק
ליר אמרין ככ"פ ובגפלה לליר דהחמיר רמ"א שם
לאחר יב"ש אף בהפ"מ הוא מטעם כשהחתיכה משוקט
בהליר ל"ש כלל טריד ובלע הרבה לכן לא אמרין
ככ"פ אלא בהפ"מ משא"כ בהגהת אלא חתיכה
מהני זה דטרודה לפלוט ליר עכ"פ דאינו בולע הרבה
ולכן אמרין ככ"פ אף באין הפ"מ ולש"י הש"ך שם
לכן מחיר הרמ"א בהגהת חתיכה אלא חתיכה אף באין
הפ"מ משום דטרודה למפלט ליר ל"ב כלל וזוהו אף
בש"ל מודה וכמ"ס בש"ך ס"ו ע' ט"ק ל"ב ובגפלה
לליר ל"ש טריד אוכר באין הפ"מ משום דחוש לדעת
רש"ל דל"א בליר ככ"פ וכמ"ס בש"ך שם ס"ק ל"ז
וא"כ לפי"ז שפיר יש לחוש לבחילה לדעת הט"ז בשי'
הרמ"א להלריך בג"ד מליחה ג' ושלא לסמוך על
הקטע דאידי דטריד לחוד רק בלירוף אידי דיפלוט
וממילא שוב ל"ה ב' קולי ג"כ וכמוכין ודו"ק. ויעיין

בפרמ"ג ס"ו ס"ט במ"ז ס"ק ט"ו שכל וז"ל והמעין
בט"ז ס"ו ע' ס"ק ט"ו לשיטתו א"ש בלא"ה עכ"ל
וכינתו ג"כ כיון דהט"ז ס"ל דבחתיכה אלא חתיכה
אף שיש לה רק ליר אמרין ככ"פ אף באין הפ"מ א"ש
כאן בלא"ה דאף אם יבלע ככ"פ. וז"ב ודו"ק. אך
דיעבד אם לא מלחי פטע ג' ונחבשל כך כחבתי
במחבתי שם דשפיר מותר ג"כ משום דיש לסמוך על
סברת הש"ך בשי' הרמ"א דטריד למיפלט ליר ל"ב
כלל וכמו שכחתי שם במחבתי בשם היר יהודא ס"ו
ע' בפיה"א סק"א ובפיה"ק ס"ק ל"ז ד' דדיעבד מותר
אף בלא מליחה שנית מטעם סברת הש"ך דל"ב כלל
ע"ש וכן נראה ג"כ דעת הפרמ"ג בשפ"ד סו"ס ע'
שהביא דעת הש"ך בארונה ע"ש. ובאמת כחבתי
במחבתי שם באות ה' דיש להתיר בג"ד ע"י מליחה
ג' לבחילה אף באין הפ"מ לפי"מ שכל הפמ"ג בסי'
ל"ז במ"ז סק"ה דכפושרין לכ"ע לא נסתמין נה"פ
ולפי"ז לפי"מ דקו"ל דמיס שעמדו בבית דיעס כפושרין
ממילא גם בג"ד אם הודא הכשר במיס שעמדו מקודם
בבית לכ"ע לא נסתמין נה"פ א"כ אין צריך שום קולא
דיה"י לריך לזה הפ"מ דמטע' ככ"פ מותר אף באי"ה
לש"י הט"ז וכנ"ל וגם במ"י שעמדו בבית לכ"ע לא נסתמין
נה"פ א"כ אף באי"ה ממהני בזה מליחה ג' וז"ב ודו"ק:
ומ"ש כ"ח דבג"ד נחלש מעט כח הפליטה ובלע מעט ולכן אף
דיעבד אסור בלא מליחה ג' במחבתי דברי שנייה
הם ולא ניתנו להאמר כלל משום דאף יהיבנא ל' סברתו דבג"ד
בולע מעט מ"מ ככ"פ מיד כיון שהמלח שעליו עולנו בחוקטו
ואם נבוא לחוש דבלע ולא פלט עכשיו גם במליחה ג' נחוש לזה
ואל"ה דמ"ס מליחה ג' ממליחה ב' וז"ב, אך באמת נ"ח סברתו
דחוש שחא בלע מעט ג"כ לא ניראה כלל משום דאף לש"י הט"ז
דסובר דלא סמכין אסברת אידי דטריד רק בלירוף סברת
אידי דיפלוט ולכן בעינן לסברתו עוד הפעם מליחה אף כ"ז
דוקא. כבשר חור יב"ש שהוגה אלא חתיכה מליחה והכשר חור
יב"ש לא נמלח עכשיו א"כ נהי דטריד במלחו ופולט ליר וטרדתו
לפלוט ליר עושה פעולה דמעבד נבלע דם הרבה ואינו בולע
רק מעט מ"מ אותו המעט שבלע אין לו כח לפלוט מיד מבוא
דכבר פסק כח המלח שעליו בפליטתו דם פמ"ס הפוסקים
אבל בג"ד דהכשר שנמלח והודא נמלח עכשיו חמץ עם הכשר
חמץ פשיטא דבכה"ג גם הפ"ו מודה דטרדתו מהני דאינו
בולע כלל ואפי' בולע ככ"פ מיד כיון שהמלח שעליו עולנו
בחוקטו ואם נבוא לחוש דבלע ולא פלט עכשיו גם במליחה ג'
נחוש לזה ואל"ה דמ"ס מליחה ג' ממליחה ב' וז"ב, ולפי"ז יהי'
נבחר ג"כ מש"ל לבחילה יש להלריך מליחה ג' משום דיש
לחוש לדעת הפ"ו בשי' הרמ"א דאמרין ככ"פ בליר וכנ"ל.
אך לפמ"ד דבג"ד גם הפ"ו מודה דאינו בולע כלל ואפי"ן אם
בולע ככ"פ מיד שפיר א"ש מליחה ג' בג"ד אף לבחילה וז"ב
ומ"ש כ"ח דבג"ד מבואר להתיר ע"י מליחה ג' דוקא. הנה
באמת כ"ז שחש להיוסף וכמ"ס דבריו במחבתי לבית
באות א' דו"ל ה"ל כפי' ח' וזה ד' ר"י כל שנמלח וינא
מדי דמו והודא אין מניחין אותו אלא בשר שהוא במלחו לא
נקט ורודה משום דלא נסתמין נה"פ דודאי ל"ל הך סברא
אלא דנקט והודא משום דאי לא הודא לא הי' בולע כלל
כיון דעדיין טריד ליפלוט ליר וכו' אבל לאחר שהדא ודאי

בולע מחקרא כיון דלוינו פולט ותפס ופד'א סיהא מותר
להניחו עס כשר במלחו ע"ד שיתלחו אה"כ ואנכ' דיפלוט
זיר וכו' קמ"ל דזה אסור דלוקא אנכ' דיפלוט דס' וכו' ולא
אנכ' דיפלוט זיר וכו' ע"ל הרי מוכח להדיא מדבריו דלוי
לא הוזה לא ה"י בולע כלל כיון דעדיין טרוד ליפלוט זיר
וה"י כנ"ד כיון דנמלה מחדש ספיר טרוד ג"כ ואינו בולע
ומ"ס הז"ל דלח"י שיהיה וולדו בולע מחקרא זה קאי על ח"ס
ר"י דכל שנמלה וילא מידי דמו והוזה אין מניחין אותו אלל
בשר שהוא במלחו וזה מייירי דהבשר שנמלה והוזה לא
נמלה כעת מחדש רק הונח אלל בשר שהוא במלחו ובוה
אינו טרוד וטעיר בולע וע"ז ב' הפס"ה שדבריו נכונים וברורים
וכ"כ במנ"י כלל ו' ס"ק י"ג ובמ"ז ס' ע' ס"ק ט"ז כד"ה
ועתה וכו' להדיא בחי' רע"א ס' ע' על הפס"ה ס"ק ט"ז
ע"ס זה הוא דעת רבותיו על הפס"ה שמוכח במחבר סע'
ו' דלף בהודח וכולע מ"ח ככ"כ ע"י הדומ"ה אבל היבא
דנמלה כעת מחדש וטרוד ליפלוט זיר ספיר אינו בולע
ול"י הדומ"ה וז"ל איכרא דמלשון הז"ל שבי' וז"ל כיון
דלא מלחו כפסוקים הך כשרא דע"י הדעה נסתמין נה"פ
אלל בחי' וכו' לכך תמן דמיקל בזה ומורה להחזיר כבשר
שנמלה כשעור מלחה והוזה קורט פליטת זיר ואח"כ נמלה
עס כשר שהוא במלחו ע"י שיחזור וימלחו לא הפסיד אפילו
שלא במקום הפ"י וכו' ע"ל ומוכח מדבריו דלף בנמלה
כעת מחדש לרין מלחה ג' אלל בלחמ' א"א לומר כן
דכוונתו שבהבשר שהוזה נמלה פ"ב עס הבשר תפל דו"א דהוא
קאי על דרון המלח והת"ח לא מייירי רק כבשר שהוזה
לאחר שיע"מ והונח אלל בשר שהוא חוץ ג"ע"מ אלל לא
נמלה עמו פ"ב וסובר הת"ח כיון דהוזה נסתמין נה"פ ול"י
הדומ"ה וע"ז מולק הז"ל לז"א נסתמין נה"פ וז"ל דמ"ס
הז"ל דהיבא דנמלה עס כשר שהוא במלחו מותר ע"י
שיחזור וימלחו כוונתו דהונח אלל בשר שהוא במלחו ולא
נמלה עמו ובוה לרין הדומ"ה והא דכ' נשאו דנמלה
עס כשר שהוא במלחו שגירת לטבח הוא אלל לא כן כוונתו
ע"ס להדיא ג"כ בפס"ה ע"ס ודו"ק וטו"ק דאפ"י ויהיבא
לוי לכ"ת דהז"ל סובר דבשר שנמלה והוזה נמלה עס כשר
שהוא במלחו לרין מלחה ג' אלל מ"ח לא נשעט מהז"ל
דלף בדועבר אסור בלא מלחה ג' ד"ל דהז"ל חולל בשר'
הפ"י דסובר ללא סמכין אהבירה איירי דשקוד רק בלירוף
איירי דיפלוט ולכן בעינן ספיר מלחה ג' ואף בלוי הפ"י
מותר וכנ"ל אלל בדועבר ספיר י"ל דגם הז"ל מודה דמותר
אף בלא מלחה ג' משום דיש לשמוך על סברה הש"ך בשי'
הרמ"א דל"ב כלל ופנ"ל ובהבי' ותייבב לן שפור ג"כ מה דקי'
לן טובא על הז"ל דכ' בלשון דמותר אף בלוי הפ"י וכנ"ל
ולכאורה קשה דהא מ"ח לרין להפ"י משום דל"א ככ"כ כזיר
לשי' רש"ל אף לפת"ס ספיר חיובב דהז"ל סובר בשי' הט"ז
דכתחילה אלל חתובה גס רש"ל מודה דלמירין ככ"כ אף
בלוי הפ"י וכנ"ל אלל בדועבר שכבר נמכר בלא מלחה ג'
ספיר י"ל דגם הז"ל מודה דמותר וכסברה הש"ך דל"ב כלל
וכנ"ל ודו"ק ומחילה לפי"ז ספיר כתבתי במכתבי לכת' להביא
רמ"י חמ"ס הפמ"ג בסי' ס"ס במ"ז ס"ק ט"ז שאם ימלחו
אה"כ מבי' לדרים ויפלוט זיר למירין איירי דטרוד ול"ב
א"כ ה"י כנ"ד דנמלה כעת מחדש למירין דטרוד ואינו
בולע ומותר אף בלא מלחה ג' וז"ל וכמו שפסק להדיא בחי'
רע"א הג"ל ודו"ק ולפי"ז י"ל ג"כ דלסכרת הפ"י דסובר
דהוזה אינו סוחם נה"פ דאם נמלה בשר מזד' א' והוזה
תיקן לאחר שיע"מ מותר למלוח מזד' הב' אף לאחר שיע"מ
יהיונו מבי' לדרים ופמ"ס הפמ"ג וכנ"ל ודו"ק :

ומ"ס כ"ת להקשות על מה שכתבתי לו בכתבתי בלוח
ג' דכלל מלחה מחדש דלא טרוד וכלל ל"מ הדומ"ה
אפילו כמ"ס מ"ח דהוי ב' קולות א' לשמוך על הסוברין
דהוזה אינו סוחם וגם לשמוך על הסוברין דלמירין ככ"כ

סימן מט

כ"ה פה יוצא

(הערה ע"ה ס' התומים בבבלי מינא):

(א) שם בס"ק א' דחה דעת הרמב"ן דס"ל דאמרינן מנו להוליא מהא דכחבו' בפוחתה דהקשו בגמרא במאי גביא וכו' האי שטרא חספא בעלמא הוא עיי"ש הא חיה לה מנו ול"ז דלק"מ לפי מאי דקיי"ל בס"י ע"כ שט"י"ז כשיטת הגאונים דכל היכא דנאמן לטעון עד כדי דמיו במנו דלקוח מ"מ לריך לישבע שבועה הנשנה והביא סס הש"ך בשם הרא"ש הטעם כיון דלאו אגופי' דמשכון קטעין אלא צעי לאפקי ממונא מרשותא דחבר' לריך לישבע שבועה חזורה עיי"ש א"כ מכ"ש היכא דנש משכון אין בידו הנש דנאמן במנו להוליא מ"מ לריך לישבע שבועה הנשנה א"כ שפיר הקשו בגמרא סס אמאי ליכא בפוחתה שבועה הא בשטרא גופי' לא גביא דהא הוי חספא בעלמא אלא מכח מנו א"כ מחויבת לישבע כנ"ל :

(ב) שם בא"ד מה שכתב במוקד קמא ואי דאין רנונה לכפור בכל א"כ מה מנו י"ש לה להכשיר שטר תמוסין דבריו דהא לפי ס"ד דפוחתה לריכה שבועה שפיר י"ש לה מנו להכשיר שטר במנו דפוחתה ולפי החסקה דפוחתה אינה לריכה שבועה שפיר י"ל דמס"ה לא אמרינן דמערמה משום דיכולה לכפור הכל א"כ חיה לה מנו דהיתה כופרת. בכל וצפרט לפי מאי שכתב דלכך אין רנונה לכפור בכל משום דכולי האי לא משיא א"כ בפשיטות י"ל דלכך לריכה שבועה הנש דיכולה לכפור הכל משום דלענין שבועה לא אמרינן מנו דהנהיג אכל עכ"ס גביא בשטר משום דלענין זמון אמרינן מנו דהנהיג כמו שכתב הש"ך בשם הק"ס ושא"ר פוסקי' ואפשר דזה כוננו במאי שכתב ב"ה דוחק והתום' לא ס"ל כן :

(ג) שם בא"ד הקשה על הא דבכחבו' מאי הקשו בגמרא שטרא חספא בעלמא דלמא מיירי באלמנה דעיקר כתובהה מנה וגביא בהאי ב"ד עיי"ש ול"ז ד"ל דהא רס"י כתב בשבועות ד' מ"ה דלכך פוחתה לריכה שבועה דכיון שמודית שקבלה מקלמה נמלא שאין לסמוך על שטר כתובהה עיי"ש נמלא היכא שמודית שקבלה כל התוספת ועיקר כתובה לא פנמה כלל לא מיקריה פונמות דהא על עיקר כתובה לא לריפא לשטר כלל ואפשר היכא שפנמה קלמ' מהתוספת אמרינן כיון שמיקריה פונמה לענין תוספת מיקריה נמי פונמה לענין עיקר כתובה מכח מנו או אפשר מכח גלגול שבועה אכל היכא שמודת שקבלה כל התוספת בודאי לא קרייה פונמות ועיין בכתובות ד' נ"ד ע"כ בתום ד"ה ולפונמה ובמהר"ס

סיף סס א"כ ליכא למימר דהבדליה דהפוחתה מיירי כס"ה"ג באלמנה דעיקר כתובהה מנה א"כ אמאי נקט פוחתה אפילו בפונמות כה"ג אינה לריכה שבועה ול"ל דמיירי בכתולה והוית פוחתה מעיקר כתובה ובפונמות כה"ג לריכה שבועה כיון שפונמה מה שהוא תנאי ב"ד והוי כמו שפונמה שטר דז"ל דהא בכתולה לא מלי לפחות ממאיתס וזה ברור : (ד) בפנים ס"ק ג' א"כ חספא ח' משל חזירו וכו' מבואר במהרי"ט תשו' ע' דמיירי בתפס שלא בטעם ובאמת המהרי"ט סס מזכה להתאספס מוטע' אחר משום שמו של עדיף משל השני דאם התופס הי' עומן להד"ס לא הי' מועיל להשני מה שישטעון נאנסו אך המהרי"ט כתב עוד טעם לזכות להתופס משום שמו של השני הוי מנו להוליא וכו' דהטעם של מנו להוליא לא שייך אלא באופן דמיירי המהרי"ט סס שחפס מעות אכל בתפס חפץ דמבואר למעלה בשם הרא"ש דהתופס קרוי קלמ' מוליא משום דלאו אגופי' דחפץ קטעין אפשר דמהי להשני מנו להוליא גוף החפץ אך מטעם ראשון י"ש לזכות להתופס אפילו בתפס חפץ ועיין בקולות"ח ס"ק י"א ונדחה שלא ראה את יוסף :

(ה) בס"ק ה' העתיק דברי התום' דאף שנומן לו הדמים מ"מ על גוף החפץ ה"ל מנו להוליא ובאמת לא התמיק יפה דזה לשון של התום' סס דה"ל מנו להוליא אע"פ שנוטל דמים שהוליא א"כ ליכא ראי' כ"כ לדיון של כנה"ג דבאמת י"ש להבין מאי הקשו התום' דהיא ילאמן במנו דהשאלתים לך הא אמרינן בב"מ ד' ה' דלא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו ולכך אומר גגגבו דישול הלה דמים ולא יעבור על שום לאו אכל חס' יאמר השאלתים לך דישול החפץ בלא שום דמים יעבור על לא תחמוד ולא תגזול ועל זה אינו תבד וכו' דקושית התום' היא משום דרוב פעמים הדמי' שהוליא היא פחות מכדי שויו של חפץ א"כ השהא נמי עובר על לא תגזול א"כ באופן זה מירצו שפיר דה"ל מנו להוליא דהא באופן זה ה"ל מוליא דמים ממש דהא החפץ שוה יותר מכדי דמים שהוליא. וזה שדייקו התום' בלשונם שנוטל דמים שהוליא והיכא דהדמים שהוליא היא כפי שויו של החפץ בלא"ה ליכא קושיא כנ"ל שוב ראיתי דכנה"ג גופא כתב בלשון הזה מנו להוליא החפץ לא אמרינן אף שנומן דמים שהוליא עיי"ש :

(ו) שם בס"ק ח' ב"ש בסופו על תר"י אלו היו עדים דנפרעת הי' הסטר בעל עיי"ש דברים תמוהים הם דודאי אלו היו עדים דנפרעת מקלמו אף דלית לה מנו היתה גובה בשבועה א"כ עדיף מסטרא דשם היכא דלית לי' מנו אפילו בשבועה אינו גובה אלא דמהי מפיכה ואי

מה בעלי נאמנת אפי' בתרי ותרי כיון דנאמנת
מלך עומה דודאי לא משקית להנשא בהיסור מהני
גם בתרי ותרי א"כ לא לריכין לתי' של האמיס
בס"ק זה על רש"י בכתובות ד' כ"ב שחירך דנאמנה
משום מגו דבלא"ה א"ש אך י"ל דחוקה דייקא
ומנסבא הוי כמו ראי' אחרת דהא חזינן אפילו בעד
אחד שאומר שמת והיא לא טענה כלל אמרינן הך
חוקה א"כ גרע הך חוקה ממנו ויש לפלפל בזה ;
(המשך יבא א"ה)

יצחק ברי'א ז"ל הבהן פיינענברום חוגה פה
ווארשא :

סימן ג.

שא"ה ז' הגיע לדינו מבית הרב הג' . הצריך הק'
המפורסם מ"ר **אברהם דוד** שליט"א ממיראפאלי
מעשה שלקחו בילה אחת ושברו אותה . ונתנו
אותה לתוך מוליתא של דגים . שקורין
געפיליכץ של דגים . ואח"כ לקחו עוד חצי בילה .
שעמרה בקליפתה . ונתנו ג"כ מעט ממנה לתוך
הדגים הנ"ל . ומהנשאר מהחצי בילה הנ"ל . עשו
את פני החלות לשבת קודש והקליפות של הבילה
השלימה . ושל החצי בילה הנ"ל נתערבו ביחד .
ואח"כ מלא בהקליפות טפה דס . שקורין
בלוך-טראפין :

והנה רב אחד הורה . שהחלות וגם הדגים כשרים
המה . וטעמו . מטעם ס"ס . היינו כי
בהדגים יש לומר ספק שמא הטפה דס לא הוי' כלל
בחוך הבילה השלימה רק בהחצי בילה . וממנה לא
נתנו בחוך הדגים רק מעט מזהיר . ובעל הוא .
הרי ספק אחד . ספק ב' . כי אפילו אחת"ל אשר
הטפה דס הוי' בחוך הבילה השלימה . שמא לא הוי'
רק על החלבון . במקום שאינה עושה אותה טרפה .
הרי יש כאן ס"ס להחיר את הדגים . וכמו כן יש
להחיר גם את החלות . מטעם ס"ס הנ"ל ורב שני
נחלק עליו . ואמר כי מטעם ס"ס אין להחירם .
והנה מקום לש"ע חו"מ בגמ"א סימן תס"ו ס"ק
כ"ה . שאין לומר בה"ג ס"ס . רק יש להחירם
מטעם אחר . דדמי לשתי קדירות באחת הוי' זה
ס' . ובאחת לא הוי' זה ס' . ונפל איסור לתוך
אחת מהן . ואין ידוע באיזה מהן נפל דברבבנן
חליין לקולא . ואמרינן דלקדירה שה' זה ס' נפל
ושתי הקדירות מותרות . וכן נמי בגידון דידן .
חליין לקולא . ואמרינן שהטפה דס הימה בחוך החצי
בילה . שממנה עשו את החלות . ושם הוי' ס' נגד
האיסור . במבואר בספר שם אר"י סימן כ"ד מהנאין
הר' ליבוט באלמיוער . כי אם עשו את החלות
בביעה שנמלא בה טפה דס . החלות כשרים המה .
מטעם

ואי כוונתו דהי' עדים דנפרעה כולו זה ודאי אינו
לריך לפנים דודאי היכא דעדים מכחשים טענתו
של עכשיו דודאי בטל השטר וגם בסטראי הדין כן
וכן מ"ס מקדוש על קושיה הר"ם ומדרכי אלו היו
עדים שנבעלה קודם שאירסה היה בטל השטר ג"כ
דברים תמוהים הם כנ"ל ושם היה אפשר לומר
דטעות הדפוס הוא וכך ל"ל אלו היו עדים דאינה
יחובה עין ור"ל כגון דראו שנאנסה אבל לא ידעו
אי היה קודם אירוסין או לאחר אירוסין אפשר
דאפילו תפיסה לא מהני כדקו"ל בס' ע"ה סעי'
פ' דבברי ושם לא מהני תפיסה אבל בכלל דבריו
י"ל אינם מובנים לי כלל :

ז' שם ס"ק מ' **ב"ש** במודעה אבל בלי מגו
אין נאמנים היינו
לדעת הס"ך בס' מ"ו ס"ק קי"ו . ועיין
בתומים ס' קמ"ה ס"ק ה' דאפילו נגד חוקה ג'
שנים לא היו מגו להוליא ובמ"ס שם :

ח' שם **ב"ה** שהחליט בפשוטות דלחירון הב' של
התום' ליתא לדינו של הראש"ח הכנה"ג
לא החליט כן וכבר דאלי דראש"ח מחלק בין עדים
לבע"ד דעדים אינם נאמנים ממנו במקום תרי ותרי
אבל בע"ד נאמן ממנו והחילוק הוא פשוט דלענין
בע"ד אמרינן אוקי תרי לבהדי תרי וכמחלן דליחניהו
דמי אבל לענין עדים ליכא למימר הכי כמובן
ולכאורה יש ראי' לחילוק זה דהא אן קו"ל דתרי
ותרי ספקא דרבנן ומדאורייתא אוקמי אחזקה אלתא
דחוקה מכריע בין תרי ותרי ואמאי מגו לא מכריע
אלא ע"כ כיון דחוקה הוא בבע"ד מהני אך-ראיתי
בהשבות האחרונים דמחלקים דחוקה לא הוי מטעם
בירור אלא דדוגא הכי דאוקי מלתא אחזקה ולכך מהני
בתרי ותרי א"כ מגו דהוי מטעם בירור אפילו בבע"ד
לא מהני מ"מ נ"ל . ראי' לדינו של הראש"ח מהא
דכתב הבע"ת הביאו בס"ך ס' ע"א ס"ק ב' דבתרי
ותרי אמרינן אוקי שטרא אחזקתיה עיי"ש אף דשטר
הוי מטעם בירור הגם דהש"ך שם חולק ארין זה
י"ל דס' כיון דלריך להביא השטר לפנינו ואינו
נאמן בטענתו לחוד הוי השטר כאלו הביא עוד
עדים דלא פרע ותרי כמאה מה דלא שייך כן במגו
הגם דבהשבות רע"ק ס' קל"ו כתב דגם חוקה דאין
אדם פורע חוך זמנו לא מהני בתרי ותרי ושם לא
שייך טעם הנ"ל מ"מ יש לחלק דחוקה דחוך זמנו
הוי כמו ראי' אחרת דאפילו בלא טענתו של הבע"ד
יש ראי' זו והוי כמו עדים ולכך ל"מ בתרי ותרי
אבל מגו דהוא רק לחוך טענתו של בע"ד דבלא
טענתו ליכא ראי' כלל אפשר דמהני גם בתרי
ותרי ולפי טעם זה מוכ"ס היכא שהבע"ד נאמן
בטענתו לחוד כגון למ"ד ברי ושםא ברי עדיף
מהני טענתו אפילו בתרי ותרי וה"ה היכא דאמרה

ז"ל דא"כ צמד קרוב ה' הראשון מכת הא' פטור
דהרי העד השני ילטיף עס הכפר מכת ב'. דהא
א"א ללמס שיכפרו שניהם בב"א אלא צמכ"ד.
א"כ הראשון לא כפר ממון בעדותו.. וכמ"ס
הריטב"א ז"ל דמשביע שלשה עדים הראשון פטור
עש"ה. א"כ קשה עובד על פירוש רש"י ז"ל
שהיו קרובין בנשותיהן שלקחו ב' אחיות א"כ אחאי
העד הא' מכת הא' חייב:

ונראה דהנה היום' הקדו דמאי פריך הא קיימא
שניה והרי בריש שבעת הפקדון [ל"ו].

פריך הכא לרבה דאמר הכופר בממון שיש עליו
עדים פטור ממסניתן דהכא אלא ראשונה אחאי
חייבת הא קיימא שניה אלא הכופר במלוה שיש
עליו עדים חייב ורבה איתחבב ההם וא"כ אחי
שפיר דחייבים אע"ג דקיימא שניה ואחאי רבינא משני
הב"ט כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה
קרובין בנשותיהם. ומירך הריטב"א ז"ל דהא"ג
דקושיות הש"ס ואקוממא דרבינא הוא רק אליבא
דרבה אבל לר' יוחנן דס"ל ההם דכונסר בפקדון
שיש עליו עדים חייב מחמתן דהכא כפשוטה דהא
הא' חייבת אע"ג דקיימא שניה ולא לרבינא למירוך
הש"ס והא' דמקשינן ומתריטין הכא סתם אורחא
דחלמודא למעביד הכי דכתיבנא בכמה דוכתי עכ"ל:
והנה בעירובין [ד"ג]. בהא דקאמר רבה ילאו
שנים בעשירי וקראום עשירי עשירי ואחד
עשר מעורבין זה בזה כחבו היום' דע"כ סבר
רבה דאפשר ללמס שילאו שניהם בבח אחת דאי
א"א ללמס והאחד ילא חסלה א"כ הו"ל דאמר
עשירי וחולין מעורבין זה בזה וכו'. ע"ס:

ורפ"ז שפיר יש למרן דברי ר"ס ז"ל שפירש
שהיו קרובים בנשותיהן שנשאו שתי אחיות
ולא קשה מה שהקשה התו"ח דא"כ אחאי העד הא'
מכת הא' חייב דהרי הקושא' ואקוממא דרבינא קאי
רק אליבא דרבה והוא ס"ל אפשר ללמס ומוקי
לה מחמתן דכפרו שניהם כאחת כאחת ממש. וכרב
חסדא אליבא דר"י הגלילי וממילא שניהם חייבים
ולק"מ לרבה לשיטתיה:

ור' יוחנן דפליג על רב חסדא ומוקי לה למתניהן
כרבנן דא"א ללמס וכמו דקאמר ר' יוחנן
ביבמות [כ"ח]. לא סתם לן חנא כריה"ג דאפשר
ללמס ורק דאייירי בכפרו שניהם מוכ"ד כאו"א מוכ"ד
של חבירו. לדידיה אין לריך לאוקמי כגון שהיתה שניה
קרובין בנשותיהן דהא איהו ס"ל הכופר בממון שיש
עליו עדים חייב א"כ בלא"ה חייבים הכה הא'. ור'
יוחנן לשיטתיה:

אנחנו הרמב"ם ז"ל דפסק כר' יוחנן דמתניהן
אייירי שכפרו שניהם במוכ"ד. ופסק
דאקוממא דרבינא שהיו קרובים בנשותיהן. והיינו
דכ"ל

מטעם כי עימה משכו בכלמא עבדו לה. ואינה
אוסרת רק כדי נטילה. ובהנטיילה עלמה יס' נגד
הנוסחא רק לריך לגרור את פני החלות מטעם שהוא
בעין. ורב שלישי נחלק על שניהם ואמר כי שניהם
חסורים החלות והדגים. לכן נחלה את כבוד רבני
דורנו ג"י לחות דעתם עם מו' הלדק מהרבנים הנ"ל:

סימן נא.

בעזה"ה סולטאן (פלך ווארשא).

[א] בפרק שבעות העדות [ל"א]: במשנה
היו שתי יתתי עדים כפרה הראשונה
ואח"כ כפרה השניה שתיין חייבות מפני שהעדות
יכולה להתקיים בשתייהן. ובגמרא פריך בשלמא
שניה מתחייב דכפרה לה ראשונה [ואין לו עדים
אלא אלו וגמלא שהפסידוהו בכפירתן. רש"י] אלא
ראשונה אחאי הא קיימא שניה [ומה הפסידוהו
הראשונים. רש"י] אמר רבינא הב"ט כגון שהיתה
שניה בשעת כפירת ראשונה קרובים בנשותיהן [נשאו
שתי אחיות ואין כשרים בעדות אחד נמלא שלא
היו לו עדות כשכפרה ראשונה אלא הם לבדם.
וכ"ה למ"ל למתניה. אינך כגון ששתי האחיות
הללו גוססות. רש"י] וגשותיהן גוססות מה"ד רוב
גוססין למיתה [הו"ל כאלו מתו ומפטר כח ראשונה
דהא קיימא שניה. רש"י] קמ"ל השתא מיהא לא
שכיב:

והקשה בחורח חיים על פירוש רש"י ז"ל שהיו
קרובים בנשותיהן היינו שהעדים נשאו
שתי אחיות ואין כשרים בעדות אחד. הא חד
מנייהו כשר להעיד בעדות זו א"כ חקשה הא לעיל
[ל"ב]. בהא דאיתא במשנה כפרו שניה כאחת
חייבים פריך והא אי אפשר ללמס ומשני רב חסדא
הא מני ר"י הגלילי הוא דאמר אפשר ללמס ור'
יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כגון שכפרו שניהן
בחקך כדי דיבור. כל אחד ואחד חוק דיבורו של
חבירו. וא"כ כיון דאייירי דכפרו זה אחר זה א"כ
בשתי יתתי עדים העד הראשון של הכה הראשונה
אחאי חייב לימא אלא לא קעבידנא מידי בכפירתיה
כיון דאכתי הוה פש ליה שני עדים כשרים להעיד
דהיינו עד שני מכת הראשונה וחד מעידי כח
שניה. ומש"ה פירש החורח חיים כפירוש הרמב"ם
ז"ל בפ"י מהלכות שבעות כגון שהיו קרובים בנשותיהן
היינו לחובע או לנחבץ והו"ל הב' עדים קרובים
עש"ה. והתוס' יו"ט הקשה על פירוש הרמב"ם
ז"ל שהיו קרובים בנשותיהן היינו לחובע או לנחבץ
דא"כ הרי צמד שהיו קרוב באשמו בני דהשתא
אין הכה הב' יכולים לרייבנו ממון דלא הוי רק
פ"א כשר. ומירלו בחי' חדשים ובחוס' רפ"א

דס"ל כהירון החוס' דאט"ג דק"ל הכופר בפקדון
שם עליו עדים חייב מ"מ בעדות דאיתנייהו העדים
קמן פטורים. מש"ה הולך לפרש ע"כ דהיו קרובים
בנשותיהן היינו לתובע או לנתבע. דאי רק קרובים
העדים ז"ל כפירוש רש"י איכא חסקה אחאי העד
הא' מכה הא' חייב כיון דאיידי דכפרו זה אחר
זה. והרמב"ם ז"ל לשיטתיה:

[ב] שם בפרק שבועת העדות [ל"ג:] ח"ר
מניין שאין הכתוב מדבר אלא בהביעת
ממון. ר"א אומר נאמר כאן אלוהין [או ראה או
ידע. רש"י] ונאמר להלן אלוהין [בפקדון או בחשומה
יד או גזל או עשק. רש"י] מה להלן אינו מדבר
אלא בהביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא
בהביעת ממון וכו'. רע"א וס' כי יאשם לאחת
מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהיא פטור
[ומפרש בגמורה דר"ע אלוהין דר"א סמוך ורק
למד מאחת מאלה לפטור עדי קרקע או עדי נכס]
ר"י הגלילי אומר הרי הוא אומר והוא עד או ראה
או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה
ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר [וכתב בהמפרש
החורה והמלוה דריה"ג לא דריש אלוהין דלדידיה
האלוהין בלא כהלכה] ר"ש אומר חייב כאן ומייב
בפקדון מה להלן אינו מדבר אלא בהביעת ממון
אף כאן אינו מדבר אלא בהביעת ממון. ועוד
ק"ו וכו'.

קשה לי אחאי לא דריש ר"ש אלוהין כמו ר"א
וא"ע. ואיזה הכרח הו' לו לר"ש לחלוק
על ר"ע רבו. ועי' מנחות [ע"ב.] דמסתמא כרבו ס"ל:
[נראה לפע"ד] בשוע שהרי לקמן פריך רבה בר
עולא דאלוהין דביטוי יוכיחו שאין מדברים
בהביעת ממון. ומשני מפקדון הו"ל למילף שכן
ר"ע במזיד תבעיה וכפריה ועבדיה. ופריך אדרבה
מביטוי הו"ל מילף שכן הלאה שירדה לחומס. ומשני
הקך נפישין. והנה ר"ש סבירא ליה לקמן דשבועת
הפקדון לא ניתנה זדונה לכפרה. דיליף גז"ש מעילה
ממעילה דחייב רק בשוגג. וא"כ שוב אין ללמוד
מאלוהין דפקדון דהקך נפישין שכן חטא מזיד וכו'.
דבא לר"ש מזיד פטור בפקדון. ולא נשאר רק
שלשה חטא תביעה וכפריה [דמדא נינהו כח"ס
החוס'] ועבדיה. והרי גם בביטוי יש שלשה דמיו
ליש חטא שירדה לחומס ויכולין ללמוד האלוהין
מביטוי לחייב אף בלא תביעת ממון ולחומרה.
ומש"ה נידד מלמוד האלוהין ור"ש לשיטתיה:

אמנם ר"ע רבו דדרש האלוהין. היינו דבחו"כ
אי"ר אומר אין לי אלא מפי עלמו מזיד.
מנין מפי עלמו שוגג. מפי אחרים מזיד. מפי
אחרים שוגג. ת"ל והוא עד וכו' אם [אם לרבות]
לא יגיד לרבות את כולן ע"כ. וכתב הראב"ד ז"ל
שלא

דבא דאליטריך ר"ע דרשה לרבות שיהי' חייב קרבן
גם על השוגג. והרי כל הקרבעות שבחורה בשוגג
הם בלוי ולא במזיד. היינו משום דשבועת העדות
ופקדון שאני מפני שאין זדונה בכרת ומפני שאינן
קל הו"א דלא החמירה עליו החורה להטעינו קרבן
בשוגג. א"כ מפני שהוא לריך שיהי' מזיד על העדות
עלמו ועל הפקדון עלמו כדליתא בשבועות [ל'
ול"י.] אפשר דס"ד דכמו כן לריך שיהי' מזיד על
השבועה ועל הפקדון. ולכך שואל מניין מפי עלמו
שוגג מפי אחרים שוגג עש"ה. הרי בהדיא דר"ע
ס"ל דשבועת הפקדון ניתנה זדונה לכפרה דלא כר"ש.
דלכ"ס דגמירין מעילה מעילה דשבועת הפקדון חייב
רק שוגג. שוב לא לריך קרא דעדות חייב שוגג
ונסוס דס"ד דכיון דאינו בכרת או כיון דמזיד הוא
על העדות מש"ה לריך להיות דוקא מזיד על
השבועה. שהרי שבועת הפקדון ג"כ אינו בכרת
וג"כ מזיד על הפקדון אעפ"כ חייב שוגג. ולפ"ז
כיון דר"ע ס"ל דשבועת הפקדון ג"כ חייב מזיד כמו
עדות שפיר סמוך אלוהין כר"א. דאין להקשות
דנילף מאלוהין דביטוי דהרי הני דפקדון נפישין חטא
מזיד תבעיה וכפריה ועבדיה. ור"ע לשיטתיה:
ואין להקשות דא"כ למ"ל לר' שמעון הגו"ש דמעילה
מעילה שכתבו החוס' בסד"ה הקך שהיא גז"ש
גמורה. תפ"ל מהא דאליטריך גז"ש דחטא חטא
ולא ילפינן מזה מלינו דאלוהין. וע"כ משום דבפקדון
פטור מזיד והיו ילפינן מביטוי. א"כ מוכח דמזיד
פטור בפקדון ולמ"ל גז"ש דמעילה מעילה. דה"א
דבדולי דמזה מלינו דאלוהין [וכמ"ס במו"מ דאלוהין
היו מה מלינו] לא הו' ילפינן כל הלמודי דה"א
בפקדון כמו בעדות מושבע כנשבע וסו"ה חייב בכל
לשון כדליתא בסוטה [ל"ג.] וסו"ה לריך סס כח"ס
בראב"ד ז"ל [תק"ב ב' ה"ג] וכמו שכתב המהרש"א
ז"ל לס"ד דר"ש דתהדר עדות ולגמור מפקדון דמזיד
לאו בשוגג והק' המהרש"א דא"כ למ"ל הגו"ש דחטא
חטא ותי' דע"כ איטריך הגו"ש למילת' אחריתי עש"ה:
קשה לי למאי הולך ר"ע לרבות מקרא דאם
דשבועת העדות חייב גם על שוגג. והרי
בשבועות [כ"ה.] בבה דס"ל לרב אליבא דר"ע
שבועה שזרק פלוני לרור ליש חייב אע"ג דליתא
בלבא פריך למאי אפקיה רחמנא לשבועת העדות
מכלל שבועת ביטוי הרי בלא"ה חייב משום
שבועות ביטוי. ומשני אכ"י כדי לחייב על
המזיד כשוגג. ופריך אימא במזיד יהא חייב חטא
ובשוגג מייחייב תרתי משום שבועת עדות ומשום
שבועת ביטוי. ומשני לאו היינו דלמרי לכי לאחת
[מואלה] אחת אחת מחייבו ולי אחת מחייבו שנים.
ולי במזיד מו' איכא תרתי [ולמ"ל למשנתי הא אין
חייב ביטוי במזיד רש"י] וא"כ כיון דאליטריך קרא

שלא יהא חייב שמים גם משום ביטויי . . .
 דשבוטות העדות חייב שוגג :
ואד י"ל דהרי ההוא' הקשו ס' דהאיד' ליק' מלאחת
 דאילו חייב שמים והרי ביה"כ ילפינ' מלאחת
 בשבוטות שלא יוכל פת חטים ושטרין וכוסמין חייב
 על כל אחת ואחת . והבא דריש דאילו חייב חלא
 אחת . ומירלו דבה"כ מפי' מלאחת והבא דריש
 מאלה דמשמע מקנת' הלא הכתובים בפרשה אחת
 מחייבו ולא על כל אלה ע"ס . ולפ"ז ד"ע דדרים
 כאן מאלה יש מאלה שהוא חייב וכו' . וממעט עדי
 קרקע או עדי קנס . ולא דריש מאלה שלא יהא
 חייב שמים שפיר לריך קרא לחייב על השוגג . ור"ע
 לשיטתיה :

וואף דההם אזיל לרב אליבא דר"ע י"ל דבין
 דכבר ידעינ' דעדות חייב אף על שוגג
 טוב ילפינ' מקרא מאלה למעט גם הא דלא יהא
 חייב שמים ועי' ברמב"ם ז"ל פ"ע מהלכות
 שבוטות ה"ד] :

ורפ"ז י"ל קושיא ההוא' ס' דלשמואל דפטור כל
 דליחא בלהבא למ"ל קרא מאלה ולפ"ז
 י"ל דנדרך למעט עדי קרקע או קנס . לר"ע לשיטתיה :
אך קשה לי בהא דפריך הבא [ל"ד :] לר"ע וההדר
 עדות ותגמור לה מפקדון דמויד לאו כשוגג .
 ומאי פריך והרי י"ל דריש ס"ל כרב אליבא דר"ע
 דבי דחייב בשבוטות ביטוי בשטבר אט"ג דליחא בלהבא .
 וקשה למאי הלכתא מפקא רחמנא לשבוטות עדות
 זכלל שבוטות ביטוי ע"כ לחייב על המויד כשוגג .
 וא"כ מוכח דשבוטות עדות חייב במויד . וכן קשה
 למסקנא דמשני דלהכי כהנה רחמנא לעדות גבי
 שבוטות ביטוי וגבי עומאת מו"ק דבכולן נאמר בהן
 ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם כדי לחייב על המויד
 כשוגג . ותפ"ל בלא"ה מהא דאפקא רחמנא לשבוטות
 העדות זכלל שבוטות ביטוי . אך דו"ל פשוט לפי
 מאי שכתבו ההוא' ס' דהוי מלי לתוך דלהכי אפקא
 בשבוטות העדות כדי לחייבו אפילו מושבע מפי
 אחרים דפטור בשבוטות ביטוי . וסוב חינו מוכח
 דשבוטות עדות חייב מויד וא"ס :

ורפ"ז מתייר' קושיא מהרש"א ז"ל דלר"ס
 דבפקדון חייב שוגג ולא מויד . א"כ קשה
 דנולף ביטוי ביה מנינו מפקדון וחייב מפי אחרים .
 שהרי ההוא' כתבו דמס"ה לא ילפינ' ביטוי מעדות
 לחייב מפי אחרים משום ד"ל שאני עדות דחייב גם
 במויד משא"כ ביטוי . ולר"ס דשבוטות הפקדון לא
 ניתן ידונה לכפרה טוב קשה דנולף ביטוי דגם מושבע
 מפי אחרים חייב עס"ה . ולפ"ז ניחא דהרי מדכתבה
 לשבוטות העדות גבי שבוטות ביטוי וגבי עומאת
 מו"ק כדי לחייבו מויד . וקשה דתפ"ל מדאפקא
 לשבוטות עדות זכלל שבוטות ביטוי . ע"כ דמויד

חייב בשבוטות העדות וע"כ משום דו"ל כדי לחייבו
 מושבע מפי אחרים משא"כ ביטוי . א"כ מוכרח
 בהדיא דביטוי חינו חייב מושבע מפי אחרים :

ואך

דאכתי תיקשה לשמואל דס"ל אליבא דר"ע
 דמילתא דליחא להבא לא מחייב עליו לשטבר
 ומס"ה אפקא רחמנא לשבוטות העדות זכלל שבוטות
 ביטוי . א"כ נשאר קו' מהרש"א ז"ל לר"ס נולף
 מביטוי מפקדון דחייב מושבע מפי אחרים . ודוחק
 לומר אליבא דשמואל דר"ס חולק על ר"ע רבו"ס
 כר"י בן בתירא ס' דלא כפי לאו והן ולא כפי
 להבא ולשטבר ולדיייה ס"א אפקא רחמנא לשבוטות
 העדות זכלל שבוטות ביטוי לחייב על המויד כשוגג
 או לחייב מושבע מפי אחרים :

רזה נראה לתרץ קו' מהרש"א ז"ל דהנה ברמב"ם
 ז"ל כהז בר"ש ה' שבוטות דאזהרה דשבוטות
 ביטוי הוא מקרא לא השבעו בשמי לשקר ואזהרה
 דשבוטות הפקדון היא מקרא ולא השקרו איש בעמיתו
 [ומלא השקרו נפקא לן דשבוטות כפירת ממון
 מניין משני דכתיב איש בעמיתו כמו וכחש בעמיתו
 בפקדון . רס"י] והוא מוס"ס שבוטות כ"א וכו"ס
 ק"ה ותו"כ קדושים ע"ס . והקשה בפרשה דרכים
 דרך מלוית הובא במנ"ח [מלוו רכ"ח] דלמ"ל קרא
 מיוחד לאזהרה לשבוטות הפקדון תפ"ל מקרא לא
 משבעו בשמי לשקר כמו שבוטות ביטוי . מתייר'
 דאילתוך אזהרה בפקדון משום דחייב מושבע מפי
 אחרים ולא סגי באזהרה דביטוי דאילו חייב מפי
 אחרים . והא דכהז ברמב"ם ז"ל דחייב שמים בכפירה
 ממון היא רק מושבע מפי עלמו דשבוטות העדות
 ילפינ' מג"ס תחטא תחטא דשבוטות פ"ע עס"ה . ולפ"ז
 כיון דאילתוך אזהרה ולא השקרו איש בעמיתו ולא
 סגי באזהרה דביטוי ע"כ דשבוטות ביטוי פטור
 מושבע מפי אחרים וא"ס . ולס"ד דר"ס קודם דריש
 גז"ס תחטא תחטא וקאמר מה לעדות שכן עשה
 בו מושבע כנשבע תאמר בפקדון ולא יליף מקרא
 הג"ל דע"כ בפקדון מושבע כנשבע ואפשר דס"ד
 דאזהרה דלא השקרו איש בעמיתו קאי אעדות לחוד
 אט"ג דכתיב גבי פקדון וכחש בעמיתו ועיין בפר"ד
 ס' ול"ס עוד :

יקושיא מהרש"א ז"ל הג"ל שהקשה מאי פריך
 ותהדר עדות ותגמור מפקדון דמויד לאו כשוגג
 דא"כ למ"ל כלל גז"ס תחטא תחטא הא כולה קר
 מילתא יכולין ללמוד מוכנין אז כיון דליבא שום פירכא
 לא מפקדון לעדות ולא מעדות לפקדון ע"ס . נראה
 לפע"ד לתרץ דהנה בסוטה ל"ג קאמר מנ"ל דשבוטות
 עדות נאמרה בכל לשון [ע"ס כרש"י ותוס']
 דכתיב ושמעה קול אלה [מדלא כתיב והשגיחה
 באלה . רש"י] בכל לשון שהיא שומעת . שבוטות
 הפקדון אפ"א תחטא תחטא משבוטות העדות .

פלונטא בתוספתא פ"ג דשבוט דר"י אומר אלה
או קללה ור"ש אומר אלה זו שביעה. ובודאי
דילף ר"ש מסוטה וכמו דקאמרי רבין וא"כ אחי
לא קאמר ק"ו עדות דאינו חייב אלא בשם. וקשה
לר"ש לשיטתיה :

והנה בהנה בספרי פרשת סוטה איתא והשביע
הכהן את האשה בשבועות האלה
מכאן אתה דן לכל השבועות שבמורה הואיל ונאמרו
שבועות במורה סתם ופרט בחמת מהם
וכו' שאינם אלא ביו"ד ק"ה. אף פיטרי
בכל השבועות שבמורה שאינם אלא ביו"ד ק"ה כו'
מה אלה האמורה כאן עשה שבועה כאלה אף אלה
האמורה להלן עשה שבועה כאלה (וכן היא במילתא
פ' משפטים שבועת ד' תהי' בין שניהם מכאן אתה
דן לכל השבועות שבמורה שאינן ביו"ד ק"ה)
הרי דס"ל לר"ש דהוא סתם ספרי כר' חנינא בר
חדי דלריך שם המיוחד ולאו דוקא בשבועות העדות
רק בכל המורה כולה (ובקדושין [כ"ח]. קאמר
ר"ש נאמרה שבועה בחוץ ונאמרה שבועה בפנים
(סוטה בעזרה) מה שבועה האמורה בפנים (וכו')
וא"כ אין לומר דפקדון לא לריך שם דלר"ש בכל
המורה לריבין שם. ור"ש לשיטתיה :

אך קשה לי שהרי בעדות אינו חייב רק עד
שישמעו מפי התובע ובפקדון חייב אף בלא
תביעה וכדאיתא שם (לב.) וכחש בעמיתו כל
דחול. וכן היא בתוספתא פ"ב זכו חומר בשבועות
הפקדון מבשבועות העדות ע"ש. א"כ אחי לא
קאמר ר"ש ק"ו זה דשבועת הפקדון חייב אף בלא
תביעה ק"ו עדות :

היים מירושלם קויפטן הבהן אבדק"ק
פרשוסק מ"ס פתח האהל טעשה רקס אלה המצות
וגם דשושנים :

סיבון נב

ב"ה גראשניעוויץ :

א) בשע"ת (ח"ג סי' נ"ט אות ט') מ"ש אודות
לוואת ר"י החסיד ז"ל לענין חתן
וחמיו וכלה והמנוחה שלא יהיו שמוותיהם שוים אם
א' מהם נקרא בב' שמות עיי"ש. אעתיק בזה מה
שכתבתי בחשובה לרב א' בזה"ל וע"ד שאלתו בכלה
וחמיתה שחתם מהם נקראת בב' שמות. ביחד ושם
א' מהב' שמות שוב לשם השנית אם אין חשש
בזה לפי לוואת ר"י החסיד ז"ל. וכת"ה הביא
מש"מ אה"ר סי' לא שמיקל בזה ודרש ממנו חו"ד
בזה עכ"ד :

הנה טרם כל שיה אגיד כי פלא על כת"ה מודע
ראה דברי האה"ר ולא ראה גם שאר ספרי
אחרונים

וכתבו החס' דאי לא הוי ילפי מג"ש דתחטא תחטא
הוי ילפינן מעילה מעילה מסוטה דנאמרה בכל
לשון ז"ש. נראה מזה דג"ש זו מעילה מעילה נאמרה
המצות ולא המקומות [וכמ"ש בבליות עולם].
ולפ"ז מתוך קו' המהרש"א ז"ל דעכשו דלמידין
גז"ש תחטא תחטא א"כ ידעינן דשבועה"פ נאמרה בכל
ל' מגז"ש דתחטא משבועות העדות שפיר אמרי' דגז"ש
מעילה מעילה אחי ללמוד ממעילה דהקדש דשבועות
פקדון הוי בשוגג אבל אם לא הוי לן גז"ש דתחטא
שוב הוי אמרינן דמעילה מעילה אחי ללמוד ממעילה
דסוטה דשבועות הפקדון נאמרה בכל לשון. אבל
לא הוי אמרינן דשבועות הפקדון לא ניתנה זדונה
לכפרה. ולפ"ז מתוך קו' המורה חיים שהקשה
על מ"ש החס' בסוד"ה הכן נפישין דגז"ש דמעילה
מעילה גז"ש גמורה הוא. א"כ מאי פריך אדגמר
ליה ממעילה נגמור לה מעדות והרי גז"ש הוא.
ולפ"ז ניתא ל"ס דמקמי דתיקום לה גז"ש דתחטא.
שוב י"ל דגז"ש מעילה אחי ללמוד ממעילה דסוטה
שהי' נאמרה בכל ל'. ושפיר פריך אדגמר לה ממעילה
נגמור לה מעדות. אבל הו' שפיר כתבו לרבא בר אחי
דמעילה מעילה גז"ש גמורה סיא כיון דלמסקנא
אית לן גז"ש דתחטא ועי"כ דמעילה מעילה אחי
דפטור מויד. אך דאכתי קשה מה שהקשה התו"ח
בהא דקאמר בגמרא לרבא בר אחי דלמא מויד
כשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהך נפישין ותפ"ל
מגז"ש. ולמ"ל דקאמר בהך נפישין. ודאיתי
בספר אהל דוד שכתב לתוך ד"ל דהגז"ש דמעילה
ממעילה אחי שיהא חייב אשם תלוי בספק שבועת
הפקדון כמו דחייבין במעילה דהקדש לר"ע רבו
דר"ש. או דלמא לפחות מש"פ כמו בהקדש כדאיתא
בב"מ [ג"ה.] ע"ש :

קשה לי לשיטת הראב"ד ז"ל הנ"ל דשבועות
עדות בעינן שם משום דילפינן אלה אלה
מסוטה ופקדון ילפינן מגז"ש דתחטא תחטא. אבל
בשאר שבועות לא בעינן שם א"כ קשה ל"ס ד
דר"ש מקמי דתיקום גז"ש דקאמר ק"ו מה פקדון
טעשה ב' אנשים כנשים קרובים כרחוקים וכו'
אינו מודבר אלא בתביעת ממון. עדות שלא עשה
בו נשים כאנשים וכו'. אחי לא קאמר ג"כ מה
פקדון דחומר דחייב קרבן אף בלא שם אינו מודבר
אלא בתביעת ממון ק"ו עדות דקיל דאינו חייב
אלא בשם דוקא. והרי הר"ן ז"ל בסוף פקדון הקדש
על הראב"ד ז"ל דהרי רק ר' חנינא בר חדי ס"ל
גז"ש אלה אלה מסוטה (שם ליה) ולא רבין.
ולכת הלחם משנה דכוונת הראב"ד ז"ל כיון דילפינן
אליבא דרבין דאלה הכתובה בעדות היא שבועה
מאלה הכתובה בסוטה שבועת האלה הו"ל גילוי
מילתא וצריך בעדות שם או כיו"ב. ובאמת היא

אחרונים מנאונים ולדיקים מפורסמים עמודי עולם
מנאונים בזה מבוחר בשו"ת השיב משה חאה"ע
סי' ע"ט ושו"ת ז"ל המדע להנה"ק מליבאוויטש ז"ל
חאה"ע סי' קמ"ג ובפסקי דינים שלו ליו"ד סי'
קט"ז (ד' ר"ג ע"ב) ושו"ת טטו"ד מהד"ג סי'
רס"ג ובספרו ק"ם בהשמות לש"ט סי' כ"ו ושו"ת
שם ארי' חאה"ע סי' ס"ה עיי"ש ובסד"ח מע'
חז"כ אות ז' ח' עיי"ש וע"ע שו"ת ב"מ בסופו
במאמר י"ט אות ח' וכן מלאמי בכח"י סי' קכ"ב
שכ"כ בשם ס' גזיר השם בסופו בשם ההפלא' וכחבו
הנה"ק בעל דע"ק ז"ל ושו"ת אחרי אש חיו"ד
סי' ס' :

ומה שפלט כח"ה בדברי האה"ר אין רגיו
לטפל א"ע בזה כי אין דרכי לפלפל
בדברי אחרונים ובפרט שכבר הרבה להשיב עליו
בסד"ח שם :
והנה יטן שהאחרונים ז"ל רובם ככולם
לא הביאו שום סדר ורא"י לר"ז לכן
אמרתי כל חמנט לכתוב לכת"ה הגלעני"ד בזה .
דהנה י"ל כיון שכל עיקר לוואח ר"י החסיד אינו
אלא חומרא בעלמא הבו דלא לוסוף עלה וכל שיש
א"זה שנוי מזה שגאמר בהלוואה הולכין להקל .
וכה"ג איחא בירושלמי שביטית פ"ב ה"ד אין מחדשין
על הגזירה אין מוסיפין על הגזירה וע"ע כה"ג
מלחמות להרמב"ן ז"ל מגילה פ"א גבי י"ג ומג"א
סי' שי"א סקנ"ח וסי' ע"ט סקט"ו :

ועוד י' לענ"ד להביא רא"י לגיד דאין לחוש כלל
דהנה מובחר בט"ג בלק"ש סי' א' וביאורו
שם סק"ב דמי שנקרא בב' שמות ביחד כגון אברהם
יחזק' או שרה רבקה לריק לכתוב בגט ב' השמות
בב' תיבות ובשטה אחת דאט"ג דהם ב' תיבות
גמורים אין לחלקם בב' שטין כיון שנתנו לו או
לה להיות לשם אחד הוי ככותב חלי השם בשטה
זו וחלי השם בשטה אחרת עיי"ש וע"ע ט"ג בסוה"ס
[ט"ד הכ"ש בדי"ה גרסינן] סק"ב וס"א אות א'
סקנ"ה . וא"כ לפ"ז כיון דלענין גטין מי שנקרא
בב' שמות ביחד אין על שם א' מהב' שמות
רק ענין חלי השם ושניהם ביחד נחשבים
כשם אחד ומה"ע הסוד לכותבן בב' שטין
ה"ז לענין לוואח ר"י החסיד כשאלת מהן נקראה
בב' שמות ביחד וס' א' מהב' שמות שוב לשם
השנית שוב לא נוכל לומר בזה ששמותיהם שוים כיון
שאין על שם השוה רק ענין חלי השם ושניהם ביחד
נחשבים כשם אחד . לכן בודאי אין לחוש בשדוך זה
כלל ללוואח ר"י החסיד ז"ל :

וע"ד שאלמו (ב) בא"ש א' שטולד לו בן
הראשון והה"ר מריבה גדולה בינו ובין
אשמו על אודות קריאת שם הילד היא אומרת
שיקרא שם הבן אחרי שם אביו כי המנהג שקוראין
שם הבן הראשון אחרי אבותיו וכן אמרו כל הנשים
שבאו אללה לבקרה שכן המנהג והוא אומר שיקרא
שם הבן אחרי שם אביו . ודע כח"ה ממני חו"ד
בזה א"ש י"ט ממוז במנהג זה שהנשים אומרות עכ"ת :
הנה לענ"ד אף שמוכח בשו"ת הרשב"א
והו"ד בשו"ת השיב משה חאה"ע סי' י"ג
שאין לדחות קבלה שיש ביד נשים הזקנות מבני עמנו
מפני ששים רבוא מופתים המראים סומרו דחק
הישראליו הוא למעלה מהטבע והשכל עיי"ש . אולם
הנה מלאמי בט"ג שי"א אות ש' סק"ד שהביא בשם
שו"ת הר"ש בן הרשב"ן סי' רל"א ז"ל ושאלת איך
הוא זקני הרמב"ן ז"ל וגם רבינו בן אברהם ז"ל
דע כי ר' אברהם אביו של רבינו יונה ז"ל ואמו
של הרמב"ן אחים היו ובתו של רבינו יונה הייתה
נשואה לר' שלמה בנו של הרמב"ן ז"ל ובשפער
רבינו יונה בטוליטולה הייתה בתו מעובדה וכשילדה
בן זכר והי' לו לקרואו משה כשם אביו אמר הרמב"ן
ז"ל אט"פ שדרך לקרואו על שמי אבי רולה שיקרא
יונה ע"ש זקנו אבי אמו משום ודעת השמש פד
שלא כבחה כו' וכן ה"י דנפק מיני' גבחה רבה
והי' רב גדול בישראל עיי"ש ובט"ג שם וס"ג אות
א' סק"ו . ומוכח מעובדה זו של הרמב"ן ז"ל שהי'
מנהגם לקרוא שם הבן הראשון אחרי שם אביו
של הילד ולא אחרי שם אביו אמו של הילד :

שבתי וראיתי מקור למנהג זה בפ"י רבותינו
בעלי הנאם ז"ל ערה"ס פ' וישב ע"ס
ותקרא את שמו שלה והי' כנזיב בלדנה אותו וז"ל
ומפי מורי ז"ל שמעתי כי כך הי' מנהגם הוא הי'
קורא שם לבנו ראשון והוא קוראה שם לבנו שני
וא"כ מן הדין הי' לו ליהודים לקרוא שם לשלישי
והיא קראה לו שם בדכתיב ותקרא לבן הולך לומר
שהי' יהודה כנזיב בלדח אותו ולא הי' בלדוחו
משמר לקרוא לו שם עכ"ל וכן מלאמי בפ"י העיר
ערה"ס שם בשם י"מ . אבל הרמב"ן ז"ל בביאורו
ערה"ס שם דחה פ"י זה :

אבל עכ"ז אם האשה היולדת מתעקשת מאד
שיקרא שם הילד אחרי שם אביו נראה לענ"ד
שיקרא את הילד ב' שמות אחרי שם אביו ואחרי שם
אביו ושל אביו יקדים . וכן מלאמי בשו"ת שרה הארן
ח"ג סי' כ"ב והו"ד בעקרי הד"ט יו"ד סי' כ"ו
אות ז' שכ"כ בפשיטות לפי מנהג המקום שקוראין
שם הבן הראשון הנולד לאדם אחרי שם אביו עיי"ש
ולא הביא מכל הנ"ל מאומה . וע"ע כה"ג י"ש
גטין פ"ד סי' כ"ו וט"ג שי"א אות ש' סק"ד
וסה"ג להחיד"א מע"ג אות ש' בקו"א ערך שניאור :
(ג) **וע"ד** שאלמו ה"י שהקנה לר"ל דח"ש אסור
רק מדרבנן א"כ יהי' מחויבים ביה"כ
שחל

שחל להיות בשבת לאכול כזית ללחם בזה ידי שעות
 שבת לרעה הרשע"א ז"ל בהשגחה סי' חרי"ד
 דהרמב"ם ז"ל הל' שבועות פ"א ה"ו ס"ל דמה"ה
 מחויבין לאכול כזית פת בשבת כמו מלה בליל פסח
 ולגבי יוה"כ ששיעורו בכזית לא יח' רק ח"ס
 ואינו חסור אלא מדרבנן עכ"ד. הנה כבר הובאה
 קושא זו בשו"ת ז"ל המדע להגה"ק מליבאוויטש
 ז"ל חלו"ה סי' ל"ה עיי"ש. ואעמיק בזה לבח"ה
 מה שכתבתי מאז בענין זה לרב א' גדול ומפורסם
 בחוקי אמת ההערות שהעירותי על ספרו היקר
 שכדני בו לתשובה. ואלה דברי בזה"ל ומ"ש כ"ג
 בספרו סי' ל"ה ברי"ה ובדרך ליישב קושית השואל
 בשו"ת ז"ל המדע להגה"ק מליבאוויטש ז"ל חלו"ה
 סי' ל"ה שהקשה לר"ל דח"ס חסור רק מדרבנן א"כ
 יהי מחויבין ביוה"כ שחל להיות בשבת לאכול כזית
 ללחם בזה ידי שעות שבת לדעת הרשע"א ז"ל
 בתשובה סי' חרי"ד דהרמב"ם ז"ל הל' שבועות
 פ"א ה"ו ס"ל דמה"ס מחויבין לאכול כזית פת
 בשבת כמו מלה בליל פסח ולגבי יוה"כ ששיעורו
 בכזית לא יח' רק ח"ס ואינו חסור אלא מדרבנן.
 וכבר כ"ג ליישב דהנה בשו"ת ח"ל סי' פ"ו כתב
 הטעם דח"ס משום אחשבי' ולכאורה יש להבין אחי'
 לא ס"ל לר"ל אחשבי' אך מוכרחין לומר הטעם
 כיון דכל ישראל יש לו חזקה כשרות א"כ איך שייך
 לומר דאחשבי' לאיסור אדרבה י"ל הסביר להיפך
 שלכן חללו מחמת שהותר בעיניו שהוא רק ח"ס וא"כ
 אדרבה לא אחשבי' וזה חינוך באכילת איסור אבל
 באכילת מלוא של שבת י"ל כיון דחללו ללחם יד"ה
 סעודת שבת שפיר אחשבי' ואיסור מה"ס גם לר"ל
 עכ"ד. הנה בגוף סברת כ"ג טעמו של ר"ל
 דלית לי' גם איסור אחשבי' וזה לבוין לדברי
 הלח"מ הל' שבועות פ"ה ה"ה גבי שבועה
 שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראויין דא"ס
 כשע מתחלה שלא יאכל אע"ג שאכלו אח"כ לא
 אחשבי' דאחזקין אינשי ברשיעי לא מחזיקין עיי"ש.
 אבל מ"ש כ"ג כיון דאכלו ללחם יד"ה סעודת
 שבת שפיר אחשבי' ואיסור מה"ס גם לר"ל. הנה
 אם אמנם מלינו כסברה כ"ג בהרבה מקומות
 בש"ס ופוסקים הואיל דחשוב לענין זה חשוב ג"כ
 לענין אחר ולדוגמא אנקוט איזה מקומות ע"י ברכות
 (דח"ג ע"א) מינו דקא מהניא לי' הסבה לפת מהניא
 לי' לזין וע"ע מג"א סי' רי"ג סק"ה ובשבת (דל"א
 פ"א) מדמלערף לענין טומאה חייב גמי לענין שבת
 ובפסחים (דף מ"ז ע"א) משום דאיסורו חשוב מלערף
 ובסוכה (דף ז' ע"א) מינו דהוי דופן לענין סוכה
 הוי דופן לענין שבת ובסוכה (שם ע"ב) גבי סיך
 ע"ג פסי ביראות אמרין להיפך מינו דהוי דופן לענין
 שבת הוי דופן לענין סוכה עיי"ש וברש"י שם ובש"ג

(דע"ג ע"ב) גבי טעל דחש"ה חסור במשכו כההרו כד
 איסורו הואיל דמשכו חסיד להחירו חסוב נמי
 לאיסורו עיי"ש ובתוס' שם ובחולין (דף ס"ט ע"א)
 מינו דהוי מחילה לגבי קדשים הוי נמי לגבי דהאי
 עיי"ש ועיין עוד כה"ג בפ"ל הרא"ש כלים פ"א מ"א
 וכסף משנה הל' עו"מ פ"כ ה"ה וע"ע הנח"מ
 חולין פ"א וע"ע אור זרוע הל' מול"ס סי' ל"א
 וע"ע ש"ל כלל קיי"א וחניא סי' פ"ד וז"ל ברכות
 (דף מ"ט ע"ב) וטע"מ הל' סוכה פ"ו ה"ז וטע"מ
 שם וברכ"י וטע"מ סי' חרל"ט וגם בס' ברי"ע שם
 סק"כ ופלא שלא ראה דברי השע"מ וטע"מ וע"ע
 שע"מ הל' מאכ"א פ"ח ה"ו וכו"פ סי' ס"ה ושיע"ק
 שם ואו"ח קידושין (דף ל"ח ע"א) כעין זה וע"ע
 מפ"י שג"ל סי' יס החלמוד ב"ק (דף ע"ז ע"א)
 וע"א שו"ת שו"מ מהר"ק ח"ב סי' ק"ה. אולם גבי
 אכילת יוה"כ לא שייך לומר סברא זו ד"ל דוקא
 גבי אכילת מלוא שאכילתו אינו מלך הנאמן רק מלך
 הכרח שמחייב לקיים מלוא התורה וגם אינו חלוי
 ביחידת דעתו כלל בזה שפיר שייך לומר אחשבי'
 מינו דאחשבי' לענין זה אחשבי' נמי לענין אחר.
 והס"ד באכילת איסור אף שאכילתו רק מלך הנאמן
 היפך מלוא התורה אבל אינו חלוי ביחידת דעתו
 כלל ומש"ה ג"כ שפיר שייך לומר אחשבי' מינו
 דאחשבי' לענין זה אחשבי' נמי לענין אחר. אבל
 גבי איסור אכילת יוה"כ דקפדה התורה בחיובו על
 שיעור כותבת דוקא תוס' דמייחבא דעת' בבחי' אבל
 בפחות מכותבת לא א"כ איך שייך לומר אחשבי' הרי
 לא מייחבא דעת' בפחות משיעור כותבת. וכן
 מלאתי בשע"מ הל' ח"ב פ"ו ה"ה ח"א ליב' דהרשב"א
 ז"ל ובמקנה קידושין (דע"ז ע"ב) שכתבו כן בפירוש
 דאף דא"ס דס"ל כ"ס למכות דוקא במקום שנאמר
 בו לשון אכילה אבל גבי יוה"כ דכתב ב' לשון
 עינוי מורה ר"ש דאינו חייב עד דאכל כשיעור
 דמייחבא דעת' וכן מלאתי בספר נר תמיד כריתות
 (דף י"ד ע"א) שכ"כ וכ"כ השי"ע"ק סי' חרי"ב עיי"ש
 שהאריך בזה ולא ראה שקדמוהו בזה. ושוב מלאתי
 בשו"ת שו"מ מהר"ד ח"א סי' כ"ה בד"ה והנה
 העור ובמח"ד ח"א סי' ח"ב בד"ה ומעתה שמלך
 בזה ולא זכר רק דברי השיע"ק עיי"ש. והלענ"ד
 כתבתי :

וע"ה בלבי להביא רא' מפורשת דלא שייך
 לומר גבי יוה"כ אחשבי' מרד דכריתות
 (דף י"ד ע"א) בזה דמחזיקין יש אוכל אכילה א"ח
 ומייבין עלי' כו' ואמרין שם אלא בכזית א' קמיירי
 ב' זיתים לא קמיירי ופריך וקתני יוה"כ ובזית
 ככותבת הוא דמחייב וכותבת א"ת ב' כ' זיתים ומשני
 אר"י כגון שאכל כולא בחלבה הרי מבואר בפירוש
 אף דאכל כזית של שאר איסורין אינו מועיל לענין
 יוה"כ

במידותי הרמ"ה סנהדרין שם ש"כ בפירוש . ופלא
 על הגאונים הנ"ל דאשתמיט להו דברי הראשונים
 הנ"ל . וגם בנ"ט שם העיר עליהם מודברי רש"י
 הנ"ל עיי"ש ועיין סד"ט סי' קפ"ה סק"א שהביא
 דברי שו"ת חת"ש הנ"ל והעיר עליו מדברי הרמב"ם
 ה"ם הנ"ל ופלא שלא העיר ג"ל מדברי רש"י ומוס'
 הנ"ל . ועיין שו"ת מהר"ם מינץ ח"ז סי' י"ב מ"ס
 בענין מלקות לדרך שיטור עלמו ולא העיר מכל
 הנ"ל וע"ע שו"ת שו"מ מהר"צ ח"ב סי' כ"א
 ומהר"ד ח"ג סי' ד' וגם הוא לא העיר מכל הנ"ל
 וע"ע שו"ת אבני דקק מהגה"ל מדעש ז"ל סי' ה'
 שג"כ לא העיר מכל הנ"ל וע"ע שו"ת י"א
 ח"ב סי' א' שכתב בפשיטות דבמלקות לריך שיטור
 עלמו ובמחכת"ה אשתמיט לי' כל זה ועיין שו"ת
 בכ"ש חמו"מ סי' י"ד אות ג' בשבועת הגאון
 מהר"ו"ש ז"ל ושו"ת הר"צ מוה"ד סי' פ"ה וע"ע
 מ"ב יו"ד סי' רל"ב סעי' י"א בהגה מ"ס בזה :
ובעיקר סברת כ"ג אני תמה למה הביא ממרחק
 לחמו ועוז את דרכו שכבש לו בתחלה
 דהרי להריטב"א בשם הרמ"ה י"ל הסביר להיפך
 דכיון דאף בלי הטעם דאחשבי' אסור מוה"מ כדן
 ח"ס א"כ חזין שאינו מקפיד על חומר איסורו
 מש"ה שפיר אמרין דאחשבי' ג"כ לאכילתו וחייב
 מלקות וכה"ג כתב המל"מ ה' גירושין פ"י הח"י
 בשם שו"ת הרדב"ז דאם בא על הגדה לא שייך
 לומר אאשכנ"ז דכיון דלא חש לאיסור כרה לא חש
 לב"ז עיי"ש [בנוף סברת הרדב"ז עיין אבני מלואים
 סי' ל"ג סק"א שהוכיח משו"ת הרשב"א להיפך ועיין
 עמ"א סי' כ' אות כ' ח"ס בזה ועיין גיטין (דף
 פ"א ע"ב) בתוס' ורשב"א שם דמוכח דפליגי בסברת
 הרדב"ז] והלוס רחמי' בזמ"ח מזה רפ"א שהרגיש
 בזה עיי"ש . וכן מלאמי בשו"ת רח"כ דאפשר
 חיו"ד סי' כ"ד בהמשכה מנה"מ שהעיר קלת מזה .
 ויש לפלפל בזה ואכמ"ל :

ועפ"ז הונח לי מה שלכאורה ז"ע לפי דברי
 הריטב"א בשם הרמ"ה מודיע ילקה לר"ש
 על כ"ש שהוא רק מזה אחשבי' הרי מזה מנשה
 אכילה גרידא אינו ראוי לחיוב מלקות רק מזה
 מחשבתו דאחשבי' לאכילתו א"כ עיקר החיוב מלקות
 בא ע"י מחשבה ואינו עדיף מלאו שאכ"מ דקי"ל
 דאין לוקין עליו ואף דע"י מחשבתו דאחשבי' לאכילתו
 שוב הוי האכילה מעשה העבירה מכ"מ כיון שעיקר
 החיוב בא ע"י מחשבתו לא עדיף מלאו שאכ"מ .
 וכן מצינו בסנהדרין (דף ס"ה ע"א) אי"ר שאני
 מגדף הואיל וישנו בלב הרי אף שהחייב גידוף בא
 ע"י דבור של המגדף מכ"מ כיון שעיקר חיובו הלוי
 במחשבתו רק שט"י הדבור משמיט חיובו חסוב לאו
 שאכ"מ וכמ"ש רש"י שם וכדליתוס (ד"ג ע"ב) וכה"ג

ב"ב

יוה"כ דנימא ב"י מיני דאחשבי' לגבי שאר איסורין
 אחשבי' נמי לגבי יוה"כ . אמנם מכלן אין רא'י
 דהכא מיירי שאכלו בשוגג ובשוגג לא שייך לומר
 אחשבי' ובמ"ס הריטב"א מכות (דף י"ז ע"א)
 בשם הרמ"ה :

ובזה יש ליישב דברי רש"י יומא (דף ע"ג ע"ב)
 אהך דא"ר אילא כו' לא נלכח אלא לחי
 שיטור ופירש"י כגון פחות מכותה הנסה שהיא
 שיטור ליוה"כ כו' ולכאורה יל"ד למה נקט רש"י פחות
 מכותה ולא נקט פחות מכות דומיא דח"ש דשאר
 איסורין ועיין תוה"כ שם . ולפמ"ס נחא דיל'
 רש"י משמיט בזה דהוא אשילו גבי יוה"כ שיטור
 הח"ס כמו ח"ס של שאר איסורין היינו פחות מכותה
 דוקא ובהא דוקא אית לי' לר"ל ח"ס מותר מה"ה
 דמחמת חוקת כשרות לא אחשבי' לאיסור ואכלו
 מחמת שהיה בעיניו שאינו רק ח"ס . אבל אם
 אכל פחות מכותה דהוי שיטור שלם בשאר איסורין
 מודה ר"ל דאכור מה"ה דשפיר שייך בו לומר
 אחשבי' וס"ה כתב רש"י פחות משיטור כותבת כו'
 להשמיט דאף בזה ס"ל לר"ל דמותר מה"ה מבוט
 דביתובי דעתי' הלא התורה וכיון דלא מייחבא דעתי'
 בפחות משיטור כותבת לא שייך לומר אחשבי' ומ"ס
 כ"ג אח"כ שאין להקשות על סברתו בענינו של
 ר"ל מדברי הריטב"א מכות (דף י"ז ע"א) בשם
 הרמ"ה דענינו של ר"ש דאמר כ"ש למלקות כיון
 דאכל בתויד אחשבי' לחומר איסור להחייב בכ"ש
 ואי כדבריו הדרבה הסביר נותנת כיון דכל ישראל
 יש לו חוקת כשרות לכן מפני חומר איסורו לא
 אחשבי' ואכלו מחמת שהיה בעיניו שהיא רק ח"ס
 דיל' סברת הריטב"א בשם הרמ"ה עפ"מ"ס הרמב"ם
 ז"ל פמ"י מה"ס ה"ה ועיין לח"מ שם פ"ב ה"ב
 שגם למלקות לריך שיטור עלמו למלקות וא"כ ע"כ
 מיירי שהתרו בו והתיר עלמו למלקות הרי אחשבי'
 לאיסור ללקות עליו אבל ר"ל דלא מיירי לענין
 מלקות מש"ה אמרין דלא אחשבי' מזה חוקת כשרות
 עכמ"ד . הנה מ"ס מדברי הרמב"ם ז"ל והלח"מ
 שגם במלקות לריך שיטור עלמו אמת שג"כ הלח"מ
 בדעת הרמב"ם וכ"כ הכ"מ שם . אבל ההומים סי'
 ל"ה כתב דדוקא במיתה לריך שיטור עלמו דאיכא
 ילפותא בסנהדרין (דף מ"א ע"א) מיומת המת אבל
 לא במלקות וכ"כ בשו"ת חוט השני סי' י"ז עיי"ש
 וגם בספר ברוך טעם בהשו"ת שכתוב"ס משו"ב ג'
 כתב דנראה מדברי הרמב"ם ז"ל הל' שבועות פ"ב
 ה"ב דבמלקות א"ל שיטור עלמו . אמנם הפנ"י
 כהובות (דף כ"ב ע"ב) ובקו"א שם כתב בפשיטות
 דגם במלקות לריך שיטור עלמו עיי"ש . וב"כ מפורש
 מדברי רש"י סנהדרין (דף פ"א ע"ב) ד"ה התרו
 יחוס' הוה רה (דף ז' ע"א) ד"ה אלא . וכן מלאמי

שמה ישהא בעמידה ובזבחים (דף ל"ג ע"א) גזרה
שמה ירבה בפסיעות ועיין שו"ת בא"י חו"מ סי'
יו"ד וז"ל :

ועוד י"ל בפסיעות דהנה מבורר בטו"ש חו"מ
סי' רפ"ח דמותר להתענות ת"ח בשבת
משום דהתענית עונג הוא לו וגם הכ"ז שם כתב
בשם הגב' בו סי' ג"ח דמחמת תשובה וחסידיה
מותר להתענות בשו"י"ט משום דהתענית עונג הוא
לו . וא"כ ביוה"כ שהוא יום סליחה וכפרה על עונות
בדואי התענית עונג גדול . ומש"ה יוה"כ שחל להיות
בשבת אסור לאכול כוונת לשם סעודה שבת אף
אף דאינו רק ח"ש משום דאין מזה כלל לאכול
בשבת משום דהתענית עונג הוא כאילו אכילין
ושותין ממנו :

שו"ר בשו"ת בא"י חו"מ סי' ב' שהעיר קצת
בקושית הג"ל ופלט בזה עי"ש . ומש"ש
לדון דמ"ט דוקראת לשבת עונג אינה דוחה ל"ה
אשתמיט ל' דברי הכונ"ג חו"מ סי' רמ"ב בא"ח
סק"ב ובפתיחה כוללת ח"א אות ח"י עי"ש . עכ"ל
תשובתי להג"ל הג"ל :

הק' חיים דערמאן בהנאון הקדוש מוהר"א
וצאק"ה' המתגורר בעת פה קראשניעוויין
ומלפנים בדארבין ובפלאצק .

סימן נג.

ב"ח מה לאקאטש (פלך וואהלן) .

(א) **בשעת** חיד סי' כ"ד . אות ג' . יישוב
הגה"ק שליט"א בלתי מובן לי .
ולפי' אפתי קשה מאי פריך הש"ס לרבינא . נימא
דאבר שילא היינו חוק לחבורה או חוק לירושלים
בליל ע"ו ושוב א"א לשורפו חובק ביו"ט ואינו
עומד ליחחק בפ"ע דגם הודאי לר"ך להשהות עד
אחר יו"ט ואפי' להמנ"ח מזה ע"ו אות א' שהשיג
על הג"ל והביא מפירש"י פסחים (פ"ד :) להוכיח
מדפירש חוק לחומת ירושלים דס"ל לדיפסל נמי בעי
הגהה בחוק לחבורה . ובא"ן ליכא הנחה דאוגדו
מפגנים (ובאמת לע"ד אין הכרח מזה . ד"ל
דרש"י פירש כן משום דבעי לפרש גם ביאל מצעו"י .
וכדאר"פ שם דלכ"ע מצעו"י נמי חייב משום שבידה
עלם אבל זה רק בחוק לחומת ירושלים . דחוק
מחבורה לא שייך רק בלילה בשעת קביעות האכלה
וכדאימא בחוספתא סו"פ ו' ובירושלמי סו"פ כ"ז
וברמב"ם . וכ"כ הג"ח שם . וק"ל) מ"מ נהי
דאין הכרח לפרש ביאל בלילה דחוק לחומת ירושלים
שייך גם ביום . עכ"פ גם אין הכרח לפרש דוקא
ביאל מצעו"י ונימא בלילה וליכא קושית אטיב דבאמת
ז"א דנהי דע"כ משום א"א ללמול לר"ך לחק'
מעט

כתב השט"מ ז"מ (דף מ"ג ע"ב) בשם התוס'
שאנן דהמחשב בקדשים אינו לוקה לר"י אף דס"ל
לאו שאב"מ לוקין עליו משום דעיקר הפסול נקבע
ע"י המחשבה רק שע"י הדיבור אינו יודעין שפסלו
במחשבה עי"ש . אולם לפמ"ש נימא כיון דגם בלאו
הטעם דלחשבי ג"כ אסור מה"ת א"כ עיקר העבירה
בזה ע"י מעשה האכילה אף שאין מעשה זו גרידא
מדיאמו לירי מלקות מכ"מ כיון שעיקר העבירה בזה
ע"י מעשה שפיר אמרינן דלוקה על מעשה
אכילתו זו ע"י דלחשבי לחומר איסור . ואטו גרע
מטובר עבירה במעשה והי' בתחילה שוגג דחשיב
השה"י כמעשה לחייב מלקות עיין רמב"ם ז"ל הל'
ניירות פ"ה הו"ט ומל"מ הל' ביאת מקדש פ"ג
הכ"א וע"ע גו"ר כלל כ"ב ושה"ע כלל ו' . ויש
לפסל בזה ואכמ"ל :

ובעיקר קושים הג"ל נראה לענ"ד דהנה בר"ה
(דף ל"ב ע"ב) שופר של ר"ה אין
מפקחין עליו את הגל כו' מ"ט שופר
עשה הוא ויו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה
את ל"ת ועשה וכתב הר"ן שם וז"ל פ"י דחכמים
עשו חיזוק לדבריהם הכא נשל תורה דכיון דלא
דמי מלאכה דאורייתא אף שבות דדבריהם לא ידחה
עכ"ל והו"ד במג"א סי' המ"ו סק"ב . וא"כ מוכח
מדברי הר"ן ז"ל דדבר שאסרו חכמים גבי איסור
דאורייתא דמי כדאורייתא . וה"ל גבי יוה"כ כיון
דר"ל ס"ל ח"ש אסור מדרבנן רביע עליו איסור
עשה ול"ת כמו בשעור שלם . ומש"ה שפיר אסור
לאכול כוונת ביוה"כ שחל להיות בשבת ללאות בזה
יד"ח סעודה שבת שאין כזה עשה זו לדחות עשה
ול"ת דרבנן שטעו חיזוק לדבריהם כשל תורה :
ועוד י"ל לפמ"ש הגב"י מהד"ק חיו"ד סי' נ"ז
לדחות דברי הכו"פ בבית הספק שהוכיח
דספקא דאורייתא מדאורייתא לקולא מדברי הירושלמי
חלה פ"א שאמרו שלא הקנו לעשות יוה"כ ב' ימים
משום סכנת נפשות שהרי ה' להם לתקן לאכול ח"ש
כדי להגלל לר"ל מאיסור דאורייתא אלא ודאי שבלא"ה
אין כאן איסור דאורייתא באיסור ספק וכתב ע"ז
הגב"י וז"ל אבל רא"י אינו מכיר ועד שהק' שהי'
להם לתקן לאכול פחות מכשעור שהוא בעיני דבר
זר לתקן בדבר שאינו שוה לכל נפש שישינו על
שיעור וכי טורטני יבנים עכ"ל וא"כ כש"כ הבא
בדואי יוה"כ אין מחויבים לאכול פחות מכשעור
ללאות בזה יד"ח סעודה שבת כיון דלאו כ"ע יודעים
ללמול פחות מכשעור בלמול ולא יותר וירבה על
שיעורו ויעבור על איסור דאורייתא שהוא בכרת .
וכה"ג כתבו התוס' קידושין (דף ל"ח ע"א) וז"ל
א"ג י"ל דגזירה כוונת ראשון אטו כוונת שני עכ"ל .
יכה"ג מלינו בש"ס נדרים (דף ל"ט פ"א) גזירה

לאו בני עישוי נינהו. ויהיה אך שיהי' או משום דאין מלוה לשמוע דבריהם. או מחלוקה טעם שיהיה אחת הוא לנו. דכל שאין הכפיה על דעת דש"י וליוויים דוקא. אין בה כח לנשות אונס כדלון. דאם הכפיה היא מלך דל"מ. איך באמת אין מלוה לשמוע דבריהם. רק כשכופין לעשות מלך מלוה התורה. ובפרט לפי המובן הפשוט דעכו"ם לאו בני עישוי נינהו. כלומר שאין בה בידם לכפות וכשפ"י הראשונים משום דאין מלוה לשמוע דבריהם לכן אין כפיהם עושה שיהיה כמגרש ברלון. היינו אפי' הם כופין למי שחלו לנטו ברין. ואפי' אומרים לו תן גט עפ"י דת ישראל מ"מ אינהו לאו בני עישוי נינהו. אלא כשכופין עפ"י ליווי דש"י. והם אינם עושים רק מעשה מוקל בעלמא כמ"ס הר"ן ז"ל. ומ"ס שח"י בוקי סריקי בהנאחיות רכ"א ז"ל ובעל שעה"מ ז"ל אחמה דבאמת הלא כתבו כמ"ס דהרמב"ם ז"ל דייק בלישניה וקמ"ל דדוקא אס עפ"י ליווי דש"י אמרו לו עשה מחילת כשר. אבל אס מעלמס אמרו לו עמחשיל פסול. וזהו לשיטתו דס"ל כרמ"ם דבני עישוי נינהו אלא דפסול בעלמא מדרבנן. ולדידן נמי בללו בני עישוי נינהו פסול כה"ג מה"מ. וכנ"ל. ובכר הסכים על דברי הגאון מיאזלוויץ שליט"א בשע"מ ח"ד סי' (ט) ודברי כ"מ במח"כ לא נהירין:

(ה) **שם** בס"י ל"ו אות ה'. השגתי על מ"ס כ"מ בס"י ט"ז ועל הגאון מנ"ח. עתה דאיתי כי דברי הג' מנ"ח יס ליישב. דהכי פירושא בגמ' שם (תמורה ל'). והא שפחה לעבד משרא שרי. כלומר אס היא שפחה אדונו של העבד העברי כשיטת מהרש"א ז"ל. וא"כ כיון שיש דרך היתר אמרינן מסתמא זה בעל השפחה הקנה שפחתו לבעל העבד לשעה כי היכי דלא ליעבד הע"ט איסורא. ומחילא אין כאן אחת. חדא דהיתרא הוא. ובפירש"י. ועוד דבלא"ה אין זה אחת כיון דבשעת ביאה אין השפחה של זה שקיבל הטלה. וכמו שכתבתי. ומשני רב הוגא אללו. ורב שמואל בר ר"ל משני לשולם עבדו ובאין לו אשה ונכנס. וא"כ כיון דאפי' אס יקנה שפחתו לבעל העבד לשעה לא יתקן האיסור. באמת אינו מקנה אותה והיו אחת. ודו"ק. אבל דברי כ"מ שכתב דבעלה זה קונה אותה לשעה לשימוש זה. המהוים כמו שכתבתי. דא"כ אינו אחת:

(ו) **באורי'** הל' אבילות סי' תכ"ח ראיתי זה מקרוב דבר חידוש. שכתב שם וז"ל: והיכא דקיס לן בגויה (שכלו לו חשיו) היינו כגון שבא עליה סמוך לטבילה ושוב פירש ולא דר עמה עד חדש ימים ולסוף ב' חדשים [מביאה שניה] הוכר טוברה (בביאה שניה) הרי הדבר ידוע שמשעת ביאה ראשונה

מעט יותר מ"ח כיון דאילו היה אפ"ל היה עומד ליחיד במקום חיבורו ממש להטמא חו' הוי לרבינא כמאן דאיפרת ודו"ק:

(ב) **שם** סי' (כ"ו) האריך להקשות הא הוי דבר שבמנין ולמ"ס הפרישה והסכים עמו הש"ג צ"ד סי' ק"ב מש"ז סק"ב דלא גזרו חסיכות דשכ"מ כמה שטומד להיות ניהר ע"ש כ"ש כאן דמותר גם עכשיו ורק למלך מלוה אסור ומ"מ דשיל"מ לא הוי דס"ס למה שנאסר אינו עומד להיות ניהר:

(ג) **שם** סי' (כ"ז) הקשה למאי נ"מ טרח הפ"ח לכתוב גידיון עס בשר הוי מב"מ. ולק"מ דנ"מ להמבואר שם בס"י ל"ח ס"ב דאס נפל למינו וא"מ ונשפך אס ידוע דהיה רוב ממינו ספיקו לקולא. וא"כ בנפל כוים בשר נבלה לקדשה שיש בה כוים בשר שחוטא וגם גידיון וירקות ונשפך אס גידיון הוי מב"מ עס בשר נמולא דהיה כאן רוב ממינו אבל אס גידיון הוי מב"מ לא היה כאן רוב מינו וסדאור' לחומרא. ואע"ג דאין בגידיון צור"ט מ"מ לחלוחיה יש בהן לסייע לבטל. כמו עלמות עס"י ל"ט. וק"ל:

(ד) **שם** בס"י (ל"ד) האריך לסתור מ"ס בח"ג סי' ס"ג וביטל דברי מרן החו"י והגני להשיב בקלרה מ"ס דגם החו"י לא כתב רק בסריס אדס שנחתכו ציליו וגידו כו'. הנה באמת המעיין יראה דשייך כל מ"ס גם בסריס חמה כנידן דידן שח"א לו להתרפא ולפ"ד האשה אס יתברר לנו כדבריה ע"י בדיקהו אינו בר ביאה כלל בשום אופן. ומ"ס דגוף דברי החו"י דחויים דמחאמז"ל אייתא בב"ד נח"ל אינהכונה כמו שהבין החו"י מבוס חיבת ביאה אלא בכל לך הנאת נישואין. ונחלה בדברי רס"י כתובות (ע"ה). באמת לא אבין איך מלאו לבו לחלוק על מרן החו"י בלי ראיה כלל ובודאי הסברא הישרה היא כדברי רבינו החו"י דמשום חיבת ביאה הוא דניח"ל בכ"ד אבל אס לית דין בר נש כלל ולא כחא דגברא כחיה. במאי נחא לה. ורס"י בכתובות שם שכתב אך יקרא שמו עליה לשון הכתוב בישעיה (ד'. א'). נקט דג"כ כתיב שם לחמנו נאכל וכו' רק יקרא שמך עלינו. ושם פירש"י מפני חיל ל"נ כו' יע"ש. אבל באמת אין חפץ לאשה כי אס באים אשר כאים גבורתו ולא בסריס שאינו בר ביאה כלל. וכמ"ס החו"י ז"ל. ומ"ס דבגוף הענין לא הולדכתי לכ"ז כי נ"ל ברור למועשה דכל שהצ"ד יליו עליה כו' כמ"ס באריכות. אומר אני דהאמת כמו שכתבתי בס"ד דכל שהצ"י כופוהו מדעת עלמו מלך הנימוס ולא מלך שהבדש"י לוהוה לכפותו. גט בטל הוא מה"מ לשיטת יו"ט דפסקין דלא כרמ"ם. ומשום דעכו"ם

שפירש ממנה חדש אחד, דהשתא כשהוכר עובדה לסוף ב' חדשים מביאה שניה, אי אמרת דמביאה שניה נחשברה והוכר עובדה לשליש ימים, היה לה לילך לסוף ו' חדשים ויום א' או יומיים מביאה שניה: **אכן** גם לשיטת רש"י הג"ל ע"כ לומר דלאו דוקא לריך שפירש ממנה כל ימי עובדה ממש עד שילדה דסגי כשפירש ממנה עד ג' או ב' חדשים קודם הלידה, דודאי אם אז נחשברה היה לו להיוולד כנפל ממש בלא גמר שעריו ולפרטיו דנהי דלורת הולד נגמר לאחר בעים יום, מ"מ ודאי דא"א שיהא נגמר כולו בשעריו ולפרטיו בחדש א' או ב' חדשים, אלא שאל ליטן דברייהם לשיעורין כחבו כן דפירש ממנה כל ימי עיבורה ודו"ק:

(ז) **שם** באו"ז לעיל כוס"י חכ"ב, לריבין להזכיר שלא יקברו רשע אצל לדיק כו', ואמר בשומר טוב כו' ויגע האיש בעלמות אלישע ויחי ויקם על רגליו, ער"ג עמד ולביתו לא הלך כו' ומי היה בנה של שונמית עכ"ל המדרש, וידוע מ"ש בזהר בסלח שכן השונמית היה חבוק הנביא עה"ש, ולכן א"א לומר שהיה זה הרשע שנגע בעלמות אלישע, ולכן לריך להגיד ומי חיה בן השונמית, כלומר אותה שנגע בעלמותיו של אלישע לא חיה רק לשעה ולביתו לא הלך, ומי חיה ונתקיים לאורך ימים ע"י אלישע בן השונמית, ומיהו גם בפרר"א פל"ג איתא דהאיש שנגע בעלמות אלישע היה שלום בן תקוה שהיה בעלה של חולדה הנביאה והוליד אח"כ הנחמאל בן שלום עיי"ש, וע"כ מדרשים חלוקי' הם, ומי ששנה זו לא שנה זו שהיה איוה אישם דלא מעלי, ויהיה שיבוא גו"ל בב"א ויחיו מתונו ע"י הליהו זל"ט:

חק' שצ"ם יוסף הלוי פייגענבוים חופ"ק הג"ה.

סימן נד.

ב"ה אודישיטש (פלך וואחלין):

(א) **בשע"ת** (ח"ד סי' ט"ו) הקסימי בש"ס חולין דף קי"ג וקו"ד בסוגיא דהמבשל חלב בחלב עיי"ש וכעת נ"ל לתרץ בשו"ה דהנה זה פשוט דאי אמר' המל"א בכה"ה כולה אזי פשיטא דבאש שיש ח"ז היתר וח"ז איסור נחשב כאילו יש זית שלם של איסור ולא יתחייב משום איסור שבושה באש שאכל חלי זית איסור מנבילה וכדומה ועוד ח"ז יתיר, יען שנחשב כאילו אכל זית שלם של נבילה שאז אין חייב משום שבושה יען שאין איסור חל על איסור, וגם פשיטא שבאש שמונח יחד חלי זית של היתר וח"ז של איסור נחשב עוד תחז' כזית איסור ולא משעה שאכלם יחד נחשב לכזית איסור רק עוד משעה שהונחו יחד במביאר זה בגמ' דמיר ובפסחים בסוגיא

ראשונה נחשברה והוכר לג' חדשים כמשפטי עכ"ל ועיי"ש

ובהגמ"ו פ"א מה' אבל אות ד' כחב' וז"ל: כחב רש"י בחשובה דלא קים לן בדבר זה כלל אלא הויא שלא שימשה עם בעלה כל ימי עובדה, עכ"ל, עיי"ש, וכן העמיק הרב"י בטויו"ד סי' שער, ובש"ע סס סעי' ח' כחב כגון שבעל ופירש ונולד חי לט' חדשי' כו', ובאמת נ' דמ"ש הא"ז הוא נכון דחו ליכא למיחש למירי, דכיון שהוכר העובר לסוף ב' חדשים מביאה שניה וילדה לסוף ט' חדשים מביאה ראשונה וא"א שיהי' העובר ניכר בפחות משליש הריונה (וע' רש"ש ביבמות (מ"ב), שחידש דאפי' ביולדה ג' א"א שיהי' ניכר בפחות מג"ח וע' סנהדרין ס"ט), א"כ איגל"מ דמביאה א' נחשברה ונולד לט' חדשים הוא וכלו חדשיו ולמאי ניחוש לה עוד: **ונלע"ד** דרש"י ז"ל לשיטתיה קיבמות (י"ב): (וע' גדה כ"ה: בתורה קמ"ל), דס"ל

דאשה נחשברת וחזרת ומחשברת ולד שאינו של קיימא, ולכן אם לא פירש ממנה כל ימי עיבורה, חכמי י"ל שמא ולד זה לא כלו חדשיו, אש"ג דאש בעל ופירש חדש א' והוכר עובדה לסוף ב"ח מביאה ב' כמ"ש הא"ז מוכחא מילתא דנחשברה מביאה א', מ"מ שמא טוב אחר זמן חזרה ונחשברה והעיבור הראשון כימות מכה העיבור השני וזה שולד ומת מעיבור שני הוא ואינו בר קיימא דלא כלו חדשיו ומת מחמת שהוא באמת נפל, ולכן בעינן דקים לן שכלו חדשיו בבירור, וכמ"ש באו"ז סס שאין שום ספק בדבר רק ברור בשום עיי"ש, ולא גזרו אבלות אפי' בספיקא כי האי, אבל האו"ז ס"ל כר"ת שס דאין אשה נחשברת וחזרת ומחשברת כלל אפי' בנפל, ולכן כל שנחברר שנחשברה מביאה ראשונה תו ליכא למיחש למירי, והא דהלריך האו"ז שפירש ממנה חדש אחד, דלכאורה הוא ללא לורך דאפי' לא פירש כלל, כל שהוכר עובדה לסוף ג' חדשים ולסוף ט' חדשים מעבילה, ילדה אחרת דבן ט' הוא וכלו חדשיו, י"ל דס"ל להאו"ז כהרמב"ם ז"ל דבעינן דוקא נולד לט' חדשים גמורים ולא כהרמב"ן והטור דאפי' למקוטעים, וכמ"ש באמת האו"ז סס אח"כ וז"ל, וכ"מ א"כ קי"ל בגייה שכל"ה היכי משכח"ל, אפשר דמשכח"ל כגון שבה עליה עכשיו ופירש ממנה ושוב לא ביה עליה וילדה למאחרים וסבשים ושלשה ימים שמחון ב"ר אברהם זל"ל: עכ"ל ועיי"ש (והרשב"א ז"ל ס"ל כרש"י כנ"ל ידו"ק), ולכן אם לא פירש ממנה כלל אפי' דנחשברה לסוף חדש ראשון מביולתה והכרת עובדה היה לסוף ב' חדשים וכמה ימים שלים עיבורה, ומ"מ לא הוי כלו חדשיו, ע' גמורים, לכן הלריך

ללמוד מהם כמה מוליו אבל בג"ש שפיר למידין מהם רח"ל לא תימא הכי למה לי זכורך למעט נשים מראיה שלא תלמוד מהקבל בג"ש שיתמיציו הא הקהל הוא שני כתובין הבאין כאחד ואיך תלמוד מהם ולמה לי זכורך למעט אלא על כרחך בג"ש למידין אף משני כתובין ושפיר אילטרין זכורך יע"ש בג"ש קידושין ל"ד ע"ב וכן מבואר להדיא בפסקי תוס' קידושין ע"ג דבג"ש למידין אף משני כתובין הבאין כאחד וכיון שכן לא יקשה קושיתו איך ילפי' מה מעגלה ערופה הא מיעוט רחמנא רק כגון אמת דהוה מיעוט רק מיעוט מג' כתובין וכמבואר בתוס' יומא הג' וזמ' כתובין בג"ש למידין שפיר וכג"ל ושפיר יכולין ללמוד מה מעגלה ערופה בג"ש דשם שם וממילא נדח' תירושו שלכן עור ארס אין גאסר מושם דזה חידוש הא דמעגלה ערופה גאסר ואין יכולים ללמוד מה מעגלה ערופה הא מבואר דהוה מיעוט מטעם ג' כתובין ומג' כתובין שפיר למידין בג"ש וכג"ל אבל הנכון לחרץ כאשר כבר כתבתי בחידושי לישב לפי שיטת התוס' דעור עגלה ערופה מותר אחרי אחר ר' במס' קידושין (נ"ו) המקדש בעגלה ערופה אינה מקודשת חקדש בעור עגלה ערופה ומוכרחין אנו לומר כשיטת רבינו אלחנן בתוס' יומא (ס') ד"ה לימים דהלימוד דשם שם לאו לכ"ע לכן מיושב טפיר דהתוס' חידשו סברהם רק למ"ד דלא יליף שם שם וכשיטת רבינו אלחנן אבל למ"ד דיליף שם שם שפיר עור ארס אסור בהנאה וכן עגלה ערופה ולכן המקדש בעגלה ערופה אינה מקודשת ומיושב גמי קושיה הגסות ר' בלאל ודו"ק כי נכון הוא :

טרדכי נידעראבאג אבר"ק הג"ג :

סימן נה .

בעור"ה פה ואוויחואבא (פרק ראדום) .

(א) חורין (ל"ז :) בג"ש דירך שנחבשל בה ג"ה . אחר שמואל ל"ש אלא שנחבשל בה אבל נללה בה כו' איני והאמר ר"ה נדי שללא בחלבו כו' ובחלב אסור כו' והקשו התוספות דהרי גס בלא דברי שמואל ה"י יכול להקשות מר"ה אר"י דר"ה אסור ור"י מתיר ולמה העמיד הגמ' קושיותיו רק על דברי שמואל . ולפענ"ד דהנה נודעו דברי התוס' ביבמות ד' פ"ב גבי שמי קופות שהעירו דכספק אס נפל איסור להיתר יש להעמיד ההיתר בחזקתו וכבר האריכו בזה האחרונים והנה שיטת רש"י ז"ל גבי בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת דהפ"י הוא בחזקת איסור אצמ"ה משום דמחזקין מאיסור לאיסור . ועיי' בש"ך יור"ד (ס') ט"ו בעיי"ק י"ג) דמביא בשם אור"ה דל"י בחמילת גלייתו אסור

בסוגיא דהיתר מלטרף לאיסור וע"ש בעיקר . דאמרינן בתם יקדש להיות כמוה . הרי גלחה תורה שמשטה שהונחו קודם וחולין יחד נחשב לקודש רק בגמ' לא אמרינן כן משום דהוה שני כתובין הבאין כאחד וע"ש בפסחים בג"ש דהמל"ה משמע דלמ"ד שני כתובין הבאין כאחד מלמדן שוב אמרי' בכל ההורה היתר מל"ה . וכיון שכן שפיר נתישב מה שהקשינו למה לא מתרלית הנמרה על הקושיא מפיגול ויותר שלא היה בפיגול רק ח"ש ובישלו בח"ז חלב שלענין בג"ש מלטרף החלב לכזית ויטן שהפיגול לא היה רק ח"ז לכן חל עליו איסור בשר בחלב . דהנמרה לא היתה יכולה לתרץ משום דפיגול ויותר קדשים היוין ובהו לכ"ע המל"ה ומשעה שהונחו יחד נחשב לכזית פיגול ובשר בחלב לא חל עדיין כל זמן שלא נחבשל והרי חל אז איסור פגול קודם ולכן מוכרח הנמרה לתרץ דהת"ה אליבא דמ"ד אין חמ"ה . וגם שפיר מותרין הקושיא למה לא אמר' הנמרה דתרווייהו מיירי מאיסור אכילה רק דמר מיירי בזכית ומר מיירי מח"ז משום דלמ"ד שני כתובין הבאין כאחד מלמדן בכל ההורה המל"ה . ולדידי' משעה שהונח התרבה עם החלב אף שלא היה התבשר רק ח"ז נחשב לכזית תרבה משום דהיתר מלטרף לאיסור ובשר בחלב אין חל רק משעה הבישול וכבר קודם ח"ז עוד משעה שהונחו יחדיו טרם הבישול איסור תרבה ולא יכול עוד לחל איסור בשר וחלב משום דאין איסור חל על איסור ולא הוה יכול לתרץ רק למ"ד שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדן דלדידי' אין היתר מל"ה בכל ההורה וכמבואר בפסחים לכן מתרלית הגמ' יותר דמר מיירי לענין אכילה ומר מיירי לענין בישול תירוצן דהת"ה אליבא דכ"ע ולא אליבא דמר ודו"ק :

(ב) שם (מ"ג ס' ל"ה) כתב כ"ה נד"ה ולפ"ז קשה וכו' וכן נד"ה ויחישב שפיר וז"ל ואי דבעגלה ערופה עור גמי אסור זה חידוש ושפיר נימא הערופה רק בכאן אסור העור ולא במקום אחר יע"ש והנה במחכ"ה להדברים האלו אין שום הבנה ושום פירוש כי מבואר בגמ' חולין (ק"י) דקרא דהערופה וקרא דושמו הוה שני כתובין או ג' כתובין וכן מבואר להדיא כן בתוס' יומא (ס') . דזה הוה ג' כתובין ואין לדמות ולפרש דזה הוה רק מיעוט ולא ג' כתובין כי בתו' הג"ל מפורש להדיא דזה הוה רק ג' כתובין הבאין כאחד יע"ש בהירושלם שמתרלית קושיאם במד שני ותראה שמוכרחין אנו לפרש הגמ' דזה הוה ג' כתובין הבאין כאחד וכיון שכן דלא הוה רק שני כתובין או ג' כתובין אף ש'מבואר בתוס' דקידושין ד' ל"ה ע"ה דג' כתובין הן שני כתובין הוה מיעוט רק בכאן ולא במקום אחר יע"ש בתוס' קידושין זה הוה רק שלא מוכל

אסור לאכול משום דהדס פירש ממקום למקום ועיי"ש בפס"ג שם דה"ה במליחה בתחילה מליחתו אסור לאוכלו מי כל זמן שלא שזה שיעור מליחה עיי"ש והנה יש לומר דלמי הוה ספק אם מפעפע או לא ועפי"ז יש להחליט אופן שללי אסור ואופן שללי לא יאסור דאם נמלח מקודם הבשר להוליך דמו ואח"כ לזהב. או כיון דספק לן אם מפעפע או לא מעמידין הבשר בחזקת היתר ומוחר. אבל אם מליח בלא מליחה א"כ חזקת בחטאת נליי. הבשר אסור לאכול משום איסור דס. א"כ לא די שאין להבשר חזקת היתר אך יש לו עוד חזקת איסור ולשיטת רש"י ז"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור שפיר אנו מחזיקין מאיסור דס לאיסור חלב ואנו מחזיקין דהללי פפעט וגאסר מן החלב. אך זה יחי' נחמ' אם נאמר דמליח אינו כרומח ובשעת מליחתו להוליך דמו לא נאסר מן החלב שפיר יש למלח אופן שללי לא יאסור אבל אם מליח כרומח. א"כ בשעת מליחתו להוליך דמו נאסר מן החלב דגם אז נולד הספק בהיות להבשר חזקת איסור מטעם דס דפירש ממל"מ כנ"ל ולפי"ז מיושב קוש' המפורשים דלולא דברי שמואל היינו אומרים דה"ה וגם ר"י סוברין דמליח אינו כרומח כדבין דאמר משמ' דר"י בד' קי"א ע"ב והיינו אומרים דללי הוי ספק אם אסור לו לא ולא ה' קשה מר"ה דר"י דה"ה מייירי בגדי שללאו בחלבו בלא מליחה מקודם כשהם ללי ולהכי אסור מאפק שחא מפעפע משום דאין לו חזקת היתר ואדרבה יש לו עוד חזקת איסור ור"ה לשיטת' דאמר בהמה בחי' בו' אבל עובדא דר"י הוי בגדי שללאו בחלבו אחרי מליחתו ולהכי מותר מטעם חזקת היתר. ולהכי מקשה הגמ' רק על שמואל דהוא סובר מליח הוי כרומח א"כ אין לומר דהוא ג"כ סבר דללי הוי ספק ומייירי לאחר מליחה ולהכי מותר משום חזקת היתר ז"ל דה' טוב נאסר בעת המליחה ואז ג"כ ה' חזקת איסור ועי"כ דשמואל סובר דללי אינו ספק כלל רק ודאי אינו מפעפע להכי מקשה עליו מר"ה דאוסר ודו"ק: (ב) **כריתות** (י"ד). ונוקמה כגון דאכל כית פגול כו' ונוחר ופיגול כו' כגון שהעלה חבד פיגול כו' עיי"ש וקשה לי לפי"מ שפירש רש"י ז"ל שם דלהכי נותר ופיגול בחדא בהמה לא משכחת לה דמדפיגלה לא חזי' לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח הילכך לא חייל עלי' נותר. א"כ לרבא דס"ל בזבחים (פ"ז) דלינה מופלג בראשו של מזבח א"כ אם ה' הפגול מונח בראש המזבח. הרי ראוי הוא לאכילת מזבח דהא אם עלה לא ירד א"כ בעת עמוד השחר שפיר חל על הפגול איסור נותר. והוי עליו איסור פגול ואיסור נותר. דבלא משלה בו האור לא אויל איסור פיגול ממנו ושוב ק' קו' הגמ':

וְנִיחַ דְּבַהֲמֵי אִינוּ חַל כָּלל נֹחַר אֲפִיגוּל מִשּׁוּם דְּאֶחָדָא בְּשִׁלְמָא בְּקוּשִׁי הִגְמִי' הֵינּוּ בִּשְׁתֵּי כְּוִימִים אֲבָל בְּוִימִי אֶחָד אֶחָדָא. אִוֹלֵס לְכַאֲרֵה נִיחַ דְּהוּא אִיסוּר כּוֹלֵל דְּבַעֲהָ"ש חַל הַפְּסוּל לִינֵה עַל כָּל הַכֹּסֶרִים שְׁעֵבֵר זִמְנֵס וְחַל גִּי"כ אֲפִיגוּל זֶה כְּמוֹ נִבְלָה בְּוִיחֵ"כ. אֲךְ נִיחַ דְּבִוִּיחֵ"כ הוּא כּוֹלֵל מִשּׁוּם דִּישׁ אֲוִכִּילִים בְּעוֹלָם שְׁחַל עֲלֵיהֶם אִיסוּר יוֹהֵ"כ. אֲבָל הֵכָּא מִינַח אִם נִמְלָאִים אִז בְּעַה"ש אִיבִירִים וְחִלְבִּים וְכוּיֹאֵל בְּזֶה שְׁזִמְנֵס עוֹבֵר בְּעַה"ש. אֲבָל אִם לֹא נִמְלָא רַק פִּיגוּל זֶה לֹא הוּא כּוֹלֵל כָּלל כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּכַרְיֹתוֹת מ"ד ע"ב כְּמִ"ש הַרְמָבֵ"ס ז"ל בְּפִר' מִה' שְׁגָנוֹת הִ"ד לַעֲמִין מוֹסִיף וּבְרִמְבֵּ"ן יְבִמּוֹת ל"ג. א"כ יִלְ דִּלְכִּי לֹא נִקִּיעַ פִּיגוּל מִשּׁוּם דִּלָּא פְּסִיקָא לִי' דִּלְפַּעֲמִים אִינוּ חַל נֹחַר אֲפִיגוּל הֵיכָא דְּלִיכָא כּוֹלֵל: עֶרֶךְ נִלְעִ"ד בְּזֶה עַפ"י מִה שְׁאִמְרֵתִי בְּמִקָּא לִיִּשְׁב קוּש' הַמְּפֹרֶשׁ' עַל הַרְמָבֵ"ס ז"ל שֶׁסֶּפֶק דְּהַמְבַּשֵּׁל חֵלֶב בְּחֵלֶב וְאֲכָלוּ אִינוּ חַיִּיב מִשּׁוּם בְּוִיחֵ"כ מִפְּנֵי שְׁאִינוּ חַל עַל חֵלֶב שְׁאִין כֹּאן לֹא כּוֹלֵל וְלֹא מוֹסִיף וְלֹא בִּי"א וְהַקְשׁוּ דְּהָרִי הוּא כּוֹלֵל מִשּׁוּם הַחֵלֶב. דְּהָרִי עַל הַחֵלֶב בּוֹדֵאִי חַל אִיסוּר בְּבִיחֵ"כ מִשּׁוּם דְּהוּא אֲלָלוּ אִיסוּר בִּי"א וּמִמִּילָא יִחֹל גַּם עַל הַכֹּסֶר מִשּׁוּם אִיסוּר כּוֹלֵל (וְעַי"י) בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב ס' פ"ז שְׁמִירָן דְּגַם בְּהַחֵלֶב לֹא הוּא אִיסוּר בַּת אַחַת דְּמַבְלִיעַת נִבְלָה אוֹ חֵלֶב נֹאסֵר מִיֵּד בְּחִטּוֹת בִּישׁוּלוֹ וּבְבִיחֵ"כ אִינוּ נַעֲשֶׂה מִה"ת עַד שִׁחְבַּשׁ! כְּמֵהֶבֶד עִי"ש. וְסוֹמֵר דְּהָרִי עֲלָמוּ שִׁכ' בִּסְר' הֵוֹא סְעִי"ק ב' דִּרְק בְּכֹסֶר בְּעִינִן בִּישׁוּל כְּמֵהֶבֶד אֲבָל הַחֵלֶב נֹאסֵר מִיֵּד וְלֹא בְּעִינִן כְּמֵהֶבֶד וְכֵן כ' הַחֲוִי"ד בִּסְר' לִי"א דְּהַחֵלֶב נֹאסֵר מִיֵּד. אֲבָל בְּאַחַת הִי יִכּוֹל לֹמַר לְהִיפֹךְ כִּיּוֹן דְּהַחֵלֶב נֹאסֵר מִיֵּד בְּחִטּוֹת בִּישׁוּלוֹ וְהַכֹּסֶר אִינוּ נֹאסֵר אִז מִשּׁוּם דְּבְּעִינִן כְּמֵהֶבֶד וְחֵה"כ כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל וְנֹאסֵר הַכֹּסֶר הֵינּוּ הַחֵלֶב אוֹ הַנִּבְלָה מִחֲמַת בְּוִיחֵ"כ אִז אֲמִירִין שְׁאִינוּ חַל עֲלֵיו הָאִיסוּר דְּבִוִּיחֵ"כ מִטַּעַם אֶחָדָא וְלִיכָא אִז כּוֹלֵל מִשּׁוּם דְּהַחֵלֶב כְּבֵר אִיסוּר מִקּוֹדֶם וְאִין כֹּאן כּוֹלֵל) וְהִירָדְתִּי דְּכוֹלֵל לֹא הוּא רַק אִם נֹאסְרוּ מִחֲמַת סִיבָה אַחַת. כְּלוֹמַר סִיבָה אַחַת פְּעִלָה אִיסוּר עַל כּוֹלֵס כְּמוֹ נִבְלָה בְּוִיחֵ"כ סִיבָה בִּיאַת יוֹהֵ"כ אִוֹסֶרֶת כָּל הַמִּשְׁכָּלִים לֹא כֵן כֹּאן אֲף כִי לְמִרְאָה עֵין פְּעוּלָה אַחַת הוּא בִּישׁוּל בֶּשֶׂר בְּחֵלֶב" אֲבָל מִי"מ סִיבָה שְׁתֵּים הֵנָּה. הַכֹּסֶר קִבֵּל טַעַם מִהַחֵלֶב וְהַחֵלֶב מִהַכֹּסֶר. וְלַפְּעִמִּים הִרִי מִשְׁכַּחַת דְּהָד אִיסוּר וְהָ"כ מוֹחֵר אִם הֵאָדָר קִיבֵל טַעַם מִהַכֹּסֶר וְחִבְרוּ לֹא קִיבֵל טַעַם מִמֶּנּוּ. א"כ אִיךְ אַחַת אֲמֹר דְּמִפְּנֵי שֶׁהַחֵלֶב גִּי"כ נֹאסֵר לְהַכִּי הוּא כּוֹלֵל הֵא אַחַת אִוֹסֵר אִתּ הַכֹּסֶר מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִיבֵל טַעַם מִהַחֵלֶב וְהִרִי מִסִּיבָה זֶה לֹא נֹאסֵר מִהַחֵב כָּלל. וְהוּא נֹאסֵר רַק מִפְּנֵי שֶׁקִּיבֵל טַעַם מִהַכֹּסֶר וּמִסִּיבָה זֶה לֹא נֹאסֵר הַכֹּסֶר לְהַכִּי לִ"ש כּוֹלֵל כֵּן נִיחַ: וְעַפ"י ז"ל לְחַדָּשׁ גַּם כֹּאן עַפ"י מִה דְּאִמְרִין בְּכַסְיוֹת

מיטעט בחוץ ואח"ל מחלה אחת אסור משום הנגמ. אבל לענין חיוב דו"ה. שאנו רוצים לחייבו מס"ס ולומר איפכא דלימא שחט רובא בחוץ ואח"ל חלי' אחת איסורו וחיוב בלאו בנ"א בפנים. איך נוכל מס"ס להוציא ממון וכ"ש קנס כיון דאיכא עוד שפק שחט שחט מיטעט בחוץ וממילא כיון שחט משמו בפנים אסרה כו' והרי הסכימו הפוסקים דמס"ס אינו מוטיל להוציא ממון ואף דהר"ש ע"כ סובר דמס"ס מהני נגד חזקה איסור דהא מע"מ הו"ל ספק בשמיטה ומהני וגם חזקה א"ז מ"מ נגד חזקה ממון לא מהני וע"כ ראי' מכאן דאפשר ללמס. עוד תמוהין לי מאד דברי התוס' בב"ב ד' ס"ה ד"ה מה לי קטלה כו' שכתבו וז"ל אפילו למד איך לשמיטה אלא לבסוף ולא יחייב דו"ה אלא במשמו האחרון אפ"ה וכו' עכ"ל משמע מדבריהם דלמ"ד ישנה לשמיטה מחוט"ס גם בדו"ה יחייב בתחילת שמיטה והרי בסוגיא הנ"ל מפורש הדין דקאמר וטבחו כולו בעינן דבדו"ה כ"ע מורים דאיתו מחוטב עד הגמר ול"ע:

יעקב פארביארו אברפ"ק הג"ד.

סימן נו.

בעו"ה מה קאמטין פארזאטק.

בקרדושין (ח' ע"ב) איחיה דבא לר"ג קירשה במשכון מקודשת וכו' וכדרכי ילחך דואמר ר"י מניין לבע"מ שקונה משכון שאמר דאך תהיה לזקנה אם אינו קונה לזקנה מניין מכאן לבע"מ שקונה משכון וכתבו התוס' שם ד"ה לזקנה מניין וא"ת איכא לזקנה ממה שיחזיר לו לשכב עליו וי"ל דדייק מדכתיב (דברים כ"ד) ושכב בשלמתי ובדרך וא"י לא הוה קונה משכון א"כ כשמזכרו העני הו"ל רבית דברים ע"ס:

והנה הקושא מפורסמת מה מתר"י התוס' כשמזכרו העני הו"ל רבית דברים ה"א פשיטא דרבית דברים הוא איסור דרבנן כמבואר סו"פ איזהו נשך דמנין המן אמר רשב"י מניין לנושא בחזירו מנה שאסור להקדים לו שלום וכו' ח"ל נשך כל דבר אפי' דיבור אסור וכן מבואר בר"ג (כתובות פרק גערה) דרבית דברים לא הוי רק מדרבנן דכתב שם מיהו ודאי מדרבנן אפי' בקרקע ובפחוחה משו"פ מיהסר דלא גרע מרבית דברים ע"ס. ומבואר זה היטב בש"ע יור"ד סי' ק"ט וא"כ קושיא התוס' במקומה עומדת דילמא בעל חוב אינו קונה משכון ואיכא לזקנה ממה שמחזיר לו לשכב עליו ומומר לעני לזכרו כי רבית דברים מומר מן התורה ואיך מוכיח מקרא ושכב בשלמתי ובדרך דאי לא קונה משכון הוי ליה רבית דברים:

וג"ל

בשבעות ד' י"א שאני קטורה הואיל ולזרחה בכל השנה כולה ופירש"י ו"ל אינה משנה את מראיתה לפיכך לא מופסלה בלינה ועיי' בחוס' ע"ז ע"ו ע"א לפי"ז מוכח דפסול לינה אינה חקת תוריית דכשעבר על הקדשים הלילה יפסלו. רק טעמיה משום דהלילה משנה לזרחה ולהכי בקטורה דאין לזרחה בשמיטת אינה נפסלת בלינה. א"כ ביאת היום אינה פוסלת לבדה לפסול הקדשים רק חלו"ג נ"כ באיכות הדבר אם יש בו טבע להשחנות בעה"ש. ואף דכל הדברים יש להם חכונה ההיא דלא מלינו כשרות לינה רק בקטורה לבדה. מ"מ הרי הם נפסלים רק מחמת טבעם ולולא שהי' טבעם להשחנות לא הי' פוסל בהם הלילה כלל א"כ לסברתי הנ"ל לא נוכל לומר כאן כולל. דמה אחת אומר מפני שע"ה גורם שכל הקדשים שנשארו יפסלו. להכי נפסל גם זה הפיגול שהי' מונח על המזבח. דהא ט"ה לבדו אינו פוסל רק מפני שהמה ג"כ משחנים והשינוי הזה הרי בכל אחד נפרד לבדו. והשינוי שהי' בכל הקדשים אינו מוסיף לפיגול זה. רק מפני שגם הוא משחנה א"כ הרי כאן סיבות חלוקות וכולל כזה לא אמרינן ודו"ק:

ג) ביק (ע"ב) בסוגיא דשוחט חולין בעזרה ש"מ איך לשמיטה אלא לבסוף כו' כגון ששחט מקלה סימנין בחוץ וגמרו בפני' ופירש"י ו"ל כגון ששחט מיטעט סימנין בחוץ וגמרו בפנים או השלימין לרוב דבגמר טביחה הוא דא"הסר כו' ולא זכיתי להבין חירון הגמ' דהרי אחת תקשה כיון דשחט פורחא בפנים טרם שהגיע לרוב אסרה כו' כיון דמייירי דלא שחט בחוץ אלא מיטעט סימנין ודוחק לומר דמקלה סימנין הפי' חליין וכמו דמשני הגמ' בחולין מ' כגון שהי' חלי קנה פנוס ועיי' בחשו' רמ"א סי' קכ"ט וק"ל דלשון קלה נופל בין על המיטעט ובין על הרוב. אבל הלא רש"י ו"ל כ' מפורש מיטעט סימנין. ואף אם נדחק ונאמר דגם כוונה רש"י ו"ל הוא על חליין (והא דקרי לי' מיטעט סימנין י"ל משום דמשהו הגומר לרוב יש לו חשיבות יותר דהוא מביאה התועלת הנדרשת מה שלא הביאה שמיטת חלי סימנין ונקרא רוב באיכות) בכל זאת ק"ל עפ"י דברי התוס' חולין (כ"ח ע"ב) ד"ה לפי שא"ל ללמס שכתבו בשם ר"ג דאמוראי דההא גבי מחלה על מחלה כרוב ודפרוק כעומר מלי סברי כרבנן דא"ל ללמס אף בי"א יבליגי כשדומה לנו שהוא מע"מ ומאן דשרי משום כ"ס כו' עיי"ש וקשה לדברנו דהרי מהך סתמא דסוגיין מוכח דאפשר ללמס בידי אדם דהא כאן אם שחט מיטעט בחוץ וגמר בפנים פטור מדו"ה ולא הייב רק כששחט בחוץ חלי סימנין בלמס. א"כ הא ניחא שפיר דהוי חולין בעזרה ואסור משום ס"ס דממא הי'

תורה ואינו ענין להט"ז כלל ע"ש בדברי
הח"ס הנ"ל. נמצא לשיטת ה"ז דהיכא דהיתר
מפורש מן התורה אין כח ביד חכמים לאסור
לפ"ז שפיר תרלו החוס' מדכתיב ושכב בשלמתי
ויברכך יש הוכחה טובה שבעל חוב קונה משכון
מן התורה דאי לא קונה משכון היו ליה רביית
דברים כשהעני מברכו והוא היתר מפורש בתורה
ושכב בשלמתי וברכך א"כ לא הי' יכולת ביד
חכמים לאסור רביית דברים :

ובזה אמרתי לפרש מה דאיתא בגמ' ב"מ
(פ"ח ע"א) מפני מה חרבו חמיות של
בית הינו. ג' שנים קודם ירושלים מפני שהעמידו
דבריהם על דברי תורה. והאמיר הזה תנוה
מאד וכי מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה
גדול עונם משאו' וחרבו חמיות של בית
הינו? בלא סוף סוף כחורה עשו על זה פירש
רש"י ז"ל שם ד"ה שהעמידו דבריהם כלומר מ:
שאסור מדברי חכמים מלאו להם היתר מן התורה
עכ"ל א"כ לפ"מ שהעליתי שיטת ה"ז והר"ג
והח"ס שבמקום שהיתר מפורש מן התורה אין
כח ביד חכמים לאסור לפ"ז שפיר פירש"י ז"ל
שכל מה שאסרו חכמים מלאו להם היתר מן
התורה ועברו על כל איסורי דרבנן באמרה כי
נמצא היתר מן התורה ועבור זה חרבו חמיות
של בית הינו ג' שנים קודם חורבן ירושלים :

במו כן נוכל להעמיד פירוש זה בכונת
המאמר (בבא מציעא ל' ע"ב) מאמר
רבי יוחנן לא חרבה ירושלים אלא שדנו בה
דין תורה והעמידו דבריהם על דין תורה
ולא עברו לפניהם משורת הדין כלומר שכל
כל איסור דרבנן מלאו להם היתר מן התורה
ושב אמרו שאין כח ביד חכמים לאסור וזה
הפירוש של המאמר. שלא עברו לפ"מ משורה
הדין ר"ל שעברו על כל איסורי דרבנן ולא
עברו לפניהם משורת הדין כי מלאו לדעתם
היתר מפורש בתורה לכל דין איסור דרבנן
ועבור זה חרבה ירושלים כי לא קיימו שום
איסור דרבנן בזה שמלאו על כל איסורי
חכמים היתר מפורש מן התורה ואז אין כח
חכמים יפה להחמיר ולאסור :

משולם זוסיא בוגנא. גבר הנאון ר' חיים הכהן
זצ"ל אבד"ק דינאוויץ ונין ונכד דרב האי גאון
הצדיק הר' ישראל חריף ססטינג זי"ע

ונ"ל לישב דברי החוס' עפ"י המבואר בט"ז
חור"ח כ"י תקפ"ח דכל שהיתר מפורש מן
התורה אין כח ביד חכמים לאסור ועל זה אמרו
חז"ל ב"ד מדין ועונשין וכו' ולא לעבור על דברי
תורה וכו' שהרלון שלא לעבור במ"ש בפירוש להחיר
ומפני זה לא אסרו חילה בשבת משום שחל
יעבירו. משום דכתיב להדיא וביום השמיני
אפי' בשבת ולא רלו חכמים לעקור ד"ה
בפירוש משום גזירה ע"ש בט"ז :

וב"ב ה"ז ביו"ד סימן קי"ז לענין
בחורה דכתיב היתר מפורש או מכור
לנכרי וכן מבואר בט"ז בח"מ סי' ב' וז"ל דאף
שיש כח לחכמים לאסור כל דבר המותר מן
התורה היינו דוקא בדבר שאינו מפורש לא
לאסור ולא להיתר בזה יש כח לחכמים
להחמיר מה שאין כן בדבר המפורש בתורה
להיתר אין כח ביד חכמים לאסור ומש"ה לא
אסרו חלב בהגהה משום דכתיב להדיא יעשה
לכל "מלאכה ע"ש. ואף שהגאון בעל חות
יאיר בשו"י סי' קמ"ב הקשה על ה"ז מהא
דכתיב בקרא לנכרי הש"ך וחז"ל אסרו רביית
נכרים. אבל כבר הביא הח"ס ז"ל בשו"י חור"ד
סי' ע"ד וק"ט דברי ה"ז להלכה ומישב
שם קושיא החות יאיר דלק"מ דוודאי אי
היו אוסרים ליקח רביית מהנכרים מטעם גדר
ובסיג של איסור רביית שלא יבוא ליקח רביית מישראל
הי' נראה כעובר על דברי תורה שכתוב להדיא
לנכרי הש"ך. אמנם חז"ל לא מטעם זה
אסרוהו אלא עשו אותו חוספת וגדר להלאו
דלא תלמד וכו' ולא אסרוהו משום לחא דרביית
כלל. ומביא שם ראיה חזקה לדברי ה"ז
מדברי ר"מ בחוס' פרק איזהו נשך (פ"ד ע"ב
ד"ה ולא ישכור) שכתבו המוספות לפירוש ר"ה
ד"ה רביית גמורה מדרבנן ולפי שהתורה התירה
בהדיא לא רלו שם חכמים להעמיד דבריהם
הרי מפורש בדברי ר"ה כשיטה ה"ז ע"ש : ערך
גדלה להח"ס ליישב קושיא החות יאיר על
ה"ז שאין הדמיון מרבית עולה יפה דלא
זוהה לנו התורה להלוות לנכרי כדי ליקח ממנו
רביית אלא שם גלוה אותו ליקח ממנו רביית
ולא גלוה לו בחנם להחזיק ידו כמו לישראל
אחינו אבל אם נרמיק עלמינו מלהלוות לו
כלום לא בשכר ולא בחנם מזה לא דברה
התורה ובאו חז"ל לאסור ההלוואה לו ואפי'
מי שמלוה לנכרי ע"י איזו סיבה ישהי' עדיין
מחויב הוא ליקח ממנו רביית עפ"י דין

שפתי ישנים.

סימן נז.

(המשך מסימן כ)

שחידושי הגאון הקדוש ר' אברהם אבישל
זצ"ל מפפד"מ. נעתק ע"י נכדו הרב הה"צ
מ' יוסף לעווענשטיין נ"י אבד"ק סראצקי.

סוכה ב' ע"ב תורה יס בה יותר מד' אמות.
ותימה וכו' נכסיר כו' עיין במהרש"א.
ולא יא' י"ח במה דפירש לפי תירולס דגם מראשו
ורובו עד ד"א. היא לפי החשבון דא"כ הא"ך א"ר
הוא מחלוקת בשאין בה אלא ד' אמות אבל יותר
מד"א אפי' למעלה מעשרים כשירה דכיון דכשירה
היינו לפי החשבון הרי גם בשחות מד"א ג"כ לפי
החשבון ולא שייך לחיטוי לישנא דאבל. וגם על
מתני' נוסף מקמי אחאי נקט עשרים בארבע אמות
הו"ל לחיטוי פחות מעשרים בראשו ורובו. וגרסה
לפרש דרך אילן סוגי' הגמ' לפי' החסו' בדר"ה
כמאן אולא הא דאר"ה דפליגי כשהיא ד' על ד'
כמאן כו' זירא. ולכך פריך אח"כ אלא ר"ה ור'
חנן בהכשר סוכה קמיפלגי. דא"ל כמו שמהרש"א
לפי האמת דר"ה סבר דר"י ורבנן פליגי בראשו
ורובו עד ד"א. דהא ע"כ במאי דאר"ה אבל יותר
מד' כשירה היינו לפי ערך. וא"כ גם בפחות מד'
הו"ל להיות לפי ערך. וזה בלתי אפשרי במש"ל
דלא שייך לישנא דאבל. וגם על המתני' קשה כ"ל
ע"ז מהרש"א הגמ' לא דכ"ע הכשר סוכה ראשו ורובו
ושולחנו כו' כלומר דהא דאר"ה מחלוקת בשאין בה
אלא ד"א. לאו אליבא דר' יורא חמר. אלא לרבה
מהדר כיון דרבה למד מלמטן ידעו. אינו פסול
אלא בשלא שלטא בו עינא בסכך. וגם אינו לל
סוכה. אבל כשרחב יותר מד"א אף דלא שלט עינא
בסכך כיון דרעה הלל מהסכך הו"ל יודע. והשתא
פליגי שפיר בהא דר"ה סבר שפיר דר"י ורבנן
פליגי מראשו ורובו ועד ד"א. דרבנן סברי דאסור
להיות גבוה יותר מעשרים. דא"כ לא ידע לי'
כיון דלא שלטא בה עינא וגם אינו לל סוכה אבל
פחות מעשרים יכול להיות אף כשאינה רחבה אלא
כשיעור ראשו ורובו. וא"כ לפי החשבון ליכא לל
סוכה. מ"מ מותר כיון דהי' לו ידיעה מזה דשלטא
בה עינא אבל יותר מד' אמות אסור רק לפי ערך.
כיון דכבר היא גבוה יותר מעשרים ולא שלטא בה
עינא. ולכך לריך שיהא לל סוכה וק"ל.

שם ג' פ"א תורה דאמר לך מי כו' מיהו
שמעתיא דהתם היתה לפי מה דמסקי ה"ט' כמו

שאמרו ב"ש לר"י החורני דלא עשה ולא כלום ה"ה
אם ב"ש מיקל ועשה ככ"ש ג"כ לא עשה ליכא
לפרש ככ' טיטוס. דהשתא ליכא למישר דחזר
המוס' וי"ל דהתם מיירי בסוכה קטנה כח"ש(ההו')
המהרש"א והיינו לפי ד' אלפסי שמביא דה"ש
דהטעם משום שחא ימשך. ומדאורייתא כשירה
ואפ"ה אמרי ב"ש לר"י שלא קיים מצות סוכה
א"כ ה"ה להיפוך כשכ"ש מיקל וב"ה מומחרי מדרבנן
אם עשה ככ"ש ג"כ לא עשה אבל להר"ש וס"פ
דהטעם הוא משום שיעור א"כ בסוכה קטנה פסול
מדאורייתא וא"כ גם לפי האמת ו"ל דר"י החורני
מיירי בסוכה גדולה דאל"כ מאי ראי' דמיתו דלמא
התם שפיר אמרו לר"י שלא קיים מצות סוכה משום
שהוא פסול מדאורייתא.

שם ע"ב יומא רבי היא ולא רבנן. אפי' תימא
רבנן כו' נר' דהמקטן וההרולן מחלוקים בסברא
זו דהמקטן ידע דיש לחלק בין סוכה לבית אלא
דכבר אי משווין לי' לבית. מסבירא להיות ד"א
דוקא ואי לא שוי לבית מזה דדירה ארעי בעינן
הוי לי' להיות כשר אף כשאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו לחוד בלא שולחנו. והאמי' כ"ל לרבנן דבעינן
ראשו ורובו ושולחנו. וע"ז מהרש"א לז דזה שהסוכה
תהי' דירה ארעי היא מדאורייתא מ"מ דירה בעינן
ואי לא מחזקת שולחנו לא מקרי דירה ולפי' ד'
אלפסי דשולחנו היא מדרבנן משום שחא ימשך. ויכל
להיות דזה מהרש"א לז ההרולן. דמדאורייתא דירה ארעי
בעינן ושולחנו היא מדרבנן.

שם ד' ע"א מאי קמ"ל דאמרי' דופן עקומה
היינו הך לכאוי' י"ל דקמ"ל בזה דלא כר"ז
דס"ל הטעם משום לל דא"כ הו"ל להיות כשר בלא
דופן עקומה כיון דרחבה יותר מד' על ד' דהא
יש לכל דופן ד"א וגם האליטבא. וזה לא מוכח
מדישא דברישא נובל לומר דאפי' היא רחבה יותר
מד"א. מ"מ כיון דאין אורכה ד'. וגם לא מבית
שנפתח דהתם אין הפסול משום גובה אלא משום
סכך פסול אך זה אינו קושי' כלל דמהכא נמי לא
מוכח מידי דאיכא למימר דהיהו באמליעמא דקמני
היינו דנגע בדופן אמלעי לחוד ולא בדפנות החדדים
ומאי דאמר ד"א לכל רוח. היינו לשני דפנות החדדים
ובאמת היתה רחבה עובא וארכה לא הי' ד"א
ואין ד' על ד' בעינן.

שם ע"ב ושאינה גבוהה עשרה טפחים מנלן. ואי'
דהא דבעינן י'. היא באמת מדרבנן. משום
דירה סרוחה. דא"כ לא שייך לישנא דפסולה. וטור
דמסתמא היא דומי' דרישא. דלמעלה מכ' היא
מדאורייתא. ולכך פריך מנ"ל.

תוס' ד"ה עשרה טפחים. והא דבעינן נבי שבח
מחילה עשרה מסבא ילפינן פי' גם לפי
האמת

האמת דלית לן הלימוד מארון וכפרת. מנח
הפירכה מחלי דחללה י בר מסככה כו' ולריך
למילך מכרובים. מ"מ לענין שבת דלא בעי חללה
י באמת ויכל להיות דהלימוד מארון וכפרת קיים.
דבשבת אף עמוד שהיא גבוהה י ורחבה ד' הוי
דכ"י. ונגרובים לא ילפינן אלא דלא מקרי סכך.
אבל רשות מיקרי:

שם ה' ע"א ולא עלה משה ואליהו למרום.
וברבא (פ' יתרו) עליה למרום שעלה משה.
ושם פ' נשא פ"ב (מלאכי ג') זכרו תורה משה
מבדו אשר לויתו וגו' ה' הקב"ה אחיה מסרת עלמך
על דברי תורה ונכנסת לבין השרפים מקום שאין
בר' יכולה לבא שם חצה שהי' התו' נקראה על
שם. וכן בהנחומא. ובתי' עה"ה (י"פ חוקת)
כ' ליישב מהא דבב"ק דף ס"א ע"א כל המוסר
עלמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר
הלכה בשמו:

שם והכתיב וירד ה' על הר סיני למעלה מ'
טפחים ז"ל דלישגא דמעל הכפרות טפי
מושט מעל הכפרות גופא. מוירד על הר סיני
דז"ל שלא ה' על הר סיני ממש וק"ל:

שם כפרות מדת ארכה ומדת רחבה ניתנה מדת
קומתה לא ניתנה. הא דתני' ר' חנינא
למדת אורכה ורחבה של כפרות ניתנה. דאי לא
הוי כתיב מדת אורכה ומדת רוחבה לא הוי לן
למילך למדת קומתה של כפרות כלל אלא הול"ל
שהיא בכלל ארון שכתוב ב' אחיה וחלי קומתו.
זה ג"כ ע"ס עובי גובה הכפרות. כמ"ס אחמים
וחלי ארכו אחיה וחלי רחבו דודאי אס' היא עובי
הדפנות ה"ה הגובה היא נחשב ע"ס עובי הכפרות.
אבל השתא שכתוב בפ' מדת ארכה ורחבה של
כפרות ודאי לאו בכלל ארון דא"כ ל"ל להכתוב
לפרש דהא כבר בהענין אורכה ורחבה של
ארון ולכן ילפי' ג"כ לענין גובה:

שם הפשה מושט תפשת. ונילף מלין מור שהוא
משה ולכא' תמוה כיון דסריך תפשת מרובה
לא תפשת הוי ל'. לתפוס שיטור המושט שבכלים
שהיא משה וא"כ הו"ל להקשות ברישא ונילף מור
שהיא משה. וניל דודאי גם התרגל הראשון ידע
מקירולא דר' הוגא דפני היא טפה. רק שס' קשה
לו ואימא כאפי' דלפורחא דזוטא טובא והגזירה
שה מפני ילחך אביו לא הוי ידע וילף ממסגרת
שפני הוא פני' של אדם שהיא טפה כמו במסגרת
וע"ז פריך ונילף מכלים גופיהו והיינו כמו קושי'
הנח' ואימא כאפי' דבר יוכני. ומשני תפשת מרובה
כו' ע"ז מקשה כיון דהשתא לית לן שום ספק
במושטות פני אלא או עפי' או משה. והוי לן לתפוס
העוטט שהיא משה כיון דאין לן ללמוד ממסגרת

שהוא פתוח שבכלים. דהא ל"ן ה"ה קטן ממנו
דהיינו ב' אלבעות ומחרן דאין ללמוד כלי מתכשיט
וע"ז פריך ונילף מור (כלומר מה לך ללמוד) שהוא
משה. ומוכח שפני היא טפה ואין להקשות ואימא
כאפי' דלפורחא ז"א דא"כ לא לכתוב כלל
פני גבי כפרות והוי ילפינן שהי' כאפי'
דלפורחא שהוא משה. תפשות שבכלים דהיינו
זר שהיא ג"כ משפוח' לך כתוב פני למילך דבשני
פני של אדם דהיינו טפה ולא יהי' קשה קושי'
הא' ונילף מלין. וא"כ השתא פריך שפיר מעיקרא
מלין שהי' משה מכת תפשת מושט והדר מור
שהיא טפה ודו"ק וערש' מלין קל"ט:

סימן נח.

טבת' ש' הרב הנאמן ר' יהיא' מיכאל ראבד"ק
ליפנא וצ"ל סבה שכתב להנאמן שר התורה פרן
יעקב מליסא וצ"ל הערות ע"י ספרו זאת דעת
ותשובת הרב מליסא וצ"ל ארזי נעמק ע"י הח"ב
מ' אריעזר ליפמאן דרזי דעווי נ"י מקאליש:

בסי' ס"ט סק"ג הניח בספרו הנחמד חו"ד בל"ע
אס' נסך החטול לאחר הרתה קודם מליחה
ובוכית מהא דמותר לאכול באומל' עיי"ש ולפ"ז
ה' בלע"ד ליישב קשיות מהר"י בן חביב הובא בב"י
ס' ס"ז ובכ"מ פ"ו מה' מ"א הלי' דבאמת י"ל
דרמב"ם סובר כמו שהדין לענין אס' חתך כל נחל לבד
לדריך דהתה שנית בן ע"י נשיכה השיגיים לכן אסור
לאכול באומל' כ"א שימלח יפה יפה דלא אין בו דם
או יחלט בחומץ דמילמית למית א"כ בודאי סובר
הרמב"ם דדם אברים שלא פירש מותר בהכרח
דחלטו בחומץ אך אס' לא חלטו יס' לחוש לנשיכת
השניים ויהי' פירש ע"י נשיכה כמו חתך ולכן לריך
מליחה. אך לכאורה יס' לפקפק ע"ז דאס' נאמר
דהרמב"ם סובר דע"י נשיכה יולא דם כמו ע"י
חתיכה א"כ קשה אפילו מליחה ל"מ כשרולה לאכול
באומל' דהא מביא הטור בשם הרמב"ם ס' ס"ט
בסופו דכל בשר שרולה לבשל לריך חליטה אפילו
אחר מליחה וכו' ובב"י ע"ס הר"ן מביא הטעם
דעדיין יס' דם בחתך החתיכה שלא ילא ע"י ביטול
א"כ לפ"ז מה מהני מליחה לבד בלא חליטה אפי'
באומל'.

רבן בלע"ד לבאר דבאמת דברי הרמב"ם חיים
וקיימים דסובר כדברי הר"ן שהוא בב"י
שם בסי' ס"ט אס' שהדם שבתחילה הנשאר אחר
מליחה הוא דם היתר דהיינו מנהל ארום או כמירוק
השני של הר"ן שיש קולא לאותו דם מוטעם דם
שנלחו רק שהרמב"ם סובר דמ"מ מפני מראית
העין

מדרבנן עמאות) גם מ"ש שם שהקשה אחרי ל"ה חזי לאחילה הא נחבטל ברוז דמה לי נמלא יבלת וכו' ק"ל הא פכ"פ אוחן ה' חבורות הו"ל קבוצ ואף ד"ל דהוי קבוצ שאינו ניכר מ"מ מדרבנן אסור והלא גם מחיבה ראו' להתכבד הוי מדרבנן וע"י ס' ק"י וקלרתי לחס כ"כ :

ג מ"ש בסוף דבריו להוכיח מר"מ דחייש למיטוטא עיי"ש קשה הלא רבנן ע"כ לא חשו להך סברא ויש להוכיח מן רבנן להיפוך ואני קלרתי מאד לעולם הנמילה (ועוד דהא החוס' בחולין ד"כ ע"א ד"ה פסח וקדשים כהנו דהא דחייש ר"מ למיטוטא אינו אלא מדרבנן) אח"כ בזה"כ ערלה בפ"ג מ"א אח"כ בח"מ ס' ע"ד ס"ג (סכיתר דברי הסמ"ג והס"ך מה שמביאים שם על הש"ג למה דליתא בס' קט"ו ולמה דליתא ב' הבית ס' קט"ו סט"ו ל"ו ע"י ב' קרית מנה ואח"כ נודע לי שכן אימא בס' אורים ותומים ג"כ) אח"כ תמ' ע"ס המקנה זוק"ל. עוד לזכרון בעלמא מה שהביא ה"ה רא"י בס' ל"ח סק"ג מן הטור המ"ב שכתב לענין כוחו שאין בהם טעם עיי"ש והא ידוע דחלת קיוהא שהביא העור היא דבר שאין בו ממש וכן נראה מדרבני רש"י פ"ג ממש עירובין דף כ"ז ע"ב ד"ה קיוהא עיי"ש א"כ אפילו בלי ממשות אסור אף שאין בו טעם והוא עלמא בספרו חו"ד מתיר בלא ממשו כשאין בו טעם א"כ דברי ה"ה עפ"י ראייתו יש סתירה לפסק בעל חו"ד :

ג בס' ק"ה שם בס' חו"ד סק"א דרלה לסחור דברי סט"ז ז"ל ולענין מה שחמה הט"ז על האו"ה וכו' שהקשה וכו' עכ"ל עיי"ש לענין לקיט דהא הר"ן כתב דנעליפ לכתחלה אסור אלא הכלי מבוט דשחא ישחמש בו בחיך בן יומו בעודו משוחב עיי"ש וזה ל"ש ל"ל חשומ' שבר בחביות י"ג דלעולם הוי לפגם אף בחור מעלי"ע ואין לגזור שבר אטו י"ג כשר דממין על שאינו מינו אין לגזור דהם אמרו והם אמרו וזהו הטעם של פסק הכוז"ב זוק"ל אף שסחם שם דבריו בס' ז"ב סק"ב בנרות חלב שלנו אס נפל על הכלי עם האש דמותר להשתמש באלוהו משום דחלב שלנו נעל"פ עיי"ש וקשה דמ"מ נטלי"פ אסור לכתחלה וז"ל בדלעיל דל"ש שחא ישחמש בכלי בעודו משוחב משום דחלת בליעמה הוי לפגם (ואח"כ מלאחי הדבר מפורש לפסק הלכה בס' פרי מואר ס' ל"ה סט"ו ו') (ושמעת' כן על דברי הכר"ו אלה מלת הנאון מ' יוסף זוק"ל) ולפ"ז אין השגת הנאון בעל חו"ד כלום על דברי הט"ז ועוד נלענ"ד דכאן ענין בליעם ביינן מותר נטלי"פ לכתחלה דהא כאן החביות של י"ג בלט ביינן פ"י כבישה והפרמ"ג בס' ק"ה הביא ע"ש הלורח מישור שמאל כ"י של סט"ז דע"י כבישה

העין אסור בין שיהי' נקרא מוהל ולא דס בין שיהי' נקרא דס רק נופטי שמלחו הקילו דלא גרע מדרגים שלריך להניח קשקשים וכמבואר בס' ס"ו ובס' פ"ז ובש"ך שם לכן אס אינו רולה למלחו כלל ולאכול באומלל שיש בו דס ממש לריך לחלוט והוא דס האברים שלא פירס דמוחר ואס אינו רולה לחלוט לריך למלחו דאס אינו מולח אז יולא הדס ע"י שנייס דהוי דס ממש משא"כ אס מולח יולא הדס ממש ונשאר רק מוהל אדום או דס שמלחו שאינו אסור רק משום מראית העין ואף שיולא ע"י נשיכת השנייס אין בכך כלום כמ"ש המחבר ס"ס ס"ו שבין השנייס מוללו כן נלע"ד אך קק"ל לפ"ד ב"י שמחלק בין ראוי לפרוש לאין ראוי וכן חילק בכ"מ שם קשה לפ"ד הכ"י עלמא בס' ס"ט שמביא דברי הר"ן דסובר הרמב"ם דעדיין יש דס בחיבה אפי' אחר מליחה ונש"ה לריך חלי"ה א"כ גם אחר מליחה ראוי לפרוש הן ע"י שנייס או ע"י מחיבה וביטול :

עוד אני רולה להבין מ"ש בס' ל"ח בחידושים סק"ד ובביאורים סק"ג באריכות דאפי' ע"י טעימת ישראל אין לסמוך בפחות מ"ס דלא כש"ך והנה כפי אריכות דברי קדשו שם ליישב דברי הרמ"א יהיו סותרים דבריו מאשר כתב הרמ"א עלמו בחשיבה ס' ג"ה (כמדומה) לענין שמן זית שמעדיין בו שומן חזיר לסמוך על מה שאכלו ולא טעמו טעם חזיר ומעריכות שומן בשמן הוי טעמו וממשו כמ"ס כבודו ש' בעלמא בס' ק"ב סק"ד. ומ"ש עוד שם בסק"ג דמוכה מחי' ק' ס"ב לענין ג"ה דאינו נוהן טעם דהלא כבודו ש' הקשה בעלמא ס' ק' סק"ז (והיא קושיא הר"ש באת' ר"ש ג"ה) ומה שחירן כבודו שם דפליגי אס יש כח לטעם קלוש לאסור לא זכיתי להבין דמה לי באיסור אס הטעם [חוק] או לא ודרי כהב הר"ן הובאו דבריו בש"ך ס' ל"ד ס"ק כ"ב דבמיד' דאיסורא כל היכא דאיכא טעמא כלל אסור וכמ"ס ע"ש ואף שגם הרשב"א שם כתב דאיכא טעם קלוש בגיד לריכים לדחוק דה"ס כיון דאיכא טעם קליש אין לסמוך אקפילא מטעם דלא מרע אומנהו דאף דיאחר דאינו מרגיש יוכל להנגלל משום דהוי טעם דקה מן הדקה ויש לחוש שמסקר כיון דאינו נהפס היולא לנו מזה עכ"פ היכא דליכא מחשבת וטעימת ישראל דלא חיישין למשקר אין רא' לאסור :

עוד בס' ק"א סק"ה דר"ה ובכ"ש שלם וכו' הנה מחשמות מוס' בחס' יומא דף כ"ט ע"ב כמ"ס דככל חדרא וחדא מינייכו א"ל שחא הוא מן הרוב וכו' משמע היפוך מדרבני קדשו לפי מירוצו על קושיא הכר"ו ומזה יש לחמוס בהלכות נדה ס' ק"ג סט"ו כ"ט דלמה לא שייך ג"כ כל חדרא וחדא א"ל שחא הוא מן הרוב (ואפשר לומר דמ"מ

כבישה אינו בולט רק כדי קליפה א"כ כאן הוי ס"ס הספק דלמא לא ישתמש בו יין כלל וא"כ הוי לפנים לשחר משקין ואח"ל דישתמש בו חו יין כיון דלא נאסר הכלי אלא כדי קליפה לשיטת הט"ז שהביא האורח מישור ע"ש כנ"ל א"כ הוי ס' נגד הקליפה כמ"ש הש"ך בס"י ס"ט ס"ק ס"ה ובס"י קל"ז דנגד הקליפה הוי חוץ הכלי ס' עד כל הכלי רק ש"ל דזה הלוי בפלוגתא שהביא הש"ך בהלכות י"ג ס' קל"ז סק"ג אס פליטת הכלי במשהו או בס' והוא דעת הרא"ה שבעל בס' ומדברי ט"ז בס' קל"ג סק"א משמע דבליטת כלים קיל טפי ומשמע דנוטה לדעת הרא"ה א"כ בודאי הוי ס"ס ספיר וביורה נראה שאינו נכנס בנגד ס"ס כלל כיון שאפילו הוא משתמש ביון הוי ס' נגד הקליפה רק לענין זה הוי ס"ס כיון דיש דעות בפליטת כלים אס במשהו או בס' לכן הוי ס"ס הספק דלמא ישתמש בשאר משקין דהוי ודאי לפגם ואח"ל דישתמש ביון דלמא הלכה ברא"ה וכמשמעות הט"ז דפליטת כלים הוי בס' וספק פלוגתא עדיף משאר ספיקות כמובאר במנחת יעקב בקונטרס הספיקות ואפשר כיון דדעת הרא"ה דעת יחיד ל"ה ספק פלוגתא נגד דעת המחבר כפי"מ שפסק הש"ך :

בין ס' נ"ז בש"ך סק"א ריש למכרו לעכו"ם עיי"ש [וקאי' ההם על דריסת הזאב בגסה דיש פלוגתא בין הפוסקים אס ר"י דאמר במשנה ארי בגסה זאב בא לפרס הת"ק או לחלוק בה] וכבר נחבתי בגליון הש"ע שלי שמאלתי בספר הארוך שחבר הש"ך עלמו הוא הספר שרמו עליו הש"ך ובספרי הארכתי ושם פסק בפשיטות להחיר כדברי הפוסקים שדמפרשים דר"י לפרס דברי הת"ק בא ומורי בעל פרי"ו זוק"ל לא הביאו עיי"ש וכדומה לזה מלאתי במ"ז פ"ד דמגילה דר"י אומר אף מי שהיו ידיו לבועות וכו' וכתב שם התו"ט וז"ל ואע"ג דהק"ד ר"י אומר אשכחן טיבא דכוותי ולא פליגי כמ"כ במ"ז פ"ג דבכורים עכ"ל מזה יש ג"כ סמך להפוסקים דמפרשים דר"י לפרס בא הת"ק והנה לענין דריסת הזאב בעגלים פשטא בש"ע משמע שאין לו דריסה כלל בגסה אפי' בעגלים אף מלאתי בספר דמשק אליעזר הנדפס עס ספרו השיב ר"א וסית' השדה על הכתוב בב"י ס' זה ע"ש ר"י וז"ל הב"י וכתב רבינו יוחס שדעת הרמב"ם ש"ס לזאב דריסה בעגלים קטנים ואפי' בקשה ולא מלאתי שכתב כן עכ"ל הב"י וע"ז כתב בספר הנ"ל וז"ל נ"ל ואפשר דמשמע שרמב"ם בפ"ה"מ דפרק בהמה המוקשה גבי בן פקועה דכתב הרמב"ם דאין עריפות נוגה בו וילא לו הדין מהגמ' שהביא הב"י והוא בן פקועה שגל דובא פלי

וכו' (והוא בפרק בהמה המוקשה דף פ"ה ע"ב) ופירשו כל הפוסקים דדובא הוא זאב וא"כ מוכח דבשאר עגלים יש לזאב דריסה דא"כ מיל' דאין עריפות פוסל בב"פ וכו' אס לא מההוא דובא הא אף בשמס בהמה כשר אע"כ דמריפה והתם איירי בבהמה גסה דמחני' דקחני בן ט' מי וכן ח' מוס וזה קאי דוקא אגסה דדקה מוליד לח' (נ"ל לה') מרשים וגסה קאי אמחני' ודו"ק עכ"ל אות' בלוח והנה בהשקפה מחמתי על דבריו דהא ז"ל הרא"ש בפרק בהמה המוקשה מייא בריאבנה הו"ל ב"פ דגל עליו דובא אחת לקמי' דרב אשי א"ל ז"ל שחט' ואע"ג דסבר כרבנן [דאסרי] בלא שחיטה א"כ הוי כשאר בהמה] לא אסר ל' מוסס דריסת הזאב דדוקא בשחיטה גזר דלמא אחי לאחלוףי בשאר בהמות כשרואין שאוכל אותה בלא שחיטה אבל עריפות דיד' לא מפורסם כולי האי ויש שדוחים ואומרים דלא מיטריףא בדריסת הזאב בגסה (ופי' במע"מ וז"ל דהכי מסקנה רבינו ז"ל בפרק דלעיל ס' מ"ס ע"ש) ולא נהירא דלא על חנם נקט ונפל דובא עליו' אלא דבאין להשמיטנו דאין לחוב לטריפות (ומפרש במע"מ וז"ל ומיירי בבן פקועה דבהמה דקה עכ"ל) וכן משמע מחוץ פירש' שפירש הזאב ערפה ולא היטה יכולה עוד לחיות וכו' עכ"ל ^ה הרא"ש ממש א"כ נראה בפירוש דמעשה דההוא ב"פ בבהמה דקה איירי ולפענ"ד נשמעט לשעה דברי הרא"ש עס פי' המעשרי מתן מלפני הגאון המחבר זוק"ל ויכול לומר אס נתייבש דבריו הבעל שו"ת הנ"ל דגם הרא"ש סובר כדברי ר"י דיש לזאב דריסה בעגלים הרכים [בפרק דר"י ה' הלמיד הרא"ש] וב"פ זו ה' עגל וחלו לא ה' ב"פ ה' נאסר ע"י דרוסה הזאב והיינו דלא כפי' המעשר"מ ואולם ראיתי בפירש"י דגמ' שם דמפרש על הא דאדא בר חבו הו"ל ב"פ וז"ל שחטקיי וגדל עכ"ל דלכאורה אף למוחר ואינו לריך לפשט הגמ' ומה לי אס גדל או לא כי בודאי נחטקיי וחי' ומה יש קלס סמך אפשר דרש"י סובר דיש לזאב דריסה בעגלים הרכים א"כ אס לא ה' אות' בן פקועה גדל ועדיין נקרא עגל יש לו דרוסה ואפי' לגבי ב"פ אף בשביל שגדל אין לו דריסה כלל מוסס שאין לזאב דריסה בגסה והיינו כיש שדוחין שהביא שם הרא"ש כך ה' נ"ל לכאור' ובאמת ה' נ"ל לדוח כי' התוס' והרא"ש מפרשים השטם מוסס שאין עריפות נוגה בבן פקועה ומביאים רא' מולשון רש"י עלמו במה שפירש דהזאב ערפה ולא היטה יכולה לחיות עוד עכ"ל א"כ נדחה פירושם הנ"ל בפירש"י :

(ע"כ ביבתיק) :

וזה

וזה תשובת הרב הגאון מליסא זצ"ל.

ב"ה ח' שבט תקע"ד ליסא.

הישמים ממעל והארץ מהמת יריקו שפע ברלון
הבורא על ראש לדיק כביר ידיד עליון
וידיד נפשי הרב המאור"ג החריף ובקי המפורסם
סופ"ה כ"ה כק"ש מ' יהיא"ל בייב"ל נ"י אב"ד בק'
ליסא :

אחד"ש חתנלל עלמי על איחור תשובתי כי
חשבתי שרומע"ת אין רלונו בדבר
השלפין להשיב אמריו על הב"ד רק בדבר המעשה
שאל ולא חפצתי באלה כי אין צדיקו להעמיד דת
על חילו ולפעמים נלמח מזה רעה כשמכריזים על
אחד שסול פסול ועכשיו הגיעו שנית מוכחו קבלתי עלי
לחובה להשיב תיכף אותו יום שקבלתי כי היום
הגיעו שכרו ומקודם איישר חילו בלב ונפש על אשר
מעין בספרי לזכות אותו אף כי דברים פשוטים
הן ולא חידושים לפני גדולים עכ"ל לפעמים ימלא
בו דבר טוב בעזה"י. וכך דרכה של חורה הגם
שלפעמים מיישב ח' בשאר חידושים עכ"ל אפי' מאן
דדלי חספא מקבל שכן כמ"ס בהקדמה ומה שלפענ"ד
כחבתי בנייר הדיוק ומחמת נחילה מוכ"ז לא
יכולתי להאריך והי' בזה שלום כנפשו ונפש אהי'
הדו"ש :

חק' יעקב החי' ק' ליסא.

מ"ש על הא דסי' ס"ט סק"ג וסק"י לא בירי
להשיב כי כן דרכו של חורה כ"ל מחרץ
כפ"מ שלפ"ד :

ב"ה שהקשה מעכ"ת על מ"ס בסי' ק' סעי' ח'
הא טעם קלוש לעולם אסור כונתו שאין
מרגישו הטעם קלוש כלל אבל כשנתערב ממש
ואין ס' כנגדו כשבא גוף האיסור לפיו מרגיש
טעם האיסור דנשרש בו משא"כ כשיש ס' מהפך
טעם האיסור המושרש בתוכו לטעם היתר :

וב"ה שהקשה מחשובה רמ"א יפה הקשה אך אין
זה תימה דשם כיון דחשש בעלמא הוא סמך
טעמו להקד פוסקים דס"ל דכ"י בקפילא ואפי' ליכא
ס' וכוונתו היא ליישב דברי הרמ"א שלכאורה נראה
דהוא דלא כמאן עד כאילו בר כי רב דחד יומא
לא הי' עושה בזה ודאיתו שהבין מוכרח לכמה
פוסקים קדמונים וכוין דהוא איסור דאורייתא לרוב
פוסקים דאחרון איסורא בהתערבות לפנינו לא
רלה להקל נגד הרבה פוסקים וגם י"ל שחזר בו
מהשו' לפסקיו :

ב"ה שהמה בחומה שנתערבו ובהלכות נדה שיאמר
כ"א חגי מן הרוב כמ"ס התוס' ביומא דף
כ"ט ודאי דמדאורייתא נדקו דברי מעכ"ת מ"י :

מדרבנן אסרו ספק כי האי בשעשה ספק בין
הרבה אנשים ואחד מהן ודאי טמא או חייב לפטור
כולם או לעזר כולם כל שלריך להזכיר בהשאלה
אותן שעשה הספק על ידן כמו ב' שצילין כשנחלו
לשאל בבה אחת ובפסח חס הי' אפשר לחקן
מתקנין ובסי' ק"ל ע"י בטי"ז שם ועוד טעם
שכתבתי שם ובסי' המקנה שחמה גם אב"י קיימתי
ומה ששאל מעכ"ת בנדון דרוסת הואב כיון שכבר
נהגו בכל הפולות ישראל כן א"א לנו להקל רק
כיון שרובן אינן ודאי וכל שיש ללמד איזה ספק
מחירים כי בספק מותר ואם יש הכרח לבשר בבשר
שבת ג"כ אפשר להקל ואם יש הפסד לקהל בבירור
כשכבר קנה אפשר לשוממו כשאל לא ישמטו יהי'
הפסד אבל לקנות לכחלה משום הפסד אין לקנות
נגד גדולי המורים לאיסור. (ע"כ מכתב"ק) :

סימן נמ.

מחירושי הגאון ר' הירצל קיינמשיק זצ"ל
(והתום בסופו נפתלי הירץ הכהן ראפאפארט) וזכרנו
שהוא הגאון המובה בשו"ת איגרא רמא (ח"מ ס'
כ"ד ע"ש) :

נעתק ע"י הרב הה"ג ר' מאיר הכהן נ"י
אבד"ק לישימורסק :

(א) **ב"מ** בסוגיא דלמה כי רחמנא לאו בגזל
[ר"פ ח"ג]. וס"ע מה שהק' מהרש"א
ז"ל אדברי חוס' ומה שהניח בל"ע על הרמב"ם
ז"ל ע' בס' ח"ח מה שהשיב על רש"י ז"ל דדברי
הגמ' סתומין צביאורם ואין לפרשם ע"פ פשוטו.
ומה שח' דאיתא לכובש ש"ס אכתי הקושיא במוקומה
עומדת דגילף מריבית ולאגא ורש"י רלה להרץ
ולפרש משום דמחסרה מומנא דאכתי לא איתא
לידי' והוא פ' זר. וכפי מה שהשיב בכל הה"ח.
ונראה לחרץ לפי פשוטו ע' בדק"א בפי' המקבל
איזה נקרא גזל ואיזה נקרא עושק ע' מה' מכה
דע"ז ע"א כל שיש בו קוס עשה אין לוקין והרי
משכון והרי גזל כו' ומשני כיון דחייב בהשלומין
אין לוקה ומשלם וע"ס בתיב' והובא ב"ח"ו ס'
ק"ז גבי גביית חוב מיורשים בשם הרמ"ם ורב האי
היהומים שקדמו ומוכרו בין קרקע בין מטלטלין
כו' והובא ב"ב ר"פ מי שמת ע"ש. ולפי' מליו
מלקות בלאו חגזול והיינו גבי יורשים שגזל לגזל
בעצמות להד"ס או נחתו דנקרא גזל וכמ"ס בפי'
הנוקבל שם. ואח"כ מכרו ולפי' אין בו קוס עשה
דפטורין ממשלומין וכסדרת הרא"ש ומכיון שביטלו
העשה לוקין על לא הגזול וכ"ס בנז' מכות הנ"ל.
ולפי' מקשו דהא מהומים להחזיר משום גזלה דמייבוס
לקיים העשה ולהשיב הגזילה. ז"ל דכמ"ס ב"ק דק"ה
מבואר

לדוכתי' קס. הא מלוה ע"פ אינו גובה מירשם וכו' ואי משום דעמד דבין והיינו כסדרת התוס' בעדים דהא כיון דהבן ה' ג"כ גבי גולה והול' ה' מעדים קרוב או פסול ועדותן בטלה וכ"ה במס' מכות גבי פלוגמא דר"י ורבנן וכפ"י רשב"ם. בסנהדרין ד"ט ע"א עיין דברא' לחוד עדותן בטלה בלא הגדה ע"ש ואי משום דמ"מ חתקיים עדותן בטלה הא החוס' כתבו במס' מכות דהיכא בע"א עדותן לגמרי בטל גם שני עדים עדותן בטלה וגם ממונן ע"א מחייב שבועה ולפ"ז כ' בגיטין וקדושין דל"ג שבועה לגמרי בטל בד"ג וגבי עושק דהוא כובש ש"ס נמי ע"א אינו מביא לשבועה משום ק' גמ' ניחא מינו דחשיד אמונא חשיד אשבועתא וליכא למימר ממונן אפשר בחזרה הכא עובר משום בל תלין ומשום לא תעשוק אפי' דעתו להחזיר ולשלם אח"כ כמו שהובא בש"ע חו"מ סי' של"ט בשם הרמ"ה ולפ"ז מכיון דע"א שאינו מביא לשבועה היכא שהעדים הם שלשה וגמלא אחד ק"ש עדותן בטלה לגמרי והדרא קו' לדוכתי'. והא מלוה ע"פ אינו גובה. וכו"ל :

י"ז לח' ע"פ פסק הרמ"ה בדשכירות קרקע ליכא משום ב"ת וגשכנים אשכירות קרקע כמו שפסק בס' ל"ה בשם הרמב"ם. כ"ו כחבתי להלכה ולא למעשה. לשון רש"י במס' ב"ק דס"ג. וחומש אינו בלא אשם ע"ש :

נפתלי הירץ והבהן רפ אפורמא מטיסמנין :

עוד מהגאון הג"ע.

(ג) **ב"ב** ז' ולא חייש ר"י לפרעון והתניא כו'. כמה דקדוקים בשמעתין אין להאריך להרץ. א' למה לא סק' המקשה ר"י אר"י דבריית' ב' כבר הרגישו בקושיא זו גדולי ראשונים ודומה שראיתי בריטב"א לחינוך ר"פ נחאלמנה או נחגרסה לא יחזיר קאמר ר"י אך למוחר הוא דלאוקימתא דר"פ לדבריהם קאמר. ועל מה קהני נחגרסה כו'. וב' משום קו' זו הוכרח רבינא להרץ בדחיקא דאיופק ולא ניחא ל' בשינויא דר"פ. עוד הקשו לפי' רש"י איומר לררי אחפסה כשנשאה וכו' מי שנתנו לו שט"ח וליתר בטחון נתנו לו משכון עס השט"ח לכש אבר השט"ח לא יחזירו לו זה דבר שאין [לו] עיקר : וגראה לחרץ קו' ג' דה"ט דרבנן בקו' מהרש"א שמה כתב למסור ולא מסר ואי משום דאסור להשקות בלא כתובה כתי' מהרש"א אכתי איכא למיחש דילמא התפסה לררי כשנשאה עד שיכתוב כתובה ומוחר לעשות בן בקבלת אחריות המטלטלין במס' כתובות פ' אש"פ ומשום זה אמרו בזון שאינו מודה לא יחזיר והיינו שמה לא מסר עדיין קו' :

מבואר דמתנה בטלוא הוא וכבר עבר על לאו ולא מחקן בחזרה וא"כ הכא נמי כן ע"ש ברא"ש לפי' השני וק"ל. רק יש לדחות סברא זו דהא מטלטלין דיתמי לב"ח לא מסתעדי רק קרקעות וקרקע אינה נגזלת לוקין גבי קרקע משום גזל וכ"ה בחוס' (בתחלת פרקין א"ג) [בסוגיא] ע"ש ופסק בשם ר"ת במס' ב"ק דפועל אינו משתלם שיה כסף רק מזומן ע"ש דל"ט ע"א דשלשה מיני מוקין כנ"ל. והנה כתב בהדיא בסוף ב"מ דהטעם דאין משלמין לפועל בסו"כ משום דעיקר סו"כה דפועל אמוזמן דהא הולך לשלם ביומו כדי שלא לעבור על בל תלין. אבל גבי מלוה דעיקר סמיכה שלו אקרקעות כנ"ל וכ"ה לדינא בחומ"ס סו' של"ו ע' בסמ"ע. ודבר זה ידוע דהטעם דמטלטלין דיתמי לא מסתעדי לבע"ח משום דעיקר סמיכה אקרקעות ונכסי דאינשי ערביין ב' ע' ר"פ איזהו נשך. ולפ"ז גבי פועל דעיקר סמיכה אמוזמן כנ"ל מטלטלי דיתמי מסתעדין ל' ומעתה יבא הכל על נכון וכן הוא חוכן דברי הסוגיא דמאי דפריך ל"ל לאו בגזל למינו למילף מרבות רק דיש לחרץ בקו' החוס' לעבור עליו בשני לאוין ואי משום דל"ט מלינו לאוקמי גבי יורשים רק דיש לדחות כמ"ס דמטלטלי דיתמי לא מסתעדי וכנ"ל ולפ"ז מחרץ שפיר ל"ל אלא לכובש ש"ס דמטלטלי (לא) מסתעדי כמו שכתבנו ומלינו שפיר ללקות עליו וכו' לק"מ. ומעתה יבא הכל על נכון. ודו"ק היטב שהוא ברור לאמיתת הלימוד :

עוד אפ"ל דמירי בגזל ובא אחר וגזלו ואכל השני לאחר יאוש דפטור מחטלומין ועבר על הלאו ולא מחקן בחזרה. ודוק :

(ב) **מענין** לענין במס' ב"ק דקט"ז ע"ב בסוגיא אימתי משלם חומש נשבע הוא ואביו ע"ש. יש לדקדק בסוגיא זו דהיאך קאמר נשבע הוא ואביו מנין דהא דבר זה ברור דגמ' עריכה היא בכריתות דכתיב או יודע אליו מעלתו ולא שידעו אחרים אפי' עד אחד באינו יודע אבל שנים ואינו יודע מחייבים קרבן משום ק"ו דאם הביאו שנים לידי מיתה חמורה וכו' ע"ש במס' דמס' קידושין ד' ע"א ולפ"ז גבי חומש ואשם דבעינן והמודה מעלמו דוקא וכמ"ס תוס' בסוגיא זו אקוים רש"י ע"ש דהיכא דאיכא עדים בהכחשה ליכא חומש ולפ"ז גבי אינו יודע נמי אין נש"ס חומש וא"כ למ"ל קרא דאינו משלם חומש אגזל אביו דהא ע"כ לעולם לא מלינו שידע הוא בעלמו אס לא (כן). שה"י הוא בעלמו בשעה שגזל ועסק דאל"כ הוה מפי אחרים ידוע כי נשבע לסקר וליכא כפירה למ"ל למעט דאינו משלם חומש על גזל אביו. אי"כ ל"ל דהכו' ב' בשעה גולה. ולפ"ז קו' ב' :

דכתבו נפל ליד דיין איירי באין חייב מודה :
ויש לחקך דרבא מוכרח לפרש לא מצעי קאמר
 דאל"כ ק' דרבנן אדרבנן דקחני בזמן שהבעל
 מודה יחזיר לאשה ול"ח לקטניא כמ"ס החי"ס.
 ופסוק. אמנס לחירון רבא ור"פ כמו שנובאר
 לקמן למי' רבינא איפוך ור"י הוא דקאמר לא יוליא
 עולמים מלינו לפרש כנ"ל דוקא בדכתב ב' הנפק
 דר"י חייב לפרעון ולקטניא והא דקאמר החס
 נחאלמנה וכו' לא יחזיר היינו כשאין הבעל מודה.
 ומחורץ קו' א' דהמקשה ידע ממי' רבינא ור"פ
 וקושייתו לרבא אחרי שלריבין לאיפוך עדיפא לפרש
 דוקא בדכתב הנפק כסברת המקשה. מ"ס נפל
 ליד דיין כו' ולא להכניס בשינויא דחיקא לפרש
 לא מצעי כו' והשיב החרץ דרבא מחרץ באיפוך
 שטר כתובה כלל ר"י וכו' והחני ר"י בזמן שהבעל
 מודה יחזיר ול"ח לקטניא וא"כ קשיא דר"י אדר"י
 והוכרח לפרש לא מצעי קאמר ודו"ק :

ולתריץ קו' ב' ט"פ דכרינו ה"ל. ר"פ
 לא יחא ל"י כפי' רבא אלא נפל ליד
 דיין בדוקא קחני וכו' ואיירי בחייב מודה וחיישי'
 לקטניא. והא דקחני בזמן שהבעל מודה יחזיר
 לאשה ול"ח לקטניא מלינו לחירון רבא ור"פ
 כתיבה בדלא כתב הנפק ונשאלה הסברא א"א דפרט
 מקרט וכו' וכנ"ל דמלינו לומר דכתב ולא מסר
 עדיין כקו' מהרש"א ומשום זה לא נזהר ועכשיו
 שמודה לימן יחזירה לה דעדין בחתומיו זכין וכנ"ל
 ומי' מהרש"א בנשא ודאי נתן לה כתובה והיינו
 משום דאסור לשהות בלא כתובה ו"ל כמו שפירשנו
 למעלה בקו' ג' דמלינו לומר לררי אתפסה שמוח
 לעשות כן לחכמים עד שיכתוב לה כתובה. ומעתה
 מחירלה קו' ב' הא דקחני ר"י נחאלמנה וכו'
 לדבריהם דרבנן קאמר וקמתה עליהם כמו דמתה
 לדברי חכמים בעודה חתה בעלה וכפי' שפירשתי
 לעיל דר"י לשיטתו התפסה לררי ל"מ מיד וכנ"ל
 בחי' קו' ג'. וקמתה עליהם בנחאלמנה וכו' לא
 יחזור והיינו אפי' כשבעל מודה לא יחזיר לה כקו'
 ב' קשיא דרבנן אדרבנן דר"ל דנפל ליד דיין כו'
 דחיישינן לקטניא. וא"ל כנ"ל בדלא כתב הנפק
 בכתובה והא דנפל משום דכתב ולא מסר. עדיין
 ק' הא בודאי מסר ונתן כתי' מהרש"א דאסור
 לשהות בכו' והתפסה לררי ל"מ לר"י. ודאי לר"י
 גופי' דל"מ לקטניא ולפרעון יחזיר. וקמתה
 לדבריהם דרבנן בחרתי בעודה חתה בעלה
 ובנחאלמנה. ואמר ורבנן אימור לררי אתפסה.
 והו ל"כ ב' קושיות דר"י וכנ"ל ודו"ק היטב כי
 נכון הוא :

נפתלי הירץ הברון רפאפורט מסיים בניין.
 סימן

כקו' מהרש"א ור"י לטעמי' דפליג התם דאין עושין
 כתובה מטלטלין אפי' בקבלת אחריות ופריך שטר
 אורי ל' בעודה חתה בעלה ודו"ק :

ותירוצי רבינא י"ס ג"כ לפרש באופן זה אמנס
 קו' מהרש"א לכאורה אינו מדוקדק מה
 בכך שלא מסר עדיין דהא מחייב לימן לה כתובה
 ויחזירו הכ"ד בהגלי ב"ד. אך י"ס להקשות קו'
 מהרש"א באופן זה מאי האי דקמתה ר' יוסי אורי
 לי מיהת בעודה חתה בעלה בזמן שאין הבעל מודה.
 כו' הא איכא למיחש שמא כתב לימן בניסן ולא
 מסר עדיין והוא מוקדם. וכן בס' ל"ט בחו"מ.
 וליכא לחירון עדין בחתומיו זכין דהא אין הבעל
 מודה ולא רלה לימן והתם בעינן דוקא דמטי לידו'
 אז זכין למפרע. אבל כשחזר בנתיב נחבעלה זכיו
 החתימה כפ' רי"ף שם גבי מחר הובא ברא"ש
 ובב"י שם ואף להחולקים על הרי"ף גבי מחר משימ
 דהתם נותן עכשיו מדעתו משא"כ הכא דגם עתה
 אינו מודה ולא רולה שיחזר לה אף שבא בטענה
 שרוע והוא שקר עכ"פ אינו רולה שיחזר לה ובודאי
 ל"ס הכא עדין בחתומיו זכין לכ"ע. ואם נחזיר
 לה משימ הדין נותן שימן הכתיבה הוי מוקדם
 דמטי לידו' מדעת הלוה דוקא ופשוט :

ולתריץ קו' א'. דלכאורה אין אנו לריבין לחקך
 דרבא לא מצעי קאמר וכו' דמלינו לומר
 פלוגתא דר"י ורבנן איירי בחייב מודה ולא יוליא
 עולמים דחיישינן לפרעון ולקטניא ודוקא נקט נפל
 ליד דיין כו' דמלינו למימר דגם רבנן איית להו
 סברת ר"י אם איחא דפרט מקרט הוי קרט ל'י
 רק דטעמי' מדנפל ש"מ דפרט ולא זכיר לשמרו
 ונפל כפי' החוס' דר"ב ע"ב ד"ה ולא לזה עד תשרי
 והובא בזהרש"א בשמעתי' דמלוה ודאי זכיר בשערי'
 כו' וכן מלינו כזה בנפל אף שהוא חור' זמנו אחרת
 חזקה דא"א פירט חור' משום האי סברא דנפל
 ודאי פרוט הוא ועדיפא להו מחזקה דא"א חור' .
 הכא גמי שבקי רבנן לסברא אם איחא דפרט קרט
 לאלתר כו' משני סברא דנפל לא זכיר לשמרו
 ובודאי פרוט הוא וממלוה נפל. וכ"ז בדאית ב'י
 הנפק אבל בלא הנפק אי חייב מודה בודאי יחזיר
 למלוה דלמאי' גיחוש לפרעון ולקטניא לא הי שיק
 דאם פרטו מקרט הוי קרט ל'י ואי משום דנפל
 ולא נזהר לשמרו כו' אמרינן דכתבו ללוה ולא
 לזה עדיין ולא נזהר הלא לשמרו. וכמו שפי' בדו"ב
 משנה מלא שט"ח כו' וכיין שבו' מודה עכשיו
 שיחזר למלוה ורולה ללוה שפיר אמרינן עדין בחתומיו
 זכין ל'י והי' הדין נותן שיחזירו למלוה אפי' לרבנן
 משא"כ ב"ש הנפק בודאי לזה כבר ומדנפל ש"מ
 דפרטו ולא זכיר המלוה לשמרו ומש"ה לא יוליא
 עולמים ודו"ק. ע' חוס' דר"ב ע"ב סמיה לדברי

סימן ס .

מחודשו כתיב מהגאון שר ההורה מין ישראל
יהושע ויצא אברק קוטנא בעהמחם ישועה
ישראל עד חורם
נעתק ע"י הרב ר' רפאל זאב נ"י ר"מ דפה .

א) בשיע יו"ד סימן א' (ס"ק א') הכל שומעין
לכתחילה וכו' הנה מדברי כל הפוסקים
נראה מדינא נשים נאמנות על השחיטה ומשמע
אף על בדיקה הסבין וכן נראה להדיא מדברי
החב"ש אלא שרש"ל החמיר לאסור מדינא גם
הפרמ"ג החמיר לענין בדיקה הסבין דא"נ מדינא .
ולא כן לבני ידמה דהא משנה שלמה שנינו בספ"ק
דר"ה גבי פסולי עדות דרבנן זה הכלל כל עדות
שאין אשה כשרה לה אף הם אין כשרין ואי ס"ד
דאין אשה נאמנת אף פסולי עדות דרבנן אינם
נאמנים על בדיקה סבין ובהדיא מבואר לקמן סי' ב'
דאף פסולי עדות דאין נאמנים על בדיקה סבין ואפי'
להרמב"ם האוסר דוקא במומר בפסולי עדות ומה
י"ל בהא דק"ל לקמן סי' קי"ט דהחשוד לדבר א' אי"ס
לד' ואף פסולי עדות נאמנים באיסורין מ"מ מודי
דאין האשה נאמנים כמבואר לקמן סי' קכ"ז סי' בהג"ה
גם פסולי עדות א"נ אף שאינו חשוד לאותו דבר
וכן משמע בירושלמי דהא' כללל הוא בכל איסורין
וראייתו להמציא בסי' תל"ז סק"ח דברים תמוהים
שכתב וז"ל וע"ל סי' תל"ז דאין לסמוך על נשים
לכתחילה והחוס' בעירובין כתבו דבית שלהם
נאמנים אכן השולח אותם לשמות דבר אין נאמנים
אפי' דרבנן וכח"ש סי' ת"ע ס"ט ובפסחים כתבו
דמה שביד נאמנים אפי' בדאורייתא עכ"ל ודבריו
המוהין שנראה שהבין מדברי חוס' בעירובין דאף
אשה אי"ס על עירובי תחומין כ"א על שלהם
והא' ודאי ליתא דהחוס' לא כתבו רק על קטן לא
על אשה ובה דברי החוס' בעירובין ובפסחים
עולין יחד בקנה אחד וכן מבואר להדיא ברשב"א
בהר"א ובכ"ה דנשים נאמנות גם לענין בדיקה
סבין גם מה שכתב הפ"מ דבמוחזקות להחליף
אסור מדינא לא נהירא כלל ואם אמרה נתעלפה
מותר מיהו לפי מה שכתב לקמן סי' ב' דאף פסולי
עדות אין מוכחין אותה להיות שומע בקבוע לשחוט
לעצמם ולמכור לאחרים ה"ה אשה דאין אחד להם
כדמוכח ממשנה דר"ה :

ב) שם אפילו וכו' העם דאמרינן רוב מליצין
אלל שחיטה מומחין הן ומקשי הכי
ימא סמוך מעוטא לחזקה כדאמרינן בר"פ האשה
בתרא דאשה שהלך בעלה למדה"י ומת בעלה לא
מנשא ולא אמרינן הלך אחד רוב נשים דמתעברות

ויולדת דאיכא חזקה יבום ואפילו לרבנן דר"מ
כמש"כ הר"ף ורמב"ם ז"ל והנה החוס' דא"ש סי'
דמיעוטא דאין מומחין הו"ל מיעוטא דמיעוטא אך
ברמב"ם במלחמות ריש חולין מבואר דלכא' באתא
קמן לריך למדקדק' ולא אמרינן הלך אחד רוב דה"ל
כבדיקה הריאה אלמא דמעוטא דשאין מומחין
שכיח בשאר מעוטא . ולפ"ז לפי מה דק"ל אין
הולכין בממון אחר רוב אע"ג דבאיסורין אזלינן
בחר רובא והטעם כמש"כ ההר"ד כיון דה"ל ע"פ
שני עדים יקום דבר ולריך בירור גמור להוציא
ממון ורוב אינו בירור גמור כ"כ לזאת בשאר
איסורין דג"ל משפטי עדות דאפי' עד אחד נאמן
אזלינן בחר רובא אבל במקום דלריך בימא גמור
אין הרוב מברר בבירור שיהי' כדאי להוציא ממון
על ידו ואף אלו נאמן בדבר שבערוה דקיימא לן
דלריך שני עדים דאין דבר שבערוה פחות משנים
דילפינן דבר דבר מממון ומילא ג"כ אין הרוב
מועיל נגד חזקה וכ"כ הרב בעל מחנה אפרים דמגו
להחיר א"א לא מהני כמו דלא מהני בממון
להוציא ואף אלו נאמן לענין רוב נהי דמהני
באיסורין מ"מ בדבר שבערוה לא מהני דאין דבר
שבערוה פחות משנים ורוב לא הוי כעדות רק
במקום דליכא חזקה אזלינן בחר רובא דאף
בממון אזלינן בחר רוב כל שאינו נגד החזקה כמש"כ
החוס' והרמב"ן בפי' לא יחפור בסוגיא דניפול
ולפ"ז מיושב קו' החוס' בב"מ ד"כ ע"כ ד"ה
היכי פשט מר ממונא מואיסורא דהא בממון
מחמירין טפי דאין הולכין בממון אחר רוב ובאיסורין
אזלינן ולפיענ"ד לא ק"מ דהא אמרינן בפי' המוכר
פירות כי אזלינן בחר רוב באיסורא בממון לא
אזלינן והיינו בשאר איסורין כמו ע"א נאמן באיסורין
אכן התם איירי בשטר חליצה דחליצה הו"ל דבר
שבערוה כחוס' כה"פ מלכות חליצה ולזה ודאי
לא אזלינן בחר רובא והשתא א"ש נמי דעת הר"ף
ורמב"ם ז"ל דלא אזלינן בחר רובא בהא דרוב
נשים מתעברות ויולדות דיבמה לשוק מקרי דבר
שבערוה ולדעת הרבה פוסקים א"נ עד אחד להעיד
שניתן לה בן במה"א ואפי' לדעת הסובבין דע"א נאמן
י"ל דהיינו מדרבנן להעיד על אשה שמת בעלה
אבל מדינא אין שבערוה פחות משנים ולכן אין
הולכין אחר הרוב אפילו מדאורייתא להחירה לשוק
משא"כ כאן לענין שחיטה דאינו דבר שבערוה
וע"א נאמן אזלינן נמי בחר מוצא ועפי"ז י"ס לקיים
ג"כ דברי הר"ב"ש בחסובה דנגל למים שאין לו
סוף ולא ששה עד שתלא נפשו וספיגה המעורפת
בין אע"ג דרוב . הנטבעים למיתה אסורה ליבא
מדאורייתא ולא אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף
דאיכא חרי חזקי חזקה סי' וחזקה א"א ומהני
פלי

שהוא נגד החזקה דהא מרא דהך שמעמא בפ' האשה שהלכה הוא רב ורב ס"ל דאפי' בממון אזלינן בתר רובא דז"א דכ"כ תוס' בכמה דוכתי דדוקא בזה דהמוכר שור לחבירו וגמלא נמנן דיכול לומר קום לי בפנסי שאני מהרוב משא"כ ביבמה אך דעה קלה פוסקים דבכל איסורין אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה רק ברובא דאיתא קמן לא אמרינן הכי כמש"כ בחידושי הריטב"א קידושין פרק עשרה יוחסין גבי רוב מיעוטים מטפחין ולפמש"כ אין חילוק בדבר שבטעם לעולם אמרינן סמוך וכשאר איסורין רובא וחזקה רובא עדיף :

(ג) **שם** ואם בדקו וכו' עיין ט"ז שהלכך לתמוה ממקוה דלק' סי' ר"ה וכן מלק' סי' י"ח בשעת צרכין בדוק וגמלא פנוס לא צרינן אלא בשיביר בה עלמות דעלם וודאי פנוס הא בלא"ה שחיתתו חסורה ולא אמרינן והשחא נפגמה דאוקי בהמה החזקה והרי פנומה לפניך וה"ל בהמה בחזקה איסור קיימא והרי שבת לפניך ונראה לפענ"ד דהא מבוחר לקמן סי' י"ח בשעת צרכין בדוק ונאכד וגמלא פנוס שחיתתו מותרת כיון דבכר היתה בחזקת היתר ועט"ז שם שכתב דלא דמי לאיתא לפנינו ונפל על קרקע קשה דאין חולין דהם כיון דלכתחילה דריך לבדוק הסבין מעולם לא הוחזקה בהמה להיות משא"כ בנאכד כיון דלא ה' אפשר לבדוק וילאה מחזקת איסור לגמרי וכבר החזקנו' להיות חו לא מקלקל ריעותא דגמלא אח"כ עיי"ש וא"ש ההפך מבוחר דשוחט זה כיון שה' בחזקת יודע וכבר החזקנו כמה ששחט להיות גמור דאפי' לכתחילה א"ל לבדוק ממילא לא מקלקלין משום ריעותא דגמלא בתר הכי מה דהחזקנו להיות מעיקרא ול"ד למקום שנמדד וגמלא חסר וכל טהרות שנעשו ע"ג בין ברה"י בין ברה"ר טמאות אע"ג דבחר ה' הטהרות בחזקת עהורין דא"ל לבדוק המקוה דכ"כ תוס' כתובות ע"ה פ"ב דר"ה אבל הכא החזקת פנוי לא חשב חזקה לגבי חזקת הנוף וביאור הדברים דכיון דאלו מסופקין על המשטה א"ל ה' מקודשת או לא ואין עיקר הקדושין תלוי בממין דכבר היתה אפשר להקדש גם אם ה' לא מומין ואע"פ שבאמת התנה ע"מ שאב"מ מ"מ כיון שאין עלם הקידושין תלוי בממין והם' דחגאי הו"ל כהפק דבא מעלמא ולא מלי לגרע לחזקת הנוף (קשה לי מתכות דריש דהא עיין תוס' שם ד"ה ה' בודק וכתוס' כתובות הפסג מבוחר בשעמ"ק דעומדת לינשא) ולא דמי למקוה דכל עיקר טבילת הטמא היא במקוה ובמקוה חסרה א"כ לו לעלות מטומאתו ועיין בס' פ"י שמבאר בן לרדכי תוס' א"כ ה"ג בסבין כיון שאין עיקר כשרות הבהמה תלוי בפגמה זו דאפשר דשחט במקום אחת ונהו דאין

עליו מלמה מקומות דהא בפרה אדומה אזלינן בתר רובא אע"ג דאיתא תרי חזקות ולפמש"כ לק"מ דים חילוק בין דבר שבערוה לשאר איסורין דבשאר איסורין עדיף רוב מצ' חזקות אכן בדבר שבערוה לא וגם כהני דריש אשה שהלכה איבא ב' חזקות שלא ילדה וחזקה דזקיקה ליבם וכיון דאיתא תרי חזקות לבן דעה הרי"ף ורמב"ם ז"ל לא אזלינן בתר רובא ולמש"כ למעלה אף במקום חזקה אחת אין הולכין רח בנפל למים שאין לו סוף דה"ל מיעוט דלא שכיח כלל אם נשאת לי"מ כמש"כ בטורות ד"ב ולהכי לא חייסין ג"כ לנקיבת הוושט וכבר הקשו המפורשים נימא סמוך מעוטא דנקיבת הוושט לחזקת איסור דאבמה"ח ולמאי דפרישית לק"מ נמלינו למדים דבכל מקום אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף רק נגד דבר שבערוה לא אמרינן ומה"ט פסק הרמב"ם ז"ל בה' בטורות דחלב פטור ולא אמרינן אוקי לחזקה שלא ילדה מטעמא דאמרינן דהם ע"א נאמן וזה דרך נכון לדעתו ועפ"י י"ש ליישב ג"כ קושיית החוספת בנהר ד"ל בד"ה ר"י ור"ל במופלא הסמוך לאיש למה לוקין הא ה"ל התבאח ספק שווא לא יביא שתי שערות והירלו דרוב פעמים מביאין בזמנם דהיינו בני י"ב ויום אחד וז"ל לדבריהם אע"ג דקיי"ל דאחר י"ג שנים ויום אחד לריך לבדוק אם הביאו שתי שערות היינו לכתחילה דוקא אבל לדעת הרשב"א בחטובה הובא בב"א א"א סי' מ"ג במי שנהקדשה ולא נבדקה דה"ל ספק אם הביאה ב' שערות א"כ הדרא קושית תוס' לדוכחא הא ה"ל ס' שחא לא יביא שתי שערות ונראה לפמש"כ דכל היכא דלריך שני עדים אין הולכין אחר הרוב נגד החזקה ולריב"ש עכ"פ נגד שני חזקות אין הולכין בדבר שבערוה א"כ ניחא דרוב בני י"ג ויום אחד מביאין שני שערות אין זה מוטיל לגבי קידושין דה"ל דבר שבערוה והנה מבוחר מדברי הרמב"ם ז"ל ה' סנהדרין דאע"ג דאין לוקין ע"פ ע"א מ"מ אם העיד ע"א על חתיכה שהיא חלב והחזק על פיו לוקין א"כ ניחא דהם בנהר במופלא הסמוך לאיש שהקדים כיון דלגבי איסור אזלינן בתר רוב וכבר הוחזק לנו שחתיכה זו של קודם אם אכל אחר לוקה אבל בקידושין כיון דאין הולכין בקידושין אחר"כ כמו בממון ומעולם לא הוחזק' זו האשה כיון דחנמים הקנו לברר לכתחילה לזה ה"ל ספקא דאורייתא ואין להקשות מה דאמרינן בקידושין פ' עשרה יוחסין גבי רוב מיעוטים מטפחין באשפה דאין זה חזקה דשורפין עליו תרומה אלא לא אזלינן בתר רוב נגד חזקה אף בשאר איסורין דכ"כ תוס' שם דל"ה רוב גמור ודו"ק וא"ל לפמש"כ בעממא דאין הולכין אחר רוב דמהעברות ויולדות נשים דאין הולכין בדבר שבערוה אחר רוב כל

ואין זה ס"ס כיון שהוא נגד חוקה מ"מ לא אלים ריעותא דסכין למדמי חוקה דמשיקרא דסכין כיוי סכבר יא' בחזקת היתר וכיון דמבואר לק' ס' י"ח להקל בגאבד הסכין משום דכבר הוחזקה בהיתר הי' דכוותי' [ולפ"ד הפי' שזכרנו מיושב מה שהקשה מהרש"א בזה דס' שער לבן קודם לבהרת דטמא לחכמים ואמאי לא אזלינן בחר חוקה הגוף דלחכמים אלים עפי חוקה הגוף מלר"י ולפמ"כ א"ש דהתם בבהרת כיון דעיקר הס' הלוי בבהרת אס קדמה לשער לבן אס לאו דמי למקוה שנמדד] וזוה מיושב נמי הא דלר"י ק' ור"מ ז"ל בחזקת הגוף כרי ושמא מוזילין ממוון וא"כ קשה מהמחליף פרה וכן משור שנגח את הפרה דלא אזלינן בחר חוקה קמיימא אף כרי ושמא. וכבר נהקשה בזה בס' ש"ס ולפמ"כ א"ש דדוקא ביה' בה מומין כיון דבאמת כבר נהקדשה אלא דהס' בלו מעלמא אס נהקיים התמלי ואין עיקר הקידושין תלוי בכך לא אלים ריעותא דהשתא וחזקת ממוון לאורועי חוקה הגוף משא"כ בכך דהמחליף פרה ושור שנגח שעיקר הס' הוא על לידת הפרה ודמי למקוה ומלטרפין ריעותא דהשתא לחזקת ממוון ולא מפסיקין ממונא ועימ"כ ס' פ"א ונראה שחילוק זה מוכרח שהרי יש לפיין למש"כ החוס' ריש גדה ופ"ק דחולין דבשני נזירין שראה עומאה שזרק ביניהם לא שרינן מטעם ספק עומאה ברה"ר אלא דכל חד מוקמינן על חוקה אלמא אע"ג דהחזקות סותרות זא"ז אוקמינן כל חד אחזקה ומדא"ל שניהם מותרין דלא מפלגינן בין בב"א לזה אחר זה אלא מדרבנן א"כ קשה בשלמי מעילה באומר פרוטה מתוך כיכי הקדש דלכ"ע מיימי אשם תלוי וע"כ דאיסור מודאורימא ואמאי לא נוקמינן כל חד אחזקה (שם לא שייך חוקה כיון דספיקא נס בשמים ודו"ק) וכן בהמקדש אחת משתי אחיות למ"ד קידושין שאמס"ל הוי קידושין כל אחת מקודשת מספק מדאורימא ואמאי לא מוקמינן כל חד אחזקה ונימא דמרווי' לשחרי לב"ז דע"כ לא אמרינן דכל חד מוקמינן אחזקה אלא במקום שאין החזקה השנייה תלוי בעלם על הספק שנוגד על אדם זה כגון שראה עומאה שזרק ביניהם שאלמלי ה' השני טמא ולא ה' עליו חזקת טהרה ה' ע"כ הספק הזה על האדם זה לכן אין החזקה דשני מנגרע ל' לחזקה דראשון שהרי אין הספק שלו תלוי בעלם מה שהשני נטמא אבל במקדש שני אחיות ואמר אחת מהני מוקדשת לי אלמלי לא היתה השני בה קידושין לא ה' הספק עליו והיתה מקודשת בוודאי וכן פרוטה בתוך כיסו אלו ה' הפרוטה שני כגון הקדש לא ה' שום ספק שהפרוטה זו נהבסת בקדושה וכיון שעיקר הספק תלוי באם נאמר שהשני יאלס מחולין ודו"ק מדע דהא המקדש בחפץ

קמיימא דדוק :

(ה'שך יבא א"ה)

סיבון סא.

תשובה. כתי' מהרב הנאון שר התורה מרן **אברהם יצחק** גליק וצ"ה אבדק"ק טאדטשווי בארץ הגר בעהמח"ס באר יצחק ושו"ת יד יצחק. נשלח להדפוס מהשו"ת ה"ה **מהר"ש** ג"י כהנא בהגאבדק"ק ושארדני באונגארן שרי"א.

בעיה"י א' מר"מ תרכ"ח טאלטשווא יע"א. של' וכ"ט להבחי' באריוס. מפענח רוים. ה"ה הב' המופלג בתורה קולע אל השערה. עקנן חדש. מלא ונודש. חו"ב טובא. בהווי' דאביו ורביא. כ"ש מו"ה **ישראל כהנא** נ"י.

מכתבו הנעים הגיעני וכו'. ולרוב טרדוהי וכו' חסיד תשובתי רק על הערות שס' על חיבורי שו"ת י"ל ח"א וכו' להעמיד ד' בעוה"י. ואת מידושו

איסור דאורי' וזה גזירה קרובה. ולכן איך יאמר בטעמו דר"ל גזירה רחוקה ולהקשות עליו...
הלא יותר נכון להסביר טעמו ע"ד הג"ל וזה.
ליכא ק"י כמ"ס:

ובי"ש עמ"ס בס"י קס"ד דלהכי לא מפרש הש"ס לר"ל דמתי' בדעתו להשלים דא"כ לא הוי דומי' דאיך עיניי' דהס רק מדרבנן והק' ע"ז דהא חזינן דלר"י ס"ל לש"ס דא"ס אע"ג דל"ד לשאר עיניי'. ועוד דמהלכ"ה כ' כן להר"ן והרי הר"ן ס"ל דגם שאר עיני' דאורי' עב"ד הנה מ"ס דלהר"ן שאר עיני' דאורי' ז"ל דמסקנת הר"ן שס ברפ"ח דיונו' דאיך דרבנן וע"ס ומ"ס דחזינן דלר"י ה' א"ס להמקסן אע"ג דל"ד לשאר עיני' ג"כ לק"מ דכבר עמד ע"ז הכפ"ח כמו לשאר גס מעל'. אבל מיישב בזה לשון הניחא לר"י וכו' דאמר הש"ס דמשמע דגם לר"י לא א"ס לגמרי משום דקדוק הג"ל וכו' לר"י ה' מוכרח לטבול דומק הג"ל לפרש בח"ס אע"ג דל"ד לשאר עיני'. אבל לר"ל הרי י' דרך מרווח לפרש מדרבנן דומי' דשאר ולכן ניחא להש"ס הכי וז"פ. אבל לעגדי' לפרש דלר"י א"ס בלי דומק דלכא"י ק'. לפמ"ס המל"מ בפ"א מחו"מ בשם מהר"ל"ה ד"ל דרך בחלב ח"ס אסור' דלא הו"ל שעת הכושר משא"כ בחמץ ולהכי לריך לימוד מיוחד למ"ס בחמץ א"כ ח"ס ביוה"כ אמאי אסור' הא ה' לו ג"כ שעת היחר וגם עכשיו בעלם מותר רק יומא קא גרים וי"ל דא"ג דביוה"כ רק מדרבנן אסור דגזרי' אטו שאר אסור' דאיכא בח"ס אסור' תורה וא"כ זה כוונת הש"ס הניחא לר"י דח"ס אסור' מה"מ והיינו בעלמא באי' שלא הי"ל שעת היחר כמו בחלב וכי"כ א"ס ד"ל דה"ג ביוה"כ אסור' מדרבנן. אבל לר"ל דס"ל ח"ס מותר לגמרי לס"ד דש"ס ק' איך מפרש מחי'. וא"כ א"ס דלס"ד דמקשה לר"י ניחא לר"י וספיר דומה לשאר עיני' דהכל מדרבנן. אבל למסקנא ס"ל דלר"י גס ביוה"כ ח"ס אסור' מדרבנן דילפ' מחמץ כמ"ס בשו"ת מהרי"א חל"ח ס' קנ"ח יע"ש נחלא דא"ס כל הסוג' בצוה"י. ומ"ס עמ"ס בס"י קע"ב בשם השואל ליישב קו' האה"ד ז"ל עפמ"ס הקל"ח דהפקר אינו עושה קצין דכן כ' בשו"ת מהרי"א ז"ל א"ס ס' ר"א. האמת אחר. אבל הלא יראה מה שצורתי ע"ז שס:

ובי"ש עמ"ס בס"י קע"ז לפרש המכילתא וזה ילאחי מרשב"א יבמות ד' ו' דעשה דמשבות דכ' בשבת קאי אלאבות מלאכות שיש בהם חיוב סקילה ומחילא בהבערה למ"ד ללאו ילאחי לביא ב' עשה. וכביא לי ע"ז מ"ס המג"ח דכ' דקך במחמר ומחומין דלא היו במשקן אחרי' כן מושא"כ בהבערה שפיר הוי בכלל אבות מלאכות. ורק לענין עונש נזיה"כ

חידושי הנפיקים ג"כ ראיתי וישנו בעיני. אבל לפלפל ולסלסל בהם אין בכחי וגם אין פנאי וכו':
ורנה"ר עמ"ס בח"א ס' קנ"ו ליישב קו' השואל גילוף מסנהדרין דאולי' בת"ר דאל"כ ניחוש דמחזר הוא ופסול לדין ויישבתי דהא גזיה"כ דס' מחזר שרי. אבל מוכח אביו שפיר ילפי' דמס' לא קטלי' ל' והק' ע"ז דאכתי לשי' החוס' חולין ד' ל' שוהימו המפרשים דפליגי עמ"ס הרמב"ם דאיסור בע"א הוחזק ואין הורגין עפ"י ע"א ה"ג בסנהדרין איך הורגין על פיהם דמה שהוחזק עפ"י היחר דס' מחזר ל"מ להרנו עפ"י עכמוד. ובחיבורי בל"ל שם העליתי דשפיר י"ל דהחוס' ס"ל בהרמב"ם ז"ל יע"ש כי הדברים ברורים ונכונים בצוה"י וא"כ א"ס הכל כמובן. אלא גס אי ניחא כמ"ס שס בשם הש"ס דחוס' חולקים על הרמב"ם ג"כ א"ס דכיון דהתורה נותה על מינוי הסנהדרין מזה גופא מוכח דהתורה התיירה להסביר בזה ס' מחזר גס לדון למיתה. דאל"כ איך משכחת סנהדרין כשירים. דהרי בכל סנהדרין י' לחוש שסס ס' מחזרים אע"כ דהתורה הכשירה למנוחם לכל מילי כמו דהתורה לבוא בקהל מספק ומלא בשעת מינוי הסנהדרין י' עליהם שס כשרים דאז לא ה' הגידון לענין מיתה. אלא לענין המינוי להכשירם לסנהדרין ושוכ גס כשאינע אח"כ ענין דין מיתה שפיר כשירים לדון גס בזה דכבר נעשו כשרים ול"ד למ"ס הרמב"ם דאיסור בע"א יוחזק דאמרי' דהחוס' פליגי עליו. דשם לא הוחלט הדבר בצירור כגון בע"א שאמר דחתיכה זו חלב דכבר כ' הע"ז ב"ד ס' ל"ח דנאמן רק מטעם הוכחה דיש אומדנא שהיא חלב ולכן אס אכלו אח"כ אדם א' לא נוכל לחייבו מלקות או קרבן. אבל כאן התורה הכשירה ליתן להם שס סנהדרין כשרים ולכן נשארו בכשרותם לטולם. אבל במכה אביו דדינן תיקף לענין מיתה שפיר מוכח דאולי' בת"ר דאל"כ אין יחרג מספק כג"ל ברור וגטון:

ובי"ש עמ"ס בס"י קס"ג ליישב הקו' על מהר"ל"ה הובא ס' רל"ט דבאי' דרבנן לא חל שבוועה וק' דא"כ ר"ל דס"ל ח"ס דרבנן ומוקי מחגי' דשבוועה בחפרש ח"ס והא הוי מו"ע וכהכתי דה"ט דלר"ל ח"ס אסור' מדרבנן גזירה שמה יאכל ח"ס ויהי' דעתו להשלים דאז מודה דאסור' מדאורי' ובכה"ג אינו מו"ע ולכן לא יהא הטפל מחזר מן העיקר וק' ע"ז ניחא דה"ט דר"ל דגזרי' שיאכל שיעור שלם ואז שפיר הוי מו"ע עכמוד ולק"מ דזכו נגד הסבא' לגזור דאס נחיר לו ח"ס יאכל שיעור שלם דהוא א"י הנודע לכל ש"ב מלקות אלא נכון יותר דגזרי' בשעה שיאכל ח"ס יעלה בדעתו להשלים ואז אפי' לא השלים אח"כ נחלא באלל

דמרבין יותר ללא ואחכ"ב מלי קדר. דל"ק יכול להיות יותר בכלל ללי. ולכן מוקמין יותר ללא ואחכ"ב ורק' ע"ז דהרי ס"ס מקשה בפשיטות ללא ואחכ"ב ללי מעליא הוא עכמו"ד ולק"מ דה"ס מקשה כן כיון דל"ק דקרא דבשל מושל אחי לבשלו ואחכ"ב ללא מנ"ל לרבות גם ללא ואחכ"ב דהא מ"מ החמיל ללא. אבל נגד ללי קדר ודאי מסתבר יותר לרבות לאיסור. כללוא ואחכ"ב דל"ק אין בו ביטול כלל והוי שפיר בכלל ללי ובח"י לפסחים בעזרי"ה הארכתי בדברים נכונים בעזרי"ה ואחכ"ל :

עוד כ' עמ"ס בס' קנ"ד להק' על המלוא רועים דל"ק שכן דפסח דהוי רק איסור גברא מותר לבטל האיסור' לכתחילה והקשיה דא"כ לשי' דס"ל דכל איסור' הוי רק איסור' גברא איך משנחת הדין דאי"מ א"ל וכו' ע"ז דל"ק דעכ"פ אין מבטלי מדרבנן עכ"ד וז"ל מספיק דהא המל"כ ה"ל מחיר שם בפסח אפי' מדרבנן הרי דלא מחלק בזה. ומ"ס בשם ס' בית יצחק דכ' דה"ט דר"י דמב"מ ל"ב דס"ל דכל איסור' הוי רק אי' גברא. ולכן הוי שפיר מוב"מ היחר בהיחר דהאיסור' ג"כ דק איסור' גברא עכמו"ד ותמיהני דהא מלינו דס"ל לרי' מוב"מ ל"ב בקדשים כדאי' בזבחים ד' ע"ח ע"א דאין דם מבטל דם והרי קדשים הוי איסור חפלא כדברים דמס' לריך להיות מתפס בדבר הנדור כמבואר מהר"ן בנדרים ד' י"ד ע"א ולדבריו נימא דבטל דהא הקדשים הוי איסור' חפלא והוי איסור' בהיחר וס' ה"ל אין עמודי ולא אחריו יותר :

ובי"ש עמ"ס שם ס' קס"ד דא"ל דהתורה אסרה ח"ס משום גזירה שיאכל שיעור שלם והביא ע"ז דבשור"מ כ' דפי' חזי לאילטרופי ר"ל דגזירה תורה שיאכל כזית ע"ד שכן הר"ן בטעם דבי' דגזירה תורה שיבוא לאכול עכ"ד ומלינו עוד ע"ז ס' הרשב"א הובא בט"ז ס' קי"ז דמס' אכור סחורה בדברים אסורים מדאי' דשמא יבוא לאכול ולי' ק' לדבריו דודאי לא מהבהב לחוס שיבוא לאכול פעם אחת שיעור שלם אע"כ דחיישי' דבשעה שאוכל ח"ס יבוא לאכול אז שיעור שלם וא"כ ק' בחולין ד' ל"ח ע"א בחז"י זית חלב נפלא לריקולא דבשרא והי' שם חלמין פלגי דזיתא ואמר שם דר"י אמר ח"ס אסור מה"ט והא שם לא שייך גזרה שיאכל ממנו זית שלם דהא לא יהי' כזית בכא"פ כיון שהי' שם לי' פלגין דזיתא. ושיקך פירושו בחז"ל רחוק מהפסח וכו' זה ג"כ אין עמי. וזוהי אסיום בד"ש באהבה וברכת רב טובה :

אברהם יצחק גליק.

סימן

ד"ש בו רק לאו. ולכן שפיר שייך בי' ע' וכו' האג"א ס' ע"א עכ"ד והנה כבר הודעת כי ס' מנ"ח אין לפני ומשאל"ה און סתירה לזה דלא הזכיר כלל דברי הרשב"א. ודברי המנ"ח אין מוכרחים כלל וראיתי גאונים המסייעים לדברי ה"ה בס' אוה"ד שם ביבמות ד' ה"ל ש"כ ג"כ מרשב"א דעשה דשבת נאמרה רק במלאכות שיש בהם מיתת ב"ד וכ"כ בשם הגאון מו"ה משולם ז"ל דנאיסור לאו ליכא ע' והגם דהוא ז"ל כ' כן גם בלאוי דיו"ט מ"מ בזה מסתבר לי כמ"ס בטעם נכון דשבתון דיו"ט קאי אכולהו מלאכות דיו"ט דבכולם ליכא רק לאו ואיך נחלק ביניהם. משא"כ בשבת מסתבר כיון דהוליא הכ' אח הבטרה מכלל שאר אבות מלאכות יאלה לגמרי ויולא מזה דדברי שרידן וקיימים בעזרי"ה. ומ"ס עמ"ס בס' קפ"א ש"כ קנה מזה הרמב"ן בס' תה"א ס' זה אין עמדי : **ובי"ש** עמ"ס בס' כ"א בדברי הט"ז ס' קי"ז וש"מ דהיכא דענין רשות הוא שפיר יש כח לחכמי' לגזור איסור' וכ' דלפי"ז נסתר מ"ס בחיבורי' בא"ל ד' כ"ח דאין גזרו חכמים לשחיט ב' סימנים כיון דהלמ"מ בפי' לשחוט רוב סימנים עכ"ד ואין זה סתירה דשם בס' כ"א כתבתי כן לתרן דברי המל"מ. ושם הבאתי דהנוב"י ע"כ לא ס"ל כן כמוכן. ולכן בחיבורי' בא"ל כתבתי כן לבאר דש"י ז"ל והוא עפ"י ש"י הנוב"י וכך דרכה של תורה כדוע :

ובי"ש עמ"ס בחיבורי' ח"ב ס' קמ"ט בכונה הרא"ס דסחם אכילה אין פחות מכזית רק מש"ה אי לאו הלמ"מ הי' לוקה באכילה כ"ס משום דההרו בו הרי אחשבי' ולכך גלי לן הלמ"מ דלוקה רק בכזית ולכן בכזית לריך ליתן לו כזית כמ"ס שם בא"ו והק' ע"ז מלבד דלשון הרא"ס משמע דמשמעות אכילה הוי בכ"ס עוד זאת דהח"ל בס' פ"ו כ' דח"ס אסור מטעם אחשבי' עכ"ד ולק"מ דאדרבה דברי הח"ל מסייעין לי דאם אכל ח"ס חזין דסגי לי' לאכילתו ואחשבי' מעלמו. ולכן בלא הלמ"מ ה"א דמ"ס בתורה לאו באכילה הוי בכ"ס גם לנולקות מה"ט דאחשבי' וכמ"ס הח"ל לכן מהני הלמ"מ דמ"מ אינו לוקה אלא בכזית. אבל לענין איסור שפיר מועיל סברא דאחשבי' ולזה כ' הרא"ס דהסם אכילה איסור בכ"ס מטעמא דאחשבי' וכ"ז כשאוכל מדעת עלמו. אבל בכזית דאין נותנין לו לנסותו אם יאכלנו משו"ה בפחות מכזית אין ראוי דאחשבי' ולכן כיון דבעלם אין אכילה בפחות מכזית. ליכא הוכחה מאכילתו וכן באכילה מזה דהתורה נאמרה לו לאכול מש"ה לריך דוקא כזית ול"ש בזה טעמא דאחשבי' כמ"ס שם לבאר היטב וא"ש לנכון :

ובי"ש עמ"ס בח"א ס' רס"ג דה"ט דרבנן

סימן סב.

כי אין לו פנאי. דברי דו"ס מחזק מצרכו ככ"ט
וצרכה מלפני לישועה:
מלביאל צבי הלוי.

סימן סג.

העתקה איזה צ"ע מחידושי כה"י של הגאון החסיד
מורה שמחה וצ"ל אבר"ק נאשביץ:
הנמצא אצל נכדו הגביר החסיד המופלג מ'
שמעלקי נ"י פליצער מלארדו:

(א) בפסחים (כח): ורבי שמעון טמא ושהי'
בדרך רחוקה לא אינערך קרא
ללא נרע מערל וכן נכר דכתיב וכל ערל לא
יכל בו כו הוא אינו אוכל אכל אכול ומרור.
הא נוכל לומר דבפסח שני כתיב על מזות ומרורים
יאכלו ויהא יולא ידי מזה צפ"ס ולהכי לא לריך
לאכול מזה בפסח ראשון. אכל ערל וצ"ל דלא מדחי
לפ"ס יאכלו מזה בפסח ראשון ול"ע:
(ב) יש"מ (מ"ד) דנפקא הש"ס ממשנה על טעם
כעיקר בכל האיסורין הא איכא למימר
דדוקא בענינים אמרינן טעם כעיקר כמ"ס המוס'
פסחים (דף כ"ד): בד"ה אלא הכל משום דילפינן
פרי מפרי מצבורים דמשקה ענינים כמורה רעפי'
דזיעה בעלמא הוא א"כ נוכל לומר דל"א טעם
כעיקר אלא בענינים משום דמלינו דהתורה גלתה
בענינים דזיעה מפרי הוי טעמו ג"כ כמורה אכל לא
בשאר דברים ול"ע:

(ג) בבב"ב (ד'): אין נשבעין על כפירת ש"ק מחר
תמהני מלן הא מכלל ופרט הא ההם
כתיב כי יתן איש שבועה נתינה יהי' דבר ניד
וגם שם אש שלח ידו מחייב וגשטעבדו לו קרקעות
וגם אי פשע וגם אשר יאמר כי הוא זה הא
בפקדון הו"ל הילך וא"כ ל"ל שהקדושו בפשיעתי
ואי ש"ד נשטעבדו לו קרקעות וג"כ ק"ו לפי דעת
הרשב"א דס"ל ש"ד אפי' על מטלטלין א"כ ק"ו מה
בדור נילגול שבועה נמקום אחר מוכש"כ האל שהוכח
לו שיעבור קרקע וג"כ שיעבוד דמטלטלין בלדרי
הבועה מכש"כ שיתחייב שבועה והא עיקר השסוק
דכלל ופרט נכתב שטיק הנתינה יהי' דנייר ול"ע:
(ד) יש"מ (כ"ה) בסוגי' דמגדלים בגמ' מאי מכריז
וכו' תמוה לי דשנים לא הוי סימן מדמכריז
מטבעות מלאהי ומיעוט מטבעות שנים קשיא מכ"מ
דאם הוי יומר משנים נמי הוי בכלל מטבעות
וא"כ מנין הוי יודע שנים מלא ל"ל דאבירה מטעם
שלא שכיח והוי הולך במיעוט שפסח מצודה לא
הפסח א"כ קשה שבשנים לא מכריז מנין אלא
בשלישה והוי אומר ג' מטעם דתפסח מצודה
וכו' ול"ע:

תשובה. כה"י מהרב הגאון הספידרס המנוח ר'
מלביאל צבי הלוי טענענבוים וצ"ל
האבר"ק לאמא מה שהשיב לאחד ממחזיקי השערי
תורה הרב החו"ב וכו' כש"ח טו"ה משה מנחם
מענדיר שפיוואק נ"י מק"ק טשינאווע:

(ו"ל ההשובה).

ב"ה ב"ב אדר תרס"ו לאמא יע"א.

בבב"ב האברך הרב החו"ב המופלג וכו' מ' משה
מנחם נ"י שלום וברכה:

ע"ד שהעיר בפירש"י פ' בא (בפ') והי' כי ישאלך
בין מחר כח רש"י וצ"ל וצ"ל יס מחר שהוא
טכש"י ויס מחר שהוא לאחר זמן כגון זה וכגון
(ויהושע כ"ב) כי יאמרו בניכם לבניו דברי גד ורואבן
עכ"ל). למה לא הביא ממקרא הקודם (ויהושע ד'
פסוק ו' וכו') גבי הקמת בני עשר אבנים בגלגל
דכתיב אשר ישאלון בניכם מחר וקושיהו הוא על
המכילתא שם שיהא שם דברי רש"י וצ"ל אכל הדבר
פשוט דביהושע כ"ב איכא שיאמרו בניכם לבניו.
והיינו לאחר שיכלה כל הדור ההוא כי בעוד מקלהם
חיים הלא ידעו שיש לכל חלק במשכן ובמקדש.
אכל ביהושע ד' קאי שהבנים ישאלו לאבותם וכמפורס'
בפסוק כ"א ויזה פירש שם הרד"ק דקאי על
הקטנים שיגדלו והוי לאחר זמן קצר מאד ומייתי'
מיהושע כ"א שלריך לפרש אחר זמן ארוך וכנ"ל
ימיושע בזה הא דלא מיייתי הא דפ' ואחשנן שפי'
רש"י שם ג"כ לאחר זמן והיינו משום דשם ג"כ
איירי שהבן שאל אביו. ומ"מ כיון דאשכחן שם
מחר לאחר ארוך. מוילא שפיר מפרשינן גם מחר
דפ' בא ופ' ואחשנן דקאי ג"כ על לאחר זמן ויש
עדין לדון בלשון המכילתא וההפסח לקר:

וע"ד המהרש"א בטהורין ל"ו דתמילא מפורס'
שהי' גדול במורה ובאלעזר אין מפירש
הקשה מפסחים ס"ו. נראה דתמילא מוכח שהי'
גדול מיהושע שהרי יהושע לא החזיר את הנ"א
הלכות ותמילא החזיר אכל צבי גיפולי מדון וצ"ל
שהושע לא היה אז שם כי הוא נשאר במחנה.
ועוד דהא הראב"ע כ' שם שלום אחר אלעזר דינים
הללי מפני שמוחא וטהרה שייכות לכהנים ט"ס
ולזה לא אמרם יהושע. ומ"מ הוכיח הש"ס בפסחים
שממרט"ה נחשטם זה דהא מרט"ה היה ג"כ כה"ג
כדאיכא בזכחים ק"א ע"ב וע"ס ק"ב ע"א בסיניא
ובאשר הוא דברי אנדר אקלר ואה כבודו הסליחה

ה' לו לידע מהנשואין מ"מ לירך לשלם דמי
השוכביות בניכוי סעודה ולע"ג :

ח) בסנהדרין (לא) : בהאי איתחא דנפיק
שטרא מתותי ירה ואמר ידענא
בהאי שטרא דפרוע היא . וקאמרו שם כיין דא תזניק
בבי דינא ל"א מיגו דאי בעי קלתי' קשה לי לפי
מה שאיתא בהחוס' פ' הכותב בהאי איתחא דאמר
מחיים תפיסנא לי' והקשה המוס' אמאי לא מהימנא
במנו דאי בעי אמרה לקוח הוא בידי שמתפוס הסטר
למשכון ומהימנא זה הטענה מלד עלמא אעפ"י שאין
אותיות נקנה במסירה לחודי' אי"כ יש לה מגו
דלקוח למשכון דע"ז הכל מודים כמ"ש המוס' שם
ולע"ג : (ע"כ מבתי"ק)

השמיטה מסי' ס"ב מהגאון מ"אמוזא ז"ל .

כבוד אהובי הרה"ג המפורסם החר"ף ובקי איצר
עבוס בתו"א נחית לעומקה של הלכה סוע"ה וכו'
טו"ה יהונתן הלוי אייבערשטיין נ"י
מ"צ בקאלשין שלום וברכה :

זיבתבו היקר הגיעני . ובאשר אני כעת
קלת חולה ועוסק ברפואות
והרופאים הזהירו שלא לעמול הרבה לזאת
אשיבנו בקולר ואחו הסליחה :

א) אשר האריך בדברי חכמה ע"ד שמימין
בערב שבת כלי עם מים מבושלים
על מכונה של נפט שדולקת כל יום השבת .
ושואבים ממנה המים חמים בשבת לשחוחם .
הנה יש בזה להאריך הרבה . אך באשר דברו
בזה הרבה האחרונים לא האריך בזה כי קשה
עלי' לחפש אחרי האחרונים ולפלפל בדבריהם .
וגם כי למעשה אין נפקא מינה כי כבר חפסו
דברי המקילים בזה . ורק לירך לנהוג להשיס
על המכונה תחת הכלי של מים טס
וכדומה שיפסיק בין הכלי ובין האש . וכן
כתבו איזה אחרונים . ובהם סר חשש העמנה
וכמדומה שכבר נזכר גם זה בדברי האחרונים .
ואת מעכ"ת הסליחה שלא פלפלתי בדבריו
באשר אני טרוד וגם חלוש קלת ל"ע והעיקר
כי אין דרכי לפלפל בדבר שכבר האריכו
האחרונים ואין לחדש דבר לרינא :

ב) וע"ד שאחר קנה יער ועשו כחב ציניס
איך שנתן להמוכר דמי קדומה עשרת
אלפים רז"כ ומחוייב לתת לו שטר בחוק הממשלה
על

ה) שם (כו) : הנה אס' הי' כותל ממולא מהן חולקי'
פשיטא וכו' תמוה לי מאי מקשה הגמרא
פשיטא הא בדשחיק הוי של מולאו שיכול לומר של
אמורים ואעפ"י שנוכל לתלות שאבות אבות' היו
מניחים זה המטמון מ"מ מחמת שהוא ספק וספק
ומחזק המע"ה כמ"ש הרא"ש ועיין בסמ"ע והבא
נמי כמו שפי' בסמ"ע שהוא דבר ארוך שיכול
להניח משני הצדדים אס' כן אמאי לא אמרינן
המע"ה ול"ע :

ו) בב"ב (קל"ד) : במשנה נפלו לו נכסים ממקום
אחר יירשו אחיו עמו קשה לי דהא
במליאה מקשה הפ"י בכתובות אפי' למאן דאמר
ברי ושאל לאו ברי עדיף משום דמוקי על חז"מ
יהי' נאמן א' לומר שמכיר בטב"ע שהוא שלו מטעם
ברי ושאל ולא שייך במליאה חז"מ ומירץ משום
דאמרינן נאבדה מרובא דעלמא א"כ אמאי יירשו
אחיו בנכסיו והא ע"א במליאה לאו כלום הוא
וניזל בתר רובא דעלמא ויהי' הדין כמו במליאה
דודאי הינוח יהי' מונח עד שיבא אליהו או עדים
של היורש ואפשר לו' משום כמו דאמרינן בגיטין
מהוך שאלמן להפסיד שכרך נאמן להפסיד ס"ת
ומטיקנא הפסיד אחיו המעיד מן חלק ירושתו והוא
דוחק ול"ע :

ז) שם (קמ"ה) : בסיני' דשוכביות קשה לי
קושי' עלומה הא הגמ' אמר ביבס לימא
הנו לי שוכביני ואשמת עמו אמר רב יוסף הכא
במאי עסקינן כגון שמת עמו ז' ימי משתה ולא
הספיק לפרועו עד שמת וכו' אבל זה פשיטא אליבא
דמסקנא דאס' מיד אחר החופה אין לירך לשלם
שוכביות ואח"כ אמר הגמ' שם עמוד ב' כללא
דשוכביותא הוה במתא איבעי לי' למיתי קל טבלא
איבעי לי' למיתי לא שמת קל טבלא איבעי לי'
לאודיעיה חרעומות אית לי' אך דמי אבילה מנכס לו
עיי"ש והלא הדברים ק"ו מה במת הי' אונסא
בהחזק פטור מלשלם השוכבין מוכס"כ בלא שהי'
פשיטא בזה החזק ושוכבין אנוס שלא ידע אמאי
יפסל השוכבין ואי שעת אחר שבעת ימי המשחה
כשגודע לו ישמת עמו הא אחר שבעה ליבא כלל
ולא גרע מאס עשה בבחילה לא יעשה עמו בחלמנה
ובגמ' נוכל לה' דהי' מנהג' בימי חכמי התלמוד דבמתא
מוכחמא הכל יודעין באין ספק ואף קול הטבלא
הוא במקום שליחות לבא להחתונה אבל לא שמת
קל טבלא אעפ"י שידע מן החתונה יש עליו חרעומות
על מה שלא שלח לו לבא א"כ הוי פשיטא מן
השוכבין על שלא בא בעלמו בלי שליחות ומש"ה משלם
אבל על הטור קשה שהעתיק בפ"י אפי' אס' לא

על היער ואז שלם לו המומר. ואם יחזור בו אזי יתן לו כפל הדמי קדימה ואם יחזור בו הקונה אזי ישארו הדיק של המוכר. וחזר בו המוכר והוכרח להת להקונה עשרים אלף ר"כ. ועשה חובט הקונה בדין מורה שיקיים המקח. והסרסורים חובטים דמי סרסרות מהעסק. והארץ מעב"ח בדברי חכמה. וחפץ לדעת דעמי בזה. ומטרדותי וגם כי עשה אני חלוט קלת אשיבנו בקולר דברים. וגם כי נתבאר במכתב כח"ד כשאלת חכם. ואנכי רק כמסכים לדבריו. לדעתי פשוט כמ"ש. כ"ח שאין בשטר שעשו שום קנין כיוון שמבואר שם שיעשו עוד שטר כחוק וידוע ששטר כזה אין שטר קנין כלל. ועל דבר מי שפרע. הנה כבר הביא כח"ד שדעת רוב הפוסקים שאין מש"פ בקרקע. ולענ"ד גם בדעת הח' בכתובות ל"ג כן. וכוונתם שם להוכיח מדחזינן בהא דב"מ מ"ט דליכא מש"פ במטלטלין היכא שיש חשש הפסד. אם כן בקרקע דליכא דין מש"פ מותר אף לכהמילה לחזור בו. ואין בו משום מהוסרי אמונה במקום שיש חשש הפסד כל הדבר ומבואר בזה מ"ש הח' אח"כ מהא דמסתה שיכול היינו מותר. והוא תמוה דהא בבבא מילעא מ"ט משבס את לשון יכול ומחרץ אימא מותר. ע"ש. וא"כ מוכרח שיכול אין לפרש שמוחר אצל לפמש"ל י"ל כוונתם דלהכי מותר לחזור במתנה לפי שמפסיד כל הדבר. וא"כ ה"ה במכר כשיש חשש הפסד כל הדבר. וכ"כ בח' בב"מ שם שכתבו דיוקר הוי כמתנה מועטה. משמע שטעם שחוזר במתנה מרובה הוא משום הפסד כל הדבר וכנ"ל. ולזה גם ביאלו עסיקין מותר לחזור. ולזה כתבו אח"כ לתרץ למה נקט לשון יכול ולא מותר כמו גבי מתנה. ומירלו משום סיפא דקאמר שאינו יכול. ובשיטה מקובלת שם הביא בשם ר' יעקב דנ"מ לענין מש"פ ודחה דבקרקע ליכא מש"פ. נראה שהבין כוונת ר"ח שבה' בפשיטו ולזה הוקשה לו אצל לענ"ד הכוונה כמש"ל. ולא יחלוקו החוס' על דעת רוב הראשונים. ועי' חלומים וקלות החובן סי' ס"ו סק"ג שכתבו ג"כ שהעיקר דליכא מש"פ רק היכא שכתב קונה מן המורה. ואקלר כי בגידון דידן נראה שא"ל לזה דכיון שנתבאר בהכתב שאם יחזור יתן קנס נתבאר שלא עשו עדיין קנין כלל. ורק עשו זה לקשר שישלמו קנס זה לזה. וגם כיון שעשו זה כדיניהם. הרי סמכי בהא כפי דיניהם שאין בזה שום קנין וכידוע וכמבואר סברה זו בפוסקים. [ועי' נו"כ מ"ק סי' ס"ט שכתב הטעם דחשש הפסד משום אומדנא. ולפ"ו במתנה ל"ש זה. אכן יש לומר שכוונה במתנה מרובה הוי אומדנא שלא הבעית בלב שלם. וכ"כ בפרי"ש שם גבי מתנה מועטה דמתבאר דעתו שהבטיחו ליתן בהחלט גמור ע"ש

ואקלר]. ובח' כתובות שם נקטו לשון קהני. ובאמת הא דמתנה הוא מיומרא ע"ש. **ועל** דבר שטר סרסרות. הנה כל הסרסרות ודאי שאין מגיע כיון שלא נגמר הענין שהרי המתנה שיעשו שטר כחוק ולא עשו וזה אין לריך ראי'. ואף לדעת האחרונים שכתבו לענין שרכנות בח"מ סי' קפ"ה דכיון שנתבאר קנס בחנאי' וגובה הקנס לריך לשלם שרכנות היינו רק שם שנהנו לכתוב בחנאים שהקנס לא יפטר את הח'. ונמלא שגוף הדבר נגמר לחלוטין. וגם כי שם איירי במקום שהמנהג לשלם בשעת המתאים ע"ש. אבל בגידון דידן שאין בכחב שעשו שום קנין וכמש"ל. ורק נעשה לענין קנס אין שייך לשלם הסרסרות מהעסק. אך נראה דמ"מ לריך לשלם שטר סרסרות בעד הטורה שהביאו לידי כך שיעשו הכחב ביניהם ושימן הקונה דמי קדימה ולא גרע מכל עסקים דעלמא שמשלמים בעד הטורה להאיש המשפדל בזה. ואף שאין בהעסק קנין או מקח. ולא מיבעיא שהקונה לריך לשלם חלקו שהרי הרי"ח על ידי זה עשרת אלפים ר"כ. חלא אף המוכר נראה שריך לשלם. כי אף שאח"כ חזר בו המוכר והולך לשלם קנס. אבל מתחילה נעשה הכחב גם לשיבתו שאם יחזור הקונה ישארו אללו דמי הר"ק. וכ"כ מדברי האחרונים סי' קפ"ה לענין שרכנות שאף שאלו חזר בו. מ"מ ישלמו שניהם שרכנות לדעת הסוכרים שם שם קנס הוי זה כנגמר. אך שם י"ל כמש"ל. משום הח'. אך האחרון שם לא הזכירו זה. ועכ"פ בגידן דידן נראה עיקר כמש"ל. ולריכס לשלם להסרסרים בעד ערמם כפי שישמונו סוכרים בקיאים כמה לריך ליתן בעד זה שהביאו לידי כך שיעשו המוכר והקונה ביניהם כזה כזה וליתן ד"ק. ומולד המוכר עדיין יש לדון אם בהמת נתאנה על המזכר בשעת עשיית הכחב וקבלת הר"ק י"ל שאין לריך לשלם להם כי הלא הם בודאי פיתוהו ואמרו לו שאינו שוה יותר וכדומה. והרי הפעוהו וגרמו לו הפסד. ולא אדון בפרט זה אחרי שמעב"ח לא דן בזה. נראה כי אחר כך נתיקר היער או שלא ראה למכור היער אחר כך מאיזה טעמים אחרים ולא מולד אונאה. וגם כי נראה שאינה טענה כ"כ. ומטרדותי ההכרח לקלר. **ועל** שהעיר מעב"ח בחבורי ח"ב סי' ל"ט דכתבתי שם להחיר להוסיף על ביאל שם בה טיפח דם שנתנו ממנה לחור שומשומין כיון דקיימא לן בס"י ל"ט דאיוסור דרבנן שנתערב מותר להוסיף עליו ולבטלו. והעיר מעב"ח דהרי באינו מיני קיי"ל דם ביצים דאורייתא. לא בהנמי אנה ראה שם שכתבתי הטעם משום דם ביצים הוי דרבנן. הלא כתבתי שם עיקר הטעם משום דהוי שפק וכמ"ש

שכינה על הכפורת דלא הוה עשרה אלא עם הסבך ודו"ק:

שם אלא לר' יהודה דאמר אמה של בנין בת ששה טפחים מא"ל וא"ל לר' דלא הוה ארון וכפורת רק תמי' ופלגא האך ירדה שכינה על הכפורת למטה מעשרה דא"ל כמו שהקשה לעיל שהשכינה היחה באויר למטה מ' כמו שמתקן לעיל על הר סיני ועוד נזכר למתן דר' לא סבר הא דר' יוסי דאמר מעולם לא ירדה שכינה למטה וכו' ודו"ק:

שם לר' פירש' וגמירי דבזיר מ' בך מסכנה לאו מחילה ובהכי הוה מחילה ולעיל כשפרק' מוגלן לא פירש' כלום וגם לפי החרגן דלעיל דגמר מארון וכפורת לא מוכח אלא שעשרה הוה רשות אחרת דלא ליבעי דוקא יומר מעשרה אבל הפסול בפחות מ' לא מוכח דילמא אי הוה פחות מ' ג"כ הוה ירדה שכינה עליו ונ"ל דודאי מעיקרא לא מקשי אלא מנ"ל דסגי בעשרה דלמא (בפחות מ') לא מוכח דלמא אי הוה פחות מ' ג"כ הוה ירדה שכינה דוקא ד' אמות כקומת איש אבל מה ודאי בפחות מ' לא מיקרי רשות אחרת אבל השתא על ר' יהודה יש סברא לכאן ולכאן דאף דילפי' מארון וכפורת דלא הוה רק תמי' ופלגא וירדה שכינה עליו וא"כ מוכח דגם בפחות מ' הוה רשות אחרת וגם איכא למילף מכתובים דלא הוה סוכה אלא דוקא בחדריו ופלגא ופסי' הדברים האלה יתורץ פי' רש' דגמירי שלא ירדה בזיר מ' גם לא יומר ומה ירדה שכינה על הכפורת כבד חרמתי לעיל ודו"ק:

תנוד"ה תפשת מרובה וכו' דיש להקשות תפוס המועט והרי את שקרן בדברך אט"ג דכבר פי' רש' זה מ"מ לר' לפרש ג"כ כאן משום דלעיל אין לנו לפרש פי' אחר כשפרק' ונילף מכלים גופייהו ומתקן תפשת מרובה וכו' אבל כאן יש לומר כמ"ס חוס' בשם יש מפרשים ולכך פירש' ג"כ דכאן אין לפרש כך משום דאף אם נחפוט מרובה המרובה דהיינו כל מה שיוכל להיות מ"מ לא אפשר ללמוד אלא דבר שיוכל לכתום במקדש וגם חוס' לכך ליינו הכא משום דלעיל הוא דבר פשיטא שלא יכולין לפרש דמידה טובה מרובה אין להוסיף משום דלעיל רואה ללמוד מכלים גופייהו והוה דבר שיש לה סועד ודו"ק:

המשך יביא איה'.

סימן

וכמ"ס גם כח"ר. ושם היה המעשה טיפה הדם לא נתנו לחוך הכבשול. רק משאר הבינה. וזה הוה דרבנן. ורק בסוף ההשבה הזכרתי שיש דעת קצת פוסקים דרם בינים הוה דרבנן. והוא נאמר שם לענין אחר ע"ש. ואף כי בהתחלת הריקוס דעת הרבה פוסקים שאסור כל הבינה מה"ט. אבל בנ"ד אין כאן התחלת ריקוס ורק הרא"ש החמיר בזה:

ובדבר ביטול בינה שיש בה טיפה דם ביו"ט בעידון שהזכר בחיבורי שם. ופה כתב כח"ר להקל עפ"י דברי השער המלך ושאר אחרוני'. ובהו יש מקום להאריך. אבל אין בי כח כעת: **וע"ד** שכתבתי בחיבורי ח"ג סי' ו' שזוהר לשאול על תרומה וחלה ואין לחוש בזה שיהא למפרע ברכה לבטלה. והקשה כבוד מורתי מפסחים ק"ו הטעם ידיו לא יקדש וכו' וכו' הרשב"ס שם וכו' הרשב"א והרא"ש ז"ל שם דהא דלא קאמר מקדש וחזור ונוטל ידיו משום דמרא מינייהו מה' ברכה לבטלה. ומוכח להיפוך ממה שכתבתי לא דמי כלל דהתם עשה שלא כדיון מתחילה כדיון שרפה לקדש לא ה"ל לטעול ידיו מה שאין כן בתרומה וחלה שעשה כדיון. ודברי הריטב"א שהביא כבר דבריו האחרונים. דברי דו"ט מרחוק בזהב מולפה לישועה ד' במהרה:

מביא צבי הרוי שענענבונים האב"ד דק"ק ראמזא.

השמיטה מס' ג"ז. מהנאון מפפד"מ זצ"ל.

שם ע"ב אימא בהדי סככה כלומר הא שאמר במתני' ושאינה גבוה היינו שאין חללה עשרה דא"ל דמתני' איירי בהדי סככה דאיכא לא שייך לומר הדיוק הא גבוה עשרה עם הסבך שכשרה ובאמת פסולה משום דירה סרוחה וא"ל דמתני' איירי מדאורייתא מ"מ ל' להיות דומיא דרישא דהיינו בגובה יותר מכ' פסולה ואם הוא פחות מכ' כשרה אפי' מדרבנן ועוד דרישא ודאי מיירי בלא הסבך דאיכא לא שייך הטעם דשטרא ב' עינא א"ו דרישא ג"כ מיירי בלא סככה בפחות מ' פסולה מדאורייתא וכו' כשר אפי' מדרבנן ולכך פריך שפיר מנ"ל מדאורייתא דבעי' דוקא ו' ומשנ' אלא מבית עולמים גמר (ומיושב נמי דלכא"ו ה"ו) מדכתיב התם סוככים דמיקרי סבך כשהוא ו' בך מסככה אבל ודאי רשות אחרת מיקרי כשהוא עשרה בהדי גג ומיושב נמי דלכא"ו ה"ו קשה דלפי דילפי' שיהי' דוקא חללה ו' האך ירדה

סימן ד.

ב"ה פה זארישא

(הערות על ס' התומים המשך בסימן ט"ז.)

(ט) **שם** ס"ק כ' מה שדחה דברי מהרש"ך נ"ל ד"ל דכונת מהרש"ך הוא מטעם דבר ולא חזי דבר דמסתמא הרמב"ם אזיל בשיטת הרי"ף הובא בתוס' ב"ק ד' ע' ע"ב ד"ה למטותי דהא דבחזקה מהני משום דמהני לענין פירות אבל היכא דל"מ עדותן כלל מודי' רבנן לר"ע וטעמו של ח"ד נ"ל היינו דהתורה לא נחנה נאמנות לעדים על חזי דבר וכה"ג מלינו בגיטין ד' ס"ז ע"א דבורא קאמרי וכתבו תוס' שם ד"ה דבורא דהיינו שאין נגמר על ידם ואינו אלא דבור בעלמא ולכך לא הוחזק כפרן היכא שמכחיש להעדים ואומר שלא נכנס ולכך כנוזר ואמרו שנכנס לבה"ק כיון דמהני עדותן לענין מלקות אינו יכול להכחישם והא דלריבין לבוא מטעם מגו היינו משום דאם היה הדין דאם מודה לדברי העדים שנכנס רק שאומר שלא נטל היה חייב היה עדותן דבר שלם דממ"ל דאם יודה יחא חייב ואם יכפור יחא הוחזק כפרן וכן אם טען שלא נכנס קודם שבאו עדים ואח"כ באו עדים ואמרו שנכנס ע"ז גופי' מהני עדותן שיהא הוחזק כפרן ולכך בשבועות ד' ל"ד ע"ב דהיכא דאמר לא עברתי בלד עמיד זה ואח"כ באו עדים והעידו שזכר אי לאו דאמרינן כל מלחא דלא רמיא וכו' הוי הדין דהוחזק כפרן והיינו משום האי טעמא דע"ז גופי' מהני עדותן אבל הרמב"ם מירי עדים העידו שנכנס קודם שטען שלא נכנס א"כ ה' לו ברירה להודות לדברי העדים שנכנס רק שלא נטל והיה פטור ממילא עדותן לא הוי דבר שלם ולכך יכול להכחישם והטור דחולק שם על הרמב"ם היינו משום דהטור אזיל בשיטת תוס' ב"ק שם היכא דראו כל חס שיכולין לראות הוי דבר שלם וכאן ג"כ הכי דבעת הכניסה לא היו יכולין לראות היציאה והוי דבר שלם ולכך אינו נאמן להכחיש העדים והוי הוחזק כפרן והטעם דמלחא דלא רמיא וכו' סיבג מהרש"ך דלא שייך הכא כיון להרמב"ם ובין להטור כיון דהכניסה שלא ברשות הוי אהחלחא דחייב כמו שכתב שם בתשובה חלק ב' סי' כ"ט עיי"ש :

(י) **בפנים** ס"ק כ"ט. דין זה כבר אמור לעיל בס"ק ה' ושם מובא דהטעם הוא משום דהוי נגד חזקה כדעת הב"ש הובא בכלן בתומים ומה שהקשה בתומים מהא דאומר גרשתי את אשתי דנאמן משום מגו נ"ל דלא קשה דהא אסוק בגמרא נכ"כ שם זיל חוש לה ואפשר דמשום

האי טעמא הוא משום דהוי נגד חזקה ואין לזכר לטעמו של הרשב"ם משום דאם גרשה קלא ה"ל למילחא דהא גם ביבוס אם יש עדים דיש לו אחים אינו נאמן לומר דיש לו בנים לשיטתם אך בדברי הרשב"ם גופי' דהוא ז"ל מכת הסוכרים דבני עדים וכו' אינו נאמן לומר דיש לו בנים ואעפ"כ כתב טעם זה משום דאם גרשה וכו' ל"ל כהי' של התומים דלכך אינו נאמן דיש לו בנים משום דהוי כגו גרוע אבל לומר גרשתי במיגו דאי בעי מגרש לה הוי מגו טוב ולכך לריך לטעם של דאם גרשה וכו' :

(יא) **שם** בפני' ס"ק ל"א זה בני נאמן במגו דאי בעי ה' מגרשה אף דאי גרש' ה' פוסלה מכהו' ויש להסתפק אי אמרינן גם בדירה מגו כהאי ובודאי לשיטת הב"ש הובא בתומים דגם בדירה אמרינן דכוונתו להכשירה לכהונה מ"מ מהני המיגו עכ"פ לענין יבוס א"כ גם בדירה אמרינן כן אך לשיטת הרמב"ן דאמרינן דמה איכפת ליה אם הנשא לבנה או לישראל איכא אפשר דאמרינן דאיכפת לה ולא מהני האי מגו או דלמא כיון דלא גילהא דעתה שכוונתה שהיא כשירה לכהונה מהני גם גבי דירה מגו כהאי ולכאורה יש לפשוט ספק זה מהא דאמרינן בכהובות ד' י"ב ע"ב לר"ג דנאמנות לומר משארסתני נאנסתי במגו דמוכת עץ אי תחתך דלא פסלה נפשה מכהונה וקשה אמאי לא אמרינן דאשרומי מערמת לטעון טענה גרועה כדי להאמין לה על הכהונה כמו דאמרינן בב"מ ד' ח' ע"א לענין חליה שלי במגו דכולי שלי ולריך לחלק דבשלמא גבי חלי' שלי אפילו אי אמרי' דנאמן ליטול רביע שלי שבוע' מ"מ אם טען כולו שלי בודאי לרי' שבוע' אפי' אינו רוצה עכשיו ליטול אלא רביע דכולי שלי במגו דחלי' שלי בודאי לא הוי מגו כיון דגיל' דעתו שרולי ליטול כל החפץ ולכך אפי' בנחלי' שלי לרי' שבוע' משום דאני לאשרומי אבל שם בכתובות' אי אמרי' דמשארסתני נאנסתי נאמן ממילא גם במוכ' עץ אי תחתך נאמן' מכה מגו דמשארסתני נאנסתי אע"ג דמשארסתני נאנסתי פסל' נפש' מכהו' מ"מ הוי מגו כיון שלא גלת' דעת' במה שטענ' מכה' אי שכוונתה להכשירה לכהונה ולכך לא שייך גבי משארסתני נאנסתי דאמאי לאשרומי אלמא אפילו בדירה אמרי' מגו כהאי אך שם בכתובות ד' י"ג ע"א מוכח להיפוך דבדיל' לא אמרי' מגו כהאי דשם אמרי' גבי מוכה עץ להודיעך כמו דר"ך דאף דל"ל מגו מהימנא ואי אמרינן כהנ"ל א"כ גם גבי מוכה עץ יש מגו דמשארסתני נאנסתי אלא ע"כ דגבי דירה לא אמרינן מגו כהאי :

המשך יבוא א"ה.

יצחק ברי"א ז"ל חתן פייגענבוים פה זארישא.

סימן

סימן סה.

ב"ה יום ג' י"ז דבב"י עת"ר דפ"ק ברארי יע"א .
ש"ס וי"ר א"כ ירדי הרב הגדול החו"ב כו'
מו"ה משה מנחם מענדל ג"ר בק' טשיזעווא
פ"ך דאמו במדינת רוסיא .

מכתבו הניעני בדבר השאלה בקהלכם בבית
המדרש גדול שיש כמה זקנים וישישים
השוי' כח ל"ע שיש להם בית מיחוס בשמן ובכל
פעם לריכין להטיף איזו טיפין אי שרי להו להשתיין
בכלי העומד בקארירדור שט"ג עליה שם וכן ע"ג
כוחו בהמ"ד מבחון דבשאלו יעב"ץ ח"ב ס' נ"ה
כתב דגם על הכותל מבחון יש קדושה בהמ"ד :

תשובה. הדבר פשוט לפענ"ד דיש איסור
להשתין כיון דקו"ל בש"ע או"ח סי'
קנ"א סי"ב דבעליות של ביהכ"נ אסור להשתמש
השמים קבוע של גנאי וזה הו' השמים של גנאי וכן
מבואר בש"ס דה"ג פ"א גבי כי כנישתא דשף
ויתבי כנהדרעא דר"ל אחו' באמה ופירש"י שלא
יפלו מים על הגג ומהא דבכורות דמ"ד שהביא
כבודו אינו רואה שום ראי' דמ"ל הא דשמואל דגנאי
ל"י גלימא ה' בביהמ"ד וגם ה' בדרך מקרה לא
בשמים קבוע חמיר להשתין שם וכן מהא דמג"א
סי' ע"ח בשם השו"י רמ"א בזוי שטטפטק ממנו
חמיר מי רגלים שיכול לעשות כים אין ראי' שלא ה'
השתנה בביהמ"ד רק בכים שעל גבי גופו והי'
מכוסה בבגדיו משא"כ להשתין בביהמ"ד או גם
בעלי' בקביעות בכל פעם זה הו' השמים בזוי
ואסור ועיין ירושלמי פסחים פ' כינר לולין הי"ב
דאמר מחילות שחתה ההיכל חול כו' ר"א בשם
רב"ל מחניתא אמרה כן מדורה היתה שם ובית
כסא של כבוד כו' אר"י וכי לואה טומאה והלא
אינה אלא נקיות וע"ש בפ"מ וק"ע דאינה אלא
משום נקיות הגוף ואף אם נחקדשו ה' מותר
ולכאוי' ל"ע אם נחקדשו הארץ שרי לעשות שם
השמים מגונה כזה ועיין ברמ"א או"ח ריש סי'
שט"ז דאפילו בבית שיש בו חפילין וס"ח אסור
לעשות בו לריכוין מחילה להפסיק וראיתי
בס' או"ח בשם ס' אחרון שעמד בזה וכחכ דהוי
לנורך הקדש כיון שהכהנים מזוים להיות עובדים
במקדש חמיר כמו דמותר לישן שם בהחדרים ע"ש
ועיין במג"א סי' קנ"א סק"ד וסי' קנ"ב סק"ד
ע"ש ואין להאריך :

ועוד י"ל דבאמת קוסיות הירושלמי מהבית הכסא
שהי' שם ל"ק לכאורה ד"ל דכל המחילות
נחקדשו רק אותה החפירה של הבית הכסא לא

נחקדשה ואין הוכחה כלל מזה דמחילות לא נחקדשו
ע"כ נראה דהוכחת הירושלמי הוא רק מהא דעשאו
הבית סמוך להמחילות שנחקדשו והי' גם פחות
להמחילות כדאמר פתוח בידוע שאין שם אדם ולא
המחילות נחקדשו לא הו"ל לעשות סמוך להקדושה
לכך משני שפיר דלואה אין בה משום טומאה רק
משום נקיות לכך לא חשו לעשותו סמוך להקדושה
ומסתמא לא ה' מגיע ריח רע להקדושה . וע"ש
בירושלמי בראי' הב' שמביא מהא דב"ק מסבב
במסיבה ההולכת תחת כל הכירה דזה אסור משום
טומאה ע"ש ולכך' על ראי' ראשונה שפיר דחי
דלואה אי"ב משום טומאה וכנ"ל . שוב מלאתי הדבר
מבואר בראש יסוף מגילה דכ"ז ע"ב שכתב בזה"ל
ויש להזהיר לעולם שלא ישתנו על קור ביהכ"נ
בחוק כי אין בזיון גדול מזה וביהכ"נ לריך לנהוג
בהם כבוד ואף ליכ' בפרוע מצ' ביהכ"נ אסור
כו' ע"ש :

ודרך אגב אשמך לו מ"ש בחבורי ליראים קלח
בעיני ש"ס דבכורת הגיל וז"ל ודע לכאוי'
יש לי להסתפק באיסור לאו כל השקלו היכא דנחשבר
למשל דבר מאוס במאכלו והבעלים אינם יודעים
ואחד יודע מזה אם מחויב לאמור לו כדי להלילו
מאיסור אם דמי לאיסור שמחויב להפרישו או כיון
דהאיסור הוא רק משום דמאוס וכל שאינו יודע
מזה ואינו מאוס אללו אינו מחויב להגיד לו ולהפרישו
ואף דבמאוס לכל העולם אף דלירדי' אינו מאוס
מ"מ אסור משום כל השקלו וכמ"ש הפמ"ג במ"א סי'
י"ג ביו"ד בשם הפר"ח הרי אף דאינו
מאוס אללו אסור אין ראי' מהו דבזה הענין
הוא משום דבעלה דעתו אלל כ"א וכיון דיודע
דאלל כ"א מאוס הוא אסור ולא כל הימנו לומר
דאללו אינו מאוס אבל היכא דאינו יודע מזה כלל
י"ל דא"ע ויש לכאוי' ראי' מש"ס דבכורות דמ"ד
דאמר דלא ישתין אדם מים ע"ג כלי חרס משום
דמהדרי מים לעץ עיטס ופי' רש"י דכ"ג עובל
צו והא שם אין הכה"ג יודע מזה כלל וליכא איסור
ב"מ ומוכח דגם בא"י איכא איסור ואמחיבין
להפרישו ועיין בפ' רגמ"ה שם בבכורות דהמש"ס
הוא ששותין מים מעין עיטס ולא כפי' רש"י משום
הטבילה [ומדברי הש"ס בכורות יש לכאוי' ראי' שאסור
להשתין במקוה רק זה לפי' רש"י אבל לפי' רגמ"ה
אין ראי' דדוקא בעין עיטס ששותין ממנו אסור]
ועיין בתשו' מהר"ם שיק או"ח סי' ס"ח שהביא
דאי' מש"ס דבכורות הל' דל"מ שמים לברך מאוס
עיין ביור' סי' ק"ד בט"ז וש"ך שם :

ועיין בפמ"ג יו"ד סי' ק"ג במש"ז סק"א שסתפק
אם דבר האכיל משום מאוס אם שרי
לבעלו בידים ע"ש ואם נימא דאסור י"ל לרחוק
ראיות

הצבור. ולוי בן יעקב. וגם ללוי יש בן ושמו עוזיאל. חנוך עושן דחזקה שלו שהוא בן הצבור אם חזר הזכות לזקנו. לוי עושן דחזקה שלו שהוא הבן ליעקב שנשאר בחיים וישתמש בהרבות כדי למכור כמו לבנו עוזיאל ובפסח ר"ל כסף לא ירצו בשום אופן רק יקוב הדין את ההר וכולם יהיו כולם ברורים ומרורים. זה מורק השאלה אלי:

וזה תשובתי. מקור הדבר ברמב"ם ה' מלכים פ"א ה"ז שהמלכות ירושה שנאמר וכו' הניח בן קטן משמין לו וכו' וכל הקודם בנחלה קודם לירושת המלוכה. והבן הגדול קודם לקטן ממנו וכו' ע"י כ"מ שם וע"כ הפירוש וכל הקודם בנחלה בגון בן לבת [כי במלכי ישראל גם הבת יורשת המלוכה בשביל בעלה ורק במלכי בית דוד שי"ך רק לזכרים כמ"ש לקמן] או לאז והבן הגדול קודם לקטן שלענין זה לא דמי לנחלת ממון כיון שאין שני מלכים משתמשים בכח א' ע"כ הגדול קודם אך אם מה בנו הגדול ויש לו בן מקורו בחורת כהנים פ' שמוי פ"א ה"ב ומד"ר ויקרא פ"ב במדבר פ"ב על פסוק ובעים לא היה להם שאלו ה' להם בעים היו קודמין לאלעזר ואיתמר וזה איהו שנים שלח לי רב א' באוגרין ספרו שו"ת מנחת שי ושם בס' נ' יטב על מדוכה זו ופירש דהכונה רק שהיו ממלאים מקום נדב ואביהוא שהיו סגני כהנים אבל לא לכהונה גדולה ירושת וכבוד זקנים אהרן וסיוס וכו' ע"ש. ולפעד"ג בהיפוך דמראש לשון הח"כ בניו שקולים בו בכבוד משמע בכ"ג וכן במד"ר שכתב אח"כ ע"פ ויכנה אלעזר ואיתמר לר"י בחייו כשחירט טומאה בזהרן כהן בכ"ג אלעזר וכשנעמא אלעזר כהן בכ"ג איתמר. ולזה"ל במותו מת אהרן שם בכ"ג אלעזר וכשמת אלעזר שם בכ"ג איתמר. ומה שלא שמש פינחס קודם לאיתמר הוא מפני שלא נמשח עמו כמ"ש רש"י פ' פנחס ע"פ והיה לו ורק נחבן שמשיות איתמר יהיה הוא בכ"ג. וכן בח"כ הג"ל מחמת כהן היו שקולים בכבוד לאהרן. וכן שנה במנחת שי שם שרצה לפרש ברמב"ם דבן בנו קודם לאם אחר ולא נגד בן קטן וכן דוקא בצבור [וע"כ נתן מקום לענין דשאל לפני שנים שנה ראובן בא אחר גפלי והרי מת"כ ושמש דאף שאינו צבור דהרי אביהוא לא היה צבור ואם היה לו בן היה קודם לאלעזר ואין זה ענין מלך הבעים שמחויב לכבד אחיו הגדול שנאמר דבמותו אינו מחויב לכבד בנו דכבוד הזה לאחיו הגדול יש לגדל דהוי רק מד"ם [כמ"ש הרמב"ם ה' ממרים ספ"ז מחמת שנלמד רק מו"ו של ואת אף של"ע כמ"ש בקה"י חוספות דרבנן אות כ' ובחבורי דברי חכמים ומידתם כו' על הרמב"ם ה' כומה פ"ב ה"ב הקשיתי דא"כ הטומאה לבטל שגלח.

ראוי המהר"ם ש"ק ד"ל דהאיסור הוא משום דמבעל וכעין הא דאמרי ל"א תורה שלח לתקלה דר"ל משום איסור לכהנחלה וה"ל בזה והבן וכעת עלה בדעת ד"ל דאין ראוי מש"ם בכורות הג"ל ד"ל דאם לא ה' אוסרין להשמיך ע"ג כ"ח ה' הדבר כנודע דיש צעין עיטס מי רגלים כיון דשכיח להשמיך הוי כנודע וכעין מ"ש החוס' ב"ק דס"ח ע"כ ד"ה הוא דאמר וז"ל וכ"ח דהוי יאוש שלא מרעה שא"י אם לקטו אם לאו הא גבי תמרי דוקא אמרין בפ"ב דב"מ כיון דשכיח דנהרי חסוב יאוש מרעה וכן הביאו מחברי ומינו עוד דמיון לחוס' הג"ל מחוס' יו"ט פ"ד דטהרות מ"ד שכתב הואיל שדרכן של נשים להתטמאות בנדות הו"ל כנודע ע"ש וה"ל כנ"ד אם ה' מותר להשמיך ע"ג כ"ח ה' הדבר שכיח והוי כנודע דיש בו מ"ר ושפיר מאוס לכך אסרו להשמיך וממילא לא הוי שכיח וכמ"ש החוס' בחולין כ"ט ע"כ דדבר האיסור לכהנחלה הוי ל"ש שיעשו איהו ובגטין דס"ו כיון דלא תפסה בן בישראל הוי ל"ש ע"ש ימסוס נכרים ליכא למיחוש לפמ"ש החוס' בע"ד ר"כ ע"א ד"ה יר"מ שלא ה' נכרים מלויין ביניהם והבן ומשום זה אפשר לדחות מ"ש מבין דאסור להשמיך במקום ד"ל דעכ"פ לא שכיח מי ששמיך במקום לכן ליכא איסור אף מי ששמיך כיון דלא נודע לא מאוס והבן בזה ול"ע :

ולכאורה יש לעיין למה השמיט הרמב"ם הך מימרא דר"פ בבכורות הג"ל דלא שמיך ע"ג כ"ח אף דפרש כפירש"י משום דכה"ג שובל בו יעשה ליכא כה"ג ובעילתו שם מ"מ הא ד"פ ה' ג"כ לאחר חורבן ואמר הך הלכה ואלוי כדאמרי' שאל יבנה המקדש וה"ל בזה ולמה השמיטו הר"ם ועיין בח"ס יו"ד סי' ש"ח צענין השמש דשאל יבנה המקדש והבן ואין להאריך ופ' שמוי יאריך הגני בזה ידידו הדוס"ת בזה"ר :
אברהם מענדל הא"י שטיינבערג אב"ד דפ"ק.

סימן כו.

בית אלמדיא (פ"ק פאראל).

נשאלתי מפני גדולה בחו"ל אשר שמה היה רב שמו יעקב והיה לו ג' בנים רבנים בעירות אחרות ראובן שמעון לוי. וראובן הצבור נפטר בחיי אביו. ובאשר נפטר הרב יעקב קבלו על מקומו שמעון בנו [השני] ואחר אחריו שנים נפטר שמעון וקבלו על מקומו בנו אחריו שמו שאלו ואחר אחריו שנים נפטר שאלו וכן אין לו למלאות מקומו. וכל העיר באחרות לקבל רב רק מודע יעקב ועמדו לד"ת חנוך בן ראובן

שנלמד מו"ו של ונטמאה יהיה רק מד"ס ואכמ"ל] אבל הכבוד הזה רק המורה כבדו עד שגם בן בנו קודם לדודו. וא"כ אין נפ"מ במה שכתבתי יחוס במיתת ראובן לא היה ראוי לרבנות כיון דבעת שמת שאלו בן שמעון חזר המלוכה להאחים אף שאם היה רק נחלת ממון היה נוטל חנוך בן ראובן רק חלקו ע"י ח"מ ס' רע"ו ואין בזה דין של קודם בנחלה אבל במלוכה הרי הוא קודם ללוי כמו בני נז"ל לגבי אלעזר כיון דבעת ראוי חנוך לרבנות כמו לוי. ועוד י"ל דלוי שמרו לו המלוכה שמעון ושאלו עד שיחכם ויגדל ויתקיים בראובן הנפטר הקרא חתם אבותיו יהיה בניך כמ"ס הרמב"ם הניח בן קטן וכו' וה"ג בן בנו [ואולי החלטה הקהל הוא עוד מחמת כבוד יעקב הזקן ודמי כאלו כעת נפטר יעקב] אף שאני מודה שזאת היה בן לשאל לא היה מגיע המלוכה לחנוך אבל כיון שאין לו בן נראה דמשמיה שמרו לו המלוכה לחנוך. וכ"ס בנ"ד שניכר מחשבות לוי רק להניח הרבנות לבנו עוזיאל בודאי חנוך קודם והנה אם לא היה לשמעון בן אהרן לטעות במוספתא דשקלים פ"ב במש"ס בן ואח בן קודם. אח ובן אח קודם לומר דאח משמש לפניו ולאחריו שהוא קודם רק ש"כ כגירסת הגר"א [בש"ס ווילנא] אח ובנו אח קודם ומיירי שיש לו אח ואותו אח יש לו בן אבל לא מיירי כמו בנ"ד שהבן של האח הוא מאח אחר וגם יש לחזק למי שיפקפק דאולי מיירי שהיו לו אחים תואמים ואח א' יש לו בן בזה אח קודם משא"כ בנ"ד שחנוך הוא בן הגדול הבכור הבן קודם :

דהרי לפ"ו יהי' מותר לטבול כלים באויר. דהא הא דאין טובלין באויר יליף במו"כ מדומיא דמעין מה מעין שנקרו בקרקע אף מקוה שנקרו בקרקע ורש"י בחגיגה [י"ט.] כתב שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה. וכתב הכ"מ בה' מקואות סופ"ט ובצ"י דנפקא ליה דכתוב אף מעין ובור מקוה מים דהגך אין דרכן להיות באויר וכיון דכל הפסוק איירי רק במקוה של מ"ס ולא קאי ארביעית מים דכלים שוב אין לנו לימוד דאסור לטבול כלים באויר. והרי בחולין [ל"א:] אימא דמניא מטבילין בראשין ואין מטבילין בבישין שאין מטבילין באויר. וכתבו התוס' שם דאין מטבילין בבישין הוא מדאורייתא. והכי מוכח בנמרא שם דקאמר מה"ר לבנוזר ראשין אטו כישין. וגם לטעם הרמב"ם ז"ל שם דהא דאין מטבילין באויר יליפין מקו' מוזהלין. הנה גם זוהלין גופא יהא כשר ברביעית דכלים דהרי הא זוהלין פסול היה רק מדרש דמו"כ אף מעין מעין מטעם מטהר בזוהלין ולא בור ומקוה. וכיון דהקרא לא קאי ארביעית דכלים שוב יהא זוהלין כשר. ובקונטרס י' כתב כ"ג שיח' דמס"ה זוהלין פסולים לרביעית דכלים וכמ"ס המג"א [קנ"ט סק"ז] משום דזוהלין לא נפיק מ"ג מדות רק דלשון מקוה פירושו אשכולין וכמ"ס התוס' חגיגה [יא.]. לא הבנתי הרי לשון מקוה נהנה רק בתורה מקוה מים קאי ואח"כ א"מ"ס. אבל לא ארביעית מים. ואם נאמר גם ע"ז הלל"מ א"כ למ"ל כל האריכות הזה. על כל הקושיות נאמר הלל"מ. ויותר י"ל ע"פ דברי הריב"ש. [הובא בביאור הגר"א ריש ה' מקואות] דטעמא דמעין מטעם בזוהלין ולא מקוה משום דקאמר אינו מיביר משא"כ מעין דמטהר בכ"ס. ומס"ה שפיר ברביעית מים דכלים כיון דלריך שיעור רביעית שוב אין מטעם בזוהלין ולא דמי למעין דמטהר בכ"ס אף בפחות מרביעית וכמ"ס התוס' גי' [לו.]. ונראה דכוונת הרמב"ם ז"ל דאויר ק"ו מוזהלין משום דאויר הוי יותר קטפרם מוזהלין. אף דהרי קשה על הריב"ש מפ"ק מ"ז דמקואות שיה למקוה לטהר באשכולין ולמעין להטביל בו בכ"ס. הרי דאף דמטהר בכ"ס אינו מטהר בזוהלין. וז"ל דהריב"ש יפרש המטהר כה"ג גדרים [מ.] הובא בתוס' רע"ק שם דמקומות מקומות יש וכו'. אבל הרמב"ם דאינו מפרש בן ע"כ לא ס"ל כריב"ש ז"ל :

(ב) **כתב** כ"ג שיח' דהא דפסול רביעית מים בכלי לא מחמת דומיא דמעין רק כמ"ס החת"ם [רי"ז וקל"ח] דכל שהמים מקו"ט א"א שיעור בהם הטמא וטבול מקרא דאשר ישפה בכל כלי יטמא עכ"ל. קשה לי דא"כ למ"ד דאין טובלים

ואלי' פוסק אבד"ק הג"ר בעהמ"ס סוד ואהלות. כורת הברית. טרבה תורה. האזהרה גרש.

סימן סז.

בענין שלשום (פ"ד וזארא).

בשעת [ח"ד קונטרס ה' ו'] שחידש ידיו הגאון שליט"א בענין רביעית מים דמטהר כלים. ואמנם לא לי נסם לאדוק עם ענק ולערוך מלחמה נגד יואב שר לבא. אך יען שכתב שדבריו קלם נגד לשון הקדמונים ומ"מ לא מנע מלכתבו כי בתורה הנשוא נחונה. אמרתי אעשה בן גם אני ואכתוב מה שקשה לי על דבריו העמוקים :

(א) **כתב** כ"ג שיח' דהא דרביעית מים כשר לכלים היא מהלכה למ"מ ובתורה שכתב לא נכתב רק מקוה של מ"ס. וכל היקשים שכתב דומיא דמעין קאי רק על מקוה של מ"ס דאשר ולא קאי ארביעית דכלים עכ"ל. קשה לי

טומאה למשקים כל עיקר יהא עובלין כלים בכלים . ועוד אפילו למ"ד דטומאת משקין מה"ט אחתי הרי אפשר לעבול כלים בכלים במים סרוחים ובשלב דאינס מקבלים טומאה כמ"ש ברמב"ם פ"א מטו"א ולמקום כשרים כמ"ש בחולין [ק"ו .] והרמ"בם רפ"ו ממקואות . ועיין בשע"ת [ח"ג ק"א ס"ב] מ"ש בזה ידידי הרב הגאון ר' פתחי שליט"א מווארשא : **ג) כתב** כ"ג שיח' נמלא דרביעית דכלים לא לריך דיני מקוה וכו' ולא עוד דאף מה"ט לא נאמרה דרביעית יהא עליו דין מקוה שיהי' מים שבו מחוברין לקרקע ושיועיל בו השקה דזה לא נאמר כלל דרביעית דכלים עכ"ל . קשה לי ממשה דמקואות [פ"ו מ"י] האביק שבמרחץ וכו' וחכ"א אם נוקבלת האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר . וע"כ כמ"ש כל המפורשים ז"ל משום דכבר נקרא עליו שם מקוה כשר דרביעית ע"ז כל המקוה כשרה . ואם נאמר דרביעית מים לאו מקוה היא כלל ולא הוי מחובר ולא מועיל בו השקה . א"כ איך יועיל להכשיר על ידו מקוה שלימה משום דרביעית הוי עליו שם מקוה . הרי זה לאו מקוה היא :

ד) כתב כ"ג שיח' [בקונטרס ו'] צרא"ה מוכח מן צרא"ש סופ"ח דטהרות דהוקשה לו בהירוח ריח מקואות דאמרינן דמי נבא אינה מק"ט ובפסחים י"ז מבוחר דמוק"ט בחולין ומירץ דבפסחים המים שאובין והיא המיה נאחד שהרי הרא"ש כ"ל דכולו שאוב מה"ט . וע"כ דגבי רביעית דכלים שאובין והפ"א כשר עכ"ל . קשה לי איך אפשר לומר דהרא"ש ס"ל כן . הרי בריש ה' מקואות להרא"ש דס"ל שם דשאובין מה"ט ומתקן בשם הר"ש ז"ל הקושיא מפסחים י"ז דמוכח דשאובין כשר . דהא דאמרינן בכלים טמאים הכי קאמר קוטה שהיו בכלים טמאים אע"פ שהם עכשיו בקרקע . ובקרקע טהורין היינו שמתולס היו בקרקע ולא באו לתוך כלי כלל ע"ש . הרי דס"ל בהדיא דשאובין פסולין דרביעית דלכ"כ הוי מתקן הקושיא מפסחים על פי שיטתו וכלא דוחק . ועוד שהרי לפי שיטה זו דמים שאובים פסולים מה"ט ורק דרביעית כלים שאובים כשר משום דהקרא ודרשא המו"כ קאי רק אמקוה של מ"ס וא"כ לפ"ז הקרא איירי רק באלס דהא בכלים סגי דרביעית . וע"כ הא דקאמר שם בחו"כ אי מה מעיין מטהר בכ"ש אף מקוה מטהר בכ"ש ה"ל אף מעיין המעיין מטהר בכ"ש והמקוה בת"ס . אלא קאי . ומוכח לפ"ז דגם לאדם סגי במעיין כ"ש . והרי הרא"ש ז"ל בה' מקואות ס"ב כתב דלאדם נס במעיין בעינן מ"ס . והקרא קאי אכלים דהרא"ש ז"ל כתב שם וכן כתב בפ"ק דמקואות דאע"ג דבעלו רביעית

דמקוה מ"מ כ"ש דמעין לא בעלו והביא ראיה מהו"כ דקתני במקוה מ"ס וזה רק מדרבנן דהרי לכלים סגי דרביעית ומ"מ קתני במעיין כ"ש ומוכח דלא בעלו כ"ש דמעין ע"ש . הרי דהרא"ש ס"ל דהקרא איירי בכלים :

ה) כתב כ"ג שיח' דכיונה הרא"ש כך הוה דברים מקואות הכעס שאין הגבא מק"ט כל זמן שלא נחלש מטעם דמי גשמים אין עליהם שם משקה אלא"כ חישב עליו וכמ"ש ההוס' בב"ב ל"ז ע"א דמי גשמים לריכים ב' מחשבות שיחשוב שהא משקים ושיח' כיחא ליה רק דנבא לא מהני מחשבתו שקידם החלישה דאין אדם מחשב על דבר הפקר שאינו שלו כבודו ולכך לא מהני מחשבתו עד שיתלוש וכמבואר בחוספסא עכ"ל . קשה לי וכו' לא איירי נמי בנבא שהוא בחלרו שקתה לו מדעתו מד"ס . ועוד הרי קתני שם במשנה ד' אחד מי גבאים מי בורות מי שיחים מי מערות מי תמליות שפסקו ומקואות שאין בהם מ"ס וכו' . והרי בורות שיחים ומערות הם שלו ומימיהם ש"ל ועשויים לשמות ולרחוץ ולכבס וכמ"ש הגר"א ז"ל שם . ויש כאן מחשבה למשקה וכיחא ליה וע"כ דהא דאינו מק"ט הוא רק משום דהוי מחובר :

ו) כתב כ"ג שיח' והא דראב"ד רפס"ו דטו"א דהושנה איירי רק דרביעית נראה לי דהראב"ד לשיטתו דסובר בריש טו"א דאף דבר שאינו משקה כמו מי פירות ססוחטין מטמאה עכ"פ מהורה אובלים וכו' . ואף שעדיין לא קרא עליו שם משקה מ"מ אוכל היא ואינה זועה עכ"ל . קשה לי מה ענינו דראב"ד ז"ל לכאן דשם במי פירות דבאים מאובלים שפיר כתב הראב"ד וזה לשונו אבל אם סחטין למשקין הרי הן כעיקר הפירות . אבל מי גשמים אם אין דיןן כמשקים כל שלא חישב עליהם איך יהא דינס לאובלין וכו' אובלים הם . ועוד דעכ"פ יהא לריכים מחשבה לאובלים ולא גרע מדם וחלב שקרש דבעיא מחשבה לאובלין . ופסוטי דמי גשמים כל זמן שלא חשב עליהם הוי כמו שזון וחלב ודם הקרוש ודבש חמורים ושלג דאינס מק"ט כלל כל זמן שלא חשב עליהם . והכי מופרש במשנה דסוף מכשירין אמר ר"ש מכלא ואילך היינו משיבין לפנינו מי גשמים יוכים שהחילתן וסופן משקה ואינן מטמאין אלא לרלוין :

ז) כתב כ"ג שיח' ועוד נ"ל להכריח כן מש"ס חולין [פ"ד .] דמלריך קרא במים דשאר משקין פסולין למקוה ולמ"ל קרא נילף מהקישא למעיין דאינו נובע בשאר משקין רק במים . ולפמ"ש א"ש דשפיר לריך קרא במים שיהי' פסולין שאר משקין אף דרביעית דכלים דמהקישא לא ילפינן להו דהוא מ"ג מדות ולריך לכתוב במים להדיא עכ"ל

דרכי פסול וע"כ דהקישא למעין דשאיב פסול והקישא דבור לחפיה יד ארס ככר . והמקשן דידע מהוסי' דיליף הקישא רק לשאיב ולא יליף הקישא לדם שפיר פריך אלא מעשה יעבילו בו . עוד הי' אפשר לומר דגם משכחת בו מעין דבורא אס הי' כשר לטבול בדם דאיקרי מים הי' כשר לטבול מחטין ולנורות בדם בהמה חיה וכמו עכשיו דלריך מים וטובלין בעיניו של דג כדאיחא בזבחים כ"ב ע"א וזה שפיר נקרא מעין וכמו מעינות הזב והמלורע וכמו דמקום חלב מעין הוא דקאמר בכריתות י"ג ע"א אך זה רחוק והראשון נראה יותר ועכ"פ מהא דקאמר ר"פ בפסחים אב"ל דם לא מוכח דהקרא קאי גם ארבעות מים דכלים :

(ח) **כתב** כ"ג שיח' ובקלח אחרונים ראינו דלאחר שבעלו חכמים רביעית דמקוה שוב החמירו בו כדאורייתא אבל המעין בתוסי' יבמות פ"ב ט"ב מבואר דריתו ככל דרבנן לגבי ספקות עיי"ש ד"ה נתן סאה עכ"ל . קשה לי מאי זו השנה על האחרונים הרי אפשר דסמכו דבריהם על ב' תרתי הוסי' האחרונים . ואפשר דבאומת מש"ה יידו הוסי' מחירון הא' משום דנראה להם יותר דהחמירו בו כדאורייתא . והרי יש לאחרונים ז"ל על מה שיסמכו היא בסוגיא דריש גדה דמקוה שנמדד וגמלא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג טמאות בין ברה"י בין ברה"ז וכו' ופרש"י שנשחמשו בכלים שטבולו בו . והקשו הרי לכלים בני מה"מ רביעית והו"ל ספיקא דרבנן . וע"כ כיון דבטלוהו רבנן הוי לגמרי כדאורייתא וכמ"ס האחרונים [אנב . קשה לי בתוסי' רי"ד ז"ל שם השיג על רש"י ז"ל ש"כ בין דהמקוה עומד ברה"י וכו' דמקוה ליכא כלל נפקותא אי עומד ברה"י או ברה"ז . ורק הנפ"מ טהרות . ותמוה והרי בחוספתא דמקואות פ"א מבואר בהדיא ברה"י ז"ל וכן הוא בתוספתא שם פ"ו מרחץ שבלנה עכו"ם וכו' . וכן הוא בתוספתא שהובא בר"ש פ"ב מ"ב ובפ"ו מ"א וכן הוא ברה"ש ובכרמוב"ם ז"ל] :

(ט) **כתב** כ"ג שיח' וע"כ דאף רביעית מים (דין טהר"פ וז"ל) אינן מחוברין דרין מה"מ . ואם עכו"ם משתחוה להם נאסרין דרין בתלושים עכ"ל . קשה לי דבעי"נ נ"ט ע"א קאמר ר"י מים של רבים אינם נאסרין ופריך הא ריחיד נאסרין ותפ"ל דהא מחוברין נינהו . ואמאי לא קאמר דאיירי בגבא שאין בו מ"ס . וע"כ דגם זה חשוב מחובר :

(י) **כתב** כ"ג שיח' אך עדיין קשה לי מהא דמבואר במשנה דאם יש מ"ס ונראה מראיה שופך למוכו בכתף עד שיחזור למראה מים ושם אין שייך הטהרה דהוי כמי פירות דאם השיק במקום היין אינו מועיל . א"כ שוב יפסול בנ'

עכ"ל . קשה לי דזה סותר דברי עזמו שכתב [בקונטרס ה'] דרביעית מים אינו מטהר בהשקה בשום דריו השקה . מבואר בתוסי' מנין שאם הי' טמא יטהרו ת"ל מים יהי' טהור בור יהי' טהור מקוה יהי' טהור וזה לא קאי רק על מים שבהורה ולא על רביעית שבקרקע שהיא מהלכה ע"כ . והרי יהי' טהור אינו דרשה מ"ג מדות ורק ממשמעות הקרא שנכתב בפירוש . ואע"כ כתב דלא קאי ארבעות . וכן הא דאינו מק"ט מחובר דילפינן מקרא דיהי' טהור ולא קאי ארבעות דכלים . ואיך כתב כאן דתצות מים . [ולא שאר משקים] קאי ארבעות דכלים . ואדרבה מכאן הוסי' לדבריו דאי הקרא לא קאי ארבעות כלים א"כ גם דם דאיקרי מים יהא כשר ברביעית דכלים . ור"פ קאמר בפסחים שם לא שנו אלא מים אבל דם לא . וכתבו הוסי' דאיירי בדם חולין או בע"מ או זבח שנפסל דליחשק למים . ואפילו לפירוש רש"י ז"ל דדם קדשים מטמא עיין שם במהרש"א ז"ל מ"מ מורה רש"י ז"ל הא דקאמר אבל דם לא כולל כל דם אף דם חולין . ובע"מ וזבח שנפסל . ועוד דאל"כ הו"ל לחלק בין דם לדם ולמה מחלק בין מים לדם הרי דדם פסול ברביעית דכלים . ואי הקרא קאי רק אמקוה דמ"ס ושאיבם כשר גם דם יהא כשר . ועוד מה שחירך כ"ג דמשי' לא יליף מהקישא ונכתב בפירוש כדי שיהי' קאי על רביעית דכלים אכתי קשה על ר"י דפריך לרבא אלא מעשה יעבילו בו בדם . והרי על מקוה לא קשה לי' דהרי ילפינן מהקישא דמעין וע"כ דקשיא ליה רק מרביעית דכלים . וקשה באמת מנ"ל דרביעית דכלים לא מהני דם דאיקרי מים כיון דאינו מוזכר בשום משנה וביריתא . ועוד דמשני תרי מטוטי כתיבי כו' תלתא מטוטי כתיבי . ואמאי לא קחשיב המוטט דבהלכה למ"מ רביעית מים טובלים כלים ומנ"ל להקשות . ואמנם מה שהקשה כ"ג שיח' אמאי לא ילפינן דדם פסול מהקישא דמעין בודאי קשיא הוא . ולפענ"ד דהרי בתוסי' קאמר אלו אמר מקוה מים יהי' טהור יכול אפילו מלא בכתפו ועשה מקוה בתחלה ת"ל מעין מה מעין ביד"ש אף מקוה ביד"ש . אי מעין שאין בו תפיסת ידי אדם אף מקוה שאין בו תפי"א ילא המניח קנקנים ברה"ס הגג לנעם וגמולאו מים ת"ל בור . הרי דמקוה מים השוה למעין בלד מה והשוה לבור בלד מה . ואע"ג דאין היקש למחלה הכא ע"כ הקישן הכתוב לשניהם למעין ולבור . ולפ"ו אי הוי ילפינן מהקישא דמעין דדם פסול הי' אפשר לומר אי מה מעין ביד"ש אף מקוה ביד"ש מ"ל בור דאף שאוב כשר . דהויא דהקישא למעין שהי' מים דוקא והקישא דבור דשאיב כשר . אבל עכשיו דילפינן מקרא דמים

גדול ע"ז, ומבקש כ"ג מרבנים לחיות דעמם בזה :
והנה מסתמא הוואנים הללו שכתב כ"ג. הן
הנה אמצ טאות וברכות נמיות דבנין בקרקע.
רק שהמים שבהן שאובין הן ששופכין לתוכו, אבל
אם הן כעין וואנים שאנו קורין לגיגיות של עץ
או מחכה והן כלים ודאי ליכא למ"ד דטבילה בכלים
מוסרת מה"ס. וזה פשוט ולא ניתן ליכתב. ע'
בב"י בב"י ר"א בד"ה ומיהו פרי' בשאיבה כו'
מבואר כן להדיא, וכן בבב"ט חו"ד סי' קמ"ב, והוא
מבואר כן בחומ' פסחים י"ז ע"ב ד"ה חלא עיי"ש :
אכן גם בזה נלע"ד דאין להחיר להן כלל ומוקם
שלא הטבילה כלל משאטבולנה ברחומו ע"י
שנחיר להן טבילה גרועה כזאת דהנה אע"ג דמחז'
שבת ד' ע"א ד"ה ובי מבואר דלמלוה ברבים
אומרים חטא כדי שיזכה אפי' אם הם פושעים עיי"ש :
אבר דין זה מבואר הוא בעקדה פ' וירא שער כ'
(ד"ה). ובמדרש האחד בא לגור כו') וז"ל
בתוך המסך דבריו שם :

וכמה פעמים נתחבטתי ע"ז אדות הנשים הקדשו'
שהיה איסורן רופף ביד שופטי ישראל אשר
דורנו ולא עוד אלא שכבר יאותו בקלה הקהלות
לימן להן חנינה ביניהם גם יש שמספיקין להן פרס
מהקהל כי אמרו כיון שמגילות את הריקוס או
הסכלים מחטא איסור אשר איש החמור כו' מוטב
שיעברו על לאו זה משיבוא ליד איסור כו'.
ואני דנתי ע"ז פעמים רבות לפניהם ולפני גדוליהם
והסבירתי להם שהחטא הגדול אשר יחטא איש איש
מבית ישראל כו' שלא לדעת הרבים ורשות ב"ד
חטאת יחיד הוא והוא שבעונו ימות ע"י ב"ד של
נועל או מטה וכל ישראל נקיים כמו שהיה ענין
פלגש בגבעה אם היו ב"ד שלהם מוסרים האנשים
הרשעים ההם לבדם ביד ישראל אמנם החטא הקטן

נשיסכימו עליו דעת הרבים והדא נחנה בב' דרש' ונאמר
שלא למחות בו ומה הוא ועון פלילי וחטאת הקהל
כולו ולא ניתן למחלה אם לא בפורענות הקהל
כמו שהיה בבני בנימין כו'. והוא היה עון סדום
כו' ומי שלא יקבל זה דעתו אין לו חלק ונחלה
בחורב ד' כו' עיי"ש

והנה לריבין אנו לחלק בין כל הני דאשכחן
בדחז"ל דמוטב למיעבד אגן איסורא וטא'
כדי דלא ליעבד איך איסורא רבא. ואפי' אם הוא
פושט כשנוגע לכל ישראל או לרבים וכנ"ל. ובין
ידן דידים. דדוקא שנעשה אנו איסור קל באקרא'
בעלמא. אבל להחיר בחמידות איסור קל מפני שלא
יבואו לידי החמור. לא. דגרע איסור קל בדרשות
ב"ד וכנ"ל :

וכן הא דקידושין כ"א ע"ב כ"ב ע"א מיטב
שיאכלו ישראל בשר המותות שחוטות ואל
יאכלו

ג' לוגין וכו'. כיון דמקודש היתה המקוה פסולה
הוא כמקוה ריקנית ובפרט להסבירים דשינוי מראה
פסולה מה"ס עכ"ל. קשה לי אחאי לא הביא דברי
השנה הראב"ד ז"ל בסופ' דמקואות והובא בב"י
ובש"ך ר"א סקס"ט שכתב מלאתי בחוספתא מקוה
שאין בו מים מ"ס ונפל לתוכו יין ונשתנו מראיו
הינו נפסל בג' לוגין ולא עוד אלא אפילו חזרו
מראיו לכמות שהי' כשר. פירוש כיון שחזר למראה
יין הרי הוא כאלו כולו יין ושיב הינו נפסל בג' לוגין
מים. נפקא מינה שאם חזרו למראה מים כשר ולא
עוד אלא שהיין עולה למים מחוך שהמים שחזרו
[יין] מראה מים מטער. אף היין שנפל עמהם
מטער עמהם. שזה מוסך אח זה וזה מוסך אח זה
כך נ"ל ולפי שהיתה לי בחידוש כתבתי ופרשתי
עכ"ל. הרי דהיין נהפך למים כשרים כ"ש במים
שאובין יתהפכו למים כשרים. ואף לפמ"ש שם
הב"י והש"ך דהר"ש והרמב"ם חולקין על זה. אף
זה רק שאין אומרים דין יתהפך למים אבל בודאי
מים שאובין יתהפכו לכשרים דמקודש כשהי' המקוה
בשינוי מראה הוי כמקוה ריקנית ואח"כ כשנתהפכו
למראה מים הוי כאלו נכעו ונולדו מים חדשים
מאין או שנפלו מעצים. וממילא גם השאובין נעשו
עומם כשרים וזה טעם מהמסכה. ופשוט דאין
להעמיס בכוונת הרא"ש ז"ל דס"ל דמי גבא חלושין
ניגהו ורק משום דלא מהני מחשבתו. דהרא"ש ז"ל
כתב בר"ש מקואות דמי גבא מחוברין ניגהו.
יבמשה דמכשירין [פ"ב מ"ג] בהא דאם קדמו מי
גשמים אפילו כל שהן למי שפיכות עמא. כתב
הרא"ש ז"ל. דא"י בירדו לתוך כלי וניחא ליה
בהו אבל בקרקע מחוברין ניגהו ולא מקבלי עומאה.
ועוד דלדברי כ"ג שיח' בכלי גופא ה' יכול לחלק
בין הן שלו או שאינם שלו וכן בקרקע גופא ה'
יכול לחלק כן דאם הן שלו מהני מחשבתו :

חיים משולם קריפטאן דבהון אבד"ק פודטומק
מי"ם פתח האהר' טעשה רקס א"ה הסצות וכו' :

סימן סח.

בשור"י. דאקאשש (פ"ך וואהלין).

בשערי (ח"ד סי' מ"ג אות ב') שואל הרב
הגאון שלי"ט שאלה גדולה כמבואר
שם. ומח"ד אם נכון להחיר להני נשי דלא מעלי
טבילה בוואנים. ואולי יגלו (לשיטת הסוברים כולו
שאוב דרבנן) מאיסור כרת אבל למקוה לא חלכנה
אפי' אם היתה שמה מקוה כשירה. ומכ"ש דלימא.
ואולי בבב"ג אומרים לאדם חטא כדי שיזכה מצד
או דלמא אם יהי' היתר מרבנים ילא קול בכל
המדינות שהחירו למבול בשאובים ויבא מכשול

ופירש בפסח חכמים דאין כוננו שא"ל אלא פליס
א"ל. רק שא"ל אלא מזוזה אחת ע"ס. אכן מקור
דברי רש"י ז"ל אלה לא ידענא. ובמזרחי לא כתב
שם בזה דבר. ול"ע מ"ל לרש"י ז"ל זה. ולדבריו
נמי י"ל דא"ל אבל אי בעי קבע תרתי ותלת וליח
לן בזה. דלא קבלנו דרך אחת ותו לא. ועיין
במהמ"ל להרמב"ם ז"ל מלות לית שי"ג שלא להוסיף
על הכתוב והמקובל. ול"ע :

והנה אם נאמר דעובר כל חוסף יהיה הדין בזה
אם קבע מזוזה שניה כמו בהטיל לית
למוטלת במנחות מ' ע"ב. דלשיטת הרמב"ם
ז"ל אם כיון לבטל הראשונות נפסלות הראשונות.
ואם כיון להוסיף נפסלות שניהן. וה"נ דבזה
ודו"ק :

אבן דין זה יהי' מלוי בהחזקה שהקדשו בח"ג
ס' מ"ב. דאם כשרה קביעת מזוזה אפי'
ע"י קוף וגוי ולא בעינן ככלית בני ישראל ועשו.
א"כ כשמסיר אחת השניה כשרה. דלא הוי מולמ"ה
בפסול בזה. אלא אם נקבעה בזמן שהבית אבתי
לאו בר חיובא הוא. ושוב נעשה ב"ח אז הוי
מולמ"ה בפסול. משא"כ הכא דהבית בר חיובא
רק דעבר כל חוסף. אם מוסר הנוטף חזר
ההכשר למקומו. ואף דאין כאן עשייה מחדש מה
בכך. הא אפי' נקבעה ע"י קוף כשרה. מיהו יש
לומר דשאיני ע"ג וקוף דע"פ עשייה הוי. משא"כ
בשקבעה בפסול כל חוסף גרע ול"ע בזה ג"כ.
ולע"ע לא מלאתי גילוי לד"ז. ולא אשתמיט בשם
מקום למינקט לענין כל חוסף רק ה' פדשויה
בתפלין וה' לית וה' מינין כלולב. וד' ברכות
בברכת כהנים. אבל לא ב' מזוזות בפתח א'.
ומסביר לולי דברי רש"י ז"ל בחומש הג"ל היה נראה
דלית לן בזה אפי' קובע כמה מזוזות בפתח אחד.
דאפי' נאמר מזוזות חסר משמע רק אחת. מ"ז
זהו יתכן על פליס א'. אבל גוף המזוזה לא נאמרה
בלשון יחיד. רק וכתבתם כלומר כתוב דברים
האלה בכמה כתיבות שתרלה. וקבע על מזוזות
ביתך ובשעריך. ואפשר רש"י ז"ל נמי דא"ל קאמר
אבל לא דאיכא כל חוסף כלל :

הק' שלום יוסף הגרי פייגענבריים חופ"ק
הג"ר.

סימן סט.

ב"ה רדוקספאדיא (פרך וואהליו)

בשעית [ח"ד קונטרס ו' ס' מ"ג] העיר כ"ח
בדבר הדם להחזיר לנשי בעהמין
בארלסבאד לטובל בואנים כי אזלי יאלו בזה לשיטת
הרמב"ם ור"י דכולו שאוב נמי אינו אסור רק
בג'.

יאכלו בשר תמותות ובלות (אע"ג דבלא"ה ל"ק.
דשם התורה עלמה החיה והפה שאסר הוא שהחיה.
אבל אכן לא כל כמין) החם נמי באקראי :
וע' בשב"י ח"ג ס' ק"ח לענין זונה פנויה מעוברת
שאי לא יבנסנה ארס יקחו הולד לגדלו
לע"ז. דמותר לישראל ולעבור על איסור מעוברת
חזרו יע"ס. וכן בכמה דוכתי. וכ"ז לא להחזיר
איסור בתמידות ולעקור לגמרי קל מפני חמור :
ואע"ג דלכאורה יש לחלק בין הנושאים. דשם
איכא ודאי איסור דאור' לית קדשה משא"כ
הכא דאי כשיטת הסוברים דכולו שאוב נמי דרבנן
נדרים שלא יעברו כלל איסור חורה. אבל ז"א. מדר'
דזיל בחר טעמא והכל א'. ועוד דאדרבא הכא גרע.
דדילמא העיקר כדס"ל כולו שאוב פסול מה"מ ועמלא
שהחזינו להם איסור גדה ח"ו :

ורבן נלע"ד דלית דין לריך בשם. וישחקע הדבר.
ויאכדו השופטים ויכשלו בדרכיהם המקולקלי'.
ולא נגע אנהנו בקולו של יו"ד מתוק"ק ח"ו.
ובפרט. דלפי האמת לא נועיל כלום. כי הנשים
האלו לא תפולנה גם באמצעא זאת כדן התורה.
כל גופה בבה א'. שלא תהא אפי' שעה א' מעל
המים. כי אינן רגילות ולא זהירות בזה וגם
מסתמא אין שום אשה עומדת על גביהן. כי
הכל בעיניהן רק כחוקי הטהרה והנקיות בע"מא.
ואנקיותא בעלמא הוא דקפדי הני נשי. ותמיד
עליהן עדות פיהן אשר הכשילתן לומר שאפי' היה
סם מקום טהרה כשר כדן לא היו טובלות בו.
ופיהן הכשילן דלא חיישי להורת משה כלל והנה
לכן. ולא בשבילן נתן לנגוע באפס קלחו של דברי
רבוחינו ז"ל. מכ"ס באיסור חמור בזה. וא"ל
לע"ד להאריך בזה יותר כלל :

ב) נכתבתי. אם קובע ב' מזוזות בפתח
אחד אי איכא כל חוסף.
לשיטת הסוברים דאיכא כל חוסף גם במידה דלא
מייחב זקן ממרא. ע' סנהדרין פ"ח ע"ב פ"ט.
ע"א וברמב"ם פ"ז מלולב ה"ז ומ"מ וכ"מ סס.
ובפ"ב מממרים. ובתוס' ר"ה ע"ז ע"ב כ"ח ג"ב
(וע' ז"א א"ח ס' ל"ד סק"ב דס"ל דכל דלא
מייחב זק"מ ליכא גם ב"ח דאורייתא) וע' ברא"ס
פ' ואחחן ופ' ראה. ובכולל להפמ"ג א"ח חלק
א' מאלו ל"ד ואילך. והנה גם מזוזה אנדא בפתח
(דקבועה בעיני דוקא ותלזה במקל פסולה) כלית
בעלית ומינין שכולב למ"ד לריך אגד :

אבן לא ידענא מ"ל דרך מזוזה א' דוקא וטפי לא
ואדרבא וכתבתם על מזוזה קרינן. וע' מנחות
ל"ד ע"א לענין אי מייחב פתח שא"ל רק פליס א'.
וחכמים פוטרין דמזוזות כתיב. ורש"י בחומש פ'
ואחחן כתב מזוזות חסר כתיב שא"ל אלא אחת.

לשם מכלים שלדעת הר"י והרמב"ם והב"י הוא רק מדרבנן :

אבר לדעמי נראה שלו יהיה שהאיסור הוא רק מדרבנן אפי"ה אין להחיר להן. לעבול במקום זו מחששא שזא מעבורתה בשאט נפש שלא לעבול כלל כי בכל מלוות ואיסורי תורה אין לנו רק את אשר לפנינו ואין לנו לדאוג מה שיוכל להיות בזמן העתיד עיין באורח סי' רמ"ח שלדבר מלוה מותר להפליג בספינה אפילו בער"ש אף שיבוא לידו חילול שבת ועיין בת' דברי מלכ"אל חלק ה' סי' קמ"ח ובתשובות יהודה חיות"ד סי' י"ד ובמה שכתבתי אני ב"מורה מליון" שזה י"א חוברת ב' (וב"ה כי כוונתי לכל דבריהם אף כי דברי נדפסו קודם הדפסה הספרים הנ"ל) ועיין במג"א סי' תר"ח ס"ק ג' ובמהר"ש שם מה שהביא בשם הריטב"א ובכל מקום שאמרינן אחי עשה ודחי ל"ה בעינן שבעידנא דערק לאו יקיים העשה אבל אם בעת עקיפת הלוא ליבא קיום העשה אף דיקיים אחרי כן אפי"ה לא אמרינן עדל"ה. ועיין בחידושי הרשב"א שבה כ"ד ד"ה "אני נמי" דהיכא ילא אפשר לקיים העשה היום א"ל בדחיית הלוא אף דלמחר יוכל לקיים בלא עקיפת הלוא אפי"ה מקרי אי אפשר לקיים שניהם ואמרינן עדל"ה. ועיין בת' הרדב"ז ח"ד סי' י"ג באחר שלא היה לו רשות להחפול בעשרה רק פ"א והורה שא"ל להמחין על יוה"כ או מקרא מגילה רק היום הראשון שיפגע בו יחפול בעשרה וע' בת"ל סי' ק"ג ועבד"י ב"ס' של"א היכא דאשתקד חנוני דלאחר מילה שלדעת הרמב"ן שרי למול אף שנעדר אח"כ לחלל את השבת שאין למולו אלא שעתה. ועיין בתוס' כתובות ג' ד"ה "ולדרוש" שלא לעבור על דברי חכמים במזיד אף שפי"ז יבוא לידו איסור דאורייתא באונס ועיין במהר"ם סי' ק"ה שם ובשו"ע סי' שצ"ה וש"ו בפלגתא דרב"ח והמנ"ח וה"נ בגיד"ד עלינו להורות שהמקור פסולה כדת תורה ואין לנו לחוש שלא הבואנה לידו איסור גדול מזה ועיין בפסקי מהרא"י סי' קל"ח וז"ל : "דאפילו אם נראה להבנות שמפני שהם מנדן ומחרימין ילא לתרבות רעה לא יניחו בעבור זה מלדון ומלעשות כהלכה" וע' ביו"ד סי' של"ד סי' :

דן אחת דמצינו בכתובות ב' דחשו חז"ל לתקנות הפרולות (ועיין בת' מהר"ם מה שהביא בזה בשם הירושלמי). אבל רק לתקן שלא תבואנה לשום איסור. אבל בגיד"ד דבין כך ובין כך עבדי איסורא אין לנו לחוש לתקנתם ובכונן זה אמרו בש"ס ב"ק ס"ט "הלעיטוהו לרשע וימות" ועיין במשנה ה' פרק ג' דדמאי. ועיין בבה"ד סי' רי"ז וז"ל "וכי עבדין תקנא לעבדין" (ועיין מה

מדרבנן ע"כ ואתמהה על הרה"נ סי' שהעיר בשאל' בזה בזמנינו שהדור פרוץ ומוטה רק לעקור שרשי תורה"ק חו"ס. ומ"ס כ"ה כי אולי הוי כעין מה שאמרו האם אומרים לאדם חטא וכו' אתמהה האם חטא אנהו אומרים להם. הרי אנו אומרים להם עשו מקור כדת וכדין. ובעיקר הדבר מנין שום יד לחקור בזה. דהרי ל"ד לשבת ג' ע"ב דשם בהכרח יעבור אם לא ירדה הפה אבל כאן הרי רק צולנס יעבור ופושעים המה בנפשותם וכבר ידוע דברי הדג"מ כי דלהפושעים אין אנו מלווים להפרישם. ובפרט להחיר להם איסור גדול כזה דאף להסבירי. דהוא רק איסור דרבנן מ"מ הרי הוה אביויה דג"ע דלכמה פוסקים נאמר בזה יורג ואל יעבור. ובפרט דלרוב פוסקים הוא איסור תורה וכן פסק הרמ"א ז"ל ואף אם נימא דהוא ס' מו"ז ס' איסור תורה נמי לרוב הפוסקים הוא מה"מ ובפרט ב"ס כרת יע' בהמפרשים וא"כ לבי"ע מחייבים אנו למסור נפשו ע"ז ואיכנה נוכל לומר שנחיר בזה לגבי קארלסנאד דבר שמוייבים למסור נפשו :

ולכ"ד מכל דין במחכ"ה אחמה דכתיב אך מעיין וכו"ר מקור מ"ס וגו' אמר קרא ולכ"ע חסור לעבול בכלי נזה"ה וע"כ ל"פ רק לעבול בבור רק נשפכו לתוכה מכלי וכ"ה להדיא בתוס' פסחים י"ז ע"ב ד"ה אלא ויעי' ב"י סי' ר"א. דלכ"ע לרי"ך מה"מ שיהי בקרקע ובכלי פסול מה"מ וא"ל לעבול בנזא"ה הרי הוא איסור כרת. ע"כ לפענ"ד מהראוי להסיר השאל' הזאת מעל הפרק ואח"י הסליחה :

פנחס וויינער אבד"ק הג"ץ.

סיכום ע.

ב"ה שטענענין (פ"ך קיעב).

בשעית (ח"ד סי' מ"ג אות ב') הולעה שאלה במדינה בעהמין שהנשים אין ריוקן לעבול במקור כשרה אם להחיר להן. לעבול באמצעות (וואגים) לכתוב לדבר פשוט דמס"ה כשר ע"ס. ובאמת לא חבין את דברי הרב השואל יגס לדעת הר"י דשאובין הוא רק דרבנן. אבל עבילה בכלי היא בנזא"ה איסור דאורייתא עיין בתוס' ב"ב ס' י"ד "מכלל" ובפסחים י"ז ובד"א"ס בהלכות נדה ובר"ש פ"ב דמקואה וע' ב"מ השילוח" דגם להר"י הוא רק באופן שאין הוייתו ע"י דבר המק"ט. ואולי. לתקן את דברי הרה"ג השואל. אפשר שהוואגט בטלמה היא כלי שקבעה ולסוף חקקה שרוב הפוסקים חילקים על הנז"כ עיין בח"ס חיות"ד סי' קל"ח והאיסור הוא רק שנשאבו

רוח הטומאה מן הארץ יפי' בשו"מ. מפארת לב' הנדמ"ח [להגאון המובהק הקדוש מהר"ן הכהן ז"ל מלובלין] ח"כ תשובה ז"ך אות י"ט דבריו הקדושים החולקים להכת' אש עיי"ש ומשם ידון ע"ז שאין מקום כלל וכלל להחיר כספקות כ"ג :

(ב) **בגמ'** יומא דף פ"ו ע"ב אמר ר"י גדולה תשובה מדוחה את ל"ת שבחורה ע"ש והקשו המפורשים מה גדולה. הלא בכל התורה עשה דוחה ל"ת. וגרסה לישיב דעה הראשונים הקשו מדוע אמר' עשה דוחה ל"ת הלא ל"ת חמור דהעובר על ל"ת לקי ועל העשה לא לקי והרבה תירושים נאמרו ע"ז ע"י ברמב"ן ז"ל עה"ח פ' יתרו :

וגראה לי לומר ג"כ טעם דעשה דוחה ל"ת. משום דגבי עשה איכא גבי' קיום מחשב' ומעשה דהא מחשבה טובה מלטרף למעשה. וגבי ל"ת ליכא רק מעשה לחוד ולא מחשבה. דהא מחשבה רעה אינו מלטרף למעשה. ומש"ה עשה דוחה ל"ת [דוגמא לזה הביא אה"ז זללה"ה בספרו חמדת שלמה דרוס י"ד בשם רבו הגאון ר' יוסף ז"ל אבד"ק פוזנ' טעם דתשובה מאהבה ודומות נעשים בזכות משום דהוי מחשבה ומעשה ולגבי העבירה אין הקב"ה מלטרף המחשבה ע"ש] והנה ה' דמחשבה טובה דמלטרף למעשה ע"כ הפירוש הוא מחשבה דקודם מעשה המולה דהא בשעת מעשה אפילו מחשבה רעה ג"כ מלטרף למעשה דאל"כ שונג הוא וא"כ לפי"ז אף דגבי דין עדל"ת מטעם הנ"ל אבל גבי קב"ה דלא טיף מחשבה קודם המעשה כמו שביאר אה"ז ז"ל בספרו הנ"ל על מאמר המשורר כל אשר חפץ עשה ודקדק הוא מודע לא כתיב עושה וכתב הוא כי הרצון אלל הקב"ה הוא עש"י ע"ש א"כ לפי"ז לא הו' לעשה דמשובה לרמות' הלי"ת וכיון דבאמת דוחה א"כ מדוקדק שפיר מה דנקיט הגמ' לשון גדולה ומיושב קוש"י המפורשים הנ"ל :

(ג) **ברב"ר** המח"א בשע"ת ח"א סי' קכ"ו אות ד'. עיין בנפש חי' למור' הגאון המובהק ז"ל חאו"ח סי' מ"ב שמלמד זכות על מנהג העולם שקוים ארבעה מינים קודם החג ופורשים משיה אחר החג : ולפענ"ד נראה בפשיטות משום דכיון דרבנן חקנו דמשיכה קונה אף שלא קיבל המוכר המעות בעד הארבעה מינים עס כל זה עכ"פ המוכר מייאש את עלמו מגוף החפץ וכיון דבהיתירא אתי ליד' יאוש קונה מזה"מ לכ"ע כמבואר באחרונים ודו"ק :

(ד) **ברב"ר** כעמ' מס' ביצה דף ל"ו ע"ב העיריות בהא דאמר' שם במתני' ואלו הם משום רשות לא דנין וכו' ופרד"ק בגמ' והא מלוא העביר

מה שכתבתי בכמ"י סי' קע"ו לתמוה בזה על המ"ל ועיין בת' הריב"ש שהביא הב"ש בסי' י"ג ס"ק כ"ד. ואף שמבואר בהגהת רמ"א בסי' י"ג שיש להקל במסקרת זנות אבל כבר ביאר לנו הנו"כ חל"ה ע"ה"ת סי' ל"ז שכוונת הרמ"א משום הא דהנהגות מרדכי דבזנות ליכא איסור דמיתקת חברו ע"ש. והיה ד"ספר חסידים" שביא הב"ש בסי' כ"ג הוא רק טלה טובה להעבדין אבל לא שאנחנו נחיר להפעל לבוא עליה באיסור והכי מוכח מלשוננו שכתב "טוב לו' ועיין בת' נחלת שמעון" סי' ט'. ועוד שמא אם לא חסכול כלל יתנחמו הבעלים על מעשיהם ויפרשו ממנה כי יחישו לאיסור נדות דאורייתא ועיין בת' שם אריה"ה חל"ה ע"י סי' א' מה שהביא בשם הרב המגיד ע"ש. ועיין בעקידה (שער כ' פ' וירא) ז"ל : "אמנם חטא קטן כשיסכימו עליו דעת הרבים הנה הוא זמה ועון פלילי ומטאת הקהל. וישרפו או יסקלו חטאים האלה בגפשוים משתקף אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים" ע"ש. ולדעתי אין שום היחר בזה וכבר אמרו : "לדבור לא מיטני" ועומדים אנחנו בתקופת המלאות חדשה וז"ה כי נוכל עשות מקואות מהודרות על גלפת המרחץ עד כי גם העדינות והמפונקות תוכלנה לטבול בהן. נחמן חסיד החופ"ק.

סימן עא

ב"ה קראשניץ (פלך לובלין) א

(א) **בשע"ת** (ח"ד סי' מ"ג) נסתפק כ"ג אם יש מקום להחיר לטבול הנשים באיבין לאנשי מדינה בעהמין הנפרד ונתקלקל מאור להלילם מאיסור תורה לפי דעת הרמב"ם ור"י דכולו שאוב רק מדרבנן וכו'. הנה ה' דעת ר"י בחוס' פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא דכולו שאוב גזרו רבנן אטו דלמא אחי לאטבולי במנה דבמחך הכלי ודאי אסור לטבול מדאורייתא יעיי"ש. ועי' בב"י ביו"ד סי' רי"ד דהנהג דבכר איסור כדי לעשות גדר בפני האיסור קבלו ע"ש כחיסורין שאסרתן תורה שאין לזה היחר לעולם ע"ש ולפי"ז הכי נאמר דמה שאסרו רבנן כולו שאוב משום גזירת מנה יח' גרע מהנהג דבכר איסור כדי לעשות גדר דאין היחר לעולם כנ"ל. ועי' בקל"ה ח"א סי' קכ"ו סק"ג דמה שהתקינו רבנן עכ"פ הוי כמנהג. ומבואר ג"כ בחוס' סוכה דף ג' ע"א ד"ה דאמר. דמק שאינו ראוי מדרבנן הוי אינו ראוי מדאורייתא ע"ש א"כ לפי הנ"ל לא יחוקק להם כלל להגלל מאיסור תורה. ובעיקר הדבר פליאה דעת ממני מה מקום ה' זאת לקבוע דברים אשר בעוה"ר לריבין ראשי ישראל כמותו להתקומם נגד זה בכדי לבער

סימן עב.

עמ"י עש"ו פה בראק (פלך לאמא) .

ראיתי להעתיק בבאן מה שכתבתי בשנת תרנ"ז
ע"ד השאלה שנתהווה בעירי והתשובה
שהשגתי ממרן הגאון הקדוש מסאבטשאב וצלה"ה .
וזה לשוני :

אודות דברי ריבות שבשער עירי צבנהמ"ד
דפה מימים ימימה לא היו מוקעין צר"ה
תקיעות בלחש ורק אחר השריפה זה איזה שנים
שנשרפה ר"ל חלי העיר וגם הצהמ"ד ראו אנשי
העיר שבאם לא יתחברו יחד הן החסידים והן
המתנגדים להסכים להתפלל כולם צבנהמ"ד לא כמו
שה' עד הנה שהחסידים התפללו בבתי חפילה
מיוחדים יאמר הצהמ"ד בחברתו ולא יבנה
עוד . ע"כ הסכימו כולם שיבנו את הצהמ"ד על
חילו במקדש ומימים והלאה יתפללו כולם צבנהמ"ד
נוסח אשכנז במקדש . ובצ"ב החסידים עם יותר
מחלי המון אומרים שהתנה אזו שבענין התקיעות
יתקנו ג"כ בלחש ושאר אנשי הצהמ"ד מחסידים
זאת ומחוסם שכל ישנו לחקות בלחש ורק יהי'
כמקדש . וילכו להתפלל בבתי החפילה של החסידים
אשר לאחר בנין הצהמ"ד חזרו החסידים למקומם
לבתי החפילה שלהם רק איזה צע"צ חסידים נשארו
צבנהמ"ד . ומעתה הצנוות יר בעלי הריב על העליונה
ומוקעין אף בלחש ומה בכל ר"ה מתהווה ע"ז
מחלוקת הללו מוקעין והללו מוחין ובהסכם הרב
הי"ן ז"ל לא ה' מחמת חולשתו ל"ע איזה שנים
קודם פטירתו לא יכל להתערב בזה . וכעת צבאוי
לשכון בפה לרב אב"ד באו ושאלו את פי עפ"י דה
המורה הקדושה למי הלדק בזה ורלו לשמוע חוות
דעתי . וזה החלי בעזר לורי וקוני :

הנה ראשון תחילה נחקורה בגוף שינוי מנהג
זה בעיירות אלו שהחסידים ימיו מנהגם
לחקות בלחש בבית תפילתם והאשכנזים אינם מוקעין
וכדינא דש"ע חקל"ב דאף אם נאמר דאלו וללו דא"ח
מ"מ מביאם לא תתגודדו אסור כמבואר יבמות ד"ד
ל"ה לא תעשו אגודות אגודות ואף לרבא שם דלכא"ו
הלכתא כוותי' לגבי דאב"י דמוקי בשמי ב"ד בעיר א'
ליכא משום ל"ה מ"מ מאן לימא לן דחסידים ומתנגדי'
כשמי ב"ד יחשיבו דלכאורה לא כן מלינו ב' דר"ך
רמז ל' הרב מ"א ס' תל"צ בבית י"א וי"ב דיוגא
מתמלית דבריו למע' שם בגוף ה' דשמי קהילה
בעיר א' הוי כשמי ב"ד לרבא ולא שייך לאו ל"ה
דווקא כגון עיר סאליניקי ודכוותי' שהספרדים ב"ד
בפ"ע והאשכנזים ב"ד בפ"ע ובכל דבר חלוקים המה
במנהגיהם ומ"ז אלו נוהגים במנהגיהם ככראשינה
שמואן

קעציד וכו' ופי' ר"ח שם ברוס' דהא מלוא קעציד
ואמאי נזרו . והתוס' דחאו פיר"ה מירושלמי נבי
כה"ג דמחזיקין לו אשה אחרת דפר"ך ודרי קונין
לו קנין בשבט ומושני אין שבות במקדש ולשני דשרי
כיון דמלוא קעציד וכו' ועוד הא קעציד מלוא דכתיב
וכפר בעדו ובעד ביתו ע"ס . ותמו' לי דדמוי
של התוס' יש לדחות דכיון דיוה"כ יום שאסור
בתשמיש א"כ יוכל לקיים אחר יוה"כ ומלוא וכפר
בעדו ובעד ביתו ע"י כהן אחר שמתקין לו .
מדוע לא דחאו התוס' מר"ה דף ל"ב במתני' לא
עולין באילן וכו' ואמרי' בגמ' משום דיו"ט עשה
ול"ה ואטל"ה ועשה ע"ס ולר"ה דבמלוא לא
נזרינן מדוע נזרו חכמים נבי שופר שאין עולין
באילן ולא רוכבין וכו' ול"ע :

ה (ה) קושי' הרמב"ן ז"ל בפ' מטות נבי גיעולי
מדיון שה' מדוע לא ליוחה תורה על
הגעלה כלים נבי מלחמת סיחין ועונ ע"ס מה שמי' .
הקשה לי מופלג אחד מדוע לא עמד הרמב"ן ז"ל
על טבילה כלים למה לא ליוחה מקודש נבי מלחמת
סו"ע והידונו לא שייך רק על הגעלה .
ונראה ליישב דלכאורה מה קשה לרמב"ן על
שלא נלטהו מקודש על דיני הגעלה . הא י"ל
דכ' גזרה התורה מזמן ההוא דוקא כמו שמלינו
דנלטהו על שבת ועוד מלוא במרה עוד קודם מ"ה
ולא קשה מדוע לא נלטהו על כל המלוא במרה .
אך ז"א וספיר יקשה על הגעלה דהא כל עיקר
הגעלה היא להפליט טעם האיסור הבלוע
בדופני הכלי ועל האיסורין נלטהו משעת מ"ה
קודם מלחמת סו"ע וא"כ מדוע לא ליוחה התורה על
הגעלה מקודם נבי מלחמת סו"ע . ומעשה מיושב
קושי' המופלג הנ"ל דכל זה שייך נבי הגעלה כנ"ל
אבל נבי טבילה היא משום דנכנסה מרשות נכרי
לרשות ישראל א"כ לא שייך להקשות מדוע לא
ליוחה התורה מקודם נבי מלחמת סו"ע דיש לומר
דכ' גזרה התורה דוקא מחמת זמן מלחמת מדיון
ומקודם לה נלטה התורה להורות דין הטבילה .
כמו שלא קשה מדוע לא נלטהו על כל התורה
במרה כנ"ל וא"ס :

בשעת (ח"ד ס') מ"ה מה שדפס בשמי
לא מפי יבאו הדברים וכנראה אחר
מהנכוחים כדי שיחזקו דבריו לרפוס חסם את
שמי על מידותיו ומתראוי להמליץ ספרי ש"ס
להזהר בזה מהיום והלאה .
נאום הק' מרדכי אלי' בהרב ר' יקיר ז"ר
אבד"ק קראשניק .

שמאין באו ואלו כמנהגם מדרגה. אבל הכא
בגד"ד דקל חסידים והמון עם אף שמחפלים
כ"א בב"ש שלו מ"מ כיון דבכל עניני מנהגי דה
ודין וכן בכל עניני הכנסת ומהי העיר כולם כאחד
יחשבו ושם הקלה חרף להם ה"ף הומר להם
לחלק א"ע בשינוי מנהג תקיעות אלו. וא"ל דדמי
למלאכה בער"פ דהללו עושין והללו אין עושין דאמר
בגמ' שם דליכא ל"ת דז"א דשם הטעם דהרואה אומר
מלאכה הוא דל"ל. אבל הכא הני דחוקעין בלחם
דעברו כבעל הערוך מובא בחוס' ר"ה דף ל"ג
דרמז כנגד מאה פעיות דפטיא אימי' דסיסרא וסוברין
הפי' בריא"ז המובא בשט"ג ר"ה שם דאמר דחבר
העיר דאמר גמ' דחוקעין על סדר הברכות היינו
דווקא כשהש"ך אומר הפילתו בקול אבל כשהליבור
מחפלים כ"א הפילתו בלחם כולם יחידים הם
כוונתו במקום דליכא ש"ך שיחפלו בקול ג"כ רק
מתאספים ביחד וכ"א מחפלו בפ"ע אבל היכא דליכא
ש"ך שיחזור הפילתו בקול רס גם כשמחפלין מקודם
בלחם חבר העיר מיקרי וכדמורה באמת כן לשון
ריא"ז הג"ל והני דלא חוקעין בלחם דמחשבין א"ע
נעם כשמחפלין בלחם כיחידים וכמ"ש כה"ג הג"ל
ר"ה שם וליוודים הפשט בריא"ז שכתב היינו כשהש"ך
אומר הפילתו בקול היינו אז חוקעין כשחוזר
ההפילה אבל כשהליבור מחפלים כ"א הפילתו
בלחם קודם שהש"ך חוזר הפילתו כיחידים נחשבו
ועי' כנה"ג באריכות שם מוכח דבריו הג"ל [ולקמן
א"ה יבואר עוד בענין שינוי מנהג זה וסברתם]
וא"כ שינוי מנהג גמור הוא ונופל לכאורה ללא
ל"ת הג"ל. והנה לכאורה גם אשינו בניסחת
ההפילה ש"ס חילוק בין מחנגדים לחסידים בעיר
אחר ג"כ יש לתמוה דנופל בסוג ל"ת. אך דשם
י"ל דגוף הח"י ברכות וכל שאר עניני הפילה
דנחקן לנו מאגני כנה"ג כמבואר ברכות דף כ"ו
כל אפי' שווין ורק בשינוי נוסח באמנע הברכות
בגרעון תיבות או בהוספה יש חילוק בינם ולזה
לא נופל לל"ת דבאמת באמנע הברכות דאמנעו
יכול להוסיף ב"א כמו שיראה וכמבואר ברמב"ם פ"א
מתפלה ה' ע' ועי' ר"מ שם פ"ב הל' י"ט ד"ה
יש מקומות וכו' וע"ז ולקמן ידובר עוד מזה.
אמנם מלאמתי בת' מהר"ם אלשיך סי' כ"ט באמנע
הת' שם דדחה לרד"ך הג"ל דאמר דשני ב"כ בעיר
אחד כשתי ב"ד דמיא כתב וז"ל ועוד שאחר שהר"ם
ז"ל תלי טעמא משום מחלוקת שלא ירבו מחלוקת
בישראל ע"י שינוי המנהגים א"כ מה מעלה ומה
מוזיד חילוק ב"ת אם חילוק ההסכמה ה' בדבר
החלוי חזק בהכ"כ ה' מקום לומר שלא יהי'
מחלוקת שאין לו רואין כמה שמשים אלו אבל
אם התקנה היא כמה שאינו חזק בהכ"כ בענין

העמדת שערים ושעור מדות שבי קלת קהילות
ימכרו בשער אחד וכו' וכיוצא בתקנות דומות האם
לא ירבו מחלוקת עד אין קץ ומה יתן ומה יוסף
היותם מבה"ב מחולקים כו' ע"ז טעמא דנותן
בדבר החלוי בבה"ב שאין לו רואין כמה שמשים
אלו מאלו ול"ש ל"ת ולזה י"ל בשינוי נוסחת
ההפלה ותקיעות וכהנה שהמה מדברים המנהגים
בבהמ"ד פנימה ל"ש ל"ת כיון שאינו נראה לכל
רק לאנשי בה"כ וכיון דיש להם בה"כ מיוחדים
שפ"ד. אבל אין רא' באמת דמהר"ם אלשיך
אזיל אליבא דרד"ך בחילוקי היכא דמהה מפורדים
בכל המנהגים כמו עיר סאליניקי ודכוו"ו ולזה
הורה לו מהר"ם אלשיך בעניני נהגו בבהמ"ד
פנימה כיון דאין לו רואין וזהו רק לקהילות אשכנזים
וספרדים שלהם דמחולקים בכל אלו מאלו אבל
אשכנזים וספרדים שלנו דרק בעניני ההפילה
מחולקים מ"ן. יימור לן דדיון שתי ב"ד להם דלא
יהי' שייך אף בדבר החלוי בעניני בהגם לאו
דל"ת דסוף כל סוף תורה נעשית כשני חזרות
דהללו נוהגין כך והללו נוהגין כך וגם ענין טעם
טעם מחלוקת דנתן הר"מ ז"ל בפ"ב מש"ז שייך
כאן דבכל הדברים אינם מחולקים ורק בזה שייך
נמי מחלוקת וגם מה נעשה במקומות שהחסידים
והמון עם והמחנגדים מחפלים בבהמ"ד אחר זה
מחפלו אשכנזי וזה ספרד דזה אליבא דכ"ע שייך
ל"ת ועי' חשו' חת"ס סי' ט"ו שהביא בשם מורו
הגאון ר"ג אדליר ובעל הפלאה ז"ל שזה ה'י'
עוברים לפני המיבה והתשללו ספרד מחזק סידור
האר"י ז"ל והמנין שלהם ה'י' מחפלים אשכנזי
עיי"ש. אמנם הדבר נכון לפי"מ דההדר ל'י' ר"ל
לר"י שם בגמ' יבמות הג"ל אמינא לך אנא איסורא
ואת אמרת מנהגא וכו' חזין דבדבר החלוי במנהג
שנהגו מעלמן ל"ש ל"ת מה שאלו נוהגין כך ואלו
נוהגין כך וכן מבואר בירושלמי מוס' פסחים פ'
מקום שנהגו דמנהג לא שייך ל"ת [ועי' מ"א
הל"ג] א"כ י"ל בהני דגד"ד ג"כ במנהג תליא ל"ש
ל"ת. אמנם לפי"מ הרמב"ם דביבמות דטעמו של
דבר דבדבר החלוי במנהג ל"ש ל"ת כיון דנהגו
כן מעלמן ואלו ה'י' רלו לחזור ממנהגם לא ה'י'
חכמים מקפידים עליהם ובזאת ל"ש ל"ת כיון דלאו
קביעות להם בחוק ולא יעבור לא הוי מורה כשהי'
חזרות יעיי"ש באורך א"כ לפי"מ המ"א סי' כ"ח
בשם ספר הכוונות וירושלמי דאין לשנות בנוסחי
ההפילה ממנהג מקומו אבותיהם א"כ טוב הדרא
קושיא לדוכתי' כיון דקביעות הוא להם שלא ישנו
את הפקידים ול"ש ה'י' רמב"ם הג"ל בגד"ד. אך
ניחא לפי"מ הירושלמי הג"ל כמה שהקשה שם הרי
יוה"כ ור"ה דנהגו ביהודה כר"ע דחוקעין למלכיות
ובגליל

ובגליל כריב"ג דאין חוקעין למלכות הא איכא ליה
ומי' הירושלמי דשני' הוא שאם עבר ועשה ביהודה
בגליל ובגליל ביהודה יא' ועי' ק"ע שם כיון דהכל
מודים בדריעבד אס ביהודה עשו כריב"ג וכן
להיפוך בגליל כר"ע יא' ל"ס ל"ת וא"כ בעינינו נוסח'
החפלה ותקיעות בלחש' דאשכנזים וספרדים מודים
דאס עושין כאחד מהם ג"כ טוב עשה דאליכ
לספרדים האשכנזים אינם מהפלגין וכן להיפוך
וכמ"ס בחמ"ס הג"ל דהכל עולה למקום אחד ל"ס
ל"ת וכן לפימ"ש הרא"ש ביבמות שם דה"ט דמגילה
לכפרים ליכא ל"ת אף דכ"ד אחד בעיר א' ומי'
כיון דאס בא כ"כ לעיר כ"ד קורא עמהם רק
המקום גורם הא דקורא ב"א ל"ס ל"ת יע"ש
ומבואו מ"א סי' תל"ג הג"ל א"כ גם בעיני
הפילות ותקיעות בעינינו מאשכנזים לחסידים כיון
דאס בא חסיד למגין אשכנזי מהפלג עמהם כנוסחתם
וכן להיפוך ל"ס ל"ת ולזאת ניחא מה שראיתי
מביאים בשם הגר"א ז"ל דהי' מזה להלמידו אס
יבוא למקום שמהפלגים ספרד יתפלג ספרד ולפי'
ניחא דאליכ שייך ל"ת . אך מרבוחיו של החת"ס
יקשה דהם הי' מקפידים להחפלה ספרד אף במגין
אשכנזים טוב שייך ל"ת וגם טעמו של הרא"ש
דכתב דהמקום גורם דאס הכן עיר הי' דר בכפר
הי' עושה כן וכן להיפוך ולא דהאיש עושה כן
משום פליגתא וכמ"ס שם הרא"ש להדיא . אבל
הכל באשכנזי וספרדי וכי המקום גורם שהספרדי
יתפלג כב"ס שלו ספרד . אמנם ניחא בדברי הריטב"א
יבמות שם שכתב לדרקת הא דא"ל רבא לאבבי ווא
ב"ס וב"ס כשתי כ"ד בעיר א' דמי מאי לי כשתי כ"ד
הדמיון הא באמת הוי שתי כ"ד וגם אבבי גופיה
מ"מ טעה בזה וכתב לת' דאבבי סובר דב"ס וב"ס
אף דהם בעיר א' מ"מ כיון שהם גוף בעלי
המחלוקת ל"ס לאו ל"ת כיון דכ"א יודע חפני מה
אומר או מתיר ל"ס שכיח אס שלו במה שגראה
לו לאמת בשביל ל"ס אבל מאנשים אחרים דזה עושה
כב"ס וזה כב"ס אעפ"י שאלו יכולים לעשות כאלו ואלו
כאלו כיון דשקולין הם מ"מ משום ל"ת יס לכולן
לחפוס כא' משום ל"ת כשהן בעיר א' ורבא ל"ל
האי סברא לחלק בין גוף בעלי המחלוקת לאינד
כיון דאחרים בעיר א' יס ל"ת בשתי כ"ד גם כב"ס
יב"ס גופיהו שייך זה יע"ש וא"כ לר"מ ז"ל בפ"ב
דע"ז דפוסק באבבי יס חילוק בין גוף בעלי מחלוקת
דכ"א יודע שטמו האמת ל"ס ל"ת וא"כ ספיר הני
נאונים רבוחיו של חת"ס הג"ל דהם ידעו היטב
בסוד כוונת האר"י ז"ל מה שסידר נוסחתו האמיתית
עפ"י ספרד וכמ"ס בחמ"ס חת"ס הג"ל שם בחורף
ספיר יכלו להחפלה נוסח ספרד אף במגין אשכנזי
כיון שספרד מהודר' הוא היטב עפ"י האר"י ז"ל

וכיון דיודעין טעמו של דבר צטובו של הנוסח שהוא
מסידר היטב ושכן לריך להחפלה ל"ס בזה ל"ת
להיות במה שיודע מה שטוב עבורו הנוסח המסודר
והמתוקן להחפלה דסוברין כאבבי וכריטב"א הג"ל .
והנה הר"מ ז"ל בהלכה פוסק כאבבי וטעמו שם
הכ"מ ודר"ך ות' מהר"א בטעמו של דבר דלכאורה
סוהר לכלל דקיי"ל דאבבי ורבא הלכה כרבא וכ"מ
כחז דדוקא היכא דפליגי אליבא דנפשיהו אבל לא
אליבא דאחריו והכל פליגי אליבא דח"ד עשו ע"ש
וכעין זה כתבו החו"ס בנדרים י"ג ד"ה ר"א לחלק
דר"י ור"ל הלכ' כר"י רק מה דאמרו משמיה' דנפשי'
אבל לא משו' רבוחי' ע"ש . ולכא' לפ"ד הריטב"א הג"ל
כ"ל להוסיף דר"מ ז"ל הי' לו הוכחה גם מירושלמי
דהלכה כאבבי דהנה בירושלמי מת' שם הא דמקשה
לי' ר"ל לר"י ממקום שנהגו דאסור משום ל"ת
ומה' דווקא נעשה שאלו עושין כב"ס ואלו כב"ס
שייך ל"ת אבל במנהג ל"ס ל"ת וכנ"ל וכן במה
שמקשה שם מגליל ויהודה דאלו כר"ע ואלו כריב"ג
ומה' דשני' בדריעבד יא' ל"ס ל"ת וכנ"ל ואח"כ
מקשה ממגילה ומת' דמי' ססידר אס המנהג סמכה
על קרא דמשפחה ומשפחה וכיון דקרא גופי' אחר
שאלו יעשו היום ואלו ביום אחר ל"ס ל"ת .
וא"כ יוקשה קו' גמ' בבלי דלמ"ד דעשו ב"ס
כדבריהם והכל שייך ל"ת ול"ס אלו ההי' דמת'
בירושלמי וא"כ אמאי לא מקשה ירושלמי מזה
וע"כ דסובר כאבבי דמזה ל"ק דמבעלי
פלוגתא גופיהו ל"ס ל"ת וכריטב"א הג"ל חזין דגם
בירושלמי סובר כאבבי וכפי' הריטב"א הג"ל :
אמנם אחר הכיון אין רא' מירושלמי כריטב"א
ד"ל בירושלמי לשימיה' ביבמות שם דר' הילא
בשם ר' יוחנן אלו ואלו בהלכה הי' עושין והיינו
דב"ס לא עשו כדבריהם ורק הי' עושין בהלכה דהל'
כב"ס וכפי' המפרש שם וזה היפוך מש"ס דילן
דר"י סובר דעשו וגם הירוש' לא הביא פשיטות גמ'
דילן דבימי ר"ד הותרה לרם הבת לאחין דמוכח
גמ' מיני' דעשו וכפי' המעיין בירושלמי שם בחורף
יראה בעליל בירושלמי סובר דלא עשו וא"כ כשלא
עשו ל"ל לומר אליבא דירושלמי כריטב"א כיון
דלירושלמי לא עשו א"כ ל"ק מב"ס מהא דל"ת
וא"כ טוב אין רא' לר"מ מירושלמי דסובר
כאבבי וכנ"ל כיון בירושלמי סובר עסי א"ל
לבוא לת' דאבבי ורבא בש"ס אמנם אכתי
י"ל דספיר רא' לר"מ מירושלמי דסובר כאבבי דקשה
באמת אמאי לא סובר ירושלמי כבבלי דעשו ב"ס
כדבריהם ורק אס גא' בירושלמי כאבבי סובר דל"ת
שייך כב' כ"ד בעיר אחת וא"כ יוקשה היאך עשו ב"ס
כדבריהם הא איכא ל"ת ומי' ריטב"א אין סובר
ירושלמי ומשום זה סובר ירושלמי דלא עשו וסוב

ה' לו לר"מ ראי' מירושלמי דסובר כב"י ע"כ
פסק כוותי' כיון דמבבלי נמי ראי' דהלכה כב"י
מדסקיל וטרי אליב' דבר דאקשי ל' רבא ממקומו
של ר"א ה' כורמין עולים ואיך וכמ"ש בת' מהר"א
הג"ל ועל קושיא דרבא לבב"י י"ל בת' ריטב"א וגם
מירושלמי אף דלא ס"ל כריטב"א מ"מ מוכח דסובר
כב"י כג"ל ולזה פוסק כוותי' כיון דמשחי תלמידין
מוכח דהלכה כמותו ולכללא דקיי"ל הלכה כרבא
לנבי דבב"י י"ל ככ"מ דהיכא דפליגי אליבא דמ"ר
ל"ס כלל זה וכג"ל וניחא היטב פסקו של הר"מ ז"ל
המנ"ס אף לירושלמי דלא סובר כריטב"א הג"ל
מוכרחין לומר לנדר"ר ח' ירושלמי דהיכא דאין עיבוד
בדעבד ל"ס ל"ה ופסיר נהגו בעירות דין בטהרת
ספרד בנ"ת מיוחדים לחסידים ואנשי מעשה וכל
עשייהם כמורה ובהלכה ודו"ק כי הדברים נכונים
בעזה"י :

ובעת נפנה לנדר"ר דהנה לכאורה לדינא אף
לו יונח כדברי הרוב דהתנו שתקיעת בלחש
יתקעו ויבטלו המנהג הישן איננו יודע אם יכולין
וע' חס' מהרש"ם חו"ד סי' מ' דכתב דאף
לדעת הרא"ש הביאו הטור שלהי הלכות יו"כ
דלמי שנהג איסור בדבר המותר דיכול לשאל עליו
ולתתיר נדרו היינו דווקא בדבר שהותר לגמרי אבל
בדבר שיש פלוגתא אף דהלכה כמתיר מ"מ כיון
שהוא נהג כהאוסר גם הרא"ש מודה דאי' להתיר
אף ע"י שאלה לחכם ולזה נדר"ר כיון שנהגו לבל
לתקוע בלחש ובהלכה פסוקה בש"ע עוד כ"ס הוא
דא"א בהתרה להתיר לתקוע דזה קולא הוא להשלים
המאה קולות בל' בלחש וכיון דאין המנהג כן אם
חוקעין הוי הפסק בתפילה וגם כמ"ש בנתיב יובא
בסמך דאין נכון. וא"ל דזה חומרא אם יתקעו
אדרבא קולא הוא במקום שטריגין שלא לתקוע
דחופסין בלחש הוי כיחידים ג"כ אם יתקעו קולא
הוא דחוקעין על סדר הברכות ביחיד דגמ' אוסר
וגם דלפי כ"ה אור"ח מביא מ"א בקלרה דלכתחילה
לא נכון לתקוע בלחש וכתב שם הטעם מפני מה אין
נכון דבימי אבות של מהר"ש אירע מעשה דפ"א היו
מתפללין בלחש והמנהג כשמגיעין לסיום הברכה
אומר החן הברכה בקול רם בכדי שישמעו הקהל
התקיעות ושמע לחכם א' שנהג אמן אחר הברכה
וע"ז נהגו משם והלאה לבל לתקוע בלחש וא"כ
במקומותינו דאין המנהג שהחזן מסיים בקול רם
ל"ס זה אף שייך חששות אחרות כיון דא"י עתה הסיוס
והחוקע חוקע וזה מתפלל עדיין הוי בילבול התפילה
לאותן שמחפלים וגם לכיון לשמוע התקיעות כדניח
אין יכולין וגם הוי הפסק באמצע הברכה ונמלא
שגיטת הפסידו וא"ל דהשתא בעתים הללו דבליז
אין שומעין לש"ך ככל הנדרך הוי כיחידים ז"א

דא"כ דמחשבת להם כן א"כ לא יתקעו בחזרת
הש"ך ג"כ וגם אם נאמר כן גם בלחש אין לתקוע
דנזק דבר זה דאין תוקעין בלחש לש"ע הוא מאו"ז
בש"ג הג"ל דווקא בשעת שמרים הש"ך קולו אבל
בלא"ה נחשבו כיחידים אף שמחפלים ביחד א"כ
כיון דאינו חושב הא דמחזיר הש"ך לתפילה חלילה
כיון שיש אנשים שאינם מכוונים להפילתו יש חשש
על תקיעות בלחש לאיך דפליגי על ש"ע ומפרשים
באו"ז דר"א כג"ל ומה יועיל בהתקנה לתקוע בלחש
וגם הלא בימי העור חשש לזה שאין הכל מכוונים
להפילת הש"ך כנלמד ולזה פוסק בטוב תק"א
דעדיף להחפול בלחש דאין כ"א יכול לעמוד בזה
לכוון לכל מלה ומ"מ דעת הטור ו"ע דיתקעו
בחזרת הש"ך ולא בלחש :

וא"ל דיש ענה כשיגיעו כל הקהל לסוף מלכוות
ואיך לא יתקעו עד שיסיימו כולם וישתקו
לשמוע התקיעות ז"א דאם נזכר לתקן זאת א"כ
אחרי לא תיקן הכנה"ג כן במעשה הג"ל דלמאי
ביטל תקיעה בלחש יותר טוב לבטל מנהג זה דהחזן
ה' מגביה קולו בסוף ברכה ואי כד' שיטמנו כולם
התקיעות ימחינו אותם שסיימו מקודם עד שיסיימו
כולם. א"כ ע"כ גם זה אינו עולה לעשות הפסק
בתפילה בש"י שאין מהנכון ולפעמים אותם שמחפלין
במהרה דלריבין להמתין לאותם שמחפלין בנחת
יטריכו לשהות שיעור בכדי שיגמור כולה דלפי
האדם המתפלל משערין וכמובאר בש"ע ונזכר
בפלוגתא ראשונים אם לנדר לחזור לראש או לא
ואף לדברי הרמ"א בדר"מ באו"ח סי' ס"ה דא"ל
מ"מ לכתחילה אין מהנכון לגרום לזה לכנס
בפלוגתא וגם לאותן דסוברין דא"ל אבל מטעם אונס
כ"ע מודים דלנדר לחזור לראש והכא ג"כ אונס
דמוכרח להמתין בכדי שישמעו התקיעות וע"י
תוס' ר"ה ל"ד ד"ה לירי כו' בנדר וקשה דבר
מאד שהציבור בזה"כ ביו"ט אומרים אמת וי"ב
וממתינין לש"ך ושוחקין עד שיגמור וזלמות כו' ודו"ק
וגם כאן שהמנהג מקדם קדמחא לבל לתקוע ג"כ
א"י להתיר מה שקבלו אבותיהם דלא מועיל
התרה דווקא היכא שקבלו הם מעולם עליהם
סובר הרא"ש דמועיל התרה אבל לא מה שקבלו
עליהם אבותיהם וכמ"ש זה ברש"ם שם דדומה
לכני ביישן דלא רזה להתיר להם משום לאו דקבלה
אל תטוש תורת אמן וגם מריטב"א הג"ל ראי'
דאין נכון להתיר ולבטל המנהג דכתב שם דאם
רצו לחזור כל העיר ממנהגם לא היו החכמים
מקפידים כ"כ מדכתב כ"כ משמע מכל מקום
הקפדה יש ואף להרב פ"ח סי' תל"ז שהאריך לחלוק
על המהרש"ם ומהכ"ז בזה מ"מ סיים דווקא ע"י
פתח ומרעה יש היסור ובנדר"ר לא הותר להם ע"י
פתח

בחר רוב אוחו עיר. פוק חזי כמה גדול כח מנהג
דגמנו יבמות דף ק"ב אם יבוא אלי' ויאמר אין
חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם
בסנדל ודברי ירושלמי מנהג עוקר הלכה. ובטור
חורמ' ס"ח בשם ר"ש גאון סיים בא"ד ומה שכחבת
שיש מנהג במקומם שהקנה מהלסטין כו' אם בוודאי
כך הוא חייב כל אדם לבטלי שטות מנהגם דאמר'
מגן דמנהגא מילתא היא שנאמר אל חסיג גבול
רעך אשר גבולו ראשונים ועי' תשו' מהריק"ו שורש
ט' שהאריך להוכיח כמה גדול כחה של מנהג היכא
שהקבצט עפ"י חכמי המקום דאין יכולין לבטלה
אף שמהמנהג נובע ביטול לאיזה דיני תורה מ"מ
אין בכח לבטל מה שנהגו מאבותם וכמו דמלינו
ברב דאמא לבבל חזי דקרו הלל סבר לאפסקינהו
שמעינהו דמדלגי אמר ש"מ מנהג אבותיהם בידיהם
יעש"ה במהריק"ו באורך ועי' תשו' מהרי"מ מברונא
ס' ק"ב דהאריך לפרט המקומות בש"ס דמנהג
מבטל הלכה בין לגיטין בין לחליה וכו' והנה
יע"ש באורך וכן כהנה רבות בש"ס נלאיתי להעתיקם :

והנה לבאורה אמרתי להביא רא'י מגמ' למנהג
האשכנזים שהוא עפ"י ש"ט דאין חוקטין
בלחם וכפ"י באו"ז בש"ג דכחב וגרמא בעיני שחבר
העיר היינו כש"ך אימר תפילתו בקול אבל כשהליבור
מתפללים כ"א בלחם כיחידים דמירא דמשרשים
הכוונה כשהליבור מתפללים כ"א בלחם היינו בעת
שהליבור מתפללים בלחם דאל"כ חלל הפי' היכא
מקשה ר"ג לחכמים לדרכים למה ש"ך יורד לפני
החיבה כו' קשה מאי מקשה הא לריך לירד בכדי
שיהקטו על סדר הברכות דאל"כ כיחידים נחשבו
וכמו שבאמת הר"ן שם הקשה כן אע"כ כפ"י האשכנזים
בכוונתו דדוקא בעת שהש"ך מחזיר התפילה אבל
בעת שהליבור מתפללים כיחידים דמירא כיון דהעיקר
בעת חזרת הש"ך דמולא לאינו בקי ולרדן אף
אח הבקי ואם הי' יכולין לבין לכל מלה של הש"ך
לא היו לריבין להתפלל בלחם כלל ולזאת נחשבו
כיחידים כיון דנחמנה בשביל אנשים שאין יכולין
לבין להפילת הש"ך אבל באמת לפי"ז אם אין ש"ך
כלל יכולם מתפללין בלחם לבד חוקטין כיון דזאת
עיקר תפילתם :

אך י"ל דאין רא'י דהא דאמר ר"ג ש"ך למה
יורד אין כוונתו שכל יה"י ש"ך כלל חלל
כוונתו דירד לפני החיבה לחזור התפילה הא יכול
להתפלל ביחד עם הליבור וכמנהג ארנון המובא
בח' ריב"ש ס' ל"ז דהוי' מתפללים הש"ך ביחד
עם הליבור מבלי שהתפלל הליבור תחילה וא"כ אז
יכול

פתח וחרטה כי הרב ז"ל לא הי' מחערב א"ע
בזה מחמת חולשתו ל"ע ובפרט שהמומים מכחישים
להם שלא נדבר כלל בהכנותו שיהקטו בלחם.
ויבא שגורף הביהמ"ד והסכימו שגם החסידים יתפללו
שם רף אם נתפוס דהחסידים דינם כמו עיר אחרת כיון
שגד הנה הי' מתפללים בבית מיוחדים וכחשו' דר"ך
הי"ל לא גרע מבני עיר שנקרו דירתם מעירם
ובאו לעיר אחרת דפוסק בפר"ח שם דכתבתי בחר
קמחי גירי לכל המנהגים ואף שהמה הרוב מ"מ
כיון דבקמחי יש מגין וקיבוצ יע"ש בפר"ח באורך
ואף אם נאמר כיון דגם הביהמ"ד נשרף אז הוי'
דינו כעיר חדשה דמביא פר"ח שם בשם רשבי"א
ור"ן דהולכין בחר רוב מהא דפרין בגמ' ב"מ ר"ס
פ' הפועלים ונחזי מהיכא קאמי יעיי"ש בפר"ח מ"מ
בוודאי הרוב הוא אנשי המון המתפללים בביהמ"ד
ולריכים החסידים לילך בחר מנהגם בתקיעות בלחם
ג"כ כמו בעניני נוסחת התפילה להתפלל בביהמ"ד
אשכנזי שזה כולם הסכימו לבטל לשנות וגם בליז'
דאשו בשביל שביהמ"ד נשרף יתבטל הקיבוצ ונדונים
כאילו באו לעיר חדשה הא הקיבוצ יש וכיון שהקיבוצ
של הביהמ"ד נוהגים מימות קדם לבטל לחקוע כן
בעת שבונים בביהמ"ד מחדש על מעמדם הראשונים
יעמדו לכל הדברים ועיין תשו' ש"א או"ח סי' י'
במנהג וינציחה שנהגו מנהג אשכנזי לענין פיוט
שיר אקדמות לשורר אחר שמתחיל הקורא לקראות
פסוק הראשון בספר והספרדי' ומערבי' רלו לבטל מנהג
זה העלה באורך שאין יכולין אף דהמה הרוב כיון
דמנהג אשכנזי ע"פ גדולי עולם עפ"י מהרי"ל ומהר"ח
טובא וכוונת' לא עפ"י רוב דמערבים וספרדים
אלי' כיון דאשכנזים קבלו כן מרובם יורכס מרובם
המה הרוב יעיי"ש שהאריך בזה וא"כ הכא שהלכה
פסוקה בש"ט ובפוסקים לא נזכר לחקוע בלחם
יכנה"ג עוד החרטט על מנהג החוקטין וגם במנהגי
מהרא"ק שהיא ליקט כל המנהגים ג"כ לא נזכר
לחקוע בלחם וגם בשלי"ה מה' ר"ה דמשכח מנהג
ירושלים ח"ו דתקיעות מאה קולות מ"מ שיהקטו
בלחם הינו נזכר וא"כ אין לך רוב גדול מזה וגם
ע"ש שהאריך להוכיח מש"ם דאף רוב הקהל או
הפרנסים רולים לבטל מנהג איי' והכרע שם דהדין
עם האשכנזים בדבר שיר אקדמות הי"ל אף דלכאורה
טענות המערבים לודקים דהוי' הפסק בקריאת
התורה ועי' בט"ז ס' חל"ד שגם הוא לזוה ע"ז
ומ"מ העלה ש"א הי"ל דאין לבטל ומכ"ש הכא
דאיפכא הוא דמנהג מקדם לבטל לחקוע בלחם
מנהג קדום ע"פ הלכה פסוקה דבוודאי אין בכח
חדשים לבטלו ובפרט אדרבא שכרוב עיירות אין
חוקטין בביהמ"ד תקיעות בלחם ובח' ש"א הי"ל
מביא בשם מהריק"ו דהולכים בחר רוב עיירות ולא

יכול להקטע ודברי אר"י דכתב ש"ך יתפלל בקול
היוני שה"ך מתפלל עם הליכוד וגם בר"ן ח' הא
דאמר ר"ג ש"ך למה יורד לפני החיבה שלא תפילות
שאר ימות השנה וא"כ אין ראוי ועי' השו' רשד"ס
או"ח סי' א' רמז אלו' כ"ה דמביא ראוי' דאין
חוקעין בלחש מר"ח וכו' צירושלמי מובא ברי"ף
סוף ר"ה דה' יולאין בר"ה עם תפילות ש"ך היכי
עבדי הכי הא לר"ך להקטע א"ו דאין חוקעין בלחש
ובאמת משאלת רבנן לר"ג לדברך למה ליכור
מתפללין והא לר"ך להתפלל משום הקיעות ג"כ
ראוי' דאין חוקעין בלחש ולזאת ל"ל להתפלל כנ"ל
והא דלא הביא רשד"ס ראוי' זו מנח' דילן י"ל דהי'
רואה להביא ראוי' זו ממעשה רב דירושלמי כנ"ל :

ולזאת כיון דהוכחנו שאין קבלתם עליהם בעת
בנין ביהמ"ד לבטל מנהג קדום מועיל
כלל ובפרט שלא הי' בהסכס חבר העיר דאף למנהג
חדש ולענין ממנהג אמרו ב"ב דף ט' בהנהו טבחי
דעבדי עניינא בהדי הדדי וכו' ה"מ היכא דליכא
אדם חשוב אבל היכא דליכא אדם חשוב לאו כל
כמינייהו דמחנא ועי' חו"מ סי' רל"א דהג' הרמ"א
או של כל בני העיר נמו דינא הכי דבלא הסכימו
אין מועיל . והנה אף שהרב ז"ל הי' חולה ולזאת
כל איש הישר בעיניו יעשה וא"כ כמאן דליכא חבר
העיר דמיא ז"א דלא הי' בכחו חזק למחות בהם
בחזקת היד אבל לעכס עלה עמו מה עפ"י דת
המורה שוכנים עמם הי' יכולין ולפי"ז אף דזה
שם שנים שהוקעין אינו מעלה למנהג החדש הלא
כלום כיון שאין יכולין לבטל מנהגם הישן ובפרט
בלא התרה וגם המיעוט מוחים דמחמתם מחלה .
[ובן משוט מריב"א יבמות הג"ל שכתב אם רלו
כל העיר לחזור וכו' בדיוק כל העיר אבל רוב לא
ויש לדחות דרובו ככולו עי' הוריות ג' אף במקום
דכתיב כל יע"ש] ממילא מנהגם שנהגו עד כעת
מנהג באלמות ובטעות הוא וכזוקה שאין עמה טענה
דאינה חזקה ועי' תשו' רשד"ס הג"ל וגם יכולין
לומר שיכנס זה לכל מיני דאמר רחמנא לא תעביד
א"ע לא מהני דאף בדרבנן אמרינן כחובות דף
פ"א כיון דאמר רבנן לא ליזבון אע"ג דזבין לא
הוה זבני' וזבני' יע"ש וא"כ מה שנהגו שלא כדין
כמאן דלימא דמיא כן נלע"ד לדינא :

אולם אם המחלוקת יתגבר ויתרבה בשביל זה
אם למחות בידם אפשר נרא' רעוב למדול
ולתיות שו"ת וכמ"ש בת' ריב"ש סי' קנ"ח לענין
מנהג רע שנהגו באיזה מקום סיים שם להשואל
זו"ל וכבר בקשתי ממך כמה פעמים לכל תדקק
לשנות מנהגם בדברים כאלה אם הרלה לעמוד

עמם בשלום ועוד שלא יקבלו זה משום אדם ואפי'
בדבר שהיה איסור גמור כל שאין מקבלין אחז"ל
מוטב שיהי' שונגין ע"כ ועי' כיוצא בזה בת'
מהרי"ל סי' קס"ו לענין חימוס תורים בשבת
בזמן שאין הקור גדול כ"כ וגם ליכא ילדים בבית
דבעיני הוא איסור גדול כתב ולית היכולת בירי
לאסור ומונע אני מלהגיד ברכים דמייזב שיהיו
שונגין ועי' ח' ח"ס סי' ס"ו דבביא ראוי' לזה
מר"י פסחים והני דאפרושי חלה מארזא ליכול זר
באנפיהו כו' ולא מיחה בהם בחזקת יד בבדי
דלא לימי לאיננוי יע"ש ועי' ביד מלאכי בכללי הדנים
בשם ס"ח דהא דאמר' מוטב שיהי' שונגין דווקא
ברשותם ולא בבהכנ"ס ולזאת אפשר הפא כיון
דהוא דבר דתלוי בבהכנ"ס ואוואש מילתא ומונע
בדבר הסי"ך לכלל העיר כולו כלאחר אין אומרים
מוטב שיהיו שונגין אמנם י"ל דווקא במידי דאורייתא
דכתב הרא"ש ב"ה בשם בעה"ע בדבר דמשורס
בהדיא מחינן בהו ועי' בראשונים ובש"ע מר"ח
ובגדלה מדברי ס"ח בפנים דמייירי לענין ספק
בה"ס לאיסור שבת ועי' במפרש שם ודו"ק אבל
בדרבנן כיון הפא אף במנהג דהוי מטעם נדר מ"מ
י"ל דקיל וראוי' דבשמי' ריב"ש הג"ל למנהג ארבינן
דחש"ך הי' מתפלל עמם שלא טוב המנהג זה וריב"ש
בעלו בסקסטה מ"מ הביא בשם ר"ח שעבר דרך
עיר פרנה ראה שם ג"כ המנהג ורלה למחות בידם
ולא קבלו באחרס שהראשונים הנהיגו מנהג זה הי'
גדולים ממנו ולו קבל עליו בשום מקום שלא תהי'
ידו חקפה עליהם אלא מלך מוסרם שלא יתעלם
לבטל מנהגם יע"ש חזיון דא"ל לבנים בחזקת היד
בענינים אלו הגם ש"ל שאין ראוי' מכל אלו דשם
שאי שכתב נהגו אף שהמנהג גרוע היא מ"מ אין
למחות אבל הפא הוא להיפך דהמנהג הי' לבל
להקטע וחדשים באו רואים לבטלו אפשר מוכרחים
לעמוד כנגדם בחזקת היד אולם לבנים במחלוקת אין
מהראוי ועי' חוס' פסחים ג"כ דמשוט מדבריהם
דלפעמים אף אדא"ו דוחין מפני מחלוקת והכל לפי
דאות עיני דרין אם לקרב או לרחק ובפרט בעניני'
אלו ועל הרב דמחא מוטל להגיד להם זה שנלע"ד
לדינא עפ"י דת המורה הקדושה כי אפי' אם יהי'
ספק אפשר ילייתו מוטל על המורה להזהירם וכמ"ס
בת' תשב"ך הג"ל דאל"כ יפול חלילה כה"מ אם
המיד נאמר מוטב שיהיו שונגין ע"ש ולהבינם בנחת
שכן דת תורתנו הקדושה :

נחמן שמואל יעקב במוהרש"ח ז"ל מיאדאסער
אב"ד דק"ק בראק בעהמ"ח ס' עמודי יהונתן
ועמודי שמואל .

נכון כלל וכלל מוכנה עממים נא ונא שיהי שלום
 בימים הנוראים והיא חטמוד להם ביום הכבד
 והכתבו ותחממו לאלתר לחיים טובים לשנה טובה
 ומתוקה כאוות נפשכם ונפש הדו"ש כל העיר ומלטה
 לשמוע שלא הי' מחלוקת בימים הנוראים:
 חק' אברהם חופ"ק חג"ר.

סימן עג.

ע"י ע"י. בתורש. סיון תרס"ט מה יאמא.

שו"ר לידיד נפשי הרב הגרוד הח"ב וכו' בזה"ר
 'עקב שמואל הי"ו.

ע"ד שאלנו בכבד הסר"ו במים מעת לעת. ואח"כ
 ללו אותה ע"ג גמלים ואחר הללו היו מבטלים
 את הכבד בשומן אוויר והניחו אותה אלל החמיכות
 מעור האוויר (שקורין בלע"ז גריווען) בעור שהיתה
 הכבד חמה מחום האש ושאל ממני לחיד מה דינס:
תשובה. הגה לפוס רביעא אמרתי בלבי לאסור
 הכל ע"י מו"ק הרמ"א בסי"ט ס"א
 אם נשתאה הבשר בשרייתו מעל"ע הבשר וגם הכלי
 אסורין ע"ש וכן כ' המחבר. בסט"ו בשר המלוכלך
 בדמים שנשרה במים מעל"ע י' אוסר' לאכלו כי אם
 ללי כו' ויש אוסרים אפי' לללי והכי נהוג ע"ש. וכן
 פסקו האחרונים הש"ך ופ"ח ושער אפרים ולחם
 הפנים ע"ש. אכן אחרי שובי נחמתי הלא י'ס
 לחלק בין דם בשר שהוא מן החורה מה שאינו
 כן דם הכבד מותר מן החורה כדאיתא בחולין דף
 ק"ט כל מה דאסר לן כבדא ובנוסכת תרומה פ' יו"ד איתא
 במשנה הכבד אוסרת ואינה נאסרת והעטם הוא כיון
 דטרודה לפסול לא בלטה ומטעם זה פסק המחבר
 בסימן ע"ג ס"א אם נחבשה הכבד לבדה בקדרה
 בלא לל"י הכבד מותרת והקדרה אסורה שפולטת
 ואינה בולעת ויש מי שאוסר וכבד רמ"א וכן
 נוהגין לאסור הכל אפילו נמלחה הכבד קודם
 ביטולה ע"ש:

אמור מעתה לפי דעה ראשונה של המחבר
 אפילו בביטול הכבד מותרת מבט"כ שאין
 הכבד נאסרת משום כבד מעל"ע ואפשר לומר אע"פ
 שרמ"א מחמיר כ"ס מי שאוסר היינו דוקא בביטול
 אבל בכבד י'ס לומר גם הרמ"א ויש אוסרים מודי'
 דשרי וע"י מה שכ' הש"ך בסעיף ט"ו ס"ק ס"א
 בשם ש"ד העטם דבשר שנשרו במים מעל"ע אסור
 לפי שהעטם חוזר ונבלע בכבד ע"ש וזה לא שייך
 בכבד שאוסרת ואינה נאסרת מלך דין המשנה הנ"ל
 אפילו ע"י ביטול כמ"ס המחבר בסימן ע"ג הנ"ל
 וע"י מה שכתב הש"ך בבהגות הוראות אור"ה
 בד"ה

תשובת מן הנאון הקרוי וע"ל מסאבישאב.
 ב"ה יום ב' נעבים תרנ"ו לפ"ק מה סאבישאב.
שלום וכ"ש. לזכור הרב הג' הדרין ובקי ונ"ח
 בש"ת מוה"ר נחמן שמואל יעקב נ"י
 האבר"ק בראק.

נוכתבו שנית הגיעני וסם נאמר כי השני לדדים
 מלפנים על תשובתי ע"ז אשיבהו כי
 אינו נכון כלל לשנות המנהג ולתקוע בלחש אף
 שהחזיקו חיזה שנים ואם ירלו שלא לשנות מנהג
 רבותיהם יתפללו בבית החסידים בפ"ע אף אם
 לרדיי ילימו יתפללו בביהמ"ד ולא יתקעו בלחש ומעיד
 אני ששמעתי מחמי אדמו"ר הקדוש ז"ל עוד בזה"ל
 עוד אני עוסק במלכיות ותוקעים לזכרונות ומ"מ לא
 לזה להמתין עליו וגם לא חשב למחר עמלו עם החפילה
 כדי שיבואו התקיעות על סדר ברכותיו ואדמו"ר
 ז"ל מגור עוד הי' מאריך יותר בחפילתו וכשהגיע
 הש"ך לזכרונות עוד הי' מתפלל בלחש כן ראו ממנו
 בעודו בקאק ואני בבואי לקראשניעוויטן מלאתי כי
 הרב ר' אהרן ז"ל שהי' שם רב לפני יען הי'
 מתפלל בבהכ"ס ליוה לתקוע בבהכ"ס נוסח
 התקיעות כמו החסידים ואני בבואי שם והחסידים
 ג"כ התפללו עמי בבהכ"ס הנחתו המנהג לתקוע
 חסר"ת חס"ת חר"ס כמו שהי' ע"י הרב ר' אהרן
 ז"ל אף בענין בלחש החזרתי מנהג הראשון לקדמותו
 שלא לתקוע בלחש ובאמת אין זכר לזה בראשונים
 לתקוע בלחש על סדר הברכות ואף ר"פ בר שמואל
 שהי' רולה לתקוע על סדר הברכות ביחיד מ"מ
 בליבור א"א לתקוע בלחש כי גורם הפסק בחפילה
 וכיוצא מהירות בחפילה [וכמו שאין כהנים נושאין
 כפיהם בחפילה שבלחש] והנה כל היסוד לתקיעות
 בלחש הוא מדברי הערוך שהובא בחום' וז"ל והי'
 דמחמירי ועבדי שלשים כדיתבין ושלשים בלחש ושלשי'
 על הסדר ומדברי הערוך אלו עלמם מבוחר שאפי'
 המחמירים לא היו חוקעין בלחש על הסדר רק דהיה
 ס"ל כשיעור רש"י דיחיד שאינו חוקע על הסדר חוקע
 אחר החפילה חשע תקיעות וע"כ גם בלחש יען אין
 חוקעין על הסדר היו חוקעין אחר חפילתם ל'
 קולות וזה מבוחר הי"ב בדבריו שכתב ל' בלחש ול'
 על הסדר מבוחר דהי' דבלחש אינם על הסדר רק
 אח"כ כנ"ל. ולדין קי"ל דלא כרש"י אלא דיחיד
 חוקע מחילה ואח"כ מתפלל וא"כ אין מקום לתקיעות
 שבלחש כלל והכי הוי ס"ל להני דלא מחמירי או
 אפשר שיסמכו על התקיעות שנחזרת החפילה לענין
 חפילה דבלחש ג"כ כיון דבין כך ובין כך אינם
 על סדר הברכות שבלחש. ע"כ לדעתי שלא ילאו
 מביהמ"ד ויתפללו בלא תקיעות בלחש אף אם
 ירלו דוקא שלא לשנות מנהג רבותיהם יעשו מה
 שירלו אף להתפלל בביהמ"ד ולתקוע בלחש אין

דנטיל מומר וכדמחלק החו"ד בסי' ק"ג ס"ק רק באופן
אחר ואומר דנטיל ושלל כדפי' שני ענינים הם ולבלי
חם שוב מקום לחקירת הרב אחרי שהבאתי שם
האמרי ברוך על החו"ד שכתב דאף אם נאמר דנטיל
ושלל כדפי' חזק הוא כ' יעו"ש ואכמ"ל כי מפאת
הבאת דעת מי שכבר העיר והקשה בזה יש להסתפק
במה שהעלתי דברי הכו"פ שלא לדון בזה ומו לא מיד:
ש"ס הבהן שיין החופ"ק הגי' .

סימן עה.

ב"ה ונאריצא (פלך בעשראבוע).

א) בשע'ת [ח"ד קו' ה' ס' ל"ז] השיג עלי
כ"ת מהר"ן דסוכה. ואני העני אומר
דשפיר יש רא' מהר"ן רב' דהפסול משום דלא
הוי לקיחה חמה הוי' כחלילה. רק משום דכל
לגאורו בטל לגבי לולב והרי הוא כאילו טועל ב'
מחם וכל שהוא טפל לידו בטל לגבי ידו והרי הוא
כאילו נוגע מחם ידו בלולב וה"ל כן דהיישטידיל
הוי לגאורו הוא כבוד ונארה יוסר למזוזה גם
הוא עשוי לחזק את המזוזה שלא תשול כי ע"י יייר
בעלמח אין לה חיווק כ"כ כמו ע"י הדייטטידיל ושפיר
בטיל לגבי מזוזת הבית ונחשב כחד וכמ"ס הג'
מהרש"ק ז"ל בקג"ח סופרים ח' ל"ד דבכל ענין
הוי חבור כגופו מדיוק לשון הש"ס סוכה כגון
דחבר כגופי דמי דפרט בהלכות דהוי מחובר גם
לגאורו גם לחזק דנחשב כגופו ובטל שפיר למזוזת
הבית וע"ס שכתב דגם דבר המעמיד נחשב כחד
כיון שהקלף שבפנים מעמיד הבית שלא יפול נחשב
כחד גופא ולא הוי ב' בתים ה"ל כג"ד הגם שמדובק
רק ע"י דבק"הוי חבור ונחשב כעור א' והתם הפרט'
מוניחים בהבית כמו כאן המזוזה בדייטטידיל:

ב) הג'ה אירע כעת שהביאו מכפר דאקטירא
ילד מב' שנים ויוסר מה ואביו הוא פוקר
גדול כג"ע ואף בפ"א בשנה לא יראה פניו צההכ"ס.
ואוכל חמץ בפסח וב"י מלה בביתו ואינו מל את
בניו גם זה לא נימול אף שה' ברא אולם והחזיקו
מת בביתו ב"י. ושמעתי כי שלח להכומר ולא ראה
לקבלו ושלחו לפה בחשאי ע"י שומר לקבלו והביאו
אותו מלובש בבגדים יקרים כחוק עכו"ם ושפטו
אותו וראו שאינו נימול וקברו אותו כך. והנה
הטור כ' בסי' רס"ג היכא דמת קודם ח' שלא
נחתיב עוד בחילה נוהגין לחול אבי קברא כדי
להסיר חרפתו ממנו. גם בתחמ"מ הוי ידע לתינוק
ומבחי' ליה לאכזרי אבל כג"ד כי הפר ע"י ברייתו
של אי"א כי כופר הכל הוא. והילד הוא גם בן
הגדה ונתפס מליסוה"ג כל ימי חייו. מה לנו
להסיר חרפתו כי כולו חרפה הוא. מי הוא ומי
אביו

בד"ה וכ"ת שכתב בשם תשובה מנחם עזרי' ר"ם
ל"ז וז"ל דע כי המחבר ההוא רבן של כל בני
הגולה זהו דרכו בש"ע הקבוע להוראה להביא
חלילה דעת הוסר מוסכמת והיכא דליכא למיחש
לסברא אחרת מיימי לה בש"ס י"א עי"ש וכיון
דאפשר לומר אף הרמ"א וי"א מורים בשריי' שמומר'
הכבד לכן אמרתי להלכה ולמעשה שהכבד עם
הגריעות מוסרין והכלי שהיה הכבד שרו' בהוכו
אסורה כ"ל:

ידידו יוסף בן ציון דיטאנט בהנאון האמיתי
טו"ה באלי בנימן זצוקל"ה אבד"ק הגי' מח"ס
עסק הבכא ואוצר נחמד.

סימן עד.

ב"ה רינא (פלך בסרביא).

בשע'ת [חלק ד' קונטרס ג' ס' מ"ה]
אות ב' [מחפלא כ"ת ע"ד חקירת
הרב בסיומן י"ח בקריה הבאה מצב"ח כ' ובשע"ת
ח"ד ס' כ"ט שכתבתי ליישב כ' איך שנעלם מאתנו
דברי הפרמ"ג יו"ד במ"ז ס' ל"ד ס"ק ד' והת"ס
ח"ד ס' ל"ח כ' :

הנה ראשית דבר חקירת הרב לא היה דוקא
לענין קריה שאב"י שלוו הביא כ"ת חבלין
ואחרי שהראיתי באלבט בסיום דברי לעיין באמרי
ברוך על החו"ד מ"ס שם בזה שכתב שם
לנאמר אף אם נאמר דנטיל ושלל כדפי' חזק הוא
מ"מ אין לאסור דבר המומר שקיבל טעם לפגם
מבכ"ח דעס כעיקר לאסור מערובות אינו אלא
בטעם מושבח אבל בטעם לפגם לא אמרין טעם
כעיקר וממילא בטל במערובות מה הכרימי להביא
עוד דברי המ"ז ס' ל"ד ס"ק ד' שכתב דנטיל כי
הא לא אמרה חורה טעם כעיקר ולא ביאר מנא
ידע רק מסיק כמו שיתבאר בק"ג ולדעתי הן הן
הדברים שכתב המ"ז בסיומן ק"ג ס"ק א' מן הסברא
דעס כעיקר דלא בטיל מאחרי דבים האמור
בסנהדרין י"ף ממשרת או ממדין וזה דוקא טעם
מושבח הא כל שנטיל קלת טעם בזה לא אסרה
חורה ומדין ביטול ברוב קאמין עליה ומקום הזה
לא נכחד מלויי שרמזי שמה בעברי בעלמי ודברי
הא"ה כלל ב"א דא"ל לזרוב כ' דהכלי ע"מם מותר'
בהנאה להשתמש בהם לזון אפי' לכתחלה ומהאיסור
שבלע אינו נהנה שהרי פוגמו פשוט לדעתי כי לא
נעלמו גם מהרב החוקר אך טעמא בעי מדוע פוגמו
גופא יהא מומר ויעיין בכו"פ ס' ל"ד אות י"א.
ומעשה המעיין יפוט בלדק איזה נחילות היה לי
ג"כ להביא ח' ח"ס ח"ד ס' ל"ח שכתב שם אבל אין
קו"ל שלא כד"א יותר א"כ נטיל מומר בפשיטו' דמוכ'
בכב"ח דשלא גר"א אסור אפשר דיכול להיות ג"כ

החמ"ס וז"ל בסי' דדינו נקבעו ולבסוף חקקו ואף בשאר כלים טובלין באופן כזה. ואף דמהר"ש ושאר אחרונים הרבו לתמוה בזה על הס"ך סי' ר"א סקכ"א דס"ל דבכלים ג"כ מהני קבעו ולבסוף חקקו דמש"ס ב"ב ס"ז מוכח דבראורייתא לי"מ קבעו ולבסוף חקקו. מ"מ כבר הירדו האחרונים וז"ל דברש"י. עי' בחשו' נב"י חנינא סי' קמ"ב ובחמ"ס סי' קל"ח ובשאר אחרונים הובאו דבריה' בפ"מ ליו"ד סי' ר"א סק"ז עי"ש. אבל הלא הרבה אחזקאות הם של עץ ומחכות והם כלים גמורים ואינם מחזורים לקרקע ומאן מפיה להשגיח ע"ז. וגם בודאי לא ידקדקו שיהי' מ' סאה וגם עפ"י רוב אין באמצעי זאת שיטור וזה למעלה מטיבורה המבואר בסי' קל"ח סעיף ל"ו. ולטבול כראוי בדרך שכיבה הוא כמעט מן הנמנע. וקרוב לודאי שהטבילה לא חהי' טבילה כלל לא מדאורייתא ולא מדרבנן ומחוי' כחובא ואיטלולא ואולי עוד יהי' חלול השם בדבר :

(ב) **והנה** זה אני כותב אליבא דאמת. אבל אף אם לו יהיבנא לנבב כל הקולות ביחד ונימא דכלו שאוב רק מדרבנן וגםמוך שידקדקו על כל אלה הדברים שלא יהי' כלי וחטבול כדינא באמצעי כזאת. מ"מ אין לכ"ד לקבוע הוראה כזאת לעבור חמיד על איסור זה דרבנן כדי להגלל מאיסור גדה דאורייתא דאף דמלינו כמה פעמים דחכמים התירו איסור קל מפני מכשול הרבים. וכאף אחת דהו עבדי בה אינשי איסורא דכפו את רבה ועשאו אומה בן חורין. עי' גיטין ל"ח. והתירו עשה דלעולם בהם מעבודו מפני מכשול הרבים ועוד כהנה. אבל הכל בדרך הוראת שעה או עפ"י מקרה שנחכוה. אבל להחיר איסור חמור דרבנן במידי דשכיחא חמיד ויהי' נקבע עפ"י כ"ד לעבור חמיד זה ברור דאיסור לנו לעשות :

ודבר זה למדתי מחורתי של רבינו בעל העקדה פ' וירא שער עשרים שהביא שם בתוך דבריו בכמה גדולים עלה ע"ד להחזיק ביד הקדישות אשר בארץ ויש שנמנו להם פרס נוקהל כי אמרו שמלילות את הרווקים או הסכלים מאיסור א"א החמור או מסכנות הגויות ולכן מוטב שיטערו על לאו זה משיבאו לידי איסור סקילה או כהנה שרפה. וכי ע"ז העקדה וז"ל ואני דנתי ע"ז פעמים רבות לפניו ולפני גדוליהם והסברתי להם שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלח לדעת הרבים וברשות כ"ד. חטאת יחיד הוא. והוא שבעינו ימות ע"י כ"ד של מעלה או מטה וכל ישראל נקיים כמו שהי' עין פלגש בגבעה אם היו כ"ד שלהם מוסרים האנשים הרשעים האלה לכדס ביד ישראל. אמנם החטא הקטן

אביו הפוקד אשר הוא כופר בהחמ"מ ובעוה"ב גם איזה חקנות הפושעים יש מהם אם הוא בעלמו פושע ומהר בריתו של א"א ואינו מל את בניו ויהא א"א ממש בודאי לא יעבירו את ערלתו ממנו ולימנה על פושעי ישראל כיון שהוא נחמייב במילה ופ"י הפך בריתו של א"א ואף שעדיין קטן הוא. אבל בטוב אתו יודעין קטני בניו מרשעי ישראל שהולכין בדרך אבותיהם עוד ביותר ברוך המקום שהרגו ושפיר עשו שלא מלו אותם כי אין בזה שום מנהג וכולו חרפה הוא צפרט שנודעתי אחר קבורתו ואביו הרשע כי ככתב שם הילד בלי רופא :

סימן עו :

ב"ה שלפניא :

בשעת [ח"ד קונטרס ו' סי' מ"ג] שאל כ"ח אם יש לב"ד להורות לנשים הדורות במדינה שאין מקובצות להחיר להם לטבול באמצעות של מיס"שאוים שלהרבה מהראשונים פסולה רק מדרבנן אף בשכילה שאינם כדי להצילם עי"ז מאיסור תורה וחייב כרה :

(א) **נרע"ד** בריר דאין שום ספק שאין ביד הב"ד להחיר כזאת. כי אמנם ביסוד הדבר כבר כבר עלינו הדרך רבינו משה הוא הרמ"א וז"ל שהוא עמוד ההוראה שכל בית ישראל נשען עליו בהכרעי' במסע שלו כהנ"ה לס"י ר"א סעיף ג' דמקום שכלו שאוב פסול מדאורייתא ורבים מהאחרונים ס"ל דרעה שלא הוצאה במחבר ורמ"א אין לזרפה אף לספק. וא"כ לפי"ז הוי פסול דאורייתא גמיר. ואם תאמר לחי' ולמקן להסבירי' דמקום שכלו שאוב פסול רק מדרבנן. הלא אי"כ אם יכבד עליהם אם לא יאבו לטבול במ' סאה תחיר להם לטבול בפחית. דגם בזה הביא הב"ח ביו"ד סי' ק"כ דעת חבל פוסקים דהשנים דמה"ת עיבלין אף בפחית והא דבעינן מ' סאה הוא רק מדרבנן עי"ש. ואף דמכל הפוסקים לא משמע בן זמנו שהאר"י הריב"ש בתשובה סי' רל"ד להוכיח בראיות ברורות דמה"ת בעינן מ' סאה והך דמיס שכל גופי עולה בכן דרעה גמורה הוא. מ"מ טוב לנו נהקן ללאת ידי האומרים דהוי דרבנן וכו"ם מוטב משלא מטבול כלל. ואם באנו לחפש קולות כאלה נוכל למלא בכל צעד וצעד. ומלבד זה הלא באמצעי הוא כלי ובכלים פשיטא דאין טובלין מדאורייתא כדמשמע מכל הפוסקים. ואף שבזמננו עשיית האמצעות עפ"י רוב מאבן"ש או קאכלטן שהם כלי אבן ומחזורים לקרקע והקביעות והמקיקה באים כאחת ובכה"ג כבר הורה זקן

הישראלית וקדושתה חלשים בה והיאך כוכל לבטל דברי חכמים ?

הבט נא וראה עד כמה היו קדמונינו זקירים בדברים אלה דהרי המוס' שבת י"ג ב' הביאו בשם ר"ת שבזמן החלמוד היו רגילים לטבול שתי טבילות אחת לטוב שבעה לראייתם שהיא טהורה מדאורייתא בהך טבילה ואחת בסוף ימי ליבון . וכחב ע"ז הרמב"ן ז"ל בחידושו דטבול טבילה הראשונה לגמרי כדי שלא יבואו לידי מכשול כמו שנכשל אותו תלמיד שקרא ושנה ושמש מ"ח שגבא בשבת שם עד שאליו ז"ל הלך עליו את הדין ואמר "ברוך המקום שהרגו ומפני המכשול הזה בטלו הטבילה הראשונה לגמרי . ועי' בריב"ש סי' סכ"ה שהאריך בזה וכתב טעם כעין זה על שלא הנמינו טבילה לפניות אף למ"ד טבילה בזמנה מלוא כדי שלא יבאו להקל באיסור קדושה ע"ש . מזה ראינו עד כמה היו זקירים אף במה שנהנו להחמיר ובעלותו כדי שלא יבאו לידי קולא ומכשול . עאכ"כ ב"ד דע"י הוראה זו קרוב שלא מכשול גדול שעי"ז תבטל כל הטבילה במקוה-טמרה ויבאו לטבול בכל מקום בשאובין דבוודאי אין לנו לעשות תקנה כזאת :

והנה ידעתי שיש מקום ללא' למלא להם לר זכות מאחר שאנוסים הם שדרים במקומות שאין להם מקוואות ולאוקמי נפשיהו . . . הוא דבר שא"א ולכן מהסכרת להחמיר להם איסור דרבנן כדי שלא יכשלו באיסור כרת . וה"ז דווקא להא דאמרו בשבת ד' א' דהדביק פת בתנור הסירו לו לרדושה קודם שיבא לידי איסור סקילה או חטאת ע"ש . דראינו דמפני אונסו מתירים לו איסור דרדושה הפת שהיא מדרבנן כדי שלא יבואו בכרת לידי איסור תורה וא"כ גם ב"ד י"ל כן :

אבל מלבד דלמש"כ לעיל אין ראוי מזה דשם אנו מתירין פ"א בדרך מקרה שאירע והנקל להחמיר הוראת שעה מלקבוע הלכה לדורות . אבל בליז אין לו ענין לשם דבשלמא ההם אחר שהדביק פת בתנור הוי אונס גמור ואף דתחלתו ה"י במיד מ"מ עתה שכבר הדביק אס לא נחיר לו לרדושה אין בידו להמלט מאיסור דאורייתא לכן הסירו לו מלאכת דריית-הפת דאינה אלא מדרבנן . מאש"כ ב"ד לא נחשב אונס עפ"י דה התורה דע"פ"ה הא בירה לטבול עומה כמו לנסוע למקום שיש מקוה או לטבול בנהר או למנוע מחשמים . אף שהוא נגד טבעו של אדם מ"מ ברור דאונס לא מקרי . דהרי על לית ובפרט על איסור כרת חייב לבזבז כל ממונו ואין לך אונס גדול מזה ועל"י לחשב כל טלדקאות ותחבולות כדי שכולל לטבול כרת התורה והחכמים ולא לשמש בנדושה רח"ל . ואם אינה רוצים

הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים וזהו ניהנה בבחי' דיניהם שלא למחות בו . הגה הוא זימה ועון פלילי וחטאת הקהל כלו ולא ניתן למחילה אס לא בפורענות הקהל כמו שה' בבני בנימין כו' ולכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסלקו החטאים האלה בנפשותם משתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים ומי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק בבניה ומחלה בתורת אלקים עכ"ל הוסב על העקדה :

והנה דבר ד' אחת בפיו של אותו לדיק הן מלך ההלכה והן מלך הנסיון כי אמנם אין לב"ד להנהיג לעבור על איסור קל מפני שיש טובים גם על איסור החמור ממנו כי אס באתו להורות בתורה בדרכים כאלה תפוג תורה ח"ו . והנה ב"ד דאף אס בלו שאוב הוי רק דרבנן מ"מ אין לב"ד להורות הלכה לטבול בשאובים ולקבוע הוראה בזה . כי מנחה הנכשלים בזה יכשלו עפ"י ב"ד והקולר יהי' חלוי בנזארים כמש"ל בשם העקדה : **ואל** חשיבנו דכי כתב העקדה סברתו רק היכל שגס האיסור קל הוא איסור דאורייתא ואנו מחליפים איסור כרת באיסור לאו זה איסור . אבל ב"ד להחליף איסור כרת על איסור דרבנן י"ל דשפיר דמי לתקן כזאת ?

ע"ז אומר לך כי לא כן הדבר . מחד דמאן ספין ומאן רקיע להכריע בזה נגד דעת רבינו הרמב"ם ז"ל בשורש א' מספר המלות דבכל מה שגזרו חז"ל איכא לאו דלא תסור א"כ הוי ג"כ כדאורייתא . ב' . הא כתבו המוס' סוכה ג' א' סד"ה "דאמר לך" דמש"ה אמרו אס עשים כן לא קיימת מלות סוכה מיימך דכיון דרבנן תקנו כן וגזרו ע"ז אינו יולא י"ת אף מדאורייתא . וא"כ אס טבילה בשאובין אף מדאורייתא לא הוי טבילה . ג' . דאף אס נתיב דהוי דרבנן ממש מ"מ היאך יהי' הכח בדינו להורות בב"ד לבטל מקנה כזאת דהרי הרבה פעמים מלינו דחכמים עשו את דבריהם כד"ת ממש והרי בטלו כמה מלות דאורייתא מפני גזרה כמו שופר לולב ומגילה דא"ד שבת משום גזרה שמה יעבירו . וגם בקו"ע מלינו דהעמידו לפעמים דבריהם כמ"ש המוס' יבמות פ"ח א' ד"ה "מחור חומר" דע"א דנאמן במיתה הוי רק מדרבנן ואף דהוי קו"ע דמתירין ליגא מ"מ הקילו רבנן משום דהוי דבר הדומה ע"ש . וכמה פעמים העמידו דבריהם אף במקום כרת כמבואר בפסחים ג"ב א' . וא"כ היאך נקל להחמיר איסורם בפרט בענין חמור כזה לבטל הקנה קבועה שכבר קדושה חכמי המשנה והתלמוד ורבנותינו בעלי השו"ע ופוסטא בכל ישראל ואבותינו ואבות אבותינו החמירו בה כדאורייתא ממש והוא יחד שכל עקרת המשפחה

עברה אם ימנעו נפשו ממלאכה בשבת ורבים מהם אומרים שא"ל להם לשבות ולבעל ממלאכה שני ימים טובים של גלויות ואם לא נחיר לעשות מלאכה ביום שני לא יחזיקו אף יו"ט ראשון (אזח) שגדון זה האחרון שאני עפ"ד הריב"א סוכה מ"ג דהלל הנשיא וב"ד שחקנו לנו חשבון המדעים והמועדים ע"מ כן החנו מחלה שאם לא נקיים כל מקומותיהם דהיינו לשבות בשני יו"ט של גלויות בטל חשבונם והיו כאלו גם יו"ט ראשון אינם חוגגים בזמנו כלל עיי"ש באורך והוא נקודה נפלאה בענין זה) :

האם ישמעו הב"ד לדברי רוח כאלה ? הלא בזו יבואו להם ויאמרו אנחנו אין בידנו לעקור אף קולו של יוד ממה שהגמילנו דח התורה וחכמינו ז"ל הקדושים אשר מפייהם אנו חיים . ואם נשים לב לדברים כאלה הנה באנו עד כת הריפורמים רח"ל המגלים בדרך זה מכל מלה ההוה"ק הענפים הפוריים ובתחילה משאירים עוד איזה שורש יבש אשר במעט קט גם הוא יהי' לבער . וזעט מעט פורקים מעליהם עול התורה והיהדות לגמרי להכחולל בעמים ... אבל אנחנו מחזיקי התורה שכתב ושבע"פ אין בידנו לכנס בשום פשרות בעניני דת ואין לנו לזוז אף זי כ"ס מהמקובל אללנו מדור דור בפרט בענין קדוש כזה ועלינו לקרא בגרון בלי חשך ולהרים קול כשופר על הפרלות המתהוות בחומת הדת . ואם בכ"ז אין בידנו להכריח העובדי עברה אנחנו מוכרחים למסור דינם לשמים לא לעשות להם הקניה כאלה שיהי' להם אמלחא שבהיתרא ועפ"י הוראה ב"ד הם עושים מה שעושים ישחקק הדבר ולא יאמר !

(ו) **ואמנם** עלינו הב"ד לעשות לעת מלא לחפש הימרים ולדדי קולות ולסמוך לפעמים על דעה יחידית ובפרט בצורך הכלל או מפני שהוא דבר שאין רוב הליבור יכולין לעמוד בה כמו שתקן הלל פרוצבול לכל יבשלו בעון שמועס כספים ובזו שמקלס הרבה לענין מכירת חמץ בפסח ומכירת הבהמות בשבת וכן בענין הטלת מוס בבכור בזה"ז ואף שיש בזה הרבה הערמות וחכמי ישראל מעלימים עין מזה. אבל עכ"פ הדבר נעשה עפ"י דרכי היתר : **וכה** אני אומר בענין המקואות שבדור פרוץ כדורנו החיוב על הב"ד לחפש לדדי היתר ע"י המשכה והשקה או ע"י ווארלאינג וכדומה וגם למלא תחבולה לעשות המקוה למעלה כדי שלא יערכו לרדת לעומק לעבול וכאשר פתח בהיתרא מ"ו הנאון בעל נפ"ח זאוק"ל בספרו בקונטרס "גולת עליות" וגם מפני החולשה שירדה לעולם לר"ר לעשותה בכל חוקי היתרה . ההיעניא והנקיות . והכל באופן שלא יקרא

רולית כזה הנה אין אנו אחראין לה לתקן עבודה מקנות שעי"ז ירבו המכשולים . ואם נבא להחיר איסורים מפני אונסים כאלה הנקל מאוד להחיר רוב איסורי דאורייתא ודרכנו ולהתחכם נגד כל ההורה ומלותי . האם לא נוכל לחשוב לאנוס את האיש הנוגז או הנוזל מפני דחקו והרי שלמה המע"ה לוח ואמר "אל יבואו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב" ובכ"ז אין ב"ד פטרים משונם כפל ודו"ה שום גנב אף אם יחברר שפני הוא וגנב של חבירו מפני דחקו והרי אם אין לו לשלם הוא נמכר בגנבתו כי אין זה אונס כלל :

וכדמות ראי' מוכרחת נראה ממשנה דמע"ש פ"ה מ"א דס"ל לרשב"ג דבשאר שני שבוע לא היו מליינין השדות של ערלה ורבעי משום דהלעיטו לרשע וימות . והיינו כיון דמחביון לגזול או לגנוב אין לנו לראוב להפרישו מאיסורא . ולדעת הרמב"ם ז"ל פ"ט ממע"ש נר' דהלעוטיין קאי אשביעית . וא"כ בשאר שני שבוע אף מדת חסידות ליכא לראוב להגנבים דהלעיטו לרשע כו' . וחמיה דלמה לא נדאוב להגנבים העניים שגונבים פירות של חבירו מפני דחקם והם אנוסים בדבר ולמה לא נפרישם מאיסור החמור . וע"כ דזה לא מחשיב אונס דח"ו אין לו רשות בשום אופן לגנוב את של חבירו ואם אין לו מה יאכל יחזור על הפתחים וימכור עולמו בעבד ולא לגנוב או לגזול של אחרים ואם סו"ס היא גונב או נוזל הרי הוא רשע שאין אנו אחראים לו . נמ"כ בג"ד דלא חשוב אונס רק כשיש חולי של סכנה . אבל מפני שכבד הדבר לקיים ובירו למנוע נפשו מאיסור לא הוי אונס כלל . ואם נבא לשמוע טענות אונס כאלה קרוב לעבור על הרבה איסורים ח"ו :

(ה) **הגע** עומך אם יבאו לפנינו איזה קלי הדעת ויאמרו שאמנם הם רוליס להתענות ביוה"כ אך קשה עליהם מאוד לושב בתענית כל מעל"ע (מובן באופן שאין חשש סכנה נפשות) והם לא גמולא להם לאכול ביוה"כ באיסור קל יעברו על איסור כרת . והנה נחפש עבורם דרכים שונים להקל להם האיסור כגון לאכול פחות פחות פחות מכשיעור ביוה"כ מכא"פ או לאכול שלכד"א (שלדעת הרבה אחרונים אף ביוה"כ אין בו איסור דאורייתא ודלא כהש"ר סי' ע"ו) ולא יעשה רק איסור דרבנן . או יאמרו שהם אנוסים שלא יכלו למנוע נפשו מאכילת חמץ בשמונת ימי הפסח והנה נחיר להם פחות מכשיעור או שלכד"א או לבעל החמץ חד בשרי או לאכול חמץ נוקשה ולדין אינו איסור רק מדרבנן . והרי רבו פתח המהפגלים בעון חול שבת ויו"ט בעוה"ר ומחללים שהם אנוסים נפני בלא יכלו להתחרות עם העו"ג או עיברי

וכך הלכב זה המהירא מעברות שבידו ומשני אפילו תימא ריה"ג כדברה דאמר לעולם אינו לוקח עד שיבעול . וזמורה דאי עכ"פ איסורא דרבנן איכא א"כ לא אחיא כריה"ג דלריה"ג אף בעברה דרבנן חוזר ונשאר בל"ע :

ואמנם לפמ"ש א"ש דלכאורה קשה מאי פריך דלא כריה"ג נוקי בשונג דליה ירא מעברות שבידו וע"כ כנ"ל דגם בשונג מקרי עברה ובעי כפרה וזה ניחא להס"ד דאייירי באיסור דאורייתא לא מלי למוקמי בשונג . משא"כ כדמשי דקידש ולא בעל אינו לוקח וא"כ הוי רק איסור דרבנן ובאיסור דרבנן בשונג ליה עברה כלל ושיב אפשר לאוקמי בשונג ומשני הש"ס ספיר וזה נכון לענ"ד :

וכיוצא בזה אמרתי בחידושי ליישב ד' הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' טיטס ה"ח דפסק דכל איש שבעל ביאה אסורה מימיו ואפי' בא על ארסותו בבית חמיו שאסור מד"ס אין המים בודקין את אשתו דל"ה מנוקה מעון . והשיג עליו הראש"ד ז"ל משמעתי דריש ארוסה . והמל"מ נדחק בדבריו . אך הסע"מ אסבר לה להשגת הראש"ד דכונתו להקשות ממעניתין דריש ארוסה כ"ג ב' דקמי החס ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כחובה שגאמר חסא אישה . וזמורה דכיון דנגמרא מוקמי לה כשכא על ארוסתו בבית חמיו כחבואר סם וביבמות נ"ח וא"כ חפוק ל" דאינו מנוקה מעון כיון שבעל ביאה אסורה דבהא איכא למיעי דאס ניסת אח"כ שותה והול"ל מקרא דאינו מנוקה מעון דמשיט אף כשנשאה אח"כ אין המים בודקין ע"ש באריות :

ורפי דרבנן הנ"ל א"ש דכבר הבאנו דברי התו' יבמות נ"ח דאיא לאוקמי בשונג דגם בשונג ל"ח מנוקה מעון והיינו מטעם דגם שונג נקרא עברה . וא"כ זה ניחא להס"ד סם . אבל למסקנא דמוקי לה כשכא עלי' ארוסה בבית חמיו שוב ל"ק כלל דהוי אינו מנוקה מעון דמל"ז למימר דאייירי בשונג ובאיסור דרבנן בשונג ליה עברה כלל כדעת הגה"מ הנ"ל ומשי' בשי קרא דמחת אישה וז"ב בעוה"י :

אמנם בעיקר דברי הגאון מליא זל"ה הארכתי במק"א והראיתי דמדברי הרמב"ם ז"ל כפ"א מה"ב ה"ב מבואר הסוכו דכתב וז"ל הבא על ערוה מן העריות כמתעסק בו חייב וכן בח"ל ובשניות וזממה הראש"ד והס"מ דבח"ל ובשניות אין כאן קרבן . ופי' הכ"מ דעכ"פ שגגת עברה הוי ובעי כפרה ע"ש . וע"כ מבואר דכמתעסק דקיל משונג בעי כפרה בשניות דהוי רק מדרבנן וא"כ כש"כ בשונג גמור כדרבנן דבעי כפרה ול"ע מזה על הגאון זל"ל :

אך

יקרא עלי' סם מים שאובין אבל אם ב"ד יסירו לטבול באמצעות של שאובין שש"ס ההלכה הקבועה היא פסולה אף אם לו יהי' שפסולה רק מדרבנן מ"מ אם ב"ד יורו היתר לטבול באמצעתי כזאת . הנה ב"ד מבטלים הקנה קבועה שנחשטה בכל ישראל וגם ברור שנגע הזוספחת הזאת חלק ומהרחק ובמעט מעט תמבטל ח"ו לגמרי תורת טבילה וגם שהוכחנו למעלה שהוא איסור דאורייתא כפסק הרמ"א ז"ל וגם שיש בזה חששות רבות . לכן טוב להיות שוח"ס בזה . ועכ"פ ידעו החטאים האלה שהם חוטאים בנפשיות אולי יבא עכ"פ לפעמים בלבושם הכסורי חסובה . לא כן אם יעשו עפ"י היתר מחכמי ישראל המה ילדקו נפשם והקולר יהי' חלוי בלוארנו כחש"ל :

ואם באמת לפעמים הוא נסיון גדול לאותם הדרים במקום שאין מקוה והוי כחטאים קצת הגני מוכרחים למסור הדבר לשמים . אבל לב"ד אין לעשות דבר כי הקלקול יהי' אף פעמים יותר מהחקון . כי נלע"ד ברור להלכה :

וד' יגדור פרולוטינו ויקבץ נדחיו מארבע כנפות הארץ ואז יתמו חוטאים מן הארץ וגזרה לשמור חקי התורה והמלוות בטהרה . וזוהו ממקום עלינו יערה . וגזרה לחזות בבנין ליון וירושלים בב"א :

ב) בפרשת השבוע (שופטים) עוררתי לספק בזה דס"ל לריה"ג במשנה סוטה מ"ד א' דהירא ורך הלכב הוא הירא מעברות שבידו . אם זה דוקא בעבר עברה במויד חוזר מעורכי המלחמה או דאף בעבר בשונג חוזר דג"כ הוי ירא מעברות שבידו . והדעת נוטה יותר דגם בשונג אף בח"ל או רק איסורא דאורייתא הוי ג"כ ירא מעברות שבידו . וכן מוכח מהוס' יבמות נ"ח א' ד"ה וקנה דבשונג וזרע . לו אח"כ שבער חשיב אינו מנוקה מעון דעכ"פ עבר עברה :

אך אם עבר רק איסור דרבנן בשונג . י"ל דאף דאמרי' בסוטה סם דלריה"ג גם בעברה דרבנן חוזר מ"מ בשונג בוודאי אי' לפימ"ש הגאון מליא ז"ל בס' נה"מ סי' רל"ד סק"ג דאם אכל איסור דרבנן בשונג אי' כפרה דהוי כאלו אכל היתרא עיי"ש וא"כ כשעבר על עברה דרבנן בשונג לא הוי עברה כלל ופשיטא דאינו חוזר עלי' מעורכי המלחמה :

ואם כניס אנחנו בזה נראה לי ליישב בזה קושי' השעה"מ פ"ז ממעילה דהקשה להאומרים דאף דקידש ח"ל אינו לוקח מ"מ איסורא דרבנן איכא ושכ"כ החוס' יבמות י' א' ד"ה לר"י . וא"כ קשה מסוגיא דסוטה מ"ד דאמרי' הסם ולא לקחה פרט לאלמנה לכה"ג גרושה וחלוה לכהן הרי"ט . ואמרי' עלה דלא כריה"ג דאי ריה"ג האמר הירא

א"ש דבשלמא בנדה ודכותיהו דגס הערלה הוי כגמר ביאה שפיר הוי חופה דל"ת לביאה כיון שא"ר לביאה שיהי' קנין באשה . משא"כ ביוה"כ דהערלה מותרת וא"כ הוי שפיר חופה דחויא לביאה ומש"ה שפיר מהני כנלט"ד ברור :

ד) הרבינו בחיי על המורה פ' יתרו בלאו דלא תענה שכי' וז"ל , לא תענה ברתך

לא אמר באחיד כמשפט הכתובים לא תשיך לאחיד . לכל אבדת אחיד כו' . כי שם אנו דורשים אחיד ולא עו"ג וכן הזהיר אפי' על העו"ג כי כן מלינו יישאלו איש מאת רעהו והוא נאמר על המלרים כו' ע"כ והמבואר מדבריו דבכלל רשך או רעהו אף עו"ג במשמע . ותמוה מאוד מ"מ פ"ו ב' דאמרו התם בדרם רשך ולא בדרם עו"ג . וכן בב"ק ל"ז ב' במשנה דשור של ישראל שגנח של עו"ג פטור וילפי' לה בגמרא מדכתיב רעהו ולא עו"ג . וכן בשאר דוכתי פשיטא לן דבכלל רעהו אין עו"ג בכלל . גם הרא"י שהביא מקרא דוישאלו איש מאת רעהו . אינו ראי' כלל דשם הוי קודם מ"מ ופשיטא דכלהו רעהו משא"כ אחר מ"מ . וזכורני שהפמ"ג מסופק אם ע"כ הוי בכלל רעהו ואם יולאין משלוח מנות כששלחו לעבד כנעני . ועכ"פ עו"ג וודאי דלא הוי בכלל רעהו ואיך כ' רבינו בחיי להיפוך ולע"ג :

ה) הרא"מ פ' ויקרא ה' ט"ו ד"ה אי מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל

אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל ת"ל תמעול מעל ריבזה . וכבר עלה וז"ל אינו רוצה לומר מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל ולא על הנהיגה משאר הגאזות אף כאן כן . שהרי בכ"מ שנאמרה אכילה אף שאר הגאזות בכלל כמו שאמרו כ"מ שנאמר לא תאכל כו' אחד איסור אכילה ואחד איסור הגאז במשמע כו' ואח"כ כתב דהכונה במה שאמרו אי מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל הכונה אכילה ושאר הגאזות ע"ס . והמבואר מדבריו ז"ל דרעמו דתרומה אסורה בהנאה מדר"א דלא יאכל כולל גם הנאה :

ותמהני מאוד דהוא נגד גמרא מפורשת פסחים

כ"ג א' דפרקי' א"ר אבהו והרי תרומה דרחמנא אמר וכל זר לא יאכל קודם ותנן מערבין לגזיר בין ולישראל בתרומה ? ומשני אר"פ שאני התם דא"ק תרומתכם שלכם תהא עי"ש . הרי מבואר דתרומה מותרת בהנאה ומוכח כן מקרא דתרומתכם והיאך כ' הרא"ס ז"ל דתרומה אסורה בהנאה וגם היא נגד כמה משניות ולע"ג . וד' יראתי נפלאות מתורתו הק' :

יצחק מאיר הארכשטיין החופ"ק . סימן

אך מאז השיבני רב אחד דמדבריו הרמב"ם אין ראי' דאינו לטעמיה' בשורש אי' מספר המלות דבאיסורא דרבנן איכא לאו דלא תסור וא"כ לדיואי' הוי כדאורייתא ממש ובני כפרה משא"כ להרמב"ן וסיפתו החולקים על הרמב"ם ז"ל וס"ל דבאיסור דרבנן ליכא לאו דלא תסור יתכנו דברי הגאון נה"מ ז"ל ופלפלתי בזה הרבה אך אכ"מ :

ג) ואכתוב בזה דבר בעמו מה שעלה על לבי

נעת בענינא דיוה"כ . ליישב קושי' השעיה"מ בקונטרס חופה חתנים סעיף ד' על הרמב"ם ז"ל דחופה שא"ר לביאה לא קנה מירושלמי פ"ק דיומא הובא בתוס' יומא שם י"ג ב' ד"ה ולחרא . דרעת הירושלמי דהאשה שמתקנין לו ה' הנה"ג מקדשה ביוה"כ אם מתה אשתו ופריך ולא נמלא כקונה קנין בשבת ומשני משום שבות התירו במקדש עי"ש . וע"כ דכנס לה דא"כ ל"ה ביתו כמבואר בש"ס דילן יומא שם . וקשה דכיון דיוה"כ אסור בחשקה"מ הוי חופה שא"ר לביאה והיאך קני לה . וא"ל דל"ה א"ר לביאה רק מדרבנן דלהתוס' ד' עיניוים מלבד אכילה ל"ה רק מדרבנן . דז"א דהא דעת הרמב"ם ז"ל בה' שבותא עשור דה' עיניוים הויין דאורייתא א"כ מה"ט א"ר לביאה . וכלהו לחלק משום דהתם היום גורם אכל לא נתקדשה דעתו בזה ועי"ש מ"מ בשם הפר"מ דהירושלמי פליג אש"ס דילן . וס"ל דאף דלא כנס לה הוי ביתו עי"ש :

ואמנם נלע"ד ליישב . דזה נראה ברור דבכלל

מלות עיניו דאורייתא לא הוי רק גמר ביאה אבל הערלה מותרת דבכל ח"כ וס"ל איכא קרא להכי לאסור הערלה . אבל מכלל עיניו בודאי אינו יולא כ"ז שלא נמר ביאתו והוליא זרע דל"ת הנאה בהכי . ומה דמבואר באו"ח סי' תרט"ו והוא מהגמ"ר . ואגודה דאסור לישן עס אשתו ואסור בגייעה זה מדר' הרמקה יתירא . אבל איסורא דאורייתא (ואולי אף דרבנן) בוודאי ליכא בהערלה :

והנה מלבד דזה ברור בסברה נלע"ד עוד

ראי' ברורה מירושלמי ר"פ יוה"כ דפרקי' השתא רחילא אסור (היינו עבילת קרי) פשה"מ לכ"ס כו' . ואי' יומא דהערלה הוי בכלל עיניו . א"כ נפ"ת דמלך קרי . ל"ב עבילה בהערלה ומלך עיניו אסור וע"ז י"ל דגם מלך עיניו ליכא איסורא ביוה"כ בהערלה וז"ב :

ובהיות כן מיושב היטב קושי' השעיה"מ דהא

ק"ל דאשה לבעלה נקנית בהערלה וא"כ בוודאי דהא דבני להר"מ ז"ל שיהי' ראוי' לביאה היינו שיהי' ראוי' להערלה עכ"פ . וא"כ

סימן עז.

בעה"מ פארעטבין.

(א) **בשע"ת** [ח"ג סי' נ"ח] כתב וז"ל. אבל מ"ס אח"כ ועוד אפילו על דבר שאסור לעשות בעלמא ג"כ יכול לעשות שליח הגע בעלמך אם ישבע בו אינו יכול להלוך דבריו שולכד שלא יסן ולא יוסף מאומה בדברות השניות שכתב ועוד אפי' הלא הן הן הדברים שבדברות הראשונות עכ"ל נראה מזה שכתב כה"ס שמש"כ בחחילה ע"כ ה' כונתי דמשום איסור לא מיקרי דבר שאינו בידו ובאמת לא כן היטה כונתי ואעמיק לשוני שם וז"ל שם אבל גבי מילה פומא היא דכאיב ל' שאמר שמחבין לקון בהרתו אבל למול את בנו הוי בידו אלא לקון את הבהרת אינו רשאי וכיון שרצה לקון את הבהרת אין אנו מניחין לו למול נמצא דעושה שליח על דבר שהוא בידו ועוד ראפי' על דבר שאינו רשאי לעשות בעלמא ג"כ יכול לעשות שליח עכ"ל שם וכל רואה יראה ששני דברים אחרתי חדא אפי' אם נאמר דהיכא דאינו רשאי לעשות בעלמא משום איסור ג"כ הוי אינו בידו מ"מ הכא ספיר יכול לעשות שליח והטעם לזה דעל הדבר שעושה השליח היינו למול את בנו גם הוא רשאי רק דלקון את הבהרת אינו רשאי ומש"ה אין אנו מניחין לו למול אבל המילה בעלמא גם לו מותר לעשות ועל קניית הבהרת אינו עושה השליח רק על המילה נמצא דעושה שליח על דבר שמותר לו לעשות בעלמא ולא דמי לדבר שאסור לו לעשות ועושה ע"ז שליח ועיין בשע"ת ח"א ק' י"א סי' קי"ב אות ו' שהבין ג"כ כונתי כמש"כ כאן ואח"כ כחבתי ועוד אפי' אם אסור לו מפני איזה איסור ג"כ יכול לעשות שליח ואכמ"ל :

(ב) **שם** [ח"ד ק' א' סי' ב'] כתב לתרץ אמאי לא הביא הרמב"ם ז"ל הדין דאין מוכרין ביאות טריפות לעכו"ם מטעם דלדין היתר למכור משום מי איכא מירי דבטריפה שייך גמי מא"מ כמש"כ הפוסקים ובנבלה ליכא מא"מ ואסור למכור לעכו"ם ומש"ה השמיט הכרייתא ביאות נבלה והרמב"ם ז"ל לשיטתו דליט ל' מא"מ ואסור למכור לעכו"ם אפי' ביאות כשרה משום אבמה"ח :

מור"ב דהי' להרמב"ם להביא זה דאסור למכור ביאות כשרה לעכו"ם הדבר פלא דהא הכא גבי ביאי טריפה לא שייך מא"מ דכל הטעם דכתבו הפוסקים דגבי טריפה יש לומר מא"מ היא משום דמהני השחיטה לטהר מירי טומאת נבלה וממילא מהני ג"כ לגבי עכו"ם להוליך מירי אבמה"ח כידוע והכא לא מהני השחיטה כלל לגבי ביאים דהא ביאים ד' נבלה אינם מטמאין ל"מ לשיטת

הרמב"ם ז"ל דקאי הכא אליב' דגורם במנחות דף ע' מתי של נבלה בודאי הדין כן אלא אפי' לשיטת רש"י ז"ל דגורם שם ביאי מ"מ מודי בגמורות עס הקליפה כי הכא דאינס מטמא דהא מותר אפי' באכילה מה"מ ולית בהו לאו דנבלה ואיך נימא דמטמא נמצא דהשחיטה לא מהני לטהר מירי נבלה וליכא למיזר מא"מ ומש"כ בביאות נבלה ליכא מא"מ ג"כ קשה דהא מן החורה מותר באכילה לישראל ואמאי לא נימא מא"מ דבישראל מותר מן החורה ולעכו"ם אסור מה"מ משום אב מה"מ ומדרבנן לא מצינו שגזרו לעכו"ם שיהא אסור משום אבמה"ח :

(ג) **שם** [ח"ד ק"ו סי' מ"ג] מסתפק כ"ס. אם להחזיר לגדים במדינה שאין שם מקוה כשרה לעבול בוואנעם שיש בהם מ"ס מפני שאל"כ לא יטבול כלום ושם הלכה דכולן שאוב היא ג"כ דרבנן אך יש חשש מבטול לגדים אחרים עיי"ש :

ורפ"א לי הלא הוואנעם הם כלים אפי' מחזיקים מ"ס ואף מאן דסובר דשאינן הוא מדרבנן מ"מ בכלים מורה דאסור לטבול מן החורה והיא תוספתא מפורשת ובתוס' פסחים י"ז ובת' הרשב"א ז"ל ובהרא"ש ז"ל ואף אם השרוף פתוח ג"כ הוי כלי כדמשמע ברא"ה גבי ברוך ובש"כ בשראף ורובא דרובא הוואנעם אינם קבועים בארץ ואף אם קבועים הוי חקקן ולכסוף קבעו ואיך בודאי לא מועיל מה"מ הטבילה בוואנעם והדברים פשוטים אין להאריך בהם :

ורפ"א זה יהי' הפירוש מרובה כי יעלה הדבר להיתר גמור לעבול בוואנעם ואף אם יכפל וישלש דהדבר ההוא רק יותר טוב משלח לטבול כלל ואלא להיתר עכ"ז ברוב הימים ישמח הדבר וישאר היתר סחם ולא ישמעו לקול המורים נגד זה וגם לאוחן הנשים לא יתקן כלום כי בודאי לא יטבולו כדן חורה כל גופם בב"א מפני הטעם של היזה"ר כי גם זה הלא היא ענת היזה"ר שלא לטבול במקוה כשרה דהא יכולים לעשות מקואות גקיים ולהחליף המים בכל פעם והרבה פעמים לא יזה"ר מ"ס ואם נעמיד ע"ז משגיחים לא יועיל כלום חדא דנשים אלו אינם שומעים להמשגיחי כלל ועוד דאם ימנה ב"ד משגיחים נמצא דהוי ברשות ב"ד ע"ז לעקור הדין מ"ז ועיין בעקידה פ' וירא שער עשרים ומש"כ דהוי כעין ובי אומרים לאדם חטא וכו' אדרבה לגבי דידן הוי ובי אומרים לאדם חטא היינו להכשיל את הרבים בשביל להקל מעליהם את האיבור נדה וכן פשטו בדבר דהא בירם לטבול במקוה כשרה ואין דאמרינן להו לא חטא ואם לא ישמעו הקולר תלוי בלוארן ואנחנו נקיים השי"ת יערה עלינו ועליהם רוח טהרה ויסהרו מטומאתן כדן חורה במים כשרים :

סימן עח.

בעוה"פ פה ווארשא

בשע"ת [ח"ד ק"ו סי' מ"ג] הבאתו לספק במדינה שפרץ מאוד ולא ילכו כלל לעבול ואין שם מקואות כלל. אם לומר להם שיטעלו בוואנים אשר נעשו ע"י קאפלים מחוברים לכותל ולאחריהם והם רק שאובין דנתקן עכ"פ קלם להפוסקים דשאובין רק דרבנן ולא יעברו בכל פעם באיסור כרת ויתמעטו ג"כ בהעברות דהנ"ל עושין הפסקת טהרה ויפרשו מבעליהן. או לא : **ושב** כאשר השגתי מרבנים גדולים אשר יוכל להיות מזה מכשולים גדולים ויהיו באזנים וכדומה ועיינתי בזה וראיתי שהלך עממם מאוד ע"כ חזרתי בעלמי שלא יפה עשיתי אשר כחבתי זאת בשע"ת לספק כי ח"ו לדון כזאת ושייך לומר בזה הענין לרשע וכו' ומה יש לנו לעשות בזה ע"כ אבקש מאת כל מחזיקי הספר הנ"ל לסבך בשני חללי עגולים את הספק הוואח ולא יזכר ולא יפקד (*) :

כ"ז אני כותב לכבוד הש"ת ויתעלה. והש"ת ימחול לי ע"ז. דברי הכותב בלב נשכר : פתחי' הארענבלאם חונת פה ווארשא .

סימן עט.

ב"ה ושאראני (אנגארין) .

מחורשי אמו"ר הגאון האמתי האבד"ק שליט"א . **בתובות** (ב.) ברש"י ז"ל ד"ה בשני וחמישי . כתב הטעם כדי שיחזר הדבר ויבואו עדים שינחה . והקשו החוס' מהו הראי' שהביא אביי לדברי ר' אלעזר דנאמן לאסור עליו הא הטעם הוא כדי שיבוא לב"ד ויחזר הדבר . ונלענ"ד ונקדים קוש' שהקשה בס' חידושי הרי"ם על תי' החוס' דאי חגי נושאין הו"א בע"כ . לא היו השטמ"ק כ' דלפס"ד דהו"א נושאין בע"כ . לא היו אמרי' טעמא דשקדו דאין יכולין לומר דנשאת ברביעי בע"כ כיון דשקדו הוא תקנה לטובתה . ובאמת היינו לריכין לתקן קוש' הש"ס דמינשא ב"א בשבת תי' אחר דחדא מינייהו נקט עיי"ה . ולפי"ז ק' הא השטמ"ק כ' לקמן על קוש' החוס' שהקשו מינח באשת כהן ובפחותה מנח ג' בשאר נשים

(ד) **ומפני** שהוא לפני ר"ה הנצ"ל אכתוב מעט מענינא דיומא מה שתמכו המפורשים על רש"י ז"ל בסוגיא דסופר של עולה אחתי קאמר ומלשו מחיים ולא לאחר שחיטה וקודם זריקה ודכו היריבאים בזה ונפלאתי כי הדבר פשוט :

ובתחילה אבאר הפלוגתא דרבה ור"א בזבחים דף פ"ו דרבה איה לי' ג"ס אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו מקודם זריקה אחי זריק' וסריחיהו אפי' למעבד כהן קחא דסכינא וקאמר הגמ' ופליגא דר"א דאמר ר"א פירשו לפני זריקה מועלין בהם לאחר זריקה לא נהנין ולא מועלין נמלא דלרבה אם פירשו לפני זריקה מועלין עד הזריקה אבל לאחר זריקה מותר להנות מטעם דאחי זריקה ומתיר זה שנחלש מקודם אבל פ"י לאחר זריקה מועלין בהם לעולם מטעם דזריקה אינה מתיר מה שהי' מחובר ור"א סובר להיפוך דאם הי' תלוש בשעת זריקה הזריקה אינה מתיר כלל ואם הי' מחובר בשעת זריקה הזריקה מתיר מדאורייתא אבל מדרבנן לא וזה שאמר לא נהנין ולא מועלין עיי"ש ברש"י ז"ל ותמלא שכן הוא נמלא דאם תלש קודם הזריקה ועדיין היא קודם הזריקה מועלין לכ"ע ל"מ לר"א דסובר דזריקה אינה מתיר בתלוש אלא אפי' לרבה דוקא לאחר הזריקה מותר דהזריקה מתיר ולא מקודם היולא מזה דאין שום אופן שיהא המעילה לד"ה אלא נחלש קודם הזריקה ועדיין היא קודם הזריקה דאילו נחלש קודם הזריקה ועמה היא לאחר זריקה אין מעילה לרבה ואם נחלש לאחר זריקה אין מעילה לר"א והנא מיירי ב"ע ובודאי תלשו אותו מאתמול ור"י לא אחפדים לן איך סובר בהפלוגתא דרבה ור"א ומש"ה נקט רש"י ז"ל אופן שיהא מעילה אליבא דר"ה והיינו לתלשו קודם זריקה ועדיין היא קודם הזריקה וע"כ מיירי בתלשו מחיים דאלו לאחר שחיטה נמלא דהי' עתה לאחר זריקה דאל"כ הי' נפסל בליגה ואין מעילה לרבה ואם לאחר זריקה אין מעילה לר"א ושם סובר ר"י כותי' וזה שכתב רש"י ז"ל בלשונו הטעור דלאחר זריקה אין מעילה הכונה לכל חד כדאית לי' אבל בתלשו מחיים וגם עתה היא קודם הזריקה יש מעילה לד"ה וז"ל ולא זכיתי להבין ספר יום חרועה שמביא הסוגיא הנ"ל ומקשה על רש"י ז"ל וק"ל :

בשה חיים בר"ש בלום אבדק"ק הגי' .

(*) דברי המלבי"ם . משום הגאון החסיד ר' פתחי' הארענבלאס שליט"א הגיעני אחרי אשר נערכו בדפוס ההשגות על הסי' מ"ג הנ"ל ואם הגיעני החשובה הנ"ל מקודם לא הי' עוד מקום להדפיס השגות הרבנים הנ"ל . אחרי לבטל דבריו הראשונים ומהם והלאה לא יזכר ולא יפקד לדבר מזה עוד כדברי הרב הגאון שליט"א :

נשים ראיכה ס"ם אחאי חננאל ברביעי. ותי' דלא פלוג חכמים בחקנתא. וכי הוא דאכתי קשה איך יעשו ל"פ רוב משום מיעוטא דאשת כהן ופחותה מב"ג. רק משום דאיכא באמת גם טעמא דסקרו ומשו"ה כבר הי' לריבין לתקן משום שקרו ע"כ חשו ג"כ לתקן רוב משום אשת כהן ופחותה מב"ג. אבל משום ל"פ לחוד ל"פ כלל לתקן הרוב משום מיעוטא ע"ש. וא"כ קשה עדיין קו' החוס' דליחתי נושאין את הבחולה דליכא למיעטי דנושאין בע"כ. דא"כ ל"פ לומר טעמא דסקרו. וא"כ לא היינו מתקנין הרוב משום מיעוטא וא"כ אחתי תיבדר קוש' החוס' מינח באשת כהן וכו' ומשום ל"פ לחודי' לא היינו מתקנין בכל הנשים. אע"כ דאחרי' שקרו וא"כ ע"כ נדע דאין נושאין בע"כ והיכא דליכא למיעטי תני נושאין כחש"כ החו' גבי האיש מקדש ול"ע. וגי' ליושב דהנה ההפלאה הי' דגם בכל הנשים איכא לורך לתקנתא משום דאחרי' כהן נמלא וכלן הי' ומסתמא חתמיו וינתה אחר החופה קודם יחוד. והא דמקשה הש"ס לקמן דהוי ספק ספיקא הוא רק לר"א לשיטתו דל"ל סברה כהן נמלא וכלן הי'. ויש להבין מדוע לא חירלו החוס' כן. אך יש לומר דהחוס' ס"ל דחופה היינו יחוד. איכא ממנ"פ קודם היחוד לא הי' עדיין ברשותו ולאחר היחוד קודם הביאה שוב ממילא אינו נאמן בטענת פ"פ דכיון שנתיחד עמה פ"א שוב אינו נאמן בטענת פ"פ עי' בהפלאה שגם הוא הרגיש בזה [ואף דמוס' ביומא דף י"ג כ' דחופת פסולה הוי הינומא כבר ידוע דמדברי חוס' אין להקשות סתירה ועי' מהרש"א פסחים דף כ"ז ובפרט מחו' דיומא על דבריהם במקום אחר עי' ביד מלאכי כללי החוס' שרגא]:

והנה בס' בית יעקב מהגאון מליטא ז"ל הקשה ע"ד הרמב"ם שס"ל דחופה יחוד הראוי לביאה בעי' מכמה וכמה מקומות דמוכח דהוי נשואה אפי' לא הוה עדיין יחוד הראוי לביאה וכי לחלק בין קטנה ונערה שהיא ברשות אבי' או מהני מסיירה או כניסה לביתו לכ"ע ובין בוגרת שהיא ברשות עולם וז"ל אלא נראה דדין זה הוא דוקא בקטנה ונערה שצד האב למוסרה לחופה בע"כ כמבואר בכתובות מ"ז וכיון שחמר האב יכול הבעל לישא אותה בע"כ ואינו מחוסר שום דעת רק ברצון הבעל לבד חלי' שוב כיון שהאב סילק רשותו ורלונו וכיון שכנסה לרשות הבעל לישא ולבעול אותה בע"כ לכך נחשבת כנשואה מיד משא"כ בגדולה שאין הבעל יכול לישא אותה בע"כ אף שנתקדשה כבר לכך לא הוי כנשואה כ"ז שלא נתיחד עמה לשם נושאין אבל מקודם לכן לא נשואה כלל עכ"ל. ולפי"ז י"ל דהחוס' ס"ל דחופה

היינו יחוד ע"כ אי"א לתקן בהפלאה דאף בכלן הנשים שייכה רק חקנתא משום כהן נמלא וכלן הי' דהא ממנ"פ קודם היחוד עדיין אינה ברשות ולאחר היחוד שוב ל"מ למיעטן טענת פ"פ ומשום דלאמת חופה אינה בע"כ בגדולה ע"כ בעי' חופה הראוי לביאה היינו יחוד אבל אי' נימא דנושאין הוי בע"כ או הוי דין גדולה כקטנה ונערה דל"כ חופת יחוד הראוי לביאה כ"א לשלושי הבעל סגי והוי נשואה ושוב שייך לומר כנמוכה"י ומתוך על כהן קוש' הרי"ס דליחתי נושאין וכח"ל ז"א דאז היינו טועני' דנושאין בע"כ ואי' דאז ל"ל שקרו ויוקשה קו' סתו' ז"א דאז י"ל תי' אחר על קוש' החוס' והוא תי' הפלאה וזה ברור ונכון. אולם קשה אחאי לא חירלו החוס' כתי' הפלאה משום כנוכה"י רק דמייירי בקטנה ונערה דברשות אבי' היא ואפשר חופה בלא יחוד רק גם בכניסה לביתו הוי נשואה. ואפשר דהחוס' ס"ל דע"כ הא דתני נושאין דלא נימא בע"כ אין כוונת התנא להורות לן הא בלבד דחופה לריכה להיות מדעתה ולא בע"כ כ"א דכוונת התנא להשמיענו גם הא מילתא דבחול' הנישאת מדעת' ולא מדע' האב דהיינו בוגרת עכ"ז נישאת ליום רביעי היינו לא רק דני' נישואין דאין בע"כ אשמש' כהן דמשום הא בלבד מה איירי למיתני האב. כ"א כונת התנא להורות לן גם דינא דישביס לב"ד ורבנותא קמול' דאפי' בחולה כוז שנישאת מדעתה היינו בוגרות עכ"ז נישאת ליום רביעי. וע"כ דאשמש' אף בבוגרות אף דלא שייך לומר כנוכה"י דבבוגרות ע"כ חופה הוא יחוד. וממנ"פ ל"פ לומר כנוכה"י עכ"ז נישאת ליום ד' וממילא ליכא לתקן דמייירי בקטנה ונערה הנישאת ע"י מסיירת האב האב דיהי' שייך לומר כנוכה"י. ע"כ בקו' החוס' מירואים אגזדים:

וְרַבִּי מיושב דלא תני הבחולה בה' דאז הי' משמע דקאי אקרא את בתי נחתי דמייירי כנערה או בקטנה דאז זכי ל' רחמנא לאב למוסרה בע"כ לחופה כדילפי' לה מהאי קרא עי' רש"י ומוס' כתובות דף מ"ז או דקאי אקרא דנערה בחולה מאורסה [ועי' חוס' קידושין ע"כ בדיק' אי תני] ובאמת אף בבוגרות שייך רק תקנתא לסתו' בכל הנשים משום אשת כהן ופחותה מבת ג' או משום כדי שיחבבר הדבר ויבואו עדים ע"כ לא תני בה' וק"ל:

יבנה מיושב גם קוש' שראיתי בס' מירואים הרי"ס הנזכר למעלה והוא דאף לחי' החוס' דתקנו משום אשת כהן ופחותה מבת ג' ונימא דלא כהשטמ"ק דתי' החוס' אחי' רק אם נימא שקרו עכ"ז קשה לפימ"כ המפורשים לקמן דף ע"א שהקשו החוס' אף באשת כהן נוקמי' בחוקה היתר דלאו נחתי

סימן פ .

בעוה"ל לאדו (פלך פיעטריקוב).

(א) ביבמות (דף ל"ד) כל כ"ד חודש דמ"פ
ומוצ"ט דברי ר' אליעזר א"ל
הללו אינו אלא כמנחה ער ואונן יש לחמיה אטו
ר"א ל"ל איסור השח"ו הא בנדה (דף י"ג) אר"א
כל האונן וכו' ומוחמיר ע"י מרבנן והכל במינקה
שרי מטעם סכנה כדפירש"י וא"כ מה השיבו רבנן
מעו"א וג"ל עפמ"ד לעיל (דף י"ב) חגי ר"ב קמ"י
דרי"ג שלש נשים משמשות במזר קטנה מעוברת
ומינקה כו' ואיזו היא קטנה מבנה י"א שנה ויו"א
עד י"ב שנה ויו"א כו' דר"מ ומב"א א"ז וא"ז משמשה
כדרכה והולכת ומה"ש ירחמו וכו' החוס' לדעת רש"י
דוקא הנך ג' נשים משמשות במזר משום חשש
סכנה אבל שאר נשים אסורות משום השח"ו עיי"ש
עכ"פ מבואר דהנך ג' נשים שוות והנה בסוטה
דף י' אמר רשב"ג והבז בפחה עינים שחמנה עינים
לדברי גיורת אני פנוי' אני יתומה אני עהורה
אני פירש"י יתומה אני והיינו קטנה והשואנוני אני
ואחיי ואין נשואין לער ואונן כלום לאסור עליו
משום כלתו והק' בס' גור ארי' (פ' וישב) דא"כ
מדוע שמשו עו"א שלכ"ד כדי שלא תתעבר ויכחש
יופי' הא קטנה אינה מתעברת וג"ל בפשוט דהיתה
קטנה מבנה י"א עד י"ב דיכולה להתעבר ולהוליד
דבנים ה"ה כשימנים כמבואר ביבמות דף י"ב
ומשו"ה חשו שלא יכחש יופי' אבל כיון שלא
ילדה הוי בחזקת קטנה אי"כ מיושב דשפיר הביאו
חכמים ראי' מעו"א דכיון דבע"כ היתה קטנה מבנה
י"א עד י"ב אי"כ הוי מאותן ג' נשים דאיכא למיחש
לסכנה שמה תתעבר ושמא תמות ממ' מוכח דאף
במקום סכנה אסור . וגם לפמ"ש הלבוש למרן
קו' הג"א עפמ"ש בסנהדרין דף ס"ט דדורות
הראשונות הולידו בני שש ושבע עיי"ש ג"כ י"ל
דכיון דהולידו בקטנותן אמר"י בזה בנים ה"ה
כשימנים כמ"ש החוס' שם ד"ה בידוע דדורות
הראשונות ה' זמן גדולה מקודם עיי"ש ממ' טרם
שהולידו הוי בזה חשש כמו טעת בבית י"א עד י"ב .
ושפיר הביאו חכמים ראי' מקטנה למינקה דהרריות
שוים וז"ל :

(ב) ונ"ל בזה דר"א ורבנן אזלי לשיטתם דהנה
באמת הג"א תי' דקטנה היתה בטעת
קידושין ואח"כ גדלה חללו וכובר רשב"ג כשמואל
ביבמות דף ק"י דע"ד קידושין הראשונים הוא בעל
וגם אונן ע"ד קידושין אחיו בעל וע"כ ל"ה קידושין
והי' חשש שמה תתעבר עיי"ש א"כ לפ"ז שוב
בטלה הראי' מעו"א לאסור גם במקום סכנה דהא
י"ל דמחר גדולה היתה אמנם כמבואר דף ע"ג
י"ב

תחתיו יצתה . ויחזיקו דאדרבה דאוקמי' חזוקת
הנוף עיי"ש . והקסי דהא איכא גם חזוקת פנוי'
דלאו תחתיו ואמר"י דהיה בעולה ונכסה בחזקת
בתולה ומלאה בעולה הוי מקח טעות ומוקמי' לה
בחזקת פנוי' והו"ל חזק במקום תרתי דהויין
תרתי חזקות להחרידה היינו חזקת הימר וחזקת פנוי'
ורק חזק חזקה לאיסורא חזקת הנוף ומ' המפורשים
משום דחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות
אי"כ עכשיו היא ודאי מקודשת ולכך ל"ש חזקת
פנוי' ובחשוכה א' הארצתי בזה . (יורדס בקרוב
א"ה . שרגא .) וא"כ עדיין קשה דלימני נושאין
דליכא למיטעי . ולמימר בע"כ דהרי אז ל"ש
חזקה דבעל לשם קידושין לפימ"ש השטמ"ק דאף
אם נימא דנושאין הוי בע"כ אבל קידושין ל"ה
בע"כ וא"כ ל"ל דכוננו ה' לקדשה ע"י ביאה דז"א
דהרי א"ה לקדש על ידי ביאה זו כיון דהוי בע"כ
ולקדש ודאי בעינן רלוונה . וא"כ אם ה' הנשואין
בע"כ אז אף באשה כהן ה' מותרת דהיי' חזק
במקום תרתי . דאיכא גם חזקת פנוי' וקשה לימני
נושאין ולהג"ל י"ל דאי נושאין בע"כ אז ע"כ חופה
ל"ה יומד וכדברי ז"י הג"ל וא"כ י"ל דאף בכל
הנשים תקנו משום דאמר"י כנוכה"י וכהג"ל וז"ל
וברור ובהה"ה הק' מה ס"ד דאב"י לומר
דהחשנה מיירי דוקא בע"פ עיי"ש וגרסה דלאב"י
ה' ק' קו' חוס' אחרי תקנו בכל הנשים ומיירוש
לא ה' ישר בעיני אב"י דתקנו הרוב משום מיטע
ע"כ ס"ל כתי' הפללה דאמר"י כנוכה"י ואיכא
להך קנתא בכל הנשים דע"כ תחתיו ה' ולא
נשאר רק ספק דאנוסה ומס' א' אסרי' וק' הרי
איכא עוד מס' שמה מוכי' היא אף הרי"ף תי'
ק' זו דמוכ"ע פתחה סחוס וע"כ שפיר בכל
הנשים נאסרת אף תי' הרי"ף הוא רק גבי פ"פ
אבל בטעת דמים ל"ש זה ועי' בר"ג שם [ואף
דגם בטעת דמים איכא לאשכוחי שמה' נאסרת
בא"כ כמתקדשה פחות מב"ג שנים דהו' ליכא
ספיקא דאינה תחתיו וגם ס' דאונס רק ס'
דמוכ"ע אז גם בא"כ שנתקדשה לאחר ג' שנים
וס' דלאו תחתיו ליכא משום דכנוכה"י וגם ס'
דאנוסה ליכא ומשום ס"א דמוכ"ע אסרי' אף אב"י
ל"מ לי' דתקנו משום שאר נשים רק דס"ל דבכל
הנשים היא נאסרת וע"כ משום דס' דלאו תחתיו ליכא
משום דכנוכה"י וס' דמוכ"ע ג"כ ל"ש בפ"פ וכהג"ל
וס' א' ל"מ אבל בע"ד בביתם נשים איכא ס'
אונס ומוכ"ע ודוק . ואף דר"א לשי' לא ס"ל סכנה
כנוכה"י אף עכ"ז לפי"מ דסבר אב"י שפיר הוא
ראי' לר' אליעזר] אבל לפי"מ דמסיק לא בע"ד
פ"כ ל"ל דטעמא דתתני' הוא משום כדי שיתעבר
הדבר ויבואו עדים ויפסדי' דברי רש"י ודוק כי
י"תי בזה . עכ"ל : שרגא בהנא בהנא בדפ"ק .

מביא הש"ס ברייתא קטנה כשהיא חבי' וגירסה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה או שהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אללו ומת או חוללה או מחייבתה משום ר' אליעזר אמרו חוללה ולא מחייבתה וקאמר הש"ס דפליגי מ"ס ארס יודע שאין קידושין קטנה כלום וגמר ובעל לשם קידושין ומ"ס אין ארס יודע וכו' ופירש"י דמסוס ר"א אמרו דברייתא לא פליגי רק ההחזירה כשהיא קטנה וגדלה אללו דרבנן כבדו דבעל לשם קידושין ור"א ס"ל דלא בעל לשם קידושין עי"ש א"כ לרבנן לשיטתם דס"ל דבעל לש"ק א"ל כתי' הג"א דא"כ בטלה הטענה יתומה הייתי ובעל"ל דהיתה קטנה מחילה ועד סוף ובעל"ל דהי' ג"כ חסם שזא חתעבר כנ"ל א"כ הוי קטנה מג' נשים וספיר הביאו ראוי למינקת וכ"ז לרבנן אבל לר"א לשיטתו דס"ל דאינו בעל לש"ק ספיר י"ל דלח"כ היתה גדולה ושבו אין ראוי לאסור בהקד' נשים ודו"ק :

ג) ובפשוט י"ל עפמ"ש הג"א עוד דמה דאמרה יתומה אני הי' רק לשלול החשש דקאמר שס שזא קיבל ב"ך אביך קידושין לזה אמרה יתומה אני פ"י שהשיאה אבי' ומת בעלה וכו' יתומה בחיי האב או כח"ש מההרש"א שאמרה יתומה מבטן אני ואין לחוש לזה עי"ש אונס עדיין קשה דמ"מ כיון דהיתה כלתו של יהודה הא"ך הכשילה איתו (ומ"ס הג"א משום יבוס הוא דוחק כח"ש הלבוס) ומ"ס דב"כ אינו מוזהר על כלתו אחר מיתת בנו תמוה דמ"ס מאשח אב דחייב א"נ ונ"ע) ובעל"ל כפירש"י דגם נשואי עו"א אין כלום ול"ה כלתו אך בסנהדרין דף נ"ח קאמר דברייתא דקהני בנר דמוחר באשת אביו אחי' כר"א דס"ל ע"כ יעזב איש את אביו ואח אמו אביו אחות אביו אמו אחות אמו ופירש"י דל"ל קורבא דאישות בב"י עי"ש מבוחר דלר"א ב"כ אינו מוזהר על כלתו א"כ איש דלרבנן דס"ל ב"כ אסור בכלתו בעל"ל דגם אלל עו"א היתה קטנה וכה"ג דיש לחוש שחתעבר וכנ"ל וספיר הביאו ראוי דדממה תמר למינקת אבל לר"א דס"ל דב"כ מותר בכלתו וממ"י ליכא חשש מקידושין עו"א אף דהוי גדולה שבו אין ראוי לאסור בג' נשים ונ"ע (וא"ש גם לגי' רש"י בכתובות דף ע"ד דר"א פליגי גם אהחזירה כשהיא גדולה ואין הכרח שיסבור דאינו בעל לשם קידושין עי"ש) :

ד) אולם הא גופא ק"ל מדוע שביק ר"א ג' נשים ונקיט מינקת לחודא ונהי דמקטנה אין קו' משום דאמרי' בגדה דף י"ג המשחקין במינות מעבדין את המשיח וכש"כ כה"ג לכך שביק אבל הא ודאי קשי' מדוע חני כ"ד מורש הא איכא נמי חדשי העיבור שהיא סכנה והול' לבייל בהדי הדדי ונ"ל עפמ"ד ביבמות דף מ"ב

חלמה חני' לא ישא ארס מעוברת חבירו כו' גזירה שזא העשה עוברת סנדל א"ה דיד' נמי אי למ"ד במוך במוך אי למ"ד מן השמים ירחמו מהס"י ה"ג אי למ"ד כו' אלא סהם מעוברת למינקת קיימא דילמא אעברה ומיעבר חלבה וקטלא ל' א"ה דיד' נמי דיד' ממסמסא ל' בבליס וחלב כו' עי"ש ולכאורה תמוה דמה משני מעוברת למינקת קיימא הא מינקת היא מג' נשים דפליגי ר"מ ורבנן ושבו דרק"ל ה"ג אי למ"ד במוך במוך אי למ"ד מהס"י מהס"י אך נראה דזהו פירכת הש"ס א"ה דיד' נמי ולרבנן דאמרו בדיד' מהס"י ה"ג מהס"י ועי' משני דיד' ממסמסא ל' בבליס וביאור הדבר קל"א חכמים מהס"י רק בקטנה ומעוברת דלא שכיח שיחבירו אבל במינקת דשכיח דחתעבר בזה אין סומכין על הגם לומר מהס"י כיון דעיניו רואות דומעברות ורק הטעם דחכמים משום דאיכא תקנתא דמסמסא בבליס ואף כי לא יפה לולד כמו חלב אמו מ"מ ל"ה סכנה כ"כ ואמרי' מיהס"י אבל בדירה דלא ממסמסא בבליס א"ל מיהס"י (ומה דק' למ"ד במוך אכחזי לקמן התי') מבוחר דיש חילוק בהג' נשים דבקטנה ומעוברת אמרי' מהס"י דל"ס שיחבירו אבל במינקת שכיח שחתעבר ואמרי' מהס"י סיבה די' במסמסא ב"כ א"כ י"ל דגם ר"א לא התיר בקטנה ומעוברת כיון דל"ס שחתעבר (כפירש"י לפת"ש האחרונים טעמא דר"נ דג' נשים משמעות במוך דאזיל לשיטת' דחייש למיעוטא נומי' ר"א לשיטת' לקמן דף ס"א) וכן במינקת דשכיח שחתעבר סובר ר"א דלא בני בתקנתא דמסמסא בבליס ומסוכן הוא אלל חלב אמו ע"כ אמר דוקא כל כד"מ (ולפ"ז רבנן ור"א פליגי בהא דרבנן מרמו מינקת לקטנה ור"א לא מדמה) ודו"ק :

ה) וראיתי בהפלאה כתובות דף ל"ט שזאביא להנשא מוך ג"ח משום הבחנה ול"א שיטתם במוך כדפריך ביבמות דף מ"ב גבי מינקת אי למ"ד במוך במוך ודמה דא"ש ישמש במוך ויבורר שהיא מעוברת מוראשון שבו איכא איסור דמעוברת חבירו דלמינקת קיימא מושא"כ בלא מוך ימסמסא בבליס שיסבור שהיא בנו וע"כ קאמר טעם דהבחנה עי"ש ובאמת זה קו' הרמב"ן דלמ"ל טעם דהבחנה הא י"ל הטעם דאסור לישא מעוברת חבירו ומי' דחששא רחוקה היא וכולי האי ל"ג בספק מעוברת עי"ש א"כ לפ"ד הרמב"ן אלטמר הראי' לאסור מוך א"ת אך ההפלאה יפה מי' קו' הרמב"ן דלחשקא דהטעם משום דלמינקת קיימא וכו' ממסמסא בבליס י"ל דגם בס' בנו ממסמסא וכ"כ הטוב"י (מה"ק אהע"ז סי' י"ח) א"כ נראה הראי' אמנם הטוב"י שס' חמה בנוף קו' הרמב"ן דהא בברייתא קאמי גס

גר וגיורת שנתיירו דלריכס להמתין ג"ח וא"כ
א"ל הטעם משום מעוברת ומינקת ול"ל טעם
דהבנה ט"ס והשתא טוב קמה ראיית הפלאה
דמוך א"ה אסור דאל"כ גר וגיורת אחאי לריכס
להמתין ג"ח ישמשו במוך ונ"ל דהא לר' יהודה לק"מ
דס"ל דל"מ תקנהא דמוך לענין הבנה כמבואר
ביבמות דף ל"ה דאשה מזנה משומשת במוך או
מסתפקת ומ"מ מלריך ר' יהודה להמתין ג"ח שמה
לא נחשבה יפה וה"ה דחיישינן במוך כן כמ"ס
הח"ס (יו"ד קע"ב) עיי"ש ועיקר הקו' לר' יוסי
דמושל תקנה דמוך לענין הבנה ור' יוסי הא
סובר דגר וגיורת א"ל להמתין ג"ח וא"ס :

(ו) **אורם** גוף דברי הפלאה נפלאים הם בעיני
מ"ס כדפריך ביבמות גבי מניק' ובאמת הש"ס
לא פריך כן גבי מניקה רק גבי מעוברת דר"ל הטעם
שמה טעשה עוברת סגדל ע"ז פריך ה"ג אי למ"ד
במוך במוך כו' אבל בחר דמשגי אלא סתם מעוברת
למניקה קיימא לא פריך שחשש במוך וטעם הדבר
נ"ל משום דדוקא במעוברת דא"א שחשעבר ולר'
מעליא כדא"ר בגדה דף כ"ז אין אשה מתעברת
וחוזרת ומתעברת שפיר פריך הש"ס כיון דבדידי'
משמש במוך לתקנת הולד גם במעוברת חבירו יעשה
כן כיון דאין לו הפסד אבל במינקת דשכיח שחשעבר
רק בדידי' כיון דחס על התינוק היונק אינו חס
על הפסד זרעו ממ' במינקת חבירו דאין הולד שלו
לא יפסיד זרעו בשביל תקנת אחרים ולא ישמש
במוך וז"ל אי"כ גם קו' הפלאה לק"מ דגם מוך
ג"ח כיון דא"י שהיא מעוברת ואפשר שראוי' להחשעבר
ולר' של קיימא בודאי לא יפסיד זרעו ולא ישמש
במוך וז"פ ובחשונה הארכנו וכאמ"ל :

(ז) **בשע"ת** [ח"ד קונטרס ו' סי' מ"ה אות ג']
כמשיב עמ"ס הגאון הקדוש מאור
הגולה שליט"א בקונטרס ג' סי' כ"ד וכל מעיין
יראה שאין ממש בכ"ד עכ"ז לא אוכל להחלפק
מלפרש הדברים מפני מ"ע : מה שהעיר ברמז
דמ"ס בשם התוס' מנחות מפורש להדי' בגמ' חולין
דף ע"ב. לא כן הוא דמ"ס שם דף ע"ג מבזרי'
הוכלין כמאן דמפרטי דמו אינו מפורש דקאי עמ"ס
כל העומד לחתוך רק התורה מבזרי' הק' ומדשו
כן ובמנחות דף כ"ד כ' התוס' בתי' הא' להיפך
וע"כ כ' בשם תוס' מנחות אשר מפורש שם מרתי'
מ"ש דאף אם אפשר ללמס ק' דחתוך מעט
יותר כדי שלא יעמא הכשר לק"מ דהא
בעובר דמיירי בחולין אין קפידא אם יעמא דמותר
לאכול חולין עמאים וא"כ החתוך מסתמא מותר
בלחוס כמ"ס הלכ ארי' שם ובהא דפסחים הא
איסורא איכא לחתוך יותר מהלורך משום הפסד
קדשים ואף דאם לא יעשה כן יעמא הכל מ"מ אסור

להפסיד בידים כדאמר' גבי קולית פסחים פ"ד דפרי'
וניתי גומראא ומשני רבא משום הפסד קדשים
עיי"ש ובט"כ הקו' רק למ"ד א"א ללמס דבע"כ
לריך לחתוך מעט יותר משום הספק :

מ"ש דהו"ל להס"ס לחלק בין רה"י לרה"ר
דל"ה המקלט טמא ממ' משום דס"ס ברה"ר
טהור הנה כן י"ש להק' בחולין דף ט' בס' בשמיטה
דטמא מוספק ובכ"מ בש"ס והעיקר בזה ופמ"ס
התוס' בגדה דף ב' דל"ג מבוטא אלא עומאת
מגע ולא עומאת רה"י וכ"כ שם דף י"ז וכו' התפ'
דה"ה כל עומאת דהוא מלר טלמא עומאת נבילה
וכדומה גם ברה"ר טמא מוספק ול"ד לטובה דהוי
עומאת מגע ע"י הכולל ממ' ביולא דטמא מל"ע
גם ברה"ר ס"ט ובל"ז אין קו' כ"כ כמובן : מ"ש
דכיון דס' יולא פסול ה"ה דטמא אף דהוי סד"ר
משום דשייך הגזירה ז"א דכמה איסורי דרבנן
משום גזירה כבשר עוף בחלב וכדומה וקו"ל ספקא
לקולא משום דבס' ל"ג :

מ"ש דקשה עמ"ס דע"כ ילערך להפריד שלא
יבא לידי נותר דהא אסור להפריד משום
שבירת עלס ל"י מה סח דהא אחרי' חתוך עד
שמגיע לעלס וקולף עד שמגיע לפרק וחותר וכל
השקלא וטרי' דכי חתך מטמא ל' קאי על חיתוך
הבשר עד שמגיע לעלס דנטמא משום יולא ולמ"ד
א"א ללמס חתוך מעט בשל יותר רק זה המעט
לריך להפריד וא"כ מה ש"ע י"ש בזה : מ"ש דלמ"ד
אחל"ל איך יפריד כיון דא"א ל"י מה קאמר דידוע
דהפי' א"א ללמס דאין לסמוך על הלמנוס שגלמלס
האדם בדעתו ורק לריך להוסיף עוד מעט אי"כ
עכ"פ ידוע השיעור כפ"מ שנוטה דעת האדם
והמעט יותר הוא בגדר הספק : מ"ש דאם יחתוך
מעט יותר יטמא משום דהביא קדשים לידי פסול
ז"א דל"ג אלא ביולא וגם עכ"פ לא נטמא קודם
החתך וז"ל לטמא אחרים וכ"ז פשוט וא"ל לפנים :
יוסף יהודה ל"יבוש ראזענבערג דוס"צ פה"ק
הג"ר.

סימן פא.

בשם ה' באגראד (פ"ק בעסראביט).

(א) **נשאלתי** מרב אחד לנכר לו דברי
הפרמ"ג בס' ק"א ביו"ד במס"ז
ס"ק י"א. ד"ה וראוי שתרע דאם נתערב פטומה
וכו' וכבר העיר ע"ז במשמרת שלום בשם הבית
שלמה דרבניו סותרים למ"ס הוא עלמז לעיל במ"ז
סק"ב ובשפ"ד סק"ב וכן הסכים ג"כ בש"ד סק"י
בסימן ק"י וכן דברי הפמ"ג בסימן ק"י בש"ד
סק"א סותרים לכל אלה המקומות שחזר וכתב
שם

שם ממש כח"ס גבי כבוד פטומות. ובעל מש"ס הסכים למירוח השולל בבית שלמה דמיירי כאן שהרוב היו פטומות ואברין איסורא ברובא אימא. עיי"ש. ולע"ד דבר רחוק ורחוק הוא לומר כן שלפי שם כאן רוב פטומות מסתמא נפל ג"כ איסור של פטומה. ד"ל לא שמענו כי הרוב מוטיל בכ"מ רק לענין הדבר שבא ממנו לומר שדבר זה שיהיה להרוב שנפרט ממנו לא לענין הדבר שבא אליו לומר כיון שיש כאן רוב חתיכות גדולות מסתמא נפלה לכאן ג"כ חתיכה גדולה של איסור. גם לא ה"ל להפרמ"ג לפה"ס שהפטומות אסורות. דמשמע בכל אופן. ואין מהלורך להאריך בזה. אבל באמת אשתומם על הני גברי רברבי המלכטים א"ע בכונה דברי הפרמ"ג בעוד שדבריו לודקים מאוד ואין נסתר בהם כלל ע"פ דיני הש"ע. לכשנעיין היטב. דהנה בדיון ספק איסור דבר חשוב יש ג' דנים חלוקים. בסימן ק"א ס"א ברמ"א וכן בסימן ק"י ס"א ברמ"א דספק ר"ל בטילה אפילו ציראי איסור דאורייתא. ומותר כל התערובות. ובסימן ק"י ס"ט דספק איסור טריפה שנחערב והיא ר"ל אינה בטילה ואיסור כל התערובות. ובסימן ק"א ס"ז פסקין שאם נחתכה חתיכה אחת מהתערובות אין מולין לומר שהאיסור נחתך להחריב כל התערובות רק אותה שנחתכה מותרת ממ"ז והשאר אסורות. ולכאורה גם דין זה האחרון סותר לדין הראשון של הרמ"א דס"א. דהא כיון שנחתכה חתיכה אחת ויש לספק דלמא נחתך האיסור ואין כאן איסור הר"ל הוה כאן שוב ספק ר"ל. דומה לסברה המ"ז ממש דא"י אם יש פה בתערובות חתיכה איסור הר"ל או קטנה שאינה ר"ל (אם האיסור נחתך) לזה בא הפרמ"ג והורה לנו בדיוק הגבול של כל דין ודין. ואמר במ"ז סק"ב דאם יש כאן ב' חתיכות של איסור ודאי. או אפילו ספק כגון שנחערב חדר בחד וא"י מי האיסור. ואחר ר"ל והשני אר"ל. ונפלה אחת מהן להיתר וא"י אינו נפלה והוה הספק אם נחערב כאן חת"ל. כלל הגם שודאי ופל איסור. הרי הכל שרי ומה נסתפק ג"כ הדין דגבינות בש"ד סק"ב שיש כאן בין הגבינות א' של איסור ודאי רק א"י אם גדולה אם קטנה זה הוה סק"ל כדינו של המ"ז ושרי הכל ונוכל ללמוד מזה בעלמנו שאם היו כאן הרבה כבדים פטומות וסאפ"ט ונודע שאחד מהן טריפה וא"י אם מהפטומות או משאפ"ט דשרי ג"כ הכל. אמנם במ"ז סק"י א' הב"א דין אחר שהיה כאן כבדא אחת פטומה. וא"י אינו שמה"ס טריפות מספק כדיון תערובות חה בחד ונחערבו שמה"ס כבדים של היתר שיש ביניהם ג"כ פטומות וסאפ"ט ואינם ניכרים

(ב) ראיתי בהפסדה חכמת ב' קובץ שני לר 94 מביא מהכנה"ג ספר א' בשם הגאון הקדוש הרמ"מ מלובאוויץ ז"ל פ"י החומ' חדשים במס' פרה פ"א מ"א. שכתב להעיר על מ"ס במשנה אומר משמונה עשרה לסאה והקשה מאי נ"מ הא היינו כך ומי' הת"ח שיש ליתן סימן בדבר. שנאמר בכתוב בנקודות של סאה כח"ס במלכים ב' ז'. וע"ש מה שהביא בשם הרמ"ל ה"ל וידע"נ המופלג ווי"ח מו"ה משה קרייזמאן ז"ל. הקשה שם על זה הפירוש והניח בל"ע ומבקש מלת חכמי התורה לבאר דברי הת"ח הסתומים:

והנה לענ"ד הכונה פשוטה שהחוס"ח בא לבאר המשנה ע"פ פשט. והנה הסימן לר"ך לדעת אם חלק משמונה עשר או משערים וארבע ודרומה. וכן לר"ך הסימן שלא נעשה בקב או במדה אחרת. ועל הכל יש סימן. במלתסאה כפי הנקוד במלכים בשוא וקמץ וכן שמה. : עשר נקוד הר"ח בשוא וקמץ. : ומה"לנו ד המלה סאה לסי' טוב שהוא חלק א' של י"ח. ושל סאה לא של י' קב ואין שום מספר אחר הקיבו לשמונה עשר ע"ס אלה הנקודות ומספר כ"ד. ג"כ אינו בנקודות אלה. גם מלת פרס מנוקדת ג"כ כמו סאה. ולא נוכל להחליף. : בקב או במדה אחרת. ואולי באמת יכולנו בזה המירוח האחרון רק למלת פרס ע"ס סאה. שיש ליתן סימן שניהם שוות בניקודם. ולא נחליף במדה אחרת. וכן מלינו ענין כיו"ב לסימן הנקודות בבאה"ט בש"ע אוה"ח סימן א' סק"ג בשם האר"י ז"ל. שילייר האדם שם ה"י נד עיניו בניקוד של יראה וזה סוד שויה"י' לגנדי תמיד עכ"ל ור"ל. : שגם בניקוד של שויה"י לגנדי תמיד של הר"ח. דומה לניקוד של יראה וא"ש. ועירא דמן חבריא יצחק מע"צער חופ"ק חגי"ח מ"ח"ס עזרה להבין.

סימן פב.

בשם קאלישין ישיבה.

הנה בעת גדפס קונט' אחד מאחד מזמננו יסמה ילא לידון בדבר החדש בדברים שאין בו טעם נידון אחד שנתן ס"ח לביהכ"נ או להשטיבעל במתנה גמורה בקנא"ס ובטעמים ונכתב בפנקס ב"ד אין המתנה מתנה ואינו מועיל כלום ויכול להוליא הס"ח מביהכ"נ ואפי' אשה שנמנה ס"ח ג"כ יכולה להוליא ואנשי ביהכ"נ שקראו בהס"ח הלו קראו בס"ח גזולה והאריך שם באריכות והמליץ דבריו הוא מחמה ששיטת המהר"ל מפראג והתו"ח סנהדרין דאין להקדים משום דמבטל המ"ע דכתבו ואפי' אשה דשיטת הרמב"ם והחינוך מלוה חרי"ג דאינה מלוות במ"ע דכתבו מ"מ הרי השאג"א הקשה על הרמב"ם ורולה לומר דאשה חתא ג"כ מלוות במ"ע דכתבו ונס לפי"מ דאיתא בגמ' מס' מגילה כ"ז דאסור למכור ס"ח משום בזיון וא"כ כש"כ ליתן או להקדים דנותן הס"ח אף בלי מעות כש"כ דאיכא בזיון יומר ואסור וא"כ לכך אמר' דהוי מתנה בטעות או אם משום דכל מלתא דאמור רבנן לא לזבן אי זבן. לא מהני ולכך אפי' בדיעבד בטל המתנה וקראו בס"ח הגזולה חס"ד. והוא דבר שלא נהגו כן בכל העולם שכל הגדולים ורבנים יש אנשים מקדישין ס"ח לביהכ"נ ואין שום פולה פה ומפלפף שיוכלו להוליא הס"ח בחזרה. ע"כ אביא לבאר ולהראות שאין בדבריו שום מחש. וזה החלי דהרי אף דאמר' בגמ' דאסור למכור משום בזיון אבל ליתן במתנה מותר כמ"ס המ"א סי' קנ"ג ס"ק כ"ז ואפי' לשיטת הריב"ש דחולק רק דאפי' במתנה ג"כ אסור אבל בהקדישה לכ"ע שרי דליכא בזיון כדמשמע מדברי המהרש"ל ז"ל הובא בט"ז באו"ח סי' קנ"ג ס"ק ט"ז דאפי' בנתן סחם ס"ח לביהכ"נ ג"כ. אין היורשים יכולין להוליאו וכן הוא בעטרת זקנים שם דאפי' הוא עלמן אם רולה לחזור אינו יכול לחזור אפי' בסתמא וכן הוא ברמ"א בחו"מ סי' רנ"ט וכן פסק ג"כ בא"ד הובא בשמ"ג שם במ"ז וכן פסק הפמ"ג ג"כ שם וכן הוא בא"א ס"ק ג"כ ואפי' לדעת הט"ז שם והש"ך בחו"מ סי' רנ"ט דחולקין על המהרש"ל מ"מ זה דוקא בסתמא אבל לא בהקדישה בפירוש הרי חזין להקדים אין שום איסור וגם ראיתי להדיא בהריטב"א מס' מגילה כ"ז ע"א דכתב דהא דבעיא הגמ' מס' בב"ב קנ"א ע"א אי ס"ח בכלל נכסי או לא לא היינו דווקא בהקדש הוא איבעיא אבל לא במכר דכיון דאסור למכור ס"ח אי"כ מסתמא לא מוכר הס"ח בכלל רק דהאיבעיא הוא בהקדש דמותר להקדים הרי מבואר להדיא דבהקדש ליכא

שום איסור הגם דלענין דינא אן לא פסקין בהריטב"א רק דגם במכר הוא איבעיא מ"מ הרי מבואר בדבריו דבהקדש (לא) ליכא שום איסור ואפי' לדעת התו"ח דאסור ליתן ולהקדים משום ביטול מ"ע דכתבו מ"מ אין לבטל המתנה בשביל זה כדמשמע מדברי המהרש"ל שהבאנו וכן מוכח ג"כ מדברי שו"ת מהר"ם אלשיך סי' כ"ז נידון אחד שהקדים ס"ח ואח"כ אמר שהקדישה על הנאי דפסק דהדין עם הקהל וכחש שם דאל"כ לא שנקח חיי לכל ברי' דכל אחד שהקדים ס"ח יאמר שהקדישה על תנאי משמע דאם הקדים בפירוש מועיל בכ"מ ועיין בשו"ת נוב"ח חח"מ סי' מ"ג ובשו"ת זכרון לבי מנחם סי' כ' נידון בא' שהעמיד ס"ח להקהל ואח"כ היה גירוש ולא נשאר שם מינו להחפול ולכך ר"א ליטול הס"ח משם ועי"ש שפלפל אם יכול להוליא הס"ח משום בדרכים שונים אבל לא שיוכל לחזור בהקדישה בפירוש וכן בשו"ת משפטי ישרים ח"א סי' שפ"ו ועיין בשו"ת עין יאחז סי' ז' נידון ס"ח שכתב הגה"ק ר' נפתלי כ"ך ז"ל בעלמו ואח"כ רלו היורשין להוליא הס"ח ועי"ש שפלפל משום דרעדים הוו גוגעין בעדמות ולא נחית כלל לבטל המתנה משום טעמים הנ"ל ועיין בשו"ת מהרי"א הלוי סי' ל"ב ועיין בשו"ת ברכת רל"ה סי' ח' ובשו"ת מהרש"ם סי' מ"ח ולא נחתי כלל לזה משמע דאין לדבר הזה ממש ולא שייך לומר כל מלתא דאמר רבנן לא לזבן אי זבן לא מהני דהנא הרי עלם המתנה לא באיסור הוא דאינו רק דמבטל המלוה ויש ברירה בידו לכתוב ס"ח אחרת וכן הוא ג"כ בשו"ת חת"ם חו"ד סי' רנ"ד וחזן מזה (בביב) בביטול מ"ע לא שייך זה דאלת"ה אי"כ היכא שאשה קידשה עלמה ע"י שליח והוא לא ידעה מזה דמלוה זה יומר מבטלותה הכי נימא דהקידושין בטלים משום דהוי קדושי טעות או אי עבד לא מהני וישמקע הדבר ולא נאמר :

וגם על גוף דברי התו"ח והמהר"ל מפראג חולקין גדולי הפוסקים הלא המה בס' תורת נחנאל ובס' פר"ד ובהני יונה מה"ר מהר"ר יונה לאחד סופר ובשו"ת בר ליוואי חו"ד סי' ל"ו ובשו"ת באר יאחז וראיית התו"ח מהרמב"ם הל' מלכים דפסק דבנאכדה לריך לכתוב ס"ח אחרת דמו דשליח ס"ח דמלך דכתיב והיתה עמו כל הימים ולכך אף בנאכדה לריך לכתוב ס"ח אחרת אבל לא בהדיוט וכן רחא ג"כ במניח מלוה חרי"ג. והנה בקונט' הלו הביא בשם הגאון מהרש"ק דהק' על הדמיו הנ"ל דאי נימא דיש ג"מ בין מלך ובין הדיוט א"כ מאי פריך מס' סנהדרין כ"א ע"ב דפריך שם ארבע דאמר אש"פ שהניחו לו אבותיו ס"ח מלוה לכתוב משלו מהא דמתן וכומכ לו לשמו וכלבד שלא ימנא בשל אבותיו

כל העולם יודעין דהוא מבטל המ"ע דכתבו אבל
אי אמר זה בני בכור לאו כ"ע יודעין שאמר בשקר
אלא ע"כ דאף כשנתן במתנה ג"כ אינו מבטל המ"ע
דכתבו כשיטת הפוסקים הנ"ל :

איברא י"ל דזה הדין תלוי אי דרשין טעמא
דקרא או לא לא ואי דרשין
טעמא דקרא וכל הטעם דלוחה המורה לבטל
ס"ת הוא כדי ללמוד בה וא"כ אי מכר או נתן
או הקדים דשוב אין לו במה ללמוד אינו מקיים
המ"ע אבל אי לא דרשין טעמא דקרא שפיר
אמרין דיואל אף אי מכר או נתן :

ורפ"ז מתוך מה שתמנה האחרונים שם בקידושין
דפריך ולר"מ דאמר אדם מקנה דבר
שלב"ל מא"ל והקשו אמאי פריך ולר"מ הא בפי'
האשה רבה אמר דר"מ מר"ע למד וא"כ אמאי
לא פריך עפי' לר"ע שר"מ בעלמו למד ממנו ולפ"ז
מתוך דהנה בספר מלוא הדועים ערך טעמא
דקרא כתב שם דר"ע דר"ש טעמא דקרא ור"מ
לא דר"ש א"כ לר"ע לא קשה דכיון דדר"ש טעמא
דקרא א"כ ס"ל כהו"מ הנ"ל א"כ י"ל הנ"מ היכא
דאי שבק ס"ת אבל לר"מ דלא דר"ש טעמא דק'
שפיר פריך דליכא ג"מ הנ"ל כנ"ל :

ורנה כס' שערי דעה הביא ראיה לטעם ההו"מ
ממס' ב"מ ד' כ"ט ב' דאמר
שמואל המולא תפילין שם דמיין ומיין ופריך
מהמולא ספרים גולגל וכו' ומאי פריך הא
יש לומר יגבי ספרים שאני דהבב"ב אינו
רואה להקנות הספר תורה כדי שלא יבטל
המלות עשה דכתבו ועל כרחך דבנאברה
גם כן לא קיים המלות עשה כשיטת
המורה חיים הנ"ל ואם כן סוף סוף
אין לו המלות עשה דכתבו :

ורפנ"ד לא אמר כלום ואדרבה יחי'
מזה ראיה להיפך דלא כשיטת
המורה חיים דהא אף לפי שיטת המורה
היינו דוקא נאברה אבל אי מולא א"כ
בזה ליכא שום ספק דיואל אף לפי שיטת
המורה חיים כמו שכתב המנחת חינוך מלוא
חרי"ג ואם כן מאי פריך הא אינו רואה
להקנות כדי שלא יבטל המלות עשה אבל
אי לא ימכור וימולא אחר כך שפיר מקיים
המלות עשה דכתבו ומאי פריך ועל כרחך
דלא כשיטת המורה חיים הנ"ל דאף אי מכר
גם כן מקיים המלות ואם כן שפיר רואה
להקנות דהא לא יבטל בזה המלות עשה
כשיטת הה"מ והפ"ד ושאר פוסקים ועי' תוס'
מנחות מ"ג ע"א ד"ה תפילין :
הפסק יבא א"ר :

מלך אין הדיוט לא ומאי פריך הא י"ל דהנ"מ
בין מלך ובין הדיוט הוא לענין נאברה . הנה הכי'
מהרש"ק אין אחי ולדעתי לק"מ דעיקר קושית
הנ"מ על הדבריא דקדמי וכלכד שלא יתגלה בשל
אבותיו משמע דהנ"מ בין מלך ובין הדיוט היינו
לענין הא דלא יתגלה בשל אבותיו דאי הנ"מ הוא
לענין נאברה איכא למה לריך למיחזי וכלכד שלא
יתגלה בשל אבותיו ושפיר פריך וא"כ שפיר יש
לדחות ראיות ההו"מ והיטב אשר הק'
הנ"מ על ההו"מ דהא מכל דוכתי משמע דאפי'
ס"ת שכתב לעלמו מ"מ מותר למכור לישראל אשה
או ללמוד תורה ואי גימא דבמה שמכר מבטל
המ"ע היכן מלינו דיהא מותר לבטל המ"ע דאוריית'
בשביל לישראל אשה או ללמוד תורה וע"כ דאפי'
מכר אינו מבטל המ"ע בזה וכן הוא בהדיא בדרישה
סי' ע"ר דלחמור נחשב המלות דמה לי שהס"ת
צידו או ביד המוכר לו ואינו נחשב להקונה המלות
עכ"ל בקינור וכן מוכח ג"כ בב"י באו"ח סי' קנ"ג
בסוף ד"ה ובמ"ס הרא"ש וכן מלשון הנ"י שהביא
הנ"י שם וי"ל יחיד שעשה לעלמו מותר למכור
הס"ת הלשון שעשה משמע דכתב ולא קנה וכן מוכח
מודברי הרא"ש שכתב וי"ל דעשה או קנה מוכח
בהדי' דאף דכתב לעלמו מותר למכור וכן מוכח ג"כ
מודברי שו"ת מהר"ם אלשיך סי' כ"ו שהבאנו לעיל
דלא כשיטת ההו"מ :

ורפנ"ד נראה להביא עוד ראיה דלא כשיטת
ההו"מ ממס' קידושין ד' ע"ח ע"ב
דפריך בנ"מ למה לריך למכתב וכיך שגאון לומר
זה בני בכור פשיטא מנו דאי בעי למיכתב ליה במתנה
מי לא יכבי ליה ולפי דברי ההו"מ קשה
הא משכחת הכי דיש לו ס"ת ונאמן לומר זה בני
בכור למיכתב לי' פי שניים ולא שייך לומר דאי בעי
למיכתב ליה במתנה דהא אינו רואה ליתן במתנה
כדי שלא יבטל המ"ע דכתבו ואפי' אי כתב מהיום
ולאחר מיתה ג"כ מבטל המ"ע דכתבו דהא אגן
אמר' דלכשימות יחול המתנה ונעשו א"כ מבטל
המ"ע דכתבו וא"ל דז"א דא"כ מאי אמרת דלא
יאמינו לו משום דאפשר אמר בשקר ולא בכור הוא
דז"א דא"כ יעבור על לא תגזול דמאי אמרת דאינו
רואה ליתן במתנה כדי שלא יבטל המ"ע דכתבו
ולכך אמר בשקר שהוא בכור וא"כ אחי יעבור על
לא תגזול דז"א לפמ"ש הרמב"ן מס' ב"ב דף מ"ג
ע"א דאמר מפני שמעמידה בפני בעל חובו דלכך
לא אמר' דלגבי אידך נמי יהא לזו רשע ולא יסלם
משום דלגבי אידך אין העולם יודעין שהוא לזו
רשע ולא יסלם ולא יהיו יודעין האמת עם מי
אכל לגבי האז כל העולם יודעין שהוא לזו
רשע ולא יסלם וא"כ ה"נ כן דאם יתן במתנה

סימן פג.

ב"ה סה ווארשא .

והערות על ס' התומים המשך מסימן ס"ד .

הרוב לא מהני . ומה שהחליט דלמ"ד הולכין ממנו
אחר הרוב בודאי לא מהני מינו נגד הרוב לכאורה
ל"ע דבריו הא חזקה דאין אדם פורע מ"ז גמי מהני
להוליא ממנו ואפ"ה הוי אבטיל דמהני מינו כנגד
חזקה והא דרובא עדיף מחזקה כבר נאלו האחרונים
דהיינו נגד חזקה שאינו מטעם צירור רק דהדין
מורה הוא דאוקמא לחזקה ולכך רוב דהוא מטעם
צירור עדיף אבל חזקה דאין אדם פורע מ"ז דהוי
ג"כ מטעם צירור ומהני להוליא ממנו בודאי הוא
כמו רוב :

יצחק ברי"א ז"ל הכהן פייגענבוים חונה
פה ווארשא .

נעור יבוא א"ה .

סימן פד .

ב"ה סה קונצק .

(א) בשע"ת (מ"ד סי' ל"ג וסי' מ"ב) חדשתי
דברצית דכלים אין לריך דין
מקוה כמה שנלמד צ"ג מדות ורק בדבר אפור
במורה וע"ז השי' הרה"צ ר"י וירא השגותיו שמה
במנין (בשע"ת מ"ד סי' ס"ז) :

אבר בלחמ דבריי נכונים וההכרח הסוביא
(פסחים י"ז) הביאני לזה דמבאר דגומא
של רביעית מים מק"ט והוא היפוך מהשגות ריש
מקואות . ולא מלאתי חורץ מספיק על המ"א א"כ
דרכי המד לצרר לי שיטה אחת משיטות הקדמונים
ובו אחזיק ומלאתי שיטת הראש סופ"ה דהנהרה
ועפ"י שיטתו הרלתי כל המקומות :

ומה שהשיג עלי מדברי הרא"ש בפסקי' המה
אני הלא כמה פעמים מלאתי חזרה מהרא"ש
ובסקיו להרא"ש במשובותיו או לפירושו שבמשיניות :

נגמ מה שהשיג על מש"כ דוחלין הוא מפורש
במורה בלשון מקוה וחמה עלי הרי המורה
קאי רק על מ' סאה לשיטתו . אבל לא אדע מהו
דכבר כתבתי דמה שמפורש במורה נובע גם דברצית
דכלים רק מה דנלמד צ"ג מדות אינו נובע וכמו
שהוכחתי מהא דערלה במ"ל והשגותו מביאה באור
ג"כ לא אדע מהו דאורי עדיף ממה שמפורש במורה
כמוש"כ רש"י ז"ל (תניגה י"ט) שלא אמרה התורה
טבילה באור ופי' הב"י דאין לריך טבילה באור
הרי מוין דאין לריך קרא לזה והוא מלד הסברא
וגם מה שפירש הב"י והרמב"ם . דהוא מטעם
גזירה דוחלין הרי גם דברצית טיף הגזירה :
ג מה שהקשה כיון דכח הרא"ש דמעיין לאדם
לריך מ' סאה איכ' ע"כ הקרא בטבילה
כלים

(ב) **שם** בס"ק הנ"ל כתב התומים דזה בני מהני
על נכסים שיש לו מכה קנין אודיתא .
ול"נ דכזה בני כיון דאם אחת כדבריו לא זכה בנו
בנכסים אלא לאחר מיתה א"כ גם קנין לא הוי
אלא לאחר מיתה ואין קנין לאחר מיתה אלא ע"כ
דהוי מכה מינו א"כ יש לו מינו ליתן לו נכסיו
מעכשיו ולאחר מיתה דהיינו דהגוף יתן לו מהיום
ופירות לאחר מיתה כמו דאמרינן שם בב"ב (קל"ו) :

(ג) **שם** בס"ק י"ד כתב צביאור דברי הרא"ש
אף בשעה שהודה היה לו מינו ומה
מוכח דלא כש"ך סי' ע"ב עיי"ש . ולא הכנתי מה
מינו יש לו אז כיון שהעדים ראו שקבל במורת
פרטון וז"ל דמיירי שהעדים לא ידעו שהוא מחלקו
של יהודה רק הוא הודה בפניהם א"כ שפיר יש
לו מינו . אבל מ"מ קשה מנ"ל לדמות דברי הש"ך
דילמא מיירי כפשוטו דהעדים שמעו מהאחים בשעה
שפרטון דהפרטון הוא גם מחלקו של יהודה וגם
בלא"ה קשה איך דחה דברי הש"ך הא הש"ך לא
כתב כן אלא בטוען לקוח אבל בטוען ממושכן
כיון דלריך שבוטה מודה הש"ך כמבואר שם וכאן
אף שהאחים נחמו לו מדעתם מ"מ כיון דהוי שלא
מדעת יהודה לא הוי רק משכון הגם דנראה מהשבות
הרא"ש דמיירי במעות ובמעות כתב הרמ"א בסי'
ט"ב דלא לריך שבוטה מ"מ לשיטת התומים שם
דמיירי או במעות הלוואה או בפיקדון במעות מותרין
דיותר להשתמש בהן א"כ כהן כיון דהוי שלא מדעת
יהודה א"כ אסור להשתמש בהן א"כ הוי כמו משכון
חפץ ול"ע . ובפנים יש ס"ס וז"ל כלל ע"ט
סי' מ' :

(ד) **שם** בס"ק ל"ה מה שכתב לפי מאי
דמסקא לן אי אמרינן מינו במקום
חזקה מ"כ דאין לומר מינו נגד הרוב א"כ איך
יבא לו מינו דאלמנה הא הוי נגד הרוב . לכאורה
המוהין דבריו דהא אבטיל דמינו במקום חזקה היינו
שהטענה בטוען עכשיו הוי נגד חזקה אי מהני מינו
לבעל החזקה ובמינו דאלמנה הוי להיפוך דהטענה
דמלי לטעון תבא נגד הרוב . איך טוענה דבריו הוא
הא הכנה"ג החליט לקמן בס"ק ס"ז היבא דהטענה
דמלי לטעון תבא נגד חזקה בודאי לא מהני והוא
ז"ל דמה דבריו שם וכח דהאי גמי ספיקא הוא
עיי"ש א"כ ברוב דין שהטענה שטוען עכשיו הוא
נגד הרוב ובין שהטענה שמלי לטעון תבא נגד

ג מה שחמה בזה בשעת הראב"ד ז"ל דמלך רביעית הוא מטעם דבפחות מרביעית מק"ט בחורט טומאה אולכין כיון שאינו זינא ע"ז חמה דמה ענין משקין לטומאת אולכין. כוונתו הי' כיון דשיטת הראב"ד הוא דכל דבר שאינו זינא רק גוף הדבר יהי' מה שיהי' מק"ט ואף שאינו יכול לק"ט בחורט משקה מ"מ מק"ט מחורט אולכ דמאי כאכילה. וגם הכשר מים אין לר"ך בזה דלמי דומיא דזרעים דהרי תיכף יהי' משקה ממש וכעין דרש תנא דבי ר' ישמעאל דסופו לטמא טומאה מחורה וה"ל אינו דומה לזרעים ופי' הל"ל בהראב"ד ז"ל דבר מבואר בריש פ"ב דמכשירין מ"ג שכתב שם בזה"ל אי נמי טומאה ממש אם נגעה בטומאה דכיון שנפלו לתוכן טיפות מים הכשרו הרי דמי פירות לריכים הכשר ודינם כאולכין ה"ל במשקה שלא חל עליו חורט משקה כ"ז דלא אחשבינ' מ"מ מקבלין טומאה כיון דחזי לשמי' וכוכר הראב"ד דבמשקה גמור יוכל לק"ט הן מטעם משקה והן מטעם אולכ :

סוף דבר דלא לשם אדם לחלוק דרביעית דכלים יהי' נקראים מחוברים דאם הי' מחוברים ודאי הי' מועיל בהם השקה ובפ"א דמקואות מבואר דאין מועיל השקה וגם אם הי' נקראים מחוברין מי שפיכות שבו לא נטמא שבקרקע יפקע הטומאה מהם כמו בזה"ל סאה מים טמאין שנמשכו לבור מ' סאה דפקע מהם הטומאה ועיי' בחושפחא שו"ב דבר"ש פ"א דמקואות סוף משנה ה' יעיי' :

ב **ראיתי** להגאון רע"א ז"ל בהגהותיו לז"ד ס' פ"ז שכתב בפשיטות דבשר בחלב

מ' רק דרבנן כמו בשר מ' ובתנאי נפש מ' ס' פ"ג השיג עליו דכיון דקיי"ל דחוששין לזרע האב מספק וא"כ יכול להיות אמו של גדי בתיים הבא על הלבי ושוב כל חלב יהי' אסור מה"ט כיון דאמו לאו דווקא רק שיהי' ראוי להיות אמו וכמו דחזוין באותו וזהו בנו דנוהג בתיים הבא על הלבי"ל אם חוששין לזרע האב ולפע"ד דהין עס הגאון רע"א ז"ל דאין זה דומה כלל לאותו וזהו בנו דהרי חזוין בש"ס חולין (ק"מ) דמספקא ל' לר"ז בשילוח הקן אמר דזה רובץ על ביצים דאחר ושניהם טהורים מספקא ל' אם חייב בשילוח וכתב שם רש"י ז"ל דהטעם שלא יהי' נוהג משום דלא קרינן ב' והאם רובצת כיון שאין דרכה לרבוץ על ביצים שאינה מינה ולכן לא נקראת אמה של הביצה ולכאורה למה אסור. באו"ב אך פשוט דהסבדא כך דבשלמא או"ב קפידת רחמנא הי' על אמו ממש וכל שהוא אמו ממש בזה אין לנו נפ"מ אם דרכו להטעבר ממין זה או לא כיון דהוא באמת אמו אבל בשילוח הקן דכוונה דחמנא האם רובצת היא

כלים חייבי. המטיין בדברי הרא"ש ז"ל דלא דאין מפקחמו כך שהרי סיים וכן מסתבר הו"ל ושיעורו כו' ולא פליג בארם דנשער לכ"א לפי גופו ומשמע דהוא רק מטעם דלא פלוג מדרבנן דאל"כ הי' להרא"ש לומר דלא חילקה התורה ואף אם הרא"ש לא יסבור כן הרי כבר כתבתי דאין ראוי מפסקיו לפירושו. גם מה שחמה א"כ יהי' רביעית מים כשר גם אם הוא בכלי ואי משום סברת המרדכי דרביעית דכיון שמק"ט א"א לטהר. ותמה דמה נעשה למ"ד דאין טומאה למשקה כל עיקר. הנה הקושי' אינה עליו רק על המרדכי וכבר דיבר מזה החת"ס ז"ל אך אף לפי דרש החו"כ דכלים פסול מהיקש למעין וודאי דאין כונת החו"כ רק ללמד אף כלים שאינם מק"ט דהויה ע"י סהרה אבל כלים שמק"ט אין לר"ך קרא כיון דאין הויתן בטהרה ובהו"כ ממעט צור שבספינה וידוע דספינה אינה מק"ט וא"כ אף כלים פסול לטבול בכלי שמק"ט מחמה הויה בטהרה דכבר כתבתי דהויה בטהרה לר"ך אף דרביעית דכלים ולטבול כלים בתוך כלים שאינם מק"ט מנא לי דפסול וברש"י ז"ל חגיגה (כ"א) : מבואר להדיא דלגבי טבילה כלים כשר אף לטבול בתוך הכלי ע"ש דאינו פוסל רק מטעם שאין בו מים מ' סאה וכן מבואר להדיא ברש"י ז"ל נזיר (ל"ח). והיינו דכונת רש"י ז"ל על כלים שאינם מק"ט וילף רק מהיקש דומיא דמעין ולכן אינו נוהג דרביעית דכלים מהי' אף דדברי רש"י ז"ל היא שיטה תמוה מאוד מאד מסוגיא דפסחים (י"ז) ולדעתי ודאי דכך נאמרה הלכה דרביעית שבקרקע מטרה כלים אף במקוה של מ' סאה ל"ה ידעין דכלי פסול ע"ז לר"ך היקש ממקוה למעין :

ג מה שחמה על מש"ד דרביעית מים אף דמטהר כלים מ"מ לא חשיב מחובר ומהה מחשבה דאביק שבמרחק. לק"מ דשם הפסול רק מדרבנן כיון שהיא בתוך המקוה גזרו שמה יבוא לטבול בתוך הכלי ומדבר שהוא מדרבנן אין להוכיח כמבואר בידים והרמב"ם לא פסק שם רק כהח"ק :

ג מה שחמה על מש"ב דמחשבה לא מהני בדבר הפקר והקטע מגומא מים שבחזירו מאי איכא למימר ב"כ לק"מ דודאי אף שירדו מים לגומא שבחזירו מ"מ כיון שאינו מקפיד ומחזיר לכ"א ליקח המים והוא הפקר כמבואר ריש דמאי ובירושלמי שם דאף בודאי ענל פטור מן המעשר במינים שאין הבט"ב מקפיד דהפקר פטור מן המעשר. ואף דפ"ה דאישות פסק הרמב"ם דהוא ספק מקודשת ע' בדרישה ופרישה שם ומה כיון דביד האשה ליקח הדבר בלא קידושין ע"כ הא ספק וכעין כלב רן אחרי' דכלא"ה חידושי מחייבה להחילה :

מפקישו מחינוך בקטנותו כדי ששגדיל יהיה בר
כוונה יהי רגיל ומחונך במצוות פ"ט וזה הוא ממש
כנ"ד :

(ב) ומה שהקשה פ"ד העש"א שבת (כ"ד)
שכתב לענין עדל"ת אט"ג דאפשר
לקיים שניהם ביום אחד ל"ת אפלק"א אלמא שאין
הולכין אחר הנוול ליום אחד ובאשחפור חמימי
דבחר מילה כהב בשבת (קל"ד) דהדחה המילה משום
דיטערך אח"כ לדחות שבת אלמא דאילו בחר בסוף
ידידי אין הדברים דומין זל"ו ואינם ענין זל"ו כלל
דבעדל"ת הרי חיוני דהחזרה משבה לעשה יומר
מהל"ת ואמרה שעשה דוחה את הל"ת. ועיין
ברמב"ן עה"ת פ' יתרו וכבר האריכו בזה המחברים
ואכ"מ. לכן אמרין דא"ל להמתין פס קיום העשה
עד למחר כל שא"ל להעשה להחייב עשיו בלא
עבירה הלאו ולי"ת אפלק"א. ובפרט למ"ש האחרונים
דעטעס דבעינן בפידנא ואיל"ת אין עדל"ת משום
דחייבין שחא ימות אף בזמן מיעוט ולא יקיים
העשה ונמלא עביר איסורא שלא במקום מצוה וכתבתי
בזה במק"א פלפול נחמד ואכ"מ. ה"נ להיפוך לענין
אפלק"א א"ל להמתין עד למחר דיש לחוש לשחא ימות
או יארע לו חייו חונס ולא יקיים העשה והחזרה
רצוה שיקיים העשה אבל לענין אשחפור חמימי
הא קי"ל דמכשירי מצוה א"ד שבת וכבר נודע
קודם המילה שיטערך אח"כ לחלל שבת ורעון החזרה
שמכשירי מילה לא ידחו את השבת לכן דחה המילה
שלא יוגרם שמכשירי המילה ידחו את השבת וז"פ :

(ג) ובהאי ענינא כחבתי בחיבורי ליראים לחרץ
קושיה הישו"ע באו"ת סי' של"א בא"א
דאחר הש"ס בשבת לרשב"ג דס"ל כל ששה לו
יום בחדש אינו נפל הא לא שיה ספיקא הוי
מיחלה היכא מהלין ומשני דמהלין ל"י מח"ג דאם
נפל הוא מחתך בבשר בעלמא הוא. והקשה לפ"מ
דאיתא בשבת (ע"ה) הגד חלזון והפולעו ר"י מחייב
שחים ומוקי' לי שם כגון שפילעו מת ומייב משום
מפרק הדם ע"ש א"כ לשיטת הרז"ה ל"ש הא דמהלין
מח"ג דאף דנפל הוא מ"נ הא יהי' מוכרח לחלזון
אח"כ דכל אומנא דלא מיין סכנתא הוא וא"כ
האיך מותר לחול כיון דיטערך אח"כ לחלל שבת
בהמל"ת ע"ש. וכתבתי לחרץ לפמ"ש האחרונים
דפלוגתא הרז"ה והרמב"ן תליא הא שבת הותרה
אלל פ"ג או דחוי' דאם נימא דהותרה בנזיל מותר
מקודם לחול ולא איכפת לן מה שיטערך אח"כ
לחלל שבת בשביל פ"ג עיין בדבריהם ועי' בס'
עט"ח להגאון מליפניק אריכות גדולה בזה וע"כ
סובר הרז"ה דשבת דחוי' הוא אלל פ"ג והנה בשבת
(י"ט) פלגי רבי ורשב"ג בזה דאין מפליגין
בספינה פחות מח"י קודם לשבת דרבי אומר פוסק

אף אם אין אמו של אותן הבנים כל שכן מנהג
וכיון שאינו אמו ממש רק הוא אם מלד המין בזה
לדרך עכ"פ שיהי' דרכה לרצון על מינים אלו וכל
שאין דרכה לא קרין ב' אם כמ"ש רש"י ז"ל שם
שני פעמים א"כ גם כמ"ש דלא לרדך אמו ממש
רק מין אמו בזה שפיר כיון שאין דרכו להחשבה
זו מנה לא קרינן ב' אמו. ואף דשם נשאר הש"ס
בספק המצרין בחוספחא שם מובאר להדיא דמין
על אהינו מינו פטור משילוח והא דמספקא ל'י
לר"ז הוא רק ביגה ומסיל דהיא קלה כחד מין
ואף להש"ע שפוסק דגם מין באינו מינו ממש היא
ספק מ"מ בבית שבו הוה ס"ס שחא אין מושבין
לארע האב וגם שחא אינו מינו פטור משילוח ע"כ
ברור דחלב ת' דינו כבשר ה' וכן מובאר להדיא
ברש"י ז"ל חולין (ק"ג:) דלא נאסור חלב אלא אמין
שנאסר בשר ע"ש כנ"ל :

זאב יהושע חופ"ק הג"ד.

סימן פה .

ב"ח בראי (גאליצין).

שלים ובש"ס דבבזר הרב הגדול החרוף ובקי
וכי' וכי' סויה נחמן חסיד נ"י רב בק"ק
סטעפעניץ יצ"ו :

(א) מכתבו הגיעני. מ"ס להביא רא' למ"ש
בשע"ת ח"ד סי' ס"ה בזה נחמתי
דבר מאוס והבעלים אינם נודעים מזה אם מותר
לימן לו ע"ש. והביא כ"ת מש"ס שבת (ל') דפרדך
א"ה טהור נמי. והא הקטן אינו יודע מזה שדבר
זה מאוס ואפי"ה אסור להגדול לימן לו. איני רואה
מזה שום רא' דזה דמי לכלל האיסורים שאסור
להאכיל לקטן משום מינוך דאם ה' גדול ה' אסור
לו לאכול זה משום מאוס דעובר בכל חשקו כן
ג"כ אסור להאכיל לקטן אט"ג דאינו מרגיש בענין
המאוס מ"מ זה קטנותו גרם לו ושיך ב' מינוך
וכח"ש הטו"א בחגיגה (ו') כה"ג דכל דבר שקטנותו
גרם לו אט"ג דגדול כה"ג פטור מ"מ שיך ב'י
מינוך ול"ד להא דאחר שם בחגיגה גבי קטן מינוך
שיכול להתפשט וסומא שיכול להתפתח קודם שגדיל
דפטור הואיל שגדול כה"ג פטור מה"ת. דש"ה דלא
קטנותו גרם לו לפטור אלא ד"א גרם לו ע"ש
בדבריו שבוית דאל"כ ל"ש מינוך דקטן במלות
כלל למ"ד מצוה לריכות כוונה וקטן הא לאו בר
כוונה הוא א"י כיון דהא דלאו בר כוונה הוא
קטנותו גרם לו וכשיגדיל בר כוונה הוא אין זה

עמ"ס מ"מ לשבות ורש"י אומר ח"ל וסמ"ס דרבי
 סובר שפוסק עמו ע"מ לשבות משום דלפסוק אח"כ
 לחלל שבת עיין ברו"ה שם וכתב הישוע"ק באו"מ
 סי' רמ"ח דפליגי אי שבת דמו"י או הותרה ורש"י
 סובר דהותרה ע"ס. אי"כ לשיטת רש"י שפיר
 קאמר דמהליגין ממ"נ וליק' קושיא הישוע"ק
 הנ"ל ועי' בישוע"ק שם שכתב דראב"ש ביומא
 (פ"ג) דסובר בחולה שמעשר ולא יאכל טבל סובר
 ג"כ דהותרה ע"ס. ולפ"ז יש לתקן דברי הרי"ף
 שהעתיק הברייתא דספק ב"ז ס' ב"ח אין מחללין
 עליו את השבת וכבר עמדו עליו דהש"ס מוקי לי'
 כר"א לענין מכשירין ע"ס אבל לדין דאין נ"מ
 למכשירין שפיר מהליגין ממ"נ ולפי הנ"ל י"ל דגם
 לדין לא מהליגין ממ"נ משום המזילה כנ"ל והרי"ף
 פוסק כהר"ה וכמ"ס הכ"י באו"מ סי' של"א
 עיי"ש. והא דהש"ס מוקי לה כר"א היינו משום
 דהש"ס קאי שם על הברייתא דערלתו וודאי כו'
 ובההוא ברייתא איכא נמי רשב"א דפליגי על ה"ה
 בענין גולד כשהוא מהול ומשמע דבס' ב"ז ס' ב"ח
 לא פליגי ורשב"א הא סובר דהותרה כנ"ל ע"כ מוקי
 לה הש"ס כר"א לענין מכשירין אבל לדין
 דס"ל דמו"י וכשיטת הרי"ה לדין דברי הרי"ף
 וסבן. ואף דהרי"ף אינו מפרש הטעם דאין מפליגין
 בספינה ג"י קודם השבת כטעם הרי"ה משום
 סכנה רק משום עונג שבת ע"ס מ"מ גס בלא
 הכרח י"ל דרשב"ג ס"ל דרשב"א ביומא דשבת הותרה
 חל"ל פ"ג לכך אמרין אליב' דמהליגין ממ"נ אבל
 הרי"ף פוסק כרבי דדמו"י לכך העתיק שפיר הברייתא
 דספק ב"ז סב"ח אין מחללין עליו השבת והבן :
(ד) ובהיותי בזה עלה ברעיוני בדרך דרוש
 לבאר המדרש פ' יתרו בחדש
 השלישי ללאת בני ישראל מא"מ ביום הזה בלא
 מדבר סיני ואיהא במדרש תנחומא ע"ז ילמדנו רבינו
 החושש בפיו מהו להפלות בשבת כך שנו חכמים
 ס' פ"ג דר"ש מוטב שיחלל שבת א' וישמור שבתות
 הרבה ראב"ע אומר ק"ו ממילה וכו' והדבר תמוה
 מה שייך זה להא דבחדש השלישי ועיין בישמח
 משה. וי"ל דהנה שליחות מרגלים ה' ב"ט בסיון
 ובתב הפנים יפות פ' שלח דכ"ט בסיון ה' או ביום
 ד' לפ"מ דאמרין בשבת דר"ח ניסן ה' או באחד
 בשבת כדאמרין שם דאורו יום נטל עשר עטרות
 ממילא ר"ח אייר ה' ביום ג' ור"ח סיון ה' ביום
 ד' וכן כ"ט בסיון וא"כ לכאורה ה' אסור למרגלים
 לילך. ביום ד' קודם לשבת בדקיי"ל דאסור ללאת
 בשיירא ג"י קודם לשבת ועיין במג"א סי' רמ"ח
 דהאיסור הוא מיום ד' ע"ס ועיין בפ"י שם מה
 שמפרש הילקוט פ' שלח שם ע"ס. אך החשבון
 הזה אינו מאכרח דק' ברייתא דאורו יום נטל עשר

עטרות אינה מוסכמת ועיין בדורש לזין דרוש ג'
 שכתב דרש"ק פליגי ע"ז ע"ס ואין רא' דה' ר"ח
 ניסן ביום א' אך י"ל הוכחה לזה לפ"מ דאמרין
 בשבת (פ"ו) לר"י דס"ל בשבועה בחדש ניתנה מורה
 ולכו"ע בשבת ניתנה תורה ויליף ל' מהא דהמדרש
 הזה לבס ר"ח מה להלן ר"ח וכו'. ע"ס והרא"ה
 ולר"י ה' ר"ח ביום א' ע"ס ולאחרים דאמרין אין
 בין שנה לשנה חלף ד' ימים בלבד ע"ס (דף פ"ז)
 וא"כ כיון דשנה הראשונה ה' סיון ביום א' ממילא
 ה' סיון בשנה השנית ביום ה' ועיין בשבת שם
 דאמר לר"י חסרים עבד ולרבנן ח' חסרים עבד
 וזהו דוקא לתנא דברייתא דעשר עטרות. וי"ל
 דהמדרש הנ"ל הוכיח דכ"ט בסיון דשנה השנית ה'
 ביום ה' משום דס"ל דסיון דשנה הראשונה ה'
 ביום א' דס"ל כר"י דב' בסיון ניתנה מורה וזה
 מוכח מקרא דהחדש הזה לבס וכו' ביום הזה בלא
 מדבר סיני עיין בש"ס שם וכנ"ל בלחמים דאין
 בין שנה לשנה חלף ד' בלבד נמלא חודש סיון
 דשנה השנית ה' ביום ה' וגם לרבנן דר"ח סיון
 דשנה הראשונה ה' ביום ב' אי"כ סיון דשנה שני'
 ה' ביום ו'. ונמלא לאחרים ה' שליחות המרגלים
 בכ"ט בסיון או ביום ה' או ביום ו' וה' קודם
 השבת דאין יולאין לשיירא רק י"ל משום דה' לדבר
 מזה ולא כהפ"י יעיי"ש ולרשב"ג בשבת (י"ט)
 סיני דההליכה הוא לדבר מזה ח"ל לפסוק עמו
 ע"מ שישבות והטעם הוא כמ"ס הישוע"ק שם דמה
 בכך אף אם יבוא לכלל סכנה יח' או פ"ג ויהי'
 מותר לחלל שבת ולע"ע לדבר מזה קאחיל וכמו
 באשתפוז חמימי ע"ס בדבריו. ומוכח מזה דפ"ג
 דר"ש לכך סמך המדרש ההוא שאלה אם פ"ג דר"ש
 לקרא דהחדש הזה לבס דמוכח מזה דשליחות המרגלים
 ה' סמוך לשבת כנ"ל וע"כ הא דה' שרי להס'
 ללאת לשיירא הוא משום דאף אם יארע להס' סכנה
 יהי' פ"ג דר"ש לכך שאל מהיכן מוכח דפ"ג דר"ש
 והבן ויען שעלה ברעיוני בעת הכתיבה לכן כתבתי :
ובהיותי תורה שלי כתבתי באופן אחר ע"ד
 החידוש לפרש דברי המדרש לפמ"ס
 בדרושיו הלל"ח ביומא בהא דכל התנאים ביומא
 ילפו מלימודים אחרים דפ"ג דר"ש ולא ילפי מהא
 דשמואל מו"מ בהם ולא שימות בהם
 משום דבקרא כתוב אלה המלות אשר יעשה
 אותם האדם וחי בהם וי"ל דקאי אהבך מלות
 שנאמרו בסיוני דהם ניהנו בתנאי זה דוחי בהם
 ולא שימות בהם ע"ס אבל שבת דממרה נלטו
 א"כ נלטו עוד קודם סיני ולא קאי עלי' התנאי
 דוחי בהם ולא שימות בהם ע"ס אומנם י"ל דזה
 חלוי בפירוש הא דממרה נלטו דהכו"פ ריש הל'
 שמינה. סובר הפירוש הא דממרה נלטו ר"ל
 דחיה

ומהם במה נלשו על שמירת שבת ע"ש אבל
במ"ס במדבריו לשבת פ"ז כתב בשם נח"י דנלשו
במה לתור ה' שבת שילטרכו לה במתן תורה אבל
שמירת שבת לא התחיל רק מסיני ואילך ע"ש ולפ"ז
אין לחלק בין שבת לשאר מצוות ועל שבת ג"כ קאי
הך דומי בהם כיון דהמלצה לא התחיל רק מסיני
ואילך. והנה י"ל דזה תלוי בפלוגתא הקדמונים אם
ישראל קודם מת"ת ה' להם דין ב"ג או דין ישראל
דכבר הקשו הא"ר שם חלע"ה את השבת אם נימא
דה"ל דב"ג והא עכו"ם ששבת חייב מיתה דכתיב
יומם ולילה לא ישבותו ומירלו ספמ"ש הר"מ בפ"י
מחלבים דאינו חייב רק אם עשה כן לעשות דת
חדשה וא"ל לא עשה זאת רק לעצמו לא לעשות דת
ועיין בתשו' מהר"ם שייק בלוי' שהאריך בזה וא"כ
כל ישראל אם נימא דנלשו במה על שמירת שבת
תיקף זה הוי דת חדשה וכו' להא דיוס ולילה וכו'
ואם הוי ל"י דין ב"ג עכ"ל דרך הודיע להם מלכות
שבת ושמירתו לא התחיל רק מסיני דמקודם ה'
אסור להם משום אהבת יוס ולילה וכו' אבל אם
נימא דה"ל דין ישראל שפיר י"ל דממרה התחיל
מצות שמירת שבת. והנה בשבת שם אמרין דהכל
מודים דבר"ה באלו למדבר סיני דכתיב ביום הזה
וגמרין ג"ש דהוי ברית והכל מודים דבשבת ניתנה
תורה ור"ת ה' ביום א' ולר"י דס"ל ב' בסיון
ניתנה תורה ג"ל דמשה הוסיף יוס א' מדעתו והא
דמוסיף יוס א' מדעתו אמרין שם משום דאמר לו
הש"ת וקדשתם היום ומחר מה מחר לילו עמו אף
היום לילו עמו וכתבתי במק"א מהפנים יפות דאם
נימא דהיו לישראל דין ב"ג א"ש הא
דהיום ומחר דבב"ג הלילה הולך אחר היום
שלפניו וא"כ יוס ד' והלילה שלאחריו ויוס ה' ולילה
של אחריו שפיר שווין ויוס ו' ראוי שתקן התורה
ומהיכן למד משה רבינו להוסיף א' מדעתו א"ו
מוכח דה"ל דין ישראל מקודם מת"ת ולכך הוסיף
יוס אחד מהא' היחיד דהיום ומחר כנ"ל וכיון
דה"ל דין ישראל שפיר אמרין דבמרה נלשו חכ"ה
על שמירת שבת וממילא אינו מוכח מחזי בהם דפ"ג
דו"ש כנ"ל לכך שפיר כמך המדרש הך שאלה אם
פ"ג דו"ש להא' דבחדש השלישי וכו' ביום הזה
וכו' דמזה מוכח דמשה הוסיף יוס א' מדעתו כנ"ל
ומזה נלמח שפיר השאלה אם פ"ג דו"ש יתווכך
ללימודים אחרים או דימלל שבת א' וישמור שבת
הרבה או כראב"ע מק"ו דמילה והבן היטב, וזה
אמרתי ג"כ הא דאיתא במד"ר ריש האינו החושש
באזני מזה לרפאותו בשבת ואמר ג"כ דפ"ג דו"ש
ושם לא אמר שום לימוד אלא להג"ל י"ל
לפמ"ש בדרושי הגל"ה הא דמרע"ה אמר
האינו וישע"י אמר שחמו דאיתא בילקוט

מוסר דעשה השמים והארץ למדות ובשרות
בעינן שיכונו עדותן ומשה אמר לשמים האזנה
ולארץ שמיעה ואין עדותן מכוונת לכך בל' ישע"י
ואמר ג"כ לשמים שמיעה ולהארץ האזנה וקשה
אכתי מה עשה משה בהא דאין עדותן מכוונת רק
משה עשאו לעדות אם יחישו ויאמרו שלא קיבלו
את המורה כדאיתא במדרש וא"כ אם כדבריהם
שלא קיבלו את המורה הרי יש להם דין ב"ג וז"ל
נכרז בפ"ה ול"כ שיכונו עדותן ע"י בדבריו הנחמדים
וא"כ מהא דהאינו מוכח דה"ל לישראל קודם מת"ת
דין ב"ג ואם ה"ל דין ב"ג הרי שפיר מוכח דפ"ג
דו"ש מחזי בהם וכנ"ל לכך סמך המדרש דבריו
להא דהאינו דפ"ג דו"ש ולא שום לימוד דמוכח שפיר
מוחי בהם והבן בכ"ז כי הדברים נכונים בזה"ל:
(ה) ואנ"ה הנני בזה להודיעהו כמה שהשיג עלי
רב אחד בשע"ת (חיד ס' ל"ט) בדברים
דחוקים מאוד כי דברי הגאון הק' זל"ס שם תמוהים
ומה שהבאנו בשע"ת קושי' החוס' בדברים שהקשו
בהא דפשיט ל' מהא דמקריב עליו קיני זבין וכו'
דטקי באומר כל הרולה להקריב כוונתו דמזה סתירה
לדברי הגאון זל"ס דלפ"מ שמחלק דדוקא במדרי
דהקנאה מוטיל נתינת רשות אבל במדרי דמלואה
לר"ך שיהי' שליחו א"כ ל"ק קושי' החוס' מהא
דמקריב עליו קיני זבין דשם ל"מ נתינת רשות.
ובאמת למירון הב' שבתא' גיטין (ס"ו) והוא כשיעור
הרמב"ן שהובא בר"ן גיטין שם וכ"כ בשע"ת כחובות
דהא דמחזי כל הרולה לתרום הוא משום דבתרומה
לא בעינן רק ג"ד ולא שליחות לא קשה קושי' החוס'
דדוקא בתרומה מהני ג"ד דלא בעינן רק
דיהי' ניחא ל' להבעלים לתרום וכמ"ש המח"ה
(הל' זכ' ס' ו') [ע"ש] ועיין במהרי"ט אלגזי
פ"ק דבטורות אבל לענין הקרבת קרבן נראה וודאי
אם נימא דמחזי שליחו דידן נינהו ל"מ ג"ד דל"ד
לתרומה דעיקר המלואה שיהי' תרום לכן מהני
ג"ד הבעלים לתרום אבל הקרבת הקרבן דבעי שיהי'
לשם הבעלים צודאי ל"מ ג"ד רק שליחות מחש דומי
לגט דל"מ רך כל השומע קולי ולא כל הרולה לגרש
לשיטה זו עיין בב"ש אה"ע (ס' קמ"א סי"ט) ושפיר
פריך הש"ס מהא דמקריב עליו קיני זבין וכבר
כתבתי מזה בחבורי ליראים ואכ"מ. אמנם אין
כוונת הגאון להא שכתב להדיא שם דגבי תרומה
נתינת רשות חשיב שליחות ולא הכי' כלל מחוס'
גיטין ודברי הר"ן בגיטין בשם הרמב"ן. ואם כוונתו
לדברי הרמב"ן הול"ל בפשיטות דרך בתרומה מהני
נתינת רשות משום דמהני ג"ד וכמ"ש הרמב"ן. ומה
שדקשה דלמה בתרומה מותר במודר בלאוהא באומר
כל הרולה לתרום ובכרנים אסור אי שליחו דידן אף
שלא אמר לו בפירוש שיקריב. ל"ק כיון דמכיא

(א) בשע"ת (ח"ד סי' ס"ג חות ח') הניח

ולא אחר איבעלע וזיכול יסן ללחמו שידענה שנסנה
החולעים בהכבשיל אסור לה משום כל משקלו אכל
אנא שאני יודע לדדי' שרי. וגם נחבאר דבר
שאנו אסור רק משום מלוא מותר לנחמילה לערבו
ולבטלו בידים.
יעקב שור אבד"ק קופט והגדיל.

סימן פז

בעוה"י פה ושארנו (אריך חנן):

שלום וברכה וכו' ללכוור הרב הגדול
בתי"י חרף ובקי טובא כשה"ט מיה מרדכי
ביבער ג"י ראש יצירה דרך לעדה
בקישמיס יע"א:

ע"ד שאלנו אם מביאין לבו"ב לשחוט אווא
מסובנת והוא עומד בצרכה ק"ש אם רשאי
להפסיק או לא והאריך מעכ"ל נ"י בפלפול נעים
והג"י להשגחה. הגה בצרכה ק"ש הלכה רוחמה
הוא דבאמלע הפרק משיב מפני הכבוד ושאל מפני
היראה ובין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום
לכל אדם והביא המג"א (בס"י ס"ו סק"א) דברי
הר"מ מטיקטין בהג"ה מרדכי שכח הסעם שאם
לא ישאל וישיב שלום יבואו לירי שנאה. והשמיט
המג"א חמלת דברי הר"מ מטיקטין שם מה שהביא
בשם הר"י חסיד דדוקא שלום ולא יתיר ואפשר
דמחילא נשמע מהא דאי' בש"ע סעיף ג' דכשפוסק
למודים אינו רשאי לומר רק מודים אהנו לך ולא
יתיר ובדברנו עונה רק ברוך ה' המבורך לע"ו.
א"כ ה"ה בשאלת ומשיבת שלום הותר רק ההכרח
שלא יבוא לירי שנאה אף שה' לרר לדבר יתיר
עכ"ל לא התירו הפסק גדול כ"כ וכן מודים לא
התירו רק אלו המצוות בלבד שלא יחשב ח"ו שאינם
מורה עם הליבור ע"כ השמיט המג"א דבר זה.
וא"כ נראה לכאורה כיון דלשמיטה לרין היסח הדעת
גדול מברכות שטומד בו לבדוק הסכין כי אולי לא
י"י בידו סכין בחזקת דוק שיה' יכול לשחוט
על סמך שידקנו אח"כ ולשחוט בכונה השמיטה
ע"כ הפסק גדול כזה אולי לא שרי. והרי אף ללמוד
בשעה שאומרים הקהל קרובין אסרי' (בס"י)
ס"ח) ואם קראו לו לקרות בחזרה איכא צ"י שיטות
בש"ע (ס"י ס"ו) אם רשאי לו לעלות וגם עניית
שאר דברים שבקדושה ואפי' עניית שאר אהנים לא
התירו ובצרכה על הרעמים שהתיר המג"א (ס"י)
ס"ו סק"ה) מולק עליו הכ"ש בהם ברכות דלא
התירו כ"א שאלת ומשיבת שלום דאם אינו מפסיק
בוא

דמה סמוך לחופתו גרע מחי ולא הודישו. ואמעיין
בלשון הרמב"ם פ"ז מה' זכיה ה"י יראה דבמח
סמוך לחופתו דפטור משום דכיון דחייב משלומי
שטבינות הוא דוקא כשנשא המשלה וכשלא נשא
פטור ולזה כל שלא עבר עדיין ו' ימי המשתה ומה
היו בלא נשא דלא חל עליו עדיין חייב משלומין
כלל משא"כ כשנשא ועברו כל ו' ימי המשתה דחל
עליו חייב משלומין אף שלא הודישו מנהג לו רק
דמי אכילה ושתיה ומחזיר שאר השטבינות וא"ש:
שם (אות ח') תמה בהאי דסנהדרין (ל"א)
דאמרה ידענא דשטר פרוט הוא דלינה
נאמנת במינו דאי בעי קלתי'. דמ"מ מה' נאמנת
במינו דלקומה בידה למשכון כעין מ"ש המוס'
בכתובות (פ"ה.) ד"ה אית ע"כ. במח"כ אין זה
קושי' דשם בכתובות האשה הפסדה השטרות בטענה
שחייבין לה מכות וכו' שייך לומר שמה' נאמנת
במינו דלקומה למשכון וכדמח"כ שם אכל כאן
בסנהדרין אדרבא האשה עושנת לפסול השטר
ולפטור הלוה דפרוט הוא א"כ לא שייך לומר שמה'
נאמנת לפסול השטר לפטור הלוה במינו דאי בעי
היתה עושנת להכשיר השטר ולחייב הלוה והדברים
פשוטים:

ו' שם (ס"ה) מה שכתבתי בזה ספור כל
משקלו היכא שנתערב לו דבר מאוס
במאכלו ואינו יודע מזה ואחר יודע אם מחזיר לאמר
לו כדי להלילו מאיסור או"ד כיון דאינו אסור רק
משום דמאוס וכל שאינו יודע ואינו מאוס אלו
א"ל להגיד לו וגם הביא בשם הפרמ"ג יו"ד רס"י
ק"ג שכתבתי בדבר האסור משום מאוס אם מותר
לבטלו בהערבות בידים ע"ש. במח"כ לא הרגישו
שהדבר מבורר מש"ם מולין (ס"ו): א"ל הביא
לאימ' אכלע לי ואנא איכיל ופרש"י שם חולעים
של דגים בחוץ הדגים הני אוהם שלא אראה ואקון
בס ע"כ והיינו דאמר לאמו שהיא מערבה את
החולעים שלא בידיעתו לפי שאם ה' יודע ה' נפשו
קן ומאוס מלאכול וכ"כ הר"ן שם הבליע לי אהה
מהם. שלא אדע" כדי שלא אקון בהם ואוכל ע"ש
הרי דאף דאם ה' יודע ה' נפשו קלה ומאוס
מלאכול דבכה"ג בודאי אסור לו משום כל משקלו
כמ"ש הפר"ח דאי לדדי' מאוס אף דלכ"ע לא
מאוס כש"כ דאסור לדדי' משום כל משקלו [ועוד
דחולעים שדגים ושכבש לב"ע אכורים משום כל
משקלו שהר"ה בספר החינוך מזה ק"ג לא כהנ
להתיר רק חולעים שבחוץ המים משום דההורה
התירה להדיא ע"ש משא"כ באלו וכ"כ המהרש"ל
ביש"ש מולין פא"ט עיין טו"ז יו"ד סכ"י פ"ד] אפ"ה
מותר גם לנחמילה להאכיל לו אם אינו יודע.
ומדוקק בזה גם לשנו איבעל לי ואנא איכיל

הוא מזה את אדם הנכבד דאינו עוסק בכבודו עיי"ש. והא דדוקא שאלת שלום התירו ולא דברים אחרים נראה משום דאיתא בירושלמי טעמא דהא מילתא דפוסק משום שאלת ותשובת שלום דאסמכין ל' אקרא ודברת בם והובא כן בחוש' בר"פ ה' קורא ועי' ש"ס יומא (י"ט) ואיתא ס"ס ודברת בם ולא בדברים אחרים ורבו הפירושים בזה עי' ת"י. והר"י בדברות פ' ה' קורא ולחד פירוש בחר"י מיעטת הקרא דוקא שאלת שלום מותר ולא דברים אחרים וגמסר הכתוב לחכמים מה שיהי' ראוי להפסיק ומה שהוא אסור להפסיק כמו מלאכת תורה"מ. וראו חכמים דשאלת שלום יותר מביב הוא להפסיק מדברים אחרים שכן מצינו מאברהם שביקש מה' אל נא העבור מעל עבדיך אבל דברים אחרים חוץ משאלות שלום אסור להפסיק ממיטע הקרא ולא בדברים אחרים. ואף דקרא דודברת בם לא קאי רק על ק"ש ולא על דברותיו דהוויין רק מדרבנן י"ל כמו"כ המפורשים בטעם הרמב"ם בפ"ב מה' ק"ש ה"ג בספק אם קרא ק"ש דקורא גם בדברות משום דכיון דתיקנו דברות ק"ש תיקנו דליהוי כעין דאורייתא ועי' בלח"מ פ"ב מה' ק"ש הלכה ד' בפועליון אף שאינן מדברין ברכה לפני המזון משום שהוא מדרבנן אבל דברות ק"ש מדברין. ובזה יש להבין כוונת הפ"י שהקשה מה קא מיבעי' ל' להש"ם דף (י"ד) בהלל ומנילה מהו שיפסוק מי אמרינן ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מיבעי'. והקשה הפ"י דהוי מצי למיבעי' לאידך גיסא דדוקא ק"ש דאורייתא אינו עוסק באמנע אלא מפני היראה לר"מ ולר"י משיב מפני הכבוד. משא"כ בהלל דרבנן אפי' באמנע משיב מפני הכבוד לר"מ. ולר"י לכל אדם כדאשכחין בכמה דוכתי דמחמירין בדאו' עיי"ש. ולכאורה אינן מוצינן דבריו דהרי ר"מ ור"י קאי גם על ברכת ק"ש דהוויין רק מדרבנן א"כ לוכא למיבעי' להיפוך. ולהנ"ל ניחא דכיון דק"ש הדין הוא דאינו ראוי לפסוק רק מפני היראה לכל מר כדאית ל' ממילא אין להקל יותר בדברות דכיון דתיקנו כעין דאורייתא תיקנו :

ואין

להביא ראיה ממש"כ הרמ"א סוף סי' ס"ו דמי שהוא אנוס ודחוק ואין לו פנאי להפסל מיד יקרא ק"ש ויפסל אח"כ. והכ"מ בפ"א מה' ק"ש הלכה י"ב הביא בשם הר"ר מנוח דאם הולך לדבר הרשות ג"כ משיב שעת הדחק ויכול לקרות ק"ש כמו אנשי משמר משעלה עמוד השחר. א"כ לכאורה גם בנידון דידן מיקרי משום הפסד ממון שעת הדחק ונחיר לו ומה שהקשה המג"א והניח ב"ע דמי התיר לו לפסוק מפני שאין לו פנאי והוא אנוס ודחוק. ולענ"ד ל"ק דהרי אנשי משמר יוכיח

ובזה שילד מעב"מ נ"י להתיר פפ"ד הש"ך יו"ד סי' קי"ט ס"ק כ"ו שכ' דלא החמירו חכמים להפסיד ממון. הנה דברי הש"ך אין להבין כפשיטות דבריו דא"כ המותרים המה מאלו כמו שחמה בהנהגה יד שאלו הלא הרבה והרבה תקנות וגזירות חכמים יש לנו שנעשו אפי' במקום פסידת ממון וע"כ כוונת הש"ך הוא ודאי דיש נח ביד החכמים להפסיד ממון ע"י דבריהם לאסור איסור על דבר זה ושיהי' אסור באכילה ובהנאה וע"י לא נחלק אדם מעולם אבל רק בגווה דליכא נפ"ו לענין איסור לאסור דבר זה כמו בנידון הש"ך דהרי כבר אכלו הלוקח וא"כ יהי' שיקר תקנת חכמים רק להוליא ממון לזה לא תיקנו ולא גזרו. כן אמרתי בכוונת הש"ך זה רבות בשנים ואח"כ אחי' לידי ס' שדי חמד וראיתי שגם הוא כתב כן בסוף מוערכת א' והביא ראיות לדברי הש"ך. ואני מלאכי בחידושי הרשב"א גיעין (ג"ג) שכ' על הקו' ואע"ג דר"י קנים שגג אצו מויד וכו' ותו' וז"ל הסם לא מפיקין מיני' מידי אבל מיסר הוא דאסרינן עליו' אבל לאפוקי ממונא לא מפיקין עכ"ל. הרי מוכח בפ"י כחילוק הג"ל. ועי' ברשב"א שביעית (ל"א) הובא באבני מלואים (סי' ל"ו סוס"ק מ') דפסולי עדות מדרבנן אם הפים לא מפיקין מיני' וע"ש. ובזה נ"ל ליישב קו' המהר"י באשכנז שהקשה דבכל ס' ממונא נחמיר כמו ס' איסור הובא בהומים בקונטרס תקפו כהן אות כ"ג וזו"ש דע"כ גם לאחר יהי' ספק איסור ע"כ תיקום ממונא אדוכתי' כבר הקשה ע"י בהומים הג"ל ובח"ס יו"ד סי' רמ"א דא"כ בב"י ושמא ניחא לתומרא עיי"ש. ולדברי הג"ל ניחא דבלא"ה קשה לבא' דאין התחלה להקושי' דהא בכל ס' איסור מועיל החזקה והנחבש יש לו חזקת ממון וכן ראיתי מקשים במפורשים האחרונים ועי' בס' חרות החיים סי' י"א [ומש"כ שם דעדיין יוקשה מס' פ'אונחא דג"כ אזלינן לקולא אף דבה"ג ל"מ חזקא בעלמא. דבר זה אינו מוסבס ועי' בפמ"ג סי' ק"י כללי ס"ס אות כ"ח מש"כ בשם הפ"ח סי' ק"י דגם בכה"ג מהני חזקה ועי' היטב בפרמ"ג בפתיחה

לה' ערפות] אך יל דקו' מהר"י באש"ן היה דברי פלוגתא הפוסקים הוא אי חזקה מועיל אף מדרבנן ועי' בפ"מ"ג בפתיחה לה' ערפות והרבה מהפוסקים ס"ל מדרבנן מחמירין בס' איסור אף בדאיכא חזקה להחיר וע"כ ק"י להר"י באש"ן דנחמיר מדרבנן אף בזמן. וכיון דאמינא להי' שפיר מיושב הקושי דהרי לאפוקי ממונא לא הוילנו חכמים שום איסור מדבריהם א"כ החומרא שהחמירו החכמים ולא ניזול דהרי החזקה לא החמירו כדי לאפוקי ממונא. ובמקום אחר הארכתי הרבה מה"ל בזה הענין:

אמנם נראה דהנה מבוחר ב"מ (ל"א) דאפי' בהפסד קרקע עובר בלאו ועשה דהשבת אבירה וכן נפסק ברמב"ם וט"ע חו"מ ומבואר שם דבהפסד מטלטלין אם יכול להליל את חבירו מהיוק והפסד מכ"ש דמחויב בלאו ועשה דהשבת אבירה להלילו מהיוק. ועי' מנחה חינוך מלוא תקל"ט א"כ כשאנו הולך לשחוט אוזא מסוכנת ויכול להליל בר ישראל מהיוק עובר הוא בלאו ועשה. ועי' בט"ע חו"מ סי' רס"ו דמחויב להליל כליו של חבירו שלא יגזבו ט"כ נראה ברור דעשה ול"ת דהשבת אבירה דומה הפסקה דברכות ק"ש דהוי מדרבנן. ואי"ל דכיון דעוסק במצות ברכות ק"ש ואחמירה ק"ש פטור ממלוא השבת אבירה ז"ל דבבר כחבו האחרונים בשם ס' ערוגת הבושם דדוקא במלוא שכינולא זו. אבל העוסק במלוא שבין אדם למקום אינו פוטרו ממלוא שבין אדם לחבירו ועי' בתשו' יודא יעלה חלק יו"ד סי' ש"י שהוכיח בדאיות ברורות דעוסק במלוא דרבנן אינו פטורו ממלוא דאורייתא. ע"כ מחויב להפסיק ולילך לשחוט ולפי"ז ה' מהרא"י דגם בתפלת י"ח יפסיק וא"כ קשה מהא דפסק המג"א בס' ק"ד דמשום הפסד ממון אסור להפסיק בתפלה ומרמ"א בס' ק"ח דאסור לו לכתחילה להעביר זמן תפלה משום הפסד ממון ועי' בטו"ז שם סק"ז משום דהוי ממש הפסד מלוא כנגד שכרה. ואין לחלק בין מזמן שלו או ממון אחרים דבשלו ראוי לוותר אבל בשל אחרים אסור לו לוותר ועי' בשמ"ק ב"ק (פ') שכתב בשם הנצי"ח דמהאי עובדא דחסיד א' ששעין דאף במקום פק"ג הותרו האיכסורין להתרפאות בהם אבל במקום פסידא דאחרים ראוי להחמיר בו ביותר ועי' בשמ"ק בחובות (י"ח) שהביא בשם הרא"ה דלענין עדות שקר אדם ראוי לנהוג חסידות בעלמו שיהרג ולא יעבור ותמה דזה מנין לנו ולשיטת הנצי"ח מוסגר הדבר. ז"ל דקשה מאוד לחלק בין שהביאו לו לשחוט שלו או של אחרים ועוד לענין השבת אבירה שלו קודמת לשל חבירו כדמנין במשנה שלו ושל חבירו שלו קודמים וילפינן לה מקרא. אך נראה דבתפלת י"ח החמירו יותר דרך במקום סכנה

השאי להפסיק כמבואר בס' ק"ד ועי' במג"א שם סק"ד אבל דברכות ק"ש וק"ש נראה דיכול ורשאי לו להפסיק וכן נראה מהא דפסק המג"א בס' ק"ד דבתפלה אין להפסיק משום הפסד ממון א"כ מוכח דב"ק"ש וברכות' ראוי לו להפסיק משום הפסד ממון דאל"כ ח"פ"ל דאפי' בק"ש וברכות' אסור להפסיק משום הפסד ממון אפי' דרשאי להפסיק ובפרט דהפרמ"ג בס' ק"ד וס' ק"ח כתב דבהפסד יותר משליש גס בתפלת י"ח ראוי להפסיק כמו דפסקין בס' תרוין דבמלות עשה רק עד שלש מחויב לוותר ולא יותר. אף כי ראיתי בהג"ה ש"ע בשם החת"ם פי' בהחילוק בין עשה לל"ת הוא רק בין קוס ועשה לשב ול"ת דאל"כ טע"כ ופירות שביעית דהוויין רק עשה נאמר דאינו צריך לוותר רק עד שלש. עכ"ל נראה דבעשה דרבנן אף בקו"ש מודה החת"ם דאי"ל לוותר יותר משליש ומינה דב"ק"ש וברכות' אף בפחות ממחומם אם הוא של אחרים ראוי להפסיק ואסור לו לוותר ממון אחרים ודומה לזה כתבו האחרונים דיכול לוותר לו משום חסידותך לא אפסיד ורק בשל שלו הומוט"ב ומקיים הוי מחשב הפסד מלוא כנגד שכרה אבל בשל אחרים ישחוט ולא יבדק דבלא"ה כתבו האחרונים דהוי כמו דבר דאיתילדה בה ריעותא ואסור לו לבדק מקורם השמיטה דלמלא לא תפרכם וגם אחר השמיטה לא יבדק כיון שטומד באמלת הברכות כ"א לאחר התפלה יבדק אחר עוף אחר ויכין גס ע"ז. וזה הגלע"ד בזה:

דברי ידידו דו"ט יוסף אי"מלך כהנא אבד"ק זשאדאני והנדידות יע"א.

סימן פה.

ב"ה לאקאש"ז (פ"ד וואהרין)

(א) **בשעת** (ח"ד סי' י' אות א') חדשתי עפ"ד רבנו בעה"ט ז"ל דא"א לשאלת או"ת בלילה משום איסור לביתה בג"כ שיב"כ בלילה שאינו זמן עבודה. ע"ז הקשני יד"ג ה"ג מוהר"ר פינחס שליט"א אבד"ק דרישקאפאלע חדר דגם בלילה משכח"ל עבודה דהיינו הקטר אברים ופדרים. ועוד דמוכח מבבלי וירושלמי דלא כח"ש אלא דגם שלא בזמן הראוי לעבודה נשאלין בזה"ל. דהא ביומא (ע"ג.) איתא דבין משום מלחמה נשאל בגדים שבה"ג משום כהן אפי' דכהן משום מלחמה אינו משמש לא בד' כהדיוט ולא בח' ככה"ג הרי מוכח דאפי' דאינו ראוי כלל לעבודה אפי' לובש ח' בגדים ונשאל וט"מ דע"כ הותרו בג"כ שיב"כ לנודק שאלה או"ת לבד אפי' שלא בזמן עבודה. ועוד דבירושלמי

לעבוד ב' מה"מ וגם לדרבן אי לאו משום איבה
וכיון דחזו לעבוד ח"ג דבאמת אינו עובד חו שרי
ללבוש בג"כ סיב"כ וכמו שהיו כל הכהנים לובשים
בג"כ בשחר עד אחר הפייס ומי שזכה לעבוד זכה
ואלו שלא זכו היו אוסרין אותן לחזקים להפסיקן הרי
דח"ג דודאי שלא זכו רק מחו מספר מ"מ כיון
דחזו מיהא כולו לזכות בפייס הותרו ללבוש בג"כ.
ולבירושלמי שסובר דמה"מ היה ראוי לעבוד ב' רק
שלא יאמרו ראוי ח"ג פעמים עובד ב' פעמים
ב' ע"כ כונת הירושלמי כן קוד. רלווי שלא יאמרו
כן היה ראוי להסתלק בפה ולעבוד ב' וכמ"ס חוס'
ביומא (י"ב:) ב"ד"ה כה"ג משום איבה להוכיח כן
מהירושלמי הזה ודו"ק. והא דאמר שם שגשאל בחוץ
היינו בחוץ לעזרה. אבל מ"מ בחדר הבית הוא וסם
מקרי מקום הראוי לעבודה לענין לבישת בג"כ וכמו
שדוכים השאג"ה סוס"י ל' מהמדרש רבה ב' חקת
והלא כל היואל מה"מ בג"כ לוקה ע"ש ובשעת
מלחמה משום פיקוק אפי' במדינה וכמ"ס לעיל
ס' ל"ו. וחו ל"מ ודו"ק:

ובזה י"ל פרפרת נאה מה שהשיט הרמב"ם ז"ל
הא דמשוח"מ גשאל ב' שעמד בזה המל"מ
פ"י מכהמ"ק הי"א עיי"ש. ולהג"ל נוחא דלפי
מ"ס לעיל שם פ"ד הכ"א ועכ"מ שם דמשוח"מ
עובד ב' ועכ"ל שמואל כן באיזה מקום או שמדעתו
ז"ל הכריע כפשטא דברייתא ביומא (ע"ג) דמי
שראוי לבא אל אה"מ דוקא עובד ב' ולא משוח"מ
וא"כ כיון דלא חזי לעבוד ב' א"א לו ללבוש
לשאלת או"מ ודו"ק:

(ב) **שם** אות ב' כתבתי דאפשר מואן דברא גברא
ע"י ספ"ל בשבת חייב משום בונה
מה"מ ובדכתיב ויבן ד' חלקים את הללע. ומלאתי
כה"ג בשו"מ הלק"ט (ח"ב ס' ל"ח) שכתב דאפשר
ההורג נפש ע"י כיסוף או ע"י שם חייב דכיון
דדביבורי עביר מעשה הוי כזורק חן כו' עיי"ש:
(ג) **שם** (ס' ל"ח אות ג') הביא קוסיא איך
יתחייב המחלל שבת הא הוי ב' מיטועי
דלמא המחלל טרפה ודלמא המלאכה היא אותה
שא"ח עליה כדאיסי. והנך הקוסיא מפורסמה
בלא"ה. ע' בקובץ על הרמב"ם ריש ה' שבת.
ובסנהדות הגרי"פ ז"ל שם ובכוללת לה' שבת להפח"ג.
אכן הא דהוסיף להקשות דלמא המחלל טרפה הוא
ואיכא ב' מיטועי היא בשינוי קוסיא לאל הכל
במחל"מ. דאם היה באמת הדיון דטרפה לאו בר
עונשין הוא היה מקום להקשות כן. אבל האמת
דטרפה בר עונשין הוא והיכי דרואוהו ב"ד עלמו
חייב משום ובטרת הרע מקרבן אלא דע' העדאה
עדים א"א לחייבו משום דהוי עשאו"ל ע' סנהדרין
(פ"ח.) וא"כ לק"מ דעד כאן לא מקשינן בחולין

פ"א דמצינא פריך ח"ך יטעו ויאמרו ראוי כה"ג
משמש ב' והרי הוא כשאל מבחוק ועבודה מצפנים
יעיי"ש. הרי דגשאל משוח"מ בחוץ שלא במקום
עבודה. גם מוכח מהירושלמי דמשום מלחמה דינו
לעבוד ב' לולי שלא יאמרו ראוי כה"ג פעמים
משמש ח' דהיינו בשעה שגשאל באו"מ ופעמים ב'.
וא"כ אינו ראוי לעבוד ב' כלל ואפ"ה גשאל בהן
אע"כ כנ"ל דלשאלת או"מ לבד. הותרו בג"כ סיב"כ
אפי' למי שאינו ראוי לעבוד בהן ואפי' שלא בזמן
ובמקום עבודה עכמו"ד הרב הג"ל שליט"א:

וזה אשר השבתי לו בקלרה בס"ד. דלע"ד ברור
דאין שאלת או"מ דומה כלאים דאפי' היתה
ז"ע כסיפוקו של הרמב"ן מ"מ ל"ה בעידנא וכמ"ס
לעיל בס' ל"ו אות ג' עיי"ש. ועוד אני מוסיף
בזה דכי היכי דאמרינן בכתובות (מ'). הא אי אמרה
לא בעינא ליתא לעשה כלל וע"ש בחוס' ובפנ"י.
והפ"י הנכון והפשוט כמ"ס הרשב"א ז"ל ושאר
מפרשים דכיון דהעשה חלוו בלונה קיל ולא דמי
הל"מ (ועי' בשו"מ ע"ק כלל ג') ה"ג בשאלה
או"מ אפי' הוי מ"ע מ"מ אין חיוב לשאל רק אם
ירצו לשאל שאלין וכמ"ע דשחיטה אם ירצו לאכול
בשר וכדומה (ורא' ברורה ממוס' גיטין (ס"ח).
ד"ה זיל סכתו שלא רצו לשאל באו"מ כשיכולין
לשאל עיד"א ע"ש ודו"ק) וכ"כ הרדב"ז ז"ל בחלק
ללשונות הרמב"ם ז"ל ס' ח' חלק ח"כ לדמות דברי
האומרים בזה דשבת (קכ:) דמותר לעבוד אעפ"י
שם כחוב על בשרו הוא משום דעשה דטבילה
ליטער מטעמא דומה לית דל"מ כן לר' חלקים
דז"א דמ"ע דטבילה דומה למ"ע דשחיטה שהרי
אם ירצה לעמוד בטעמא דרשאי כו' עיי"ש שכתב
ואיך תדעה עשה שאפשר לאדם ליפטר ממונה ל"מ.
ואנ"ג דגם מ"ע דליזית אינו מחייב לקנות טלית
בת ד' כנפות ואפ"ה דומה ל"מ דכלאים עכ"ל
דנהי דלא מחייב לקנות טלית כמ"ס חוס' ב"ב
(פ"א.) סוד"ה. והוא עיי"ש. מ"מ מזה לקנות וכמ"ס
בפסחים (ק"ג:) ד"ה ואין דיש לחזר ולהציא עלמו
לידי חיוב ע"ש (ועי' בשבת (ל"ב:) חוד"ה בעין
ובערכין (ב') ד"ה הכל). וקושיא הנ"ל לק"מ דלילה
אע"ג דאם יש אברים ופדרים שגשאלו מקרבנות
שקרבנו ביום מקטירין כל הלילה. מ"מ לאו זמן
עבודה מקרי מש"ה דאין קרבן קרב בלילה. ועי'
שאג"ה ס' ל' מזה (והעירני מו"ר הרה"ג מיאולוויץ
שליט"א דפלגנא הוא בין הראב"ד והר"ה ז"ל הובאה
בשעה"מ סוף ה' כלאים עיי"ש) ועי' בכ"מ פ"א
מה' ביאהמ"ק הלכה ו' שתיק דברי רבנו מהשגת
הראב"ד שם. ותראה דפליגי בזה הרמב"ם והראב"ד
ז"ל ודו"ק. והא דמשוח"מ גשאל אע"ג דלאו בר
עבודה הוא. לש"ס דילן לק"מ. דבאמת ראוי הוא

וכי' בספק לנו שכל חפצו לחקק חבל כדוראי
 ככל על א' מהמיתות חף דיש חקקה לגער חיד
 קודם שיהא נעשה גבילה ברנע הנפלה מזה מזה
 שוב אין חולין דמאי חיות להלות בה שיהא לריב
 כיסור והם לא יגער תיחסר. ודוקא אם כשנחלה
 בחמת א"ל שום תיקון חולין חבל אם אלו מקלקלין
 אותה לפי שעה רק שיש לה חקקה לא. כמו דפשוט
 שאם נפל איסור לא' חפ"ן ש"י דיקנית והיא של
 מחבת וי"ל חקקה כהנעלה והשנים של חרס וא"ל
 חקקה כהנעלה וא"י לחיות דאין חולין בשל מחבת
 חף דיש לה חקקה כהנעלה:

ואע"ג דלכאורה יש ראים להיפוך מהא דטהרות
 (פ"ה מ"ג) הלך בא' ועשה טהרות והזה
 ושנה וסבל והלך בב' ועשה טהרות והראשונות
 קיימות שתימן תלויות ולמה ליה למינקט דעשה
 טהרות בפעם ב' ולייתי דהראשונות תלויות משום
 ידידיה גופיה דא"ל לטהר אותו ואתה. אע"כ דמשום
 ידידיה היו חולין שהב' עמא וי"ל חקקה כהנעלה.
 אכן באמת בחל"מ פ"ט משה"ט הלכה א' מבוחר
 להיפוך עיי"ש והביא בן מהתוספתא עיי"ש. ובמור"ד
 סי' ק"א ביאורים סק"ה:

והנה הפרישה באור"ח (סי' של"ג) הובא בפמ"ג
 מש"ז שם ובסי' של"ד כתב לענין עירוב
 שא"ל עיקר מה"מ עושין חרתי דסמרי בב"א עיי"ש
 ועי' בגוב"ק חיי"ד סי' ס"ה בסתפק בזה וכתב
 שלא מלא לא' מהאחרונים בזה עיי"ש. ואני הבאתי
 ראיה לזה מיבמות כ"ד חגי שולא. ואפי' שניהם
 כהנים עיי"ש אלמא משום דחליה דרבנן וא"ל עיקר
 מה"מ להיות אסורה לכהן היו סד"ר גם כה"ג בב"א
 ו"ב כס"ד. ולכן לא הנבית מ"מ הפמ"ג במש"ז
 שם סי' של"ד סק"ג דהיא חידוש בעיניו עיי"ש.
 אכן באמת בעיקר ד"ז שהפרישה מחשיב עירובין
 א"ל עיקר מה"מ. עי' בהקדמות ספר קרית ספר
 להמבי"ט ז"ל וז"ל הראשון מהם (ר"ל מחקמו"ל
 וגזרותם) כל מה שגזרו משום גדר כו' כעירובין
 וגט"י כו' שיל עיקר מה"מ כו' עכ"ל ועיי"ש. ועי'
 עירובין (כא':) שלמה תיקן עירובין וברש"י שם
 עירובי חלזות וגזר שלא להוליא מרה"י לרה"ר כו'
 וזהו כונת המבי"ט ז"ל. והא דבעירובין (ל"ו.) שאני
 טומאה ד"ל עיקר מה"מ משא"כ מחומין היינו
 מחומין דוקא. וא"כ דברי הפרישה ז"ע. אכן י"ל
 דהפרישה סובר כמ"ש הנ"ל סופ"א דעירובין דש"ס
 דילן נמי סובר בהירושלמי דמחומין דייב מיל מה"מ
 ואפי"ה כיון דלא כתיבא בהדיא בחורה משוכה אין
 לה עיקר מה"מ עיי"ש. וה"נ ס"ל להפרישה גם
 לענין עירובי חלזות דהוא כו"ס הולא חרשית
 לרשות ג"כ לא כתיבא בהדיא מה"מ חרשית רק אל ילא
 ודרשנן אל יולא ודו"ק:

(ו"א:) ודלמא תך דאסמיהו ביה טרפה הוא אלא כל
 כמה ללא ידעין דחולין בחר רובא מה"מ וא"כ
 מש"מ דדילמא טרפה הוא היו עכ"ל. אכל השתא
 דחולין בחר רובא וקטלין לעדים וזממין ול"ה
 דלמא לרפה הוא. א"כ בג"ד אדרבא הא מסייעא
 למיקטליה למחלל שבת דמאי תאמר דלמא טרפה
 הוא כ"ש דנקטליה ולא יחוש ליה דגברא קטילא
 היא בלא"ה ואפי' המלאכה היא אותה דאיכא לא
 קטלין אלא גברא קטילא. ודו"ק וברור בס"ד:
ובמה שחזק כ"מ שם קושיא זאת עפ"י הכי
 (באה"ע קכ"ח) דמד לגבי טרפה היו מיעוטא
 דמיטעא. הנה בב"ש שם (סק"א) מוכח דלא
 דייק ליה בהכי ולא שאני ליה ע"ש ודו"ק. וכ"ה
 באמת דע"כ לאו דוקא נקט מיעוטא דמיטעא:
ד) שם סי' ג' מעשה שלקחו בילה כו'. ושאל
 הדין עם מי משלשת הדשים הרבנים כ"י:
תשובה הדין עם הרב האיסר כי מ"מ
 הרב המחזיר להתיר גם הדנים וגם
 החלות מס"ס. איננו נכון דהכי נאמר תרי ס"ס
 דסמרי אהרדי דלהתיר הדנים נאמר דטיפה הדם
 היה בזהלי ולהתיר החלות נאמר בטיפה וזה א"א.
 וא"ל לראיות ע"ז כי כן מבוחר בגמ"ד וזה פשוט.
 ומה שאמר הרב המחזיר השני דיש להתיר משום
 דמאי לב' קדרות וכו' ג"כ יתא דזה היה לודק אם
 היו החלות מותרות בלי שום תיקון רק משום
 דהסיבה בטלה בזה במשנהו. אכל כיון דע"כ לריבין
 גרירה מהטעמה בעין שפליגן וזה מדינא א"כ הרי
 אלו אוסרין עכ"פ הטעמה ומאי חיות להלות הקלקלה
 כהנ"ל ויטערו החלות גרירה. תחלה כהנ"ל
 ויחסרו הדנים. וכל כה"ג אין חולין דהוי כב'
 קדרות היתר דע"כ לריך לאסור א' מהנה ומאי
 חיות. והגע בעלמך אם היה חלי הבילה קיימת
 בעינה כמות שהיא אע"י היינו מחזיקין הדנים מס"ס
 או מחכ תלייה ואוסרין החלי בילה. ה"ג עכשיו
 שהיא בעינה על החלות ולריבא גרירה וזה ג"כ
 פשוט:

והנה זה כבר אמרתי לפרש בונת הס"ך (בסי'
 ג"ב סק"ת) במ"ש וג"מ לב' קדרות ע"ש.
 ועי' במור"ד ובאמרי ברוך מה שפירשו בדבריו
 והדוחק מבוחר למשיין ולא אחריר בזה ולכן נלפ"ע
 לפרש דה"ק דנקט ספק אי נפל לחקק ובמק גופיה
 א"ל לגער. אלא דנ"מ בספק זה שגם המחק נכנס
 בספק לב' קדרות. ר"ל שאם יש לפנינו קדרה של
 בשר שוף דלגבי ידיה היו חלב איד"ר וספק אי
 נפל בה או בקדרת בשר כהמה על א' מהמיתות
 או לחקק ואין כבשר שוף ס' חולין שבקדרה בשר
 כהמה נפל שיש בה כדי לבטל כשמעט מיד.
 ובמור"ד בסי' קי"א בא' י"ס ובה' לא חולין.

ואיד

שהיה ב"ד ודאי דרס כלים נהי דהוי דרבנן לכמה פוסקים מ"מ ודאי ד"ל עיקר מה"מ מיקרי ואין להקל בו מרתי דסתרי בב"א. וגם אם הדגים והחלות של ב' בני אדם תליא בפלוגתא האחרונים בס"י קי"א ואבמ"ל בזה. ולכן הדין עם הרב האוסר ורק אם הדגים עדיין לא נתבטלו יש תקנה כמ"ס בספר יהושע בפ"כ והסכימו עמו האחרונים להקל להוסיף ולבטל לכתחלה באיסור זה. ועי' שפ"ט לעיל ח"ג סי' ל"ד. ויש תקנה לערב בהדגים עוד בינה א' כשרה וממנ"פ שפיר דמי דאפי' היהיה השלימה אסורה מ"מ בצירוף מה שעירבו בהם גם קלת מהחלי איכא רוב מינה להיתרא. אבל אם כבר נתבטלו הדגים ושבו אי"א לערב בהם בינה כשרה אין להן תקנה. ורק החלות יש לקלוף הסיכה מלעיל וכשרות כמבואר באחרונים בזה דסגי בגרירת העומה :

(ה) **שם** סי' נ"ב. כמדומה ש"מ לא ראה בשו"מ ל"ג גופיה דב' תירושים שלו מבוארים שם עיי"ש. ואני המה ששכחו כולם דברי מהריב"ש בלחם שמים ביומא סתירן שיטת הירושלמי פ"ו דתרומות ה"א דמורה ר"ל ביוה"כ דח"ש מה"מ אינו בכוח דחשיבא אכילה וכמו שהבאתי בשפ"ט לעיל ח"א סי' פ"ה ע"פ ב"א ג' וא"כ ד"ז מעיקרא ליחא :

(ו) **שם** סי' נ"ד י"א ב"מ לתרן מה שהקשה בס"י ט"ז. ומורק תירושו דחלי זית פגול שהוא קדשים ובקדשים לכ"ע המל"א ומיר שהונה אללו ח"י החלב חל עליו איסור פגול ומו לי"ה בב"מ וכן ח"י חלב בחלב למ"ד ב"כ מלמדן דרס ב"כ מלמדן בכה"מ המל"א. ובמח"כ דבריו אי אפשר להאמר י"א אחר אדם ד"ז מעולם דבקדשים המל"א בהנחת ההיתר אלל האיסור בעלמא. ועי' פסחים (מ"ה). דפריך לר"ע דהמל"א בנייר אי"ב מכל אשר יעשה חנפן היין לאיסורי נייר מלמדן זע"ז למ"ל השתא המל"א איסורין מיבעיא ומשני המל"א בבית אחת דוקא ואיסורין זע"ז אפי' בוא"מ וא"כ אכתי הו"ל דהיה ח"י פגול ונ"מ דחיל בב"מ דחייב משום בב"מ אפי' אכלו לח"י פגול בחלב בוא"מ בכא"פ דאלו משום חיוז פגול דהמל"א אינו חייב רק בב"א דוקא. וגם ז"א אחת כלל דהמל"א בפגול ותנן במעילה (ט"ז): פג"כ ופיגולין מלמדן זע"ז ע"ש. אבל פגול והיור לא ואפי' נאמר דהמל"א בקדשים כגו' דפסחים (מ"ה) (ולא כבנייר (ל"ז) דמסיק דלרבנן גם קרא דמטאת לטכ"ע אחי ולא להמל"א עיי"ש) עכ"ל ד"ה רק לענין קדש קל שבלע חמור או פסול דיאכל בחמור או יפסל עי' וזו"ק (ג') וזו"ק. וגם מ"ס דלמ"ד ב"כ מלמדן בכה"מ המל"א ליחא

כלל דאטו איכא למ"ד הכי וע"כ מ"ד ב"כ מלמדן ס"ל כרבנן דלא אחי קראי להמל"א רק לטכ"ע ולא כר"ע וק"ל :

(ז) **שם** (באות ב') השג' עמ"ס (בס"י ל"א) מחוס' יומא (ס"י). ובאמת לע"ד אין כאן השגה דלפי האמת השתא דכתיבי ב' מיעוטי עכ"ל דמו לא ילפינן אפי' בגו"ס כמב' או ג' כחובין דאל"כ תקשי באמת למ"ד ב"כ אין מלמדן מיעוטי למ"ל אפי"ב דלא קלוף מינייהו אפי' כמב' כחובין וזו"ק :

אבן דברי הרב בס"י ל"א שם ג' ריכין הוספת חבלין והוא. דלא ילפינן מעגלה ערופה דגו"ס דשם שם רק מה דלא חידוש הוא והיינו איסור ההנאה אבל מה שהוא חידוש בענ"ע דהיינו מה שגם אחר געשית מלומה אסורה לא ילפינן דבזה הוי ענ"ע ומה"ד ב"כ וגם כתיבי מיעוטי הערופה ושמו. ומש"ה גוף בשר המה ודאי דאסור אפי' אחר שנקצר דאפשר לא נעשית מלומה קבירתו עד אחר העיכול עי' סנהדרין (מ"ז): אבל העור מ"ל דלמא מומר להפשיטו ותיעשה מלומה הקבורה בלעדו. וא"ל תפשוט מינה דקבורה מה"מ בסנהדרין (מ"ה): מדילפינן בגו"ס דשם שם שמה אסור בהנאה וע"כ שמלומה בקבורה. דז"א דכ"ש אם נאמר דאין קבורה מה"מ דשפיר ילפינן דאכ"ה דאין לך נעשית מלומה כלל וזו"ק :

(ח) **שם** (ס"י כ"ה אות ג') הקשה כ"מ בב"ק (פ"ב). בזה דחשני כגון ששחט מקלט סימנים בחוץ דעכ"ל דשחט מחלה ממש דאל"כ הדקל"ד דבמשהו אסורו ומו לאו דמריה טבח וא"כ מוכח דאפ"ל. ומלמתי שבתפא"י במשהו שם הבין ג"כ הכי דשחט חליין בחוץ ע"ש ולפי"ז לר"ד לתרן קוסית ב"מ על שיטת ר"ס שבתוס' חולין (כ"ח): דנהי דאין מוליחין ממון מה"ס היינו מוסוס דאין הולכין בממון אחר הרוב וס"ס לא עדיף מרוב כמ"ס הרשב"א ז"ל בתשובה סי' ט"א. אכן ברובא דחיתא קמן או ברוב מעליא מפקין עי' תוס' סנהדרין (ג'): ד"ס ד"מ לכ"ס וה"ל כיון שלפי ראות עינינו הוי הכי דשחט חליין בחוץ והוי ס"ס דחיתא קמן הוי רוב מעליא וכדחיתא קמן ומפקין ממנה וזו"ק:

אבן כפירוש מלאכת שלמה במשנה שם מלאכת שכתב וז"ל השוחט חובע"ז מוקי לה רבא בגמ' כו' כגון ששחט מקלט סימנין בחוץ וגמ"פ כו' ובהכי גמי מיתוקמא אפי' למ"ד ישנה לשחוט"ס דהכא ע"כ כיון דתחלת שחיטה היתה בחוץ לא נאסרה בהנאה עד גמר שחיטה כו' עכ"ל יעיי"ש. וא"ש בפשיטות לפי"ז דבכל דוכתי דאמרין ישנה לשחיטה מתחזק"ס היינו דוקא במשהו ראשון. ולא נעשה

במטהו אחרון דוקא כלמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף
אבל אם התחיל ונמחז' ענין אחר המסב' שבנתיים
לאו כלום הוא ודו"ק. ואולי דוקא כאן הוא כן וז"ע
בזה ואכמ"ל. אכן אם נאמר כנ"ל דע"כ כאן ל"ל
ששטח חליין בלמז' בחזק נרויח בזה יישוב למה
שפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מנבזה ה"ח דחושבתי
מדרבנן ע"ש ופ"ג משחיטה ה"ג בכ"מ ובלח"מ
ס"ה ח"א משום דיש לו הכרח לזה מכאן. דאילו
ז"ל ס"ל בזה דישנה לשחיטה מחוץ"ם כריו"ח לגבי
ר"ל ועי' חו"ס' חולין (כ"ט:) וב"מ (ח"ח) ועי'
(פ"א.) ובכורות (י"ג:) פלפלו בזה דהא רבא
גופיה דפסק כריו"ח לגבי ר"ל בר מחלת ס"ל בזה
כר"ל בזבחים (ל.) ועי' משום דחשמה דלוי סבא
אמרס ועי' בפמ"ג בכוללם לה' שבה שהניח בל"ע
אכן ז"ל דרבנו ז"ל ס"ל דע"כ רבא דהר ביה
מהיא דמשמיה מחב"י בזבחים ס"ס וס"ל דישנה
מחשבות"ם דאל"כ מאי דחוקיה הכא לשנוי הכי ודו"ק.
אבל רבא לשיטתיה דס"ל אפשר ללמז' עי' בכורות
(ס.) ובח"ס' ס"ס (י"ז:) ויבמות (כ"ח.) אבל
רבנו דפסק בפ"ט מרולח ה"ח דא"ל ללמז' אפי'
בי"א ח"א לתקן כאן כן דשטח חלי מלימלס בחזק
וע"כ מוכח דחושבתי' לאו מח"מ ודו"ק:

שם (יב) (ס"ו) ע"ד השאלה בכבוד השרויה
במים מעלי"ע וסוד ללאוה ואח"כ
טינונה בשומן ואימיה מהה אלל הגריוותן. כמדומה
שהרב לא ראה כלל דברי האחרונים בזה הלא הבק'
הפרי"ח והל"ל והשע"פ והפמ"ג בס"י ס"ט ובס"י
ע"ג. ואמת שבנוף דין זה דכד' שגשרה יש להקל
אבל ה"מ כשלל ביטולוהו אח"כ בקדירה אחר הלליה
אבל אם אחר שלללוהו ביטולוהו ז"ל דל"ע אסור.
דנהי דלמחבר דביטולוהו קודם כבישה שרי דכד'
פולטת ואינה בולעת היינו אם לא נכבש ופולט
בשפע אבל כשנכבש חומר מה דאשתחר בגויה נפלט
אח"כ דביטול וחוזר ונכלל דהו ל"ש פולט ואינו
בולט כיון שאינו פולט בשפע וכן מלאוהו בססר דרכי
חשובה (ס"ו) ע"ג ס"ק ל"ג) כסס הגויה ח"ס
מהד"כ שנס הפרי"ח וסיעתו לא הקילו רק לאכול
כד' שגשרה כנ"ל. אבל לא לבטלו אח"כ או
לשנוי בשומן דכיון שנכבש מי ייחר ריחא הכל כנ"ל
וא"כ כשביטלו אח"כ אסורת ואסרת עכ"ד ישי"ש.
אכן הגריוותן שלא נישנו ע"ס הכבד רק שהניחוהו
אללס חס יס להחיד עפי"ד הפמ"ג (בס"י ק"ה חס"ז)
ס"ק ט"ז) דלאחר שהוסר מאש גם דס של ענמו
אינו יולא בלי דיוטב ע"ש. וא"כ כאן נהי דהכבד
נאסרה בטינון בשומן ח"מ כיון דהרס הוא בלוע
כחוס וא"י בל"ר אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום
שהאסור ענמו יכול ליקר לשם:

שם (יג) (ס"ו) ע"ד חס"ה חס"ה דהערה
ביה"כ מותרת מח"מ אפי' למי"ד כל
העניינים מח"מ. ולע"ד לא נהירא איבע"א סברה
ואיבע"א נמרא דמסבא אין זה עינוי ומ"ש כ"ה
דל"ח הגאה ליחא דכסנהדרין (ס"ו:) ממעטין מנס
שניהם מעשה חידודין שאין האשה נהנית מהן יש"מ
דבהערה דחייבין עליה בכל העניות הוי הגאה.
ואיבע"א נמרא דאל"כ בדפריד' בימות (פ"ז:) אהא
דילפינן מאס חטנה את בנותי והא מה"מ גופיה
מקרי עינוי דהיינו וישכב אותה וישנה ודחיקין
לשנוי שעינה מביאות אחרות ע"ש ברש"י. לישני
בפשיטות דהיינו דיישכב אותה בהערה דמקרי

שם (יד) (ס"ח אות ב') כהנתי להסתפק אי
איבא ב"ח בב' חזיות. והראוי שבפמ"ג
י"ד (ס"י רל"א) סק"כ כתב בשם חמ"ד כו' דאסור
משום ב"ה ע"ש. אכן ל"י חנ"ל ולפימ"ש לע"ג:
שם (ט"ו) ע"א אות ד') הניח בל"ע למה
לא דמי חוס' בילה (ל"ז:) דצדי ר"ח
והא דר"ה (ל"ב) דגורו חכמים במלות שופר דאין
עולין באילן כו'. וכן מלאוהו ברש"ש ס"ס שכתב
דמיה רחיה לפרש"י ולא בר"מ בר"ה. אכן לע"ד
משם אין רחיה דלא כר"מ ד"ל דל"ג ח"ל אלא
אם השבות הוא קודם עשיית המלוה כגון שחא
יעבדו ד"א בר"ה קודם שיהחיל כלל במלות התקיעה
וכן הא דר"ה (ל"ג) לא עולין באילן כו'. משא"כ
הכל פריך שפיר אהא דאין דאין והא מלוה קטבד

שם (ט"ז) (ס"ח אות ב') כהנתי להסתפק אי
איבא ב"ח בב' חזיות. והראוי שבפמ"ג
י"ד (ס"י רל"א) סק"כ כתב בשם חמ"ד כו' דאסור
משום ב"ה ע"ש. אכן ל"י חנ"ל ולפימ"ש לע"ג:
שם (ט"ו) ע"א אות ד') הניח בל"ע למה
לא דמי חוס' בילה (ל"ז:) דצדי ר"ח
והא דר"ה (ל"ב) דגורו חכמים במלות שופר דאין
עולין באילן כו'. וכן מלאוהו ברש"ש ס"ס שכתב
דמיה רחיה לפרש"י ולא בר"מ בר"ה. אכן לע"ד
משם אין רחיה דלא כר"מ ד"ל דל"ג ח"ל אלא
אם השבות הוא קודם עשיית המלוה כגון שחא
יעבדו ד"א בר"ה קודם שיהחיל כלל במלות התקיעה
וכן הא דר"ה (ל"ג) לא עולין באילן כו'. משא"כ
הכל פריך שפיר אהא דאין דאין והא מלוה קטבד

שכיבה בכל העריות ומ"מ ויענה ללא גמר ביאתו ואכתי עינוי שמים אע"כ דליתא. ובירושלמי ר"פ יוס"כ דפריך אחי חמי ברחמינה אסור בתה"מ לריבא ה"פ כיון דאסור ברחמינה א"כ יהא מותר בתה"מ ואפי' בהערה וכי בידו הוא שלא יהא נקרי גס בהערה, והירוש' פ"כ ס"ל דעינויים לבד מאכילה ושמים מדרבנן כמ"ס בעמודי ירושלים שם דאל"כ לא פריך מידי דלריבא למימר דאסור מה"ת דאילו משום שא"ל לטבול הוי רק מתקנת עזרא. ולמד דמה"ת ה"ה הערה ופשוט:

יז) שם (באות ד') תמה ע"ד הרב"ח ז"ל. וכן עמד בזה בשד"ח חלק הכללים מע' ר' אות נ' ע"ש וכתב שבספר אחרי הגבי כתב יישוב לזה:

טו) שם (אות ה') תמה על הרא"ש ז"ל פ' יקרא דמשמע מדבריו ז"ל דתרומה אסורה בהנאה מדרי"א דלא יאכל והוא היפוך המצוא בפסחים (כ"ג). ולמאמר הקושא אפשר לי לומר דס"ל להרא"ש ז"ל כחוס' בכמ"ד דהנאה של כילוי אסורה מה"ת (ועי' במל"מ פ"ב מה' תרומות הלכה י"ד באור) ובלאמה לולי קרא דתרומתא הוי אסור ממשמעות אכילה דגם הנאה בכלל אלא דגלי קרא דתרומתא שלכא תחת דמוחלת בהנאה. אבל הנאה של כילוי דלפינן מהיקשא דאסורה כמ"ס תוס' שבת (וכ"ו). ופסחים (ל"ד). וכמ"ד: נהי דאפשר לא אמרינן אהדריה לאיסורא קמא לחייב על הנאה של כילוי לור או לכהן עמא דור הוא אלא (עמ"ס לעיל ח"ב סי' מ"ז סוף אות ב' בס"ד). כעל אכילה אבל מיהא ודאי אהדריה היקשא להיות בכלל איסור אכילה בכל מקום שנאמר לא יאכל דגם איה"ג במשמע (ועתוס' ביצה י"ב ד"ה השומע ודויק) וזאת הוא כונת הרא"ש ז"ל וכל עצמו הולך לזה כי היכי דליהוי ממטול מעל ריבוי לא רק להנאה של פנס דהיינו הנאה של כילוי. לזה לא הולך לרבות דאפי' ילפינן טעא חטא מתרומה ידעין דהנאה של כילוי אסורה ומועלין בה בהקדש כדאסורא בתרומה. אלא אפי' הנאה שאינה של כילוי במידי דאין דרכו ליפנס מרבינן מתמטול מעל. ודו"ק היטב:

חק' שלום יוסף דר"י פייגענבוים
חופ"ק הג"ר:

סיבין פט.

ב"ה דרישקאמאט (פ"ק ונאחין).

א) נסתפקתה המקבל אחריות ממון

שאניו שלו פחות משה פרוטה אם עובר בכל יראה וב". והנה זה פשיטא לי בחמץ שלו אם יש כזית אף שאניו ש"פ נמי עובר דלא יראה לך קרינא ב' [ועיין בשע"מ ח"ד סי' ד' אות א' כי אף בפחות משו"פ נמי מ' קרי לכס] רק היכי שאין החמץ שלו אלא שיש אחריות ממון אם יאבד א"כ כיון שפמסו"פ אינו ממון לא הוי קבלת אחריות. והנה בגמרא פסחים (ה'): משמע דמרבינן רק היכי שגורס לממון הוא ולמ"ד גל"מ לאו כממון דמי רבי קרא דלא ימלא דכאן גל"מ נמי כממון דמי ולמ"ד גל"מ כממון דמי הו"א הו"ל ואיחא בעיני' לאו כממון דמי קמ"ל קרא דעובר אבל פחות משו"פ לאו גורס לממון הוא לכאורה והחמץ לאו דילי' הוא מהיכי חיתי שיהי' עובר וקלט ראי' לזה דאל"כ מה מקשה בגמ' שם (ו'). למ"ד גל"מ כממון דמי לא ימלא ל"ל הא י"ל דמרבינן אף דקט"א היא פחמס"פ וע"כ דזה א"א לומר כנ"ל דיהא עובר בזה:

ובהיות כן יש לי שב קוסית תוס' פסחים (כ"ט.). ד"ה בדן בזה דאמר ראב"י דר"י יליף שאור דאכילה משאור דראי' דמה שאור דראי' שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה וכו' אף שאור דאכילה נמי שלך אי אתה אוכל אבל אתה אוכל של אחרים ושל גבול ופרש"י דמותר באכילה חמץ של גבול ואפי' בפסח מה"ת ע"כ. וע"ז הקשו תוס' דא"א שלא יהי' שלו בשעת אכילה דאם נתן לו הנכרי הכי הוא שלו ואם גזל מהנכרי הכי חייב באחריותו ולא גרע ממון שחייב באחריותו דהוי כשלו ע"ש. ולפמ"ס יש לי שב דברי רש"י ז"ל דשיך שפיר היכי שגזל מהנכרי או שהפקדו אללו רק שיש פחות משו"פ ואף שיש כזית מ"מ אינו עובר משום שאניו שלו ומשום חייב אחריות ליכא דהרי הוא פחמסו"פ ולא הוי כשלו בשביל זה [וכן יש לי שב בזה דברי הגר"י הובא בפמ"ס יו"ד סי' שכ"ב סבור דהבע"כ ה' חייב באחריות החלה בזמן הבית עד שיבא ליד כהן ואם נאבדה חייב להפריש שניה וע"ז הקשו בכמה ספרים מפסחים (מ"ו) מדברי ר"י שאמר לא זהו חמץ שמוהרין עליו בכו"ב וב"י והק"ל הוא עובר משום שאחריות עליו וכבר נאמר בזה תירוצים שונים ולפי הגיל א"ש דהא לחלה אין שיעור מה"ת א"כ אין האחריות עליו רק על פחות משו"פ ולא הוי אפילו גול"מ כנ"ל] כן ה' נראה לכאורה דבאחריות פחות משו"פ אינו עובר בין אם קבל עליו לשלם פחמסו"פ אם יאבד החמץ בין אם החמץ שהפקיד אללו אינו שיה פרוטה. אבל אח"ז מלאה בגמ' שנראה מדבריו דאף בקט"א בפחמס"פ נמי עובר יע"ש במלוא י"א אם גזל אחד מישראל חבירו ממון פחמס"פ ופמ"ס לא ניתן להישבן ועי' ברמב"ם

נרמז"ס הל' גילה פ"א והמחנה אפרים חקר אם הטעם דפמש"פ אינו בהשבעה דמחול ל' ישראל או משום דלאו ממון הוא. והמח"א הביא בשם הראשונים דמשום מחילה הוא א"כ היכי דלא ידעו הבעלים מהגזילה כרש"י בעלים קאי דלא מחלו ל' וע"ז כתב המנ"ח דהי משום מחילה הוא ודאי הוי שלו כי מחל לו ואף אם לא מחל לו מכ"מ הרי נמחיו באתרוות א"כ בודאי עובר ואם נאמר דלאו ממון הוא א"כ אפשר דמ"מ לא הוי שלו ג"כ מ"מ אף אם יאמר מחיו לשלם רק שאין נוקקין לו עכ"ל המנ"ח הרי מדבריו מפורש דבין אם מטעם מחילה הוא עובר מ"מ א"כ ידעו הבעלים הרי מחלו לו וכו' שלו ואם לא ידעו הרי חייב באתרוות וממון הוא ואף אם מטעם דלאו ממון היא מכ"מ חייב באתרוות וכן שאין נוקקין לו ולכן עובר וזה ל"ע לענ"ד ואם הטעם משום דלאו ממון היא א"כ אין זה אפילו גול"מ ולאו אתרוות ממון הוא דהרי אתה אומר דפמש"פ לאו ממון הוא [וכן מ"ש דאף שאין נוקקין מכ"מ כיון שדריך להשיב הוי באתרוותו עליו וזכרתי שראיתי באיזה ספר וכן העיר דודי הגאב"ד ז"ל דק"ק פאריוק ליישב דברי הבר"י הג"ל משום שאף שחייב באתרוות החלה הוא רק משום מזה ואין הכהן יכול להוצעו בדינין לכן אינו עובר ה"נ בזה יש לפקפק אף לפי הטעם משום מחילה והיכי דלא מחלו לו ורק משום חיוב אתרוות הרי מ"מ אין הכ"ד נוקקין לפמש"פ] אבל מכ"מ מהמח"א שהבאתי לעיל משמע כהמנ"ח דאל"כ מאי מקשו היכי שייך שאכל חמץ שאינו שלו ולא ניחא לכו כגון שגול חמץ פמש"פ כמ"ס לעיל ע"כ דסבירא לכו דגם זה מקרי כגולה אתרוות וכמו שמשמע מהמנ"ח:

נרמז"ס הל' גילה פ"א והמחנה אפרים חקר אם הטעם דפמש"פ אינו בהשבעה דמחול ל' ישראל או משום דלאו ממון הוא. והמח"א הביא בשם הראשונים דמשום מחילה הוא א"כ היכי דלא ידעו הבעלים מהגזילה כרש"י בעלים קאי דלא מחלו ל' וע"ז כתב המנ"ח דהי משום מחילה הוא ודאי הוי שלו כי מחל לו ואף אם לא מחל לו מכ"מ הרי נמחיו באתרוות א"כ בודאי עובר ואם נאמר דלאו ממון הוא א"כ אפשר דמ"מ לא הוי שלו ג"כ מ"מ אף אם יאמר מחיו לשלם רק שאין נוקקין לו עכ"ל המנ"ח הרי מדבריו מפורש דבין אם מטעם מחילה הוא עובר מ"מ א"כ ידעו הבעלים הרי מחלו לו וכו' שלו ואם לא ידעו הרי חייב באתרוות וממון הוא ואף אם מטעם דלאו ממון היא מכ"מ חייב באתרוות וכן שאין נוקקין לו ולכן עובר וזה ל"ע לענ"ד ואם הטעם משום דלאו ממון היא א"כ אין זה אפילו גול"מ ולאו אתרוות ממון הוא דהרי אתה אומר דפמש"פ לאו ממון הוא [וכן מ"ש דאף שאין נוקקין מכ"מ כיון שדריך להשיב הוי באתרוותו עליו וזכרתי שראיתי באיזה ספר וכן העיר דודי הגאב"ד ז"ל דק"ק פאריוק ליישב דברי הבר"י הג"ל משום שאף שחייב באתרוות החלה הוא רק משום מזה ואין הכהן יכול להוצעו בדינין לכן אינו עובר ה"נ בזה יש לפקפק אף לפי הטעם משום מחילה והיכי דלא מחלו לו ורק משום חיוב אתרוות הרי מ"מ אין הכ"ד נוקקין לפמש"פ] אבל מכ"מ מהמח"א שהבאתי לעיל משמע כהמנ"ח דאל"כ מאי מקשו היכי שייך שאכל חמץ שאינו שלו ולא ניחא לכו כגון שגול חמץ פמש"פ כמ"ס לעיל ע"כ דסבירא לכו דגם זה מקרי כגולה אתרוות וכמו שמשמע מהמנ"ח:

ועתה ראיתי שיש ליישב שיטה רש"י שהבאתי לעיל באופן אחר והוא בהקדס מה שקשה עוד על דברי רש"י ז"ל דלפי זה מ"ט תנן במחנה דוקא מחלו של נכרי מותר באכילה הרי אפי' של ישראל אחר גמי יב' מותר אחרי דיליף משאור דר"א. וכן מלאהי שעמד בזה הל"ל ז"ל וכן עמד שם על מה שפרש"י מותר מה"מ באכילה מנין זה דמדברין אסור ונלפע"ד ליישב כ"ו דהנה המנ"ח ז"ל שם כתב דאם גול חמץ של נכרי לשיטת הסובבים דלא ניתן להשבין ע"י אהע"ז סי' כ"ח א"כ הוי ממון שלו אבל לפמש"פ בסי' ירמיה הובא במנ"ח סי' תרל"ז דאף למ"ד גול עכו"ם שרי מכ"מ לא מקרי לכס לגבי גולל וסוכה ע"ס א"כ אינו עובר בב"י דלא הוי שלך ואפשר דמ"מ הוי מלוי בידו וסיים בנ"ע ע"ס. א"כ אם נאמר דהס' ירמיה היכי שגול מעכו"ם אינו עובר בב"י למ"ד גול עכו"ם שרי א"כ א"ש דרש"י לשיטתו דגול עכו"ם שרי מה"מ ע"י סנהדרין (ג"ז) וברש"י סוכה (ל').

ומדברי התוס' הג"ל מובח ג"כ דאף למ"ד גול עכו"ם שרי מ"מ לא מקרי לך דאל"כ לפי מה שהוכיח הג"ס דהתוס' סבירא לכו דגול עכו"ם שרי מה"מ א"כ מ"ט כתבו התוס' להקשות על רש"י ז"ל דא"ל לומר בגול מהנכרי א"כ ה"י חייב באתרוות ומ"ט לא כתבו דהרי היא שלו כיון שלא ניתן להשבין וע"כ דסבירא לכו. להתוס' דאף שלא ניתן להשבין מ"מ לא מקרי לך ורק משום חיוב אתרוות קאמי עלה ובע"כ סברת התוס' דאף שאינו חייב באתרוות רק מדברין מ"מ עובר מן התורה בב"י דמכ"מ הרי הוא מחויב לשלם ולא גרע מאתרוות מחמת אלתות דלדעת הרמב"ם עובר בב"י ועדיפא זה מזה וי"ל דאף החולקים שם יודו בלאן ואפשר לרמוז בזה שכחבו התוס' שם ולא גרע מחמץ שחייב באתרוות דהרי הוא כשלו ומלות ולא גרע אינם מדויקים לכאורה דהרי היא ופלי הג"ל א"ש דכאן הרי יש לומר דכיון שגול עכו"ם שרי הרי היא שלו משום ועכ"פ אפתי'ל שאינו שלו מ"מ הרי מדברין מחויב באתרוות ולא גרע עכ"פ מחמץ שאינו שלו כלל אם מחויב באתרוות שהוא כשלו. נחזור לדיון דלפענ"ד עדיין הדבר לדין תלמוד אם בקבלת אתרוות של פמש"פ אם עובר אם לא וז"ע. עיין ב"מ (כ"ז.) ומלאהי פרט לפחות משו"ס ופרש"י שמהא קרוי מליאה והרי חמץ שקבל עליו אתרוות שעובר יליף מלא ימלא א"כ אפשר לומר היכי שקבל אתרוות על חמץ פמש"פ א"א ללמוד מלא ימלא:

ב) במק"ח לה' פסח (סי' תס"ז) מיישב קושיא הח"י על הסוד במ"ס גבי דגן שנעבע בגדר דאסור למכור לנכרי כתב הסוד ואין החמץ ניכר בהם ודייק המנ"ח דהיכי דהחמץ ניכר מותר למכור

שמה ימכרו לישראל שאף אם ימכרו נמי לא יהי תקלה דהרי דרבנן בשוגג א"ל כפרה והרי בסי' פ"ו ביו"ד איפסקא הלכתא דגם בילת נבלה אין מוכרין לשכ"ס שמה ימכרו לישראל ואף שאינו אלא איסור דרבנן ול"ע :

(ג) באר"ח החדש סי' תנ"ז כתב דלפמ"ש הרמב"ם ורע"ב בפ"ב דמלה דסופגנין היינו רקיקין דקין ואינם חייבים בחלה אי"כ לפ"ז מלות שלנו י"ל דאין חייבות בחלה ואולי לפי שנאפות לפיקר לחם בפסח חייבות בחלה וסיים בל"ע ולפ"ד באופה מלות לכל השנה אין חייבות בחלה אף כשיש סיפור חלה בעיסה. אבל גם בהנהגות הרש"ס לחם חלה העיר בסברא זו והביא מהירושלמי וכן הוא בפסחים (ל"ז). בפירוש דבגאפה בחנור לכ"ע חייב בחלה ולפלא שנעלם מהגאון המהרש"ס גמ' מפורשת :

(ד) עוד כתב שם המהרש"ס בדין נחשברו מקלה מלות שכבר הפרישו מהם חלה ברוב מלות שלא נטלו מהם חלה שכתב רי"ל דמיעוט הפטור בטל ברוב החיוב וסיים דעכ"פ בחלה בזה"ל דרבנן יש להקל ובלידוף שמה יכריע גם עתה מאותן המלות חייבים עכ"ל ולפענ"ד לבד שיש לפקפק אם שייך בזה ביטול ברוב שהמיעוט הפטור יהי בטל ויתחייב ע"ז מכמה טעמים אבל אדרבא בחלת חו"ל דאכל והולך ואח"כ מפרש א"כ גם המלות שלא הופרש מהם נמי אין עליהם איסור בעלם רק שלריך להפריש מהם מעט ולא שייך בזה ביטול וכעין זה מלאמי. בהנהגות חכמה שלמה על יו"ד דפוס לבוב סי' פ"ו סעי' ל"א אם טבל לחלות חו"ל הוי איסור מחמת עצמו או רק מחמת התערובות יע"ש. והרי להדיא מבואר בש"ע יו"ד סי' שכ"ד סעי' י"ב דאם נחשברה חמשה ככרות שהופרש עליהם חלה בעשרה ככרות שלא הופרש עליהם חלה יפרוש חמשה שאו ודאי הפריש מאחד שלא הופרש עליו ע"כ יע"ש הרי מבואר דלא בטיל ודלא כמהרש"ס הגיל ואין תקנה לזה רק כמבואר במק"ח יע"ש :

(ה) באר"ח סי' תנ"ג סעי' ט' בהא דאסורי ללוש בו ביום שטוחנין הקמח כתב המ"א סי' י"ד בשם הכנה"ג דבמקומינו אין חוששין לזה ואפשר כיון שמרקדים את הקמח מתקרב ע"כ. ובח"י הביא מה שסיים ע"ז הכנה"ג דאין סומך על שמיטה זו והוא נגד משמעות הפוסקים ע"כ. ונ"ל דהמג"א לשיטתו אייל בסי' תנ"א סי' ל"ד דאין חיוב לרקד הקמח ולכן במקום שאין נפה חדשה מוטב שלא ירקדו הקמח ולפ"ז אפשר לומר הא דכחצו הפוסקים דין זה דאסור ללוש ביום השמיטה משום שלא היו נוהגין לרקד הקמח ולכן האדרגא דנאגו לרקד א"כ מתקרב ואין זה נגד משמעות הפוסקים

למכור למכ"ס ולא חיישין שמה יטמנס הנכרי וימכר לישראל דהא אין קוין קמח מן השוק למלות. וע"ז הקנה הח"י דניאם שמה יטמנס העכו"ם ויקח לישראל וישהו בביטול דעבור אב"י. וע"ז כתב המק"ח לתרץ דשאני ב"י מאיסור אכילה דדוקא באיסור אכילה חיישין לתקלה דאף דאורו שיקח לא ידע שאיסור הוא מ"מ הרי הוא כאוכל איסור בשגגה ואף כשעובר בשוגג איסורא קעביד ובעי כפרה לכן חיישין לתקלה משא"כ איסורא דב"י דבשוגג אינו עובר כלל כמ"ש המג"א בסי' תל"ד סק"ה דל"ד לאוכל חלב בשגגה ולית ביה משום תקלה עכ"ל :

ונפלאתי מאוד על דבריו חדא דהרי המג"א שם כתב זה רק לדעת הרמב"ם ז"ל אבל לדעת הטור כתב המג"א בפירוש שגם בשוגג עובר יע"ש א"כ היכי מחזק בזה דברי הטור דהרי להטור איכא איסור ב"י בשוגג ג"כ וא"כ הדרא קושית הח"י לדוכתי' ועוד דלפענ"ד גם לדעת הרמב"ם ז"ל הוא רק היכי שלא ידע כלל שיש החמץ בביטול א"כ אינו נכלל כלל באיסור ב"י [יש להסביר זה דהרמב"ם לשיטתו] בפ"ב שעינין הביטול שיחשבונו כעפר וכדבר שאין בו גורף כלל וכאילו אינו ברשותו והכונה לדעת הרמב"ם שעינין הביטול שמבטל בלבו חשיבות הדבר ואין החמץ בלבו כדבר של תועלת וממשי וע"ז אר"ח החדש סי' תל"ד בשם המהר"ק ולכן היכי שלא ידע כלל מהחמץ הרי אין נחשב בלבו מציאות החמץ כלל ולא הוי כאוכל חלב בשגגה ודו"ק כי קלרתין אבל היכי שידע שהדבר ברשותו ומיחשב בלבו לדבר של תועלת רק לא ידע אם הוא חמץ בודאי גם הרמב"ם יודה דעובר בשוגג ודומה ממס לאוכל חלב בשוגג וסובר דשומן היא [ולפי הנ"ל יתורץ ג"כ קושית המק"ח בסי' תל"א על הרמב"ם ז"ל. דלרד"י הבדיקה בלא ביטול היא רק מדרבנן. ממה שאמרו בדיקת חמץ דרבנן דמה"ט בביטול בטלמא שני משמע דבלא ביטול הוא מה"ט. ולפמ"ש א"ש דאילו לא הי' די מה"ט בביטול הי' באמת עובר בשוגג כנמלא חמץ בכל מקום ברשותו והוא לא ידע אבל כיון שמה"ט די בביטול אף שיש ברשותו ולא ילא מרשותו רק בב"ז אינו עובר הרי דהדבר חלוי בלבו וכיון כשאין הדבר בחשיבות בלבו כגון שמבטלו ומחשבו כעפר אינו עובר א"כ גם הבדיקה (אף בלא ביטול) נמי רק מדרבנן דאף אם נמלא בחיו מקום חמץ כיון שלא ידע כלל מזה ואינו נחשב בלבו אינו עובר בב"י ודו"ק כי הוא נכון בס"ד] :

עוד קשה לי על המק"ח הג"ל דלפמ"ש בעצמו בנה"מ סי' רל"ד דאיסור דרבנן בשוגג אי"כ כפרה א"כ לדבריו לא הי' לנו למס' באיסור דרבנן

הפוסקים אבל הח"י לשיטתו חיל בה"א שם והדקדק
הקמח בטיבן מדיע' וכלל דקדו הקמח כתב דאפשר
לאסור כל המיטה אי"כ ש"כ האי דיע' דאין לאסור
ביום המיטה מ"ירי נמי אף שרקדו הקמח ולכן
הביא סוף דברי הבנה"ג שהוא נגד המעטות הפוסקים.
והוא נכון בעצמם :

פינחס בה"ד משה יתק' הכ"ס וויינער
אבר"ק הג"ר :

סימן צ.

בעה"ז פה שענה (מלך רמזים) :

עוברא ה' במקו"א שכתב שחט השו"ב בהמה
א' ובדקה בבדיקת פנים הרגיש שנסרבה
מהרי"א לטרפשא ואמר להטבח שא"א לו כעת
להוליא הריאה מהבהמה ביען שגריך להניח מקלת
מהטרפשא להריאה עד שמקודם יהלו את הבהמה
ואז יהי' לו בניקל להניח מקלת מהריאה לטרפשא
להוליא ממנה את הריאה ולהסיר הסירכא ולבדוק
אוחו מקום ברוק והשו"ב הלך לו והלך הטבח [ולא
רצה להמתין על השו"ב] בעלמו להוליא את הריאה
ובמקום שהי' לו להניח מקלת מהטרפשא להריאה
חתך מקלת מהריאה באוחו מקום שהי' דבוק ע"י
הסירכא לטרפשא ונשאר מחיכת הריאה עם הסירכא
דבוקה בטרפשא וכשהוליא את הריאה לחוץ וראו
השופטים של הטבח שנחמכה מהריאה החמילו לריב
עמו לאחר שבדים הטרפת את הבהמה על שלא
רצו להמתין עד שיבוא השו"ב ושוב בא השו"ב
ויספרו לפניו את כל אשר קרהו ולוחו ג"כ על שלא
המתין עליו וכעת היה דאפסיד אנפשי' כיון דא"א
עוד בבדיקה ולקח הטבח השותק את המחית הריאה
שהי' דבוקה לטרפשא וקלפו מעל הסירכא שנשארה
דבוקה בטרפשא ואמר להשו"ב באה שעברה מחיכת
הריאה מעל הסירכא בנקל ומחית הריאה חלקה
תלמעלה ולולי שנחמכה שא"א כעת בבדיקה הי'
כשרה והשו"ב הלך לביטו ולקחו הטבחים השומן
שעל הדקין והניחו אוחו לחוץ החלבים שלו ואחרי
עבור איזה שעות הי' הטבח אלל מורה א' שלהם
אדוות איזה פנין וסיפר לו שהי' לו היום סיבה
שבעמלי הערדן בהמה א' ושאלו המורה ע"י מה
נערפו והשיבו הטבח ביען שנחמכה מהריאה וא"א
עוד בבדיקה ואמר לו המורה שהבהמה הוא כשרה
ושלא אחרי השו"ב ואמר לו שכל יסרפו עוד שום
בהמה בלתי דעתו והבשיר הבהמה וע"ז נמנר
הבשר בחוקת כשרות ולאשר שאר הטבחים הי'
לועקים ע"ז שעדן לא נשמע להכשיר בכגון זה וגם
אם יהי' להם עוד הפעם איזה סירכא קשה יחמכו

מקלת מהריאה עם הסירכא ויכשירו הבהמה לכן
שלחו אליו איזה בע"מ שידיעם אי' מלא מקום
לכשיר בזה כי אף שאין להם ידיעה בהריאה אך
מראה להם לרשעם שבמקום שיש ריטוח' הבדיקה
מעכבת והשיבם בזה"ל ע"י פת"ש ל"ט סק"א וס'
בית דוד סי' ל"ט ח"ו יסוד"ד אר"ז וגם שכתב"ת
מביא חולקין ע"ז אכן לדמיו כאן ק"ל יותר מעובדא
דבנכ"ש בהיות שלא נקדש הסוד לבדו רק עם כשר
הריאה עמו והמדקדק בנו"ב מ' סי' כ"ג יראה
דבריו ובכן הדבר נגזר רק לנאכרה הריאה אחר
המיעוץ שכל ידב' המניח כחשו' שנאסף השו"ב אשר
כל אחרונים מקילים והת"ש יחיד בזה שמחמיר בא
ופסק להקל ועוד יש להקל בעובדא דידן מחמת
שהסירכא עברה בנקל וגם הדמ"ק מקיל כבנכ"ש
וכשר בלי שום פקפוק וסי' מקום להקל לגמרי רק
מחמת שנגררה הוא פלא ומידות הוריתי שיהי'
כבשר שחורה בה חכם עכ"ל. ולאשר עדיין לא
נחקרו דעתם בזה בלא השו"ב ושאר הטבחים אלי
וסיפרו לפני את כל המאורע ויחדד ילחך חרדה
גדולה ורעדה ופלגות אחומתי על שהתיר את האסור
ולויחי להכריז בביהכ"נ דשם שידעו שהבשר הוא
טריפה והכלים שנחבשלו בהם הבשר הזה טריפה כי
במקום שיש חילול השם אין חולקין כו' ובפרט
במחללות אסורות המעמסמים דעתו ולבו של אדם
ר"ל (ע"י) בח"ס אוח"מ סי' קי"ג) :

ואבאר טעמי ונמוקי בזה בקלרה בעה"מ
הנה מ"ש בשם הגב"ש אני אוסיף שכל
בחב"י סי' מ"ב שהו"ד בפ"ת סק"ג אמנם בדמ"ק
ס"ק כ"ח כ' עליו דל"ש כן במיעומו"ש הנהוג עתה
בקילוף רק אם סר כלאחר יד מעין הנענוע שהי'
נהוג יעו"ש ובמק"מ ס"ק קכ"א. וכ"כ עוד הדמ"ק
ס"ב כ"ס ס"ב שמישומ"ש הנהוג פתה אינו רק קילוף
כקבוס רייטש ובכ"ז ליכא לח"ד קולא אם לא הובחן
שלא בלגן. ובשנ"י ח"ב סי' ס' כ' על החב"י
הג"ל דאין להקל בזה אלא כשנחמך הסירכא בין
אמצעומו בנחה אכן במקומות שמחמין בחזק קלת
אין להקל כיון דלא לריב נפיהה מדינא אליבא
דכו"ש כיון דהוי כ' קילות דסמרי אהרדי ומחמלה
אמה אומר למעך בחזק קלת וע"כ כי הנפיהה
עיקר ואח"כ מרנה להקל בלי נפיהה לכן אין להקל
כלל בלי נפיהה אליבא דכו"ש יעו"ש באריכות וע'
בש"ת השיב משה סי' כ"ח בבהמה שהי' בה סירכא
שעברה ע"י מיעומו"ש רק שנתהווה חתך א' בריאה
אשר ע"ז א"א עוד בבדיקה וכ' שם להקל דוקא
באולא ע"י גלגול בין אמצעות דלא נכתב שיהא
ריב כו' אבל אם ל"ה רק המיעוץ שנהגין רוב
שוחטי ואמינו דמגביהין וקולפין מעל הריאה מוכרחין
להורות דבהמה הוא טריפה ודאי יעו"ש וע' בש"ת
ד"ח

ל"ט כ' שלא להשגיח על הספרים חדשים כי קולא
קולא תפסי בדורות הללו :

סוף דבר זהא נחמי וזהא סלקי שהדבר פשוט
כביעוהא בכוחאא וליא דין לריך בושש שהכלים
המה טרפה והמורה שלא כדת הורה ואם המורה
יראה כל הכל' ויחזיק בהוראתו משפטו חרון בהל"מ
אף אי עבר אד"ס באחרו שאין זה מורה לו וכמ"ס
בש"ס מים חיים ראפפארט חז"ל סכ"ז יטו"ס
באריכות ואבקם מחכמי שערי תורה שיכתוב כ"א
דעתו למען לברר הדין הזה להלכה ולמעשה כדת
של תורה הנני המלפס לשועת הש"ס כה"ע :
יצחק מרדכי פאדוואה בלאמור שרי"א
מאפאשנא האבד"ק שענא והגדיר יצ"ו .

סימן צא .

בעה"י פה דתרום :

בכפר חלקה יואב קמא חז"ל ס"כ ילא כבוי
גלאנו שר המורה שליט"א לרון בדבר החדש
בחתרבות חזק בפסח יבש ביבש ויכיר האיסור
דמורה למכור לנכרי חזק מדמי איסור שבו גם
בפסח עמלו ע"י דברי הנ"כ דאחר שמרן הנכרי
נקנה כמשיכה שוב לא עשאן הכתוב כאלו הוא
בהשוותו וממילא מקיים בזה מ"ע דתשבינו כמ"ס
הרא"ש בפסחים פ"ב לר"ש דלפני זמנו אינו עובר
עליו רק מלד תשבינו יכול למכרו לנכרי והטעם
כמ"ס כ"כ כה"ט הלשון ביעור הוא מלשון ביערתי
הקדש מן הבית דמחויב רק להוליך מרשותו . גם
הביא ראי' מהא דפריך בפסחים ד"ו ובי משכחת
לה ליבעלה וקשה לשיטת התוס' דתשבינו הוא רק
מטעם הפקר וא"כ הא מבטל בזה מ"ע דתשבינו .
וע"כ דגם בזה מקיים מ"ע דתשבינו עב"ד . והנה
אם שאינו כדאי להרהר אחרי דברי הגאון שליט"א
אכן תורה הוא וללמוד אי לריך ולעג"ד דה"כ
לשיטת הגאונים דבמוליו מביתו סגי לו לדין כחזק
שקע"א דסגי ביחד לו בית ממילא מועיל עולה זו
גם בפסח וכבר הוכיח הש"א ס' פ"ג דזה דבר
בטל וא"א לומר כן . ונהי דמ"ס בבעמנו של דבר
ללא סגי עולה אלו גם בפסח משום דמתיב אף
ביום הראשון תשבינו משמע דאחר שבער עליו
יום הראשון בעי השכחה מן העולם דוקא אין מוכן
לי דהא תשבינו דקרא היינו מעו"ט כמבואר ריש
פסחים אף הראיות שלו המס ראיות מלוקות ע"ס .
גם ק"ל בדברי הח"י הנ"ל דהא לא גרע משאר
איסורי הנאה עכ"פ דבעי שריפה או קבורה ולא
סגי שימכור לנכרי חזק מדמי איסור שבהן :
ולאחורה

ד"ח למרן הנה"ק מלאנו זל"ל זי"ע ח"ב חו"ד
סכ"ג ס' שמוחלס אלו שבמינומ"ס דקליפה הנהוג
בזה"י דאס"א לבדקה לאחר הקילוף דיש להחמיר
ולתקוף בכ"מ אפי' בהפ"מ . ואף שהשורב אומרים
שהוסרה בניקל ול"ה רק כריד אעפ"כ הוא טרפה
ודאי :

ברר של דבר דהאידנא העיקר הוא בדריקה .
ולכן אס נאבדס בלי בדריקה טריפה ודאי ומי
שיש בו יראה ד' ואין לבו גם בהוראה יודע לדברי
שבזו"י טרפה בנאבדס קודם בדריקה וכ"כ בשו"ס
זל"ל החדשות חו"ד ס' ל"ב דאין להקל בזה כלל
וכ"כ הג' מהרש"ק בהגהותיו לפט"ג דאס עברה
הסירכא בקליפה כו"ע מודים בזה דאין להכשיר בלי
נפיהה וכפל ומשלש דבריו בטו"ט קמא ס' ס"ה
ובתנינא ס' מ"ב ובס' ק"א ובק"א ס' ע"א
ובדר"ת הביא ג"כ כן בש"ס שו"ס עמודי אור ושו"ס
עמק הלכה וכ"כ בשו"ס בית שלמה חו"ד ס' מ"ז
ע"ס . ובשו"ס הרי בשמים קמא ס' ל"ג האריך
בזה וכ' דהמורה שהקיל בזה עתיד ליתן את הדין
והכלים שנתבשל מבשר הזה טרפה וזהרואי להגדיל
יגדיל וכ"כ ישבר יטו"ס וע"י בשמ"ס ס"ג ובדע"ק
שס סק"ג ובפר"מ ס' כ"ג . ובפרט בג"ד שהטבח
בעלמו הסיר החתיכות הריאה מעל הסירכא לא
השו"ב והסירכא עדיין נשארת דבוקה לטרפשא א"כ
חזין דאינו ריח בעלמא פשיטא דטריפה . ובר מן
דין הלא בג"ד חשיב כנאבדס במזיד ובפסח אמת
(שכפר"ת) סק"ח כ' דאפי' המחבר וסייעתו לא
הקילו בנאבדס אלא כנאבדס בשוגג גמור בלי שום
פשיטות אבל בנאבדס ע"י פשיטות כגון שהניחה
במקום התורפה וכיולא אע"פ דל"ה חזיר גמור אין
שום דיעה להחיר בזה יטו"ס . וכיון שכן הסכימו
כל האחרונים והדע"ק מכללס א"כ ממילא דברי
המורה שסמך א"ע על הג"ש בקלון ואין בדבריו
כדאי להיות מחיר איסורים ומ"ס בש"ס השו"ס שבסוף
השו"ע למרן חז"י בעל ס' המניא הק' זל"ל זי"ע .
ע' בחק"מ ס"ק קכ"א שס שב' דמ"ס הרב בהניא
להקל בנאבדס אחר המיעור כוונתו ג"כ הוא רק על
המיעור דלגלול בין אלבעות דוקא לא בקילוף דידן .
[ושרי' לי' מארי' לבעל חיו יהושע שנתן מכסול
לפני המעיינים בקראו את ספרו הלכה פסוקה
והעתיק בחור הלכותיו להפ"ת בשם הג"ש הנ"ל
ולא הביא מכל הנ"ל ובאמת אינם הלכות פסוקות
רק הלכות מקופחות ומקוטעות וחליה לשמוך עליו
ועל שאר הקלורים בלי עיון בהפוסקים האחרונים
המפורסמים אשר מפיאם אלו חזין ומהם מלא תורה
וע"י מזה בשפ"ד ס' מ"ב סק"ד ובמ"ז ס' מ"ג
סוסק"א שמוכר מאד לכל להורות מהקלורים עד
אחר שיחפס ויעיין בראוי ובק"א לטו"ט ח' ס']

ולכאורה רציתי לומר כוונת הרא"ש פ"ב בפסחים הג"ל שכתב דלר"ע לפני זמנו יכול למכרו לנכרי כוונתו להנכרי יוכל אותו בפניו דבזה שפיר מקיים מ"ע דתשבינו כמו במריה לפני כלבו בפסחים (ל"ב) אף ה' הרא"ש שם מביאר בטעמו של דבר משום דא"ל להשבינו מן העולם רק להשבינו מן הבית ודבריו המה כדברי בעה"ט שהביא הח"י הג"ל שם :

והנלענ"ד בזה דהנה האחרונים תמחו בפלוגתא דר"י ורבנן דאין ביטור חמץ אלא

שריפה דאטו מי גרע פירור וזורה לרוח ומטיל לים ביטול בעלמא וע"י מקומ"ח בדיני בדיקה וביטול שכתב משום קושא זו דפלוגתא דר"י ורבנן הוא אחר שכתבו ע"ש. אכן במחל"ת דבריו תמוהים בזה דמביאר להדיא בר"ן ריש פסחים דפלוגתא דר"י ורבנן הוא בשאל בטלו ע"ש. וגם ק"ל דא"כ האך ל"ף ר"י מק"ו דיותר שאינו בב"י ובב"י טעון שריפה חמץ שיטנו בב"י ובב"י אינו דין שטעון שריפה ולדברי המקומ"ח קשה דהא חמץ זה שאנו רגין עליו בלאחר שכתלו הא ג"כ אינו עובר עליו בב"י וב"י. אכן לענ"ד נראה דלק"מ דלא מיבעיא לשיטת התוס' פסחים (י"ב) דפלוגתא דר"י ורבנן הוא רק לאחר איסורו ואז הא שוב לא מהני ביטול והמה זמנים מחולפים וכן ה' הגוה"כ דער זמן איסורו מהני ביטול ולאח"ז איסורו צ"ע שריפה או פירור ומטיל לים. וגם לשיטת התוס' הא באמת אינו מקיים מ"ע דתשבינו בביטול כמבואר בדבריהם ד"ד להדיא רק אפילו לשיטת רש"י בפסחים (י"ב) ולשיטת הטור ס' תמ"ה בשמו דפלוגתא דר"י ורבנן הוא מחלית חוב בדיקה שחל עליו עד מחילת שעה שבע ג"כ לק"מ במש"כ הר"ן ריש פסחים שם דזה שאמרה תורה תשבינו יכול לקיים בלאחר משהי דרכים או בביטול או בביטור מן העולם ע"ש. וביאור דבריו הקדושים נלענ"ד דהשתי דרכים המה או שיטל חמץ ויסלק דעתו ורשותו ממנו ולא ייה"ו הוא עוד יותר הבעלים של החמץ וזה שאמרה תורה תשבינו שאור מצתיכם דהיינו מדעתו ורשותו כמו שאמרו מה ביתו ברשותו ואז שוב אינו חשיב שלו כמש"כ הגאון מהר"ל מפראג ו"ל בטעמא דראש כנודע ואם לא עשה בן מחויב לבצר חמץ מן העולם ולאח"ז איסורו דאז באמת אינו ברשותו ואינו שלו כלל שוב לא מהני מה שמסלק דעתו ורשותו ממנו דהא גם בלא זה אינו ברשותו כלל רק דעשאן הכתוב כאלו ברשותו ומה מהני מה שמסלק דעתו ממנו וכן לא מהני הולאה מביתו או יחד לו בית בפסח דמ"מ הוא בדעתו וברשותו ואינו מקיים בזה העשה דתשבינו כמש"כ השא"ר הג"ל :

וא"כ א"ע דברי הרא"ש פ"ב בפסחים הג"ל

דלר"ש דיותר בהנאה עד הלילה רק מטעם תשבינו שפיר יכול למכרו לנכרי דבזה ג"כ מסלק דעתו ורשותו ואינו עוד הבעלים של החמץ ומקיים בזה שפיר העשה דתשבינו כמו בביטול וכנ"ל משא"כ לדין דאיסור בהנאה ואינו יכול עוד לסלק דעתו ורשותו ממנו נהי דנימא כמש"כ הט"ז שהביא הח"י דאחר שמחקר הנכרי החמץ וקאלו במשינה שוב לא עשאן הכתוב כאלו הוא ברשותו כיון שצ"ל לרשות אחר מ"מ כיון דהוא א"י לסלק עצמו ודעתו מהחמץ הוי' כמו אם נפל החמץ ממלא לאור לר"י דאב"ח אלא שריפה דודאי לא מקיים בזה העשה דתשבינו וה"כ במכרו לנכרי כיון דהוא א"י למכרו ולסלק דעתו ממנו כלל ועשאן הכתוב כאלו הוא ברשותו ואינו מקיים בזה כלל מ"ע דתשבינו וכאמור :

ומה שהביא הח"י ראי' מקושים הש"ס דפריך וכו' משכחת לה ליבטלה וחשב זאת לראי'

ברורה דגם לשיטת התוס' מקיים בזה מ"ע דתשבינו

אינו מבין כלל דהא מפורש בתוס' ד"ד שם דלשיטתם

אינו מקיים מ"ע דתשבינו ע"י ביטול דתשבינו

דקרא הבערה הוא ולא ביטול ע"ש. וביטול קשיטו

אפ"ל דהא תוס' הוכיחו שם שיטתם דתשבינו הוא

הבערה ולא ביטול משום דתשבינו הוא לאחר

איסורו ואז הא שוב לא מהני ביטול ע"ש וא"כ

צה"א דגמרא דגם לאחר איסור מהני ביטול שפיר

י"ל כשיטת רש"י דתשבינו הוא ביטול ומקשה שפיר

וכי משכחת לה ליבטלה. וא"ש בזה ג"כ קושיא דב"ח

ס' תל"ד דמה פריך וכו' משכחת ליבטלה דהא מ"מ

למפרע עבר בב"י לשיטת הטור שם ולהאמור א"ש

דב"א דגמרא הביטול הוא מיקון הלאה וקיום העשה

דמש"כ. משא"כ בניכר האיסור דלא נכתל כלל :

אך בר מן דין לא הביטול כלל דברי הח"י הג"ל

דהא איסורי הנאה ליחייבו במכירה ואיסור

ג"כ ליחנס במהנה להנכרי רק כשמוכר חוץ מדמי

איסור שבתן הא אינו מוכר לו האיסור כלל ונשאר

שלו ואינו נהנה כלל מא"ה משא"כ בחמץ דכשהוא

שלו הא עבר עליו בב"י והפוסקים שכתבו דיימוכר

לנכרי חוץ מדמי איסור הוא רק כשהכתל מקודם

ושוב אינו עובר עליו בב"י כמש"כ המג"א רס"י

תמ"ב. משא"כ בניכר האיסור דלא נכתל כלל :

ואפ"ר עוד כוונת דברי הרא"ש פ"ב הג"ל

דלר"ש מקיים העשה דתשבינו במכירה

לנכרי וא"ל לבשרו מן העולם רק מן הבית. עפ"י

דברי התוס' ר"פ בחקוטי ע"פ והשכתי מ' רעה

מן הארץ דלר"י הוא השכחה מן העולם ולר"ש

והשכתי שלא ויזקו ע"ש והובא ג"כ ברמב"ן עה"מ

שם. וא"כ א"ש דברי הרא"ש לר"ש לשיטתו דמקרי

השכחה גם כשאינו מוכר מן העולם רק שאינו

ח' רעה וה"כ משכח השכחה כשאינו בכתובים אבל

לדין

י"ס ובנוצ"ה א"ח ס"י ז"א במכות (ט"ז)
דאמר לנו אין לנו אלה זאת ושור אחרת. דא
איבא חב"ב לדין דקיי"ל כר"י דאב"ח אלא שריפה
וא"כ כשהשליכו לנהר בטל העשה בידים ע"ש.
ולהאמור איש דכשהוא מושבת מן העולם שפיר נקיים
העשה גם לר"י ופטור ממלקות.
בנחם פענדיף וויינגארט טויצ דפה.

סימן צב.

ב"ה מה קאנפיקוואריא.

בתום יבמות (ה'): ד"ה טעמא בסופו כתבו
וה"ל וא"ת אי בעלמא דמי א"כ קרא
דכלאים בלית ל"ל ומירנו וו"ל ושור ס"ד דלא
לדמי עשה דלית לאו דכלאים שאינו שור בנשים
למ"ד נשים פטורות מלית עכ"ל. וכחב לי זה
זמן כביר אברך ס"ח גדול ע"ב כש"ח מו"ה ז"מ
קאנטראוויטש נ"י מטאמאשאו בזה קושיא עומה
דלפ"ז הא דדרשינן בקידושין (ל'): מתיראו לרבות
נשים דסד"א איש כתוב. ולפי דברי התוס' הג"ל
תקשה מאוד דל"ל הוא דתיראו לרבות נשים לכיבוד
הא ממילא מוכרח דאיש לאו דוקא דמי איש דוקא
וא"כ פטורה מן מלות כיבוד א"כ הוי עשה לכיבוד
ג"כ עשה שאינו שור בכל והדרא קושיא התוס' הג"ל
לדוכתי דא"כ קראי דמוכי כלאים בלית ל"ל
דילף מכיבוד ועכ"ל כתיבן התוס' דעשה לכיבוד
הוי עשה השוה בכל דאשה חייבת בכיבוד א"כ ל"ל
הוא דתיראו לחייב נשים בכיבוד הא ממילא ש"מ
מדאילתך קרא דמוכי דכלאים בלית ככ"ל.
וכתבתי להאברך כחדרשו הג"ל כן בדרך החדוה
ונקדים מלי דאמרינן בפסחים (כ"ו) יומא (ג"ט)
אין לך דבר שנעשית מלותו ומועלין בו ומקשינן
והרי תרומת הדשן דנעשית מלותו ויש בהן משום
מעילה כו' ומשני משום דהוי תרומת הדשן ועגלה
ערופה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין הניחא
למ"ד ב"כ הב"כ אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין
מא"ל ומשני מרי מיטוטי כתיבי ושמו הערופה
עכ"ל הגמרא שם והקשו בתוס' פסחים הג"ל ד"ה
הבא וו"ל תימא דתרי מיטוטי ל"ל והניחו בתומה
וילפטר דלמך קושיא התוס' דהנה אמרינן בנדה
(ל"ב) בסוגי דקטן וקטנה מממאין לויבה בדרשה
וא"ו אי דרשינן וא"ו יתירה יו"ש דמי בלי דברה
תורה כלשון בני אדם דר' יסודר דרריש מאיש איש
לרבות קטן בן יומא לויבה ומוא"ו דהאשה לרבות
קטנה בת יומא לויבה ור' ישמעאל בנו של ר'
יוחנן בן ברוקה דרריש מלזכר כל שבא זכר אחי

לדין דקיי"ל כר"י נגד ר"ס מורה הרא"ש דעמי
שיה' מושבת מן העולם או בשריפה או בפירור
והורה לרוב ולא סגי במכירה לנכרי:

שוב

ראיתי בספר ח"י שם שהעיר מדברי התוס'
הג"ל וכחב דכ"א מהם אויל לשיעמו דלר"י
דס"ל דהשבתה הוא שיה' מושבת מן העולם מש"ה
ס"ל דאב"ח אלא שריפה וחכמים דר"י הוא ר"ש
דא"ל שיה' מושבת מן העולם מש"ה ס"ל דסני
בפירור וורה לרוב. וכן עלה במחשבה גם לפני
אכן נסנתי אחור מזה דהא מבוזר בש"ס דטעמא
דר"י הוא דק משום דילף מנותר ע"ש:

ורענדי דאפ"ל דנגד העשה דחשבינו מורה
ר"י לחכמים דסני דהשבתה ככ"ד.

רק שיה' מבוזר מן העולם כמו דס"ל בס"כ הג"ל
דהשבתה מקרי כשהוא מבוזר מן העולם וא"ל
שריפה דוקא. והא דילף מנותר דאב"ח אלא
שריפה הוא לימוד בפ"ע ואינו ענין כלל להעשה
דחשבינו. ורא"י לזה מסוגית הגמ' דפסחים שם
דאמרו לו כל דין שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו
להקל אינו דין לא מלא ע"ש לשרפו יהא יושב
ובטל והתורה אמרה חשבינו שאור מבתיכם ככ"ד
שאתה יכול להשבינו ע"ש. וכיום המאמר תמוה
מאוד והוא כמערכת על הדרוש דהא ע"ז אנו דנין
ולר"י אינו ככ"ד שאתה יכול להשבינו רק בשריפה
דוקא. וס"ל לומר רק דהוי תחילתו להחמיר וסופו
להקל דאם לא מלא ע"ש לשרפו יהא יושב ובטל.
וכן יקשה בסוכה (ל"ו) דס"ל לר"י דסוכה אינו נוהג
אלא בד' מינים שכלולב מקל ומומר וחכמים השיבו
לו ג"כ כל דין שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו
להקל אינו דין לא מלא ד' מינים יהא יושב ובטל
והתורה אמרה בסוכות השבו שבעת ימים סוכה של
כ"ד ע"ש ותמוה מאוד דהא ע"ז אנו דנין דלר"י
סוכה הוא רק של ד' מינים ולא של כ"ד. ולהאמור
א"ש כיון דנגד העשה מורה ר"י דא"ל שריפה דוקא
רק שיה' מושבת מן העולם וא"כ הקשו לו שפיר
דהוי תחילתו להחמיר וסופו להקל וא"כ רשאי לבטל
העשה בידים דהא החיוב עליו לקיים העשה
דחשבינו דהוא גם ככ"ד. וכן הוא הפירוש בסוגיא
דסוכה הג"ל וא"ש בזה קושיא האחרונים במנחות
(פ"ו) דעמי למילף מק"ו דמנורה דמנחות בני שמן
זית יך דהא הוי תחילתו להחמיר וסופו להקל וכן
בבבבבות (ג"ג) בני למילף מק"ו דכלאים דכבשים
וע"ש אין מחשברין זע"ז דהא הוי סופו להקל א"כ
לא יהא עשרה מכל מין ולהאמור א"ש דקושיא הגמ'
הוא רק דהני דמבטל המזה המוסלת עליו וא"כ
יכול לעבור על העשה. משא"כ דהני דאינם חייב
עליו וכשאין לו פטור ודח"ק:

וא"ש בזה קושיא הגאון רעק"א ז"ל בתשו' סי'

אי דרשין וא"ו וא"ו הו"א דשמו מיותר ודרשין הו"א. ממילא לא דרשין הו"א יתירה דהערופה ואי לא דרשין הו"א דשמו למעט כלום. או דרשי' הו"א דהערופה דמיותר וכנ"ל ונבמ' דנקיט' ב' מיעוטין הו"א. והו"א הוא מטעם ספק אי דרשין וא"ו או ה"א ואליבא דר"י דס"ל ב"כ הבאין כחמ' מלמדים קיימין השמא בסוגיין ואחר דמספקא לי' כנ"ל הינך ב' מיעוטין כי הני תרי הוי רק חדא מיעוט וכנ"ל :

ואר"י יש לבאן בזה כוונת רש"י ו"ל בפסחים כ"ו הל"ל ד"ה אלא למד' מלמד' ד' יהודה במס' סנהדרין ויל"ד מאי צמי רש"י ו"ל בזה אך בל' לישב בזה קושים הו"א הנ"ל דמרי מיעוטי ל"ל. לפי דברינו הנ"ל דאחר דר"י מספקא לי' כנ"ל הולך להביא ב' מיעוטין כי הני ב' מיעוטין הוי רק חדא מיעוט וכנ"ל :

ורפ"י זה נכא לישב הקושי' דמיראוי הנ"ל דל"ל הו"א דמיראוי כנ"ל ד"ל בפסחות לפי הנ"ל דמאן דרשי' סמוכים הוכחנו למעלה דהוא לא דרשי' וא"ו ואפי' אם נאמר דהתנא דרשי' מיראוי למייב נשים בביבד דרשי' מפשטא דקרא דמשמעט שון רבים קא דלא דרשי' וא"ו מ"מ הלא אין להקשות הו"א דמיראוי למה דאחרי דלא דרשין וא"ו יתירה א"כ אין להקשות עוד על היותם האות כיון דאורחא דקרא הוא. ואליבא דר' יהודה דמוכרחין אנו לומר דס"ל כהנא דבי ר' ישמעאל ביבמות ד' והרי ר' ישמעאל לא דרשי' וא"ו בסוטה (כ"ט.) יעיר' ברש"י ד"ס וכהונה וממילא אין להקשות אליבא דידיו הו"א יתירה ל"ל וכנ"ל ודו"ק כי נכון הוא בזה"ל :

ועפ"י ש"ב לעיל דדרשת סמוכין מלי' בפלוגתא דר' ישמעאל ורע"ק אי דרשין וא"ו ור' יהודה ספוקי מספקא לי' בדרשת וא"ו לפי' דמספקא לי' בחולין ע"מ ריש אוהו ואת בנו אי חוששין לזרע האם יעו"ש דהא בזה תלי' וכנ"ל בזה מוכן מאד ש"ס תמוה בפסחים (כ"ח.) אליבא דר"ה דמנ"ל הא דריה"ג דפסח מלרים חינו נוהג חימאז אלא יום אחד ומשני איב"ע מדממין לי' היום איב"ע סמוכין לא דרשי' דקשה לנאורה מאד מה משני מעיקרא איב"ע מדממין לי' היום והוא סמוכין הא מביאר להדיא בש"ס סנהדרין ס"ב דר"י לא דרשי' סמוכין והובא בש"ס בנמה דוכתי : **ורפ"י** הנ"ל יתיישב ד"ל דמה שמבאר בכמה דוכתי דר"י לא דרשי' סמוכין הוא מטעם דספוקי מספקא לי' בדרשת סמוכין דהא בזה תליא וכנ"ל וכמו דמספקא לי' אי חוששין לזרע האב כמו כן מספקא לי' נמי בדרשת וא"ו ומספקא לי' נמי בדרשת סמוכין דהא בזה תליא ונ"ל. וא"כ

מחבר

בן יומא ומלנקבה כל שהוא נקבה אפילו בת יומא וא"כ איש דיתורא ס"ל ד"ס כלשון בנ"א ומקשה וא"ו דהאשה דרשי' ר' יהודה לקטנה בת יומא ל"ל ובע"ל דמאן דס"ל ד"ס כלבנ"א ס"ל דוא"ו לא דרשי' ומאן דס"ל לא ד"ס כלבנ"א דאיש איש אחא לקטן בן יומא ואשה בת יומא מנ"ל בע"כ מוהאשה ובע"כ דרשי' וא"ו ועי' בסנהדרין (פ"ה) בפלוגתא דר' יהונתן ור' יאשי' אי בעינן קרא לחלק זה חליא בלי דברה תורה כלבנ"א ועי' חולין (פ"ח) בפלוגתא דר' חנניא ורבנן אי חוששין לזרע האב חזק סליי בלי בעינן קרא לחלק ע"ס. והנה אחרי שר' יהודה ספוקי מספקא לי' שם בחולין אי חוששין לזרע האב ממילא מספקא לי' נמי בדרשת וא"ו יעו"ש. ועי' בש"ס יבמות (ע"ב.) כי הא דיתבי ר' יוחנן ודרשי' אין לי' אלא נותר בזמנו שנקרף ביום שלא בזמנו מנין מ"ל והנותר ואפי' למאן דלא דרשי' וא"ו וא"ו וה"א דרשי' ע"ס וממילא מאן דרשי' וא"ו הו"א מוהנותר מיותר ובע"כ דלא דרשי' ה' ומאן דרשי' אות ה' נבי דברים הדברים נבי פלוגתא דרבי ורבנן בצרכות (י"ג) נבי ק"ש כסדרן בע"כ דלא דרשי' וא"ו דאל"כ ל"ל וא"ו יתירה נבי והנותר כיון דרשי' הו"א ובע"כ דלא דרשי' הו"א ור' יוחנן דאמר וא"ו וה"א דרשי' כלומר אליבא דמאן דלא דרשי' וא"ו לחוד או ה"א לחוד מ"מ וא"ו וה"א דרשי' אכל מאן דרשי' וא"ו בודאי לא דרשי' ה' ומאן דרשי' ה"א בודאי לא דרשי' וא"ו דאל"כ תרי יתירה נבי והנותר למה אלא בחד סני וחד לא דרשי' או הו"א או הו"א כנ"ל ועוד כלל אחר הקדים קד' דמאן דרשי' סמוכין לא דרשי' וא"ו והוא מהחוס' יבמות (ד'). ד"ה וכי מפני ו"ל בחור דבריהם והא דרשי' ר"י סמוכין בפ"ב דקידושין וכו' דאיכא למימר דההם וא"ו מוסיף על ענין ראשון דרשי' דתיב ואת תורת וכו' ע"ס ממילא ש"מ דמאן דרשי' סמוכין הו"א דוחא תורת מיותר ובע"כ דלא דרשי' וא"ו דאי דרשי' וא"ו לא ה' לריכס למימר דוא"ו מוסיף על ענין ראשון אלא סתם דרשי' וא"ו יתירה אלא דוקא כהן דרשי' וא"ו משום דמוסיף על ענין ראשון אכל לא בעלמא מטעם דלא דרשי' וא"ו :

ומע"ה נבוא להמכין דמאן דס"ל ב"כ הבאין כחמ' מלמדים הו"א ר' יהודה בסנהדרין (ס"ו.) והוא מספקא לי' אי דרשין וא"ו וכנ"ל לעיל וממילא מספקא לי' בדרשת ה"א וכנ"ל : **ורפ"י** נראה בעליל בזה"ל לישב קושים הו"א פסחים כ"ו הנ"ל דל"ל תרי מיעוטין ד"ל דהני תרי מיעוטין מאן ניבדו הו"א דשמו מדלא כתיב ושם והו"א מיותר למעט אחי זה ולא אחר ונבי הערופה הו"א מיותר למעט אחי דוקא הערופה ולא דבר אחר. א"כ י"ל דלאו תרי מיעוטי הוא יק' חדא מיעוט הוא דהייט כלשון היט בפוסקים

סימן צג.

ב"ה מארי

(א) **בשעת** (ח"ד סי' ו') הקשה כ"ת בנמ' יבמות ד' ח' בשומרת יבם של אביו הכ"מ ולפנור עליו בשני לאוין. האך חל איסור לא יגלה כ"א על איסור דודתו הא אלאה"א. ותיק דכיון דלאחר מיתת אחי אביו באלו ביתר ב' איסורים איסור יבמה לשוק ואיסור דל"י כ"א. והאיסור יבמה לשוק חל על דודתו דהוי איסור מוסף לכל העולם ומינו דחל עליו איסור יבמה לשוק חל נמי עליו האיסור דלא יגלה אף שאינו מוסף משום שבא ביתר עם איסור יבמה לשוק דהוי מוסף. וכבר הוקשה קושיא זו בשע"ת (ח"א סי' פ"ו) ותיקן ג"כ בזה הדרך בקיצור נמרץ עפ"י החס' סס ל"ב ב' דמשיב מוסף אף שאין השמות שווין ולכן מינו דאיתוסף לאחר מיתת אחי אביו איסור יבמה לשוק לכ"ע איתוסף איסור דל"י לגבי דידו. אבל לפענ"ד עירובא אינו עולה יפה ובמחכמת השתתפות לכו גמ' ערובה בדרימות (י"ד ב') דאח"י אם עבר וקן וגשאה חייב עלי' משום אשת אב דאף דל"ל לר"י א"ה ע"א מודה הוא באיסור מוסף ומאי איסור מוסף איכא הכא דאיכא ברא לסבא מינו דאיתוסף איסורא לגבי' ברי' איתוסף איסורא לגבי' דידו' ע"ש והתם הוי ממש כדדון דידן דבעת שגשאה הזקן חל עליו ב' איסורים ביתר איסור אשת אב ואיסור אשת איש. והאיסור אשת איש ודאי חל על האיסורים הקודמים דהוי איסור מוסף לכל העולם. ובכ"ז אמרינן דאינו חייב משום אשת אב רק בדאיכא ברא לסבא דהוי גם איסור אשת אב איסור מוסף אבל בלא"ה אינו חייב משום אשת אב אף דבא ביתר עם איסור אשה איש דהוי מוסף ולא אמרינן מינו דאיתוסף איסור אשת איש לכ"ע איתוסף איסור אשת איש ואשת אב לידיו. וכ"כ הגאון תפא"ר סס דלא סגי במה שאיסור אשת אביו בא בב"א עם איסור א"א שהוא איסור מוסף דלר"ך שהיו שניהם כל אחד איסור מוסף על האיסורים הקודמים אף שבאו שניהם ביתר ע"ש. וכ"מ מגמ' הקודמת סס גשאה לאחי אביו מינו דאיתוסף כו' הו"ל א"א מינו דאיתוסף כו' עי"ה. שו"ר בשעמ"ק סס שהעיר בזה וז"ל וא"ל מינו דאיתוסף בה איסור א"א לעלמא איתוסף נמי איסור אשם אב לאחי דאיסור מוסף אמרינן אף בשני שמות שהיו משום אשת אב מומחייב אף לאחר מיתת אב ואז ליכא עלי' איסור א"א לעלמא עכ"ל. וה"נ דכוותה דא"ל מינו דאיתוסף איסור יבמה לשוק חל נמי עליו איסור דלא יגלה כ"א שהיו משום לא יגלה כ"א יתחייב אף לאחר מיתת אביו ולא ליכא עלי' איסור יבמה לשוק.

ומה

מיושב שפיר מה דנקיט לה הש"ס פסחים (כ"ח) הכ"ל בבי' אופנים. אליבא דר' יהודה להך גיסא דררשיקן סמוכין. ולהך גיסא דלא דרשיקן סמוכין וק"ל: **עוד** יש לכתב הקושי' הג"ל דתיראו בפשיטות עפ"מס"כ החס' יבמות (ד'). ד"ה דכתיב וז"ל ואיפכא ל"ל דאפי' במקום גדילים לא חלכש שפטנו דא"כ לשהוק קרא מיני' ומחילא ידעינן דאין עשה דליזית דוחה ל"ת דכלאים יעו"ש. והשתא ניחא קושיא הג"ל בפשיטות דסברא זו א"ש רק לפי המסקנא לאחר דכתיב תיראו דנשים חייבות בכיבוד והוי כיבוד עשה הסוה בכלל ומחילא לא נוכל ללמוד גבי ידחה הללו דכלאים מכיבוד כתי' החס' יבמות ו' הג"ל דכיבוד הוי עשה הסוה בכל וליזית הוי עשה שאין שוה בכל וא"ש סברת החס' יבמות (ד') ד"ה דכתיב הג"ל דאח"ל דאחי הסמוכים להקים לחומרא דלחומרא למימר דלא דחי ל"ל קרא דמסיבא חיתו ידחה דמכיבוד א"א למילף דהוי עשה הסוה בכל וליזית אינו שוה בכל ואם אין אנו זריכים הסמוכים לחומרא בע"כ דלקולא בא להקיש דוחה העשה דליזית הללו דכלאים:

וב"ז ניחא אחרי שכתוב בתורה תיראו דאז מוכרח לומר דהסמוכים בא להקל ולומר דידחה העשה דליזית הללו דכלאים כי להורות שלא ידחה ע"ז אין לר"ך קרא דסמוכים כסברת החס' יבמות (ד') ד"ה דכתיב הג"ל א"כ בע"כ לקולא. אחי שידחה הללו דכלאים וכנ"ל. והיו הכל לאחר שכתוב תיראו לחייב נשים בכיבוד אבל אם לא הי' כתיב תיראו הוי אמרינן דנשים פטורות מכיבוד והוי כיבוד עשה שאינו שוה בכל ואז היינו נוכל ללמוד מכיבוד גבי ליזית דידחה ג"כ ה"ל"ת דכלאים ול"ל הסמוכים והיינו מוכרחים אז לומר דהסמוכים בא להורות לחומרא דלא ידחה הללו דכלאים כקושיא החס' יבמות (ד'). ד"ה דכתיב הג"ל. והשתא לא נוכל לומר עוד כדירך החס' דלהורות שלא ידחה ל"ל קרא וישתוק קרא מיני' ז"א הא אם ישתוק קרא מסמוכים לחומרא היינו נוכל ללמוד מכיבוד לקולא שידחה הל"ת ואז היינו מוכרחים למילף מהסמוכים לחומרא שלא ידחה הל"ת וכסברת החס' בקושייתם (בדף ד') ד"ה דכתיב הג"ל וע"כ הי' מוכרח להסורה לכתוב תיראו לחייב נשים בכיבוד להורות לנו ע"ז דהסמוכים לקולא אחי דאי לחומרא אחי ע"ז ל"ל הסמוכים דלשתוק קרא מיני' ולא נוכל למילף מכיבוד דהוי עשה הסוה בכל וליזית הוי עשה שאין שוה בכל אלא בע"כ דלקולא אחי הסמוכים לידמות הל"ת דכלאים ושפיר אנו זריכים הקרא דתיראו לדרוש הסמוכים דכלאים דליזית לקולא וכנ"ל ודו"ק:

חק' ירושע' אלמור ווי"ד רמב"ן אב"ד רפ"ק.

בשאר סי' ע"ב. ואף אם נאמר כמש"כ דהיכא שבאו ב' איסורים ביחד אמרינן מינו דהל האיסור מוסיף חל נמי השני שאינו מוסיף. אבל בשומרת יבם של אביו א"א לומר הכי מינו דהל איסור יבמה לשוק על דודתו שהיא איסור מוסיף לכל העולם חל נמי הלאו דלא יגלה כ"א אע"פ שאינו מוסיף. משום דהאיסור יבמה לשוק נפקע לאחר מיתת האב והאיסור לא יגלה כ"א איכא גס לאחר מיתת אב וכמבואר בגמ' דכריתות הנ"ל דלא אמרינן מינו דהל איסור אי"א על איסורים הקודמים דהוי איסור מוסיף לכל העולם חל נמי עליו איסור אשת אב משום דהאיסור אשת אב איכא גס לאחר מיתת אב והאיסור א"א נפקע לאחר מיתת האב. ובמ"ש השטמ"ק שם. וכן מבואר מדברי הרמב"ם פ"ד משננות ה"ב שכתב מת יממשאל ועבר ילמק ויבמה מחוק שנאסרה על שאר אחיו נוסף בה איסור ליעקב משום אשת אביו ומשום אשת איש כו' ומבואר דדקא שיש אחים ליעקב וכדמקוין בגמ' דאיכא ברא לסבא. ומפרש הוא ז"ל דהסבא הוא אביו הזקן והבדל הוא אחיו של הזקן דמחוק שנאסרה בנשואו הזקן על אחיו משום אשת אב נוסף איסור ליעקב משום אשת אב ומשום אשת איש והוי איסור מוסיף בשני שמות. אבל אי לא היו אחים ליעקב לא היתה נאסרה על יעקב משום אשת אב. ולא אמרינן מינו דהל עליו איסור אי"א שהוא מוסיף לכל העולם חל נמי עליו איסור אשת אב אע"פ שאינו מוסיף כיון שבאו ביחד. וע"כ דלא אמרינן מינו מאיסור א"א שיהי' מותר לאחר מיתה שיחול עליו איסור אשת מינו מאיסור אף לאחר מיתה. וה"כ דכוותה ל"א מינו מאיסור יבמה לשוק שיהי' מותר לאחר מיתה אביו שיחול עליו איסור דלא יגלה כ"א דאיסור אף לאחר מיתה. ואין זה ענין למה שהכריח כ"מ דהיכא דהוי איסור מוסיף לא פקע האיסור אף שנשתלק המוסיף. דהכא בשעת חלות האיסור לא יגלה כ"א לא הוי איסור מוסיף כלל מחמת האיסור דיבמה לשוק כמו בכריתות דלא הוי איסור אשת אב איסור מוסיף מחמת האיסור דא"א. (וגם בזה שהוכיח כ"מ דאף שנשתלק המוסיף לא פקע האיסור דלא כהרא"י. יש לפקפק דאפשר דבזה שמתו הקרובות לא מיקרי נשתלק המוסיף דהאיסור לא נשתלק רק שנשתלקו האנשים שעליהם חל האיסור. ואם נאמר וילדו עוד קרובות האיסור חוזר וניעור וא"כ לא נשתלק האיסור מוסיף. אבל אם נשתלק המוסיף באופן שלא יהי' חוזר וניעור כמו איסור יבמה לשוק נתינת היבם אפשר דפקע האיסור השני כהרא"י.

אמנם בעיקר הקושיא הא"ך חל איסור לא יגלה כ"א על איסור דודתו הקודם נ"ל לישא בפשיטות עפ"ד התוס' בחולין ל' א' ד"ה אלמא כו' שכתבו

ומה שנשתייט כ"מ מדהתוס' דחולין ק"ג א' שכתבו דהיכא שחלש אבר ועטרפה בו דמינו דאיסור ערופה חל על איסור חלב חל נמי איסור אבר שלי' דה"ל היכא שבאו ב' איסורים ביחד ואחד הוא מוסיף מינו דהל האיסור מוסיף על האיסור הקודם חל נמי האיסור השני שאינו מוסיף. יש לשדות בזה כנגד דע"כ לא כתבו התוס' רק באיסור חלב דגלי קרא דכבילה וערופה חל על איסור חלב וא"כ איסור חלב הוא קל דאינו מעכב שלא יחול עליו האיסור דנו"ט. כמו כן הוא קל דאינו מעכב שלא יחול עליו האיסור אבר בשעה שחל עליו האיסור ערופה. אבל לא בשאר איסורים דלא גלי קרא רק איסור אחד הוא חשוב לחול על איסור הקודם מחמת שהוא איסור מוסיף. מהיכא תיתי לומר מינו דהל האיסור מוסיף חל נמי איסור השני שאינו מוסיף מחמת שבאו ביחד. והגע עומק בזה דאמרינן בגמ' שם לחד לוקימתא דהא דא"י אבל חלב מן החי מן הערופה חייב שלש מיירי שנטרפה לאחר מכאן ובהמה בחיי' לאכזרים עומדת ומ"מ חל איסור ערופה ואיסור אבר מידי דהוה אחלש דאמרה תורה יבוא איסור ערופה ויחול על איסור חלב. ופירש"י וה"ג אע"ג דאיכא איסור אבר בהדי איסור חלב חל אמי איסור ערופה וחיל עליו ע"ש. ונלמוד מזה דה"ה בחתיכה שיש עלי' ב' איסורים ואח"כ נולד בה איסור שלישי שהוא איסור מוסיף על האחד ולא על השני. נ"מ נ"כ מינו דהל איסור השלישי על האחד אלו לא ה' עלי' איסור השני דע"ז האיסור הוא מוסיף חל נ"כ על השני שאינו מוסיף עליו כמו הכא שחל איסור ערופה על איסור אבר שבהדי איסור חלב מינו דהל על איסור חלב לחוד. וע"כ דלא אמרינן מינו כזה רק בערופה וחלב דגלי קרא דערופה חל על חלב דה"ה אם איכא איסור אבר בהדי איסור חלב דמינו דהל איסור ערופה על איסור חלב חל נ"כ על איסור אבר ששמו. וכן אם בא איסור אבר בהדי איסור ערופה מינו דהל איסור ערופה על איסור חלב חל נמי איסור אבר ששמו כמ"ש התוס'. אבל בשאר איסורים דלא גלי קרא שפיר י"ל דהיכא דבאו ב' איסורים ביחד על חתיכה האסורה מקודם ואחר הוא איסור מוסיף על איסור הקודם והשני אינו מוסיף אינו חל רק האיסור מוסיף לא השני שאינו מוסיף דלר"ך שיהי' כל אחד מוסיף על איסור הקודם כמ"ש התפא"י הג"ל. ובפרט לפ"ד התוס' רי"ד שהסביר הטעם דאיסור בת אחת ולא אמרינן כל שאינו בוא"ז אפילו ב"ב"א אינו משום דהי' מיניו מפקח א"כ זה לא שייך רק כששני האיסורים שווין אבל כשאחד הוא מוסיף על האיסור הקודם והשני אינו מוסיף מסתבר לומר דאינו חל רק האיסור מוסיף ומפקח להשני שאינו מוסיף. וע'

סכתו **בחד יחודו** רשק חל איסור גיר על איסור
 אמה"מ **הקדש** **הקדש** דא"ל לאיסור גיר להיות בענין
 אחר פ"ט. והיינו דג"ל אהמ"א רק בשני איסורים
 נפרדים שכל אחד יס' לו חדור בפ"ט זה בלא זה
 וכשתמצי שניהם על חתיכה אחת אמרין דאין
 איסור השני חל על איסור הקודם. אבל גה"כ
 דמהחלה היא בשך וגאסר משום אמה"מ ואח"כ
 מתקשה ונעשה גיר דא"ל במליאות להיות איסור
 גיר בלתי אס' יקדים לו איסור אמה"מ בזה לא
 אהמ"א דכיון דבהנהגה איסור גיר ע"כ גה"כ
 שיחול על איסור אמה"מ דהא א"ל להיות בע"א שלא
 יהי' תקודם האיסור אמה"מ. וא"כ ה"נ כיון דהאיסור
 לא יגלה כ"א א"ל להיות בע"א בלתי שוקדים לו
 איסור דודמו בכה"ג גה"כ דאמ"א דא"ל להיות
 בע"א. ועפ"י יתיישב הדבר קושיות בענין אהמ"א
 ולא עמ' האסוף פה. שו"ר בפמ"ג ליו"ד ס' ס"ב
 בש"ד ס"ק א' סכתו בשם התוס' בשבועות כ"ד
 א' שהקשו איך יחול אמה"מ על עשה דא"ל וזכו
 והירצו דא"ל לחול בע"א. ואחפלא שהעיד אמה
 שאינו דבתוס' שם אין זכר למירוצו. ולפ"י דט"ס
 נפל בו ונחלק לו מדהמו"ם דחולין הג"ל. ועכ"פ
 לכאורה מדהמו"ם דשבועות סתירה לדהמו"ם דחולין
 דלכלל זה לא הו' מקשי איך יחול אמה"מ על עשה
 דא"ל דהא א"ל להיות בע"א. אמנם כאשר נחזק
 בזה נראה דהתוס' שם מקשי שפיר דאפשר להיות
 איסור אמה"מ בלא העשה דא"ל לפ"מ שמדור
 הפמ"ג בפתיחה לה' שמיטה דבעוף ליכא העשה
 דזבחת דכתיב מבקרך ומאלהך וכן העלו האחרונים
 כמ"ס ברי"ט ד"ס ה' שמיטה. א"כ בעוף איכא
 איסור אמה"מ בלא העשה דא"ל ושפיר מקשה הרי"ב"א
 בתוס' שם לשיטת רש"י דזבחת הוא עשה איך חל
 בנהמה איסור אמה"מ על עשה דא"ל דלמא לא
 אכרה החורה אמה"מ רק בעוף דליכא עשה דא"ל
 אבל בנהמה דליכא עשה דא"ל לא חל איסור
 אמה"מ עלי'. וזה ודאי אין סביר לומר דבנהמה
 ליכא איסור אמה"מ וע"כ דזבחת לא הו' עשה כלל.
 אבל לרש"י וס"י עתו דס"ל דזבחת הו' עשה יתיישב
 בזה קושיה הרי"ב"א שפיר דס"ל דגם בעוף איכא
 העשה דא"ל כמו שהכריע הפמ"ג שם וא"כ א"ל
 בעולם האיסור דאמה"מ בלתי שוקדים לו העשה
 דא"ל שחל במצי האס' וכיון דא"ל לחול בע"א לא
 בזה אהמ"א בדהמו"ם דחולין הג"ל :

ב) שם הקשה כ"ה בירושלמי ר"פ נושאין דפרקי
 לרבנן דלא יגלה כ"א קאי אשומרת יבם
 של אביו והלא בלא"ה חייב עלי' משום אשת אב.
 ומפרש הפ"מ דחייב משום אשת אב דזקוקה באשתו
 דמיא. והקשה כ"ה איך יס"ד לומר דזקוקה באשתו

דמיא לחייב עלי' משום אשת אב הא אשילו לח"ד
 יס' זיקה זה רק מדרבנן כמ"ס הרמב"ם. הנה לר"ם
 שם כ"ה ב' דפוטר בשתיקה מן התלוי' ונפסק'
 מקרא ואשה אל אחותה לא תקח לזרור. נראה
 דס"ל זיקה ככנוסה מדאורייתא כמ"ס הנימוקי' שם.
 וא"כ לא יפלא איפה אס' הירושלמי ס"ל כ"י דזיקה
 ככנוסה מה"מ וחייב בש"י של אביו משום אשת
 אב. ועמוס' שם כ"ז ב' ד"ה אבל כו' ונראה דעמס'
 דמ"ד יס' זיקה הוא מה"מ. אמנם אשילו אס' נאמר
 דמ"ד יס' זיקה הוא מדרבנן יס' לישב דברי הירושלמי
 דלרבנן דמוקי הקרא דלא יגלה כ"א בש"י של אביו
 חייב עלי' משום אשת אב. דאיתא בירושלמי ס"פ
 המולך דר' יהושע דס"ל אין ממזר אלא מחייבי
 מיתות ב"ד דרש כ"י מה אשת אב מיוחדת שחיבין
 עלי' מב"ד והולד ממזר אף כל שחייב עלי' מב"ד
 הולד ממזר והקשה הק"ע איך לר"י לא יגלה כ"א
 ל"ל וע"כ דקאי אש"י של אביו וא"כ אית' לן לומר
 דיש ממזר מח"כ דהא סמוך לא יבוא ממזר ללא
 יגלה ומשמע דמלא יגלה הו' ממזר וש"י של אביו
 זה אשת אחי אביו דזה מח"כ ומירץ דר"י לשיטתו
 דאחר בנדרים ע"ד א' ש"י ליבם אחד מיפר ולא
 לשני יבמין משום דס"ל בחד אחא יס' זיקה ודמיא
 ככנוסה ממס' ומיפר לבדו. ולריך טעם מיל' לר"י
 הא ונראה דמקד קרא יליף דלא יגלה כ"א בש"י של
 אביו מדבר וקשיא ל"ל לא יגלה אלא ללמד דאיכא
 ש"י של אביו שחייב עלי' מב"ד וס"ד בחד אחא
 נחלא דלר"י הא לא יגלה מדבר בש"י ש"א איירי
 במב"ד עכ"ל. ועי' בק"ע ר"פ נושאין ששה משנתו
 דלר' יהושע ש"י של אביו בחד אחא דינו כאשת אב
 ממס' וחייב עלה מיתה. ואף שבנדרים השיב ר"ע
 לר"י אי אמה מודה שאין חייבין עלי' פקילה בעברה
 המאורסה ש"מ דלענין חיוב מיתה מודה ר' יהושע
 מ"מ בש"י של אביו כיון דאיכא כרת משום דודמו
 סובר ר"י בחד אחא זיקה ככנוסה ממס' לחייבו
 מיתה משום אשת אב עי"ה. ולפ"י א"ס דברי
 הירושלמי דלרבנן דמוקי קרא דלא יגלה כ"א בש"י
 ש"א חייב עלי' משום אשת אב דכלל רבנן דפליגי
 אר' יהודה באנוסה אביו נכללו ג"כ שמעון התימני
 ור' יהושע דס"ל אין ממזר מחייבי לאוין דלא יגלה
 כ"א לא קאי אלאנוסה אביו רק אשומרת יבם של אביו
 ור' יהושע נפקא ל' מזה דאין ממזר אלא מחייבי
 מב"ד משום דמשכחת לה ש"י של אביו שחייב עלי'
 מב"ד כגון בחד אחא דזיקה ככנוסה דמיא וחייב
 עלי' מיתה כאשת אב ממס'. ומקשה הירושלמי שפיר
 בלא כך אינו חייב עלי' משום אשת אב דהא לר'
 יהושע קאי האי קרא בשומרת יבם של אביו בחד
 אחא דזיקה ככנוסה ממס' וחייב עלי' משום אשת
 אב :

ג) שם (ס' ג') הביא דברי הפמ"ג בפתיחה לה' תעבדות לענין אי מיעוט הישר בעל ברוב איסור . והעיר ב"ת מדרש"י בזבחים (ע"ח.) ואח"כ כתב בשם קמ"ר ד"ה דרש"י ואוס' שם פליגי בסברא זו . ואחפלא אחר שהביא דברי הפמ"ג איך לא ראה שהפמ"ג קטנמו שם ח"מ פ"ה העיר בזה וכאב שבחלוקת היא שנו" ב"ן דרש"י ואוס' בזבחים ס' . ולדעת החוס' שם אין מיעוט הישר בעל ברוב להעשות כולו כה רוב ע"ש . ויש להעיר בזה מהחמ"ס בשבת כ"א א' ד"ה שחמת כו' . שהקשו מאי פריך מאכנטי הלא ה"י בקן פשתן דכתיב חכלת וארננת ומולעת שני ושם משור וטוב לפתילה דהוי ככרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו ומירנו דכיון שאין מן הפשתן אלא רביע במל בשאר מינים והוי כאלו אין בו קשתן כלל ע"ש . וא"כ שפתי החוס' ברור מללו דמיעוט הישר בעל ברוב והוי כאלו אינו . ולכאורה דהתוס' דשבת סותרים לדברייהם בנדה (ס"א ב') ד"ה צד ב' שכתבו דבמל ופשתים לא שייך בטיל ברוב כיון ששניהם הישר . אך לזה י"ל דלא כתבו החוס' בנדה רק לענין כלאים דכ"א הישר לפלמו וישר בהישר לא בטל . אבל לענין פתילה למקדש דלמך פסול הוי שם איסור עלי' . והפשתן הוי הישר והישר באיסור בטל ושפיר כתבו החוס' דהפשתן בטל בהלמך . אבל עכ"פ מוציא מדבריהם דמיעוט הישר בעל ברוב איסור כאלו ליחא להישר כלל . אכן י"ל דאף דמיעוט הישר בעל ברוב איסור והוי כאלו אינו ונעשה כולו איסור זה רק לענין איסורא בעלמא אבל לא לענין מלקות ולהיות נוסף על האיסור להשלים וכפמ"ג מדבריהם בזבחים ס' . וע' מזה בפמ"ג לאר"ה ס' הל"ז במ"ז ס"ק ד' ובתפא"י ספ"ט דבכורות :

אבר עדין זריכין אנו להבין ד' החוס' דשבת הנ"ל כיון דלענין איסור כלאים אינו בטל הפשתן בהלמך . וב"כ שכלו איסור מחמת כלאים איך נאמר דלענין פסול פתילה בטל הפשתן בהלמך כאלו אין בו פשתן כלל ואיך שייך בטול לחלואין וכ"כ האר"ה ס' י"ח דכל היכא דלא בטל לגבי ד"ה לא שייך בטול לחלואין ע"ש . וביותר יש להקשות לדעת הרלב"ג שהובא במשל"מ פ"ח מכה"מ ה"א דרק אכננו של כה"ג ה"י ב' מינים של למך אבל אכננו של כה"ד לא ה"י כי אם מין אחד של למך וכ"כ האר"ה שם שכתב דעת הרמב"ם דבאכננו של כה"ד ה"י למך בשום עס הפשתים ולכן דקדק הרמב"ם לכתוב איסור לבישת האכננו שלא בשעת טבירה בכה"ד דכיון דה"י למך בשום עס הפשתים הוי כלאים . וגן מוזר המשל"מ שם שכתב דעת הרמב"ם ע"ש . ומע' דלמדיקן דכ"כ שכלו ה"י

מפקיעין לפתילות זה רק כנגדו כה"ד דלמך פ"ה שכלו גומין לזמן ואין עושין מהן שום דבר כמ"ס הרמב"ם פ"ח מכה"מ ה"ה וה"י . באכננו של כה"ד אין לומר תירוק החוס' דבטל הפשתן בשאר מינים דה"י למך ופשתים בשום והדרא קושיא החוס' לדוכתא . וע' ברמב"ם שם שכתבו כחנות כהנים הדיוטים שכלו ה"י עושין מהן פתילות למזורה וכה"ה הכ"ה למעט אכננו דאין עושין מהם פתילות משום דאית בהו פתמרא . ויקשה קושיא החוס' דהא ה"י כהן פשתן ג"כ והוי ככרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו וא"ל כחירוק החוס' דהפשתן בטל שאין בו אלא רביע דהא דעת הרמב"ם דאכננו של כה"ד לא ה"י רק שני מינים למך ופשתים בשום :

אמנם לפ"ד החוס' י"ל לישב קושיאם בפשיטות דהנמ" פריך שפיר מאכננו דקמ"ו מפקיעין זממן מדליקין מפקיעין ומהן ה"י עושין פתילות למקדש ואחרו בירושלמי פ"ה דסוכה ה"ג מהו מפקיעין מפשילין ומפרס פ"ח מולואין מהכלאות החוטין ומלשון משילין הוא ע"ש . והיינו שה"י סותרין גדילתו וקליעתו ומולוא חוטין חוטין כלשון הנמ" בבינה (לי"א ב') מפקיע החבל לסמור עבותו ונדילתו . ולכן נקרא עגול של חוטין פקעת . ע' פ"א דנגעים מ"ח חולין קל"ח א' פקיעות של שתי . וע' דרש"י יומא כ"ג א' ד"ה דפסיק בו' . וא"כ כשהיו מפקיעין החוטין מולואין חוטין של מין הלמך לבדן . ובפרט לשיטת הרמב"ם דבנגידים שה"י מינים הרבה לא ה"י מזור . וְלֹא מְעִינִים כְּאִתָּא לָאֵלָּא לָאֵלָּא חוץ ומין ה"י מזור כפ"ע ודיו כח"ש המשל"מ שם ה"ג ע"ש . וא"כ כשמפקיעין החוטין כודאי מוזמן כמה חוטין שהם של למך לבד . ופריך שפיר כיון דפתילה של למך פסול במקדש כמו בשבת משום שנאמר להעלות נר חמיד . האיך ראוי להפקיע חוטין מהאכננו ולעשות מהן פתילות למקדש הא מוזמן כמה חוטין של למך לבד וזה פסול למקדש . ולכן כתב הרמב"ם דרק כחנות כה"ד שכלו ה"י עושין מהן פתילות למזורה אבל לא מהאכננו דאית בהו פתמרא וכשמפקיע החוטין מוזמן כמה חוטין של למך לבד ופתילה של למך פסול במקדש כמו בשבת :

ד) שם (ס' ס"ח אר"ב) נכתב כ"ח בקובע ב' מוזנות בפתח אחד אי איכא כל חסיקא וכאב דלא מלא גילוי לר"ז והסברא נוסה דליכא ב"ח . אמנם הדבר מפורש בפ"ח ליריד ס' רנ"א ס"ק ב' בשם חמודי דגילא דאיכא ב"ח . וב"מ בירושלמי פ' הנחנקין ה"ד הובי ר' בא בר ממל והא חלבי שתי פרשיות שנמזזה ח"ל היא מפילין היא מוזנה פ"ש . וכיון דאם חסיק פרשה אחרת איכא ב"ח ה"ה בנ' מוזנות טובר . על ב"ח אכא בקעי

זונות תפילין וכו' במגיל' סי' ל"ד ס"ק ג' חלום
בגמ' דלין לא פריך ממנוה עמה"פ שם ומש"כ
בזה מור"ח הגאון המובהק מור"ה מנחם מענדיל ז"ל
האבד"ק שטילין בספרו למח מנחם סי' ה' וע"ע
בפ"י יו"ד סי' רפ"ט ס"ק א' ובמ"י מראה כהן
שם :

אברהם בהר"ג מ"ה אפרים מרדכי
הלוי עפשטיין החופ"ק .

סימן צד .

בפ"הו לאדרי :

(א) בשעת (ח"ד סי' ג"ג) העיר עמ"ש בשעת
ח"ד סי' כ"ד בשם מרן הגה"ק
מאסטרשוואל שליט"א בזה דפסחים (פ"ה) וכו' כ"ח
דאינו מוכיח דלכתו מה פריך הא י"ל דמיידי שילא
בליל פסח דא"ל לשרפו חוק ביו"ט וסוב אינו עומד
לחנות חלק הודאי מן הספק דגם הודאי לריך
להשקות עד אחר יו"ט . ג"ל דכוונת מרן שליט"א
עפ"י ששמעתי ממנו זה כמה דלפמ"ש הרמב"ם
דקדשים פסולים שורפים בלילה ולפמ"ש הל"ח דגם
בקר"פ סי"ד לאו דלא תותירו מותר לשרוף בקר"פ
בליל יו"ט דבשעה (כ"ד) אר"ה דאש"ק ביו"ט משום
דשבתון עשה ואין ע"ד לתו"ע והשט"מ ב"מ (ל')
מביא כמה ראשונים דלתו"ע דוחה לתו"ע ע"י
ממ"י קר"פ בליל יו"ט דיש עשה דשריפת קדשים
ולאו דלא תותירו שפיר דוחה לתו"ע דיו"ט . א"כ
א"ש דבינא בלילה פשיטא דלריך לחנות חלק הס'
מן חלק הודאי כיון דחלק הודאי יש בו לתו"ע לריך
לשרפו מיד אפי' בליל יו"ט וחלק הספק דאין בו
עשה א"י לדחות יו"ט מספק דם' עשה א"ד ל"ה
כמבואר בגיזר (נ"ז) עיי"ש ורק בינא ביום אם
המתין עד הלילה א"ד יו"ט משום דה"י אפסר לעשות
משוי"ט ע"י כ' דמ"ח כש"ל ביום ה' עומד לחנות
דלריך ליהר קלא ויהיה עד הלילה ובע"כ יחזקנו
וישרפנו מבטוי וא"כ בכל גווגי עומד לחנות הודאי
מן הספק וז"ל ונכון (והמעתיק קינר בזה) :

ועפ"י חשבתי לתוך מה שהק' התוס' ברכות (ט')

למ"ד פסח נאכל עד חלות אחאי כי לא
תותירו ממנו עד בוקר דלכא"י י"ל בפשוט דאף
דאחר חלות א"י לאכול מ"מ בלאו דל"ח לא עבר
עד הבוקר א"ן דא"ל דכיון דאחר חלות אסור באכילה
וקאי בשריפת דין קדם פסול ואף לפ"ד הרמב"ם
דקד"פ שורפים בלילה (ודלא כמ"ש התוס' שם) מ"מ
א"י לשרפו מטעם יו"ט שוב אנוס הוא כמה שמניחו
והא"ך ימא דקאי בל"ח אכל לפי הג"ל דקד"פ
מותר לשרוף בליל יו"ט משום דשפ"ק דא"ל דלא

תותירו דוחה לתו"ע דיו"ט שפיר י"ל דבא אזהרה
כדי ששרפנו בלילה ואם הגיה עד הבוקר עובר
בלאו וז"ל . ונו"ל דמשו"ה פליג ר"ע שם וס"ל
דנאכל כל הלילה דבתמורה (ד') יליף ר' יעקב
דאש"ק ביו"ט מקרא דהנותר ממנו עד בוקר בא
הכתיב ליתן בוקר שני לשריפתו ובמכות (ד') הגי'
ר"ע עיי"ש ובתוס' א"כ לר"ע ולשיטתו דגלי קרא
בהדי' דאש"ק ביו"ט ולא מטעם דאין ע"ד לתו"ע
שוב נראה דגם קר"פ בליל יו"ט א"י לשרפם ממ"י
א"ל דפסח נאכל עד חלות דא"כ אחאי כי ל"ח
עד בוקר . ונו"ל ג"כ טעם לפלוגתא דר"א ור"י
שם עפ"י הסר"ק טעם דדבר זה אם לתו"ע דוחה
לתו"ע תלוי אי קו"ע עדיף או שו"ל"ח עדיף כמ"ש השט"מ
וזה פלוגתא דר"א ור"י בעירובין (ק) בנחמיר ממן
ד' במתן א' דר"א סובר יתכן במתן ד' אף דעובר
בבל חוס"ק דקו"ע עדיף ור"י סובר דיתן במתן א'
אף דעובר בבל חגרע משום דשו"ל"ח עדיף עיי"ש
א"כ ר"א לשיטתו דלתו"ע דוחה לתו"ע שפיר סובר
דפסח נאכל עד חלות וקרא דל"ח עד בוקר הוא שיכול
לשרפו בליל יו"ט ור"י לשיטתו דשו"ל"ח עדיף ואין
לפוט' דוחה לתו"ע ממ"י א"ל דנאכל עד חלות דא"כ
מדוע כ' ל"ח עד בוקר :

אולם באמת ז"ל דמיה דאר"ה מוסר לאתך
ממזרים אחס שורף מבואר להיפך דא"י
לשרוף בלילה אלא בבוקר וגם לראב"ע א"ל לומר
דחלות ל"ח נותר רק לריך לשרפו מטעם קודם
פסול כיון דא"ד לאכילה דא"כ ל"ח מלי חול עליו
שם נותר כמ"ש הנוב"י (יו"ד נ"ג) מכריזתה (י"ד)
דפיגול ונותר בחדא בהמה לא משכחת לה עיי"ש
א"י דחלות היו נותר כמ"ש הל"ח מהא דפסחים
(ק"כ) עיי"ש וא"כ טוב א"י לשרוף בלילה כדי נותר
(ואז"ל דחוס' פליגי עם הרמב"ם בקד"פ) וספיק
הק' התוס' מדוע כ' ל"ח ממנו עד בוקר והאזכרו
לחנות דכוונת הכ' שאם לא יאכל קודם חלות בהכרח
שישרף עד הבוקר וז"ל . ובס' לקט מהרי"ט כתבתי
דמשו"ה פליג ר"ע עפ"י מה שהק' הל"ח והע"ה פמ"ש
התוס' דכיון דא"י לשרפו בלילה בע"כ יש"א עד
הבוקר דמה נפ"מ הא גם בבוקר א"י לשרפו משום
יו"ט וחי' דנפ"מ לענין חלקות בעבר ושרף דבלילה
ל"ח כלל עשה דשריפה משא"כ בבוקר היו זמן
שריפה ונהי דאש"ק ביו"ט משום דאין ע"ד לתו"ע
מ"מ בלאו נחה ולא לקי כמ"ש התוס' בחולין (קמ"ה)
בשם הריב"א עיי"ש א"כ לר"ע לשיטתו יליף
מקרא דהנותר דאש"ק ביו"ט כ"ל שוב גם בבוקר
ל"ח זמן שריפה כלל ולקי בעבר ושרף משו"ה ג"ל
דנאכל כל הלילה . ונו"ל דגם ר"א ור"י אולי לשיטתם
בפלוגתא דעירובין (ק) דפירש"י טעם ר"א משום
דעשה דמתן חטאת דל"ח דכל חוס"ק דכבוד והטמ'

הק' המפ' למ"ל לר"ע קרא דאש"ק ביו"ט בלא"ה לא דמי משום דיו"ט לתו"ע ומי' דנפ"מ לענין מלקות בעבר וסדק דמוטעס דאין ע"ה למי"ע לא לקי כמ"ס הריב"א מבי"א השתא דגלי קרא כנ"ל אי"כ עכ"פ אף בלא קרא דהנותר ידעין דאש"ק ביו"ט משום דאין ע"ד לתו"ע טוב אי"ה לאוקים קרא דהנותר לענין שמואל להותיר פסח פסול דבלא"ה מוכרח להותיר כיון דלא מלי לשרפו ביו"ט וז"פ . אמנם לפי הנ"ל דקדשים פסולים מותר לשרוף בל"י יו"ט משום דעשה דשריפת קדשים ולאו דלא תותיר דומה לתו"ע דיו"ט טוב הדקל מנ"ל לאוקים קרא דהנותר לאש"ק ביו"ט אדרבה נימא דלא אחי קרא לזה ומה דאש"ק ביו"ט הוא רק משום דאין ע"ד לתו"ע טוב קד"פ בל"י יו"ט מותר לשרוף דלתו"ע דומה לתו"ע ממ"י אינטרדק והנותר לגל"ע דפסח פסול מותר להותיר כנ"ל :

וְגַלְגָּלִי דהנה דעת רש"י והרי"ף בב"מ (ל') דלתו"ע אי"ד לתו"ע וביא"ר רש"י הטעם דאין ל"ת מוטיל לדמות ל"ת אלא עשה הוא דקא דמי ל' בראחרי' יבמות (כ"א) עכ"ל ואינו מיון הרא"י מבימו' כאשר העיר בס' שושנת העמקים (כלל ג') עיי"ש ונ"ל דביבמות ס"ס אימא אחרת ביאת כה"ג באלמנה ר"י ור"א ח"א אינה פוטרת נדחה ומ"א פוטרת נדחה באלמנה מן הנשואין כ"ע ל"פ דלא פטרה דאין ע"ד לתו"ע כי פלגי' באלמנה מן האירוסין מ"ד אי"פ משום דאפשר בחליה וק"י המהרש"א אחי לא פלגי' בהא גופה וגם באלמנה מן הנשואין נשמה דהיא גופה פטורה וברש"י פ' בדה' פטרת אומה ואת נדחה עיי"ש ונראה דהפלותה באלמנה מן האירוסין הוא בתרומתו ונקט נדחה לרבותא דמי' פטרה אבל בהא דקאמר באלמנה מן הנשואין כ"ע ל"פ דלא פטרה שפיר קשה מדוע לא קאמר דגם היא עומה אינה פטורה ונ"ל בפשוט דדוקא למ"ד דא"ד משום דאפשר בחליה גס היא גופה לא פטורה דכיון דא"ד גס דביעבד לא קני כדמוכח הסוג' דפריך מבדיהא דוחס בעלו קנו אבל באלמנה מן הנשואין למ"ד הטעם משום דאין ע"ד לתו"ע ה"ה דעת הריב"א דעכ"פ הללו נדחה ולא נשאר רק עשה וכבר העיר הגיב' (ס"ס מהד"ק) דנ"ל דביעבד קני משום דביעבד אחרי' להיפך מאי חולוני דעשה דבעולה מעשה דיבוס עיי"ש משה"ה היא גופה פטורה ומ"מ אי"פ נדחה כיון דהי' אסור לכתחילה ליבס . והנה הבדק טעם ב' דהרמב"ם לא ס"ל כרש"י והרי"ף דפסק (פ"ג מה"ש) בלקח אש על בניס לטורח את המזרע חייב לשלח ואש לא שלח לוקה שאין ע"ד לתו"ע וטול"ת דומין עשה ביאור דבריו שרואה לשלול דעת הריב"א דעכ"פ הללו נדחה ולא לקי לזה כ' הרמב"ם ולא נדחה הללו דאדרבה הללו מותרין

עם

כ' לר"י דלא דמי משום דהיו עשה דפשיעה עיי"ש וכבר העירו המפ' דעשה דשריפת קדשים בל"י עיי"ש פשיעה ואחרתי דמשה' בדקדוק נקט הס"ס בתמורה (ד') מבני' ל' לכתתן העלמות והגידין והנותר ישרפו בט"ו דזה מיידי בנותר שלא ע"י פשיעה וזה דבר נכון אי"כ ממ"י בנותר דמותר קרא דהיו ע"י פשיעה לא דמי לר"י ושוב גם בבוקר לקי בעבר וסדק משום נ"ל דפסח נאכל כל הלילה ור"א לשיטתו דעשה דפשיעה ל"ה ספיר קאמר דמיעד לאתך מחללים דהיו בבוקר הוא זמן שריפה דעכ"פ לא לקי וזהו דכ' ל"ה עד בוקר ושפיר מוכר דנאכל עד מלות ודו"ק :

והנה בבכורות ס"ס קאמר דלר"ע אינטרדק הוה למשועי לילה אחר דמלא תותירו עד בוקר הו"א בוקר שני והקשיתי דהא ר"ע מוקי והנותר מחנו עד בוקר לאש"ק ביו"ט אי"כ לא מלי למימר דל"ת עד בוקר הוא בוקר שני דל"ה יו"ט ומלאחי בדו"ש לנין (דרוס ג') שהק' בן ומי' אדומ"ר שליט"א עפ"מ בהק' השאג"ה (פ"א) דלפמ"ש התוס' פסחים (כ"ט) דמותר להשקות חמץ ע"מ לבשרו משום דכ"י גל"ע מה פריך בתמורה (ד') דלר"ע דלא לקי אומר משום דהיו לשאב"מ למ"ל והנותר ה"ה י"ל דהאינטרדק לגל"ע שיהא מותר להותיר ע"מ לשרפו ומי' דבדח"א איכא איסור משום דמבעל עשה דאכילת קדשים עיי"ש ועדיין י"ס להקשות לפמ"ש הגל"ה דגם בקדשים פסולים יש לחי' דלא תותירו אי"כ אחתי ונ"ל דהנותר אחי לגל"ע להורות דמשום לאו דל"ה ליכא איסור במוותר ע"מ לשרפו ואי' דאיכא איסור משום אכילת קדשים עכ"פ בקד"ש דליכא משום אכילת קדשים והא מותר להותיר אך י"ל דהא קרא דלא תותירו מיידי בפסח דהוא יו"ט אי"כ מח"ג בכשר אסור להותיר משום ביטול עשה דאכילת פסח ובפסול בלא"ה ליכא איסור להותיר ביו"ט כיון דהנזק הוא דא"י לשרפו וא"ל קרא לזה אי"כ מיישב דכ"י לפי האמת דמיידי ביו"ט אבל לפי הה"א דל"ת עד בוקר הוא בוקר שני דל"ה יו"ט טוב הו"ל דהנותר אחי לגל"ע וגפ"מ לפסח שנפסל דאף דיכול לשרפו בלילה מ"מ ליכא איסור בזה שמוותרו עד בוקר ע"מ לשרפו ודו"ק עכ"ד דפח"ס :

וּבְבִאורָה י"ס להקשות דאחתי מנ"ל לר"ע דהנותר אחי לאש"ק ביו"ט וממ"י בלא"ה ידעין דבפסח פסול ליכא איסור להותיר כיון דא"י לשרפו בלילה משום יו"ט ושוב ח"ל והנותר לגל"ע אדרבה נימא דהנותר אחי לגל"ע וממ"י נימא דש"ק ביו"ט טוב שפיר אינטרדק קרא והנותר לגל"ע להורות דבפסח פסול ליכא איסור במוותר אף דמי' לשרפו בלילה והיא קי' נמונה אך י"ל בפשוט דכבר

עם המטה ודומין לעשה דמחורב הרי דמ"ל דל"ת
לחילול לדחות עכ"ל ח"כ שפיר מביא רש"י ראי'
מיבמות (כ"א) דמחורב דלחמה מן הנשחין קרי'
בדבדד מחטט דהללו נדחה חפוצה דהל"ת אינו
מחמרק עם העשה לדחות עשה דבוס הרי דל"ת
אינו מופיל לדחות ודו"ק. עכ"ל מבוחר דלפ"ד
הריב"א ל"ל דל"ת אינו מופיל לדחות וממ' לתו"ע
א"ר לתו"ע ח"כ מיושב דכיון דמוקי קרא דהנותר
לאש"ק ביו"ט ולא סגי בטעם דאין ע"ד לתו"ע ע"כ
ס"ל כהריב"א ונפ"מ לענין חלקות ממ' ח"א לאוקוס
קרא דהנותר לנל"ע שיהא מותר להויתור פסח
פסול דבלא"ה מוכרח להויתור כיון דח"א לשרפו
ביו"ט ובג"ל ודו"ק:

ובזה י"ל מ"ש הרמב"ם בהפח"ק (פ"ח ה"ט)
ובפ"ק (פ"י ה"א) דהמותר אינו לוקה
למסוס דהוי גל"ע והק' המפ' אח"י לא אחר משום
דל"י לשאב"מ ואפי' נמא דנקט חדא מחרי טעמי
אכתי ק' הא"ך חפצו דהוי גל"ע פיון דל"ע דבלא"ה
לא לקי ונפ"מ י"ל דהרמב"ם לשיטתו דלמ"ע
דוחה לתו"ע שפיר י"ל דקרא אחי לנל"ע דנפ"מ
בפסח פסול דח"א דשרפנו בליל יו"ט מחטט
דלמ"ע דוחה לתו"ע ואשמעינן קרא דהוי גל"ע
ומותר להויתור ומס"ה נקט הרמב"ם טעם זה.
ומיושב בזה מה דמק' המפ' הא"ך מוכיח הש"ס
במכות (ד') דר"י סובר לשאב"מ לוקין מדקאמר
בנותר הטעם דאין לוקין משום גל"ע הא י"ל ג"כ
דנקט חדא מחרי טעמי ולפ"ז י"ל דהמפ' כ' דלר"י
א"ש"ק דאש"ק ביו"ט משום דעשה דשריפת קדשים
אינו שוב בכל דנקים פטורות משום דהוי מ"ע
שה"ג דאש"ק בלילה כמ"ש הפ"י קידושין (ל"ד)
ואפי' קר"פ דשורפין בלילה מ"מ אין שורפין בשבת
כמו שהעיר השפ"מ (פ"ט מהפח"ק) עיי"ש
ומדל"ת ילפינן מכללאים בל"גית ילר"י נשים חייבות
בל"גית כמ"ש החוס' יבמות (ד') ולא שמעינן רק
עשה השב"כ אבל עשה שאשכ"כ א"ר ח"כ לר"י
ח"ל דאף דלשאב"מ אין לוקין הוי נמי גל"ע דמה
נפ"מ בזה ואי דנפ"מ לענין פסח פסול שיהא מותר
להויתור ז"ל דלר"י בלא"ה מוכרח להויתור כיון דח"א
לשורפו בליל יו"ט דעשה שאשכ"כ א"ר ל"ת ודו"ק:
עיי"ל להיפך דהנה הכ"מ כ' דהרמב"ם נקט טעם
דנל"ע לרבנן דח"א ח"י הוה ב' מעשה הוה מפטר
וכ' המכ"מ (מלוה ח' אוח ה') דמשכחת מעשה
כנון שפסל הפסח בידים דבהכרח שיהא נותר עיי"ש
וכד הוינא עליה שמעתי מהרומ"ר שליט"א שח'
בזה ק' החוס' ביבמות (ה') דלמ"ל קרא דכב"ל
למילק עדל"ה הא שמעינן מדל"ע דהנותר דאש"ק
ביו"ט מכלל דבעלמא דח' עיי"ש וה"ל דלכא"י ק'
מכ"ל להק"ם לאוקוס קרא דהנותר לאש"ק ביו"ט

הא חילטך לנל"ע שלא ילקה ח"כ בפסח במעשה
ח"ר ז"ל דהא מה דחשיב פסל בידים עובר במעשה
הוא משום דכיון דח"א לשרפו ביו"ט בהכרח שיהא
נותר ממ' כ"ז א"ש ידעינן דאש"ק ביו"ט אבל א"ש
לא נוקי קרא לאש"ק ביו"ט נמא דשורפין קדשים
ביו"ט שוב ח"כ בפסל בידים ה' בידו לשרפו קודם
הבוקר דקר"פ שורפין בלילה ח"כ בעכ"ל דאש"ק
ביו"ט ח"כ מיושב ק' החוס' דכ"ז בחר דידעינן
מכב"ל דעדל"ת וא"ש לא נוקי והנותר לאש"ק ביו"ט
נמא דעשה דש"ק דל"ת דיו"ט שוב לא נובל
לאוקוס והנותר לנל"ע דקודם דידעינן דאש"ק ביו"ט
לא משכחת כלל שיעבור במעשה אבל ח"י ידעינן
עדל"ת אדרבה הו"א דאין עדל"ת וממ' בפסל בידים
בהכרח שיהא נותר והוי מוקמינן קרא דהנותר לנל"ע
ול"ה שמעינן עדל"ת עכ"ל דפח"מ. אמנם ק"ל
כיון דמוקי והנותר לאש"ק ביו"ט שוב מ"ל להרמב"ם
דהוי נמי גל"ע ח"י י"ל דהרמב"ם פוסק כר"א
דבמחנה עשה ובלא"ה ידעינן דאש"ק ביו"ט משום
דאין ע"ד לתו"ע ואייתר והנותר לנל"ע לפטור
מחלקות ח"כ בעבר במעשה ודנה המפ' הק' מ"ל
לר"י דאש"ק ביו"ט דח"א סובר דיו"ט לתו"ע הא
ביבמות (ה') הק' החוס' דנילק ע"ד לתו"ע מכהן
חזיר ומילה בל"גית וחי' דהוי כמו שני כחובים
ממ' לר"י דס"ל שני כחובים מלמדן ס"ל ע"ד
לתו"ע ופי' דעשה דשריפת נותר הוי עשה שח"ו
שב"כ ולר"י עשה שאשכ"כ א"ר ל"ת ככ"ל והנה
השפ"מ מסיק דקדשים פסולין ששורפין בלילה הוי
מ"ע שלא הו"ג נשים חייבות דאף דאין שורפין בשבת
מ"מ זמן שריפה הוא ואר"י דרביע מלה וכו"ב
האור יקרות (פ' לך) עיי"ש ח"כ מיושב שפיר
דלר"י לשיטתו ח"ל דהנותר אחי לנל"ע היכא
דעבר במעשה דלר"י לשיטתו ח"כ בפסל הפסח
בידים אינו בהכרח שיהא נותר דיכול לשרפו בלילה
דלדודי דוקא שריפת נותר א"ר יו"ט אבל קר"פ
דהוי עשה השב"כ שפיר דוחה יו"ט ולא משכחת כלל
שיעבור במעשה ושפיר מוכח דסובר ר"י דלוקין
על לשאב"מ ודו"ק:

(ב) שם (אות ג') כ' כ"ח לפרש מ"ש הפ"ח
דניד עם בשר הוי מב"מ דנפ"מ בגלל
כזית בשר נבילה לקדירה ש"כ כזית בשר כשר וכו'
גידין וירקות ונשפך דא"ש גידין הוי מב"מ אמר'
סלק וכיון דהוי רוב מינו מותר מה"ה וסד"ר
לקולא כמ"ש ביו"ד ל"ה ס"ב ואף דח"ל ב"ט
מ"מ מסייע לבטל בעלמא עכ"ל וז"ל דח"א דכבר
הק' הס"ז והש"ך בשם המהרש"ל סובר כמחש"ל
כיון דבשח"מ נגזש הטעם והפ"ח סובר כמחש"ל
ואפי' לדעת המחבר בפסל כמ"ש הס"ז ח"י ק"ט
ספ"ב דהטעם שנגזש לא"ה אינו בפ"ע דנס כסיתר
נחן

מסמכים (י) חז"ל ב"ה ע"ש מ"מ סמכין על
הפוסקים ד"כ דרשן וסמכים הדגים והחלח מחזיקים
מטעם סד"ר של"ה במקום האוסר כיון דהא"י אין
כאן חשש דא"י :

הק' יוסף יהודה ריב"ש דאזענבערג
רוס"צ פה"ק הג"ר .

סימן צה .

כ"ה פה סאוואב (פ"ד ווארשין) .

בשעת (ח"ד קונטרס ז' סימן ג') העיר דודי
הרה"ג ל"ק וקדים לחז"ל מ"ה אברהם
דוד שליט"א מחזק"ל בעבודת שפתחו ב"ה
אחת ונתנו לתוך מילימא של דגים ואח"כ לקחו
עוד חצי ב"ה שעמדה בקליפתה ונתנו ממנה ג"כ
מטע לתוך המילימא ומהנשאר מהחצי ב"ה הנ"ל
טחו פני החלות לש"ק והקליפות מהבזים הר"ל
נתערבו ונמלא אח"כ בהקליפות טפת דם והביא
שם מרב אחד שהורה להפוך החלות והדגים מטעם
ס"ס על כא"א והרב השני נתקן עליו מדברי
המנ"א ס' חס"ז ס"ק כ"ה ע"ש והנה בדבר ס"ס
שאלו מן הספיקות שואר חז"ר א"ס הוה ס"ס כ"כ
נתבאר בדברי הפמ"ג ביו"ד סימן ק"י דיני ס"ס
זוה ל"ו שבדרכן א"ל שלא יב"י סמכין אהדרי
ולפע"ד הלך עם הרב המחזק דא"י א"ס כחובות
דף (כ"ז) מחבואה אחת חללה על כל הכהנות
מטעם שיש לכל אחת מהכהנות ס"ס ספק היתה
באונה מחבואה ואח"ל לא היתה שמה לא נאנסה
וכמבואר שם סוף ע"א הכא מי יימר דא"י
וכמבואר בטו"ז יו"ד סימן ק"ד ס"ק כ"כ בן גס
בגידן רידן בהחלות והדגים איסורא לא בודאי
איהא כי שמה לא הו' במקום האוסר ויש כאן
עוד ספק שמה הביאה מספני מארעא וליכא איסור
בקורט דם כלל ואף דספק זה לא מתרפין משום
דלא שכיח וכמ"ש הש"ס ס' ס"ז ס"ק כ' מ"מ בענין
זה יש לדרש להקל ולהחזיר החלות והדגים מטעם
ס"ס על כא"א :

אדרן בהרב ר' שמואל קאמינקער נכד
הרה"צ איש א"ק קדוש הר"ר שמואל קאמינקער
וצד"ה חופ"ק הג"ר .

סימן צו .

כ"ה קאמישין .

(המשך סימן פ"ב) .

והנה בקונט' ה"ו כתב דהמורה נתחלל בעל
ממנו

זמן טעם וממ' בחור הא"מ יש מטע טעם איסור
מערב כרוב טעם היתר מחזק ומחבול כרוב
ע"ש"ה א"כ בגידן דא"כ בנ"ט אף דהוי חז"מ
וגם מוטיל לבטל דלא נרע מחלמות מ"מ א"א לומר
כאן סלק להחזיר את שא"מ דכיון דא"כ בנ"ט טוב
נרע טעם בשר האיסור בהא"מ כפ"ע וזה בודאי
אסור וכן שמעתי זה כמה מאדמו"ר שליט"א בשאלה
שבטלו ג' ב"ים בהבטיל ונמלא טפת דם בא' מהם
שהעיר דליד לשאלה ש"ה ה"ו ס' ס"ו סק"ה
שערבו בעיסה דמחזק מטעם סלק ע"ש"ה דא
בחולין (ג"ו) בהא דקאמר ב"ה בששים פריך והא
אמרי חנשי כי חיל דביעא בעלמא ומשני הכ"ע
בב"ה אפרוח וז' החוט' דה"ה בנמלא ב"ה דם
דשרא חללא כבולא מוואר דב"ה אחרת בקליפתה
דא"כ דם חונה נ"ט א"כ שוב בהבטיל שא"מ לא
נרע טעם מהבזיות הכשרות רק מב"ה אסורה
לכדה וממ' אין להחזיר מטעם סלק כמ"ש מהרש"ל
ואינו זכר כעת יותר מה שפלפל בזה אבל לא
אדע מדוע לא פ' הגפ"מ בפשוט בבשר איסור
עם גידין של היתר ונשפך דאם הוי מב"מ מותרין
הגידן ואף בבשר עם גיד הנשה י"ל הגפ"מ ז'
בנפל הגיד אח"כ לקדירה אחרת דאם ה' שא"מ
הוי ס' דאורייתא ואוסר בשביל טעם הבשר שבלע
ופולט כעת אבל נראה דמ"ש הפר"ח דהוי מב"מ
אינו לענין טעמא רק לענין שמה ועמ"ש בס' שושנה
העמקים בפתיחת הספר ובדא"ש יוסף ר"פ ג"ה
ובשע"מ פ"ה מהמ"א ה"ו ובמנ"ח מלוא ח'
בהמכונה עם גיד בכלל בשר :

ג) שם (ח"ד ס' ג') מטעם שנתנו לדגים ב"ה
ומחלה ומחזק משחו חלות ונמלא בא'
מהקליפות טפת דם יפה הערו הרבנים דיש להחזיר
הדגים מטעם ס"ס שמה ל"ה דם במקום האוסר
ושמה ה' בהחלי ובטל כרוב והוי ס"ס בדא"י וס'
בדרבנן רק הוי חרמי דסמרי דגבי החלות נימא
לקיפק שמה ל"ה במקום האוסר ושמה ה' בב"ה
שלימה ואף היכא דס' אחד לכד סותר ל"א ס"ס .
ומה שכתבנו א"ס החלות בכלל ס' יען כי א"ל אלא
נעילה ובהג"ה מהרש"ק על פמ"ג שעה"מ ח"ב פ"ג
כ' דא"ל אלא קליפה חיוני מודקק להכריע . אבל
הנני להעיר דבר חדש עפמ"ש הש"ך ס' ס"ו סק"י
הטעם דבשערובות רוב מחזקין משום סד"ר אף
דמ"ס בדא"י וע"י גלגול הוי דרבנן כמו ס' טריפה
שנתערב כרוב שא"ה דיש פוסקים דדס ב"ים אינו אלא
דרבנן וביאור הדבר דאף דפסק' דדס ב"ים דא"י היינו
משום דבשש איסור דא"י אחר' לחומרא אבל ב"ים
רוב דליכא חשש דא"י סמכין על הפוסקים דדס ב"ים
דרבנן ממ' הוי סד"ר מעיקרו א"כ גם בנ"ד ס"ס
דסמרי אהדרי אינו אלא איסור דרבנן כמ"ש המ"ס

נמוז דברי הש"ך יורד סי' רנ"ט ס"ק ח' דו"ל הת"ג מ"ט הת"ח כ"ז דבר חדש ואין אחד מהפוסקים שהזכיר דין זה גם העולם אין נוהגין כשנאמר אחד מהם הס"ת שיכתוב מחדש ע"כ בדקתי אחר הת"ח והטעם שלא כדבריו וכאז בספר הנ"ל שבמחשבת נעלם ממנו דברי הש"ך יורד סי' רנ"ט ס"ק ח' דלא אמרינן מנהג מבטל הלכה רק מנהג הקבוע עפ"י חז"ל אבל היכי שהמנהג הוא עפ"י המון בעה"ב לא אמרינן מנהג מבטל הלכה וא"כ מאי קאמר אין העולם נוהגין כמותו. אבל כל הוואה יראה שדברי הכל ושמות הוא דהא אין הפירוש בחזקת נחמאל מחמת מנהג מבטל הלכה רק הפירוש הוא דכתב דמה שהביאו לו לחקור ולדקוק אחר הת"ח להראות שאין הלכה כמומו מחמת שראה שאין הטולם נוהגין כמומו ומסתמא אין כל העולם נוהגין שלא כהלכה לכך בירר דאין הלכה כהת"ח רק דלא ביטל המ"ע :

ואף אי נאמר כשיטת הת"ח מ"מ זה דוקא באיש אבל לא באשה דשיטת הרמב"ם והמיוזק דאין מזוין על מ"ע דכתבו ואף דהשאל"ה הק' עליו דאמאי פטורין הא איכא מלות דהנשים ג"כ מחויבין וא"ל דבשינן שיהיו מחויבין בכל התורה דו"א דהא איכא כמה מלות דאין נוהגין רק בכהנים ולא בישראלים ואפ"ה ישראלים ג"כ מחויבין דהא ובי בבביל קושיא ידמו הדין מפורש ברמב"ם ומיוזק שם עמוד העולם שאנו נשענים עליהן ושערי התרומים לא נעלו. וגם דכבר תירצו האחרונים המנ"ח מלוא הרי"ג ובש"מ כתב סופר חיו"ד סי' קכ"ט דהסבירא הוא משום דהנשים אינן בכתיבה דכל שיטתו בקשירה ישנו בכתיבה וכו' וכו' דאיהו בעלמא לא מצי לכתוב לא מצי לשווי' שליח ג"כ דכל מילתא דאיהו לא מצי עבד ל"מ לשווי' שליח ע"ש :

ורפעינך לפלא לי על השאל"ה ועל כל האחרונים שהרעישו בקושיא זו דלכאנ"ל פשוט דשפיר י"ל משום דאין בלימוד וא"ל דהא איכא מלות דחייבין ר"ל דבשינן כל התורה וא"ל דהא איכא כמה מלות דאין נוהגין רק בכהנים דו"א דהא בשלמא בישראלים אף דמלות שאין נוהגין בהם מ"מ עכ"פ בתלמוד אותן מלות חייבין בהם ופי' דהכונה דכתבו הוא כדי ללמוד ובספרים אימא דכל איש מחייב לקיים כל האר"ג מלות ואותן המלות שאין נוהג בהם ואינו יכול לקיים בפועל מקיים בלימוד אבל באשה דבאותן מלות שאין חייבת בהן אינה בתלמוד ג"כ דאשה פטורה מח"ה ואדרבה אסורה דכל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות ואין בעינן כתבו שיכול ללמוד כל התורה וזה ברור אללי כשמש ובעין זה שמועה בזה הגה"ק מסאניטשאוו ז"ל להסביר הסבירא בדברי ההוס'

יבמות (ד' ה' ע"ה) דכתבו דאינו שם בכל היינו רק שאינו שם בנשים אבל לא מה שאינו נוהג רק בכהנים ואחר הסבירא דמה שאינו נוהג בנשים אינו נוהג בלימוד ג"כ. אבל מה שאינו נוהג בישראלים מ"מ בלימוד אימא ובמ"כ כאן ג"כ הסבירא כנ"ל ו"כ. ומה שהק' עוד השאל"ה ממס' קידושין (ד' ל"ד ע"ה) דאמאי לא פריך בגמ' ג"כ מכתובת ס"ה והרי כתיבת ס"ה דהוי מ"ע שלא הו"ג ואפ"ה פטורות כבד תי' האחרונים. ולפענ"ד לק"מ דלא שייך למיפריך רק מאותן מלות שהיו יכול להיות בנשים ג"כ ואפ"ה פטור שפיר פריך אבל מלות דאינו יכול להיות באשה ולא שייך כלל באשה לא שייך למפריך דהא דפטורה הוא משום דלא שייכא כלל באשה וא"כ במלות כתיבת ס"ה דכל כוונת התורה היה כדי ללמוד אבל נשים כיון דפטורות מח"ה אינן לא שייכא כלל במלות כתיבת ס"ה ומח"ה גופא שפיר פריך דפטורות אבל כיון דכבר פטרו התורה מח"ה לא שייך למיפריך ממלות כתיבת ס"ה ו"כ :

גרפין ז"ל לתרין מה שהקשו האחרונים אמאי פריך הגמ' והרי ח"ת אברייא אמאי לא פריך זמנא גופא דקמי' כלל והרי ח"ת. וז"ל לתרין דהנה באותם הק' בס' חור חדש מאי פריך והרי ח"ת הא י"ל דהברייתא אמאי כמ"ד לעיל (ד' ל' ע"ה) דמוקי לקרא ולמדת אותם את בניכם ולא בני בניכם ולא דרש ולא בנתיבם וספיר אף אשה מחויבת בת"מ וז"ל לתרין דהנה באותם קשה קושיא השאל"ה הנ"ל ממלות כתיבת ס"ה. אך י"ל כנ"ל דלא שייכא באשה כלל משום דאין בת"מ וא"כ שפיר פריך והרי ח"ת דאיפכא כבר דרשם חייבת בת"מ אי"כ מלות כתיבת ס"ה שייכא באשה ואפ"ה פטורה כסבירא המנ"ח משום דכל שיטתו בקשירה ישנה בכתיבה וכיון דאיהו לא מצי לכתוב לא מצי לשווי' שליח ג"כ. אך זה הוא רק אי נימא דנשים ליחייבו בקשירה וא"כ על הברייתא שפיר ק' דקשירי תפילין בחד הכך דמלות עשה שה"ג וא"כ ליחייבו בקשירה וא"כ פטורין ממלות כתיבת ס"ה שפיר ק' כנ"ל והרי ח"ת אבל המנהג י"ל לסביר כדריך מ"ד דתפילין הוי מ"ע שלא הו"ג. וא"כ שפיר איתנייהו בקשירה וא"כ י"ל דאמאי כמאן דמוקי לקרא על ולא לבני בניכם ונשים חייבות בת"מ וא"ל דא"כ איתני קשה מכתבת ס"ה דו"א דהא נשים חייבות בכתיבת ס"ה ג"כ דהא איתנייהו בקשירה ומייבות בת"מ וא"ש :

ובזה אמרתי ג"כ לתרין מה שהקשו האחרונים מס' בבב (ד' מ"ג ע"ה) דפריך בגמ' אהא דתמן בני עיר שנגזב להם ס"ה אין דנין בדייני אותו העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותו העיר ופריך וליסלקו ב' הרי מינייהו ולידייני והקשו האחרונים אמאי פריך דוקא אמאי אין דנין בדייני אותו העיר אמאי לא פריך ג"כ אמאי דקמי' אינמביאין ראיה מאנשי אותו העיר וליסלקו ב' הרי מינייהו ולידייני. וז"ל לתרין דהנה ג"כ נהג

[illegible]

—◆◆◆◆◆—

סימן א

בענין זה ויארש

פירי האכרתא

א) שבת (ק"ג.) וא"ר יוסי וימי לא עברתי על דעת חברי יודע אני בעמלי שאני כהן אם אומרם לי חברי עלי לדוכן אני עולה ע"ש בתוס' ד"ה אלו שכתבו לא ידע ר"י מה איסור יש בזה העולה לדוכן והד"מ והמג"א בא"ח (ס' קכ"ח) הקשו ע"ד התוס' חנ"ה בכתובות דור העולה לדוכן עובר בעשה ע"ש : **והגמרא** הנ"ל בלתי מוכן דמחמ"ס אם אין איסור בזה העולה לדוכן בקושיית התוס' מה אשמועינן ר"י שהי' עולה לדוכן ואם הדיו דור העולה לדוכן עובר בעשה ח"ד עבר ח"ו ר"י על עשה ולמה לא עבר על דעת חבריו מלשבור על עשה וגם הלשון יודע אני בעמלי בלתי מוכן דמחמ"ס שהוא בעמלו ידע מה שאני כהן דאם לא הי' כהן הי' כולם יודעים מזה . וגם הברירה גופיהו קשה מאוד להבין למה אמרו לו לעלות לדוכן אם לא הי' כהן :

ולפ"י לא מתפסיקא אמרתי פירש חדש בדברי הגמ' לעולם הי' ר' יוסי זה כהן והיא הוא ר' יוסי כהן חסיד . ומ"ש יודע אני בעמלי שאני כהן כי הכהן המבדק את ישראל צריך להיות טוב עין כמו שדרשו רז"ל טוב עין הוא יבורך על תיקרי יבורך אלא יבדק . וגם אהרן הכהן ע"ה שזכה לו ולורשו לבדק את ישראל הי' מפני שהי' בו מידת טוב עין נגד משרע"ה בדכתיב וראך ושמח בלבו ועיין בפירש"י ז"ל ור' יוסי אף שהי' כהן אך מפני שהי' חסיד ועניו הי' מחזיק א"ע שאין בו מידת טוב שיהי' כדאי וראוי לבדק את ישראל . ואחר יודע אני בעמלי שאני כהן כנ"ל . אך ע"ז לא עבר על דעת חבריו כשאמרו לו לעלות לדוכן וא"ש :

ואפשר שזה הוא השעס דהכנה אינו אחויב לעלות לדוכן עד שיאמרו בזהים דהוא דאף שיודע בעמלו שאני כהן כנ"ל אפ"כ הוא עולה לדוכן מפני שאומרים לו לעלות לבלי לעבור על דעת חבריו : **דבזה** נ"ל לפרש הכתוב (בראשית י"ד) ומלכי דק מלך שלם הוציא להם ויין והוא כהן לאל עליון ויברכהו . והקדקון מבורר דלמה הפסיק תורה"ק הוציא להם ויין שהיא פעולה בין שני שמות התוארים מלך שלם והוא כהן לאל עליון דהול"ל ומלכי דק מלך שלם והוא כהן לאל עליון הוציא להם ויין ולפי הנ"ל צ"ח דלכן נכתב והוא כהן לאל עליון אחר הוציא להם ויין דע"י הפעולה שהוציא להם ויין שהי' בו מידת טוב עין שלא הקפיד על אכרה אפ"ה שרבו את בניו וגם בנעשה אפ"ה יותר מחנו חסידים בעולם שהי' כולם תשבימים לפתחו כדאיתא במדרש אגדה אן נעשה מזה כהן לאל עליון ויברכהו :

ב) יומא (כ"ט.) למה נחשלה אסתר לשחר לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים . והקשו גמ' והאכ"א הגדולה ומורנו ניתן לכתוב קאמרינן :

והנה הגמ' בלתי מוכן דמחמ"ס נסים ללילה ועיין כיפ"ד שפירש בטוב טעם ועיקר דבריו דמכל הנסים יש ללמוד אך ל"ל הטעם למה לא ניתן לכתוב גם דהנוכה ונ"ל השעס בזה דלוחא בנח" דילאה בת קול טובו בנים . שוכבים חזן מאחר והפי' אם יעשה תשובה לא יתקבל תשובתו וכתבו בספר"ק השל"ה והר"ח שלא הי' זה תורן לאחר כי הי' לו לומר כל מה שיאמר לך בעה"כ עשה הו"ן מלא וכן הי' לו לעשות תשובה ותשובה זו שיהיה בלי פני' וכלי תפלות שבר היתה מתקבלת :

ובאמת דבר זה אנו יכולין ללמוד מנחם דהנוכה דהנה ידוע וכן האמת דכל הנזירות אשר יגזרו המלכות על ישראל מלמטה נגזר על ישראל משמים מלמעלה כשאלת הגמ' למה נתחייבו שגאיהם של ישראל בלי' והנה בימי מלכות יו"ן הרשעה הי' עיקר הנזירות לבטל מישראל תורה ומצות עד שאמרו לישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל וכו' וזה הי' מן הש"י שעשיית מצותיהם של ישראל לא היו לרצון לפני הש"י ויתעלה ואפילו כן לא השגיחו ישראל ע"ז והי' מוסרים את עצמם על קדושת שמו ית' בלי שום פני' ומפני זה נתקבל תשובתם עד שעשה להם הש"י גם שלא הי' להם שמן עהור להדליק המנורה רק יום א' . שהדליק ח' ימים . וגם זה לא הי' בעולמים שיעשה הש"י להם גם בעשיית המצות והראה הש"י להם חנה ויורה שעשה להם גם שיהי' להם הידור מצוה ח"כ ים ללמוד מנחם דהנוכה המאמר הנ"ל כל מה שיאמר לך בעה"כ עשה הו"ן מלא שלא ישניה אדם אם היא בהדרגה ח"ו שלא יתקבלו תשובתו אפ"כ יעשה תשובה בלי שום פני' אפילו שלא יתקבלו תשובתו ע"כ הטעם זה לא ניתן לכתוב הנכ דהנוכה ויהא לימוד מזה כמו מכל הנסים כי אם הי' נכתוב זה לא הי' זה תשובה שלימה בלי שום פני' והכן ודוק :

ג) ברכות (ג') פסיעה גסה נוטלת אחד מחמ"ס מאות ממאור עיניו של אדם ומתדר לי' בקדושה דבי שימשא . ונ"ל כוונת פירש הגמ' בזה וההבדל של אחד מחמ"ס מאות היכן הוא רחוקה בתורה . ולמה מתדר לי' בקדושה דבי שימשא :

וכדי להבין דברי הגמ' נ"ל דאיתא בס' נחלת יעקב להנחין מלישא ונ"ל מה שדרשו רז"ל בנסוק ורחשו רגליכם כסבור שהם ערבים שמשתחווים לאבק שרגליהם והקפיד שלא להכניס ע"ז לתוך כימו שהכוונה שהכוונה במשאו ומתנו שפי' סגולותיו נא לו הרווח שהרווח דבר זה הי' אבק ע"ז כחש"כ הרמב"ן ז"ל בס' האמונה והבטחון כי האדם נרדף לדעת שמה' מלעזי נבר כוונתו בהשתחך פרטות על כל דבר רק שפירש נרדף לטעית עיניו

ולבסוף מסיים שנעש על שבעה ח"ט בכשר ודם. (ב) מפני מה נעש בזה שאמר לשם המשקים והזכרתי אל פרעה דהא מצינו דאין סומכין על הנס ועוד הא כתיב וברך בכל אשר תעשה נמצא שארץ האדם לעשות חייה דבר עפ"י דרך העבט אעפ"י ששם בעמנו דב' :

אך נראה לי הפי' להיות בספס"ק דיוסד אמונה ונכחון לעולם יהא חסם שם במחשבו דה' ואעפ"י לא ימנע עמנו בסביל זה שום פעולה שיהא נאמה מזה לזכרו רק יעשה דבריו עפ"י הטבע ויתפלל לה' שילנה במחשבו כמ"ס וברך בכל אשר תעשה. אך בד"א בזמן שאין רואה עדיין שום התחלת ישועה בלתי עשייתו אז צריך לעשות בעמנו חייה פעולה, אבל כאם האדם רואה שהש"י הצמיח לו התחלת ישועה בלתי עשייתו אז צריך לעמוד מנגד ולצפות לשיעור ה' ואין צריך לסעוד כמ"ס בנביאים הראשונים שאמר אבנול אמת נכל לדוד המלך ע"ה ולא תהי' זאת לך לפקוד וגו' ולהושע אדוני לו פ"י שאמר לו אין אתה צריך לעשות בשבילך מפני שאתה נמשחת למלך מאת שמואל הנביא או משתמח ששם בעמנו יעשה מחוקק בלתי עשייתך ודוד המלך ע"ה הסיבה ברוך ה' וברוך שעתך וגו' :

נמצא לפ"י כשאדם רואה שהש"י התחיל להצמיח לו ישועה אז אין להאדם לעשות בעמנו שום דבר והנה נראה ביוסף הצדיק ע"ה שהש"י התחיל להצמיח לו ישועה שלא עפ"י דרך הטבע דבזה דכלילה אחד שני שרי פרעה חלום וד' המציא לו פתרוט ע"כ מן דבר זה ה' צריך יוסף לשקול בדעתו עכשיו שאני רואה שהש"י בעמנו התחיל להצמיח לו ישועה אז איני צריך בעמנו לעשות שום דבר רק לצפות לה' עד שיגמור הדבר והוא לא כן עשה. רק עשה פעולה עפ"י דרך הטבע דאמר וזכרתי מפני זה נעש שיתחוסף לו שתי שנים :

והמשך דברי המדרש כך הוא אשרי הגבר אשר שם מחשבתו כלומר שהקב"ה שמים ומראה לו דבר ישועה כדי שיקים בו מחשבתו, וזה יוסף ר"ל שהש"י הראה לו צמיחת הישועה בג"ל ולא פנה אל רהבם שלא ה' צריך לפנות אל רהבם לפיכך ע"י שאמר לשם המשקים וכו' ניתוסף לו שתי שנים אבל לולי זאת ה' תיכף ומיד ניצל מצית האסורים וה' עולה לגדולה ע"י שה' חלם לפרעה מיד והסר המשקים ה' מוסיפה אל פרעה רק בסביל שבעה בשר המשקים נפסק הישועה ונעלם עוד שתי שנים :

ובזה מדוקדק הבאוב ויהי מקן ופרעה חולם דהול"ל ויחלום פרעה ולפי הנ"ל יחלם שלשון חולם מראה שחלום זה ה' צריך לחלום לו מכבר תיכף כשיאמר המשקים מצית האסורים רק שהוא קלקל זה בג"ל וניתוסף לו שתי שנים לכן מקן שנים ימים תיכף ופרעה חולם :

ה) במדרש אבכיר ויעקב וירשיבך ויאכילך את הן מכלן להדלקת נר בשבת ע"כ והיא מלאה וי"ל הפי' בזה להיות בהם יומא (ע"ד) המאכילך במדבר למען ענותך רבי אמי ורב אסי חד אמר וכו' :

זה שלא יסמוך על הנס והכל על דרך הממוצע והערכיים שכל פרנסתם היא מהליכתם מחקים למקום ומחשבים שכל מחיתם היא מכוחם ועומם ידם והוא אבק ע"י שמשתחוים לאבק שברגליהם לכן אמר אלה"ה ורחנו רגליכם כי הוא הודיע אמונת אלקי עולם ע"ס :

ובעין זה שמעתי בשם אדמו"ר הגאון הקדוש האלקי וי"ע מקאנק לפרם מה שדרשו רז"ל בפסוק אל חרנו בדרך אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר ע"ס, ואמר ה' א"ל שיוסף סבר שברגליו השבטים לחמר להודיע ליעקב שהוא חי כי יעקב מתאבל עליו כ"ב שנים לכן אמר להם שאל ימהרו וידחקו את השעה כי זה השנה פרסית מאתו ית' מתי יודע להם שהוא חי ומתי שודע ליעקב ויעקב ה' צריך להתבשר אחר הזמן שימשך הליכותם מיוסף לבית יעקב אביהם לכן לא יעשו פעולות לפסוע פסיעה גסה וליך גם כלילה כי רצון הש"י מוכרח להתקיים וע"י שידחקו את השעה ויכל שיהא להם מניעות ורגזים בדרך שיתעכב הליכותם עכ"ל :

והנה הרמב"ם ו"ל כתב אלל הדיון דלפני עור דאף שהעובר הוא מיד עכ"ל נקרא עור מפני שיש בו שפירות השכל ומפני זה חייב מי שמכשילו ע"כ רואין מזה דמי שיש לו סמיות השכל נקרא ג"כ עור, וכזה יש לפרס הנמ' פסיעה גסה נוטלת אחד מהמש מלות מחלור עיניו של אדם דהפי' מי שהוא פוסע פסיעה גסה ומייגע ומשתדל יותר מדרך הממוצע להשיג הפלו ומחוקש נוטלת מעיני שכלו אחד מחמש מלות לחשוב שהכל בכוחו ובעומם ידו כי עיני השכל צריכים לראות שהכל מהשנתחו ית' :

ואפשר שזה ההסבון אחד מהמש מלות מרומז בחוה"ק דבני מלחמת מדיון נלעוו ישראל שיתנו אחד מהמש מלות תרומה לדי' להקטע בזה בג"ל דאנשים היוצאים למלחמה אי אפשר שיעשה המלחמה בחתינות בדרך הממוצע ויכול לבוא בהם עוירת השכל אחד מהמש מלות שהכל הוא בכוחם ועומם ידם ע"כ נלעוו ליתן תרומה אחד מהמש מלות להראות שהכל הוא מהש"י :

והפי' ומהדר לי בקידושא דבי שימשא דמי שמקדש גליל שבת ונותן שבת והולאה להש"י על שנתן לו השבת אף שהוא מפסיד ואינו עושה מלאכה כיום הזה הוא מורה בזה שמתחין בהשנתחו של הש"י דה' שיעשה מלאכה בשבת ימי המשפט שחובי אדם לעשות פעולות מה לבלי לסמוך על הנס אבל אם לא ה' מאמין ח"ו בהשנתחו ית' וה' מחשיב שהכל בכוחו ועומם ידו לא ה' נותן שבת על השבת לכן עוירת השכל שאל לו ע"י פסיעה גסה בג"ל מהדר לי בקידושא דבי שימשא וד"ק :

ד) במדרש רבה (פ' מקץ) על הפסוק אשרי הגבר אשר שם ה' מחשבתו זה יוסף ולא פנה אל רהבם ע"י שאמר לשם המשקים כי אם וזכרתי וזכרתי וזכרתי ניתוסף לו שתי שנים ע"ס, והמדרש הזה בלתי מוכן, א) דמתחילה נמשח את יוסף ששם ד' מחשבו

משום מותר להשתמש לאורה דילמא משום כבשה ז"ל. ועלה בדעתי דטעם מ"ד כבשה זקוק לה הוא מטעם דמיקנו כמו המורה דמקדש דמליק מחדש אף באמצע הלילה כמבואר בש"ס מנחת (פ"ח:) ולפי' כבשה אם נכבה המורה אפשר שאסור להדליקה מחדש דהרי קי"ל דאין דוחה שבת רק בקבוע לו זמן והדלקה זו שהדליק כשכבשה זה הוא רק מקרה ואין קבוע זמן ודמיית שבת לא תליא בקרבן ליבור רק בקבוע לו זמן דקי"ל בריש פ"ב דתמורה דאין הלוי רק בקביעת זמן. אך מ"מ אני מסופק דאפשר כיון דעיקר המזוה קבוע זמן דוחה את השבת אף שכבשה ואבקש לברר זה הדין אם הדליקו המורה שבת כשכבשה ואם לאחר דליק דוחה שבת ממורן בטוב קושית התוס' הג"ל וז"ע :

יראב יחושע חופ"ק הג"ל.

סימן ג.

ב"ה ווארשא :

(א) **שבת** (כ"ה) אחר רבא מ"ט דרב דסבר כבשה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה והקשו בתוס' דילמא נס שבת אסור מזה כבשה זקוק לה ואי להדליק בשבת ולולי דבריהם נלע"ד דהוכחה מהא דאין מדליקין בחול בשמינים הללו והיינו דהנה רש"י פירש דחיישין שמה יפגע ולא ידלק ולריך להבין ממ"נ אם רשע הוא א"כ מיכף לא ידליק כי זה והיכי שייך שמה יפגע אך י"ל דהפ"י דרבא לשיטתו דס"ל במכות דחומר נותר מזה הוא וא"כ חיישין דיטעה בדין ויסבור דאם כבשה אין זקוק לה (דזהו דבר דלא שכיח בכל יום חנוכה להדליק בשמן לא טוב ועיין בתוס' גיטין ד' מ"ד ד"ה מידו). אך י"ל כי שייך זאת דיטעה בדין דוקא אי מותר להשתמש לאורה דהנה הר"ן כתב הטעם דכבשה זקוק לה ואסור להשתמש לאורה דדומיא דמנורה בעינן עשיה ולפי' כי' אי הדין דמותר להשתמש לאורה והוא דבר השכיח ורואה שמותר להשתמש לאורה וא"כ ע"כ לא בעינן דומיא דמנורה ממילא יטעה בדין דאם חירע שכבשה בודאי אין זקוק לה משא"כ אי ה' הדין דאסור להשתמש לאורה ממילא מהיכי מיתי יטעה בדין לומר דכבשה אין זקוק לה כיון דודאי דומיא דמנורה בעינן כיון דאסור להשתמש לאורה : ואכתוב כאן מה שאמר לי אדמו"ר הג' הלוי שר התורה המנהל עדת ישרון בק' סאכטשאו וללל"ה הפירוש דכבשה זקוק לה ולכן אסור להדליק בו היינו למש"כ התוס' ב"ק (דכ"ז פ"ב) ד"ה מילוי דחרש

וחד אמר אינה דומה מי שרואה ואוכל למי שאינה רואה ואוכל ופירש"י ז"ל אינה רואה ואוכל אכילה המן עומם טעם כל המינים ואינו רואה אלא מן עי"ש. ואיתא עוד שם בגמ' אחר אבוי הלכך מאן דאית לי' סעודתא לא ליאכלא אלא ביממא ובס דף (ע"ה:) מכאן למדנו תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בלילה ומקשינן והאמר אבוי מאן דאית לי' סעודתא לא ליאכלא אלא ביממא ומפרקינן בעין יממא קאמרינן וקי' רש"י ז"ל באור האבוקה א"כ ראינו מזה דמי שאוכל ואינו רואה נקרא עוני. ושבת היא עונג וא"כ צריך נר. וא"ש המדרש ויעקב וירעבך ויאכלך חת המן מכאן להדלק נר בשבת מדכתיב ויעקב אלא מן חפני שאוכל ואינה רואה כנ"ל מכאן להדלק נר בשבת ודו"ק :

(ו) **במג"א** (הל' חנוכה) נוהגים הנערים העניים לסבב על הפתחים בחנוכה ע"ש. וזכור לומר טעם בזה דהנה קי"ל שצריך שיהא מנוחה בימין ונר חנוכה כשמאל וידוע דמנוחה היא תורה ונר חנוכה המרווח על המנורה היא עבודה שהם שני דברים מהשלשה דברים שהעולם עומד עליהם ע"כ וכוה המנהג אשר העניים מסבבין על הפתחים בשלם זה השלישי שהוא גמ"ח כדי שיהא בפתחי כל ישראל כל השלשה דברים שהעולם עומד עליהם והטעם השייכות בזה לחנוכה הוא מפני שחנוכה לא ה' הנזירה על הנפשות רק לנצל מהם תורה ועבודה שהעולם עומד עליהם וגם הנס שנעשה להם בגלוי ה' ב"כ במצות ע"כ צריכים בחנוכה להודות על זה ולעשות עשיית לרמוז ע"ז שהחזיר לנו ה' ז"ל הג' דברים שהעולם עומד עליהם כנ"ל :

יבחק ברי"א ז"ל הכהן פייגענבוים חונה פה ווארשא :

סימן ב.

ב"ה קינצק :

ב' הערות לחנוכה

(א) **בב"י** (סי' תרע"ה) בשם מ"כ דמבואר שם בסוף דבריו דהא דכבשה זקוק לה הוא אפי' כבשה בחייד ולא עוד אלא שה' בדעתו מיד בשעת הדלקה לכבשה אח"כ יא' עי"ש. דהרי שם השמש נכתוב שחמך הדלקה יגביה המנורה וגם המהרש"ל סבוכה בפ"ג סי' (תרע"ג אות י"ב) מסופק בזה וק"ל דאין אפשר לומר דאף בחייד יא' א"כ איך קאמר הש"ס במילא קערה שמן והקיפה פחולות דאם לא כפה עלי' כלי אף לנר אי' אינו עולה מפני שהוא כמנורה והלא היכף כשהדליק נר הראשון אף שהוקף אח"כ בעוד נירות לא גרע מכבשה בחייד וע"כ דבחייד לא יא' ולריך לחזור ולברך :

(ב) **ע"ד** קושית התוס' מאיך מוכח דכבשה אסור

וּלְפָנָיו יָל דְּמוֹן נֶם אֲחִשְׁרוּם דַּעְדִּין לֹא קִבְלוּ הַמּוֹרָה
 מִרְצוֹן הַטּוֹב רַק כִּכְפִּי וְלֹכֵךְ כִּשְׁעָה לֹהֵם הַקִּבְיָה
 נֶם הִי הֵנֶם גְּדוֹלִי הַרְבֵּה מִחֲמַת דִּלָּא הִי לָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
 לֹהֵם הֵנֶם וְלֹא הָיוּ רֹאיוּ לֹהֵם מִחֲמַת דִּלָּא קִיבְלוּ הַמּוֹרָה
 מִרְצוֹנָם מִשְׁאֵ"כ לְאַחֵר נֶם אֲחִשְׁרוּם דִּקְבְּלוּ הַמּוֹרָה מִרְצוֹן מִחוּיָב
 הִי הַקִּבְיָה לַעֲשׂוֹת לֹהֵם הֵכֵל וְעִינִין כְּאַלְבֹּךְ דִּפְרִירוֹ עַל הָא
 דְּכַתִּיב כִּי בִיד הַזִּקָּה הוֹצִיא אֶת בְּנֵי מִצְרַיִם הָאִיךְ שִׁיךְ
 לְהַקִּבְיָה יָד חֹזֶקת אֲשֶׁר קָל הוּא לַעֲשׂוֹת מִה שְׂרָה רַק
 כִּיּוֹן דְּהִי הֵלְלוּ עֲבָדוֹ וְהֵלְלוּ עֲבָדוֹ מִה נִשְׁתַּנּוּ וְכוּ' וְהוּ
 נִקְרָא יָד חֹזֶקת שְׁאִין רֹאיוֹן לַעֲשׂוֹת לֹהֵם נֶם עֲשֵׂה :

וּלְפָנָיו כְּמוֹ כִּן כָּאֵן בְּנֶם חֲנוּכָה לֹא הִי הֵנֶם גְּדוֹל כִּכְ
 דְּמִחוּיָב הַקִּבְיָה לַעֲשׂוֹת לֹהֵם הֵנֶם כִּיּוֹן דְּכַכֵּר
 קִיבְלוּ הַמּוֹרָה מִרְצוֹן וּמִחֲמַת לְהַשִּׁיבָה בִּשְׁעַת הֵנֶם דְּפּוֹרִים
 וְהָיוּ כְּמִדְּרַגְנָה גְּדוֹלָה וְסָפִיר קֶאֱמֵר דְּדוּמָה לְשַׁחַר מִה שֶׁחַר
 סוּף הַלֵּילָה אִף אֲשַׁחַר סוּף הַטִּיסִים דְּהִינּוּ דִּמְאֹז אִ"ל
 לֹהֵם גְּדוֹל כִּכְ כִּיּוֹן דְּדָדִין לָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לֹהֵם הַקִּבְיָה הֵכֵל
 וּמִיחִילָה דְּדוּמָה בְּחִמַת לִיּוֹם וּמִיּוֹשֵׁב סָפִיר דִּלְמָה לֹא עֲשָׂא
 מִשְׁתָּה וּשְׁמַחָה כְּמוֹ פּוֹרִים דִּי"ל סָפִיר פּוֹרִים נִשְׁעָה לֹהֵם
 נֶם גְּדוֹל וְכוּ' חֹזֶקת דִּלָּא הִי רֹאיוֹן לַעֲשׂוֹת לֹהֵם נֶם
 גְּדוֹל דִּלָּא קִיבְלוּ עֲדִינִין אֶת הַמּוֹרָה בְּשִׁמְחָה וְהִכְבֵּה וּמִ"מ
 עֲשֵׂה לֹהֵם הַקִּבְיָה נֶם וְלֹכֵךְ עֲשׂו מִשְׁתָּה וּשְׁמַחָה מִשְׁאֵ"כ
 הַטּוֹבָה דְּכַכֵּר קִיבְלוּ הַמּוֹרָה בְּחִמַת דִּיּוֹן הוּא שִׁעֲשָׂה
 לֹהֵם הַקִּבְיָה הֵכֵל וְלֹכֵךְ לֹא עֲשָׂא לְקַבֵּעַ יוֹ"ט כְּמִשְׁתָּה
 וּשְׁמַחָה וְדו"ק :

ד) הנה הקשו דלמה לא מדליקין בשמן שרפה דהרי
 היא שמן טוב ולענין ד"ל כיון דכל הגם
 ה' שלא פומא הפך א"כ לריך לעשות זכר לגם
 בדבר העור ושמן שריפה היינו שמן שנטמאה ואין מהרואו
 לעשות זה זכר לגם ולכן אכור להדליק בשמן שריפה כ"ל :

פתחיו הארענב לאם דו"ס"ן דפה :

סימן ד.

שי"ח"ת קטב (גאליציען) :

בשבת (דף כ"ב רע"ה) אמר ר"ב דרם רנ"מ משמי'
 דרב תנחום נר הנוכה שהניחה למעלה מעשרים
 אמה פסולה וועיין פרש"י דלא שלטא ב' עינא וליכא
 פרסומא ניסא, ואמר ר"ב דרם רנ"מ משמי' דרב
 תנחום מאי דכתי' והכור ריק אין בו מים משמע שגאמר
 והכור ריק אינו יודע שאין בו מים אלא מים אין בו
 אבל נהמים ועקרבים יש בו, ע"כ, הנה הגם שדרך
 הנזמא להסמיך מאמרים של אמורא שאין להם שייכות
 ולי"ז ואין להם שם שייכות אלא הובאו דרך אגב מאמרו
 הראשון שהיו לו שם שייכות, אמנם ככאן אם מאמרו
 הבני אין לו שייכות עם מאמר הקדום לא ה' לריך
 להביאו ככאן אחר היומו הוכח דרך אגב כש"ס חגיגה
 דף ג' ע"א) כשמיכות שאר מאמרי רב, תנחום ולאיש
 חפץ

דחש דלמ"ד אשו משום חילו לא מחויב רק אם
 קרוב לודאי שיעשה כן משא"כ באלא אפשר שלא
 יעשה הדבר הזה כגון ברוח שאינו מזוי' ל"א אשו
 משום חילו ואף שיעשה כן מ"מ כיון דה' בספק
 דלמא לא יעשה כן לא הוה הוא כמדליק עש"ה
 ועיין בר"ן שם ולפ"ו י"ל הטעם דאין מדליקין בשמנים
 גרועים כיון דכבדת זקוק לה הרי לריך דכל הזמן
 ידליק מכוחו וכל זמן הדלקה הוה כמו מדליק יהוא
 בעלמו דאשו משום חילו משא"כ בשמנים גרועים אף
 אם תדליק בכל זמן שיעור הדלקה מ"מ לא הוה
 מכוחו ממע כיון דלא קרוב לודאי שתדליק בכל
 הזמן ואף אם באמת תדלק מ"מ שוב לא הוה
 באה מכוחו וממילא לא יא' ידי המלכה אף אם
 תבעיר כל זמן המלכה כיון דשכיח שיכבה והיו כמו
 שיבער מעלמו ודפח"ח :

ב) שם ולא ה' אלא להדליק יום אחד נעשה גם
 והדליקו שמונה ימים והנה הקשו כולם
 עיין בב"י ובט"ז שהרי ממ"ז כיון דהיה על יום
 א' למה עשאו לזכרון גם על יום כ"ה כיון דלא ה' יום
 גם רק שבעה ימים ע"ש, ולעד"נ דעפר ואפר אנכי
 תחת כפות רגליהם ולא יציתי להבין הקושיא שהרי
 הדין דמנורה להדליק בין הערבים מצעוד יום ואם
 ה' לריך להדליק על יום ראשון ה' דוחה שבת
 כיון דלריך להדליק בשבת מצעוד יום על יום א'
 ולפ"ו מה דאמרין דלא ה' זו להדליק אלא יום
 אחד דהיינו על יום כ"ה וכשה' לריך להדליק על
 יום כ"ו היה לריך להדליק ביום כ"ה בין הערבים
 אשר עדיין יום הוא ולא ראו הגם שיעשה הקב"ה
 עמנו בהשמן וממילא ספיר קבעו לזכרון הגם
 ביום כ"ה שבין הערבים אשר עדיין יום הוא וה' יום
 שמן להדליק וא"ל דא"כ ביום השמיני לא ראו הגם
 דמה דלריך על יום השמיני הדליקו בשביעי בין
 הערביים ז"א דעכ"פ הרי דולק השמן של הגם ביום
 השמיני כל הלילה וספיר עשו דקבעו שמונה ימים
 ול"ע ואמרתיו הערה זו בפני כמה גדולים ואין
 פותר לי :

ג) שם לשנה אחת קבעו כה"ל והודאק והקשו למה לא
 קבעו במשחה ושמחה כמו בפורים ולענין ליישב כך
 למאי דאמרין ביומא (ד' כ"ט) דאסתר הוזהר הכתוב
 לשאר מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף הנסים ופרך
 והאיכא הנוכה ומשני נימא לכתוב קאמרין והנוכה לא
 ניתן לכתוב ע"ש ולבאורה קשה כיון דהפירוש סוף כל
 הנסים היינו דמעת הזאת לא ה' שום גם א"כ הו"ל לדמויי
 לסוף היום דהרי הלילה מורה על הסך ודע ח"ו, ושיך
 לקרות סוף היום שוב ראיתי דהעירו בזה לכן נלע"ד דכך
 הפירוש דמצינו דבשעת מ"ח כפה עליהם הר כניגות וממילא
 מודעא רבה לאריותא ושוב קאמר דהרי קיבולת נימי
 אשחורים מאהבה עיין לקמן (ד' ס"ח) :

הפך כפלו להכיל כבאן דרך אבן רק מאמר זה עוד הפעם, וגם לשון דרש"מ רכ"מ שנאמר בשני המאמרים מורה שמתקשרו לאחדים גם מאת רכ"מ בדרושו כאשר זה ה' דרכם בדרוש לקשר הלכה עם הלכה כמות ש"ס שבת (דף ל' ע"א) ופרש"י שם ד"ה פחה:

ונראה בקצור שני מאמרים אלו כי יקשה לדעת לאיזו חפץ האריזה תורה לרמוז לנו שנחשים ועקרבים י"ס נו', ואולם הכוונה לדעתנו עפ"י מאמר הכתוב אומר לד' מהי וכו' על שכל ופתח דרך תרמס כסיר וחנין וזיני לפי המבואר בש"ס יבמות (דף קכ"א סע"א) כנצל לנוב אריות אין מעמידין עליו שמת ובנפל להפירה נחשים ועקרבים הידיין עליו שמת משום דנוב אריות רחב ואפשר שלא נכל עליהם וינצל ההם אבל בהפירה נחשים ועקרבים מלאים כאשר עומד עליהן ודוקקן אין שום אפשריות טבעי כלל להנצל שלא יומת מהם ע"ש ופרש"י ולזה אמר הכתוב כי החוסה בד' ובוסה בו יעשה השי"ת כמו גם נגלה להראות עולם השגחתו עליו אשר גם על ידו ופתח "מדרך" ואם גם "תרמס" כסיר וחנין שאז אין שום דבר אפשריות טבעי להנצל בכל זאת ויגלוהו השי"ת אשר לא תאונה אליו דעה ויתפרסם לכל העולם כי חסד ד' על יראיו הנועמים בו והשגחתו עליהם לעשות להם נסים למעלה מהעצם האפשריות, פינה יקרה זאת רמזה לנו התורה בהגלות יוסף והגלותו כי לא ה' בדרך חקרה כדא אפשריות טבעי אבל ה' בהשגחה נשלחה בדרך גם נגלה יוצא מדרך אפשריות טבעי לגדול גדלותו עם נעמתו בהשם כאשר בהליכתו לאחיו בשליחות אביו גם בידוע כי המה אויביו עצומים שם בד' מהסו ולזה ה' סיבה מאת השי"ת להיות מושלך עבור הזה המלאה נחשים ועקרבים אשר שם אין שום דבר אפשריות להנצל אבל ניצל בדרך גם נגלה יוצא מדרך טבעי למען דעת כי הכוסה בד' יסוגב ולא תאונה אליו דעה, ומעשה אבות פיתח לבנים לפרסם גם הנעשה לשומרי סקודיו וחוסים בד' כי השגחתו עליהם לעשות להם נסים ונפלאות, ולחפץ זה האריזה תורה אין בו מים לרמוז כי נחשים ועקרבים יש בו ודקתו גילו להיות נעשה בו גם כנפחו בד' ועמ"ס הרמב"ן ש"ח פ' לך ודע כי אכרסם הטא כשגנה וכו' עי"ש:

הפך כפלו להכיל כבאן דרך אבן רק מאמר זה עוד הפעם, וגם לשון דרש"מ רכ"מ שנאמר בשני המאמרים מורה שמתקשרו לאחדים גם מאת רכ"מ בדרושו כאשר זה ה' דרכם בדרוש לקשר הלכה עם הלכה כמות ש"ס שבת (דף ל' ע"א) ופרש"י שם ד"ה פחה:

ונראה בקצור שני מאמרים אלו כי יקשה לדעת לאיזו חפץ האריזה תורה לרמוז לנו שנחשים ועקרבים י"ס נו', ואולם הכוונה לדעתנו עפ"י מאמר הכתוב אומר לד' מהי וכו' על שכל ופתח דרך תרמס כסיר וחנין וזיני לפי המבואר בש"ס יבמות (דף קכ"א סע"א) כנצל לנוב אריות אין מעמידין עליו שמת ובנפל להפירה נחשים ועקרבים הידיין עליו שמת משום דנוב אריות רחב ואפשר שלא נכל עליהם וינצל ההם אבל בהפירה נחשים ועקרבים מלאים כאשר עומד עליהן ודוקקן אין שום אפשריות טבעי כלל להנצל שלא יומת מהם ע"ש ופרש"י ולזה אמר הכתוב כי החוסה בד' ובוסה בו יעשה השי"ת כמו גם נגלה להראות עולם השגחתו עליו אשר גם על ידו ופתח "מדרך" ואם גם "תרמס" כסיר וחנין שאז אין שום דבר אפשריות טבעי להנצל בכל זאת ויגלוהו השי"ת אשר לא תאונה אליו דעה ויתפרסם לכל העולם כי חסד ד' על יראיו הנועמים בו והשגחתו עליהם לעשות להם נסים למעלה מהעצם האפשריות, פינה יקרה זאת רמזה לנו התורה בהגלות יוסף והגלותו כי לא ה' בדרך חקרה כדא אפשריות טבעי אבל ה' בהשגחה נשלחה בדרך גם נגלה יוצא מדרך אפשריות טבעי לגדול גדלותו עם נעמתו בהשם כאשר בהליכתו לאחיו בשליחות אביו גם בידוע כי המה אויביו עצומים שם בד' מהסו ולזה ה' סיבה מאת השי"ת להיות מושלך עבור הזה המלאה נחשים ועקרבים אשר שם אין שום דבר אפשריות להנצל אבל ניצל בדרך גם נגלה יוצא מדרך טבעי למען דעת כי הכוסה בד' יסוגב ולא תאונה אליו דעה, ומעשה אבות פיתח לבנים לפרסם גם הנעשה לשומרי סקודיו וחוסים בד' כי השגחתו עליהם לעשות להם נסים ונפלאות, ולחפץ זה האריזה תורה אין בו מים לרמוז כי נחשים ועקרבים יש בו ודקתו גילו להיות נעשה בו גם כנפחו בד' ועמ"ס הרמב"ן ש"ח פ' לך ודע כי אכרסם הטא כשגנה וכו' עי"ש:

והנה בענין מלות הכמים להדליק נר חנוכה לזכר גם הנעשה בפק השמן הוא דבר תמוה דהיון חזינו שיקבעו לנו הכמים מלה תמידית לזכר גם הנעשה בקיום חייו מלה כביהמ"ק מלה פרשיות מעבודת כיהמ"ק ועשה נסים נעשה כביהמ"ק ולא נקבע לנו לזכר להם, ומה בכך גם אם ה' מקיימין מלות הדלקת המנורה אינו ימים לאחר נחמד להם שמן ואנוסים היו שנעמלו כל השמיים, וכבר נתבאר כל עבודת כיהמ"ק בעת נכנסו יונים להיכל וכסנלחו אותם השמונאים וההלל לעבד עבודת כיהמ"ק מה לנו בזה אם קיימו גם מעית הדלקת המנורה מיד ע"י גם הנעשה בפק השמן על איזו ימים או

יעקב שור אבד"ק קוטב והגליד:

סימן ה'

ב"ה י' ט' (פ"ך ווארשא):

מחירוש משרן חותני הגאון ר' שלום"א מאוסטראוויצ

א) מקשיין העולם מה בכך אם מותר להשתמש לאורה הלא אי איכא נר אחד יפה אין חוששין שמא יטה וכו' ע"כ ח"ת ל"י נר אחד יפה דבר שבת קודם לנר חנוכה ונר שבת לריח להיות בשמן ופתיחה יפה ונ"ל דהנה חוס"ד"ה מותר להשתמש הקסו מנ"ל דר' הונא ח"ת ל"י מותר להשתמש לאורה דילמא מה דאסור בשבת הוא מטעם דכנסת

שבת וע"כ דאית לי' כבשה אין זקוק לה. דאין לומר משום ס' דרבנן דהא הוי חרי ספיקי דסחרי אהדרי נמולא דאי אית לי' נר יפה ליכא הטעם דאין זקוק לה ואי לית לי' נר אחר מוהר משום דספק דרבנן לקולא ודו"ק ע"כ מכתבי כ"ק חותני אדמו"ר שליט"א ומכאן ואילך דברי תלמיד:

ב) ש"ס (כ"ג) איבער' להו מה' להזכיר של חנוכה בבהמ"ז והקשו בחוס' למה נער עד הכא לבתר שמן שריפה ולא בעי לעיל גבי מילי דחנוכה ונ"ל דהנה הסו' כתבו הטעם דבעי דסד"א דוקא בהפילה שהוא בליבור ואיכא פרסומי ניסא אבל בהמ"ז שהוא בבית ליכא פרסומי ניסא והנה לכאורה יס' ליפשוט דבעי' מבריייתא דלעיל דמי מלווה משתקטק החמה עד שתכלה רגל מן השוק וקמ"ל דאי לא אדליק מדליק וכתבו הסו' אבל מכאן ואילך עבר הזמן לא ידליק עוד ומוכח מהכא דלאחר שתכלה רגל מן השוק ליכא פרסומי ניסא אך י"ל דהא איכא עוד פ' על הבריייתא דאי כבה בתוך הזמן הזה הדר מדליק וא"ל לשיעורא לזה מיייתי הא דשמן שריפה דקשה קושי' הפנ"י למה קאמר ר"ה שמיני שאין מדליקין בשבת אין מדליקין בחנוכה הא איכא שמן שריפה דאין מדליקין בשבת משום שמא לא יכערו גזירה שמה יטה ומדליקין בחנוכה דלא שייך הך גזירה ועכ"ל כתי' המפורשים דשמן שריפה הואיל דלשריפה עומד כחתי מוכת שיעורא וכיון שצריך ליתן בו שמן כשיעור חזי' טעה לזה אסור להדליק בשמן שריפה שאין בו כשיעור ולרב דאמר מדליקין בו קשה למה מותר בשמן שריפה נימא. כחתי מוכת שיעורא וע"כ דאיתו ס"ל דנר חנוכה כחתי מוכת שיעורא דאל"כ האך אפשר להדליק ניח הלא כיון דס"ל אסור להשתמש לאורה א"כ תיכף בשעה שמדליק נאסר בהנאה ולשריפה עומד. כחתי מוכת שיעורא וע"כ דלדדיו' אין זה מוזיק דלא צריך שיעור לנ"ח והפנ"י בבריייתא דנתן זמן הוא רק דאי לא אדליק מדליק וע"כ י"ל דזה האיבער' אי הלכה כר"ה דאין מדליקין בשמן שריפה משום שצריך שיעור והפנ"י בבריייתא הוא משתקטק החמה וכו' היינו שצריך ליתן בה שמן כשיעור הזה אבל צריך להדליק גם לאחר שתכלה רגל מן השוק משום דהיו' עכ"פ היכר ופרסם גם לבני ביתו וא"כ ממילא גם בבהמ"ז צריך להזכיר או דילמא הלכה כרב ומדליקין בשמן שריפה משום דאין צריך ליתן בו כשיעור והפנ"י בבריייתא הוא דזמן הדלקה הוא עד שתכלה רגל מן השוק משום דא"כ לא יכערו פרסום ניסא דבני ביתו וס' אין צריך לפרסום וא"כ ממילא אין צריך להזכיר בבהמ"ז א"כ א"ש דנער דבעי'. עד לבתר דמייסתי טעמא דשמן שריפה וידעינן

דכבשה זקוק לה ואסור להדליק בשבת ומ' בפנ"י דרש"י מחרץ ק' הסו' כמה שפירש שמה יפסע ובשבת ל"ש שמה יפסע דאנוס הוא משום איסור שבת. אך צריך טעם למה פירש"י שמה יפסע ולא בפשוט שמה תכבה ולא ידליקה מאיזה טעם שהי' אך י"ל דלשמה תכבה ל"ח דהוה ספיקא דרבנן משא"כ לשמ' יפסע חיישי' דזה חמור דהו' מבעט במז' דרבנן אך אי נימא דאסור להשתמש לאורה כק' הסו' ספיר יקשה דילמא אסור בשבת משום דכבשה זקוק לה ואי דהוה אנוס ז"א דהא יש חשש דשמה' תכבה ואי דהוה ס' דרבנן ולקולא ז"א דהוה חרי ספיקי דסחרי אהדרי דעכשו' כשרוצה להדליק בזה השמן נימא מספק לקולא שלא תכבה ומקיים מצות ג"ח ואח"כ כשיצטרך להשתמש בה נימא מספק שתכבה ולא תדלק כשיעור ואינו מקיים מצות ג"ח ומותר להשתמש לאורה א"כ הוה סחרי אהדרי ואוליגן בחרווייהו למומרא כידוע וא"כ טוב בהטעם דכבשה זקוק לה ולמ"ל לרש"י לומר שמה יפסע הלא די אס' נחוש שמה תכבה. אך ז"א דאפי' אס' נחוש שמה תכבה ג"כ אסור להשתמש לאורה ואי דתכבה ולא יקיים המצוה ז"א דהא יוכל לחזור ולהדליקה אך לפי' עדיין יקשה ק' הסו' מנ"ל דמותר להשתמש לאורה דילמא משום דכבשה זקוק לה ואי דכבשה אנוס הוא ול"ש שמה יפסע דכבשה דאס' לא יוכל לחזור ולהדליק טוב אסור משום שמה תכבה ואי דהוה ס' דרבנן ז"א דהא סחרי אהדרי דהי' מותר להשתמש שמה תכבה ול"י לחזור ולהדליק משום שבת וטוב בשבת אסור להדליק דהוה חרי ספיקי דסחרי אהדרי. אך ז"א דכבשה בל"ז אסור להשתמש בו בלא איסור ג"ח משום שמה יטה וא"כ בל"ז לא ישתמש לאורה ומותר להדליק. דלשמה תכבה לא חיישי' דהוה ספק דרבנן וא"כ אין חשש משום כבשה זקוק לה וע"כ הטעם משום דמותר להשתמש לאורה ומיושב ק' הסו' וא"כ מיושב גמ' ק' העולם דאדרבה אי אית לי' נר אחר טוב אסור בשבת משום שמה תכבה דהוה חרי ספיקי דסחרי אהדרי כיון דמשום שבת מותר להשתמש לאורה טוב אסור משום שמה תכבה ולא יוכל להדליק בשבת ודו"ק:

וביושב בזה הא דייק הר"ף דרב ס"ל כבשה אין זקוק לה מדרבנן מדליקין בשבת והקשו אחי' לא דייק מדרבנן כחול כדדייק רבא אליבא דר' הונא ולהג"ל מיושב דמבחו' לא מצי דייק דילמא הא דמותר בחול משום דלשמה יפסע לא חיישי' דאין להחזיק אדם ברשע ולשמה תכבה לא חיישי' דס' דרבנן לקולא אבל בשבת דל"ל ס' לקולא דהוה סחרי אהדרי ואמאי ממיר רב בהסס אפי' היכא שיש לו נר יפה דמותר להשתמש משום

וידעין טעמא דשמן מחוך שמונה עליו לבשרו גזירה
שמה יעס ודוק. דוד סילסאן האבד"ק הג"ר:

סימן ו.

ב"ה אורחאוו.

(א) **אציע** מה שכתבתי כבר לפני גדול א'
הנה ידוע קשיית הב"י בל"ח (סי'
ע"ה) למה קצבו ח' ימים דבין דשמן שבכ"ר ה' בו
כדי להדליק לילה אחד נמלא שלא נעשה היום אלא
בשבעה הלילות. והרמב"ם הקשה ה' השמן נעמא
מהמורה. וכו' לר"י ב"ר יהודה עשו מנורה של
פשוטי כלי עץ. והקשה מהרש"א בל"ח בחולין
(דף ג'ה). תינה לריב"ז ולרבנן מאי איכא למימר
שאין עושין של עץ ועוד לריב"ז מי ניחא וכו'
אפשר לעשות נרות בלי שיהיה להם בית קיבול
ומקבלים טומאה. ע"כ כתב מהרש"א שלקחו כלי
חרס הגדולים המחזיקים יותר מכתמים ושברים.
והשברים ההם המחזיקים פחות מחלי לוג אינם
מקבלים טומאה. ובזה ניחא ל' שנעשה גם גם
בלילה הראשונה משום שכליל מצת האחרונים שיצור
השמן חלי לוג ושברי כלים האלו לא החזיקו חלי לוג
ואפ"ה דלקו כל הלילה עכ"ל:

(ב) **ותמה** עליו ב' בחולות שור בח' לחם'
שבת (דף כ"ח) ו"ל ולפענ"ד אשתמיטת'
ש"ס ערובה דסוכה (דף ג') דמחבאר שם דמאן
דפוסל של עץ כש"כ של חרס. ומאן דמכשיר של
עץ עכ"פ פוסל בשל חרס יפ"ש ומקשה עוד איזה
קשיות ומסיים שמהרש"א כתבו רק לחדד בו את
התלמודים יע"ש:

(ג) **אכנס** מלאתי שיהבה נפשי בחת"ם בח'
לשבת (דף כ"ח) שמתקן בטוב טעם.
באופן זה דלקח כלי מחכות גדולים יותר מסלחים
ונקבצו כמולה חשקה. ושוב סתמו הנקב וילקו
לתוכו חרס. ובין שהמעמיד של הכלי הוא חרס
נעשה כלי חרס לענין טומאה לר"מ. ואח"כ שברוס
יגשירו שברים פחותים מחלי לוג ודינו לענין טומאה
כשברי כלי חרס. ומ"מ לענין כלי שרת דינו
כמתכת עכ"ל ודפח"ח:

(ד) **לכאורה** יש להעיר בדברי החת"ם מדברי
הש"ן דסוכה (דף ז') מינו
דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת. וכן היא בברכות
(דף מ"ג). מינו דקא מהני ל' הסבה לפה מהני
ל' הסבה לין וכן איזה בברכות (דף מ"ט):
ר"מ סבר תורתו כטומאתו וכ' רש"י שיצור חזרתו
כשיצור טומאתו מדי דחשיב לענין טומאה חשיב
זה לענין חזרה יע"ש וכן בשבת (דף קכ"ג). מדלענין
טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא

הוא [מכאן יש להעיר על הרב לייזיס לחזרה (כלל
ח') שחקק את אמרינו מינו גם כהעדר ולא הוכיח
מכאן דאף בהעדר אמרינו כן. וכן הוצד בחולין
(דף כ"ה). בתוס' ד"ה שיעורין דמינו דהוי מנא
לענין טומאה הוי מנא לענין שבת. ועי' בתוס'
עירובין (דף ל"ז). ד"ה אב"י מה שהקשה ר"ת על
ר' אליהו שס"ל דלריך בכל יום להחיר קשר תפילין
ולחזור ולקשור דא"כ חדשות אחאי אסר הכא משום
קשירה הא לא הוי קשר של קיימא. אולם בהגהות
מרדכי פ"ק דחולין מרן קושיותו מינו דהוי קשר
לענין תפילין הוי קשר לענין שבת. ומציא עוד
ראי' לסברתו ממחני' דמס' פרה (פ"ב מ"ג) יע"ש.
וא"כ קשה על דברי הרב חת"ם דנימא כאן ג"כ
מינו דחשוב ככלי חרס ע"י המעמיד יס"ל דינו
לענין כלי שרת ג"כ ככלי חרס דהוא פסול:

(ה) **ונרפע"ד** למרן דברי קדשו ע"פ דברי הר"ן
על האלפסי פ"ק דסוכה. שהעלה
דמינו לקולא אמרינו לחומרא לא אמרינו יע"ש.
א"כ א"ש דלא נימא מינו שיהי' לו דין כלי חרס
גם לענין כלי שרת ויהי' פסול למנורה מינו דהוי
כלי חרס לענין טומאה. ז"ל דלחומרא לא אמרינו
מינו. וי"ל לפ"ז דכן ג"כ סברת ר"ת הנ"ל בעירובין
(מ"ה) שפיר ה' מקשה על ר' אליהו. ולא ה' ניחא
ל' בחיורן של הגהה מרדכי דשם הוי לחומרא דיהי'
קשר לענין שבת. ועי' בס' ארלות החיים ה'
תפילין (סי' כ"ז בל"י סק"ב) שהביא דברי הגהה
מרדכי הנ"ל ולא העיר עליו מדברי הר"ן בסוכה
שהבאתי. וז"ע. וא"כ לפ"ז לזקן דברי הרב
חת"ם. [ויש לי הרבה להעיר בכלל זה אבל אין
כאן מקום להאריך יותר בזה]:

(ו) **ורפי** דברי החת"ם הנ"ל מחורן ג"כ קשיא
השני' של התב"ש בבכור שור שם ו"ל
דאין לדחוק דהוי עושה גוף המנורה גלמי כלי מחכות
או של גלמי כלי עץ דאינם מקבלים טומאה ורק
הנרות של חרס ש"ר. ז"ל דבזבחים (דף ל"ו)
אמרינו דאפילו למ"ד שושין כלי שרת של עץ מ"מ
כלי חרס לא עבדין ופשוט דהיינו נרות כלי שרת
יניחו. עכמד"ק. אולם גפי מה שהעלה החת"ם
א"ש. דנהי דלענין טומאה דינו ככלי חרס. אבל
לענין כלי שרת דינו כמתכת:

(ז) **ובזה** שהקשה עוד התב"ש ומו דשברי כלי חרס
הו"ל כפחותים דלכ"ע לא עבדין כסוכה
(דף י"ד): חשים דקריין ב' הקריבהו נא לפתחך
עכ"ל יע"ש. אולם לפי מה שהעליתי ד' הרב חת"ם
א"ש דבאופן הוי לענין כלי שרת כלי מחכות וכשר
רק. לענין טומאה דינו ככלי חרס שבור דאינו
מקבל טומאה:

(ח) **לכאורה** נוכל למרן קשיא זו באופן אחר
ע"ה דברי הש"ס דפסחים (דף
ס"ה

ס"ה ע"ב) שבת הוא לזרעו של אהרן שילכו עד ארבעותיהם בדם יע"ש. ומה הוכיח הרב חת"ס בחי' לפי לולב הגזול (דף ל"ו) לענין אחרונ המנומר דפסול. אבל אם הוא מנומר מושיט הידים מחשמוס ה"ד בברך עליו דהוי הדך כיון שבה המנומר ע"י מלואו זה הודו והדרו כש"ס דפסחים הנ"ל יע"ש וכעין זה איתא בהלכות קטנות (ח"א סי' כ') ובט"ז ב"ח"א (סי' תקפ"ד סק"ב) ע"ש. לפ"ז בג"ד כיון דהי אפשר לקיים מצות הדלקת המנורה בטערה רק באופן שכ' מהרש"א וכמו שביאר דבריו החת"ס לא שייך לפסול משום הקריבהו נא לפחתך דאף דאינו מחדל כל כך מ"מ כדי שיוכלו לקיים מצו של הדלקת המנורה בטערה זה הדור וזה יפיו וישי' בס' ויזכור מים חיים כלל ל"ה דין י"ב כ' דהקריבהו נא לפחתך לא שייך רק בדבר מאוס כמו טבבך שנפל לשמן יע"ש. וא"כ כש"כ בג"ד דלא שייך משום הקריבהו נא לפחתך : (ט) **אמנם** אחר העיון ז"א דהנה הרב צבור שור כ' עוד שם וז"ל גם פשוט דכל הפסול למנורה אפילו בשעת הדחק פסול להכי מחזירין חכמים לעשות חבנית מנורה של עץ. ואילו ה"י כשר לגבוה בשעת הדחק ה"י אסור לעשות כמוהו דהו"ל משמשין עכ"ל. ודבריו סתומים. אבל נראה דכוונתו דלכאורה נובל לתוך דברי מהרש"א דכוונתו דאע"פ דשל חרס פסול לכ"ע. מ"מ כיון שלא ה"י אפשר בענין אחר. שהרי גם של עץ פסול לתק. לכן טעו באופן שכ' מהרש"א. וכמו שהזכיר באמת הרב שרף לגר בר"ה (דף כ"ד :) את דברי מהרש"א יע"ש. לזה כ' הבכור שור לבטל חזיר זה. דזה פשוט דכל דפסול למנורה אפילו בשעת הדחק פסול כנ"ל. וא"כ נסתר גם חירולי (באות ח'). דאם ה"י מותר בשעת הדחק ה"י אסור לעשות כמוהו דהו"ל משמשין. אולם לפי סברה חת"ס א"ש דלענין כלי שרת הוי כמחכות :

(י) **אולם** גוף סברה הרב חת"ס קשה להבין לאחז החבל בתרין ראשין דלענין טומאה דינו ככלי חרס מלך מעמד בכ"ח. ולמה לענין כלי שרת אין דינו כחרס רק כמחכת. הא הוי מעמיד בכ"ח. ונלפע"ד לתוך סברתו בהקדמ מה שראיתי קושיא עומה ונפלאה בתשובת אדמו"ר הרב הגאון הקדוש כקש"ת מו"ה פנחס מנחם שליט"א אבד"ק פולק. שכתב אלי בשבת (דף ק"ב :) אמרין שכן קרש שנפלה בו דרגא מטיפין לחוכה אבר וסותמו. יע"ש. ואם הקרש פסול כל זמן שלא נטיף האבר לחוכו. הוי לה"מ דס"ל דכלי זכויות שניקב והטיף לחוכו אבר שהולך אחר המעמיד. ומפורש בתוס' שבת שמטמא מדאורייתא א"כ גם כאן לריך להיות פסול הקרש שהמעמיד שלו אבר והמזה שיהיו

קרשים מצוי שטים ע"כ דברי קדשו : **וא** **נלפע"ד** לתוך דהנה רש"י כ' שם בר"ס בדבריו וז"ל בירה נאה שהוא חוכל ושוכב מקפיד על חור קטן שבה אם שהוא הוא וסותמו בפיט עכ"ל יע"ש. נראה דמה שמקפיד על חור קטן אף שע"ז לא נפסד הבית כלל. ורק כיון שבנין נאה הוא מנונה אם נמצא בו אף נקב קטן ומה שסותם הנקב הוא שהוא נאה. לפ"ז מחזירין שפיר קושיית הרב הקדוש שליט"א הנ"ל. דאינו דומה למה דאמרין בשבת (דף ט"ו ע"ב) כגון שניקבו והטיף לחוכו אבר וכו"מ ה"ל דאמר הכל הולך אחר המעמיד דמניא כלי זכויות שניקבו והטיף לחוכו אבר. אחר רשב"ג ר"מ מממא ומחמים מטהרין מכ"ל הש"ס. ושם א"ש בכלי זכויות שניקבה. ואז בטיל מחוכה כלי דאינו יכול עוד לקבל משקין ומ"ה אינו מממא. וע"י שהטיף לחוכו כלי ראוי הוא לקבל משקין זה נקרא דבר המעמיד. ואז ס"ל לר"מ הכל הולך אחר המעמיד וכיון דהוא מחכות יס לו דין מחכות דמהני עבילה ומ"ה חולץ. אבל בפרק הבונה (בדף ק"ב ע"ב) הנ"ל דהוי רק לנאותו. ומה דקדש שנפל בו דורגא פסול הוי רק משום שאינו נאה שיה' בו נקב. אבל אין מפסיד גוף הדבר. ורק משום שיה' המקדש מהורג לריך להטיף בו אבר לסותמו. ויש ראי' לזה מש"ס שם דאמר ראב"י אין עניות במקום עשירות אלא שכן בה"ב שיש לו נקב צבירונו [וכ' רש"י בירה נאה שהוא חוכל ושוכב מקפיד על חור קטן שבה אם מנונה הוא וסותמו בקיטין]. דכוותה גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרגא מטיף לחוכה אבר וסותמו יע"ש. וא"כ נראה מש"ס דמדתה בירה בחור קטן נאה דקדש שנפלה בו דרגא. דסותמו רק לנאותו אבל אינו חסרון בגוף הדבר. ומ"ה אין לו דין מחכות דכיון דלנאותו לא מקרי מעמיד :

(ב) **וי"ש** להביא ראי' לדברי מחנ"י דמס' כלים (פי"ד מ"ב) וז"ל מקל שעשו בראשו מחמר כמין חייגה טמא סימרו טמא כו'. וכולן שעשאן לנו טהורין עכ"ל. ויע"ש בפירוש המשניות לרמב"ם וז"ל וכולן שעשאן ליפות בו המקל וכו' מה שיעשו זה במחמרים דקים מזויירים בשיעור. על גז היופי וזה לא יטמא לפי שורש הקדוש והיא אמרו המחכת המשמש את העץ טהור. עכ"ל. והנה ביונה הרמב"ם על מה שכ' במחנ"י דכלים (פי"ג ח"ו) עץ המשמש את המחכות טמא. והמחכת המשמש את העץ טהור. כיצד פותחת [הוא מפתח] של עץ ומפין [הסנינים אשר יפתחו בו הדלת] שלה של מחכות אפילו אחת עומה. פותחת של מחכות ומפין שלה של עץ טהורה כו' יע"ש. וכ"ה הרמב"ם בה' כלים (פ"ד ה"ט) יע"ש. וא"כ א"ש גם בג"ד דמה שהע"ף

לומר דלא מקרי מלאכה לענין שבת. וא"כ דכיון דכאז"ל יבש לא מקרי מוס. והוי ג"כ רק לנוי וא"כ שפיר הביא ראי' ממשכן. וממורן שפיר קושי' הרב שליט"א :

(יד) **רפ"ז** יהי' מתורן ג"כ קושייתו (באות י') על הרב חת"ס. בהקדס דברי הפ"י בשבת (דף כ"א) ד"ה מאי מנוכה דלכאורה יש לתמוה כל שורה הנס זה למה דהא קיי"ל עומאה הותרה בליבור והיו יכולין להדליק בשמן עומאה.

[וכבר הרגישו בקושי' זו הבכור שור בשבת ועו"פ] ומירן הפ"י שהקב"ה הראה להם חיבתם שלא יטערו להקריב ולהדליק בעומאה אע"פ שהותרה. יע"ש. ודבריו הם קילורין לעינים. ע"פ דברי הפ"י נלפע"ד לתרן קושי' מורי ורבי אדמו"ר הרב האי גאון הקדוש רשכב"ה בעל מידושי הרי"ם זללה"ה מגור שהקשה למה בהך מלוא של נר מנוכה איכא מהדרין ומהדרין מן המהדרין. מה שלא מלינו כן בשאר מלוא. [והוא מירן] בטוב טעם והוא ידוע לכל] אולם לפי דברי הפ"י דכל הנס ה' רק להראות חיבתו שלא ידלקו בשמן עמא אף שהותרה בליבור. שזו רק הידור מלוא. ולכן מן שיותר מהדר אחר מלוא מדליק יותר דהיינו נר לכל אחד. היולא לנו מזה דכל הנס ה' רק הידור מלוא ולנוי לבני ישראל להדליק בטקרה. לפי העלה הזאת מובן היטב סברת החת"ס דאף שסחמו נקב הכלי מחכות בחרם הוי מעמיד לענין עומאה שיהי' דינו ככלי חרם שלאחר שבידו לא יקבל עומאה. אבל לענין להדליק בו למורה דינו כמחבת וכשר. דכיון דבאמת עומאה הותרה בליבור. ולא ה' לריבים לעשות בו נקב וה' כשר למורה כיון דהיא כלי מחכות. רק משום הידור מלוא רל"ה הקב"ה להראות חיבתו לישראל שיהיו מדליקין בטקרה א"כ הוי מה שסחם הנקב בחרם רק לנוי והידור מלוא. וכשהוא רק לנוי כבר הוכחתי דאין בזה דין מעמיד והחרם מקרי משמש המחבת. וא"כ בזה דהוי מעמיד למחכות שלא יקבל עומאה בזה עלמו הוי לנוי לענין מורה שלא יהי' לו דין מעמיד ומה' כשר למורה וא"ש דברי החת"ס לתרן דברי מהרש"א. ודבריו נאמרו בעומק הלכה. וממורן קושי' החת"ס הנ"ל :

(טו) **אור"ה** הרב בכור שור שס הקשה עוד קושי' אחת דלמה הולכנו להעמיד שכרי כלי חרם לגרות לפי מ"ש מהרש"א. הו"ל להעמיד כלי אבנים וכלי אדמה חלי לוג כדיון דאין בהם עומאה יע"ש שהניחו בקושי'א. וקושי'א זו אינו מתורן ע"פ מירולו של הרב חת"ס דשכ"פ ה' נאה יותר ליקח כלי אבנים שלמים מכלי מחכות שנשברה. והיא קושי'א עומאה :

ונלפע"ד

שהט"ף האבד לתוך החור הוא רק לנוי. כדמוכה ברש"י שבת (ק"ב ע"ב) ה"ל וא"כ העיקר הוא העץ שמים והוי מחבת המשמש לעץ ובטיל להטן שמים. ולא נעקר ע"ז מהעץ שם פץ שמים. וי"ל לפי' דמאי דאמרינן בקובה (דף ל"ז ע"א) רבא כל לנאשו אינו חוץ עכ"ל הש"ס. וי"ל ג"כ מטעם זה כיון דהוי רק לנאשו בעל אב עיקר הדבר והוי כמחן דליחא לענין מליה. וא"כ מתורן קושיית הרב שליט"א :

(יז) **לכאורה** יש לשדות נרגא בדברי ממה דאמרינן במס' מדות (פ"ב מ"ה)

כל עץ שנחל בו חולעת פסול לגבי מוצה. ונראה שם דהוי בעל מוס. וא"כ נסתר לכאורה חירולי דכיון דקודם שמיץ בו אבד הוי בעל מוס. ואחר שמיץ בו אבד ראוי למחוטו. א"כ שוב דומה לכלי זכוכית שניקב והטיף בחוכו אבד דהוי מעמיד. והדרה הקושי' לדוכחא. אמנם באמת א"ש. דהא אמרינן במנחות (דף פ"ה ע"ב) אחר שמואל חנן החס כל עץ שנחל בו חולעת פסול לגבי מוצה אחר שמואל לא שנו אלא לח [לפי שלא אינו יכול לגרור ממנו מה שהחליט כמו יבש. רש"י] אבל יבש גוררו וכשר. בעי רבא הקדישו [לגורן מנחות. רש"י] מה שילקח עליו משום בעל מוס כיון דפסול כבעל מוס דמי או דילמא אין בעל מוס אלא בבמה היקו עכ"ל. יע"ש. א"כ נראה דהא דנקרא בעל מוס למוצה דוקא בזה שאז אינו יכול לגרור ממנו. אבל ביבש גס למוצה כשר. וא"כ לפ"ז בעלי שמים שנפל בו דרגא ביבש לא מקרי בעל מוס והוי רק תיקון לנאשו [וע"ש] בשבת (דף כ"ח ע"א) משכן קרוי משכן ואין קרישים קרויין משכן בו' לא הוכשרו למלאכה שמים אלא עור כהמה טהורה בלבד. וע"ש במס' ר"ה בר"ן ריש פ' ראוהו ב"ד וז"ל ומיכו לאו ראי' גמורה היא והסם ב' במה מדליקין משמע דמשכן גופי' לא נמרינן מהבוא דלא הוכשרו למלאכה שמים. וא"כ יש לחלק דדוקא לענין קרבן מקרי מוס ופסול אבל לא למשכן. וכנהני זה לרווחא דמילתא כיון דמיירי בעלי שמים יבש דאז גס בקרבן לא הוי מוס כנ"ל. מדע דאל"ה איך מוכיח בשבת (דף ק"ב ע"ב) לענין צונה בשבת כל שהוא שכן כה"כ שיש לו נקב בידורו וסוחמו דכוותה גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרגא מטיף למוכה וסוחמו. דכ' רש"י בבירורו בו' מקפיד על חור קטן שבה אם מגונה היא. כיון שהיא בירה נאה וא"כ הוי רק לנוי. דילמא במשכן כיון שאם יש בו דרגא הוי בעל מוס מ"ה אם מטיף. בזה אבד מקרי מלאכה שמשנה גוף הדבר מבעל מוס לאינו בעל מוס שיהי' ראוי למשכן. אבל בבירה דהוי רק לנוי יש

(זו) **ונלפע"ד** למחן קושיה הבכור שור.

בהקדש דברי הכפרה פ' אמור (אות רי"ז) לפני ד' חמיר. חמיר אף בשבת חמיר אף בטומאה. וכו' בס' התורה והמלוה פ' וז"ל כיון שאמר על המטרה הטובה מכלל שמקבלה טומאה כח"ס בסוף חגיגה במ"ט על השלחן הטוב מכלל שהוא טמא. הולך לומר חמיר לרבות אף בטומאה עכ"ל יע"ט. עוד כ' שם הספרא (באות רי"ח) על המטרה הטובה על טהרה של מטרה. שלא יבאדם בקוסמים ובגורלות. וכו' התורה והמלוה שם וז"ל ר"ל שערות הגדול יהי' על המטרה עצמה. ולא יהי' דבר מפסיק בין הגדול להמטרה כו' אבל כיון שלריך שיקבע במטרה עלמה מקבלים טומאה. ולכחמלה לריך לומר בטהרה. ואם נאמר דסתמא דספרא ר' יהודה כר' יוסי ברי' ס"ל דמכשיר מטרה של עץ כח"ס במנחות (דף כ"ח ע"ב) קמ"ל ג"כ שהמטרה אף שהיא עץ מקבלת טומאה ולא נאמר דכלי עץ העשוי לנחת הוא. וכן מבואר בראש"ד (פ"ג מה' כלים) וז"ל אלא משלחן של מקדש וממטרה שהקשו עליהם כלי עץ העשוי לנחת הוא. ומשמע שהי' לו בגירסתו כן גבי מטרה. ומ"מ דבריו י"ע דסותר למ"ס במנחות (דף כ"ט ע"א) עכ"ל. יע"ט שהגיה דברי הראש"ד בקושיא :

(י) **ואפרש** במה שכל התורה והמלוה דדברי הראש"ד ל"ע מונחות. דכוונתו

למאי דאמרינן שם א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן מאי דכתיב על המטרה הטובה שירדו מעשי' ממקום טהרה [מן השמים הראוהו למשה מטרה וטפה כנגדה. רש"י]. אלא מעשה על השלחן הטוב שירדו מעשיו ממקום טהור מכלל שהוא טמא. [מקבל טומאה. רש"י] בשלמא הכס כדכ"ל מה דכתיב על השלחן הטוב מכלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה. אלא מלמד שמגביסין אותו לעולי רגלים כו' אלא הכא טהרה מכלל שהוא טמא פשיטא כלי מטבח ניבט. וכלי מטבח מקבלין טומאה. אלא שירדו מעשיו ממקום טהרה. עכ"ל הס"ס. ואם נימא כח"ס הראש"ד דגם מטרה הוי אמונא דהוי כלי עץ העשוי לנחת ואינו מקבל טומאה. רק דגלי קרא דמקבל טומאה. אי"כ אינעך קרא דמטרה הטובה מכלל שהוא טמא שלא לומר דהוי כלי עץ העשוי לנחת ואמאי מסיק הש"ס דמטרה הטובה לריך לדרש שירדו מעשיו ממקום טהרה. אע"כ דליכא הוי אמונא לומר דהיא כלי עץ העשוי לנחת. כחגיגה (דף כ"ז ע"ב) דחמיר דכתיב במטרה הוי רק בגילה ולא ביום. ומ"מ לא אינעך קרא דטהרה מכלל שהוא

טמאה. רק לדרש שירדו מעשיו ממקום טהרה ללא כשיטת הראש"ד :

(יח) **ונלפע"ד** למחן קושיה הרב חוריה והמלוה על הראש"ד ז"ל. בהקדש שהי' קשה לי קושיא עלמה על הרב חת"ס מה שחירן דברי מהרש"א בחולין (דף נ' ע"א) הנ"ל. איך יפרנס דברי הש"ס דמנחות (דף כ"ט ע"א) הנ"ל דקאמר פשיטא כלי מטבח הוא. ואינעך הטובה שירדו מעשיו ממקום טהרה. והא אינעך טהרה מכלל שהוא אשילו במטבח כגון בלחם שכתב הרב חת"ס. שנקבט וסתמו הקב בכלי חרס. דאז הוי מעמיד וסבחה דרדיו לענין טומאה ככלי חרס שנסברה ופסולה למטרה אף דלענין כלי שרת דנו כמטבח כיון דלריך שתי' ראוי לקבל טומאה :

(יט) **עוד** קשיא לי לפי מה שחירן הרב בית אפרים בפירושו על הפסיקתא דברי הנקרא ז"ע אפרים. את קושיה הב"י דלמה נעשה ח' ימים חנוכה. והא הי' שמן על יום א' וגם קושיה המורח (בפסיקתא דתנוכה פ"ב) דכ' שם שולאו שמונה שפודין חפויים בכעך [בדל] וידעו שהם טהורים. וקו"ל דחפוי כלים טהורים כחמ"ט בה' כלים (פ"ד) והלכך אע"פ שבכך הוא בדיל והוא מין מטבח. מ"מ כל החפין טהורים ורשאים להדליק בחוכו יע"ט. וא"כ הי' מטרה טהרה. וגם א"ס דתנוכה ח' ימים כיון דמלאו ח' שפודין יע"ט. והא לפי זה שוב י"ל גם במטרה הטובה מכלל שהוא טמא אשילו במטבח. כיון דמטבח גם במטבח שתי' טהרה כגון בחפוי' במטבח כח"ס הזרע אפרים. וא"כ פסולה. וא"כ מנא לן לדרוש במטרה הטובה שירדו מעשיו ממקום טהרה :

(כ) **ונלפע"ד** למחן דאדרבה משם ראוי לכל התירושים הנ"ל דמ"מ לא רנה הש"ס לומר דכונת הקרא דטהרה לומר דאשילו אס' יהי' לומר דאזנה מטמאה אף שהיא מטבח תהי' פסולה. דא"כ לא יהי' שום טהה בזמן ההגיה שממנואס' להשיג מטרה כשרה להדליק. וכבר כ' הרמב"ן בפ' בהעלותך ב' מדרש אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו ים טהרה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל ע"י בניך נסים ומופיעה יע"ט. ומ"מ לא רנה הש"ס במטרה לדרוש הטובה מכלל שהוא טמא כדי שיהי' מציאת להגם דתנוכה בהדלקת המטרה. אבל עכ"פ לריך שיהי' מינו ראוי לקבל טומאה כיון מטבח. וזה לא לריך קרא מיוחד דטהרה. רק כיון דכתיב בקרא מטבח. כמו דקאמר בש"ס פשיטא מטבח היא. כלומר דלריך עכ"פ דמינו מקבל טומאה. וכעין דאמרינן בשבת (דף ק"ח ע"א) חזרת ד' בפין מדבר המותר בפין וממעטין רק מבהמה

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

יש להצדק כמו שחירץ הכבוד שור ששמו מנורה של
עץ בלא הנרות שעליו שהיא עטורה והנרות
כבר מלאו עטורים י"ש. אבל לרבנן יש לחירץ
כמו שחירץ מהרש"א וכפי' החת"ם וכפי' שבארתי
דבריו בענין ומתורלים כל קושיות הכבוד שור :
שלמה אברהם ראובן כמ"ס בח"ס בכורי
שדמה :

סימן ז

ב"ה דאקאש פלך (וואהיין) :

(א) קי"ר בשבת (כ"ב ע"ב) דהלוקה עומ' וכן
בנרות המנורה ע"ס. ומהו תמהו
האחרונים על הרמב"ם ז"ל בה' ביאהמ"ק פ"ט ה"ז
שכתב וז"ל : וכן הדלקת הנרות כשרה בזרים
לפניך אם העיב הכהן אה"נ והוליאן לחון מותר
לזר להדליק ע"ס והא' הדלקעומ' ולריך להדליק
במקומן דוקא. עי' במנ"ח מלוה ל"ח ובספר
מטעם רוקח שהביא שם. ובהנהגות עמק המלך
של הרמב"ם שם (ובס' זיין לחשו' מאהבה ואינו
בידי). ועוד דעת"כ. מבוחר בפ' אמור. יערוך
אוחו. שלא יתקן מבחון ויכניס ע"ס. והוא באמת
חומה גדולה :

ו'רחוב הנושא אפשר לי לומר בכוונת רבנו
ז"ל הוא : דדוקא הדלקה כשרה בזר.
אבל הולאת הפתילות מהנרות ולחון שהיה לריך כדי
שיגיעו מנר אחד לחבירו ובמבואר בפ"ג מחמודין
הי"ד ע"ס ובגמרא שם בשבת (כ"ב ע"ב) פסולה
בזר. דוהי עבודה. דאש"ג דלרבינו הטעה היינו
הדלקה. מ"מ מדאמר' ביומא (כ"ד ע"ב) זר שסידר
המנורה ליחייב איכא נתינת פתילה נתן פתילה ליחייב
איכא נתינת שמן נתן שמן ליחייב איכא הדלקה
הדליק ליחייב. הדלקה לאו עבודה. היא עכ"ל
הפ"ס שם. ומדלא משני תיבף אקוש' קמאי דלאו
עבודה הוא. ש"מ דדוקא הדלקה גרידא דהיינו
האחזת האור כשרה בזר. ותו לא. ונסי דלאו
עבודה המה יניחו ליחייב עלה אבל אסורי בזר.
וכ"ה הולאת הפתילות מפינת הנרות כדי שיגיעו
ז"ל כנ"ל דלא גרע מנתינת שמן ופתילה דכולהו
כחדרי יניחו :

וא"כ א"ש דחיי"ר שור נכנס לשם בשוגג ומ"מ
מנר איסור הדלקה אין כאן לזר דאינו
מוסיף בזה איסור במה שכבר נכנס. ואש"ג דעמא
ששהה ג"כ על השפיה. ע' לעיל שם ספ"ג.
בזר אינו כן ואם כבר נכנס שוהה ומדליק. וזהו
כוונת השגת הראב"ד ז"ל במ"ס הפליג כשאמר
מותר לזר עכ"ל יעו"ש. דאם כוננו כמ"ס הכ"מ

אין השגתו מובנת כלל דכיון דמוכח מהש"ס דלאו
עבודה הוא הו"א כשיטת דגמרא ומוכרת בזר.
אבל להנ"ל א"ש דה"ל שהפליג להחמיר שהיו במקדש
לזר ודו"ק :

והנה אף שקלח דמוק לפרש לשון. והוליאן לחון
כנ"ל. מ"מ לענ"ד האמת כ"ה ומקום
הניחו לי לפרש דברי רבנו ז"ל דלא חיקש עליו
הקושא החמורה הנ"ל. ודייקא נמי דכתב והוליאן
והא נרות קביעי וע"כ לריך להוליא כל המנורה
והול' והוליא'ה אש"כ כנ"ל דהוליאן להפחיתות
ודו"ק :

יידוע דלשון נרות כולל בין הבזיכין ובין הפתילות
כמו להעלות נר חמיר שפירש"י להדליק
עד שתהא שלהבת עולה מאיליה. וא"כ נר היינו
פתילה. וכן לנ"פ והעלה את נרותיה והאיר אל'עבר
פניה. ורשיה דקרא ועשים את נרותיה שבעה
היינו בזיכין. וכן מבוחר ברש"י סו"פ תלוה פסוק
ובהעלות אהרן את הנרות ע"ס. ולשון רבנו בזה
הוא כמעט כלשון רש"י בשבת (כ"ב ע"ב) ד"ה
בפתילות ועורות וז"ל : כל הפתילות יולאין חו"ץ
לנרותיהם כו' ע"ס. ואקוה שכוונתי האמת בענין זה :
(ב) ידוע הקושא שחלכטו המפרשים ז"ל בהא'
דעמאן כל השמיים. והא' טומאה
היתרה בלכוד. עי' פר"ח סי' עה"ר. ועי' בשד"ח
מע' מנוכה אות א' באריכות גדולה בזה. וגם קישית
מהר"ם מהמבורג ז"ל הא' משקי ביה מדבחי' דכן.
וע' בהנהגות מהר"ם טויב'ס ז"ל בה"ס דפוס
ווילנא מ"ס בזה וז"ע. והנה תס אני ולא ארע
למה לא נפרש שטימאן כל השמיים בטומאת ע"ז
שעשאוהו מקרובת. ע' ע"ז (ג"א ע"ב) במשנה
ובתו"ש שם. וה"נ י"ל שהעמידו ללם בהיכל
והניחו בראשו כל השמיים ונאסרו משום מקרובת
ושי"ך לשון טומאה ושיקין בע"ז. ע' ע"ז (ג"ב ע"א)
ושם ע"ב באצנים שטיקאן ותו לא מירי :

(ג) בערבי נחל בסו"פ ויחי. העלה דשפיר
טבל לחירץ דל"ה גם ביום השמיני.
אלא שטושין משום ספיקא דיומא ע"ס. והדברים
מתמימים. דא"כ בא"י דאין עושין שום יו"ט משום
ספיקא דיומא מא"ל. וכ"כ דבאמת בא"י ל"ה
עושין ח' ימים. והרי מבוחר בהשגות (כ"ח :)
ובערבין (י' ע"א) ובמס' סופרים פ"כ. ובירושלמי
פ' לולב וערבה ריש ה"ה. י"ח ימים גומדין בהן
ההלל. וקחשיב ח' ימי חג וח' ימי חנוכה ויו"ט
של עצרת ויו"ט של פסח ע"ס ובגולה כ"א יום הרי'
דבא"י קאי דליכא רק יו"ט א' דפסח ועצרת ורק
ח' דחג. ואש"ס דחנוכה ח' יניחו. ואולי י"ל
דלא ככר נשתבשה המדינה בגייכות ול"ה עדים
באים להעיד על החסד ועשו מתחילה גם בא"י
מספח

מספק ח' ימים והוקבע כן לדורות אבל ג' דוחק להגדיל בין חנוכה ובין כל יו"ט. ושננה הוא שילאח מלפני השליש רבינו בעל ע"ז ז"ל לענ"ד :
בספר ארחות חיים המדע סי' הרע"ג אות י"א בהנהגות הג' מברעזון שליט"א כתב וז"ל : במש"ז כתב דבקובל עליו שבת יכול לומר לחבירו להדליק. לכאורה הא הכא בעינן שיהא שלוחו בקיום המלוה (ור"ל וכ"מ דלמ"ע ל"מ משוי שליח). אבל עיין באש"א סי' הרע"ט סק"א דהכא א"ל דין שליחות ע"ש. ולפ"ז י"ל דגם ע"י עכו"ם י"א י"ח עכ"ל יע"ש :
והנה בעיקר קושימו י"ל דה"ל ל"א כ"מ דלמ"ע ל"מ משוי שליח כיון דאין החסרון בעלמו ורק מפאת יומא דשבתא דקגרים. וכבר נודע בזה בכח"ק באחרונים ואכמ"ל בזה :
ובי"ש דלפי"ד האש"א ילאו יד"ח במדליק גם ע"י גוי לע"ג. דהנה החוב' רי"ד כתבו בקידושין והובא בקל"ח רס"י קפ"ג ובכפ"ח בסוכה הובא בחת"ס או"ח סי' ע"ו. ובי' קפ"ב. וע' גם ביד אפרים כאן בה' חנוכה ולעיל בס' חל"צ ע"ד המג"א שם סק"ו ובכ"ח סי' הרע"ו שהביא שם. דמלוה שמועלת על גופו כג"ח וכדומה א"ח שיעשה ע"י שליח. אלא דהא שיכול לעשות ע"י שליח היינו משום דעיקר הוא פירסום הגם והרי נהפרכס הגם כשהדליק חבירו בשבילו. אבל קשה דהא קי"ל הדלקה עומ"ל ובהדליקה ע"י חש"ו לאו כלום הוא ע' שבת (כ"ג ע"א) ואמאי והא סו"ס נהפרכס הגם. אט"כ דאם לא הדליק בר חיובא לאו כלום הוא ולא נהפרכס הגם וכאלו הודלקו מאליהן שלא לשם מלוה חנוכה וה"ה ע"י עכו"ם. ולכאורה תליא בפלוגתא דרמב"ם ורא"ש. אם מהני בעכו"ם בעומד ע"ג בשאר מלות חוץ מכהיכתוב. כידוע. ואכמ"ל בזה וכבר פלפלו בזה קלה בח"ג סי' מ"ב לענין קביעת מזוזה. ובס"י ס"ג שם עיי"ש. ושם נדפס שד"ח מע' מ"ס. ושם בכלל קל"א הביא בארכיב מענין קביעת מזוזה עי"ג וע"ש בדברי החק"ל שהביא וכ"ז בדבריו בס' מ"ב הנ"ל ובכלל דבריו דברנו בס"ד. אכן נראה דגם אם נאמר דקביעת מזוזה כשרה ע"ג. היינו משום שאינה מהמלות דרמ"ן אקרקפתא דנבדא. ואם אינו דר' צביט פטור. וע' רמב"ם פ"א מה' נרכות הלכה ב'. ג'. אבל מלוה הדלקת ג"ח וכדומה דאקרקפתא דמ"א וא"א לעשותה ע"י שליח כנ"ל. ורק אם עושה בשבילו חבירו ב"ח מהני. משום דסו"ס נהפרכס הגם וכאלו עשה בעלמו דמ"ל. הטילו עליו לעשות הוא או חבירו בממוני מלוה פרכוס הגם בהדלקה לשם מלוה. יאם הדליק ע"י חש"ו כנ"ל כיון דאין בהדלקתו כוונת

מלוה ל"מ אט"ג דמלוה דרבנן א"ל כונה ע' מג"א סי' ס' ס"ק ג' מ"מ הני גרעי מסתמא. וכאלו עשה קוף בעלמא. א"כ נראה דה"ל ע"י עכו"ם אפי' בעט"ג ל"מ אפי' לשיטת הרא"ש. דסו"ס כאן ע"כ איפכא הוא. כיון דבאמת ל"ש בזה שליחות וע"כ שיעשה בגופו. ואפי' מהני כשהבירו או ב"ב מדליקין בשבילו דבזה יא' יד"ח כאלו פירסם הגם בעלמו. וכיון דהדלקת חש"ו לאו כלום הוא. דאין הדליקתן עושה פרכוס לשם מלוה. כ"ש הדלקת גוי. וז"ב בס"ד לענ"ד ודו"ק. וכ' מכו"א בשד"ח שם בשם החק"ל ע"ש :

ה) נסתפקתי אם הדליק ג"ח ברגלו אם יא' יד"ח : דהנה בחולין (פ"ו ע"א) אימא וספק וכיסה במה שספק יכסה ביד ולא ברגל שלא יהיו מלות בזויות עליו :

והנה שם ודאי דכדעברא אם כיסה ברגלו נהי דלא יא' יד"ח המלוה כדבעי. מ"מ לא גרע מכסהו הרוח דפטור כ"ז שלא נתגלה. אבל הכא דלא כגי בנדלק מאליה. וע"כ לריך הוא להדליק אפשר אם עשה בדרך ביזיון. גם כדעברא לא יא' ולריך לחזור ולהדליק בידו. (ופשוט לענ"ד שאם הדליק בדרך זריקה. אעפ"י שלא נגע בידיו בהנחתו בשעת הדלקה דיא' יד"ח דלאו דרך ביזיון הוא.) וז"ע :

חק' שרם יוסף הלוי פיינענבורם חופ"ק הנ"ד :

סימן ח.

ב"ה נאשעלס (פלך ווארשא)

א) בפירש"י שבת (כ"א ע"ב) ואסור להשתמש לאורה שיה' ניכר שהוא נר של מלוה וכו' ויש לדקדק למה לא פירש"י כטעם הר"ן משום דרמ"י למנוחה שה' אסור להשתמש לאורה. או כטעם הפנ"י משום דהיקלה למלוה. או משום בזוי מלוה. ונלע"ד דהנה הפנ"י הקשה הא"ך קאמר שהם מדליקין והא בכלל הפו"ש שאין מדליקין בהם בשבת הוא ג"כ שמן תרומה טמאה. והתם הטעם דאסור להדליק משום דמלוה לשרפה חיישין שמה יטה למנוחה כדי שישרוף מהר. א"כ אפי' אי אסור להשתמש לאורה. ג"כ אסור להדליק בשמן שרפה דח"ל טעם הנ"ל דיטה למנוחה. ונראה לתרץ דהא חף למ"ד ככתב אין זקוק לה מ"מ אמרינן בגמ' דלריך לכח"ל להדליק שיעור חלי שעה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק וא"כ לפ"ז בש"ש ליכא חשש שיטה כדי שידליק מהר. דהא אדרבה לריך שיהי' דולק שיעור חלי שעה. וא"ל דישכח שהוא ג"ח. ז"א דע"כ לרבי דס"ל דמותר להדליק

בשבת בשמיים הפסולים משום דאסור להשתמש
לאורה ע"כ אמרינן דזכור שהוא נ"ח והחשש רק
שישכח שהוא שבת אבל נ"ח זכור תמיד. דאל"כ
מה מהני דאסור להשתמש לאורה. הא ישכח שהוא
נ"ח. וע"כ דע"ז אין חשש. וממילא כשיזכיר שהוא
נ"ח לא חיישינן שיטה בשמן שריפה שדליק מהר
דהא מלואה שדליק כשיעור. וספיר שרי להדליק
בחנוכה בש"ס. ואי"ל דאכתי איכא חשש הט"ו
כשיקון שמן הרבה וידלק לאחר השיעור. ואז יטה
למלואה וז"ל דכבר כ' הרשב"א בחשו' ומובא בב"י
ס' תרע"ג דלשיטת הר"ף דלאחר השיעור מותר
להשתמש לאורה. ע"כ לרב בשבת שמואל להדליק
בשמיים הפסולים. בשבת חנוכה. מותר רק כשנותן
שמן רק כשיעור חלי שעה דאל"כ איכא חשש הט"ו
על אחר השיעור. וממילא לפי"ז גם בשמן שריפה
מותר להדליק דכיון דאינו נותן שמן רק כשיעור
ליכא חשש שיטה למלואה. דהא יודע שהוא נר
חנוכה וכשיטה לא ידלוק כשיעור חלי שעה וכנ"ל.
והנה לטעם הר"ן דאסור להשתמש לאורה משום
דדמי' למנורה. אי"כ אפי' אחר שיעור הדלקה אסור
להשתמש לאורה וכפי' הפוסקים החולקים על הר"ף
דהרי גם במנורה ה' אסור להשתמש לאחר שדלק
השיעור. וגם לטעם דחלקאלי למלואה ג"כ אסור
להשתמש אפי' אחר השיעור משום איחקאלי למלואה
דהרי אין עומד ומלפה מתי תכבה נרו. אך לטעם
רש"י ז"ל משום שיהי' ניכר שהוא נר מלואה. ספיר
לאחר שדלק כשיעור מותר להשתמש לאורה. דאם
אז"ל עוד שיהי' ניכר כיון שאין אז מלואה. וכשהאסור
להשתמש בחור השיעור ספיר ניכר שהוא נר מלואה.
ולפי"ז נחא דרש"י ז"ל כוון בזה לתרץ קו' הפנ"י
הג"ל דאמאי מותר להדליק בש"ס בשבת חנוכה הא
איכא חשש שיטה למלואה. ומש"ה פירש"י הטעם
דאסור להשתמש לאורה. משום שיהי' ניכר שהוא
נר מלואה. ולטעם זה לאחר השיעור מותר להשתמש
וכהר"ף ז"ל וע"כ מאי דקאמר רב מותר להדליק
בשמיים הפסולים בשבת היינו שיתן שמן רק כשיעור
וממילא ככה"ג גם בש"ס מותר להדליק. דביתר
שיעור מלואה ליכא חשש שיטה. כיון שפ"י הט"ו
לא ידלק כשיעור. והרי זוכר שהוא נ"ח. וכנ"ל.
והנה בירושלמי אמרינן דאם אין לו שמן אחר מותר
להדליק בש"ס בחנוכה וביט' לו שמן אחר אסור
ותמה הפנ"י מאי טעם לחלק בזה. ונלע"ד דהנה
הפנ"י הקשה אמאי אסור להדליק בש"ס בחנוכה
בחול הא ליכא חשש שיכבה כיון שדולק יפה. אך
י"ל דמשום"כ ההוא שק' (דכ"ה.) ד"ה כך דמ"ע
דשריפת תרומה טמאה הוא מה"ט דאיברי קודש.
והנה אמרינן בפסחים (ד"ג.) דשריפת קדשים אסור
בלילה. ואי"כ גם בש"ס אסור להדליק בלילה כמש"כ

והנה התה"ד שם מירש דאם כבה בש"ס בעוד
יום נמי אין זקוק לה. אף דעיקר מלואה
מתחילת הלילה. מ"מ כיון דמכשירי מלואה להדליק
מבע"י. הוי כאלו אז קיים המלואה ואין זקוק לה
ע"ס. ונלע"ד ראי' לדבריו מדברי התוס' שבי' דלכך
דייק רבא מר"ה דס"ל מותר להשתמש לאורה דאי
הוי רק טעם א' על שבת וחול הול"ל סתמא אין
מדליקין ע"ס וקשה מאי ראי' דילמא אי הוה אחר
ד"ה סתם אין מדליקין הו"ל דוקא בשבת אין מדליקין
משום סתמא יכבה בעוד יום לאחר שקיבל עליו שבת
ואין יכול להדליקה ואז מדינא זקוק לה כיון שלא
התחילה עדיין מלואה הדלקה שהוא רק מתחילת
הלילה. אבל בחול ספיר הוה אמרינן דאין זקוק לה
כיון שכבר התחילה המלואה כיון שהדליק בתחילת
הלילה ומש"ה הוכרח לפרש בין בחול בין בשבת.
ומכ"ל לרבא דר"ה סובב מותר לה"ל. וע"כ מוכח
כהתה"ד דגם בשבת אם נלכזה מבע"י נמי כבר
הוי התחלת המלואה כיון דהוי מכשירי מלואה ואין
זקוק לה. וספיר הול"ל לר"ה לומר בהם אין מדליקין
כיון דחול ושבת שוין וספיר דייק רבא. ודו"ק :
(ב) **בנ"ח** מצינו בגמ' מהדרין ומהדרין מן המהדרין.
ולא מצינו כן בשאר מצות אף שבכל מצות

כענין מצוה מהדרת משום ואנוהו. וי"ל עפ"י מה
שהקשו המפורשים למה הוצרכו לגם בשמן שיהיו דולק ה'
ימים הלא שמן טמא ה' להם והרי טומאה הותרה בציבור.
ומי' החכ"ל והפנ"י שהקב"ה הראה חיבתו לישראל שיעשו
המצוה בטהרה. ומש"ה נעשה הנס והיוונו דלף דגם בשמן
טמא היו מקיימים מצות הדלקה כיון דטומאה הותרה
בציבור. אך עכ"ס כשעושין בטהרה. המלואה חשובה
ומפורדת

ימא דמוחר להדליק בהם ממילא יהא מחבר נ"ב
להשתמש לאורן ושייך שמה יטה. וגם נר שבת
הוא מלכותו רק להשתמש לאורו. ואם אסור להשתמש
לאורו לא חשיב כלל נר של שבת.

אך לפי"ז לכאורה יקשה אחאי אסור להדליק
בהם בשבת חנוכה משום דמוחר להשתמש
לאורן דנתי דמלך חנוכה מוחר להשתמש לאורן מ"מ
מלך איסור שבת הא אסור להשתמש לאורן ולא
שייך שמה יטה. אך באמת לק"מ דכיון דהדליק
רק לנר חנוכה ולא עבר כלל ע"ד חכמים ממילא
גם מלך שבת יהי' מוחר להשתמש לאורן ומישיין
שמה יטה ולהכי אסור להדליק בהם גם לחנוכה.
וא"כ איש שיטת הרי"ף ע"כ דס"ל דאחר שדלק
כשיעור מוחר להשתמש לאורו משום. דלא הקלה
רק למלותו. וא"כ בשבת כשמוסיף יותר מכשיעור
הוי כמתנה דבכשיעור יהי' לנ"ח והשאר לנר שבת.
וכיון דהדליק המוחר רק לשבת טוב ממילא אסור
להשתמש לאורו מלך איסור שבת ולא שייך שמה
יטה וזה אפ"ל נמי בכוונה הרשבי"א הג"ל דלשיטת
הרי"ף באמת אסור להוסיף יותר מכשיעור. וכיון דלא
התירו לו להוסיף אם עבר והוסיף הא עבר ע"ד חכמים
ושוב אסור להשתמש לאורו ול"ש שמה יטה.

ובדברים האלה מובן לנכון דברי החס"ד
בסוגיין שכתבו דאם הוי אחר רב
מדליקין בהם בחנוכה סתם ה"א דוקא בחול אבל
בשבת אסור משום דמסבירא אית לן לומר דמוחר
להשתמש לאורה. ומהו מהרש"א ז"ל דא"כ ר"ה
ור"ח דאמרי אין מדליקין הו"ל לומר אין מדליקין
סתם וממילא נדע דבין בחול בין בשבת משום
דמסבירא מוחר להשתמש לאורה ע"ש. ולפיכך
א"ש דחוס' כתבו שפיר דאי הוי אחר מדליק
סתם ה"א דבשבת אסור משום דמוחר להשתמש
לאורה. ונהי דאסור להשתמש לאורה מלך שבת.
ז"א כיון דהדליקו רק לחנוכה לא עבר כלל ע"ד
חכמים וכו"ל. אבל מ"מ מאן דס"ל אין מדליקין
הולך לפרש דבריו דבין בחול בין בשבת. דנהי
דירעין מסבירא דנ"ח מוחר להשתמש לאורה. אבל
מ"מ הו"א דאסור להשתמש בהם מלך איסור שבת.
והולך להשמיטנו דגם מלך שבת מוחר להשתמש
לאורן כיון דהדליקו רק לנ"ח וזה רצונא גדולה.

ובזה נסתרים דברי החפ"י במשניות בסוגיין.
דהנה הרמב"ם והרע"ב כתבו חד טעמא
דפ"ש שאין מדליקין בהם בשבת משום שאינו דולק
יפה ומישיין שמה יענה וילא. והקשה הגאון
רעק"א ז"ל דא"כ אחאי אסור להדליק בהם בשבת
חנוכה למ"ד מוחר להשתמש לאורה. וכתב החפ"י
ס' ליישב דכיון דמוחר להשתמש לאורה מישיין
שמה

ומהדרת יותר. מאלי עשאה בטומאה. דהא כל היכי
דזיכא טהורין כההוא בית אב. לכ"ע עבדינן כההרה
כדאי' כש"ס וימא. ומש"ה כיון שכל הנס נעשה רק כדי
להראות לישראל הכינות טעשו מלוא מהדרת כההרה.
מש"ה בהדלקה שהוא זכר לנס זה צריך לעשות הידור
יותר מכשאר מצות.

וכיוצא בזה אמרתי מה שבאחריו כתבה התורה כפי
הדר. אף דכלל מצות צריך הדר משום
ואתוהו. ולמה כתבה התורה כאן הדר בפרט יותר מכל
המצות. וגם באמת מדקדקים בהידור האחריו יותר
משאר מצות דכענין נמי מלוא מהדרתו דהנה האר"ל
כ' דען שאכל אדמ"ר ה' אחריו. ואחריו כמדבר כשנגש
הנחש כהען עק העץ אל מבואינו רגל נאום שזה ר"ח
אחריו. וההפך כה"ד ה' מה שראתה כי נחמד העץ
להשכיל ואחיה לעינים. מש"ה המלוא להדר אחריו הפרי
סיה' הדר בתכלית הידור. ויהי' רק לשם מצוה. לא
למלוא גופניות. כדי לתקן החטא הנ"ל שהי' בהידור הפרי
למלוא גופניות.

ג) ובשם כ"ק אדמו"ר הגה"ק מנור בעל חי'
הרי"ס וזה"ש וי"ע שמעתי. שמש"ה בנ"ח
מצינו הידור יותר משאר מצות. משום דקשה למה הוצרכו
לנס הרי הוי יכולים לעבוד פחילות דקות והי' דולק בלי
הנס כל ח' ימים. אך צ"ל דהנס הי' כדי שיוכלו
להדליק עם פחילות עבות שיהי' מלוא מהדרת. ומש"ה
מלאו כאן הידור יותר כיון שצריך הנס הי' ההידור.
ודפסה"ה ש"י.

יעקב אורנר חופ"ק הג"ד.

סימן ט.

בית ראשון:

א) הנה שיטת הרי"ף ז"ל דלאחר שדלק כשיעור
מוחר להשתמש לאורה לד"ה. ומהו
עליו בחס"ד הרשב"א הובא בב"י סי' תרע"ג דה"כ
אחאי מוחר להדליק בשבת משום דמוחר להשתמש
לאורה מ"מ ניוחש שמה יטה אחר שדלק כשיעור.
והרשב"א השיב לו דבאמת אסור להוסיף יותר מכשיעור
ע"ש. ואינו מובן דהוא קושיא השואל הי' מטעם
דאי' ללמלם וניחוש שמה יטה אח"כ. וע"ז לא
השיב הרשב"א כלום לכאורה.

ואפ"ל דהנה מבואר בש"ע סי' תרס"ד דפ"ש
שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת
אם הדליק בהם אסור להשתמש לאורן ע"ש. ולכאורה
קשה דא"כ אחאי אסור להדליק בהם בשבת דהא
כיון דאסור להשתמש לאורן הא לא שייך שמה יטה.
אך זה טעות דהא כל העעם דאסור להשתמש
לאורן משום שאמרו חכמים להדליק בהם. אבל איש

שחא ידליקם לנ"ח ובר שבת כחמד, וכשלא ידליק
יפס יניחנה וילא. כמו בשמיים שריתן רע דאסור
להדליק בהם בשבת חנוכה. דהא סתמא קאמר
פ"ט שאלמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת אין
מדליקין בהם בחנוכה. וע"כ הטעם ג"כ כג"ל
דכיון דמותר להשתמש לאורה חיישין דיליקם ביחד
גם לנר שבת ויניחנה וילא עכ"ד. ולפי האמור
ז"א דא"א כלל להדליקם לנר שבת דא"כ יהא אסור
להשתמש לאורן חלל שבת. דהא כל הטעם דמותר
להשתמש לאורן משום דלא הדליקם לשבת ולא
עבר ע"ד חכמים. אבל אם ידליקם לשם שבת
הא יהא אסור להשתמש לאורן חלל שבת. והכא
סהניא משמיים שריתן רע. במכ"מ לא אמר כלום
דכו"ס יקשה אמאי אין מדליקין בהם
בחנוכה בחול. וע"כ הטעם פשוט משום דמאוס
למלוה כמו יין שריתו רע דפסול כמבואר בב"מ
(דל"ז) ובא"ח סי' רע"ב ס"א. וע' רמב"ם פ"ה מה'
סוכה ובבב"מ שם בס"ך בדבר שריתו רע דלהרין
גם בדיעבד פסול ע"ס. וכן מבואר במשנה ר"ח
אין מדליקין בעיטורן מפני כבוד השבת. וה"כ
מפני כבוד דנ"ח. או אפ"ל דשמיים שריתן רע
באמת כשרים לנ"ח ומדוייק בזה לשון הגמרא פ"ט
שאלמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת. משום
דמבואר במשנה דלקמן דלחכמים מותר להדליק
בשבת בשמיים שריתן רע בשמן שומשמן כו' ובעיטורן
ובכשט, לזה אמר דפ"ט, שאלמרו חכמים אין
מדליקין בהם בשבת. באותם אין מדליקין גם
בחנוכה. אבל בשמיים שריתן רע חפילו למאן דאסר
להדליק בהם בשבת אבל לחנוכה מותר כיון דלא
שייך החשש דשחא יניחנה וילא וכנ"ל. ובדיעבד
אפ"ל דהכל מודים דכשר כמו בסוכה לדין כמבואר
בא"ח סי' תרכ"ט:

(ב) ביישוב קושיה התוס' אפ"ל דהנה בפ"ח סי'
תרע"ג הביא ר' השב"ז דגם למ"ד
כאז"ל ת"מ לדין שיחור השמן כג"ח בזמן מלכות.
וה"ר מחלל שים לה ב' פתחים דלריכב שתי גרות
משום חשדא. וק' דהא קי"ל כאז"ל ומאי חשדא איכא.
דהא יכולים לתלות שבתה. וע"כ משום דא"כ ה'
לו להשחיר השמן בהנ"ח כ"ז מלוה ע"ס. ולכאורה
יקשה דא"כ אך אמר ר"ה דפ"ט שאין מדליקין
בהם בשבת אין מדליקין בהם בחנוכה. והא משכחת
דיהא מותר להדליק בנ"ח בחלל שיש לו שני פתחים
דידליק בפתח אחד שמן כשר ובהשני ידליק משמיים
אלו. ואם יכבה יתלו שכבה דהא איכא מותר השמן
שבנ"ח. אך זה טעות דהא ר"ה ס"ל דכז"ל וה'
לו להדליק שנית. וא"כ א"ש קושיה התוס' דבשבת
דא"א להדליק ספיר ליכא חשדא דיתלו שכבה וא"א

להדליק משום חיסור שבת וע"כ משום דמותר
להשתמש לאורה ומיישין שחא יפס:
וע' בנהגות הגאון מברעזאן שליט"א בא"ח סי'
תרע"ג שלמד לומר עפ"י דברי הפרי"ח שם
בא"ח סי' תרע"ט סק"א דבנ"ח לא בעי שליחות
היה דיוכל אס הדליק ע"י פכו"ס ע"ס. ונהי דתוס'
ספיר הקשו דהא לא גרע מחנוכה בחול דחיישין
שחא יפסע ולא יתקן. אבל עכ"פ בחלל שיש לה
שני פתחים טוב אפ"ל דאיכא חשדא דהי' לו
להדליק ע"י פכו"ס. אך באמת דברי הגאון ת'
מאד וחי' לומר כן. והוא סוגיא ערוכה דהדליקה
חש"ו לא עשה ולא כלום. אך בחלל שיש לה שני
פתחים יש להסתפק כיון דהוא רק משום חשדא
אפ"ל דיכול להדליק בפתח השני ע"י פכו"ס.
ומסתברא דל"ש דאס לא עשה כתיקון חכמים איכא
חשדא להדליק ע"י פכו"ס. וע' בא"ח שם דאס
לא בירך כשהדליק ברוח אחת מברך כשהדליק ברוח
השני ע"ס:

מנחת מענדיל וויינגארט סו"צ דפת"ק
ראדום:

סימן י

ב"ה סקרי:

ע"ד קושיה הכ"י לתה קבעו חנוכה ח' ימים לומר
כס פך השמן שהדליקו בו ח' ימים הלך ה' בו כדי
להדליק יום אחד ולא נעשה הנס רק ל' ימים והו"ל
לקבוע ז' ימי חנוכה. כ"ל לומר בזה עפ"י דאיתא
בהוריות נ"ב (ב') שלמה עשה ז' ימי חנוכה ומה ראה משה
לעשות י"ב ימי חנוכה כדי לחלוק כבוד לנשואים, ולדין
להבין ביותר הי"ל לשלול להיפך מן המוקדם אל התאחר
מה ראה שלמה לעשות ז' ימי חנוכה ולשנות חמשה עשרה
י"ב ימים. ולמה לא שאל על עורא שלא עשה רק יום
אחד חנוכה המזנה, ועמשי"ב בזה מור"ר הגאון נצי"ב ז"ל
בהעמ"ד בתדבר י' דראוי לעשות חנוכה בימי מועד ומה
מועד שבעה או יום אחד כך עשה שלמה שבעה ועורא
יום אחד אבל מספר י"ב ראוי לשלול עליו. ועדיין
צריכין אזי למודעי מדוע עשה שלמה שבעה ימים ועורא
יום אחד. והג"ל בזה דמצינן בפ"מ דהתקשרות
והסתדבקות של המקום ב"ה עם האומה הישראלית הוא
כשין ייווג אים ואשה כח"ס המהרש"א בגדרים (ל"ה א')
דנכ"מ הקב"ה נדמה לתמן והישראל לכלה. וע' בעקידה
שער מ"ח וע"ה שחפרס הכתוב אזי ד' מקדשם. ואין
הנכרה אשר קדשנו במצותיו היינו קדושין מתח כח"ס
וארשמיד ל' לעולם ע"ס. והמקום המיוחד אשר גם
נמחזקו התמן והפלה כראוי זה בית המקדש המקום
המיוחד לשכן שמו בישראל כח"ס שמות כ"ה וע"ה ל'

דמחשבו ה' בנדר כלה הנכנסת להוסה כ"ז עוקר
החופה והנשואין ה' בנית עולמים ולירך לעשות שם שבעת
ימי המשתה כמ"ט הכ"ט ה' כ"ז ס"ק י"ד דאם לא
קבעו בלוחו מקום אלא מיד אחר ההוסה הלכו למק"א
נעשה אחר מקום שהלכו לשם מקום חופה ומתחילין שבעת
ימי המשתה מיום שבלו לשם עשה, וה"ל במשכן ה'
חופה לפי שעה ולא קבעו מקום והלכו במדבר ובגלגל
ובשילה ובנוב ונבעון עד שבאו ליירושלים וקבעו מקום
לקדושת עולם וזנה שלמה בית עולמים נעשה אחר מקום
עיקר מקום החופה והנשואין ושם אז שבעה ימי חופה
בראוי לשבעת ימי המשתה, וזה ששאל מלך דבריהם
בהוריות שלמה עשה ו' ימי חופה דזה מספר הראוי
להיות במקום החופה ו' המשתה, ומה ראה משה לעשות
י"ב ימי חופה, ואף דמשה השב הקמת המשכן בנדר
כניסה לחופה ה' לו לעשות ו' חופה כמו שעשה שלמה
ולא י"ב יום דיותר משבעת ימי המשתה ליכא, ומשני
כדי להלוק כבוד לנשיאים הפריו על המדה ועשה י"ב
ימי חופה:

עכ"פ מוצא דמספר ימים הראוי לשבעת חופה הכית
שבעה בלחפ"ה או מטעם שבעת ימי המשתה, או
מטעם דאיתקש למועד מה מועד שבעה כמ"ט הנאון ל"ב
ז"ל, וע' במהרש"א שבת (כ"א ב') שכתב דהא דקאמר
מאי חופה היינו מצוה נס קבעו להלוק בו נרות,
אלו הם חופה נקרא ע"ש חופה המוכח דבית השמואל
נצו אבני מוצה שקצו העכו"ם והורכו לנתיב מוצה חדש,
נס לפי המבואר במדרש דמלאכת המשכן נגמרה כ"א
בבבלי והנשיאים רצו להקד מיד אלא שהמתין הקב"ה
בהקמתו עד ר"ח ניסן והקב"ה טילס להם ביום החשמנאים
ע"ש, וממחת אלו העשמים אנו קורין בחופה בנשיאים דאז
ה' חופה המוצה כפירש"י במילה (ל' ב'). גם השם
שנשאל אז מלאכת המשכן כמ"ט העור בל"ה רס"י מרפ"ד,
ובין דעיקר השם חופה ע"ש חופה המוצה
ביום החשמנאים וזכר לחופה המשכן שנגמרה כ"א בבבלי לזאת
אלו ה' קובעין חופה ו' ימים לא היינו יודעין שבעין
לזכר נס סך השמן כלל רק לזכר חופה המשכן והמציא דזה
ראוי לעשות ו' ימים, ואף שחלוקין בו נרות היינו סבורין
שהכל הוא לבדור חופה המשכן והמוצה, והנס כל סך השמן
ה' משחק ומשתכה חבני בנינו, והנשים שבלוחו הדור ראו
פי כיון לעשות זכר עולם לדור דורים לנס סך השמן אשר
פי כיום בקרבו כי לבד עמם הנס שבי' שועל משם בנזק
השמן שבך שחלוקין בו המונה ימים, עוד רצון בו וזכרון
דיום להנס העיקרי של מקור חיינו, שחמנו וזנה
להעבירנו על דת של תורה ולחזק מוסרות התורה והמורה
אשר בהם אנו נקשרים בקרב אמן וחזק לחבני ששמים
בנו בלח אומרים להשכיחם הירח ולהעבירם מחוקי רצון,
יבר"כ (פ"ב) והסך זה מלכות יון שהיתה אומרת להם
כתבו על קרן העור שאין לכם חלק באלקי ישראל, והקב"ה
הוביענו והצילנו מידם והסך ימים ביד עובדי התורה וזה

קדשו

מקדש ושכנוי בתוכו ובנו' יומא (נ"ד ה') ומראין להם את
הכרובים שהיו משרוין זה בזה ואומרים להם ראו הכתובים
לפני המקדש כחיבת אבר וקבה אר"י משל לכלה כו'.
נמצא דכנין בהמ"ק ה' כמו כנין בית חתונות לדבוק
האלקי עם כנסת ישראל, וממחת כנין הכית הוא כנין
שמחת חתונה, ונשואין כדאמרינן בתענית (כו"ו ב') ביום
חתונתו זה מ"ה ויום שמחת לבו זה כנין בהמ"ק ובשמ"ר
פ"ב ביום חתונתו במשכן וזכר שמחת לבו בהמ"ק,
והספר דזה ענין הכתוב כד"ה (א' כ"ט) ויבדך דוד את
ד' כו' לאחר שקבץ כסף וזהב ועשה כל ההכנות לכנין
הכית שיהי' מקום ליחד ולדבק עם הוי"ו ב"ה בעם ישראל,
ובכל חופה ונשואין לירך ברכת חתנים דכלה כלל ברכה
אסורה לבעלה ולבן ויבדך דוד את ד', וכמו בברכת
חתנים מברכין שבע ברכות כך אמר דוד לך ד' הגדולה
והנצורה כו' דזה שבע הספירות האחרונות כידוע וכמ"ס
המהרש"א בברכות (י"ח א') כנגד שבע ברכות של ברכת
חתנים, וע' ערכין (י"ג ב') בעור של מקדש של ו' עימין
היו ומש"כ ע"ז הרמב"ם בתורה"א בשערי הגמול, ובין
דכנין בהמ"ק הוא בכחיבת חתונה ונשואין, ואמר כיירושלמי
פ"ק דכתובות ה"א החקין משה שבעת ימי המשתה,
ובדמיונו כיעקב אבינו בראשית (כ"ט כ"ו) מלא שבע
ואח ופירש"י הן שבעת ימי המשתה, ובמשכן הנצור
שופטים (י"ד) עפדר"א פמ"ו, לכן אחר שזנה שלמה את
הכית הראשון בית חתונות להנשואין של הכתוב בהריוס
עם בחולת ישראל עשה חופה הכית שבעה ימים כמספר
שבעת ימי המשתה:

אמנם לא תקנו שבעת ימי המשתה לברכת חתנים רק
בכתולה אבל באלמנה ונדרוס יום אחד כדאמרינן
בכתובות (ו' ב') מברכין לכתולה שבעה ולאחריה יום
אחד, ויפרט במחזיר גרושתו דלא הוי שמחה כ"כ כדאיתא
במ"ק (ח' ב'), אין מברכין ברכת חתנים אחר יום
הנשואין כלל אפילו ברכת אשר ברא הוה"ו וא"א שהשתחה
במעונו כמ"ס הנאון חלוטא בדה"ה, ועפ"ה סו"ס
ס"ק כ"א ולכן ככנין בית שני ה' הקב"ה כניבול
בהנחת מחזיר גרושתו לאחר חורבן בית ראשון היתה
כנסת ישראל גרושה מאיבה ובכנין בית שני הורה
כדאמרינן ביומא ס' בתרשה קא אחרת ע"ש, לא עשה
עורא חופה הכית רק יום אחד כדין מחזיר גרושתו
לזכר שבעת ימי המשתה רק יום אחד לברכה:

ירוש' להחזיקן בזה עיד לפי פירש"י במדבר (ו' א')
דכיום הקמת המשכן היו ישראל כלה הנכנסת
לחופה, וז"ל במדרש שם כלל כחוב ביומא דעלמא בלחא
לננא א"כ בבר ה' החופה והנשואין, בהקמת המשכן
ומה ענין ו' המשתה ככנין בהמ"ק ביום שלמה, אינם
בנו' יומא שם מוצא דמשכן לא ה' בנדר נשואין רק
בנדר אירוסין דאמרינן שם משל לכלה כ"ז שהיה בבית
אניה נעושה מעלה כיון שגלתה לבית אחי' אינה נעושה
מעלה, לכן אפילו אם נאמר כדברי המדרש הכל

ונרענוד ליישב בפשוטות דהא לא קבלה משמי

דר"י אפ"ל משום קושיה הגמ' בסמוך מהברייתא דמלוותה משתקשקת החמה עד שמכילה דגל מהשוק. ולאב"י ה"י דוחק לפרש הברייתא כה' הגמ' בסמוך. משום דפשוטות הלשון היו שמוע ל"י דמלוותה שיהיו דלוק כל הזמן. וה"י סובר אב"י דבדולא הברייתא לא שמייע ל"י לרב. [או לר' ירמיה]. ורב משום טעמא אחרינא קאמר וע' במפרשים] וא"ל הוה שמוע ל"י הוה דר ב"י. או אפשר משום דרב תנא הוא ופליג. מ"מ חשיבא ל"י הברייתא יותר מדברי רב דהרי אף דרב תנא הוא ופליג מ"מ מוהבין ל"י מברייתא בכ"ד. וכן מדוחק מתרלין רב תנא הוא ופליג [יע' בהלכות טולס שער ב' ובכללי הגמ' ס'ס] ובפרט אס נאמר דה"י סובר דהברייתא לא שמייע לה' בודל'י א"ש דפסק בהברייתא אבל כששמייע משמי' דר' יוחנן ור' יוחנן בודל'י ידע מהברייתא וס"ל כוונתה. דהרי מפרש לה בסמוך ועד כמה א"ר יוחנן עד דלגליא ריגלא דתמורדלי. ומשמע דס"ל כן וע"כ פ' הברייתא כדמתי' בגמ' דא' לא אדליק וכו'. א"ל לשיעורא יע"ש.

(ב) ובכ"י יש מקום לישב תמיהת הגאון מהר"ן מיות דהא דפריך בגמ' ורמיניהו מלוותה משתקשקת החמה וכו'. דהרי ורמיניהו לא שייך היכי דפריך מברייתא לאמורא ויודק לשון מיתבי' והנה לכאורה יש לישב משום דרב תנא הוא וכן מקשינן מיני' לאמורא [יע' ב"ה (ט') ע"א] וברש"י ובתוס' [ס'ס] שייך לשון ורמיניהו. ות"ל מלאתי כן בקיבור כללי התלמוד שמת' כן. אבל הלא מלינו בכ"י שם על רב לא מקשה בלשון ורמיניהו ולפי הג"ל א"ש דהרי לכאורה קשה מ"ט לא פריך בגמ' לעיל אחר דברי ר' ירמיה' ומ"ט המהינו עד אמרנו משמי' דר' יוחנן וקיבלה. ולפי הג"ל י"ל שפיר משום דעל רב ה"י מקום לת' רב תנא הוא ופליג או דלא שמייע ל"י כאשר כתבנו אבל אחרי שאמרנו משמי' דר' יוחנן ור"י ע"כ ידע מהברייתא וגם ס"ל כוונת דהרי מפרש לה א"כ קשה ביותר וע"כ דה"פ של הברייתא דא' לא אדליק וכו'. וזה רמזו במלת ורמיניהו. לחזק הקושיא ביותר. לבד שקשה מהברייתא עוד קשה מר"י אדר"י. ואף דלא מוזכר בהקושיא דברי ר"י. אפ"ל דסמוך אדסמוך וכ"י נכון לענ"ד בס"ד:

(ג) עוד שם אמר אב"י אי זכאי גמירת' לשמעתא מעיקרא והא גמרה ג"מ לגירסא דניקוחא ע"כ וקשה לי לפי דברי תוס' ב"י (ק"ט ע"ב) וב"ב ב"א ע"א דהא דאמר רבא מוקרא דרדקי מותרה ועומד הוא ומפ' רש"י דהוה פסידא ללא דר דשנשתא כיון דעל על והקשו בתוס' דהרי רבא גופי'

קדשו לבשה כבוד והדר באורים גדולים. וזה מרומז בזה פך השמן ע"פ האמור בכרכות (ג"ז א') הרוחא שמן זית בחלום יפנה למאור חורב. ובב"ב (כ"ה ב') הרוחא שיחכים ידריס דמורה בדרום. ונמלא דאנשייכוים שרלה להעבירו מדת המורה ושימא כל השמינים רזה לבלות את השמן ולכבות אור התורה ולהוסיפו בחושך ואפלה. והקב"ה שלח לנו המאורות הגדולים הפהנים בני השמונתי להעמידנו בקרן אורה. ולהגיל את השמן שמה של תורה שלא יכבה כי נר מצוה ותורה אור. ולכן לא נקבע ימים אלו לעשות משתה ושמחה זכר להלל נפשות ולשמחת עה"ז רק בהלל והודאה והלקט נרות זכר לזה פך השמן זכרון עולם שאור התורה לא חכבה ולא חשכה מפי זרעו. ולואת קבעו שמונת ימי חנוכה במספר הימים שהדליקו מאותו פך השמן וכפי המשך הזמן שהולך להם עד שיתקנו שמן טהור למען ידעו דור אחרון כי אלו הימים ימי חנוכה נקבעו גם לזכר גם פך השמן ולא לחנוכת המשכן והמזבח לבד דאלו משום חנוכת המשכן לא היו קובעין יותר מו' ימי חנוכה במספר הימים הראוי לחנוכת הבית אבל כשקבעו שמונת ימי חנוכה הכל יודעים שזה לזכר גם פך השמן:

ובהיותי בזה הענין דשבעת ימי המשתה דילפינן משמחון כח"ש הפרישה סי' ס"ד וב"ה בפד"א פ"ז. ראיתי להעיר בריש כתובות דקיל וערי מפני מה תקנו בחול נשאל ליום הרביעי אמאי לא אמרו דילפינן משמחון ששה הנסואין עם אשתו ביום הרביעי דכתיב טופסים (י"ד) ולא יכלו להגיד ההידה שלשת ימים ויהי ביום השביעי וכו'. והאי ביום השביעי היינו שביעי לילות השבוע ורביעי לילי המשתה כפירש"י ס' וא"כ היו הנסואין ביום הרביעי. וא"כ יש לנו לומר דחז"ל אסמכוהו אקרא דשמחון. וכן ס' (ג"ז א') נותנין לכתולה י"ב חודש נמי איכא למילף משמחון דכתיב יושב חיימים לקהה והאי חיימים היינו שנה. וכמו דילפינן בגמ' מהקרא תשב הנערה אתנו ימים או עשר. וביפוטא זו יש להעיר דהא כתיב או עשור והיינו עשרה חדשים וא"כ י"ל דנותנין לה זמן רק עשרה חדשים:

אברהם בהרה"ג מו"ה אפרים מרדכי הדגוי עפשטיין ג"י החופ"ק סאק"י:

סימן יא.

ב"ה דרישקאפארי פלך מאהדין:

(א) בסוגיא דנ"ח שבת (כ"א ע"ב) אר"י א"ר פתילות ושמינים שאמרו חכמים וכו' מדליקין בקן בחנוכה בין בחול בין בשבת. א"ר ירמיה' מ"ט דרב קסבר כבשה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה. אמרנו רבנן קמו' דאב"י משמי' דר"י ולא קיבלה ואמרו משמי' דר' יוחנן וקיבלה ע"כ והק' מפורסמת מ"ט לא קבלה משמי' דר' ירמיה'.

שנכנסו היונים הי' אחרי שנפשו ונימוחו והי' להם דין אוכל והיו מתורין הכל. ואפשר דהם' השוכה מאהבה כותב כן אבל זה דוחק קצת לומר שכולם הי' מקודם נקדשים. ואח"כ הי' נפשים בולם. ואין שיהי' דברי המהרש"ם נפלאים מאוד :

ובגוף הקושיא של המהרש"ם. יע' בדב"מ ח"ה ס' כ"ב שמת' ג"כ הקושיא מהא דם' ברה"ר. משום דהוה כוודאי שטומאו ולא כס' ח"כ מושב הכל. והנה הדב"מ שס' כ' בחר מירוצא משום שנהרגו כמה כהנים ונטמא הכל בזהל המא, ורק הפך הי' בלמיד פתול. כבר קדמו הב"מ כס' הר"ע יע"ש. אבל עדיין ל"ש דברי התוס' כאן ר"ה שהיו שכתבו דאם כבר גזרו על הנכרים להיות כזבים ל"ל שהי' מונח במוסם בקרקע שלא הסיטו הכלי ע"כ והרי גזרה דרבנן הוא ומסום ס' לא הי' לנו לאסור אבל להת' אחרים שס' בדב"מ מיושב גם זה יע"ש וקלרתי :

ואנב חזיר דהא דמשמע מהגאון המהרש"ם דם' דרבנן ע"י גלגול גם בטומאה לחומרא לכאורה חליא במחלוקות בפסחים (ט"ו ע"א) דהא דם' משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור ופ' רש"י ליטמא. כגון כשטור ס' במחלה טומאהו כגון טמא שפשו ידו וכו' לטמא אחרים כגון הי' מקל בידו ובדאשה משקין טמאים וכו' ומ"ט לא פ' כפשיטו גבי לטמא אחרים דהמשקין שנטמאו חס' אינם מטמאים אחרים וכו' משום דזה הי' על ידי גלגול דרבנן והוא לחומרא. [ואפשר שרש"י דייק לה מדלא חניא ס' משקין טמאים ואינם מטמאין אחרים. ומדקתני ס' משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור משמע שהם' גולד לטמא אחרים] אבל מפי' הר"מ שס' ס' משקה הוא טמא אבל לטמא אחרים טהורים ע"כ משמע שאף שהמשקים טמאים חס' אינם מטמאים אחרים וע"כ דשאנו איסור מטומאה. ש"ר דיש לחלק שזה לא הי' כפ' גלגול יאפשר שגם הר"מ יודה בס' מה"מ וע"י גלגול דרבנן דהוא לחומרא ונראה לדמותו וזהר לדינא דמהרש"ם הובא במג"א ס' קפ"ד ויש להאריך הדבה ואח"כ וכתבתי רק לעורר בעלתא :

פנחס ברה"ר משה יוסף הכ"מ וחינער אבד"ק גר"ד.

סימן יב

ב"ח מה ווארשא :

(א) **התוס'** כ' בשריאק (ל"ג ע"ב) דהלא דאכ"י לא חשברק הינא גלא יכוא מהקולא של שמואל חומרא ע"י"ש. וק"ש הא סאא דמליקין

נפיו' ס"ל צב"צ דשבתהא מומילא נפקא ותיירו סם בתוס' דמ"מ הוה פסידא דלא הדר' לפי שבאותה שעה נחבטל לו לימוד של אמה ע"כ יע"ש. וא"כ קשה מאי פריך בגמ' והא גמרה דהרי מ"מ הי' לו הפסד של אותה הזמן שלא ידע הלכה של אמה ונ"ע : **והנה** דוחק לת' דרש"י שפ' כאן נ"מ לגירסא דינוקחא שמתקיים ביותר יע"ש לשיטתו חזיל דפ' שם משום דשבתהא דעל על אבל אי נפיק לא הוי פסידא דלא הדר דהרי מ"מ ידע האמת. והחוס' שפירשו סם דאף דנפיק מ"מ הוה פסידא דלא הדי' יפרשו כאן שלא כפ' רש"י ו"ל רק נ"מ לגירסא דינוקחא שלא ידע האמת מינקחא והי' לו הפסד כל אותה הזמן אבל זה דוחק לפענ"ד דלשון גירסא דינוקחא משמע כפ' רש"י ואולי דלשון אי זכאי. משמע שהי' מועיל לו גסלהבא אי זכא ומסום שיתקיים לו ביותר וכפ' רש"י ו"ל :

(ד) **שם** דהא דוטמאו כל השמים. הקשה הגאון מהרש"ם בהנהותיו לס' ח"מ החדש אחרי שח' הקושיא המורסמת דהרי הי' ס' טומאה ברה"ר. משום דלא הי' שם רק נכרים והוי כרה"י הקשה עוד דהרי דרבנן ס'ט אף ברה"י טהור א"כ למ"ד טומאה משקין מדרבנן תיקשי ות' שם ו"ל ונראה לפת"ש בס' השוכה מאהבה שהי' אז השמן נקדש והי' ל' דין אוכל בדאיתא בפ"ק דטהרות ומוס' פסחים (י"ד) א"כ כיון שטור הם' בדאורייתא אף שנתגלגל החיב לרבנן חזילין לחומרא עכ"ל :

והנה ס' חשובה מאהבה אינו ח"י וא"י מי הכריחו לומר שהשמן הי' נקדש. ואולי לת' קושית מהר"י מהמבורג [הובא בהנהותו רש"ש טיבש הגדפס בדפוס ווילנא] דאף טמאו השמים הא משקה ביה מעצמיה דכן בפסחים (י"ז ע"א) ולפ"י ח"ש דהי' נקדש והי' לו דין אוכל :

אב"י תמה אקרא דהרי מוס' פסחים הנ"ל בנקדש ואח"כ נימוח מיירי שאז הי' אוכל ובעת הקרישה הרי פסק הרמב"ם ו"ל בפ"א מה' טומאה חובלין הלכה ו"ט ע"י המוספתא פ"ב דטהרות דשמן שנקדש אינו לא אוכל ולא משקה ויע' ברי"ש פ"ג דטהרות וכ"כ הר"מ שם דהוס' פסחים כוברים ג"כ דבעת הקרישה טהור לגמרי אם נגע בהם טומאה ורק כשיצאה מיירי. יכ"כ הרא"ש בפ' החשינות סס. וא"כ ע"כ שלא הי' נקדש מיירי שאז הנמ' ולהראב"ד החולק על הרמב"ם שם הרי סובר דבעת הקרישה הוה משקה ולא אוכל. וביותר נפלאים דברי המהרש"ם שס' דאח"כ נתגלגל לרבנן. והיינו כשינימוח נעשה משקה הרי אדרבה התוס' כ' כשינימוח נעשה אוכל. ובנקדש הרי הוכחנו דאינו לא אוכל ולא משקה. והנה לכאורה יש לת' דבאמת השמים שהי' במקדש הי' מקודם נקדשים ובעת

תפילות שייך לשבת כמו התפילות מוסף וא"כ ליסני
בברכה א' כיון דגם הרי"ם שייך לשבת ול"ע :

(ג) **במשה** כ' כל האחרונים דלמה ה' לייך
לג"מ דהא עומא דחוי' בליבור
ותירנו כדי להראות חידת המקום לישראל שיהי'
בהכשר ועדיין ק' למ"ד הותרה. ובריש יומא דאפי'
טהורין לפנינו עבדי טמאין. ובפסחים פ' כ"ל
דאי הותרה הוי שם כשר. אבל באמת
אין החלה להק' דהא הרמב"ם פסק בפ"ד
מביאת מקדש דרק נוגע במה דחוי' בליבור
משא"כ נוגע בגבילה ושרן [והטעם מבוחר דגבילה
וסך הוי עומא היולא מנופ' וע"כגס הנוגע בו י"ס
עליו חומר עומא המעמא משא"כ מה דל"ה עומא
היולא מנופ' דהא מבוחר בספרי חוקת דאין המת
עלמו טמא רק הנוגע בו וע"כ ספרי הנוגע במה
דחוי' בליבור] וא"כ הא בחבו החוס' דעכ"ל
דבידוע שלא הסיטו הכלי דהרי עכו"ם כזבים לכל
דבריהם. וא"כ והונופ' ה' הנם מה שלא נגעו בשך
דאי נגעו ל"ה שייך טר"ל כנ"ל וזה י"ל מש"כ הוי'
בידוע שלא הסיטו הכלי. והקשו האחרונים הא כ'
החוס' בריש חולין דעורה רס"ר וס"ט בריס"ר
ספיקו טהור. ולהנ"ל יחא למש"כ הרמב"ם רפ"ט
מאבות הטומאות דמה דס"ט בריס"ר ס"ט"ה הוא
משום דעומא דחוי' בליבור. והוא מתווספת עיי"ש.
וא"כ בספק מנע גבילה ושרן ל"ס ס"ט בריס"ר
ס"ט"ה. וה"ל בספק מנע זה עכ"ל בידוע כו'.
ומיושב התוספתא דקרבנות דאובל מליקת חטאת
השוף הבא על הספק נטמא מספק. והקשו והא
דח"י אובל בעורה והעורה רס"ר והוי ס"ט בריס"ר
דס"ט"ה. ולהנ"ל א"ס דדוקא בספק מנע מה וכו'.
ס"ר בפ"ד דה' עומא ע"ז דלא הותרה בליבור
ול"ע מסנהדרין (י"ב.) וי"ל דחוק' דקרי לישע'
עדיין לא איתקם לגדה רק למה ודוק :

(ד) **בתירון** ה' העולם על ק' הדי'. דליל ראשון
ל"ה לריך לגס. מוסף סדי"ו.
וכבר דמו תירון זה בקש דהא כל ספיקא דיומא
לקמי' לא שדין גס הקשו דא"כ נברך שהחיינו
בליל ב'. וי' ע"פ תירון א' שבת' דכיון דבבוקר
ראשון ה' תיבך שמן על ליל ב'. או תיבך בליל
ראשון אחר היציקה במטרה ה' תיבך השמן בפק.
ע"כ קצטו להדליק בליל ראשון. רק על זה הקשו
דא"כ לא יצרך ליל שמיני. דהא מה שהדליקו בליל
ז' הוא משום שהי' גס על ליל ח'. ובליל ח' הא
ל"ה שמן על ליל ט'. בידוע דל"ה לריך לגס ויחד
מה' ימים שהי' לאומנין הוזהר ג' ח' ימים א' לעשיית
ומלאכת השמן. ע"כ ע"ז לריך לתקן כנ"ל דליל ח'
הוא משום סדי"ו וא"ס בממנ"ס. רק עדיין ק' דא"כ
בליל ח' לא ידלקו רק ז' נרות כמו בליל ז' וי"ע :

עלה

מנר לגד נפק חומרא דהדליקה חש"ו ל"מ כיון
דהדלקה עו"מ וכן ה' חיתני הרה"ג שליט"א
בחלקי' בטופו. וי' דהא חומרא זו הוא גס אי אין
מדליקין מנר לגד והנחה עו"מ א"כ אי הניחה חש"ו
ל"מ. ואדרבה הא דהדלקה עו"מ משוי קולא דא"ל
הנחה כלל. והנחה עו"מ הא לריך הדלקה ג"כ
וא"כ א"ס. אך קשה הא מחירין מבגד לבגד נפק
חומרא באין לו זיזים. דלמנ"א מותר ללבוש
הבגד כמו בשבת. דלמ"ד מחירין אסור ללבוש
הבגד החדש בלא זיזים דהא יש לו כיון דיכול
להסיר את הזיזים מבגד הישן משא"כ למ"ד אין
מחירין והוא ק' עומא :

(ה) **והנה** כ' בחלקי' שם לנרף הא דמדליקין מנר
לגד אם הלכה כר"ס בגריה דכיון דדשא"מ
מותר א"כ אין בהנחה הנר חשש כיבוי רק מוקלה
ומותר בבהשג"ם וא"כ אם כבחה בבהשג"ם קודם
הנחה יהי' זקוק לה דעדיין לא קיים מלות הנחה
דומנו בשבת וע"כ ל"ל הדלקה עו"מ עיי"ש. ולכא'ו
י"ע דהא בש"ס מבוחר דאי הנחה עו"מ מניחה
ומדליקה. הרי דהנחה הוא קודם הדלקה. וא"כ
ע"כ הנחה קודם טקה"ה. אך עי' ברשב"א גרס
מדליקה ומניחה מייב"ל וא"כ א"ס דבריו. ואף
להרמב"ם שתיק קו' החוס' מנ"ל לרבא כו'. דבשבת
דאסור להדליק לכ"ע אז"ל היינו דוקא בנתקיים
המלצה עכ"פ רגע אחת משא"כ בזה שלא נתקיים
מלות הנחה כלל. אך כיון דלמ"ד בז"ל המלצה
כל המ"י טעה דוקא ופחות לאו כלום הוא כמו
ד' מינין שבלולב מעבדין זא"ז ומ"מ בשבת דאין
יכול לחזור ולהדליק ל"ג בה. דאוגס במלצה דרבנן
לאו שם עבירה כלל. כמ"ס במקו"א לענין חולה
שא"כ באר"ר דל"ה דחוי' רק הותרה. וא"כ
שוב אין לחוש שמא חכמה קודם הנחה ויל"ע בזה :

(ב) **יר"ע** להפוסקים דסני בברכה א' על תפילין
ש"י וס"ר. ומה"ט אומרים בשכמל"ו.
א"כ ה"ג בנר של חנוכה ושל שבת. יהי' סני
ברכה א' להדליק נר ש"ח ושל שבת. ואף דלא
דמי להתוספתא דעל הפרשת חרומה ומעשר מברך
ברכה א'. דשם י"ל כיון דאינו מלוח רק מותר
ערש"י ס"פ הסולח. וכיון דאין החולין מותר
עד שיפריש חרומה וכל המעשרות לכך כג' בברכה
א' משא"כ בנ' מלות אבל מהא דתפילין יש ראי' דאין
זכירה יל"ע ש"ס ה"ס זבחים ר"פ כל התדיר
אטו שבת למוספין אהני לתמידין לא אהני. וא"כ ה"ג
י"ל דאחני גס לנ"ח אף שאינו חלד שבת כיון
דיש נר של שבת. וכה"ג הסברא דיוס הוא
שנחייב בד' תפילות. דכיון דמזכיר חנוכה בנ'
תפילות מזכיר גס במוסף דגם התפילות מוסף
שייך לחנוכה כמו הג' תפילות. וכ"כ כל הג'

דחיישין שמה יטה מתוך שמוטה. ו' לתרץ עינים
דמנה הבה"ג במנין המלות נ"ח. והבילו המפרשים
המדרש שאמר הקב"ה לאהרן שלך קיימת לעולם
דהיינו המנוחה. וע"כ משום מלות נ"ח. וכ"ז אי
אסור להשתמש לאורה י"ל דעשו נ"ח דומיא דמנוחה
והוא כעין דאור. ולפ"ז לא שייך שמה יטה לזרז
נ"ח. דא"כ הוי טעה בד"מ כיון דהוי כעין דאור
ודוקא בשריפת ת"ט דרק דרזנן שייך שמה יטה.
וקלת י"ל דבאמת פלוגתיהו דרבה ורב חסדא אי
הטעם דלין שורפין משום שמה יטה. היינו אי שריפת
ת"ט הוא דאור עתו"ס שבה (כ"ה). וא"כ מוסיב
ק' האחרונים דע"כ ס"ל מותר. דאי אסור ל"ש
שמה יטה כנ"ל:

ובזה י"ל דבר נאה ומתקבל בזה דאמרו רבנן
קמי' דאביי משמי' דר' ירמי' ולא קיבלוה
משמי' דר' יוחנן וקיבלוה כו'. ומקודם נתרץ קו'
הה"ס ד"ה מאי הוי עלה. והא חיובת מ"ד משום
אכחשי מלוה. ו' דבאמת קשה מאי ראי' ממנוחה
דמדליקין מנר לנר. דלמא החס שחיי דבאמת
כיון דלין בלי שרת מקדש אלא מדעת. א"כ יכול
לקדש ולשירי שלא יהי' קדוש לגבי מדליקין מנר
לנר. ונ"ל דא"כ הוי שוור בקדושה ולא קדוש כלל.
וא"כ בנר מערבי דהי' לריך להדליק מנר לנר.
וא"כ א"א לקדש לענין שלא להדליק מנר לנר.
ודמי לחי' שפחה ומל' בת חורין דלא שיר בקניינו.
משח"ב בנ"ח דאפשר לקדש בכלו. אך רב ששח
לשיטתו בגיטין (מ"ד). דגם ח"ס ומח"ב ל"מ קידושין
אף דלא שיר בקניינו. וא"כ ספיר הוכיח מנר
מערבי דמדליקין מנר לנר ואסוק בקשאי. אבל
לדין חין הוכחה וספיר קאמר מאי הוי עלה.
וע"כ י"ל דאביי לא רלה לקבל דין דאסור להשתמש
לאורה כיון דקיי"ל כשמואל דמדליקין מנר לנר א"כ
מוכרח דמותר להשתמש לאורה. ושמואל לשיטתו דכי נר
דאסור להשתמש לאורה. ושמואל לשיטתו דכי נר
קדושה יש בה וא"כ נפסוק מותר להשתמש. ולבאר
י"ל דנהי דמנוחה חין לכוזיח דמדליקין מנר לנר
אף אי אסור להשתמש. כנ"ל דרק רב ששח לשיטתו
אבל מ"מ י"ל דכיון דמותר לאו ליהנות ניתנו ע"כ
מדליקין מנר לנר דל"ה הנאה כלל ויוזן רב לשיטתו
דלין מדליקין מנר לנר כיון דרב יהודה סלמדי'
ס"ל מל"ג. וידוע הטעם דמל"ג משום דהוי דשא"מ
ורב לטעמי' דשא"מ אסור. ויהי' מקושר מדליקין
מנר לנר עס הלכה כר"ש בגיריה ודו"ק. אך אביי
לטעמי' דסובר מל"ג. וא"כ אי אסור להשתמש לא
נוכל לסבור הא דמדליקין מנר לנר: וגם מר'
ירמי' לשיטתו דס"ל לקמן (כ"ט). אפשר ולא מכיון
אסור. אמנם מר' יוחנן קיבלוה. דכל מה שכתבתי
הוא רק לרב ושמואל דפליגי במדליקין מנר לנר.
ולדירהו

ד) ערה נדעתי טעם נכון בזה דכבהה או"כ
עמשה"ק החת"ס מו"ד סי' רנ"ז.
דלמה אינו מועיל גדרומין בלולב וסופר כמו בליות.
ותירך דדוקא בליות דלררך מעשה עשיי'. וכיון
דכנר הוכשר והי' עשיי' בכשרות ל"ל שוב שיעור
עיי"ש. וא"כ ה"ג בנ"ח דלררך שיעור הדלקה חיי
שעה. וכיון דבשמילה הי' שיעור אף דאח"כ ליתא
לשיעור יועיל. ואף דכשנכבה ליכא גס כ"ש מ"מ
מה שכתב דלק זה הי' הכ"ש. לפ"ז י"ל דמ"ד
כו"ל ל"ל גדרומין. וליע מש"כ בחלקה יואב או"מ
סי' י"ב לתרץ דברי רבא. בלולב של ע"ז עיי"ש
בטו"ט. והרי רבא ס"ל כו"ל דמפרש דברי ר"ה.
כידוע דברי המהרש"ל דרבא ס"ל חייבי מלקות
סוגין אינו חייב בהשלומין דמפרש טעמא דר"ל
ויל"ע:

ו) אמרתי לנרף ב' מומרות דרב כהנא.
ו' דהא ר' תנחום סובר הדלקה
עושה מלוה ובעינן הדלקה במקומו. ולכך הני פסולה
כמש"כ הח"ס. וידוע מש"כ הש"ע הדלקה עו"מ
לפיכך חס כבהה או"ל. ועי' ח' הד"מ ביאור
דבר זה. והנה יל"ע בדינא דכאז"ל. והא מבוחר בש"ע
דכיבה בידים לכ"ע ו"ל. והסברא ג' דכיון דהדלקה
עו"מ ולררך מעשה הדלקה לא אחי כיבוי דממילא
ומוטב מעשה הדלקה. משח"ב ככיבה בידים מעשה
מוזיא מיד מעשה. וא"כ להמבואר בריש מעילה
דהלנה חשוב מעשה מדור'ל לאכלו או להקטירו.
ובב"ק (מ"ח). מומרא דרבא מדור'ל לחלו"י ולא
מלי' כמאן דבריי' בידים. וא"כ למש"כ המהרש"ל
דאף דכאז"ל היינו מטיק דנא. אבל להידור לכ"ע
לררך לחזור ולהדליק. וא"כ הרי חל עליו מלוה
הדלקה ומדלא אדליק כמו דכיבה בידים. ושוב
יהי' זקוק לס מדינא דמעשה מוזיא מיד מעשה.
ולפ"ז ל"ל דאי כאז"ל לא אמרינן הסברה דהוי
כעושה בידים. ומובן פירש"י דלמא פשע ולא מתקן
לה. וגם דברי הרמב"ן דבשבה דא"י להדליק
לכ"ע או"ל ודו"ק. ולפ"ז מובן היתרון דהנה האו"מ
עה"ה ב' דהשגתיים המחכמו להרוג אה יוסף בשנים
סהרגו דפטורין בד"א עיי"ש. וקשה כיון דמרבין
אבידת גופו מקרה דוהשבתו לו. וא"כ לא דמי
לשנים שהרגו דאחר שדחפו אותו לצור נחשים
ועקריבם הי' כל א' יכול להצילו וכמאן דדחפו כל
א' בידים. דלגבי יבולת הולה דנים בכל א' כאלו
עשהו בעלמו כמובן. אך למאי דהקדים דכאז"ל
ספיר קאמר הוי מומרא:

ז) בקישיית האחרונים מנ"ל לרבא דס"ל
לר"ה מותר להשתמש לאורה
דלמא משום דכבהה ז"ל וחיישין שמה יטה שלא
יכבה או חס יכבה יסוור וידליקנה. כמו בש"ש

ולדרכו שפיר גם שור בקדושה הוי שור אף שאינו שור בנזק. עיין תוס' ר"פ האומר בקידושין אליבא דר' יוחנן דאפי' מאה תופסין בה דרק בנזק הוי שור לא בקנין. וא"כ לרב ושמאל ל"ל דגם בקנין הוי שור. וספיר אין רא' לדין ממנרה דמדליקין מנר לגר וא"כ שפיר בס"ד הוכיח אביי מהא דמדליקין מנר לגר דמוחר להשתמש לאורה. דאי אסור מנ"ל דמדליקין. ואי דאינו מקדש לזה הא הוי שור כיון דיכול לקדש אחר. אבל מה' יוחנן דס"ל בר"פ האומר אפי' מאה תופסין בה דחלי קנין ל"ה שור שפיר מנ"ל לסבור אסור להשתמש לאורה ומדליקין מנר לגר וא"כ. וא"ל דגם לדין ל"ה מנ"ל דהוי מנרה דרבנן. וז"ל לפמ"ש דאי אסור להשתמש א"כ הוי דומיא דמנורה והוי כעין דא' ושייך מנ"ל ודו"ק. ומוזבן בזה פ' הש"ס דאי הדלקה עו"מ מדליקין מנר לגר כו'. והיינו דאי דומיא דמנורה א"כ הוי כעין דא' ושייך מנ"ל. משא"כ אי ל"ה דומיא דמנורה ודו"ק :

ה) משה"ק הט"ו על הש"ע סכ'. בהדליקת בפנים והוליא לחון משום הרואה אומר. ת"ל דהדלקה במקומו בעינן, נ' עפ"משה"ק המנ"ח פ' תלוז מלות הדלקת מנורה דלמה פסק הרמב"ם דהדלקת המנורה כשר בחון. והרי הדלקה במקומו בעינן והניח ב"ע. וג' לחלק דדוקא אם בשעת הדלקתו בפנים ל"ה כוונתו להוליא לחון אז ל"ה הדלקה במקומו אבל אם ה' כוונתו להוליא לחון יש לדמותו להא דעירובין דאם ה' מכיר אילן או גדר ואמר שבייתי בעיקרו קונה שבייתו. כיון דכוונתו לילך לשם הוי כמו שהוא שם. וה"כ הוי בשעת הדלקה בפנים כמו שהוא בחון. וכ"כ י"ל לחס"כ הנימוקי יוסף בב"מ פ' אילו מליאות דמילה בשבת הוי בעידנא. אף דמל ולא פרע כאילו לא מל. כיון דעוסק במלות מילה. והיינו דכוונתו לפרוע חוב אחר המילה והוי כפורע חוב. ולכא' י"ל שאני התם דתלוי האיסור בכוונה הייטת חמומין דהוי ליה דהולאה. וכ"כ מלאכת שבת. וע"כ מוטיל שוב כוונתו שיה' כאילו הוא שם. וכאילו פורע עכשיו. משא"כ במלות נ"ח דהוא מנרה דרבנן וא"ל כוונה כמ"כ הפרמ"ג או"ח סי' ס' א"כ ל"ה כוונתו שיה' כהדלקה במקומו. אך יש רא' מהגמק' ב"מ שם גבי השבת אבידה בזה"ק דהוי בעידנא כיון דכוונתו להשיב האבידה. ובטומאת כהן ל"ה דשא"מ דהא קי"ל בש"ע דלר"ך להקין הכהן משנה. וידוע דברי האבן עזרא דלא יעמא בחירק עיי"ש. וכמו בכל יראה דחמך בפתיחה למקו"ח עיי"ש. וא"כ א"ש דבס"ד דעמא דרבא משום דהדלקה במקומו בעינן. ל"ל דדוקא בלא הדליק ע"מ להוליא לחון. אבל למסקנא דמשום

הרואה אומר כו' גם בהדליק ע"מ להוליא ל"ה. וא"כ הש"ע דכ' הטעם הרואה אומר כו' דגם בהדליק בפנים ע"מ להוליא ל"ה. וא"כ ל"ק קו' המנ"ח כמובן. וביותר י"ל דגם בס"ד מירי רבא גם בע"מ להוליא לחון. דרבא לטעמ' דל"ל בעידנא. ואין לו רא' מהא דלר"ך קרא שלא יעמא להשיב אבידה דבה"ג הוי בעידנא. משא"כ לדין ודו"ק :

ט) בקישיית המפרשים איך כילוי ר"ה ורב שמן שריפה. וממנ"פ אם יש טעם להחיר מ"ט דר"ה. ואם יש טעם לחסור מ"ט דרב. וא"ל משום איסור הגאה של כילוי. דהא הגאה שריפה שריפה התירה התורה. וכ"כ הגאון מנחה להבנה"מ דמנ"ח דרבנן ליהנות ניתנה. וג' הטעם דעוסק במנ"ח פטור מן המנ"ח והרי עוסק במנ"ח שריפה ת"ט פטור אז ממנ"ח הדלקת נ"ח והוי כעושה בזמן פטור. אך אי שריפת ת"ט רק דרבנן כדעת רש"י וחד תירוק בתוס' שבת (כ"ה.) א"כ לא יפטור ממנ"ח נ"ח דהוא כעין דא' אי חיתקש למנורה. וא"כ א"ש דלר"ה דמוחר להשתמש לאורה ול"ה דומיא דמנורה. וא"כ נ"ח דק דרבנן ושוב עוסק במנ"ח דרבנן פטור ממנ"ח דרבנן לכך אין מדליקין נ"ח בס"ש. אבל לרב דאסור להשתמש והוי נ"ח דומיא דמנורה לכך מותר להדליק בס"ש וכנ"ל. ולרב חסדא דס"ל מותר להשתמש ואפי"ה קאמר התם מדליקין בחול. ולכא' ק' בש"ש. ולק"מ דרב חסדא לשיטתו דקאמר ביו"ט שחל בע"ש עסקין. א"כ לדידי' אין ש"ש בכלל פו"ש דאין מדליקין בשבת. דהא בכל שבת מדליקין. וא"ש מומנ"פ בין לר"ח בין לר"ה ורב ודו"ק :

י) ביש"ב בחידושי כמובות פ' אילו נערוה הסייך לעניני חנוכה. (דף ל"ז.) תוס' ד"ה וסבר ר"י אבל מהך דלריכה כו' לכא' ק' ה' גם קטנה לריכה. להמתין ג"ח אף דבבירור שלא נחשברה. וא"כ ה"ג כיון דבקטנותה לא מינטרא נפשה כיון דלא תתעבר א"כ חונה אז וספיר לריכה להמתין ג"ח. ומאי פריך דר"י אדר"י. אך ז"ל דהא כל הטעם דקטנה לריכה להמתין הוא דק גזירה אטו גדולה ופירש"י כאן. וא"כ בגזירה דלא חזין שזינחה דגדולה מינטרא נפשה הא ל"ה גזירה קטנה אטו גדולה. וספיר פריך דר"י אדר"י לס"ד דגזירה נמי מינטרא שלא תתעבר. ובזה י"ל בסמוך ורמי שבו' אשבו'. דק' קו' התוס' ד"ה שבו'. דל"ה בקטנה מינטרא נפשה. וא"כ מאי פריך דלמא ר"י במתנתין מירי בנשכית בגדלותה. והא דקאמר אע"פ שהיא אטו גדולה. היינו ויש סברא להיפוך דהעכו"ם מחליין לבוא עלי' מ"מ בוב שייך הסברה דמינטרא אבל בקטנה מודה ר"י דחיישין שזינחה וסברא נמי איכא דהא כל הסברה דשבו' מינטרא נפשה

נפשה והיינו דמטולא נפשה לגבי שבאי ל"ל משום
חזקה כשרות. דאי רק רוב שביות. איכ' ניגזור
משום מיעוט פרוגות וכלל הגזירות דגזרינן משום
מיעוט ועי' דחזקה כשרות. וא"כ ל"ש בקטנה
ח"כ. ואף דמדרכנן גם על הקטן יש איסור.
מינו עכ"ס הבא על הישראלית בלא חיתון הוא
רק בית דיו של סם גזרו והוי ככל דרכנן ואף
דכתיבא דאורייתא הוי באטמוכא שהמורה רחוקה
שרבנן וגזרו. וראי' דבע"ז (דף ל"ה ע"ב) ישראל
הבא על הכותית קנאין פוגעין בו וכותי הבא על
הישראלית צ"ד של סם גזרו ולא קאמר דא"ו הוא.
וכונת הס"ס דא"ו היינו דכתיב הגזירה בתורה.
ועמ"ס יבמות (כ"ז ע"ב) ד"ה קסבר. וכלן דרק
דרכנן ליכא איסור על הקטן עי' גדה (מ"ז ע"ב)
דקטן לאו בר קבולי תקנתא דרכנן. ודעת הרשב"א
דאד"ר ספינן בידים לקטן. וא"כ ליכא חזקה
כשרות בקטנה. וא"כ י"ל דר"י דמתניתין מירי
רק בגדולה וכלל. ור"י דברייתא דלרבות להמחין
היינו בשבית בקטנות. ולכא"ו י"ל למש"כ הוהני
הרה"ג שלי"א בחלקי או"ח סי' א' דמה שנאמרה
קודם מ"ח אין חילוק בין גדול לקטן אפי' אחר
מ"ח. וא"כ הדרכנן דכותי לישראלית הוא גם
לקטנה. אך הא כל היסוד לזה מסנהדרין (כ"ה) דהוי
חקלה. והרי ר' יוסף שם ל"ל סברא זו וא"כ לדירי'
ליכא איסור לקטן אף בדבר שנאמרה קודם מ"ח.
וכאן הא רמי ל' רפכ"ש לר' יוסף. וא"כ טוב
ק' כנ"ל. ועכ"ל כמס"כ כיון דכל גזירת קטנה
הטו גדולה וא"כ בשבוי' דל"ש איסור בגדול' דמיגרר
משום ח"כ טוב אין לאסור בקטנה ושפיר פריך
הש"ס שבוי' אשבוי'. אך ק' מאי פריך לעיל דר"י
אדרי' דהפודה שבוי' לא ישאנה. הא שפיר יש
לחלק בין קטנה לגדולה וכלל. וע"כ ר' בזה דר'
יהודה לטעמי' במגילה (י"ט ע"ב) דמכשיר בקטן.
וכ' החוס' שם דעממא דמ"ק משום דקטן הוי תרי
דרכנן. הרי דתרי דרכנן קיל מחד דרכנן. וע"כ
י"ל דלא חל אד"ר על הקטן כיון דגם איסור דא"ו
על הקטן הוא רק מדרכנן. משא"כ לר"י דתרי
דרכנן כחד דרכנן וע"כ גם אד"ר על הקטן.
ושפיר הוי חזקה כשרות גם בקטנה לר"י לשיטתו
ושפיר פריך דר"י אדרי' ודו"ק. ובה אחרתי
מענינא דיומא בערב חנוכה. בהא דר' יהודה אומר
צ"ח פטור מפני שהולאו ברשות. ובטי' הש"ס
(צ"ק ס"ב ע"ב) לגמר ברשות מזה. ונ' דמשום
דחיתקלי למזותו הוי אינו שלו. וכלל כנ"ל אשו
משום ממונו. ופירש"י דוקא בגמלת שלו. וי"ל
לר"ל דגם ח"ק ס"ל משום ממונו. ומ"מ כ"ח חשוב
שלו כיון דכל חיתקלי אף במזוה דא"ו הוא רק
דרכנן. וא"כ צ"ח דרכנן הוי פרי דרכנן. וינין

דמקדש בחמץ דרכנן ושעית דרכנן חוששין לקידושין
א"כ חשוב שלו. אבל ר"י לשיטתו דתרי דרכנן
כחד דרכנן. א"כ ל"ה שלו ולכך פטור וא"ש ודו"ק.
ידע דהטו"א במגילה שם. תירץ קו' החוס' משום
דמגילה הוי מדברי קבלה דכדא"ו דמי. אבל ל"ל
כמס"כ החוס' דהא גם צ"ח אין הקטן יכול להטו"א
דקוי"ל בש"ע. ועכ"ל כמס"כ ודו"ק.
יא) שם והא מהבא נפקא כו'. ק' דהו"מ לטו"י
חדא במיתה וממון וחדא במיתה וקנס
דס"ד כר"מ. וקל"ה ר' דהא ק' הלריוכא דאי
אשמועינן מיתה וממון משום דאיכא איבוד נשמה.
ופירש"י ודיו בכך כו'. ואינו מוכן דל"ש זה רק בקנס
משא"כ בממון דלריך להשלים חסרון חצירו וניין
עניא מאי קעביד. וע"כ נ' דהלריוכא היא בקנס.
וא"כ יש בתירוק הש"ס תירוק הנ"ל דבא קרא
ללמד דגם בקנס אמרינן קלב"מ. אך א"כ יקשה
לר"מ דמחלק באמת בממון בין מיתה למלקות.
וע"כ דס"ל באמת דדוקא במיתה דאיכא איבוד
נשמה. וא"כ שפיר י"ל הלריוכא בממון דס"ד
כר"מ ושוב ק' כנ"ל. ונ' דעממא דר"מ כך. דהנה
ענין קלב"מ כ' החו' גיטין (נ"ג) דמסלק המעשה
והוי כמעשה מאיליו. והיינו דהמעשה קאי על החיוב
מיתה ונשא"ר על החיוב ממון כאילו לא נעשה
מעשה כלל. וכעין הש"ס בגיטין שם בע"מ שחינוק
ומידוע דהוי רק גרמא בעלמא. ועי' רשב"א ז"ל
שם. והנה ידוע דמלרפין מעשה על אח"כ אם לא
כלתה המעשה. כמו מקדש ומגרש בשטר על לאחר
ל' ולא נקרא דמלרפין כאילו נתן בסוף ל'. וע"כ
ה"ג כיון דלאחר שנלקה וה"ה כאח"ך והמעשה היוק
עדיין בעולם דהחסרון וזקק של חצירו לא כלתה
דאין קץ להטור רק להוי' כמזון. וכיון דלא
כלתה המעשה לענין היוק וכבר כלתה לענין מלקות.
ע"כ דנין המעשה לענין היוק ושפיר חייב ממון.
משא"כ במיתה דכל עוד שלא הומח הרי שייך
המעשה על החיוב מיתה לא על התשלומין ואחר
שהומח הרי א"א לחייבו וא"ש ומיכן החילוק בין
מיתה למלקות. ולפי"ז לריך להבין טעמא דיון.
ואף דאיכא תרי קראי יומא כר"מ דחדא במיתה
וממון וחדא במיתה ומלקות כיון דיש סברא כנ"ל.
ונ' דסברא דיון הוא דאין מלרפין מעשה על אח"כ
אף דלא כלתה המעשה. רק באין מקום להמעשה
בחתילה לחול על חיזה דבר. משא"כ באין דחל
על החיוב מלקות אף דכלתה החיוב מלקות מ"מ
אין דניס טוב המעשה על התשלומין. וראי' לזה
דהנה מקדש על לאחר ל' מועיל דמלרפין המעשה
נתינה על אח"כ. וא"כ לתא המקדש במזוה ח"מ.
דפירשו כולם דדוקא בפיקדון דהוי ברשות הנפקד
א"כ בא מרשותו לרשותו והוי השתא נתינה מעלמא.
משא"כ

המקדש במלוא ח"מ ע"כ משום דהוי עלי קידושין מענ"ק דל"ש בא מרשותו לרשותו ומעשה הראשונה אל"א לזרף כנ"ל. וא"כ שפיר נקטינן הברייתא דעשיות ומוכח דהדלקה ע"מ. ול"ל כאל"ל. וע"כ לא קיבלה מרב דיל רק רב לשיטתו אבל כאשר שמע מר' יוחנן דהוא ס"ל יאוש כדי ל"ק ולריד שלו וברשותו. ואפ"ה סובר ברייתא דעשיות וכאל"ל ע"כ והוא קיבלה והוא נכון:

רפאל זאב לחתן הגאון מקונצא שריט"א ר"ס בישובה הנוסד מהגביר הסגור ר' מרדכי הייזער ע"ה :

סימן יג.

ב"ח בראי :

מחירושיו אמר' הגאון הגדול שריט"א אברהם בראי :

אִתָּה בשבת (דף כ"א) אר"י אמר רב פתילות ושמיים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת אמר ר' ירמיה' מ"ע דרב קסבר כבשה ח"י לה ואסור להשתמש לאורה אמרו רבנן קמי' דאביי משמי' דר' ירמיה' ולא קיבלה כי אחי רבנן כו'. משמי' דר' יוחנן וקיבלה ולריבין להבין למש לא קיבלה מעיקרא דהא מ"כ כדברי ר' ירמיה' דאל"כ אמאי מותר רב להדליק בהן בשבת וע' בס' עטור"ח להגאון מליצניק מ"ס בזה וי"ל דהנה בעט"ח סס הקשה דל"מ כלל דרב סובר אסור להשתמש לאורה והא דמותר להדליק בשבת הוא מטעם כיון דבלי' לריד נר א' של שבת משמן יפה ולפנ"ש המרדכי כל ש"ס נר א' יפה אף בא' מהחדרים אף במרחק מותר להדליק בשמיים הפסולים בשאר מקומות שחצר ולכך סובר רב דמותר להדליק נ"ח בשמן פסול דמשום נר של שבת לא יטה ומיל שסובר רב שאסור להשתמש לאורה ומירין כיון דרב סתם ואמר פתילות ושמיים כו' מדליקין בהן ומסתמא רב כרבה (בדאמריין כל מילי דמר עביר כרבה) ורבה אמר בטעמא דשמן שריפה מתוך שמלוה עליו לבשרו גזירה שמה יטה ולמה מותר להדליק בש"ס בחנוכה בשבת נחוש שמה יטה א"ו דסובר אסור להשתמש לאורה ולכך לא חייס לשמא יטה דעיקר העטם שלא יבואו לירי תקלה להשתמש בו וכיון דהכל רואין שהוא נ"ח לא יבואו להשתמש בו ולכך מותר להדליק בש"ס בחנוכה ומוכח דרב סובר אסור להשתמש לאורה עכ"ד :

אמנם י"ל דבלא"ה מוכח דרב לא קאי אשמן בריש

משא"כ מלוה דא"י ברישוי א"כ נהי דנתן לה מכבר מ"מ השתא לא בא מרשותו לרשותו ול"ה נתינה. וק' דלזרף מעשה ראשונה על השתא. אע"כ כיון שהי' לשם מלוה אף דעתה בלתי המלוה מ"מ אין דנים שוב המעשה על הקידושין. ולפי"ז מובן הס"ד בקידושין (מ"ז) דר"מ ס"ל המקדש במלוה מקודשת. דר"מ לטעמיה דס"ל לוקה ומשלים הרי דמלרפין המעשה אף שהי' חל מתחילה על דבר אחר ודו"ק. עוד ראוי ל' לדברינו הנ"ל לחלק בין אם חל על ד"א מתחילה. מומאי דקו"ל גבי נר חנוכה דאף דכבשה ח"י. מ"מ בע"ש אם כבה קודם הלילה זקוק לה. הרי דהמלוה הוא ההדלקה בשבת והרי אז אינו מדליק והא קו"ל הדלקה ע"מ. אע"כ דמלרפין מעשה הדלקה על ח"כ בשבת. וא"כ ק' למה בע"ש שהיה דולקת מע"ש למול"ש מוכח כו' ולא מלרפין מעשה הדלקה על אף אם הי' לשם נ"ח מ"מ הא מופסקי ימים מלילות וכל לילה מלוה בפ"ע. וע"כ אף שכלתה השבת שוב ל"ש המעשה על ג"ח דעכשיו והוא ממש כנ"ל. ובאמת לר"מ לא יטריך לכבות בעשיות כו'. וזוהי אמרתי מענינא דהא דלא קיבל אביי משמי' דר' ירמיה' בטעמא דרב ומשמי' דר' יוחנן קיבלה. דהנה הטור כ' הדלקה ע"מ לפיכך אם כאל"ל. וכו' התי' הרי"מ [ולזה רמז' לעיל אות ו'] ע"פ הגמק"י פ"ב דב"ק דל"ה חילוי רק ברנע הראשונה ע"כ מוכרח דכאל"ל. וק' הא בע"ש לכ"ע כו"ל וע"כ דחל מעש' הדלק' על ח"כ וכנ"ל וא"כ מנ"ל דבחו' כאל"ל הא אף אי ז"ל דחל המעשה על ח"כ כיון דלא בלתי המעשה. משא"כ בכבשה בע"ש קודם הלילה ל"ש שמועיל על ח"כ בלילה. ול"ל ע"פ הרמב"ם דהדר במזריס להשתקט הוי לאו שאב"מ. וכ' האחרונים דהא לא מלרפין מעשה הראשונה משום דהוי רק כאלו עשה המעשה עכשיו והרי אם הי' בא עכשיו למזריס ג"כ ל"ה עובר עד שנתקטע שם. וכ"כ כהבו בלילות דל"ה מעשה משום דבשעת לבישה אינו מחויב והדברים עתיקין. וע"כ ה"נ כיון דבעינן שיפור ח"ס או דאי לא אדליק מדליק וא"כ ל"ש לזרף מעשה הדלקה על ח"כ דא"כ ל"ה שיפור הדלקה וספיר מוכח דאל"ל. אך כ"ז אי' הדלקה ע"מ. ומנ"ל דהדלקה ע"מ מצרייתא דעשיות. וק' ולטעמיה דעשיות נמי נזרף מעשה הראשונה ול"ל כנ"ל כיון דחל המעשה על איזה דבר. ומנ"ל סברא זו מזה דהמקדש במלוה ח"מ ובכ"ל. אך י"ל דהתם העטם משום דא"י להקנות לה המלוה דאב"ר ואפי' הנזיל והגזל א"י להקדים כמבואר בחוס' קידושין (כ"ז). ד"ה מהקוף אף רב הא ס"ל יאוש כדי קני וא"כ יכול להקדים גם אב"ר כמסנה דגנב והקדים דע"כ נלטינן. וא"כ הא

וילפינן ל' לכל האיסורים דח"ס אסור מה"ט
 משום ח"ל אך י"ל לפת"ס הרשב"א בתשו' ח"א
 סי' תל"ט דהא דכתיב לא תאכלו כל נבילה ה"א
 כל מרבי ג"כ ח"ס ע"ס ועי' בנח"א שכל האשכול
 ה' דס שהאר"ך בזה וגם א"י כתבתי בזה הרבה
 בחיבורי ואכ"מ וא"כ מוכל למילף מנבילה לתרומה
 דח"ס אסור מה"ט דדוקא מחלב א"א למילף דחלב
 הוא כרת אבל התרומה היא במיתה וכרת חמור
 ממיתה כדאיתא בפסחים (ל"ב ע"ב) ובכריתות (כ"ג)
 (ודברי הכ"מ פ"ד מנ"מ כבר תמה עליו השע"מ
 שם ועי' באבני מלואים אה"ע סי' קע"ד ובבבב
 שם ועי' בס' נחל יעקב להגאון מליסא בבבב
 נכדו בחידושו לפסחים) אבל מנבילה שפיר ילפינן
 לתרומה ולא בעינן לטעמא דחוי לאצטרופי וכו'
 דח"ס אסור ש"ב שפיר חוי לאצטרופי ג"כ דל"ס
 לומר דנתחלל דכיון דהוי באיסור ל"א דנתחלל
 וכ"ל וא"ל דלא יוכל למילף מנבילה דלא הו"ל
 שעה הכוסר וכדאמרינן בחולין (ק"כ) ע"ס ד"ל
 דגם התרומה לא מיקרי שעה הכוסר דמשקרא
 אסור משום טבל ולא מיקרי שעה"כ קודם שנתמרח
 דכמו שהיא עמה לא היתה לה שעה"כ וכח"ס
 התום' בחולין שם לענין נבילה ע"ס וכן מלאמי
 בס' בי"ל אור"ח סי' ס"ד וכ"כ בס' נח"א הכ"ל
 דמחלב ונבילה ילפינן לכל האסורים ע"ס בדבריו
 ובכתבתי מזה בחיבורי ליראים באריות ואכ"מ (והגם
 דיש לעי' עוד מהא דאמרינן בחולין שם דא"א
 למילף איסור דלא בא מאליו מאיסור הבא מחלו
 אי"א למילף תרומה מנבילה וחלב דלאו איסור
 הבא מחלו הוא ואפשר רק לענין משקן היוצאין
 מהן כמותן הוא דפרכין הכי אבל לענין ח"ס לא
 שייך פירכא והבן) וא"כ שפיר י"ל דהנאה של כילוי
 לא הוי רק מדרבנן וכנ"ל אך בגוף הדבר לומר
 דכל דכתיב בנבילה אחי לח"ס לפת"ס הפת"ג
 בפתיחה לה' שמיטה להסבירים דווצתה הוי עשה
 ולא רק היקין הלאו עי' בתום' שבוטות (כ"ג)
 לדידהו אסור ח"ס בנבילה באיסור עשה משום
 ווצתה דלא כתיב ב' אכילה אע"ג דכתיב ואכלת
 זה הוי דשוה ול"ס ב' לומר דהוי דוקא בזכות ע"ס
 ולפ"ז אא"ל דכל דכתיב בנבילה אחי לח"ס כיון
 דבלא"ה אסור בנבילה ח"ס משום השע"מ דווצתה
 וא"כ דכל לא אחי לח"ס וא"כ ליכא בח"ס רק
 הרבויא דכל דכתיב בחלב וא"כ אי"א למילף לתרומה
 דח"ס אסור מה"ט כיון דל"ס ב' ח"ל וכנ"ל וע"כ
 דהנאה של כילוי אסור מדאורי' וכנ"ל היוצא לנו מזה
 בדבר זה א"א הנאה של כילוי אסור מדאורי' או לא
 ה"ל בזה אי ווצתה הוי עשה והנה ר' ירמ' ואב"י
 פליגי ביומא (דל"ו) אליבא דריה"ג דר' ירמ'
 סובר אליב' דריה"ג דלאו דנבילה הוי נליע דלג'

שריפה דח"כ הא"ך אמר שהם מדליקין
 בהן ומשמע אפילו ישראל נגזל לו מבית אבי
 אמו בהן והא תרומה אסורה בהנאה של כילוי ומזה
 דרבנן אמרינן מזה לה"ג כשיטות הרז"ה ואסור
 לנאה בו נ"ך מוכה וע"כ דר"ב לא קאי הש"ס
 וממילא אין ראי' דסובר אסור להשתמש לאורה אך
 א"ס נימא דהנאה של כילוי אין אסור רק מדרבנן ל"ק
 וכח"ס המ"מ פ"ב מהרומות דמקום מזה לה"ג והנה
 י"ל והוכחה דהנאה של כילוי אסור מדאורי' דהנה הגאון
 האדיר מו"מ משלם איגרא ז"ל בחידושו לפסחים
 הקשה דלמה תרומה מלטרף בכדי אכ"ס וכדאיתא
 בפסחים (מ"ד ע"א) לפי מה דאמרינן ביומא ב"ר
 שבלע שזיפין של תרומה כו' ועי' בתום' מנחות
 (ס"ט) הטעם דנתחלל וכמו בהן שכן בשמן של
 תרומה בן בתו ישראל מתחלל בו והטעם דנתחלל
 ולא הוי תרומה וא"כ לא משכחת לירוק בכדי
 אכילה פרס בתרומה דהא מיד שאכל ח"י זית
 הראשון נתחלל ואח"כ כשאוכל ח"י זית הב' ל"ה
 הראשון תרומה כלל ע"ס בדבריו החריפים וכן יש
 להקשות בפשט דלמה בתרומה אסור ח"ס מה"ט
 דהא עיקר הטעם דח"ס אסור הוא משום דחוי
 לאצטרופי ובתרומה לא יכול להלטרף דבעה שאוכל
 ח"י זית הב' כבר הראשון נתחלל ובהדיא איתא
 בתשנה דחל"מ פ"א התרומה והביכורים חייבין עליו
 מיתה וחומם ואסור' לזרים וכ' הר"ם בשם הירושלמי
 דקאי על ח"ס דאסור מה"ט (ועי' בתום' יו"ע שם
 ובמהר"ט אלגאזי ה' חלם (בדף מ"ב) מדפי
 הספר דפוס פרעשבורג ע"ס שהאר"ך לבאר דע"כ
 כוונת המשנה היא דאסור מדאורי' ח"ס ע"ס) וא"ל
 לפת"ס המ"מ בפ"א מה' תרומות דדוקא בבהן
 שכן דנתחלל בהיתר אבל באיסור ל"א דנתחלל
 וכיון דח"ס אסור מה"ט א"כ אבל באיסור ולא
 נתחלל אך ז"ה דהא א"ס נימא דנתחלל וממילא
 לא חוי לאצטרופי וא"כ הח"ס מותר והוי נתחלל
 בהיתר ושפיר לא חוי לאצטרופי ואמאי ח"ס אסור
 מה"ט וגם הא"ך מלטרף בכדי אכ"ס. לכן י"ל
 דמזה מוכח דתרומה אסור בהנאה של כילוי לזר
 מדאורי' וכבר נודע הירושלמי בתרומות דמורה כ"ל
 באיסורי הנאה דח"ס אסור מה"ט וא"כ באה"ט
 לא בעינן לטעמא דחוי לאצטרופי וא"כ באוכל תרומה
 הרי נהנה ממנה הנאה של כילוי ואסור משום האיסור
 הנא' מלבד האיסור' אכ"ל ושפיר ח"ס אסור מה"ט משום
 האיסור הנאה כנ"ל והארכתי בזה בחדושי ואכ"מ :
אמנם בגוף הדבר דבעינן לטעמא דחוי לאצטרופי
 בח"ס א"ך דילפינן דח"ס אסור מכל חלב
 עי' בתום' יומא (ע"ד) ובהכו האחרונים משום
 דא"א למילף מחלב דהוי כרת לשאר אסורי לאוין
 רק ע"י הסברא דח"ל אמרינן דגלוי מלחא היא

שוין וכעין שכתבו החסידים כימות (ל"ג) לענין איסור חל על איסור ע"ש לענין הא דנבילה חל על חלב ע"ש ובשם"מ פ"ז מה' איסורי ביאה ובתבתי בזה בחיבורי ליראים ולעיל בשם' (רף ק"א וק"ב) ע"ש ומבין והבן ככ"ז. שוב ראיתי בזה ליחא כיון דקיימין לרב ורב הא סובר בסנהדרין פ"ג דתרומה לזר לא האו רק בלאו ע"ש דקאמר רב תנא הוא ופליג ע"כ המחזור כפמ"ש בתחלה כיון דבתרומה שבאה ליד גיזבר ליחא בשאלה לכן שפיר ילפי' לה מנבילה וממילא דאין לחלק בין תרומה לתרומה וכנ"ל :

עוד עלה בדעתי לומר הא דאב"י לא קיבל מר' ירמיה' והוא עפ"י מה שהבאתי קושיות העט"מ דמאיכן מוכח דרב סובר אסור להשתמש לאורה דילמא הא דמוחר להדליק בשבת הוא משום דיש ל' נר א' וכנ"ל אך י"ל בפשט דהנה אס' מותר להדליק בשמן שריפה י"ל דשיך ב' מלות לל"ג אמנם היכי דאיכא הנאה הגוף ביהי המלות דעת כמה פוסקים דלא אמרין מלל"ג וא"כ זה חלוי אס' מותר להשתמש לאורה חו' והנה כ"כ האחרונים דמדאמר רב שמואל ופסילות כו' מדליקין בן בתרומה וגם שמן שריפה בכלל וממילא מוכח דרב סובר אסור להשתמש לאורה דאל"כ לא הוי מותר להדליק בש"ש כיון דאסור בהנאה של כילוי וא"ל משום מלות לל"ג כיון דמוחר להשתמש לאורה א"כ איכא הנאה הגוף ביהי המלות ומוכח שפיר דס"ל אסור להשתמש לאורה וכבר דיברו בזה האחרונים. ועיין בפני" שכתב ג"כ דהדלקה בש"ש בחטובה תלי בזה אי אסור להשתמש לאורה ע"ש. אמנם זה דווקא אי אסור הנאה ש"כ בתרומה הוי דאו' אבל אס' הוי רק דרבנן י"ל שפיר דמוחר להשתמש לאורה ואפ"ה מותר להדליק בש"ש דמקום מלוא לא גזרו וכנ"ל בשם הגמ"מ והנה האחרונים כתבו דלרב דסובר דתרומה אינה במיתה רק בלאו כנ"ל לדירי' תרומה קיל מטבול דטבול הוא במיתה וא"ל ללמוד תרומה מטבול לענין הנאה של כילוי והוי בתרומה איסור הנאה של כילוי רק מדרבנן עיין בשם' ב"ל אורח ח' ל"ה ובמשנת חכמים להגאון מו"אמיטש בהקדמה ומעשה א"ש דאב"י לא קיבל מר' ירמיה' דסובר דליכא הוכחה מרב דסובר אסור להשתמש לאורה ד"ל שפיר מותר להשתמש לאורה והא דמדליקין בש"ש בחטובה הוא משום דהנאה של כילוי לא הוי רק מדרבנן לרב וכנ"ל לכך לא קיבלה עד ששמע מר' יוחנן ולפ"ז י"ל ג"כ דר' ירמיה' ואב"י אזלי לטעמייהו דהנה כ"כ דמוכח דהנאה ש"כ בתרומה אסור מראו' דאל"כ למה ח"ש אסור בתרומה וכנ"ל כיון דלא חזי לאגטופי :

אשר בשעריך ואין לוקין עליו ואב"י פליג עליו וסובר דהס' ריה"ג סובר דלאו דנבילה לוקין עליו ע"ש וכח המעין. ההבמה על תרומה מלות דלר"י אליבא דריה"ג ל"ע ע"כ דווחתם לא הוי עשה דאס' נימא דווחתם הוי עשה תיקשי דלמ"ל הלאו דנבילה כיון דאין לוקין עליו ולאסור בלא"ה אסור משום העשה דווחתם א"ו דסובר דווחתם ל"ה עשה עיי"ש בדבריו וממילא גם לרע"ק שם דפליג על ריה"ג וסובר דלוקין על לאו דנבילה מ"מ בזה ל"מ פלוגתא על ריה"ג בענין דווחתם אס' הוי עשה ומאיכא חיתוי נסוי פלוגתא במקום דלא מלינו פלוגתא וכיון דלריה"ג מוכח דווחתם לא הוי עשה כ"ע ס"ל הכי אבל לאב"י שפיר י"ל דווחתם הוי עשה ומעשה א"ש דר' ירמיה' לטעמי' דווחתם לא הוי עשה וי"ל שפיר דכל דכתיב דנבילה אחי לח"ש ושפיר ילפינן תרומה מנבילה וי"ל שפיר דהנאה של כילוי ל"ה רק מדרבנן ושפיר מיירי רב גם בש"ש ומוכח דס"ל אסור להשתמש לאורה כנ"ל אבל אב"י לשיטתו דווחתם הוי עשה ומוכח דהנאה של כילוי אסור מדאו' וע"כ דרב לא מיירי בש"ש וכנ"ל לכך לא קיבלה מר' ירמיה' עד דשמע מר"י דס"ל ג"כ דאסור להשתמש לאורה וקיבלה והבן ככ"ז והוא נכון בדרכי הפלפול בעזה"ש :

ועוד י"ל לפמ"ש רש"י בחולין (ק"ב) שם דהא דאמר הש"ס איסור שחיטתו בא מאליו לא קאי רק אהקדש אבל טבול חשיב איסור הבא מאליו ולא כשיטת החס' שם דמוכח מדבריהם דטבול חשיב איסור שחיטתו בא מאליו ע"ש וע"כ בחס' קידושין (דל"ח) דה"ה לערלה בשמים שכתבו ג"כ דטבול הואיל ובה ע"י מורה אדם לא חשיב איסור הבא מאליו ע"ש אבל רש"י בחולין שם כתב להדיא דטבול חשיב איסור הבא מאליו וא"כ י"ל לפ"ז דגם תרומה חשיב איסור הבא מאליו לפמ"ש הרא"ש בגדרים (י"ב) ד"ה כחלת אהרן ובתרומהו דתרומה ל"ח דבר הגדור אע"ג דע"י פיו הוא דמיחסר משום דהא מעיקרא נמי הוא אסור משום טבול ופיו לא אסר אלא הסיר שהוליא הסריס מרי טבול וא"כ מה"ט לא חשיב תרומה איסור שחיטתו בא מאליו דהוי כמו טבול כיון דהתרומה לא באה לאסור רק להסיר וא"ש. ויש עוד לכא' לעיין דתרומה ישנה בשאלה וי"ל דהא איכא תרומה דליחא בשאלה דהיינו בבא ליד גיזבר וזה שפיר יכולין ללמוד מנבילה דח"ש אסור וממילא אין לחלק בין תרומה לתרומה ואף בלא בא ליד גיזבר אסור ח"ש ועיין בחס' קידושין ה"ל. ועוד י"ל כיון דתרומה במיתה ונבילה לא הוי רק בלאו לא משגיחין על הא קולא דישנה בשאלה כיון דאיכא חומרא אללו דהיא במיתה ומשיב ע"כ כגמיהן

והדברים עתיקין ולבך א"ש דה"ס אסור ומלטרף
לכדי אכ"פ וכנ"ל אמנם זה דוקא' להך פירוש חזי
לאלטרופי היינו בכדי אכ"פ אבל להפירוש דחזי
לאלטרופי היינו שיאכל השיעור ביחד אי"כ גם אם
נימא דיוה"כ מכפר על פלגא דשיעורא מ"מ אסור
ח"ס דאע"ג דלא חזי לאלטרופי בכדי אכ"פ מ"מ
הא חזי לאלטרופי שיאכל ביחד שיעור שלם אף
אם מכפר עליו יוה"כ וממילא יוה"כ בזהמה מכפר
גם על פלגא דשיעורא ושפיר קשה הא"ך מלטרף
בכדי אכ"פ כיון דיוה"כ כיפר על ח"ס הראשון
וע"כ מוכח מזה הפירוש חזי לאלטרופי הוא ע"י
זירוף אכ"פ וכנ"ל :

אמנם כ"ז דוקא אם נימא דיוה"כ כל היום
מכפר אבל אם נימא דיוה"כ אינו מכפר
עד שחשך ל"ק דשפיר מועיל זירוף בכדי אכ"פ
כיון דכל היום אינו מכפר רק עד שחשך ועיין
בזה בתו' שבוטות (נ"ג) וע' בברייתא (ד"ח) דאב"י
ס"ל דיוה"כ אינו מכפר עד שחשך ע"ש וזירושלמי
יומא פ"ח ה"ז ובפ"ק דשבוטות ובסנהדרין פ' חלק
סובר ר' ירמ' דיוה"כ מכפר כל היום ע"ש דמוקי
הך ברייתא דתני דיוה"כ מכפר משחשך שה'ו'
בדעתו להביא שיעור ולא הביאו ע"ש וא"כ
ר' ירמ' לשיטתו דס"ל יוה"כ כל היום מכפר
א"כ מוכח הפירוש דחזי לאלטרופי הוא ע"י כדי
אכ"פ דאל"כ למה מלטרף ביוה"כ בכדי אכ"פ
כיון דכל היום מכפר וכנ"ל וכיון דהפירוש ח"ל
הוא בכדי אכ"פ א"כ שפיר קשה בהרומה למה
ח"ס אסור וע"כ דהנאה של כילוי אסור מדא'ו'
וכנ"ל ומוכח שפיר דסובר אסור להשתמש לאורה
וכנ"ל אבל אב"י דסובר יוה"כ משחשך מכפר א"כ
לדיד' שפיר י"ל דהפירוש ח"ל הוא ע"י שיאכל
השיעור בב"א א"כ בהרומה ג"כ ח"ס אסור מה"ט
וכנ"ל וי"ל שפיר דהנאה ש"כ מותר מדא'ו' וממילא
די"ל דרב סובר מותר להשתמש לאורה ולבך לא
קיבלה מר' ירמ' והבנ' בכ"ז והוא ע"ד הפלגול
ובנוף הירושלמי הנ"ל בזה דמחלק בהדלקה בש"ס
בין יש לו שמן אחר לאין לו עיין בחשו' בית
אפרים חו"ח סי' ס"ג מ"ס בזה וע"ש שכח ד"ל
דל"ש כאן מלות ללה"ג דמחשתי ל' שולי הש"ס
ה' לר"ך להדליק בשלו וזה' כלה ומזכור לגמרי
וא"כ חשיב הנאה גמורה ע"י שהוא מדליק בש"ס
ולבך בעינן דוקא שאין לו שמן אחר ע"ש. (ע"כ
מחירושי אהמ"ר ג") :

ש"מ"ה הר"י ששיינבערג בן דאמאמר
הנאון סהרא"ם ש"מ"א אבד"ק בראד'י ש"מ"א :

תם ונש"ם עניני חנוכה

א"ך י"ל דזה תלוי בזה שהארכיו האחרונים
בהפירוש של חזי לאלטרופי דאם הכונה הואיל
וחזי לאלטרופי שיאכל עוד ח"ס בכדי אכילה פרס
ויתחייב לבך חל איסור גם על ח"ס הראשון ועיין
בשאנ"א ה' חמך שפ' כן ע"ש לטנין כל יראה
בח"ס ולפ"ז בהרומה א"א להלטרף בכדי אכ"פ
הואיל דנתחלל וכנ"ל וע"כ מוכח דהנאה ש"כ אסור
מדא'ו' וכנ"ל. אך יש מפרשים הפ' של חזי
לאלטרופי דהכונה הואיל דהך חזי שיעור חזי
להלטרף ע"ס עוד ח"ס שה'ו' שיעור שלם ויאכלנו
ביחד ויתחייב לבך חל על הח"ס שם איסור עכ"פ
ואסור כיון דאם זירפו שה'ו' שיעור שלם ויתחייב
עליו עינש לבך גם הח"ס אסור עכ"פ עיין בס'
שו"ת ארי' דבי' עילאי חאו"מ סי' ה' שהאריך בזה
ולבך פירוש ל"ק על הרומה דשפיר ח"ס אסור
מה"ט דשי"ך זה ג"כ חזי לאלטרופי כשאוכל שיעור
שלם כו"ט ביחד וא"כ אינו מוכח דהנאה ש"כ אסור
מדא'ו' וכנ"ל והנה כדכתי' בחיבורי לי ראים בזה'
יוה"כ דמקשה לכא'ו' לרבי דס"ל דיוה"כ מכפר
אף לשאינס שבים ולאב"י דס"ל דגם בדרה דיומא
מכפר אף בלא תשובה עיין שבוטות (נ"ג) א"כ הא"ך
משכחת לרבי דיוה"כ זירוף בכדי אכ"פ הא כבר
כיפר עליו יוה"כ על הח"ס ולא יכול להלטרף וגם
לא יהי' ח"ס איסור ביוה"כ דהא הא דח"ס אסור
הוא רק משום דחזי לאלטרופי וביוה"כ ל"ח
לאלטרופי כיון דכיפר עליו יוה"כ בח"ס הראשון
ובמשנה דיומא אימא דיוה"כ אסור באכילה ובשתי'
ומוקמינן ל' בש"ס לח"ס ולר"ו הוי מדא'ו' ומסתמא
גם רבי ס"ל הכי שהוא סידר המשנה ואפי' אם
נימא בדומק דלרבי לא אסור ח"ס רק מדרבנן
אכתי חיקי הא"ך מלטרף בכדי אכ"פ ובחוספתא
דיומא מבוחר להדיא דמלטרף בכדי אכ"פ ומסתמא
גם רבי ס"ל הכי ועוד הוכחתי בחיבורי דהך
חוספתא אחי' הליבא דרבי ואכ"מ :

אמנם בש"ס ברייתא (ד"ח) אמרינן לחד חירולא
דיוה"כ אינו מכפר על פלגא דשיעורא
א"כ ל"ק. אך כבר כדכתי' האחרונים דלכא'ו' זה
דיוקא לר"ל דס"ל ח"ס מותר מה"ט אבל אם ח"ס
אסור מה"ט שפיר חשיב להמכפר עליו כיון דאסור
מדא'ו' וכדכתי' בחיבורי דלפמ"ש דאם נימא דיוה"כ
יכפר על הח"ס א"כ לא יהי' חזי לאלטרופי וממילא
יהי' הח"ס מותר כיון דל"ש ב' חזי לאלטרופי
וכנ"ל א"כ ע"כ אין יוה"כ מכפר עליו דלא חשיב
להמכפר כיון דאם נימא דהמכפר לא יהי' חזי
לאלטרופי ולבך אמרינן דהינו מכפר ושוכי חזי
לאלטרופי ואסור והדבר מההפך כחומר חוסם וכבר
נודע מדברי החוס' ב"מ (דף ל') דהכי דהדבר
מסתפק אמרינן דאסור וכמ"ס בזה הברך ע"ס

השמות וקצתם שונים השייכים לספר שערי תורה .

סיבון א.

ב"ה קאלישין

(א) **בשעת** (ח"א סי' ג' אות ח') כתב שם ב"ה רבינו הגאון הקדוש מו"ה ר' שמחה בונם ז"ל מפרשיםא להקשות על הא דאמר במס' סוכה (ד' ל' ע"ב) וליקנינהו בשינוי מעשה דלולב לריך אנד והא אנדו ע"ש הא ח"מ הוה העשה ולא מן העשוי דמח"נ אימת קנה אי קודם האנד לא משכחת ורק לבהר האנד א"כ בשעה האנד לא היו שלו ובאין לאחר והוי תולמ"ה ולי"ש . וכבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה ר' פחמי' שליט"א דומ"ץ בווארשא אמר לי שהוא שמע בפלמו זה הקוסא מפ"ה קדוש הרב הגאון הקדוש ז"ע וכו' מו"ה ר' יעקב ארי' מראדזמין ז"ע בשם רבינו הקדוש מפרשיםא ז"ע הג"ל :

וראיתי בשע"ה שם סי' ג' אות י' דכתב שם רב א' לתרץ קוש"ה הג"ל ותמה דהיכן מלינו דבאופן כזה יהא הפסול של תולמ"ה כי לא מלינו זה רק היכא דהפסול בגוף הדבר ולא מחמת דבר אחר כגון שגזר העלים כשרים הם ולא פסולים רק לו מפני שאינם שלו נמצא שהפסול אינו בגוף המינים ולא מקרי העשוי בפסול הגע בעלמך הם יאנד אחר לולב של חבירו או יתלה זליית של חבירו בגדרו ואח"כ יקנה ממנו הלולב או הליניט ג"כ ימא דהוי תולמ"ה זה לא ניהן להאמר כלל עכ"ל ע"ש . והנה בעניי לא ידעתי דמניין לו הפשיטות כ"כ דאם יתלה זליית של חבירו בגדרו ואח"כ יקנה ממנו הליניט ל"ה תולמ"ה דבאמת יל דמי שגזל חוטי זליית מחבירו ואחר שהטילם בגדרו טילם לו עבורס או נתנם לו במתנה ספיר מחויב לחזור ולסחורם כיון דהתיב ועשו להם בעיני שבעת העשוי יחי' שלו ראייתו שר"ז כבר נפתח בגדולים דהנה בשערי תשובה או"ח סי' תרנ"ח סק"ו כתב בשם המשא"ת משה בגזל אחריו מן חבירו ונטלו ביו"ט ובמועד פייסו ומחל לו מהני המחילה למפרע ע"ש ובכר"י הביא רא"י לזה ע"ש וע"ש בשו"ר דרכה ובמח"ב שבנבעת שנחם ובגט מוקשר השיגו על המשא"ת משה בזה ע"ש ועיין בספר ארחות חיים סי' תרנ"ח ס"ד בהגהות הגאון מבערזאן שליט"א שכתב דרבני שרד"ס או"ח סי' כ"א נוטה לדעת המשא"ת משה ולזין לעיין בפר"ח אהע"ז סי' ק"ב ס"ב ד"ה ולא פרע לו שכתב בפשיטות דלא מהני הפירעון למפרע וגם מדברי המג"א סק"ג לפמ"ש המחמ"ס ביאור דבריו מוכח כן וז"ל ע"ש

ועיין בשערי חמד ח"א במערכת ד' מינים סי' ג' אות ט"ז ובחלק י"ג מערכת הלמד אות כ"ז ע"ש באריכות ועיין בס' חיים וברכה אות ג' ס"ק ל"ה ובשו"ת אכן שהם סי' ט"ז ע"ש וא"כ דבר זה תלוי בפלוגתא הפוסקים הללו ודו"ק . שכן ראיתי בספר משנה ברורה או"ח סי' י"א סעי' י' בביאור הלכה שם דנסתפק ג"כ בהאי דינא במי שגזל חוטי זליית מחבירו ואחר שהטילם בגדרו טילם לו עבורס או נתנם לו במתנה אם מחויב לחזור ולסחורם מי ימא כיון דהתיב ועשו להם בעיני שבעת העשוי יחי' שלו או חגלי מילתא למפרע ע"ש דכתב ג"כ דיש לדמות זה להא דכתב בשערי תשובה סי' תרנ"ח סק"ו ע"ש . אך כל זה יש להסתפק רק בזליית דלכ"ע פסול בזה תולמ"ה אבל באם אחד אדל לולב של חבירו ואח"כ קנה ממנו הלולב ספיר א"ל להחזיר האגודה ולחזור ולאגוד לפי"מ דקיי"ל להלכה דלולב א"ל אגוד אי"כ לא שייך כלל בלולב פסול דתולמ"ה ועיין בתוס' סוכה (דל"ג ע"ב) ד"ה לשולם ומהרש"א ומהר"ם שם על פירס"י דשם . אבל לא מטעם שכתב כ"ה ג"כ כיון דהפסול אינו בגוף הדבר ודו"ק כי קלמתי :

עוד ראיתי בשע"ה שם סי' ס"ב אות ב' דכתב שם מחו' הרב הגאון הגדול מו"ה ר' חיים לערמאן שליט"א מפלאנק ובעת בקראשניטוויץ ליי"ש קו' רבינו הקדוש מפרשיםא ז"ע הג"ל דל"ש תולמ"ה אלא דבר שמוסר מעשה לבוא לידי חיוב אבל בדבר שאינו מחוסר מעש' אלא שמת"ז היינו שגש' בזמן פטור לא שייך לומר תולמ"ה כיון שטעם המעשה על זמן חיוב והביא רא"י מדברי הפת"מ או"ח סי' ת"י במ"ז סק"א דב' דאם נפסק זליית מכסות המיוחד ליו' ועשה בזליית בליל' דכשר ול"ה תולמ"ה דזמן ממילא קלמתי ע"ש . הנה באמ' דע' השו"מ נאוו' דשא סי' י"ב דליניט שטשאן בליניט פסולין אף בדעיבד ע"ש . אך בלא"ה יש טעם אחר להחזיר לעשות הליניט בלילה כמו דמותו לכתוב תפילין בלילה דעיקר המזוה הוא העשוי והנהגה ולא העשוי' וכמ"ס הגאון מבערזאן שליט"א בהגהותיו לספר ארחות חיים סי' י"ח בשם הגה"ק מבוטשאטש זל"ל ע"ש ודו"ק . אח"כ בגוף סברת הפת"מ הג"ל דכתב דבמחוסר זמן לא שייך תולמ"ה באמת לאו הלכה פסוקה הוא דעיין בספר עיקרי הד"ט חו"ד סי' ל"א לענין שוכר בית בחול' דפטור ממוזה ל' יום אם רשאי לבדק אם ירנה לעשותה חו"ד ל' דהביא שם בשם הרב תורת חסד ושו"מ פרי ע"ת שלא לבדק ודעת הרב אגודה בזהלך דיוכל לבדק ולא דמי לטליה בת ד' כנפות שאם הטיל זליית רביעי יש בו משום תולמ"ה דשאני החס' דמחוסר מעשה משא"כ הכא דזמן ממילא אחי' וכו' ע"ש ומוכח מזה דדעת הרב ת"ח ופע"ח דנס' במחוסר זמן יש בו תולמ"ה ע"ש ועיין בס' זכור לאברהם

בזמן ח"כ אות מ' מביא מחלוקת אחרונים דשכר
לזמן יותר מל' יום אם יכול לבדך בחור ל' ומביא
בסם חקרי לב דאם קבעה בחור ל' אפילו בשכר
לשנה היו קביעות קודם זמנה ואם קבעה חור ל'
קרוב הדבר דלא קיים העשה גם לאחר ל' ואין
חקה כי אם להסירה ולחזור ולקובעה ואם לא עשה
כן אלא קבעה בחור ל' ולא הסירה ביום ל"א קרוב
הדבר דלא קיים העשה גם לאחר ל' ואין בידו
עוד לבדך ע"ש. ויראה מזה דגם דעת המחבר חקל
הוא כדעת הרב ת"ח ופ"ח הג"ל דאף ששכר ליותר
מל' אם קבעה חור ל' לא קיים העשה גם לאחר
ל' משום דהוה חולמיה אף שהוא אף מחוסר זמן
ודלא כדעת הרב אגורה בזה"ל ופ"ח הג"ל ודו"ק.
ובמקו"א הארכתי בזה:

עוד כתב שם מחו' הרב הגאון הלדיק שליט"א
הג"ל ליישב קושא הג"ל כיון שאגודתו וקנינו
באין כאחד ל"ה חולמיה ע"ש. ולפלא בעיני על
גודל בקיאותו שנעלם ממנו דברי החוס' בסוכה
(ד' י"ג ע"ב) דכתבו דאם סיכך באוכל מרובה על
הפסולת פסולה. דאע"ג דח"כ בעל מתורת אוכל
וכמו דאיתא בית שסיככו בורעים טיהרו. מ"מ כיון
דמקבלי טומאה בשעת סיכוך פסול משום חולמיה.
וכ"כ החוס' שם (ד' ט' סוף ע"א) דאע"ג דבקרוב
היו יאוש וס"ר מ"מ בעינן קרבנו בשעת ההקדש
ע"ש. ולא אמרינן דשניהם ההקדש וסיה' קרבנו
באים כאחד ודו"ק. [שוב ראיתי בספר חלקת יואב
חאו"ח סי' כ"ו שכתב דהא דכתבו החוס' דגם בבה
אחת מיקרי חולמיה הוא רק למד תירוצא ובאמת
העיקר כמירוצים אחרים דבבה אחת ל"ה חולמיה וכו'
ע"ש ול"ע בזה]:

עוד ראיתי בשע"ת שם סי' ס"ז אות ה' דכתב
שם רב א' ליישב קושא הג"ל לפח"ש בקריית
ספר דבכל מקום דלא כתיב לשון עשי' הוי חולמיה
רק מדרבנן א"כ בזה דאנוכרי הוה סד"ר ולקולא
ע"ש אבל באמת במחנה"ד לא הועיל כלום בתירוצו
דכבר נודע דבהזקת חיוב מלוה לא אמרינן סד"ר
ולקולא וכמו שהאריכו בזה האחרונים וא"כ אף אם
באמר דבג"ד ל"ה חולמיה רק מדרבנן מ"מ הא
דפריך הש"ס וליקניגוהו בעיניו מעשה היינו לזאת
ידי חובת מלוה בזה איב שוב קשה דהא הוי חולמיה
ול"ש לומר ולתוך דהוה סד"ר ולקולא דו"א דלענין
חזקת חיוב מלוה לא אמרינן סד"ר ולקולא וז"ל
ודו"ק כי קצתני:

אד לפענ"ד נראה ליישב קושית רבינו הקדוש
ו"ע בפשיטות ד"ל דלא מצינו הא דחולמיה
רק היבא שיש על הדבר איסור ברור והוא עושה
בזה הדבר מלוה שפיר אמרינן דאף אם אח"כ פקע
מהדבר האיסור מ"מ הוה חולמיה משא"כ בג"ד

דל"ה רק ספק גזל א"כ אף קודם האד לא ה'
שלו רק מספק ולא בודאי והיבא שיש על הדבר
ספק איסור לא מצינו לפסול בזה משום חולמיה
ודו"ק. ובפרט דהא דאמר ר"ה לאנוכרי הוא רק
לכתחילה אבל בדיעבד אם קנן. הישראל בעלמו
שפיר כשר ומבדך עלייהו וכמ"ש המנ"א בל"ח סי'
תרמ"ט סק"ה ע"ש והיבא דליבא קפידא רק לכתחילה
שפיר לא פסול בזה משום חולמיה ודו"ק:

שוב ראיתי בשו"ת שואל ומשיב ח"א סי' רפ"ח
שהגאון ר' יצחק שמעלקין ז"ל מלבוש
הקשה לו ג"כ שם בקושי דרבינו הקדוש ז"ע.
והשו"מ כתב לו לתרץ דכיון דאם יתנו האנוכרי
ההם לאחר כשר דהו"ל יאוש וס"ר ל"ה פסול שנאמר
כו חולמיה ע"ש ודו"ק:

ובחידושי לחו"ח ה' ז"לית סי' י"א הקשיה ג"כ
בעין קושי דרבינו הקדוש ז"ע על הא
דכתב הרמ"א שם בסע"ו ו' דאם גזל למר ועשאן חוטיס
כשרים ע"ש בט"ז ומנ"א שם. וקשה לי דהרי בפ"ק
דסוכה אמרינן דקרא דכתיב גדילים תעשה לך אי"רי
גם על שעת העוון ומשמע שם דבשעת העוון
בעינן שלא יהא גזול ע"ש וכן קי"ל בשו"ע חו"ח
סי' י"א דמטווי' ואילך לריך להיות לשמה דהמטוי'
הוא מחלקי מלוה ע"ש וא"כ הא כהן חזק בשעת העוון
לא ה' שלו ורק ע"י שינוי מעשה של העוון קנה
ונעשה שלו וא"כ הוה מעשה ולא מן העשוי ודו"ק
ולע"ג לכאורה. ואף דהרמ"א פסק שם באמת
לכתחילה אסור לעשות ע"ש מ"מ המנ"א שם
בסק"י מכשיר ע"י יאוש ושינוי העוון ומה"ט פסק
הרב רס"ז ז"ל בזה' ז"לית סי' י"א סע"י י"ב דאף
לכתחילה מותר לעשותן ול"ה בכה"ג מהב"ע עיין
בקו"א שם דדחה דברי הט"ז ע"ש וכן הוא דעת
הגר"א ז"ל בביאורו לשו"ע שם ע"ש. א"כ לפי"ז
בזדא קשה דלמה יהי' מותר ע"י יאוש ושינוי
העוון' הא הוה חולמיה וכנ"ל ודו"ק. ועיין בספר
גן המלך סי' ה' דכתב דגם בכתיבת ס"ת דבניין
סיכויב לשמה פסול חולמיה ע"ש וכן העלה ג"כ
בספר מלאכת שמים כלל ט' והביא מדברי הפ"י
סוכה (ד"א) דבכל המלות איבא פסולה דחולמיה
ע"ש וא"כ בג"ד ג"כ לפי"מ דקי"ל בל"ית דלריך
טווי' לשמה שפיר קשה דיופסל משום חולמיה ודו"ק.
ואף דבשום דברי חיים ח"כ ב"י סי' קכ"ב חולק על
דברי גן המלך הג"ל והביא כמה ראיות דל"ש בס"ת
חשש דחולמיה ע"ש. מ"מ זה דווקא בס"ת משום
דלא כתיב עשי' גבי ס"ת רק וכתב כתיב משא"כ
בל"ית דמפורש בזה"ל דקרא לשון עשי' שפיר גם
הוא מודה דפסול בעוון חולמיה משום דהעוון'
לריך להיות לשמה וכנ"ל ודו"ק כי קצתני. שוב
ראיתי בפמ"ג חו"ח סי' י"א במ"ז סק"ה

סי' ס"ט סק"ל ע"ש ואף דבמ"ז סק"ד פסק
דביעבד כשר גם אם נתייבש הבשר לפני בלא
כפ"מ ע"ש. אך כ"ז אם נמלח כבר אבל אם לא
נמלח עדיין אף בדיעבד אם הורח פעם אחד ונתייבש
ספיר לר"ך להדיח פעם שנית קודם המליחה ח"כ
עדיין קשה דמאי קמ"ל הרמ"א ודו"ק. כי קלרתי
ולע"ג כעת. ואבקש מאת חכמי "שערי תורה"
לעיין בזה :

יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ דפ"ק הג"ר.

והנה כתבתי דבריו הנ"ל אל ב' ידידי הרב הנאון
ר' פתחי שלום"א מווארשא וזה אשר השיב לי :

ב"ה א' מסעי עמ"ד לפי ווארשא :

אל כבוד ידידי היקר הרב החרדי ובקי וכו' בש"ח
מו"ה יהונתן שלום"א אייבעשיטץ מו"צ בעיר
קאלשין :

אחדש"ה. ע"ד אשר הבאתי קושית הקדוש ר"ר
בזנס זללה"ה מאי פריך ולקנינהו
בשינוי מעשה הא"מ הוה תולמ"ה יבסימן כ"ח
כחבו לתרץ משום דאין הפסול בגוף הולוב לא
מיקרי תולמ"ה עש"ה וכו"ה הביא הרבה מקומות
בשע"ת סי' תרכ"ח דמהני הפירעון למפרע
אך לא הועיל כלום שהרי כמו שהקשה על הגמרא
ה"ה על הפוסקים אך לער"כ דיהי דמו דל"ג
תולמ"ה שלזה כשר ולזה יהי פסול. והי' נלע"ד
ליישב בזה דברי רש"י ז"ל באוונכרי דכתב דסתם
כוחים גזלי ארעא מן שראל נינהו ותמהו דהרי
ר"ה ס"ל דגם גזל עכו"ם אסור [וכבר הארכתי
בזה בספרי פתחי עזרה מזה] ולהג"ל נלע"ד דיש
לחלק ולומר כך דאם הולוב הוא של ישראל דכשר
להבעלים מחילה גם לאחר אם קנהו בשינוי מעשה
ל"ה תולמ"ה דאין הפסול בגוף וזהו לא ליתן
לחומר דלזה מותר ולזה אסור כיון דיש על הולוב
זה שהוא כשר לזה דהיינו לבעלים לא מיקרי תולמ"ה
משא"כ אי הולוב של עכו"ם ואוונכרי גזלי ונעלו
מן העכו"ם דלשום אחד לא כשר כיון דעכו"ם הוא
ספיר י"ל דהוה תולמ"ה כיון דמטיקרא לא הי'
עליו שם הולוב כשר ולכך פירש"י דסתם כוחים גזלי
מישראל דאל"כ יקשה מאי פריך ולקני בשינוי מעשה
הא הוה תולמ"ה כקושית ר"ר בזנס הנ"ל ול"ג
לומר דלא ניתן להאמר דל"ה כשר ולזה אסור כיון
דעכו"ם הוא ולכך פירש"י דגזלי מישראל ולישראל
שרי וספיר כשר ופריך ולקני בשינוי מעשה ול"ג
לומר דהוה תולמ"ה כיון דאין פסולו בגופו ונקרא
שם כשר עליו כנ"ל :

עוד ראיתי שהביא כ"ח דברי הה"ח בסוכה (ד"ט)
דאט"ג דבקרנן הוה יאוש וס"ר מ"מ בשעת
הקדש

דכתב בטעם הדמ"ס המוכח במחבר שם דפסק
דבעשאם ממחר גזול פסול אף דהוה יאוש ושינוי
כיון דראית קנה בטווי' וקודם טווי' לאו ידיו'
הו' ל"ה טווי' לשמן מקרי דלאו ידיו' ולא ברשותו
ע"ש והוא קלם בעין דבריו ודו"ק. אמנם לפמ"ס
לעיל לתרץ קושיות רבינו הקדוש מפרשים ח"א ז"ע
בשם השו"מ דכיון דאם יתנו האוונכרי ההדס לאחר
כשר דהו"ל יאוש ושינוי רשות ל"ה פסול שנאמר
בו תולמ"ה וכו"ל ח"כ בנ"ד ג"כ מבואר במנ"א
סק"י דאם נתיאשו ואח"כ מכרן קנה השני את
הלית ואף לעיין ברכה משמע מהמנ"א סי'
תרמ"ט סק"ב דיוכל לבדך בזה ואין בו משום מהב"ע
כיון שהוא לא גזל וכן פסק המחליה השקל שם ע"ש
[ועיין בפמ"ג שם בשם הלבוש דמחמיר בזה וגם
הט"ז בס"י כ"ה בסוף סק"ה והגר"א שם מחמירין
בזה ע"ש] ח"כ שוב ל"ה פסול שנאמר בו תולמ"ה
ודו"ק. והנה עוד הארכתי בעיני זה בתשו' ואכמ"ל :

ב) ביו"ד (סי' ס"ט) ברמ"א בסעי' א' כסב
ואם הדיחו הטבח א"ל להדיחו
בבית ע"ש. וכתב הט"ז שם בסק"ב לכאורה קמ"ל
בזה וכו' אלא דבאמת קמ"ל דלא סגי בזה כדלקמן
ע"כ כ"ל דנשמר בזה דלא נימא וכו'. וא"כ ה"א
דמה שהזכיר הטור דבעי הדחה היינו לאחר הדחה
שהוא מלך המנהג ובעיני שתי הדחות תחלה קמ"ל
דלא וכו' ע"ש. ועיין בח"ז שם דכתב דזה כמירון
א' של פרישה דלית דבעיין סמוך להדחה מליחה
שלא יתייבש עכ"ל ע"ש. וקשה לי דהרי הרמ"א
כתב לקמן ואח"כ ימחין מעט שיטפפו המים קודם
שימלחנו שלא יאוש המלח מן המים ולא יוליא דם
ע"ש וכתב הט"ז שם בסק"ב ימחין מעט אבל לא
עד שינגב דלא לא יאוש המלח ולא יוליא דם ע"ש.
וא"כ לפי"ז עדיין קשה דמאי קמ"ל הרמ"א במה
שכתב דאם הדיחו הטבח א"ל להדיחו בבית ואין
לומר דקמ"ל דלא בעיין סמוך להדחה מליחה שלא
יתייבש הכשר כמירון הפרישה דו"א דהרי באמת
קמ"ל דבעיין סמוך להדחה מליחה שלא יתייבש
הבשר ודו"ק. ואף דהאזיה מוכח בח"ח כלל
ע"ו סי' ב' מסיים ע"ז דכל זה דווקא לכחילה
אבל בדיעבד מותר אף בנתייבש לגמרי ע"ש. אך
במנחה יעקב שם סק"ג כתב פירוש דהיינו לאחר
בישול. אבל אם לא בישלו עדיין ונמלח כך אפשר
כיון דלית לי עוד תקנה ע"י הדומ"ש לא מקרי
דיעבד ע"ש. [וע' בחו"ד חידושים סק"ו דמחלק בין
אם הבשר יעוד לח קלם או מותר בדיעבד. אבל
בנתייבש ונגזל לגמרי אפשר דאסור אף בדיעבד
ובעיין דוקא הדומ"ש ע"ש וכו' בס' כנפי יונה
ובחמודי דניאל ה' מליחה חות מ"ב וביר יחודא
בפירוש הארוך סק"ח לדינא ע"ש וע' בדרכי תשובה

תפילין תדיר כליית ומקודשין ביותר יש להקדימן .
ומשום דלולב וסוכה חובת היום לגבי תפילין וליניא
ברכת חובת היום עדיפא מלהקדים בברכת תפילין
ויליית דתדיר כדקיי"ל בסוכה (ג') כרב דאמר טובה
ואח"כ זמן דחובת היום עדיף מחמיר . וממילא בלולב
דאינו מדאורייתא אלא ביו"ט ראשון בלבד ולא
יותר . י"ל ג"כ דאע"ג דסוכה נוהג יום ולילה והוא
חמיר . מ"מ לולב ביום ראשון הוא חובת היום לגבי
סוכה דנוהג כל שבעה אבל אי נימא דבחיוב"מ איירי
בדאי אין להקדים לולב דרבנן לסיבה לאורייתא
ואין כאן עוד משום חובת היום דהא לולב דרבנן
ג"כ נוהג כל ז' כמו חובת היום דסוכה . כ"ל פשוט :
(ב) **בשבת** (דף פ"ה) דרש האי גלילאי בריך
רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאי
ע"י פי' רש"י ז"ל תורה נביאים וכתובים וקשה לי
הלא בנדרים (דף כ"ב ע"ב) אריס ביח אלמלא לא
חטאו ישראל לא ניתן להם אלא ה' תומשים וספר
יהושע בלבד . ול"ע ומזה ליישב :

(ג) **בקר** תורה בסי' ט' כתוב שם ק' על ההו'
בפסחים (ע"ד) דפשיטא להו דמומר
למלוות את הפסח קודם ללי הא קיי"ל כשמואל דאמר
מליח כרותח א"כ הו"ל נללה ע"י דבר אחר עיי"ש
והקושיא מושכלת :

ואמרת לתוך זאת בפשיטות דהנה ה"ר
ממ"ץ בס' יראים כתב דאף דאין
ביטול לאחר ביטול . מכ"מ יש ביטול לאחר ללי .
וראייתו מפסחים מא' (עיי' ב"י אור"ח סי' ש"ח)
ולכאורה יש להקשות כמו דאמרינן דביטול מוטל
הלל בן נאמר דיש ללי לאחר הביטול . ובצרייתא שם
מפורש דאם בשלו ואח"כ ללאו חייב . חזון דאין
ללי לאחר ביטול אעפ"ל זכיון דהי' עליו פעם
אחת שם איסור דביטול שוב לא יפקע איסורא
מיני' כמה שיללה אח"כ . ולפי זה במשכיל בחמי
טבירי' יש לו תקנה לללוהו אח"כ דבזה שפיר אמרינן
דללי מוטל הביטול ומו לא נוכל לומר דכיון דחל
עליו איסורא שוב לא פקע . דהא דביטול בחמי
טבירי' לא חל עליו איסורא דביטול מעולם כלל .
ודק האיסור דכי אס' ללי אש וזה הי' עליו גם
בהיותו חי והאיסור הוא רק מפני שעוד לא נללה .
וממילא כשללאוהו אח"כ חשוב ללי גרידא ומוחר
וא"כ לפי זה מיושבת הקושיא הנ"ל במלח ואח"כ
ללאו אמרינן דאחי ללי ומבטל למליחה . דהאיסור
הוא רק משום כי אס' ללי אש כמ"ס לעיל . וממילא
סרו מלאן הערות הכותבים בקונטרס הנ"ל סי'
כ"ע :

(ד) **בחתם** סופר (חלו"ח סי' קמ"ט) חידש
דבאיסור תחומין ליכא אלא ל"ח
גרידא ולא עשה עיי"ש וק' לי מש"ס ר"ה דף י"ב
ע"כ

הקדש בעין קרבנו ול"ע בדברי חידושי הרשב"א
ז"ק (ד' ס"ו) הנגב והגזלן שהקדישו הוה הקדישן
הקדש והקשה הרשב"א הא הוה אינו שלו והינן
דהקדשו וקנינו באים כאלו עש"ה הרי להיפך
מדברי המוס' וליק' כ"כ על הג' ר' חיים לערמאן
הנ"ל ומה שהקשה כ"ח על אור"ח סי' י"א לענין
עווי' דגזל לומר וטוואו דכשר הא הטווי' חלק
מהמלוה וא"כ הוה חולמ"ה יפה הקשה והוא בעין
קושיא הקדוש ר"ר בונם ז"ל אך אפשר לומר
דבעווי' לא איכפת לן אי הוה מן העשוי' ולכך כתבו
כולם דרך פסול מלך מהב"ע לבתחלה ועיקר
חולמ"ה קאי על עשיית הלייית בבגד כנ"ל :

בשור המכחז . קשה לי בחולין (דכ"ו) השוחט
אחר בעוף ושנים בבהמה שחיטתו
כשרה ופרך בגמ' עד כמה לשחוט וליוול ע"ש
מאי פריך למאי דאמרינן בזבחים ד' כ"ו דאם עושה
מוס בבהמה קדשים לאחר שחיטה קודם קבלת
הדמים נפסל בבהמה עש"ה וכן פסק הרמב"ם ז"ל
א"כ כיון דעפ"י דין סג' ברוב הימנין וממילא אם
חומך כל הסימן הרי חומך ועושה מוס לאחר
שחיטה במאי שחיטת הכשר ועיי' בחוס'
חולין (ד' כ"ד) דה"ה אחא וכו' בסופי דאם
חמך העיר לחוד הוה מוס עש"ה קמ"ל דמ"מ כשר
וכמו שחירך בגמרא שם בזבחים דאם אין חומך
בעלם ליה מוס ע"ש ובחוס' שכתבו דזה הוה מוס
בכשר לחוד י"ל הכוונה דחומך ומפרד הסימנין
כמזכר ולי"ע כעת . ידירו עוז הדו"ש בזהבה :
פתחי' הארענבלאם חונה פה ווארשא .

סימן ב.

ע"י ישי' ע"ק ואח"כ

(א) **בספר** דמשק אליעזר סי' [נ"ח] הביא בשם
הוספת הגרע"ק אינר להוכיח דחוב"מ
וזמן תפילין מסוכה (מ"ו) ה"ר הי' לפניו מלות הרבה
וכו' פירש רש"י ז"ל ליטול לולב ולישב בסוכה . להניח
תפילין ולהתעטף בלייית עיי"ש שהאריך הרב
המחבר להסיר מהגרע"א ז"ל הלייית מוהרש"ק . ולפי
דעתי הקלושה לא אבין ראייתו דעכ"ל דהתם אליב"י
דר"מ ור"י הוא דבצירא להו דשבת וי"ע וזמ"ה
ושם מיידי ביו"ט ולא בזה"מ ור"ה לזה נ"ל
מדקדקים רש"י לולב לסוכה . ואי בחוב"מ איירי
האין הקדים לולב דביו"ט שני הוה רק מדרבנן
לסוכה דהוה מדאורייתא אעפ"ל דאליב"י דר"מ ור"י
מפרש דשבת וי"ע זמן תפילין והכל כסדרן : תפילין
קודם ללייית דכיון דשבת וי"ע זמן תפילין הוה

ע"כ במהגותיו ואין מפזרין עליו את המסוס
וקאמרו עלה בנמרא משום דיו"ט עשה ולי"א .
ואין עשה דוחה לא תפסה ועשה ול"ע :

(ה) **החז"ר** בס' ק"י כתב לחלק בין היכא דהאיסור
נכתב בתורה בפירוש דלוי גם ספק
מותר דאמרין דדוקא ודאי איסור אסור מה"ס
ולא ספק . ובין היכא דהיתר נכתב בתורה בפירוש
לוי גם ספק אסור מן התורה עיי"ש בהסבר דבר .
וקשה לי מאד מהא דאיתא במ' חולין (דמ"ס)
אי עריפה כפדיא כתיב ואי בשחיטה דמלועט מסיפא
דקרא נפקא וזה אשר לא חאכלו מהם לרבות שחיטה
מלועט עיי"ש וקשה לפי סברת החו"ד הא נפקא
מינה בספק דמקרא דזה אשר לא חאכלו מהם .
הי' משמע דרק ודאי מלועט ולא ספק . מש"כ
מקרא דכל לפור חאכלו לוי אפילו ספק אסור
דמשמעות הוא דרק ודאי טהור דוקא ולא ספק
ול"ע :

יחיא"ל בן הרה"ג טוהר"מ הלוי קעסטענבערג
ש"יט"א סק"ק ראדום :

סימן ג.

ב"ה קונקס :

(א) **בשעת** (ח"ד סי' ו') ס"ל בפשיטות
דהא דישנה לשחיטה מחו"ס לענין
שחיטי חוץ זה רק אם שחט מיעוט ושט דהוא מעשה
עריפה . ומטעם זה השיג סם על הגו"ל במ'
אגודה חזו"ב . ולענ"ד דברי הגו"ל ברורים דהרי
הרמב"ם בפ"א מה' פסוהמ"ק הי"ח סתם את
דבריו ולא כתב שיהי' רק מיעוט ושט . ולומר
שכוונת הרמב"ם סם במיעוט ושט כמש"כ המשיג
בהשמועות לאגוד"א ח"כ זה אינו במשמע כמובן .
וע"כ משום דרק לענין שחיטה עכ"ס דאינו בר
זכייה כלל ושחיטתו הוי כנקיבת קון בעלמא כמש"כ
רש"י חולין (כ"ט ע"ב) ול"ש לומר ישנה לשחיטה
מחוט"ם . רק אם עשה בה מעשה עריפה כ"ע
מודו כדאמר רבא בחולין סם . ומס"ה שפיר פסק
הרמב"ם בפ"ד מה' שחיטה הי"ג דאם התחיל
העכו"ם לשחוט . וגמר ישראל דרק אם שחט מיעוט
ושט וכו' . אבל לענין שחוט חוץ אין ג"מ אם
עשה בה מעשה עריפה . דל"כ האידך אמר סם רבא
לא נחלקו אלא בשחוט סי' אחד בחוץ . הא עשה
בה מעשה עריפה בחוץ דכ"ע מודו דבכה"ג עריפה
וגם לפי המסקנא לא נחלקו אלא בשחט מיעוט
סימנין בחוץ . ולדברי המשיג ללא נחלקו אלא
במיעוט ושט האידך שייך לומר דנחלקו בזה .

וע"כ דו"א דלענין שחיטי חוץ ומליקה ל"ש לומר
כן כיון דעשה בה מעשה עריפה . כיון דעכ"פ
הוא כשר לשחיטה ולמליקה . כמ"ס בחי' הרשב"א
סם בחולין . מש"כ אם התחיל עכו"ם . וא"כ ע"כ
מאי דאמר ללא נחלקו אלא בשחט מיעוט סימנין
בחוץ היינו גם במיעוט קנה . וא"כ הרמב"ם
שפסק בה' פסוהמ"ק דישנה לשחיטה מחוט"ם גם
במיעוט קנה ישנה לשחיטה מחוט"ם לענין שחוט
חוץ . ואין ראי' מהתחיל עכו"ם וכו' ודברי הגו"ל
ברורים . ומה דתמהו על הרמב"ם דבפ"י מטו"א
מסתפק ל"י עיי' בחלקת יואב מהדו"ת סי' י"א :
(ב) **יש** (ח"ד סי' ל"ב) כתב כ"ג שלט"א דזה
פשיטא דקטן בנו שבל לכבות דאין
שומעין לו הוא מדאורייתא לפי ד' המכילתא שבו"א
ברש"י פ' יתרו עיקר חילוקו כבר מובאר בשו"ת
הר"ם סוס"ג עיי"ש . וכן מלאמי בחי' הרשב"א
סבת (קנ"ג ע"ב) עיי"ש . אך עיי' בהה"מ בפכ"א
מה' שבת ה"ו שכתב להדי' דמוכח מד' הרמב"ם
שלא כתב שנותן עליהן כשהן מהלכין דרק לספות
להם צידים אסור מה"ס . והרמב"ם לא מחלק
סם בין קטן בנו לקטן שאינו בנו . ול"ל לשו"ת
דהתם חייבי בקטן שאינו בנו . דדכוותי' גבי חמור
כתב סם בחי' הרשב"א . דאיידי' הש"ס . בחמור
שאינו שלו דל"כ אמאי לא מקשה הש"ס סם והאיכא
שביחא בהמתו עיי"ש . ומהו הו"א הר' דאיידי'
בקטן שאינו שלו דאינו רק מדרבנן ואי' שיהי' נותן
עליהן כשהן מהלכין [אבל הת"ם בעלמא כתב סם
דגם קטן לריד שיהי' נותן עליו כשהוא מהלך עיי"ש]
אבל זה דוחק דל"כ הי' לו להרמב"ם לפרש דאין
אם הקטן בנו לריד שיהי' עליו כשהוא מהלך ול"ע :
(ג) **הרמב"ם** (בפ"ח מה' לולב ה"ח) כ' וז"ל
כגון שלקט אחד אחד לאכילה .
והס"מ מחק גרסא זו וגרס אחר עיי"ש בפ"מ .
ולענ"ד נראה לפרש דברי הרמב"ם ז"ל דהנה הר"ן
בפ' כלל גדול גבי האי מאן דשני פיסא לדיקלא
וכו' כ' דאם חלש ענבים מן האשכול לאחר שחלשו
מן האילן חייב משום מפרק . עיי"ש דכן הסכים
הרמב"ן והא דרש"ם חולין בפ' העור והרועב .
ע"כ היינו שאינו חייב משום חולש אבל משום מפרק
י"ל דחייב כ"כ אדמו"ר מן ז"ל ריש מלאכת דש
ובמנחת חינוך במלאכת דש . אך ל"ש לכאורה מהא
דסוכה (ל"ג ע"ב) גבי הדם דאין ממעטין ביו"ט
משום ראב"ם אחרו ממעטין ופריך הש"ס והא
מחקן מנא אחר ר"א כגון שלקטן לאכילה וכו' ואי
חייב בכה"ג משום מפרק א"כ האידך מותר למעט
ע"י שלקט לאכילה וע"כ כמש"כ הרמ"א בס'י
שלי' דאין בזה משום מפרק ול"ה האיסור רק משום
מחקן

מטעמהו"ג. משא"כ א"א תפילין לאו זמ"ג נשים חייבות בליטות. ומיני דעסה שאיש"ב אינו דול"ת. יפן דהלא לית עשה השוה בכל ושמינין לר"מ דס"ל (בקידושין דף ל"ה) דתפילין לאו מטעמהו"ג ממילא לדידי' נשים חייבות בליטות ועשה שאיש"ב אינו דומה לל"ת והנה העסה דפסח כבר העלה המלה"ר דליתו שוה בכל לית למ"ד נשים בראשון רשות ואפי' למ"ד חובה אינו נוהג באוננים ובמחוסר כיפורים ובערל שמתו אחי' מחמת מילה א"כ אחי' שפיר דלא שייך לר"מ עדל"ת יפן דהוי עשה שאיש"ב ולדידי' לא שייך עדל"ת ודו"ק :

וזה ת"ח לר"מ משא"כ לרע"ק דס"ל (בשבת דף ק"ד) דגדרים וגדרות אין קרבין ביו"ט ולדידי' עדל"ת ילפינן משריפת קדשים בבתים יבמות (ה') והלא ש"ק ליכא בנשים משום דליתא בליטא (ואפי' לחוס' קידושין הוא דוקא בתרומה עמאה אבל בנותר גם חוס' מודים כבירושלמי שבת פ"ב) א"כ מוכח לרע"ק דאפי' עשאי"ב דומה לית. וכל"ז הלא רע"ק ס"ל בערובין (דף ל"ו) דתפילין הוי מטעמהו"ג דשבת לאו זמן תפילין ולדידי' שפיר ה' מקום לומר עדל"ת ומתורן הפלתי לפיע"ד :

צבי הירש פרידל"נג. בסוה"ר דובעריד ז"ל גבר הרב הצדיק ר' צבי טאמסאווער זצ"ל.

מחקן מנא וע"ז שוב הוי דשא"מ. [וכשהרמתי דברים אלו לפני הנאון שליט"א דפה הראה לי שכבר הקשה ק"ו זאת בס' מנחה פתחים אור"ח] אך ד' הר"ן ז"ל יש ליישב לפימש"כ האדמו"ר מרן זללה"ה שם לשיטת הר"ן האריך מותר לאכול בשבת ענבים שדרכן לקטוף מן האשכול בשעת אכילה וכן שטעננערליך וכ' לפת"ש הרמ"א אור"ח סו"ס סכ"א דמותר לקלוף שומים ובגלים לאכול לאלתר וכו' ומבואר מדבריו כיון דרונה לאכול לאלתר לא מיחשב מפרק אף דקליפה העלימה של אגוזים חשוב מפרק היינו משום דדרכו לקלוף מקודם שלא בשעת אכילה וכן במלילות בפ"ק דביצה אבל דבר שדרכו לעשותו רק בשעת אכילה כגון ענבים וכיוצא לא חשוב מפרק עכ"ה"ד הקדושים וא"כ בענבי הדס לפי הנראה דרכן לחלוש הדכים מן האילן להריח בהן ולמנוחה. ואם רונה לאכיל ענבים הללו דרכן לקטוף בשעת אכילה מן ההדס ואינו כשאר הפירות שדרכן לחלוש מן היחור בעורו באילן משי"ה גם לר"ן אין בזה משום מפרק כיון דאכלו לאלתר ואין דרך לקטוף רק בשעת אכילה. וזה שדיוק הרמב"ם. כגון שלקט אחד אחד לאכילה הכוונה שלקטן בשעת אכילה. כמו בש"ס ב"ה סופ"ק המקלף שטורין קולף אחת אחת ואוכל היינו כדי לאכול לאלתר. דאל"כ איכא משום מפרק והבן : ברוך בר"ח נ"י ראזנאווסקי.

סימן ד.

בעוה"ס ואשישטין (פ"ד לובלין).

הפלת' ס' ק"ו הקשה בזה דפריך בחולין (י"א :) לר"מ דחייב למיעוטא אך פסח וקדשים מדוע לא פריך גם רע"ק דהוי ג"כ חייב למיעוטא :

ולפיע"ד כ"ל בהקדם מה שאמרתי לתרן קושי' המפורשים שהקשו מה פריך הש"ס לר"מ מפסח וקדשים דלמא אכלו מלך עדל"ת. והוא דהנה במלה"ר כהבו דאי עשה שאיש"ב דומה לל"ת תלי' אי לית מטעמהו"ג דלמ"ד לית מטעמהו"ג מוכח דעשה שאיש"ב דומה לל"ת דהא לית אינו שוה בכל. וכלאים מחייבי אף נשים כמש"כ החוס' יבמות ה' ולמ"ד נשים חייבין בליטות כ"ל דעשה שאיש"ב לא דמי לל"ת. והנה החוס' יבמות (דף ה') הקשו דנימא נשים חייבות בליטות מסמוכין דכלאים דכל שישנו בלא חלש ישנו בגדולים וכו' ומירלו דנשים פטורות מליטות ילפינן מהקישא דתפילין ודיקש שדיף מסמוכין. וזהו דוקא למ"ד תפילין

סימן ה.

ב"ה משעכנאווצי.

הברכ' י' הביא נשם מו"ה (והביאו הפ"ת ביו"ד ס' רמ"ו ס"ק ב'. ובש"ת באו"ח ס' קנ"ה ס"ק א') : וז"ל. דן את הדין בלא נטילת שבר עולה "לקציטת עמים". אבל בשכר וכן מלמד תנוקת בשכר אינו עולה עכ"ל :

ותמוה לי : הנה מקור הדין שאסור ללמוד בשכר היא גמרא ארוכה בנדרים (ל"ו ל"ז) מקרא ח"ט לא ילמדנו וכו' דכתיב ואותו לזה וגו' וכתיב ראה וגו' מה אני בחנם וכו' מקרא נמי בחנם רב אמר שבר שימור ירב יוחנן אמר שבר פיסוק טעמים עכ"ל הגמרא. עיי"ש ועיין בר"ן שם ד"ה ולענין הלכה כו' והכי איתא בירושלמי כו' וכן חמי מחניא אגריהן אמר ר' יודן בר' ישמעאל שבר בטלן כס נוסלין עכ"ל הר"ן :

נביא כי שכן לימוד שזקבל המלמד עם תינוקת
 הוא "שכר בטלה" או "שכר סימור" או
 "פסוק טעמים" לדברי "רב ור' יוחנן" אבל לקבל
 שכר בעד עלם הלימוד אסור. וכן היא הלכה עיין
 ב"ור"ד ס' רמ"ו סעיף ה' חוקים שנהגו וכו' ומה
 שנהגו וכו' "אם הוא שכר בטלה" עיי"ש בספ' הג"ל
 ועיין חוב' בכורות כ"ט ע"א ר"ה "מה" א"כ איך
 פסק הברכ"י שמלמד תינוקת בשכר אינו עולה לו
 לימודו לקביעת עמים לחורף הלא מה שאנו קוראים
 "שכר לימוד" הוא אך לשון בני אדם אבל לפי
 האמת. רוצה לומר: לפי אמונת תורתנו הק' אין
 גשכר הזה שכר לימוד אלא "שכר בטלה" (ועיין

בביאור הגר"א ס' הג"ל ס"ק כ') אבל מה שלומד
 המלמד עם תינוקת כלומר: עלם הלימוד הוא
 "בחנם" ומדוע אינו עולה לו לימודו לקבע"ח:

גם על מי שדן את הדין לא זכיתי להבין פסק
 הגאון מו"ה שגם זה אינו עולה לקבע"ח והלא
 גם לדון בשכר ודינין בטלים [עיין בכורות כ"ט]
 במשנה שם ועיין ברא"ש שם שגם שכר הדיין הוא
 אך שכר בטלה ודברי המו"ה שהפלא הברכ"י תמוהים
 לי. וכן לחכם ויחכם:
 אגידו קמחי באאמור"ר הרב הגאון כו' מ'
 נתן גמיע שפיט"א.

תם ונשרם הוספה א' דס' שערי תורה בהל"כ

